E-832

002000

SREE CHAMARAJENDRA SANSKRIT COLLEGE LIBRARY
* FORT, BANGALORE. *
~~9.190~~
वाणी भजन मैत्रिणी
~~9110~~

13

ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಬಳಸಿ

~~H. 92~~
~~2197~~

832
ತಪ್ಪುವಿಕೆ ಸಂಖ್ಯೆ F

DHÂTURUPA CHANDRIKÂ

WITH

THE DHÂTUPÂTHA OF PÂṆINI

CONTAINING

ALL IRREGULAR AND NOTEWORTHY FORMS,

BY

P. V. UPÂDHYE,

Formerly Assistant Master, Poona New English School.

Second Edition.

BOMBAY.

GOPAL NARAYEN & Co,
BOOKSELLERS & PUBLISHERS.

1927.

Price Rupees Four.

ALL RIGHTS RESERVED BY THE PUBLISHERS,
GOPAL NARAYEN & Co; BOOKSELLERS.
REGISTERED UNDER ACT XXV OF 1867.

Printed by C. S. Deole at the Bombay Vaibhav Press,
Servants of India Society's Home, Sandhurst Road,
Girgaum, Bombay.

AND

Published by D. V. Mulgaokar, Proprietor,
Gopal Narayen & Co., Booksellers, Kalbadevi,
Road, Bombay.

SREE CHAMARAJENDRA SANSKRIT ... LIBRARY
FORT, BANGALORE
~~490~~
~~2110~~

PREFACE.

The correct forms of a Sanskrit root in all its Tenses and Moods are not arrived at, as in other languages, by the simple process of applying directly the terminations to the root. In Sanskrit the Tenses and Moods being divided into two classes, viz. the Conjugational and Non-conjugational ones, the root has to undergo, before the terminations are applied, peculiar modifications consequent on the division. The latter division entails the necessity of remembering whether the root is Set, Wet or Anit, while the former has necessitated the grouping of 2200 roots into ten classes and unless the student is able to tell the particular class to which each root belongs, he is at a loss to make up the correct conjugational forms. This is not all. He is further called upon to remember two different sets of conjugational terminations, as the ten classes are again divided into two groups. In the second group the terminations are divided into "strong" and "weak" ones, which occasions or precludes the necessity of gunating the vowels of roots. Moreover the main division of terminations into Parasmaipadi and Atmanepadi ones is to be attended to, as particular roots take particular terminations, while some take both and others change their proper "Pada" when used in particular senses or when preceded by certain prepositions. In addition, there are so many irregularities of the same root belonging to different conjugations, or of the root assuming or rejecting particular forms in particular cases or of the roots changing from Set, Wet and Anit into one or the other in different Non-conjugational Tenses and Moods, that the student is thoroughly overcome and his consequent abhorrence for the Sanskrit Grammar is the final result. The Sanskrit Grammar has reached to the dignity of a science and to arrive at a particular form, the mind has to follow a certain process of synthesis as is done in

Euclid. To master, therefore, everything in this respect is a hard work of time. The study of Sanskrit has received a strong impetus from Dr. Bhandarkar's works which have satisfied all the adequate requirements of Sanskrit students and his name is permanently connected with the Sanskrit language. I have had to admire him for framing and wording many rules from the difficult aphorisms in Siddhânta-Kaumudî, and I make ample and cordial acknowledgments to the learned Doctor for following him thoroughly while compiling this book.

There are already many books in which the subject of the Sanskrit 'verb' is treated of summarily. They do not fulfil the minute conditions though they satisfy some of the requirements of the students. There is only one useful work by Mr. D. N. Gandhi which is solely devoted to the verb. But the plan and arrangement of the subject matter in some of the chapters admit of improvements, and Mr. M. R. Kale has done much justice to them in his chapter on the "Conjugation of Verbs". He has however abridged in many places the treatment of some of the important parts of the Sanskrit verb, which he could not avoid as he has treated all the parts of the Sanskrit Grammar in one and the same book

My chief object, therefore, in compiling the present "Dhâturupa-chandrikâ" has been to offer to the students of Sanskrit a production in which the plan and arrangement of the subject matter are intended to impart thorough clearness and facility of forms and to make the subject at once as complete and comprehensive as possible. In doing this I have chiefly drawn upon the "Siddhânta-Kaumudî". Here I take the opportunity of referring the students to the chapters on the second and third conjugations, on Perfect and Aorist, on Derivative verbs and the Participles, Gerund and Infinitives. The body of the work is divided into four Parts. The first Part treats of the first class of conjugations, viz. the first, fourth, sixth and tenth. The second Part deals with the second class of conjugations, viz. the second, third, fifth, seventh, eighth, and ninth. Non—conjugational Tenses and Moods are considered in the third Part and the fourth Part entertains Derivative verbs, the Participles, Gerund and Infinitives. Where the same root belongs to different conjugations or assumes or rejects particular forms in particular cases, the forms given on pages 12—13—14—15; 21—22; 28—29—30; 35—36—37; 52—53—54—55—56—57—58; 103—104; 130—131; 141—142; 156—157—158; 172—173—174—175; will help the memory of the student to remember all irregularities at once, and the rules regarding them will be more familiar to him. Chapter XVIII provides a list 0f 2200 roots in the " Dhâtupâtha " by Pâṇini with almost all irregular and noteworthy forms. I hope this compilation will be found to be a practically useful and reliable guide in the study of Sanskrit verb.

In a work of this abstruse nature there might possibly be several defects and errors both of composition and typography and if the readers will do me the favour of pointing out the required corrections, additions, alterations, omissions, or improvements, I shall be very happy to give the suggestions my best consideration in the second edition.

BOMBAY
1st August 1900.

P. V. UPADHYE.

CONTENTS.

Chapter.		Page.
I	First Conjugation	5
II	Fourth Conjugation	24
III	Sixth Conjugation	32
IV	Tenth Conjugation	40
V	Second Conjugation	65
VI	Third Conjugation	105
VII	Fifth Conjugation	131
VIII	Seventh Conjugation	143
IX	Eighth Conjugation	158
X	Ninth Conjugation	164
XI	The Perfect	178
XII	The Aorist	230
XIII	The Futures	278
XIV	The Conditional & Benedictive Moods ...	287
XV	The Passive Voice & Impersonal Construction	298
XVI	The Derivative Verbs	309
XVII	The Participle, the Gerund and the Infinitive	350
XVIII	Dhatupatha	373

ABBREVIATIONS USED IN THE BOOK.

A.	Atmanepada.
Atm.	Atmanepada.
Aor.	Aorist.
Bene.	Benedictive.
Caus.	Causal.
Denom.	Denominative.
Desid.	Desiderative.
D.	Dual.
Deri.	Derivatives.
Freq.	Frequentative.
Ger.	Gerund.
Inf.	Infinitive.
P.	Parasmaipada or Plural.
Par.	Parasmaipada.
Pass.	Passive.
P. P.	Past Passive Participle.
Pre. P.	Present Participle.
S.	Singular.
U.	Ubhayapada.
V. D.	Vedic.

MAHARAJA'S SANSKRIT COLLEGE LIBRARY FORT, BANGALORE

DHATURUPACHANDRIKA.

TENSES AND MOODS.

1. There are six Tenses and four Moods in Sanskrit, which are technically termed the ten Lakaras (लकारs) by Sanskrit grammarians.

TENSES कालाः

लट् or भवंती वृत्तिः (Present वर्तमानः)

Three kinds of Past Tense.

लङ् or ह्यस्तनी वृत्तिः (Imperfect अनद्यतनभूतः)
लिट् or परोक्षावृत्तिः (Perfect परोक्षभूतः)
लुङ् or अद्यतनी वृत्ति (Aorist भूतः)

Two kinds of Future Tense.

लुट् or श्वस्तनी वृत्तिः (1st Future भविष्यन्)
लृङ् or भविष्यंती वृत्तिः (2nd Future अनद्यतनभविष्यन्)

Besides these there is one—

लेट् The Vedic Subjunctive, (used only in the Vedas).

The terms "*Imperfect* and *Perfect*" are not used here in the sense in which they are taken in English. They are mere technical terms here.

MOODS अर्थाः.

लोट् (Imperative आज्ञा)
विधिलिङ् or सप्तमी वृत्तिः (Potential विधिः)
आशीर्लिङ् or आशीर्वृत्तिः (Benedictive आशीः)
लृङ् or क्रियातिपत्तिः (Conditional संकेतः)

The nomenclature of the Tenses and Moods, viz. लट्—लङ्—लिट्—लुङ्, &c. as adopted by Panini is merely fanciful. The terminology भवंती—ह्यस्तनी, &c. as shown above is rational, but there too the names पंचमी and सप्तमी are quite artificial.

2. With reference to certain peculiar modifications (विकरणs) which the roots undergo before the Terminations of the two

Tenses "Present and Imperfect" and the two Moods "Imperative and Potential" Sanskrit verbs are divided into ten classes (गणाः) called Conjugations. Each class or conjugation is named by Sanskrit grammarians after the root it begins with; for instance, the First Conjugation is called भ्वादिः—II. अदादिः—III. जुहोत्यादिः—IV. दिवादिः—V. स्वादिः—VI. तुदादिः—VII. रुधादिः—VIII. तनादिः—IX. क्र्यादिः and X. चुरादिः

3. The characteristics (विकरणs) of the ten classes or conjugations of verbs appear alone in the two Tenses and the two Moods, named above, and the Tenses and Moods in Sanskrit are, therefore, distinguished as Special or Conjugational (सार्वधातुक), and General or Non-conjugational (आर्धधातुक). Conjugational or Special Tenses and Moods.

Tenses	Present	वर्तमानः	कालौ
	Imperfect	अनद्यतनभूतः	
Moods	Imperative	आज्ञा	अर्थौ
	Potential	विधिः	

Non-conjugational or General Tenses and Moods.

Tenses	Perfect	परोक्षभूतः	कालाः
	Aorist	भूतः	
	1st Future	भविष्यन्	
	2nd Future	अनद्यतनभविष्यन्	
Moods	Benedictive	आशीः	अर्थौ
	Conditional	संकेतः	

The term सार्वधातुक is technically applied by Panini to the Personal Terminations of all Tenses and Moods with the exception of those of the Perfect and Benedictive, to the various characteristics (विकरणs) of the nine conjugations except that of the 8th and to the terminations of the Present Participle Parasmaipada and Atmanepada. The characteristics of the 8th and 10th conjugations; the affixes added to make up the causal base and certain denominations; the affixes स्य and तास् of the 2nd Future and conditional; the affix स of the desiderative, य of the Passive and those of the Aorist, of past participles Active and Passive, of Infinitive and the Verbal Indeclinables &c. are called आर्धधातुक.

4. Verbs in Sanskrit are of two kinds, Primitive and Derivative.

(*a*) Those roots which belong to the first nine conjugations (गणाः) and a few of the tenth are Primitive verbs.

(*b*) As regards Derivative verbs a new base* is to be formed first from the root and then the terminations and the characteristics (विकरणs) of the ten conjugations are applied to it. The new base does not generally vary in the Conjucational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

Those roots which belong to the tenth conjugation, the roots गुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत् and कम्, the Causals (णिजन्तs), Desideratives (सन्नन्तs), Frequentatives (यङ्न्तs), and Denominative (नामधातवः) are Derivative verbs.

(*c*) Every Derivative verb has six Tenses and four Moods as well as the Primitive one.

5. Sanskrit verbs are conjugated in three Voices (प्रयोगाः), the Active Voice (कर्तरिप्रयोगः)–the Passive Voice (कर्मणिप्रयोगः)–and the Impersonal construction (भावेप्रयोगः).

(*a*) Transitive verbs are used in the Active and Passive Voices.

(*b*) Intransitive verbs are conjugated in the Active and Impersonal construction.

6. Personal Terminations in Sanskrit are divided into two sets, one Parasmaipada and the other Atmanepada. Some roots

---

* The base (अंग) of a root or a noun is that form which it take before the terminations are applied.

are conjugated in one Pada only, either Parasmaipada or Atmanepada while some are conjugated in both the Padas.

(*a*) Several roots, though Parasmaipada take Atmanepada Terminations and *vice versa* when preceded by certain prepositions (उपसर्गs) or when they change their meaning. These will be noted down in their proper places.

(*b*) Verbs are conjugated in three numbers:—singular—dual—and plural with three persons in each.

(*c*) The general scheme of Personal Terminations, given in Sanskrit Grammars, is as follows :—

		Parasmaipada			Atmanepada		
		S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	(उत्तम पुरुषः)	मि	वः	मः	इ	वहि	महि
2nd ,,	(मध्यमपुरुषः)	सि	थः	थ	थाः	आथाम्	ध्वम्
3rd ,,	(प्रथमपुरुषः)	ति	तः	अन्ति	त	आताम्	अन्त

These general terminations undergo various modifications in different Tenses, Moods and Conjugations.

7. The Personal Terminations as applied in the Conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) to all the ten conjugations (गणाः) differ in some particulars, in consequence of which the ten conjugations (गणाः) are grouped into two classes, the first including the 1st—4th—6th—10th, and the second, 2nd—3rd—5th—7th—8th and 9th.

The base of the first group ends in अ while that of the second does not end in अ.

Verbs in the ten conjugations (गणाः) as shown in article (2) will in this book be conjugated in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) in the order of the 1st and 2nd class of conjugations. Non-conjugational Tenses and Moods shall be treated in Part III.

PART I.

FIRST CLASS OF CONJUGATIONS, (1st, 4th, 6th, and 10th).

The terminations as applied to the First class of conjugations in the conjugational Tenses and Moods are as follow :—

लट् Present Tense.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	मि	वः	मः	इ	वहे	महे
2nd ,,	सि	थः	थ	से	इथे	ध्वे
3rd ,,	ति	तः	अन्ति	ते	इते	अन्ते

लङ् Imperfect Tense

1st Person	अम्	व	म	इ	वहि	महि
2nd ,,	स् (:)	तम्	त	थास् (:)	इथाम्	ध्वम्
3rd ,,	त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त

लोट् Imperative Mood.

1st	आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
2nd*	none	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
3rd*	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्

The 2nd and 3rd person singular terminations Parasmaipada of the Imperative are optionally replaced by तात् * if the Imperative has a Benedictive sense.

विधिलिङ् Potential.

1st	ईय	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd	ईस् (:)	ईतम्	ईत	ईथास् (:)	ईयाथाम्	ईध्वम्
3rd	ईत्	ईताम्	ईयुः	ईत	ईयाताम्	ईरन्

CHAPTER I.

FIRST CONJUGATION.

8. The characteristic (विकरण) of the first conjugation.

Roots of the first or भ्वादि class take अ in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) before the terminations are applied.

---

* तुह्योस्तातङ्ङाशिष्यन्यतरस्याम्

9. The ending vowel (अन्त्यस्वर) of roots short or long and the penultimate short (उपान्त्य-ह्रस्वस्वर) substitute their Guṇa* before the Vikarana अ of the first conjugation. The Guṇa of इ or ई is ए; of उ or ऊ is ओ; of ऋ or ॠ is अर् and of ऌ is अल्.

10. लट् or Present Tenses.

Terminations.

Persons.	Parasmaipada. S.	D.	P.		Atmanepada. S.	D.	P.
1st	मि	वः	मः	1st	इ	वहे	महे
2nd	सि	थः	थ	2nd	से	इथे	ध्वे
3rd	ति	तः	अन्ति	3rd	ते	इते	अन्ते

(*a*) † The final अ of a base (अंग) is lengthened before any conjugational termination beginning with a semi-vowel, nasal, or the letter ङ्, झ् or भ्.

(*b*) ‡ When the final अ of a base is followed by अ, ए or ओ, the latter vowel is substituted for both.

(*c*) § When इ-उ-ऋ-ऌ short or long follow अ or आ, the substitute for both is the corresponding Guṇa letter.

ह (हर्) I. P. A. To take away.

	Parasmaipada. S.	D.	P.	Atmanepada. S.	D.	P.
1st	हरामि	हरावः	हरामः	हरे	हरावहे	हरामहे
2nd	हरसि	हरथः	हरथ	हरसे	हरेथे	हरध्वे
3rd	हरति	हरतः	हरन्ति	हरते	हरेते	हरन्ते

बुध् (बोध) I. P. A. to know or understand.

1st	बोधामि	बोधावः	बोधामि	बोधे	बोधावहे	बोधामहे
2nd	बोधसि	बोधथः	बोधथ	बोधसे	बोधेथे	बोधध्वे
3rd	बोधति	बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधेते	बोधन्ते

---

* अदेङ्गुणः

† अतोदीर्घोयञि ।

‡ अतोगुणे ।

§ आद्गुणः ।

नी (ने changed to नय्) I. P. A. To lead or carry.

1st	नयामि	नयावः	नयामः	नये	नयावहे	नयामहे
2nd	नयसि	नयथः	नयथ	नयसे	नयेथे	नयध्वे
3rd	नयति	नयतः	नयन्ति	नयते	नयेते	नयन्ते

The ending ऋ of हृ substitutes its Guṇa अर् and becomes हर् before the Vikarana अ of the first conjugation. Thus हृ (हर्)+ अ + ति—तः becomes हरति—हरतः.

Again हर् + अ + मि—वः—मः—वहे—महे = हरामि—हरावः—हरामः—हरावहे—हरामहे by (10 *a*).

हर् + अ + अन्ति—अन्ते = हरन्ति—हरन्त by (10 *b*).
हर् + अ + इ—इथे—इते = हरे—हरेथे—हरेते by (10 *c*)

The penultimate short उ of बुध् substitutes its Guṇa ओ, and becomes बोध् before the Vikaraṇa अ.

The final ई of नी substitutes its Guṇa ए, and becomes ने before the Vikarṇa अ. Thus नी changed to ने + अ + ति.

(*a*)* When ए—ऐ—ओ—औ are followed by a vowel, अय्—आय्—अव्—आव् are respectively substituted for them.

Thus ने + अ + ति = नय् + अ + ति = नयति.

11. There are 2200 roots treated of by Paṇini, out of which 1079 belong to the भ्वादि class. Some of these latter undergo peculiar changes and others take certain substitutes in the Conjugational Tenses and Moods before the conjugational sign is applied. These are as follows :—

(*a*) The penultimate short vowel of the following roots is lengthened.

† क्रम् (क्राम्) I. P. To walk or step; when Atmanepada, it does not lengthen its अ.

आचम् (आचाम्) I. P. to drink; चम् without आ does not lengthen its अ.

क्लम् (क्लाम्) I. P. to be fatigued.

---

* एचोयवायावः।

† क्रमः परस्मैपदेषु।

(*b*) * ष्ठिव् (ष्ठीव्) I. P. to spit.

(*c*) गुह्† (गूह्) I. P. A. To cover or keep secret.

(*d*) ‡ When the penultimate र् or व् of a root is followed by a consonant, the vowels इ—उ—ऋ—ऌ preceding the र् or व् are lengthened.

1st Conjugation. Parasmaipada.

हुर्च्छ् (हूर्च्छ्) To act dishonestly or to be crooked.

मुर्च्छ् (मूर्च्छ् or मूर्छ्) To faint or swoon.

स्फुर्च्छ् (स्फूर्च्छ्) To spread or forget.

स्फुर्ज् (स्फूर्ज्) To thunder, to shine, to burst forth.

उर्व् (ऊर्व्)	To kill.
तुर्व् (तूर्व्)	
थुर्व् (थूर्व्)	
दुर्व् (दूर्व्)	
धुर्व् (धूर्व्)	
गुर्व (गूर्व्)	To try.
पुर्व् (पूर्व्)	To fill.

1st Conjugation. Atmanepada.

उर्द् (ऊर्द्) To measure or play.
कुर्द् (कूर्द्) To play.

खुर्द् (खूर्द्)	To play.
गुर्द् (गूर्द्)	

(*e*) The vowel of मृज् takes Vriddhi; क्लृप् and कृप् become कल्प् and the स् of लस्ज् and सस्ज् is changed to ज्.

मृज् § (मार्ज्) I. P. To sound.

क्लृप् ‡ (कल्प्) I. A. To be fit for.

कृप् ‡ (कल्प्) I. A. To be able.

लस्ज्** (लज्ज्) I. A. To blush.

सस्ज् (सज्ज्) I. P. To become ready.

---

* ष्ठिवुक्लमुचमां शिति। Vartika on this is आङिचमइतिवक्तव्यम्।

† ऊदुपधाया गोहः ॥ गुह् lengthens its उ in the Conjugational Tenses and Moods as well as before the strong terminations beginning with a vowel.

‡ उपधायाश्च।

§ मृजेर्वृद्धिः ॥ उरण्रपरः ।

‡ कृपो रो लः ॥

** स्तोः श्चुना श्चुः ॥ झलां जश्झशि ॥.

The Vriddhi* of अ is आ; of इ or ई is ऐ; of उ or ऊ is औ; of ऋ or ॠ is आर्; and of ऌ is आल्.

(*f*) The following roots have आय् added on to them in the Conjugational Tenses and Moods.

गुप् † (गोपाय्) 1 P. To defend or protect.
धूप् (धूपाय्) 1 P. To heat or to be heated.
विच्छ् (विच्छाय्) 1 P. To go or approach.
पण् (पणाय्) 1 P. To praise; but A. to bet, has पणते.
पन् (पनाय) 1 P. To praise; but A. पनते.

(*g*) The root कम् lengthens its vowel and has अय् added on to it before the conjugational sign.

कम् § (कामय्) 1 A to desire.

(*h*) ‡ ऋत has ईय् added on to it before the conjugational sign.

ऋत् (ऋतीय्) 1 A. to reproach, to pity, to go, to rival.

(*i*) The following roots drop their nasal.

रञ्ज् §§ (रज्) 1 P. A. To be dyed, to be pleased, to be in love with.

दंश्** (दश्) 1 P. To bite or sting.
सञ्ज् (सज्) 1 P. To cling or adhere to.
स्वञ्ज् (स्वज्) 1 A. To embrace.

(*j*) The following one adds a nasal. जभ् †† (जम्भ्) 1 A. To yawn.

(*k*) The roots given below take the substitutes, as shown in the brackets, before the conjugational sign is applied.

---

* वृद्धिरादैच् ।
† गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्यआयः ।
§ कमेर्णिङ् !
‡ ऋतेरीयङ् ।
§§ रञ्जेश्च ।
** दंशसञ्जस्वञ्जांशपि ।
†† रधिजभोरचि ॥

Parasmaipada.

पा* (पिब्) to drink.
घ्रा (जिघ्र्) to smell.
ध्मा (धम्) to blow.
स्था (तिष्ठ्) to stand.
म्ना (मन्) to learn
or remember.
दा (यच्छ्) to give.

दृश् (पश्य्) to see.
ऋ (ऋच्छ्) to go or get.
सृ (धाव्) to run.
शद् (शीय्) to perish or decay.
सद् (सीद्) to sit down, to be
weary, to decay.
गम् † (गच्छ्) to go.
यम् (यच्छ्) to check or stop.

The root ‡ शद् though Parasmaipadi becomes Atmanepadi in the conjugational Tenses and Moods.

(*l*) The following seven roots, though Desiderative in form are considered as Primitive ones. These retain the same base in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

कित् (चिकित्स्) 1 P. to cure.
बध् (बीभत्स्) 1 A. to lothe or feel disgust.
दाद् (दीदांस्) 1 P. A. to make straight.
शान् (शीशांस्) 1 P. A. to sharpen or to whet.
मान् (मीमांस्) 1 A. to seek knowledge.
तिज् (तितिक्ष्) 1 A. to endure or suffer with courage.
गुप् (जुगुप्स्) 1 A. to censure.

The following are declined like the 5th Conjugation.

श्रु § (शृणु) P. to hear.
धिन्व्** (धिनु) P. to delight or please.
कृण्व् (कृणु) P. to kill or to go.

---

* पाघ्राध्मास्थाम्नादाण्दृश्यर्तिसर्तिशदसदा—
म्पिबजिघ्रधमतिष्ठमनयच्छपश्यर्छधौशीयसीदाः ॥

† इषुगमियमांछः ॥ छेच ॥

‡ शदेः शितः ॥

§ श्रवः शृच ॥

** धिन्विकृण्वोरच ॥ अतोलोपः ॥

The following roots add a penultimate nasal necessarily in the Conjugational Tenses and Moods :—

Parasmaipada.

कद् (कंद्) to grieve.
चद् (चंद्) to shine.
बिद् (बिंद्) to split.
भिद् (भिंद्) to cut.

Atmanepada.

अह् (अंह्) to go.
पिड् (पिंड्) to roll into a lump.
शुट् (शुंट्) to go or move.
श्विद् (श्विंद्) to become white.

The following add a penultimate nasal optionally :—

Parasmaipada.

गृज् or गृंज् to roar.
जज् or जंज् to fight.
त्रख् or त्रंख् to go.
दृह् or दृंह् to be firm, to grow.
म्रुच् or म्रुंच् to go.
म्लुच् or म्लुंच् to go.
लख् or लंख् to go.

धृज् or धृंज् to go or move.
ध्रज् or ध्रंज् to go.
ध्वज् or ध्वंज् to go.
मुज् or मुंज् to cleanse or sound.
लुच् or लुंच् to pluck.
वख् or वंख् to go or move.
स्तृभ् or स्तृंभ् to kill or injure.

Atmanepada.

गुज् or गुंज् to hum or buzz.
जभ् or जंभ् to yawn or gape.
श्वच् or श्वंच् to go or to be opened.

The following roots change their meanings in the Parasmaipada.

	Par.	Atm.
एज्	to shine.	to shake.
कच्	to sound.	to bind.
गुप्	to protect.	to censure or conceal
क्ष्विद् (क्ष्वेद्)	to sound inarticulately	to melt
जभ् or जंभ्	to copulate	to gape
नाथ्	to ask, to be master of, to harass	to bless
पण्	to praise	to bet

Par.	Atm.
मंघ् to adorn	1 to cheat 2 to begin 3 to censure 4 to start 5 to move quickly
मंड् to decorate	to surround to distract to dress
मुंड् to shave	to sink
रुट् to strike	to resist or torment
लुट् to wallow	to oppose, to shine, to suffer pain
लुठ् to knock down	to go or wallow
शल् to go, to run	to shake, to agitate
हेड् to surround, to attire	to disregard
होड् to go	to disregard

Forms of third Person of Irregular verbs of the first Conjugation.

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
क्रम् A.	क्रमते	क्रमेते	क्रमन्ते
क्रम् P.	क्रामति	क्रामतः	क्रामन्ति
आचम् P.	आचामति	आचामतः	आचामन्ति
चम् P.	चमति	चमतः	चमन्ति
क्लम् P.	क्लामति	क्लामतः	क्लामन्ति
ष्ठिव् P. to spit	ष्ठीवति	ष्ठीवतः	ष्ठीवन्ति
गुह् P.	गुहति	गुहतः	गुहन्ति
—A.	गूहते	गूहेते	गूहन्ते
मुर्च्छ् P. to faint	मूर्च्छति	मूर्च्छतः	मूर्च्छन्ति
स्फुर्ज P.	स्फूर्जति	स्फूर्जतः	स्फूर्जन्ति
मृज् P. to be clean	मार्जति	मार्जतः	मार्जन्ति
कृप् A. to be able	कल्पते	कल्पेते	कल्पन्ते
कॢप A. to be fit for	,,	,,	,,
गुप P. to protect	गोपायति	गोपायतः	गोपायन्ति
धूप P.	धूपायति	धूपायतः	धूपायन्ति

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
विच्छ् P.	विच्छायति	विच्छायतः	विच्छायन्ति
पण् P.	पणायति	पणायतः	पणायन्ति
पण् A.	पणते	पणेते	पणन्ते
पन् P.	पनायति	पनायतः	पनायन्ति
पन् A.	पनते	पनेते	पनन्ते
कम् A.	कामयते	कामयेते	कामयन्ते
ऋत A.	ऋतीयते	ऋतीयेते	ऋतीयन्ते
रञ्ज् P.	रजति	रजतः	रजन्ति
रञ्ज् A.	रजते	रजेते	रजन्ते
दंश् P.	दशति	दशतः	दशन्ति
सञ्ज् P.	सजति	सजतः	सजन्ति
स्वञ्ज् A.	स्वजते	स्वजेते	स्वजन्ते
जंभ् A.	जम्भते	जम्भेते	जम्भन्ते
पा P.	पिबति	पिबतः	पिबन्ति
घ्रा P.	जिघ्रति	जिघ्रतः	जिघ्रन्ति
ध्मा P.	धमति	धमतः	धमन्ति
स्था P.	तिष्ठति	तिष्ठतः	तिष्ठन्ति
म्ना P.	मनति	मनतः	मनन्ति
दा P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
दृश् P.	पश्यति	पश्यतः	पश्यन्ति
ऋ P.	ऋच्छति	ऋच्छतः	ऋच्छन्ति
सृ P.	धावति	धावतः	धावति
शद् P. becomes A. in the Conjugational Tenses & Moods.			
—A.	शीयते	शीयेते	शीयन्ते
सद् P.	सीदति	सीदतः	सीदन्ति
गम् P.	गच्छति	गच्छतः	गच्छन्ति
यम् P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
कित् P. to cure	चिकित्सति	चिकित्सतः	चिकित्सन्ति
,, desire or live	केतति	केततः	केतन्ति
बध् A.	बीभत्सते	बीभत्सेते	बीभत्सन्ते
दान् To make straight P.	दीदांसति	दीदांसतः	दीदांसन्ति
A	दीदांसते	दीदांसेते	दीदांसन्ते

Roots.	Present Tedses, 3rd Person.		
दान् To cut P.	दानति	दानतः	दानन्ति
A.	दानते	दानेते	दानन्ते
शान् P.	शीशांसति	शीशांसतः	शीशांसनति
—A.	शीशांसते	शीशांसेते	शीशांसन्ते
मान् A.	मीमांसते	मीमांसेते	मीमांसन्ते
तिज् A.	तितिक्षते	तितिक्षेते	तितिक्षन्ते
गुप् A. to censure	जुगुप्सते	जुगुप्सेते	जुगुप्सन्ते
गुप् A. to conceal	गोपते	गोपेते	गोपन्ते
लस्ज् A.	लज्जते	लज्जेते	लज्जन्ते
सस्ज् P.	सज्जति	सज्जतः	सज्जन्ति
अह् A.	अंहते	अंहेते	अंहन्ते
पिंड् To roll A.	पिंडते	पिंडेते	पिंडन्ते
श्विद् ,,	श्विंदते	श्विंदेते	श्विंदन्ते
कद् P.	कंदति	कंदतः	कंदन्ति
चद् P.	चंदति	चंदतः	चदन्ति
विद् P.	विंदति	बिंदतः	विंदन्ति
भिद् P.	भिंदति	भिंदतः	भिंदन्ति
क्षुद् P. To purify	क्षुंदति	क्षुंदतः	क्षुंदन्ति
श्रग् P.	श्रंगति	श्रंगतः	श्रंगन्ति
गुज् A.	गोजते	गोजेते	गोजन्ते
	गुंजते	गुंजेते	गुंजन्ते
जभ् A.	जभते	जभेते	जभन्ते
	जंभते	जंभेते	जंभन्ते
श्वच् P.	श्वचते	श्वचेते	श्वचन्ते
	श्वंचते	श्वंचेते	श्वंचन्ते
गृज् P.	गर्जति	गर्जतः	गर्जन्ति
	गृंजति	गृंजतः	गृंजन्ति
जज् P.	जजति	जजतः	जजन्ति
	जंजति	जंजतः	जंजन्ति
त्रख् P.	त्रखति	त्रखतः	त्रखन्ति
	त्रंखति	त्रंखतः	त्रंखन्ति
त्रुप् P.	त्रोपति	त्रोपतः	त्रोपन्ति
	त्रुंपति	त्रुंपतः	त्रुंपान्ति

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
दृह् P.	दर्हति	दर्हतः	दर्हन्ति
	दृंहति	दृंहतः	दृंहन्ति
धृज् P.	धर्जति	धर्जतः	धर्जन्ति
	धृंजति	धृंजतः	धृंजन्ति
ध्रज् P.	ध्रजति	ध्रजतः	ध्रजन्ति
	ध्रंजति	ध्रंजतः	ध्रंजन्ति
ध्वज् P.	ध्वजति	ध्वजतः	ध्वजन्ति
	ध्वंजति	ध्वंजतः	ध्वंजन्ति
मुज् P.	मोजति	मोजतः	मोजन्ति
	मुंजति	मुंजतः	मुंजन्ति
म्रुच् P.	म्रोचति	म्रोचतः	म्रोचन्ति
	म्रुंचति	म्रुंचतः	म्रुंचन्ति
ग्लुच् P.	ग्लोचति	ग्लोचतः	ग्लोचन्ति
	ग्लुंचति	ग्लुंचतः	ग्लुंचन्ति
लख् P.	लखति	लखतः	लखन्ति
	लंखति	लंखतः	लंखन्ति
लुच् P.	लोचति	लोचतः	लोचन्ति
	लुंचति	लुंचतः	लुंचन्ति
वख् P.	वखति	वखतः	वखन्ति
	वंखति	वंखतः	वंखन्ति
सृभ् P.	सर्भति	सर्भतः	सर्भन्ति
	सृंभति	सृंभतः	सृंभन्ति

12. Roots of the first Conjugation which are conjugated in one Pada or the other when used in Particular senses or with Particular Prepositions prefixed to them.

* क्रम् (क्राम्) P. To go, to approach, to traverse, to go up or ascend, to leap.

क्रम्	A.	To go unobstructed,
उपक्रम्		To show energy for,
पराक्रम्		To be developed in, or
		To be at home with a subject.

---

* वृत्तिसर्गतायनेषुक्रमः। उपपराभ्याम्। आङःउद्गमने। वेःपादविहरणे। प्रोपाभ्याम्। समर्थाभ्याम्। अनुपसर्गाद्वा।

आक्राम् P. To cover. To go up or ascend
आक्रम् A. "To rise" said of a luminary
विक्राम् P. To split
विक्रम् A. To walk or step
प्रक्राम् P. To go
प्रक्रम् A. To begin
उपक्राम् P. To come
उपक्रम् A. To begin

क्रीड्* P. To play

अनुक्रीड् A. To play
परिक्रीड् ,,——,,——
आक्रीड् ,,——,,——
संक्रीड् ,,——,,——
संक्रीड् P. To make noise. to creak or break.

चर् P. To go or walk.

उच्चर् When Transitive, A. To transgress
उच्चर् When Intransitive P. To go up
संचर् (When used with the Instrumental of a conveyance) A. To go or pass.
संगम् † (संगच्छ्) A. To join or unite with

‡ जि (जय्) To conquer.

विजि (विजय्) A. To be victorious
पराजि (पराजय्) A. To defeat

तप् § P. To shine.

वितप् / उत्तप् } A. When intransitively used or with "a limb of the body" for its object.

नी §§ (नय्) *P.* A.

नी (नय्) A.=To instruct in or investigate.

---

* क्रीडोऽनसंपरिभ्यश्च ।

† समोगमृच्छिभ्याम् ।

‡ विपराभ्यांजेः ।

§ उद्विभ्यांतपः । स्वांगकर्मकाच्चेतिवक्तव्यम् ।

§§ संमाननोत्संजनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषुनियः

विनी (विनय्) A. To pay off as a debt or tribute; to spend or when the object is something else than "a part of the body."

उन्नी (उन्नय्) A. To lift up.

उपनी (उपनय्) A. To invest with a sacred thread or to hire.

यम्* (यच्छ्) To check or stop.

आयम् (आयच्छ्) A. To spread, stretch, when Intransitive, or with "a limb of the body" or with something else than "a literary composition" for its object.

संयम् (संयच्छ्) A. To gather.

उद्यम् (उद्यच्छ्) A. To lift up, with something else than "a literary composition" for its object.

उद्यम् (उद्यच्छ्) P. To try hard, to learn, with "a literary composition" for its object.

उपयम् (उपयच्छ्) A. To marry.

रम्† A. To sport.

विरम् *P.* To stop.

आरम् *P.* To rest.

परिरम् *P.* To be pleased with.

उपरम् *P.* A. To stop or desist, when Intransitively used.

वद्‡ P. to speak.

वद् A. To show proficiency in, to know, to toil or labour.

उपवद् A. To conciliate or flatter.

विवद् A. To differ or conflict.

संप्रवद् A. To speak loudly and distinctly.

संप्रवद् P. "To utter sound" as used in the case of beasts and birds.

---

* आङोयमहतः। समुदाङ्भ्यो यमोऽग्रंथे। उपाद्यमः स्वीकरणे।

† व्याङ्परिभ्यो रमः। विभाषाऽकर्मकात्।

‡ भासनोपसंभाषाज्ञानयत्नविमत्यपमंत्रणेषुवदः। व्यक्तवाचां समुच्चारेण। अनोरकर्मकात् विभाषा विप्रलापे।

अनुवद् A. To imitate, when used intransitively and with respect to men only.

अनुवद् P. To recapitulate when used transitively or with respect to inanimate or animate objects other than 'men.'

विप्रवद् P. A. To dispute or to be at variance with.

अपवद् A. To reproach or revile.

स्था * (तिष्ठ्) *P.* To stand.

स्था (तिष्ठ्) A. To disclose one's intentions. To accept as umpire.

संस्था (संतिष्ठ्) A. to act up to one's word.

अवस्था (अवतिष्ठ्) A. to remain.

प्रस्था (प्रतिष्ठ्) A. to set out.

विस्था (वितिष्ठ्) A. To stand apart. To remain stationary.

आस्था (आतिष्ठ्) A. to declare solemnly, to assert confidently.

उत्तिष्ठ् P. to get up.

उत्तिष्ठ् A. To try, to aspire, to rise (used figuratively.)

उपतिष्ठ् A. To worship or wait upon according to religious Mantras. 2 To join or unite. 3 To form friendship with. 4 To lead to (as a way).

उपतिष्ठ् P. A. to wait with the desire of getting something. 2 To stand near when used intransitively.

हृ† (हर्) P. A. to take away.

अनुहर् A. to practise constantly.

अनुहर् *P.* to resemble.

ह्वे‡ (ह्वय्) to call

आह्वय्	*P.* to call.	संह्वय्	A. to call or invoke.
आह्वय्	A. to challenge.	उपह्वय्	,, ,,
निह्वय्	A. to call or invoke.	विह्वय्	,, ,,

---

* समवप्रविभ्यःस्थः । आङः प्रतिज्ञायामुपसङ्ख्यानम् । अकर्मकाच्च । प्रकाशनस्थेयख्यायोश्चउदोऽनूर्ध्वकर्मणि । उपान्मंत्रकरणे । उपाद्देवपूजा संगति करणमित्रकरपथिष्वितिवाच्यम् ।

† हरतेर्गतताच्छील्ये ।

‡ स्पर्धायामाङ् । निसमुपाविभ्योह्वः ।

स्वृ (स्वर्) *P.* To sound
to praise, to go.

संस्वर् A. To roar.
आस्वर् A. To utter a loud sound.

13 लङ् Imperfect tense अनद्यतनभूतः
Terminations.

Persons	Parasm.			Atm.		
I.	अम्	व	म	इ	वहि	महि
II.	स् (:)	तम्	त	थास् (:)	इथाम्	ध्वम्
III.	त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त

14 The augment अ is prefixed to roots in the Imperect, Aorist and Conditional.

(*a*) This अ is replaced by आ in the case of roots beginning with a vowel, which when followed by इ—उ—ऋ short or long becomes ऐ--औ—आर् respectively.

(*b*) When a preposition (उपसर्ग) is prefixed to roots, the augment अ or आ of the Imperfect Tense comes between the preposition and the root, and then the following Sandhi rules have to be applied :—

Similar vowels, followed by similar ones, substitute for both the same vowel lengthened.*

When a dissimilar vowel follows इ, उ, ऋ, ऌ, short or long, य्, व्, र्, ल्, † are respectively substituted for them.

15 हृ (हर्) 1 P. A.

	S.	D.	*P.*		S.	D.	P.
I	अहरम्	अहराव	अहराम	I.	अहरे	अहरावहि	अहरामहि
II	अहरः	अहरतम्	अहरत	II.	अहरथाः	अहरेथाम्	अहरध्वम्
III	अहरत्	अहरताम्	अहरन्	III.	अहरत	अहरेताम्	अहरन्त

---

* अकः सवर्णे दीर्घः ।

† इको यणचि ।

बुध (बोध्) *P.* नी (नय्) A.

	S.	D.	*P.*		S.	D.	*P.*
I.	अबोधम्	अबोधाव	अबोधाम	I	अनये	अनयावहि	अनयामहि
II.	अबोधः	अबोधतम्	अबोधत	II	अनयथाः	अनयेथाम्	अनयध्वम्
III.	अबोधत्	अबोधताम्	अबोधन्	III	अनयत	अनयेताम्	अनयन्त

इख् 1. P. To go or move.

	S.	D.	P.
I.	ऐखम्	ऐखाव	ऐखाम
II.	ऐखः	ऐखतम्	ऐखत
III.	ऐखत्	ऐखताम्	ऐखन्

उक्ष् 1. P. To sprinkle.

I.	औक्षम्	औक्षाव	औक्षाम
II.	औक्षः	औक्षतम्	औक्षत
III.	औक्षत्	औक्षताम्	औक्षन्

ऋ (ऋच्छ्) P.

I.	आर्च्छम्	आर्च्छाव	आर्च्छाम
II.	आर्च्छः	आर्च्छतम्	आर्च्छत
III.	आर्च्छत्	आर्च्छताम्	आर्च्छन्

ईक्ष् 1. A. To see.

	S.	D.	*P.*
I.	ऐक्षे	ऐक्षावहि	ऐक्षामहि
II.	ऐक्षथाः	ऐक्षेथाम्	ऐक्षध्वम्
III.	ऐक्षत	ऐक्षेताम्	ऐक्षन्त

ऊह् I A. To conjecture or reason.

I.	औहे	औहावहि	औहामहि
II.	औहथाः	औहेथाम्	औहध्वम्
III.	औहत	औहेताम्	औहन्त

ऋत् (ऋतीय्) A.

I.	आर्तीये	आर्तीयावहि	आर्तीयामहि
II.	आर्तीयथाः	आर्तीयेथाम्	आर्तीयध्वम्
III.	आर्तीयत	आर्तीयेताम्	आर्तीयन्त

In this Tense first comes the Augment + Root + Conjugational sign + Termination. Thus:—

अ + हर् + अ + अम्—अन्—अन्त = अहरम्—अहरन् and अहरन्त, the base अहर being followed by अ the latter अ is substituted for both vowels by (10 *b*).

अ + हर् + अ + व—म—वहि and महि = अहराव—अहराम—अहरावहि and अहरामहि, the अ of the base अहर being lengthened by (10*a*).

अ + हर् + अ + इ—इथाम् and इताम् = अहरे—अहरेथाम् and अहरेताम् by (10*c*).

अ + बोध् (the substitute for बुध् by 9) + अ = अबोध is the base.

अ + ने (the substitute for नी by 9) + अ = अ + नय् (by 10*d*) + अ = अनय is the base.

आ+इख+अ=ऐख and not एख as by (10 *c*)
आ+ईक्ष+अ=ऐक्ष——,,——एक्ष——,,——
आ+उक्ष्+अ=औक्ष——,,——ओक्ष——,,——
आ+ऊह्+अ=औह——,,——ओह——,,——
आ+ऋच्छ्+अ=आर्च्छ——,,——अर्च्छ——,,——
आ+ऋतीय्+अ=आर्तीय——,,——अर्तीय——,,——
is the base by (14*a*)

16. Forms of third person—(Imperfect Tense) of Irregular verbs of the 1st Conjugation.

Roots		Imperfect Tense 3rd person.		
क्रम्	A.	अक्रमत	अक्रमेताम्	अक्रमन्त
क्रम्	*P.*	अक्रामत्	अक्रामताम्	अक्रामन्
आचम्	*P.*	आचामत्	आचामताम्	आचामन्
चम्	*P.*	अचमत्	अचमताम्	अचमन्
क्लम्	*P.*	अक्लामत्	अक्लामताम्	अक्लामन्
ष्ठिव्	*P.*	अष्ठीवत्	अष्ठीवताम्	अष्ठीवन्
गुह्	*P.*	अगूहत्	अगूहताम्	अगूहन्
	A.	अगूहत	अगूहेताम्	अगूहन्त
मूर्च्छ्	*P.*	अमूर्च्छत्	अमूर्च्छताम्	अमूर्च्छन्
स्फुर्ज्	*P.*	अस्फूर्जत्	अस्फूर्जताम्	अस्फूर्जन्
मृज्	*P.*	अमार्जत्	अमार्जताम्	अमार्जन्
क्लृप्	A.	अकल्पत	अकल्पेताम्	अकल्पन्त
गुप्	*P.*	अगोपायत्	अगोपायताम्	अगोपायन्
धूप्	*P.*	अधूपायत्	अधूपायताम्	अधूपायन्
विच्छ्	*P.*	अविच्छायत्	अविच्छायताम्	अविच्छायन्
पण्	*P.*	अपणायत्	अपणायताम्	अपणायन्
	A.	अपणत	अपणेताम्	अपणन्त
पन्	*P.*	अपनायत्	अपनायताम्	अपनायन्
	A.	अपनत	अपनेताम्	अपनन्त
कम्	A.	अकामयत	अकामयेताम्	अकामयन्त
ऋत्	A.	आर्तीयत	आर्तीयेताम्	आर्तीयन्त
रञ्ज्	*P.*	अरजत्	अरजताम्	अरजन्
	A.	अरजत	अरजेताम्	अरजन्त
दंश्	*P.*	अदशत्	अदशताम्	अदशन्

Roots	Imperfect	Tense 3rd	person.
सञ्ज् *P.*	असजत्	असजताम्	असजन्
स्वञ्ज् A.	अस्वजत	अस्वजेताम्	अस्वजन्त
जभ् A.	अजम्भत	अजम्भेताम्	अजम्भन्त
पा *P.*	अपिबत्	अपिबताम्	अपिबन्
घ्रा *P.*	अजिघ्रत्	अजिघ्रताम्	अजिघ्रन्
ध्मा *P.*	अधमत्	अधमताम्	अधमन्
स्था *P.*	अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्
म्ना *P.*	अमनत्	अमनताम्	अमनन्
दा *P.*	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
दृश् *P.*	अपश्यत्	अपश्यताम्	अपश्यन्
ऋ *P.*	आर्च्छत्	आर्च्छताम्	आर्च्छन्
सृ *P.*	अधावत्	अधावताम्	अधावन्
शद् *P.*	used as A. in the Conj.	Tenses and Moods.	
शद् A.	अशीयत	अशीयेताम्	अशीयन्त
सद् *P.*	असीदत्	असीदताम्	असीदन्
गम् *P.*	अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्
यम् *P.*	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
कित् *P.*	अचिकित्सत्	अचिकित्सताम्	अचिकित्सन्
बध् A.	अबीभत्सत	अबीभत्सेताम्	अबीभत्सन्त
दान् *P.*	अदीदांसत्	अदीदांसताम्	अदीदांसन्
दान् A.	अदीदांसत	अदीदांसेताम्	अदीदांसन्त
शान् *P.*	अशीशांसत्	अशीशांसताम्	अशीशांसन्
शान् A.	अशीशांसत	अशीशांसेताम्	अशीशांसन्त
मान् A.	अमीमांसत	अमीमांसेताम्	अमीमांसन्त
तिज् A.	अतितिक्षत	अतितिक्षेताम्	अतितिक्षन्त
गुप् A.	अजुगुप्सत	अजुगुप्सेताम्	अजुगुप्सन्त

17 लोट् Imperative Mood आज्ञार्थ :

Terminations.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	*D.*	*P.*	*S.*	*D.*	*P.*
I.	आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
II.	(none)	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
III.	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्

हृ (हर्) I.

	Parasm.			Atm.		
	S.	*D.*	*P.*	*S.*	*D.*	*P.*
I.	हराणि	हराव	हराम	हरै	हरावहै	हरामहै
II.	हर	हरतम्	हरत	हरस्व	हरेथाम्	हरध्वम्
III.	हरतु	हरताम्	हरन्तु	हरताम्	हरेताम्	हरन्ताम्

	बुध् (बोध्) *P.*			नी (नय्) *A.*		
I.	बोधानि	बोधाव	बोधाम	नयै	नयावहै	नयामहै
II.	बोध	बोधतम्	बोधत	नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
III.	बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्

हर्+अ+आनि

18. When न् follows ऋ—र् or ष् in the same word or follows any vowels, semi-vowels (ल् excepted), and letters of the guttural or labial class with ऋ—र् or ष् before them, it is changed to ण्. It remains as न् when it is at the end of a grammatical form, or when it is followed by a letter of the Dental class.

Thus, हर्+अ+आनि=हराणि. 2nd Person singular is हर्+अ=हर as no termination follows.

हर्+अ+ऐ

(*a*) If अ or आ is followed by ए—ऐ—ओ—औ, the substitute for both is ऐ in the first two cases and औ in the last two. So हर्+अ+ऐ=हरै.

हर्+अ+इथाम्—इताम्=हरेथाम् and हरेताम् by (10 c.)

हर्+अ+अन्तु—अन्ताम्=हरन्तु and हरन्ताम् by (10 b.)

बोध् (Substitute for बुध् by 9)+अ=बोध is the base.

ने (substitute for नी by 9)+अ=नय् (by 10 d)+अ=नय is the base.

19 विधिलिङ् Potential Mood विध्यर्थ:

Terminations.

	Paras.			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
I.	ईयम्	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
II.	ईस् (:)	ईतम्	ईत	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्
III.	ईत्	ईताम्	ईयुः	ईत	ईयाताम्	ईरन्

ह (हर्) I.

	Parasm.			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
I.	हरेयम्	हरेव	हरेम	हरेय	हरेवहि	हरेमहि
II.	हरेः	हरेतम्	हरेत	हरेथाः	हरेयाथाम्	हरेध्वम्
III.	हरेत्	हरेताम्	हरेयुः	हरेत	हरेयाताम्	हरेरन्

	बुध् (बोध्) P.			नी (नय्) A.		
I.	बोधेयम्	बोधेव	बोधेम	नयेय	नयेवहि	नयेमहि
II.	बोधेः	बोधेतम्	बोधेत	नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
III.	बोधेत्	बोधेताम्	बोधेयुः	नयेत	नयेयाताम्	नयेरन्

CHAPTER II.

20. Fourth Conjugation or दिवादि class.

21. The characteristic of the Fourth Conjugation:—Roots of the 4th or दिवादि class take य in the conjugational tenses and moods before the terminations are applied.

22. The final ओ of roots of the 4th conjugation is dropped before the conjugational sign.

23. लट् Present Tense वर्तमान :

	नृत् 4 P. To dance				युध् 4 A. to fight		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
I.	नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः	I.	युध्ये	युध्यावहे	युध्यामहे
II.	नृत्यसि	नृत्यथः	नृत्यथ	II.	युध्यसे	युध्येथे	युध्यध्वे
III.	नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति	III.	युध्यते	युध्येते	युध्यन्ते

	सो 4 P. To finish or destroy				जॄ 4 P. To grow old		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
I.	स्यामि	स्यावः	स्यामः	I.	जीर्यामि	जीर्यावः	जीर्यामः
II.	स्यसि	स्यथः	स्यथ	II.	जीर्यसि	जीर्यथः	जीर्यथ
III.	स्यति	स्यतः	स्यन्ति	III.	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति

नृत् + य + मि—वः—मः = नृत्यामि—नृत्यावः—नृत्यामः by (10 *a.*)
नृत् + य + अन्ति = नृत्यन्ति (10 *b.*)
युध् + य + इ—इथे—इते = युध्ये—युध्येथे—युध्येते (10 *c.*)
स् (from सो by 22) + य् + ति = स्यति
जॄ + य + ति

(*a*) When the long ॠ * of a root, whether penultimate or final, does not take Guṇa or Vriddhi substitute, it is changed to इर्, but if the ॠ follows a labial or व्, it is changed to उर्. The इ or उ of these is lengthened before a consonant.

Thus the ॠ of जॄ does not take Guṇa or Vriddhi by any rule, and so becomes जिर्; but as it is followed by the consonant य, the conjugational sign, the इ is lengthened, and the substitute for जॄ is जीर्; जीर्+य+ति=जीर्यति.

24. One hundred and forty-four roots belong to the दिवादि class, out of which the following ones have irregular bases in the Conjugational Tenses and Moods:—

(*a*) The penultimate अ of the following roots is lengthened.

क्रम् (क्राम्)	To go.	दम् (दाम्)	4 P. To restrain. To pacify.
क्लम् (क्लाम्)	To be fatigued.	श्रम (श्राम्)	To be weary.
भ्रम् (भ्राम्)	To wander.	क्षम् (क्षाम्)	To bear or forgive.
शम् (शाम्)†	To be calm.	मद् (माद्)	To be mad or intoxicated.
तम् (ताम्)	To be fatigued or uneasy.		

(*b*) Roots ending in र् ‡ or व् when followed by a consonant lengthen their penultimate इ—उ—ऋ & ऌ.

दिव् (दीव्) 4 P. To shine. To play.
सिव् (सीव्) 4 P. To sew—To write. To join.
ष्ठिव् (ष्ठीव्) 1 & 4 P. To spit.
स्रिव् (स्रीव्) 4 P. To go. To become dry.

(*c*) By 22 the following roots drop their ending ओ.

शो § (श्) 4 P. To sharpen. To make thin.

---

* ऋतइद्धातोः। उरण्रपरः। हलिच। उदोष्ठ्यपूर्वस्य। रपरत्वम्। हलिच (रेफवकारान्तस्य धातोरुपधाया इको दीर्घस्याद्धलि)

† मशामष्टानांदीर्घः श्यनि।

‡ रेफवकारान्तस्यधातोरुपधाया इकोदीर्घस्याद्धलि।

§ ओतः श्यनि।

छो (छ्) 4 P. To cut.
सो (स्) 4 P. To finish or destroy.
दो (द्) 4 P. To cut. To divide.

(*d*) रञ्ज् drops its nasal in both the Padas and भ्रंश् or भ्रंस् when Parasmaipadi only; जन्* substitutes जा ; the penultimate इ of मिद्† takes Guṇa and the य of व्यध् Samprasaraṇa (संप्रसारण). The substitute ‡ of य्—व्—र्—ल् for इ—उ—ऋ—ऌ respectively is called संप्रसारण.

रञ्ज् (रज्) 1st and 4th P. A. To be dyed.
भ्रंश् or भ्रंस् 1 A. }
भ्रश् or भ्रस् 4 P. } To fall. To decline.
जन् (जा) 1 A. To be born, to be produced.
मिद् (मेद्) 4 P. A. To melt.
व्यध् (विध्) 4 P. To hurt. To pierce.

(*e*) By 23 *a*.

जॄ (जीर्) 4 P. To grow old.
झॄ (झीर्) ,, ,,
दॄ (दीर्) ,, To tear or split.

25 The following roots belong both to the 1st and to the 4th Conjugations.

भ्राश्	1st and	4th	A =	To shine.
भ्रास्	,,	,,	,,	,,
भ्लाश्	,,	,,	,,	,,
काश्	,,	,,	,,	,,
डी	,,	,,	,,	To fly.
भ्रम् 1 P. भ्रम् or भ्राम् 4 P.				To wander.
क्लम् (क्लाम्)	1st and	4th	P. =	To be fatigued.
त्रस्	,,	,,	,,	To tremble. To fear.
लष्	,,	,,	,,	To desire.

---

* ज्ञाजनोर्जा ।
† मिदेर्गुणः ।
‡ इग्यणः संप्रसारणम् ॥

क्षीव्	1st and 4th	P.	To spit. To be drunk.
रिष्	,, ,,	,,	To kill. To fail. To die.
ष्ठिव् (ष्ठीव्)	,, ,,	,,	To spit.
सूर्क्ष्	,, ,,	,,	To respect. To disregard.
त्रस्	,, ,,	,,	To eject. To inhabit.
हृष्	,, ,,	,,	To be delighted.
श्लिष् (श्लेष्)	1	P.	To burn.
श्लिष्	4	P.	To embrace. To join.
तिम् (तेम्)	1	P.	To be wet.
तिम्	4	P.	To make wet.
रुष् (रोष्)	1	P.	To vex.
रुष्	4	P.	To be angry.
यस्	1st and 4th	P.	=To endeavour.
संयस् *	,, ,,	,,	,,

But यस् belongs to the 4th conjugation alone when any other preposition except सम् is prefixed as

प्रयस्	4	P.	To strive, to labour.
सिध् (सेध्)	1	P.	To turn out auspiciously. To intrust. To interdict. To restrain. To drive off. To go.
सिध्	4	P.	To succeed.
सह्	1	A.	To bear. To endure.
सह्	4	P.	
भ्रंश् or भ्रंस्	1	A.	To fall. To decline.
भ्रश् or भ्रस्	4	P.	
रञ्ज् (रज्)	1st and 4th	P. A.	To be coloured.
शप्	,, ,,	,,	To curse. To swear.
बुध् (बोध्)	1st	P. A.	To know.
	4	A.	
क्ष्विद् (क्ष्वेद्)	1	P.	=To sound inarticulately.
	1	A.	=To melt.
क्ष्विद्	4	P.	To hum. To whistle.
शुच् ((शोच्)	1	P.	To bewail.
शुच्	4	P. A.	To be afflicted. To be wet.

---

* यसोऽनुपसर्गात् संयसश्च ।

क्रम् 1 A. To walk.
क्रम् (क्राम्) 1st and 4th P. To step.
क्षम् 1 A. } To endure. To forgive.
क्षम् (क्षाम्) 4 P. }
स्विद् (स्वेद्) 1 A.=To be greasy.
स्विद् 4 P.=To perspire.
अण् 1 P. } To sound.
अण् 4 A. } To breathe.

26. Forms of Present Tense 3rd Person of Irregular verbs of the 4th conjugation :—

Roots		Present Tense 3rd Person.		
क्रम्	1 A.	क्रमते	क्रमेते	क्रमन्ते
	1 P.	क्रामति	क्रामतः	क्रामन्ति
	4 P.	क्राम्यति	क्राम्यतः	क्राम्यन्ति
क्लम्	1 P.	क्लामति	क्लामतः	क्लामन्ति
	4 P.	क्लाम्यति	क्लाम्यतः	क्लाम्यन्ति
भ्रम्	1 P.	भ्रमति	भ्रमतः	भ्रमन्ति
	4 P.	भ्रम्यति	भ्रम्यतः	भ्रम्यन्ति
	4 P.	भ्राम्यति	भ्राम्यतः	भ्राम्यन्ति
शम्	4 P.	शाम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
तम्	4 P.	ताम्यति	ताम्यतः	ताम्यन्ति
दम्	4 P.	दाम्यति	दाम्यतः	दाम्यन्ति
श्रम्	,,	श्राम्यति	श्राम्यतः	श्राम्यन्ति
क्षम्	1 A.	क्षमते	क्षमेते	क्षमन्ते
	4 P.	क्षाम्यति	क्षाम्यतः	क्षाम्यन्ति
मद्	,,	माद्यति	माद्यतः	माद्यन्ति
दिव्	,,	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
सिव्	,,	सीव्यति	सीव्यतः	सीव्यन्ति
स्रिव्	,,	स्रीव्यति	स्रीव्यतः	स्रीव्यन्ति
ष्ठिव्	,,	ष्ठीव्यति	ष्ठीव्यतः	ष्ठीव्यन्ति
—1	,,	ष्ठीवति	ष्ठीवतः	ष्ठीवन्ति
शो	4 P.	श्यति	श्यतः	श्यन्ति
छो	,,	छ्यति	छ्यतः	छ्यन्ति
सो	,,	स्यति	स्यतः	स्यन्ति

Roots			Present tense 3rd Person.		
दो	4	P.	द्यति	द्यतः	द्यन्ति
रञ्ज्	1	P.	रजति	रजतः	रजन्ति
रञ्ज्	1	A.	रजते	रजेते	रजन्ते
—	4	P.	रज्यति	रज्यतः	रज्यन्ति
—	4	A.	रज्यते	रज्येते	रज्यन्ते
भ्रंश्	1	A.	भ्रंशते	भ्रंशेते	भ्रंशन्ते
भ्रंश्	4	P.	भ्रश्यति	भ्रश्यतः	भ्रश्यन्ति
भ्रंस्	1	A.	भ्रंसते	भ्रंसेते	भ्रंसन्ते
भ्रंस्	4	P.	भ्रस्यति	भ्रस्यतः	भ्रस्यन्ति
जन्	4	A.	जायते	जायेते	जायन्ते
व्यध्	4	P.	विध्यति	विध्यतः	विध्यन्ति
मिद्	4	P.	मेद्यति	मेद्यतः	मेद्यन्ति
मिद्	4	A.	मेद्यते	मेद्येते	मेद्यन्ते
जॄ	4	P.	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति
झॄ	,,		झीर्यति	झीर्यतः	झीर्यन्ति
दॄ	,,		दीर्यति	दीर्यतः	दीर्यन्ति
भ्राश्	1	A.	भ्राशते	भ्राशेते	भ्राशन्ते
	4	A.	भ्राश्यते	भ्राश्येते	भ्राश्यन्ते
भ्लाश्	1	A.	भ्लाशते	भ्लाशेते	भ्लाशन्ते
	4	A.	भ्लाश्यते	भ्लाश्येते	भ्लाश्यन्ते
भ्रास्	1	A.	भ्रासते	भ्रासेते	भ्रासन्ते
	4	A.	भ्रास्यते	भ्रास्येते	भ्रास्यन्ते
काश्	1	A.	काशते	काशेते	काशन्ते
	4	A.	काश्यते	काश्येते	काश्यन्ते
डी	1	A.	डयते	डयेते	डयन्ते
	4	A.	डीयते	डीयेते	डीयन्ते
त्रस्	1	P.	त्रसति	त्रसतः	त्रसन्ति
	4	P.	त्रस्यति	त्रस्यतः	त्रस्यन्ति
लष्	1	P.	लषति	लषतः	लषन्ति
	4	P.	लष्यति	लष्यतः	लष्यन्ति
क्षीव्	1	P.	क्षीवति	क्षीवतः	क्षीवन्ति
	4	P.	क्षीव्यति	क्षीव्यतः	क्षीव्यन्ति
रिष्	1	P.	रेषति	रेषतः	रेषन्ति
	4	P.	रिष्यति	रिष्यतः	रिष्यन्ति

Roots		Present Tense 3rd Person.		
सूक्ष्	1 P.	सूर्क्षति	सूर्क्षतः	सूर्क्षन्ति
	4 P.	सूर्क्ष्यति	सूर्क्ष्यतः	सूर्क्ष्यन्ति
स्नस्	1 P.	स्नसति	स्नसतः	स्नसन्ति
	4 P.	स्नस्यति	स्नस्यतः	स्नस्यन्ति
हृष्	1 P.	हर्षति	हर्षतः	हर्षन्ति
	4 P.	हृष्यति	हृष्यतः	हृष्यन्ति
श्लिष्	1 P.	श्लेषति	श्लेषतः	श्लेषन्ति
	4 P.	श्लिष्यति	श्लिष्यतः	श्लिष्यन्ति
तिम्	1 P.	तेमति	तेमतः	तेमन्ति
	4 P.	तिम्यति	तिम्यतः	तिम्यन्ति
रुष्	1 P.	रोषति	रोषतः	रोषन्ति
	4 P.	रुष्यति	रुष्यतः	रुष्यन्ति
यस्	1 P.	यसति	यसतः	यसन्ति
	4 P.	यस्यति	यस्यतः	यस्यन्ति
संयस्	1 P.	संयसति	संयसतः	संयसन्ति
	4 P.	संयस्यति	संयस्यतः	संयस्यन्ति
प्रयस्	4 P.	प्रयस्यति	प्रयस्यतः	प्रयस्यन्ति
सिध्	1 P.	सेधति	सेधतः	सेधन्ति
	4 P.	सिध्यति	सिध्यतः	सिध्यन्ति
शप्	1 P.	शपति	शपतः	शपन्ति
	1 A.	शपते	शपेते	शपन्ते
	4 P.	शप्यति	शप्यतः	शप्यन्ति
	4 A	शप्यते	शप्येते	शप्यन्ते
बुध्	1 P.	बोधति	बोधतः	बोधन्ति
	1 A.	बोधते	बोधेते	बोधन्ते
	4 A.	बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते
क्ष्विद्	1 P.	क्ष्वेदति	क्ष्वेदतः	क्ष्वेदन्ति
	1 A.	क्ष्वेदते	क्ष्वेदेते	क्ष्वेदन्ते
	4 P.	क्ष्विद्यति	क्ष्विद्यतः	क्ष्विद्यन्ति
शुच्	1 P.	शोचति	शोचतः	शोचन्ति
	4 P.	शुच्यति	शुच्यतः	शुच्यन्ति
	4 A.	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते
स्विद्	1 A.	स्वेदते	स्वेदेते	स्वेदन्ते
	4 P.	स्विद्यति	स्विद्यतः	स्विद्यन्ति
अण्	1 P.	अणति	अणतः	अणन्ति
	4 A.	अण्यते	अण्येते	अण्यन्ते

27. सेनह् when it means " To prepare," "To be ready for " is Atmanepadi and अस् 4 *P*. "To throw" with any preposition is both Parasmaipadi and Atmanepadi.

28. लङ् *Imperfect Tense* अनद्यतनभूतः

नृत् 4 *P.*

	S.	D.	P.
I.	अनृत्यम्	अनृत्याव	अनृत्याम
II.	अनृत्यः	अनृत्यतम्	अनृत्यत
III.	अनृत्यत्	अनृत्यताम्	अनृत्यन्

युध् 4 A.

	S.	D.	P.
I.	अयुध्ये	अयुध्यावहि	अयुध्यामहि
II.	अयुध्यथाः	अयुध्येथाम्	अयुध्यध्वम्
III.	अयुध्यत	अयुध्येताम्	अयुध्यन्त

सो 4. *P.*

	S.	D.	P.
I.	अस्यम्	अस्याव	अस्याम
II.	अस्यः	अस्यतम्	अस्यत
III.	अस्यत्	अस्यताम्	अस्यन्

जॄ 4 *P.*

	S.	D.	P.
I.	अजीर्यम्	अजीर्याव	अजीर्याम
II.	अजीर्यः	अजीर्यतम्	अजीर्यत
III.	अजीर्यत्	भजीर्यताम्	अजीर्यन्

29. लोट् *Imperative Mood* आज्ञार्थः

नृत् 4 P.

I.	नृत्यानि	नृत्याव	नृत्याम
II.	नृत्य	नृत्यतम्	नृत्यत
III.	नृत्यतु	नृत्यताम्	नृत्यन्तु

युध् 4 A.

I.	युध्यै	युध्यावहै	युध्यामहै
II.	युध्यस्व	युध्येथाम्	युध्यध्वम्
III.	युध्यताम्	युध्येताम्	युध्यन्ताम्

सो 4 P.

	S.	D.	D.
I.	स्यानि	स्याव	स्याम
II.	स्य	स्यतम्	स्यत
III.	स्यतु	स्यताम्	स्यन्तु

जॄ 4 P.

	S.	D.	P.
I.	जीर्याणि	जीर्याव	जीर्याम
II.	जीय	जीर्यतम्	जीर्यत
III.	जीर्यतु	जीर्यताम्	जीर्यन्तु

30 विधिलिङ् *Potential Mood* विध्यर्थः

	नृत् 4 P.				युध् 4 A.		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
I.	नृत्येयम्	नृत्येव	नृत्येम	I.	युध्येय	युध्येवहि	युध्येमहि
II.	नृत्येः	नृत्येतम्	नृत्येत	II.	युध्येथाः	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
III.	नृत्येत्	नृत्येताम्	नृत्येयुः	III.	युध्येत	युध्येयाताम्	युध्येरन्

	सो 4 P.				जृ 4 P.		
I.	स्येयम्	स्येव	स्येम	I.	जीर्येयम्	जीर्येव	जीर्येम
II.	स्येः	स्येतम्	स्येत	II.	जीर्येः	जीर्येतम्	जीर्येत
III.	स्येत्	स्येताम्	स्येयुः	III.	जीर्येत	जीर्येताम्	जीर्येयुः

CHAPTER III.

31. Sixth Conjugation or तुदादि class.

Characteristic of the 6th conjugation:—

अ is added on to the roots of the sixth or तुदादि class before the terminations in the conjugational Tenses and Moods. Final vowel and penultimate short of roots of the 6th conjugation do not undergo Guṇa substitute as those of the 1st conjugation.

32. The finl इ or उ short or long, of roots of the sixth conjugation is changed to इय् or उव् respectively before the conjugational sign; as धि=धियति; कु=कुवते.

33. The final ऋ (short) of roots of the sixth conjugation takes रि as its substitute, which is changed to रिय् before the conjugational sign; as, दृ—द्रियते.

34. लट् *Present Tense* वर्तमानः

दिश् P. A. To show.

	Paras.			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
I.	दिशामि	दिशावः	दिशामः	दिशे	दिशावहे	दिशामहे
II.	दिशसि	दिशथः	दिशथ	दिशसे	दिशेथे	दिशध्वे
III.	दिशति	दिशतः	दिशन्ति	दिशते	दिशेते	दिशन्ते

नू (नुव्) 6 P. to praise.

I.	नुवामि	नुवावः	नुवामः
II.	नुवसि	नुवथः	नुवथ
III.	नुवति	नुवतः	नुवन्ति

धि (धिय्) 6 P. to have, to hold.

I.	धियामि	धियावः	धियामः
II.	धियसि	धियथः	धियथ
III	धियति	धियतः	धियन्ति

कु (कुव्) 6 A. to moan or cry.

कुवे	कुवावहे	कुवामहे
कुवसे	कुवेथे	कुवध्वे
कुवते	कुवेते	कुवन्ते

दृ (द्रिय्) 6 A. to worship, to regard.

द्रिये	द्रियावहे	द्रियामहे
द्रियसे	द्रियेथे	द्रियध्वे
द्रियते	द्रियेते	द्रियन्ते

35. The sixth or तुदादि class includes (167) roots.

(*a*) These, noted below, are irregular in their bases in the conjugational Tenses and Moods.

Those roots insert a nasal before the conjugational sign :—

कृत् (कृन्त्) 6 P. to cut.

खिद् (खिन्द्) 6 P. to be distressed, to be displeased, or offended.

पिश् (पिंश्) 6 P. to form, to kindle, to light.

मुच्* (मुञ्च्) 6 P. to leave, to release.

लिप् (लिम्प्) 6 U. to anoint, to smear.

लुप् (लुम्प्) 6 U. to rob, to plunder, to deprive of.

विद् (विन्द्) 6 U. to get or obtain.

सिच् (सिञ्च्) 6 U. to sprinkle.

(b) The following ones insert a nasal optionally :—

उभ् or (उम्भ्) 6 P. to confine, to fill with, to cover over. ऋफ् (ऋम्फ्) 6 P. to kill, to

(c) By 32.

कु (कुव्) 6 A. to sound.

कू (कुव्) 6 A. to moan or cry.

धि (धिय्) 6 P. to have, to hold.

धु (धुव्) 6 P. to shake,

नु (नुव्) 6 P. to praise.

पि (पिय्) 6 P. to go or shake.

रि (रिय्) 6 P. to go or move.

---

* शेमुचादीनाम् ।

(d) By 33.

दृ (द्रिय्) 6 A. to worship, to regard.
पृ (प्रिय्) 6 A. to be busy.
मृ (म्रिय्) 6 A. to die.
धृ (ध्रिय्) 6 A. to be, to remain, to hold.

(e) By (23 a).

कॄ (किर्) 6 P. to scatter.
गॄ (गिर्) 6 P. to swallow.

गॄ becomes गिल् also, the र् being changed to ल् optionally in the special Tenses.

(*f*) The roots प्रच्छ्, व्रश्च्, व्यच् and भ्रस्ज् take Samprasaraṇa.
प्रच्छ् (पृच्छ्) 6 P. to ask. व्यच् (विच्) 6 P. to cheat, to pervade.
व्रश्च् (वृश्च्) 6 P. to cut. भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U. to fry.

(*g*) The स् of भ्रस्ज् and मस्ज् is changed to ज्.
भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U. to fry. मस्ज् (मज्ज्) 6 P. to bathe.

(*h*) इष् has इच्छ्. इष् (इच्छ्) 6 P. to wish.

36. The following roots belong both to the 1st and 6th conjugations:—

छुर् 1 P. to divide.
  6 P. to envelop.
तुप् 1 & 6 P. to kill.
त्रुप् 1 & 6 P. to kill.
त्रुम्प् 1 & 6 P. to kill.
सद् 1 & 6 P. to sit down.
कृष् 1 P & 6 U. to plough, to draw.
मिष् 1 P. to wet, to sprinkle.
  6 P. to open the eyes, to look at.
लुड् 1 P. to stir, to churn.
  6 P. to cover, to adhere.
हुड् 1 P. to go.
  6 P. to dive, to collect.
मुच् 1 A. to cheat.
  6 U. to leave, to release.
घुट् 1 A. to return, to exchange.
  6 P. to strike against.
घुर्ण् 1 A. to move to & fro.
  6 P. to whirl.
घुण् 1 A. to roll, to whirl, to take, to receive.
  6 P. to roll.
तुड् 1 U. & 6 P. to tear, or kill.

37. The following roots belong to the 4th and 6th conjugations.

---

* अचिविभाषा ।

गुर्	4 A. to kill. 6 A. to make an effort.
लुभ्	4 P. to covet, to be perplexed. 6 P. to perplex.
सृज्	4 A. to let loose or send forth. 6 P. to create.
क्षिप्	4 P. & 6 U. to throw.
लुप्	4 P. to confound. 6 U. to take away, to rob to plunder, to deprive of.
लिश्	4 U. to become small 6 P. to go, to hurt.

38. Forms of present Tense, 3rd person of irregular verbs of the 6th conjugation.

Roots		Present	Tense 3rd	Person.
कृत्	P.	कृन्तति	कृन्ततः	कृन्तन्ति
खिद्	P.	खिन्दति	खिन्दतः	खिन्दन्ति
पिश्	P.	पिंशति	पिंशतः	पिंशन्ति
मुच्	P.	मुञ्चति	मुञ्चतः	मुञ्चन्ति
	A.	मुञ्चते	मुञ्चेते	मुञ्चन्ते
लिप्	P.	लिम्पति	लिम्पतः	लिम्पन्ति
	A.	लिम्पते	लिम्पेते	लिम्पन्ते
लुप्	P.	लुंपति	लुम्पतः	लुम्पन्ति
	A.	लुंपते	लुंपेते	लुम्पन्ते
विद्	P.	विन्दति	विन्दतः	विन्दन्ति
	A.	विन्दते	विन्देते	विन्दन्ते
सिच्	P.	सिञ्चति	सिञ्चतः	सिञ्चन्ति
	A.	सिञ्चते	सिञ्चेते	सिञ्चन्ते
उभ् P.		उभति	उभतः	उभन्ति
		उंभति	उंभतः	उंभन्ति
ऋफ् P.		ऋफति	ऋफतः	ऋफन्ति
		ऋंफति	ऋंफतः	ऋंफन्ति
कु or कू	A.	कुवते	कुवेते	कुवन्ते
नू	P.	नुवति	नुवतः	नुवन्ति
धु	P.	धुवति	धुवतः	धुवन्ति
धि	P.	धियति	धियतः	धियन्ति
पि	P.	पियति	पियतः	पियन्ति
रि	P.	रियति	रियतः	रियन्ति

Roots	Present	Tense	3rd person.
दृ	A. द्रियते	द्रियेते	द्रियन्ते
मृ	A. म्रियते	म्रियेते	म्रियन्ते
धृ	A. ध्रियते	ध्रियेते	ध्रियन्ते
कॄ	P. किरति	किरतः	किरन्ति
गॄ P.	गिरति	गिरतः	गिरन्ति
	गिलति	गिलतः	गिलन्ति
प्रच्छ्	P. पृच्छति	पृच्छतः	पृच्छन्ति
व्रश्च्	P. वृश्चति	वृश्चतः	वृश्चन्ति
व्यच्	P. विचति	विचतः	विचन्ति
भ्रस्ज्	P. भृज्जति	भृज्जतः	भृज्जन्ति
	A. भृज्जते	भृज्जेते	भृज्जन्ते
मस्ज्	P. मज्जति	मज्जतः	मज्जन्ति
इष्	P. इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
छुर्	1 P. छोरति	छोरतः	छोरन्ति
	6 P. छुरति	छुरतः	छुरन्ति
तुप्	1 P. तोपति	तोपतः	तोपन्ति
	6 P. तुपति	तुपतः	तुपन्ति
त्रुप्	1 P. त्रोपति	त्रोपतः	त्रोपन्ति
	6 P. त्रुपति	त्रुपतः	त्रुपन्ति
त्रुंप् 1 P. — 6 P.	त्रुंपति	त्रुंपतः	त्रुंपन्ति
सद् 1 P. 6 P.	सीदति	सीदतः	सीदन्ति
कृष्	1 P. कर्षति	कर्षतः	क्रर्षन्ति
	6 P. कृषति	कृषतः	कृषन्ति
	6 A. कृषते	कृषेते	कृषन्ते
घुट्	1 A. घोटते	घोटेते	घोटन्ते
	6 P. घुटति	घुटतः	घुटन्ति
घुर्ण्	1 A. घुर्णते	घुर्णेते	घुर्णन्ते
	6 P. घुर्णति	घुर्णतः	घुर्णन्ति
घुण्	1 A. घोणते	घोणेते	घोणन्ते
	6 P. घुणति	घुणतः	घुणन्ति

Roots		Present	Tense	3rd Person.
तुड्	1 P.	तोडति	तोडतः	तोडन्ति
	1 A.	तोडते	तोडेते	तोडन्ते
	6 P.	तुडति	तुडतः	तुडन्ति
गुर्	4 A.	गुर्यते	गुर्येते	गुर्यन्ते
	6 A.	गुरते	गुरेते	गुरन्ते
लुभ	4 P.	लुभ्यति	लुभ्यतः	लुभ्यन्ति
	6 P.	लुभति	लुभतः	लुभन्ति
सृज्	4 A.	सृज्यते	सृज्येते	सृज्यन्ते
	6 P.	सृजति	सृजतः	सृजन्ति
क्षिप्	4 P.	क्षिप्यति	क्षिप्यतः	क्षिप्यन्ति
	6 P.	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति
	6 A.	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते
लिश्	4 P.	लिश्यति	लिश्यतः	लिश्यन्ति
	4 A.	लिश्यते	लिश्येते	लिश्यन्ते
	6 P.	लिशति	लिशतः	लिशन्ति

39. Roots of the 6th Conjugation that change their Pada when certain prepositions are prefixced to them or when used in particular senses.

कॄ (किर्)* 6 P. to scatter.

अपकिर्*, to scatter; is Parasm.

अपस्किर्, to throw up, to scratch for making an abode or for maintenance, is Atm.

† गॄ (गिर्) 6 P. to swallow.

अवगिर् 6 A. to swallow, to drink, &c.

संगिर् 6 A. to promise, to proclaim.

संगिर् 6 P. to swallow.

---

* अपाच्चतुष्पाच्छकुनिष्वालेखने । VI. 3. 142. अपात्किरते सुट्स्यात् । सुडपिहर्षादिष्वेववक्तव्यः । Sid. Kau.

† अवाद्ग्रः । समः प्रतिज्ञाने । I. 3. 51-52.

* **प्रच्छ्** (**पृच्छ्**) 6 **P.** to ask.

आपृच्छ् 6 A. to take leave of, to bid adieu to.
संपृच्छ् 6 A. to ascertain (used intransitively).

† **विश्** 6 P. to enter.

निविश् 6 A. to enter.
अभिनिविश् 6 A. to enter.

‡ **क्षिप्** 6 P. A. to throw.

अभिक्षिप्	to throw up.	are Parasm.
अतिक्षिप्	to throw out.	
प्रतिक्षिप्	to throw back.	

40. लङ् *Imperfect.*

दिश् P. A. to show.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	अदिशम्	अदिशाव	अदिशाम
2nd.	अदिशः	अदिशतम्	अदिशत
3rd.	अदिशत्	अदिशताम्	अदिशन्

Atm.

	S.	D.	P.
1st	अदिशे	अदिशावहि	अदिशामहि
2nd.	अदिशथाः	अदिशेथाम्	अदिशध्वम्
3rd.	अदिशत	अदिशेताम्	अदिशन्त

नू (**नुव्**) P.

1st.	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम
2nd.	अनुवः	अनुवतम्	अनुवत
3rd.	अनुवत्	अनुवताम्	अनुवन्

---

* अङि नुप्रच्छयोः । Vartik.

† नेर्विशः I. 3. 17.

‡ अभि प्रत्यतिभ्यः क्षिपः । I. 3. 80.

कु (कुव्) A.

6st.	अकुवे	अकुवावहि	अकुवामहि
2nd.	अकुवथाः	अकुवेथाम्	अकुवध्वम्
3rd.	अकुवत	अकुवेताम्	अकुवन्त

धि (धिय्) P.

1st.	अधियम्	अधियाव	अधियाम
2nd.	अधियः	अधियतम्	अधियत
3rd.	अधियत्	अधियताम्	अधियन्

दृ (द्रिय्) A.

1st.	अद्रिये	अद्रियावहि	अद्रियामहि
2nd.	अद्रियथाः	अद्रियेथाम्	अद्रियध्वम्
3rd.	अद्रियत	अद्रियेताम्	अद्रियन्त

41. लोट् *Imperative Mood.*

दिश्

	Parasm			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st.	दिशानि	दिशाव	दिशाम	दिशै	दिशावहै	दिशामहै
2nd.	दिश	दिशतम्	दिशत	दिशस्व	दिशेथाम्	दिशध्वम्
3rd.	दिशतु	दिशताम्	दिशन्तु	दिशताम्	दिशेताम्	दिशन्ताम्
	नू (नुव्) P.			कु or कू (कुव्) A.		
1st.	नुवानि	नुवाव	नुवाम	कुवै	कुवावहै	कुवामहै
2nd.	नुव	नुवतम्	नुवत	कुवस्व	कुवेथाम	कुवध्वम्
3rd.	नुवतु	नुवताम्	नुवन्तु	कुवताम्	कुवेताम्	कुवन्ताम्
	धि (धिय्) *P.*			दृ (द्रिय्) *A.*		
1st.	धियानि	धियाव	धियाम	द्रियै	द्रियावहै	द्रियामहै
2nd.	धिय	धियतम्	धियत	द्रियस्व	द्रियेथाम्	द्रियध्वम्
3rd.	धियतु	धियताम्	धियन्तु	द्रियताम्	द्रियेताम्	द्रियन्ताम्

42. विधिलिङ् *Potential Mood.*

दिश् *P. A.*

	Parasm.			*Atm.*		
1st.	दिशेयम्	दिशेव	दिशेम	दिशेय	दिशेवहि	दिशेमहि
2nd.	दिशेः	दिशेतम्	दिशेत	दिशेथाः	दिशेयाथाम्	दिशेध्वम्
3rd.	दिशेत्	दिशेताम्	दिशेयुः	दिशेत	दिशेयाताम्	दिशेरन्

	नू (नुव्) Parasm.			कु (कुव्) Atm.		
1st.	नुवेयम्	नुवेव	नुवेम	कुवेय	कुवेवहि	कुवेमहि
2nd.	नुवेः	नुवेतम्	नुवेत	कुवेथाः	कुवेयाथाम्	कुवेध्वम्
3rd.	नुवेत्	नुवेताम्	नुवेयुः	कुवेत	कुवेयाताम्	कुवेरन्

	धि (धिय्) Parasm.			दृ (द्रिय्) Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st.	धियेयम्	धियेव	धियेम	द्रियेय	द्रियेवहि	द्रियेमहि
2nd.	धियेः	धियेतम्	धियेत	द्रियेथाः	द्रियेयाथाम्	द्रियेध्वम्
3rd.	धियेत्	धियेताम्	धियेयुः	द्रियेत	द्रियेयाताम्	द्रियेरन्

CHAPTER IV.

Tenth Conjugation or चुरादि class.

43. The characteristic of the Tenth Conjugation:—

Roots of the Tenth Conj. *i. e.* चुरादि class take अय in the Conjugational Tenses and Moods before the terminations are applied.

44. The penultimate short vowel, except in certain roots, takes its Guṇa substitute; and

45. The ending vowels and the penultimate अ, except in certain roots, substitute their Vriddhi before the अय of the Tenth Conjugation.

46. लट् *Present Tense.*

घुष् (घोष्) 10 P. A. To proclaim.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	घोषयामि	घोषयावः	घोषयामः
2nd.	घोषयसि	घोषयथः	घोषयथ
3rd.	घोषयति	घोषयतः	घोषयन्ति

Atm.

	S.	D.	P.
1st.	घोषये	घोषयावहे	घोषयामहे
2nd.	घोषयसे	घोषयेथे	घोषयध्वे
3rd.	घोषयते	घोषयेते	घोषयन्ते

स्पृह् 10 P. A. to desire.

Parasm.

1st.	स्पृहयामि	स्पृहयावः	स्पृहयामः
2nd.	स्पृहयसि	स्पृहयथः	स्पृहयथ
3rd.	स्पृहयति	स्पृहयतः	स्पृहयन्ति

Atm.

1st	स्पृहये	स्पृहयावहे	स्पृहयामहे
2nd	स्पृहयसे	स्पृहयेथे	स्पृहयध्वे
3rd.	स्पृहयते	स्पृहयेते	स्पृहयन्ते

कथ् 10 P. A. to tell.

Parasm.

1st.	कथयामि	कथयावः	कथयामः
2nd.	कथयसि	कथयथः	कथयथ
3rd.	कथयति	कथयतः	कथयन्ति

Atm.

1st.	कथये	कथयावहे	कथयामहे
2nd.	कथयसे	कथयेथे	कथयध्वे
3rd.	कथयते	कथयेते	कथयन्ते

क्षल् (क्षाल्) 10 P. A. to wash.

Parasm.

1st.	क्षालयामि	क्षालयावः	क्षालयामः
2nd	क्षालयसि	क्षालयथः	क्षालयथ
3rd.	क्षालयति	क्षालयतः	क्षालयन्ति

Atm.

1st.	क्षालये	क्षालयावहे	क्षालयामहे
2nd.	क्षालयसे	क्षालयेथे	क्षालयध्वे
3rd.	क्षालयते	क्षालयेते	क्षालयन्ते

कृत (कीर्त्) 10 P. A. to celebrate, to praise.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तयामि	कीर्तयावः	कीर्तयामः
2nd.	कीर्तयसि	कीर्तयथः	कीर्तयथ
3rd.	कीर्तयति	कीर्तयतः	कीर्तयन्ति

Atm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तये	कीर्तयावहे	कीर्तयामहे
2nd.	कीर्तयसे	कीर्तयेथे	कीर्तयध्वे
3rd.	कीर्तयते	कीर्तयेते	कीर्तयन्ते

स्पृह्, it may be observed, does not take Guṇa.

कथ् does not lengthen its penultimate अ; whereas क्षल् does it and the ऋ of कृत् substitutes इर् which being followed by a consonant becomes ईर् by (23 *a*).

47. Roots (464) belong to the चुरादि class. The following are irregular in their bases in the Conjugational Tenses and Moods.

(*a*) Roots, the penultimate short vowel of which does not undergo Guṇa substitute.

कुह् 10 A. to astonish; to cheat.

पुट् 10 U. to bind together; to be in contact with.

मृग् 10 A. to seek.

स्पृह् 10 U. to wish; to long for; to envy.

पुट् in the senses of "to grind; to speak and to shine" becomes पाट्.

स्फुट् 10 U. to break open, to burst into view.

(*b*) Roots the penultimate अ of which does not take Vriddhi substitute.

कथ् 10 U. to tell, to show, to describe.

क्षप् 10 U. to send or throw, to miss.

गल् { 10 U. to filter.
10 A. to flow.

गण् 10 U. to count, regard or consider, to attribute to.

घट् 10 U. to kill; to collect together, to shine, to grind, or pound, to cheat.

तप् 10 U. to grind, or pound, to cheat.

चह् 10 U. to be wicked, to cheat, to be haughty, to pound, or grind.

प्रथ् 10 U. to proclaim, to publish.

वट् 10 U. to till, to divide, to surround, to tie.

वर् 10 U. to ask for, to choose, to seek, to get.

भट् 10 U. to speak, to censure.

मह् 10 U. to increase, to revere; to delight.

रच् 10 U. to arrange, to compose, to decorate.

रस् 10 U. to taste, to feel or perceive, to love.

रह् 10 U. to quit or abandon.

श्लथ् 10 U. to be loose, to be weak, to relax, to hurt.

सम् 10 U. to be agitated.

व्रण् 10 U. to hurt, to wound.

शठ् 10 P. to finish, to leave unfinished, to go or move, to be idle, to deceive, to speak ill or well of.

स्तन् 10 U. to thunder, to sound, to groan, to sigh.

स्यम् { 10 U. to go.
10 A. to reflect.

स्वर् 10 U. to find fault, to reprove.

(*c*) Roots, the penultimate अ of which takes Vriddhi optionally in particular senses.

कल् 10 U. (कलयति--ते) to utter a sound, to count; to put on, to know, to regard, to be influenced by, to perform, to go, to furnish with, to urge on.

—10 P. (कालयति) to proclaim the time; to push on, to carry off, to collect; to cast.

पट् 10 U. (पटयति--ते) to string or weave, to envelop or surround.

— (पाटयति--ते) to tear asunder; to pierce, to eradicate, to pluck out, to shine, to speak.

बल् 10 U. (बलयति—ते) to live

—10 A. (बालयते) to describe.

व्यय् 10 U. (व्यययति--ते) to go or move; to expend.

— 10 U. (व्याययति--ते;) to throw; to drive.

श्रथ् 10 U. (श्रथयति—ते,) to make efforts; to be busy, to be weak, to be glad.

श्रथ् 10 U. (श्राथयति—ते,) to hurt or kill, to loosen.

लज्ज् 10 P. (लजयति) to seem or appear; to shine.

— 10 P. (लज—लाजयति) to cover or conceal.

लड् 10 P. (लडयति) to throw, to blame; to loll the tongue, to harass.

—10 U. (लाडयति—ते) to fondle, to annoy.

लल् 10 U. (ललयति—ते) to fondle, to loll the tongue, to desire.

— 10 U. (लालयति--ते) to fondle, to desire.

वस् 10 U. (वसयति—ते,) to scent, to perfume.

— 10 U. (वासयति--ते,) to cut off; to love, to take, to kill, to offer.

श्वठ् 10 U. (श्वठ--श्वाठयति-ते) to speak ill, to go or move; to adorn.

(*d*) The following roots take the substitute shown in the brackets.

ज्ञा (ज्ञाप्) 10 U. to direct, धू (धून्) 10 U. to shake.

वा (वाप्) 10 U. to go, to be happy, to worship.

(*e*) The following roots of the 10th conjugation are exclusively Atmanepadi.

अर्थ् to request, to obtain, to desire, to strive.
कुत्स् to abuse, to revile.
कुह् (कुहयते) to astonish, to deceive.
कूण् to close, to contract.
मद् to please.
बल् (बाल्) to describe.
तर्ज् to threaten, &c.
डिप् (डेप्) to gather.
तूण् to fill up.
निष्क् to weigh or measure.
भर्त्स् to threaten, to reproach, to deride.
भू (भावय्) to obtain, to gain.
भ्रूण् to confide, to fear, to hope.
शल् (शाल्) to praise.
गंध् to injure, to ask, to go, to adorn.
गल् to flow.
चित् (चेत्) to perceive, to know, to regain consciousness; to aim at; to long for, to be anxious about; to resolve upon; to shine, to be regarded as, to remind of, to teach; to comprehend.
दिव् to suffer pain or lament.
हिक्क् to hurt or kill.
मंत्र् to hold consultation, to advise, to charm, to mutter.
मृग् to seek, to hunt, to strive after, to investigate, to beg of one, to visit.
यक्ष् to honour, to worship.
युज् (योज्) to censure.
विद् (वेद्) to tell, to declare, to feel, to dwell.
शल् (शाल्) to praise.
स्पर्श् to touch, to unite, to embrace.

(*f*) The following ones are exclusively Parasmaipadi,

रिच् (रेच्) to divide, to join, to abandon.
लज् (लजयाति) to seem, &c.
जल् (जाल्) to cover, to screen.
लड् to throw, &c.
अर्च् to worship, to praise.
ज्रि (ज्राय्) to grow old.
शट् to finish, &c.
ह्लप् (ह्लाप्) to speak, to creak.
ह्रप् (ह्राप्) to speak, to creak.
अर्ह् to honour, to worship.

48 Roots belonging optionally to the First or Tenth Conjugation.

अङ्क् { 1 A. to move in a curve.
10 U. to count or mark; to brand, to walk.

अर्च् 1 U.
— 10 A. } to worship, to praise.

अर्ह् { 1 P. to deserve.
10 P. to honour or worship.

कण्ठ् 1 U.
— 10 U. } to be anxious, to miss or remember with regret.

कण्ड् { 1 U. to be glad or proud.
10 U. to protect, to unhusk.

कल् { 1 A. to count, to sound.
10 U. to utter a sound, to proclaim time, &c.

क्रन्द् 1 P. to cry or weep, to howl or yell; to call out piteously to any one, to exclaim, to neigh, or roar.
— 10 U. to cry out continuously, to roar, to rave.

क्षप् { 1 U. to fast.
10 U. (क्षप्) to send or throw, to miss.

घृ (घर्) 1 P.
—(घार्) 10U. } to sprinkle, to wet.

चट् { 1 P. to cover, to break, to rain.
10 U. (चाट्) to kill, to pierce.

चप् { 1 P. to console.
10 U. (चप्) to grind, &c.

चर्व् 1 P.
—10 U. } to chew, to suck up, to taste.

गर्द् 1 P. 10 U. to sound or roar.

गर्ह् { 1 U. to blame.
10 A. to reproach.

गल् { 1 P. to trickle, to drop down, to vanish; to swallow.
10 U. (गल्) to filter.
10 A. to flow.

ग्रस् { 1 A. to swallow, to seize, to destroy.
1 P. or U. (ग्रास्) to swallow.

ग्लह् 1 U.
—10 U. ग्लाह् } to gamble, to receive.

घट् { 1 A. to be busy or united with, to reach, to happen.
10 U. (घट्) to kill, &c.

घट्ट् 1 A.
—10 U. } to shake, to touch, to stroke, to speak spitefully, to disturb.

घुष् (घोष्) 1 P.
— 10 U. } to proclaim, to sound, to praise, to fill with cries.

तुल् (तोल्) 1 P. 10 U. to weigh, to ponder; to lift up, to support, to compare, to match, to despise, to suspect, to put to test, to counterbalance, to attain.

दिव् (देव्) 1 P. To torment.
10 U. To ask, to beg.

चह् 1 P.
—10 U. to be wicked, &c.

चिट् (चेट्) 1 P.
——10 U. to send out as a servant.

चुंब् 1 P.
—10 U. to kiss, to touch softly, to graze.

छद् 1 U.
—10 U छाद् to cover to hide; to keep secret.

ज्रि (ज्रय्) 1 P. to conquer.
— (ज्राय्) 10 P. to grow old.

जल् 1 P. to be rich, to hide or cover, to encircle, to be sharp; to be cold.

—10 P. (जाल्) to cover or screen.

तर्ज् 1 P.
—10 A. to threaten, to censure, to deride.

तंस् 1 P.
—10 U. to decorate.

तिज् (तेज्)
1 A. to endure.
10 U. to sharpen or whet, to excite.

प्रथ् 1 A. To increase (wealth), to spread abroad (as fame or rumour), to become famous, to arise, to occur to mind.

—10 U. (प्रथ्) to proclaim, to manifest, to increase, to disclose, to spend, to throw.

बल्
1 U. To breathe, to hoard grain, to give, to hurt, to speak, to see, to live.
10 A. (बाल्) To describe (बल्) To live.

धूप् 1 P. (धूपायति) To heat, or to be heated.

—10 U. (धूपयति-ते) To incense, to make fragrant, to shine. to speak.

नट्
1 P. To act, to dance, to injure.
10 U. (नाट्) To drop, to fall, to shine, to injure.

पट्
1 P. To go or move.
10 U. (पट्-पाट्) To string; to split, &c.

पण्ड्
1 A. To go, to move,
10 U. To heap.

पथ्
1 P. To go, to move.
10 U. (पाथ्) to throw.

पिण्ड् 1 A.
— 10 U. To roll into a ball; to join, to heap.

पिस् (पेस्) 1 P. to go, to move. 10U. to go, to be strong, to dwell, to hurt, to give, to take.

मह् 1 P.
—10 U. (मह) To respect, to revere, to delight, to aggrandize.

मार्ग् 1 P.
—10 U. To seek, to hunt after, to strive after, to solicit, to trace out.

मुज् or मुंज् 1 P.
— 10 U. To purify, to sound.

मुद् (मोद्)
1 A. To rejoice.
10 U. To mix, to purify.

पक्ष् 1 P. } To side with;
—10 U. } To accept, to seize.

भज् 1 A. To spare, to assign, to accept, to resort to, to practise, to enjoy; to wait upon, to worship, to select.

—10 U. (भाज्) To cook, to give.

भट् 1 P. to foster, to hire, to receive wages.
10 U. (भट्) To speak or converse.

भंड् 1 A. To chide, to mock, to speak, to joke.

—10 U. To make fortunate, to cheat.

भूष् 1 P. } To adorn, to over-
—10 U. } spread.

मंड् 1 P. } To adorn.
—10 U. }

—1 A. To dress, to surround, to distribute.

रुट् (रोट्) 1 A. } to resist, to shine, to speak,
—— 10 U. } to suffer pain.

लक्ष् 1 A. to observe.
10 U. to notice, to see, to denote, to define, to aim at, to think

लग् 1 P. to stick, to touch, to have an effect on, to become united, to happen immediately, to detain.

——10 U. (लाग्) to taste, to obtain.

मूल् 1 U. To take root, to be firm.
10 U. To plant, to germinate.

मोक्ष् 1 P. } To release, to untie, to hurl, to
10 U. } shed, to extract.

म्रक्ष् 1 P. To rub, to heap to hurt or kill.
10 U. To heap, to smear, to mix, to speak distinctly.

यंत्र् 1 U. } To restrain, to
—10 U. } fasten, to compel.

रंघ् 1 U. to go, hasten,
10 U. to shine, to speak.

रस् 1 P. To roar, to yell; to cry out, to scream, to tinkle, to sing.

—10 U. To taste, &c.

रह् 1 P. } To quit or
10 U. (रह्) } abandon.

लल् 1 U. to play, to frolic.
10 U. (ललयति-ते) fondle, to desire.

लण्ड् 1 P. } to throw up, to
— 10 U. } speak.

वज् 1 P. to go, to move, to roam about.
10 U. (वाज्) to trim, to feather an arrow, to go.

वट् 1 P. to surround.
10 U. (वट्) to till, &c.

वण्ट् 1 P. } to divide or
10 U. } share.

लंज् 1 P. to traduce, to roast or fry.

— 10 U. to endure or kill, to give, to speak, to shine, to be strong, to dwell, to be manifest.

लिंग्
1 P. to go or move.
10 U. to paint; to inflect a noun according to its gender.

लुष्
1 P. to adorn.
10 U. to hurt, to rob, to plunder.

लोकृ
1 A. to see.
10 U. to speak, to shine.

लड् 1 P. to play.

—1 P. & 10 P. (लडयति) to throw, to blame, to loll the tongue, to harass.

— 10 U. (लाडयति) to fondle, to annoy.

वल्ह्
1 A. to be pre-eminent, to cover, to kill, to speak, to give.
10 U. to speak, to shine.

वेलृ
1 P. to go, to be wanton, to shake.
10 U. to count the time.

व्यय्
1 U. to move, to go.
10 U. (व्यय्) to go, to expend, to bestow.

—10 U. (व्याय् or व्याप्) to throw or cast, to drive.

व्रण्
1 P. to sound.
10 U. to hurt, to wound.

व्रीस् 1 P.
— 10 U. } to injure or kill.

शठ
1 P. to cheat, to hurt, to suffer pain.
10 P. (शठ्) to finish, &c.

शल्
1 A. to shape, to cover.
1 P. to go, to run fast.
10 A. (शाल्) to praise.

शीकृ
1 A. to wet, to sprinkle, to move gently.
1 P. & 10 A. to be angry, to wet, to be patient, to speak, to shine.

शील
1 P. to contemplate, to worship, to do.
10 U. to worship, to exercise, to study, to wear, to go to.

शुठ् (शोठ्)
1 P. to be hindered, to limp, to resist.
10 U. to be idle or lazy.

शुण्ठ् 1 P.
— 10 U. } to purify, to become dry.

शुध् 1 U.
— 10 U. } to be purified, to purify.

श्रण् 1 P.
— 10 U. } (श्राण्) to bestow upon.

शम्ब्
1 P. to go.
10 P. to collect, to heap together.

सीकृ
1 A. to sprinkle, to go.
1 P. & 10 U. to be impatient, to be patient, to touch.

सूद् 1 A. to strike, to hurt, to pour out, to deposit, to distil, to throw away.

सूद् 10 U. to excite, to strike, to cook, to pour out, to promise, to assent.

स्कंद् 1 P. to jump, to rise, to fall, to burst, to perish, to ooze, to emit, to go, to become dry.

—10 U. to collect.

स्तेप् 1 A. to ooze.
10 U. to send, to throw.

स्फण्ड् or स्फुण्ड् 1 P. to open, to expand.
10 U. to joke.

स्फण्ड् 1 P. to laugh at.
— 10 U. to joke with.

स्फुण्ड् 1 A. to open or expand.
— 10 U. to joke.

स्यम् 1 P. to sound, to shout.
— 10 U. to go.

— 10 A. to reflect.

स्वद् 1 A to be liked, to task, to please, to sweeten.
10 U. (स्वाद्) to taste, to sweeten.

सम्ब् 1 P. to go.
10 U. to collect.

हिक्क् 1 U. to make an inarticulate sound, to hiccough.

— 10 A. to hurt or kill.

49. Roots belonging optionally to the Fourth or Tenth conjugation.

पुर् 4 A. to fill, to satisfy.

—10 U. to fill, to blow (as a couchshell), to cover, to draw (as a bow,) to spend (time), to load with gift, to fulfil, to intensify.

मृग् 4 P. to seek, to hunt, to examine, to strive after, to beg.
—10 A.

शम् (शाम्) 4 P. to grow calm, to cease, to come to an end, to be quelled, to desist, to destroy.

— 10 U. (शाम्) to show, to look at.

स्तुप् 4 P. to heap up, to erect.
— 10 U.

50 The following ones belong to the Sixth and Tenth conjugations.

चर्च् 6 P. to discuss, to besmear, to abuse, to menace, to hurt.

—10 U. to read over or study.

रुज् 6 P. to break to pieces, to afflict, to pain, to bend.

— 10 U. to hurt or kill.

51. Roots belonging to the First, Fourth and Tenth conjugations.

गुप् 1 P. (गोपायति) to protect.

— 1 A. (गोपते) to conceal, (जुगुप्सते) to censure; to shun.

— 4 P. to be confused.

—10 U. (गोपयति—ते) to speak, to shine.

जस् 4 P. to set free, to be exhausted, to go.

— 1 P. 10 P. (जास्) to hurt or injure, to despise.

तप् 1 P. (transitive) to heat, to learn, to hurt, to pain.

—(intran.) to shine, to be hot, to suffer pain, to undergo penance.

तप् 4 A. to be powerful or heated.

— 10 U. (ताप्) to heat or torment.

त्रस् 1 & 4 P. to tremble, to fear, to run away.

—10 U. to go, to oppose, to hold, to seize (त्रासयति—ते)

दस् (दंस्) 1 P. } to bite, to see,
—— 10 U. } to shine.

—4 P. to throw up, to decay, to perish.

दिव् (देव्) 1 P. 10 U. to cause to lament, to vex.

— 10 A. to lament, to vex.

— 4 P. (दीव्) to shine, to play with dice, to rejoice, to be drunk, to be sleepy, to wish for, to squander, to deal in, to bet.

मद् 1 P. to be proud, to be poor.

— 4 P. (माद्) to be drunk or mad, to be glad, to enjoy supreme felicity.

— 10 A. to please, to gratify (मादयते).

मिद् (मेद्) 1 A. 4 U. 10 U. to melt, to be greasy or fat, to love.

मृष् (मर्ष्) 1 U. to sprinkle, to endure.

मृष् 4 U. 10 U. to suffer, to pardon, to permit, to forget or neglect.

लष् 1 U. } to wish, to long
— 4 U. } for.

— 10 U. to be eager for.

लुट् 1 A. to oppose, to shine, to suffer pain.

— 1 P. to wallow, to plunder.

— 4 P. to roll.

— 10 U. to speak, to shine.

वृत् (वर्त्) 1 A. (but P. also in the Aorist, 2nd future and Conditional) to be, to happen, to live on, to revolve, to be occupied in, to behave, to act up to, to have the sense of, to tend.

— 4 A. to divide.

— 10 U. to shine.

52. Root belonging to the First, Sixth, and Tenth conjugations.

तिल् (तेल्) 1 P. to go.
— 6 P. & 10 U. to be greasy, to besmear.

चल् 1 P. to move.
— 6 P. to sport.

चल् 10. P. to foster चालयति-ते

जुष् 1 P. }
— 10 U. } To think, to examine, to hurt; to be satisfied

6 A. to like, to be pleased, to frequent; to resort to; to choose; to possess; to happen to.

धृ 6 A. to be; to remain; to resolve upon.

धृ 1 P. 10 U. to hold or bear; to support or sustain. To possess or keep; to assume; to wear; to restrain; to suffer; to assign; to owe, to practise, to cite; to preserve.

लज् 6 A. To be ashamed.
— 1 P. To blame.
—10 P. To seem; to conceal.

लुट् (लोट्) 1 P. To strike.
— 1 A. To go, to wallow; to oppose.

लुट् 6 P. To wallow, to agitate
— 10 U. To rob, to plunder.

विच्छ् 1 P. विच्छति }
6 P. विच्छायति } to go or move.
— 10 U. विच्छयति—ते To shine or speak.

स्फुट् 1 U. 6 P. To burst open, to split; to blossom, to disperse; to burst into view.
-10 U. (स्फुटयति—ते) To break open; To burst into view.

पुट् 6 P. To embrace; to intertwine.
—10 U. (पुटयति—ते) To be in contact with, to fasten. (पोटयति—ते) To grind; to speak; to shine.
—1 P. To grind; to rub.

53. The root डिप् belongs to the 4th, 6th and 10th conjugations

डिप् 4, 6 & 10 P. to throw, to direct, to send.

डिप् 10 A. to heap together.

54. Roots.	Present Tense 3rd Person.		
कल् 10 U. }	कलयति	कलयतः	कलयन्ति
	कलयते	कलयेते	कलयन्ते
— 10 P.	कालयति	कालयतः	कालयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
पट् 10 U.	पटयति	पटयतः	पटयन्ति
	पटयते	पटयेते	पटयन्ते
	पाटयति	पाटयतः	पाटयन्ति
	पाटयते	पाटयेते	पाटयन्ते
बल् 10 U.	बलयति	बलयतः	बलयन्ति
	बलयते	बलयेते	बलयन्ते
बल् 10 A.	बालयते	बालयेते	बालयन्ते
लज् 10 P.	लजयति	लजयतः	लजयन्ति
	लाजयति	लाजयतः	लाजयन्ति
लड् 10 P.	लडयति	लडयतः	लडयन्ति
लड् 10 U.	लाडयति	लाडयतः	लाडयन्ति
	लाडयते	लाडयेते	लाडयन्ते
लल् 10 U.	ललयति	ललयतः	ललयन्ति
	ललयते	ललयेते	ललयन्ते
	लालयति	लालयतः	लालयन्ति
	लालयते	लालयेते	लालयन्ते
वस् 10 U.	वसयति	वसयतः	वसयन्ति
	वसयते	वसयेते	वसयन्ते
	वासयति	वासयतः	वासयन्ति
	वासयते	वासयेते	वासयन्ते
व्यय् 10 U.	व्यययति	व्यययतः	व्यययन्ति
	व्यययते	व्यययेते	व्यययन्ते
	व्याययति	व्याययतः	व्याययन्ति
	व्याययते	व्याययेते	व्याययन्ते
	व्यापयति	व्यापयतः	व्यापयन्ति
	व्यापयते	व्यापयेते	व्यापयन्ते
श्रथ् 10 U.	श्रथयति	श्रथयतः	श्रथयन्ति
	श्रथयते	श्रथयेते	श्रथयन्ते
	श्राथयति	श्राथयतः	श्राथयन्ति
	श्राथयते	श्राथयेते	श्राथयन्ते
श्वठ् 10 U.	श्वठयति	श्वठयतः	श्वठयन्ति
	श्वठयते	श्वठयेते	श्वठयन्ते
	श्वाठयति	श्वाठयतः	श्वाठयन्ति
	श्वाठयते	श्वाठयेते	श्वाठयन्ते
ज्ञा 10 U.	ज्ञापयति	ज्ञापयतः	ज्ञापयन्ति
	ज्ञापयते	ज्ञापयेते	ज्ञापयन्ते

Roots	Present	Tense	3rd Person.
वा 10 U.	वापयति वापयते	वापयतः वापयेते	वापयन्ति वापयन्ते
धू 10 U.	धूनयति धूनयते	धूनयतः धूनयेते	धूनयन्ति धूनयन्ते
अर्थ् 10 A.	अर्थयते	अर्थयेते	अर्थयन्ते
कुत्स् ,,	कुत्सयते	कुत्सयेते	कुत्सयन्ते
कुह् ,,	कुहयते	कुहयेते	कुहयन्ते
कूण् ,,	कूणयते	कूणयेते	कूणयन्ते
गर्ह् ,,	गर्हयते	गर्हयेते	गर्हयन्ते
गंध् ,,	गंधयते	गंधयेते	गंधयन्ते
गल् ,,	गलयते	गलयेते	गलयन्ते
चित् ,,	चेतयते	चेतयेते	चेतयन्ते
बल् ,,	बालयते	बालयेते	बालयन्ते
तर्ज ,,	तर्जयते	तर्जयेते	तर्जयन्ते
डेप् ,,	डेपयते	डेपयेते	डेपयन्ते
तूण् ,,	तूणयते	तूणयेते	तूणयन्ते
निष्क् ,,	निष्कयते	निष्कयेते	निष्कयन्ते
भर्त्स् ,,	भर्त्सयते	भर्त्सयेते	भर्त्सयन्ते
भू ,,	भावयते	भावयेते	भावयन्ते
भ्रूण् ,,	भ्रूणयते	भ्रूणयेते	भ्रूणयन्ते
शल् ,,	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
हिक्क् ,,	हिक्कयते	हिक्कयेते	हिक्कयन्ते
मंत्र् ,,	मंत्रयते	मंत्रयेते	मंत्रयन्ते
यक्ष् ,,	यक्षयते	यक्षयेते	यक्षयन्ते
युज् ,,	योजयते	योजयेते	योजयन्ते
विद् ,,	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते
शल् ,,	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
स्पर्श् ,,	स्पर्शयते	स्पर्शयेते	स्पर्शयन्ते
रिच् 10 P.	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति
जल् ,,	जालयति	जालयतः	जालयन्ति
अर्च् ,,	अर्चयति	अर्चयतः	अर्चयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ज्रि 10 P.	ज्राययति	ज्राययतः	ज्राययन्ति
शठ् ,,	शठयति	शठयतः	शठयन्ति
ह्लप् ,,	ह्लापयति	ह्लापयतः	ह्लापयन्ति
ह्रप् ,,	ह्रापयति	ह्रापयतः	ह्रापयन्ति
अर्ह् ,,	अर्हयति	अर्हयतः	अर्हयन्ति
पूर् 4 A.	पूर्यते	पूर्येते	पूर्यन्ते
पूर् 10 U.	पूरयति	पूरयतः	पूरयन्ति
	पूरयते	पूरयेते	पूरयन्ते
मृग् 4 P.	मृग्यति	मृग्यतः	मृग्यन्ति
—10 A.	मृगयते	मृगयेते	मृगयन्ते
शम् 4. P.	शाम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
—10 U.	शामयति	शामयतः	शामयन्ति
	शामयते	शामयेते	शामयन्ते
स्तूप् 4 P.	स्तूप्यति	स्तूप्यतः	स्तूप्यन्ति
स्तूप् 10 U.	स्तूपयति	स्तूपयतः	स्तूपयन्ति
	स्तूपयते	स्तूपयेते	स्तूपयन्ते
चर्च् 6 P.	चर्चति	चर्चतः	चर्चन्ति
चर्च् 10 U.	चर्चयति	चर्चयतः	चर्चयन्ति
	चर्चयते	चर्चयेते	चर्चयन्ते
रुज् 6 P.	रुजति	रुजतः	रुजन्ति
रुज् 10 U.	रोजयति	रोजयतः	रोजयन्ति
	रोजयते	रोजयेते	रोजयन्ते
तप् 1 P.	तपति	तपतः	तपन्ति
—4 A.	तप्यते	तप्येते	तप्यन्ते
—10 U.	तापयति	तापयतः	तापयन्ति
	तापयते	तापयेते	तापयन्ते
गुप् 1 P.	गोपायति	गोपायतः	गोपायन्ति
—1 A.	गोपते	गोपेते	गोपन्ते
—4 P.	गुप्यति	गुप्यतः	गुप्यन्ति
गुप् 10 U.	गोपयति	गोपयतः	गोपयन्ति
	गोपयते	गोपयेते	गोपयन्ते
त्रस् 1 P.	त्रसति	त्रसतः	त्रसन्ति
—4 P.	त्रस्यति	त्रस्यतः	त्रस्यन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
—10 P.	त्रासयति	त्रासयतः	त्रासयन्ति
	त्रासयते	त्रासयेते	त्रासयन्ते
दस् 4 P.	दस्यति	दस्यतः	दस्यन्ति
1 P.	दंसति	दंसतः	दंसन्ति
—10 U.	दंसयति	दंसयतः	दंसयन्ति
	दंसयते	दंसयेते	दंसयन्ते
दिव् 1 P.	देवति	देवतः	देवन्ति
4 P.	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
—10 U.	देवयति	देवयतः	देवयन्ति
	देवयते	देवयेते	देवयन्ते
मद् 1 P.	मदति	मदतः	मदन्ति
4 P.	माद्यति	माद्यतः	माद्यन्ति
10 A.	मादयते	मादयेते	मादयन्ते
मिद् 1 A.	मेदते	मेदेते	मेदन्ते
4 U.	मेद्यति	मेद्यतः	मेद्यन्ति
	मेद्यते	मेद्येते	मेद्यन्ति
—10 U.	मेदयति	मेदयतः	मेदयन्ति
	मेदयते	मेदयते	मेदयन्ते
मृष् 1 U.	मर्षति	मर्षतः	मर्षन्ति
	मर्षते	मर्षेते	मर्षन्ते
—4 U.	मृष्यति	मृष्यतः	मृष्यन्ति
	मृष्यते	मृष्येते	मृष्यन्ते
—10 U.	मर्षयति	मर्षयतः	मर्षयन्ति
	मर्षयते	मर्षयेते	मर्षयन्ते
लष् 1 U.	लषति	लषतः	लषन्ति
	लषते	लषेते	लषन्ते
—4 U.	लष्यति	लष्यतः	लष्यन्ति
	लष्यते	लष्येते	लष्यन्ते
लष् 10 U.	लषयति	लषयतः	लषयति
	लषयते	लषयेते	लषयन्ते
लुट् 1 A.	लोटते	लोटेते	लोटन्ते
1 P.	लोटति	लोटतः	लोटन्ति
4 P.	लुट्यति	लुट्यतः	लुट्यन्ति
— 10 U.	लोटयति	लोटयतः	लोटयन्ति
	लोटयते	लोटयेते	लोटयन्ते

Roots	Present	Tense	3rd Person.
तिल् 1 P.	तेलति	तेलतः	तेलन्ति
6 P.	तिलति	तिलतः	तिलन्ति
— 10 U.	तेलयति	तेलयतः	तेलयन्ति
	तेलयते	तेलयेते	तेलयन्ते
चल् 1 P.	चलति	चलतः	चलन्ति
6 P.	,,	,,	,,
10 P.	चालयति	चालयतः	चालयन्ति
जुष् 1 P.	जोषति	जोषतः	जोषन्ति
— 10 U.	जोषयति	जोषयतः	जोषयन्ति
	जोषयते	जोषयेते	जोषयन्ते
धृ 6 A.	ध्रियते	ध्रियेते	ध्रियन्ते
1 P.	धरति	धरतः	धरन्ति
— 10 U.	धारयति	धारयतः	धारयन्ति
	धारयते	धारयेते	धारयन्ते
लज् 6 A.	लजते	लजेते	लजन्ते
1 P.	लजति	लजतः	लजन्ति
— 10 P.	लजयति	लजयतः	लजयन्ति
	लाजयति	लाजयतः	लाजयन्ति
विच्छ् 1 P.	विच्छति	विच्छतः	विच्छन्ति
6 P.	विच्छायति	विच्छायतः	विच्छायन्ति
— 10 U.	विच्छयति	विच्छयतः	विच्छयन्ति
	विच्छयते	विच्छयेते	विच्छयन्ते
स्फुट् 6 P.	स्फुटति	स्फुटतः	स्फुटन्ति
— 1 U.	स्फोटति	स्फोटतः	स्फोटन्ति
	स्फोटते	स्फोटेते	स्फोटन्ते
— 10 U.	स्फुटयति	स्फुटयतः	स्फुटयन्ति
	स्फुटयते	स्फुटयेते	स्फुटयन्ते
पुट् 1 P.	पोटति	पोटतः	पोटन्ति
— 6 P.	पुटति	पुटतः	पुटन्ति
— 10 U.	पुटयति	पुटयतः	पुटयन्ति
	पुटयते	पुटयेते	पुटयन्ते
	पोटयति	पोटयतः	पोटयन्ति
	पोटयते	पोटयेते	पोटयन्ते
डिप् 4 P.	डिप्यति	डिप्यतः	डिप्यन्ति
— 6 P.	डिपति	डिपतः	डिपन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
— 10 U.	डेपयति डेपयते	डेपयतः डेपयेते	डेपयन्ति डेपयन्ते

55. लङ् Imperfect Tense अनद्यतनभूतः

S. घुष् To proclaim

Parasmaipada

	S.	*D.*	*P.*
1st.	अघोषयम्	अघोषयाव	अघोषयाम
2nd.	अघोषयः	अघोषयतम्	अघोषयत
3rd.	अघोषयत्	अघोषयताम्	अघोषयन्

Atmanepada

1st.	अघोषये	अघोषयावहि	अघोषयामहि
2nd.	अघोषयथाः	अघोषयेथाम्	अघोषयध्वम्
3rd.	अघोषयत	अघोषयेताम्	अघोषयन्त

स्पृह् To desire

Parasmaipada

1st.	अस्पृहयम्	अस्पृहयाव	अस्पृहयाम
2nd.	अस्पृहयः	अस्पृहयतम्	अस्पृहयत
3rd.	अस्पृहयत्	अस्पृहयताम्	अस्पृहयन्

Atmanepada.

1st.	अस्पृहये	अस्पृहयावहि	अस्पृहयामहि
2nd.	अस्पृहयथाः	अस्पृहयेथाम्	अस्पृहयध्वम्
3rd.	अस्पृहयत	अस्पृहयेताम्	अस्पृहयन्त

कथ् To tell.

Parasmaipada.

1st.	अकथयम्	अकथयाव	अकथयाम
2nd.	अकथयः	अकथयतम्	अकथयत
3rd.	अकथयत्	अकथयताम्	अकथयन्

Atmanepada.

1st.	अकथये	अकथयावहि	अकथयामहि
2nd.	अकथयथाः	अकथयेथाम्	अकथयध्वम्
3rd.	अकथयत	अकथयेताम्	अकथयन्त

क्षल् (क्षाल्) to wash

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1st.	अक्षालयम्	अक्षालयाव	अक्षालयाम
2nd.	अक्षालयः	अक्षालयतम्	अक्षालयत
3rd.	अक्षालयत्	अक्षालयताम्	अक्षालयन्

Atm.

1st.	अक्षालये	अक्षालयावहि	अक्षालयामहि
2nd.	अक्षालयथाः	अक्षालयेथाम्	अक्षालयध्वम्
3rd.	अक्षालयत	अक्षालयेताम्	अक्षालयन्त

कृत् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	अकीर्तयम्	अकीर्तयाव	अकीर्तयाम
2nd.	अकीर्तयः	अकीर्तयतम्	अकीर्तयत
3rd.	अकीर्तयत्	अकीर्तयताम्	अकीर्तयन्

Atmanepada.

1st.	अकीर्तये	अकीर्तयावहि	अकीर्तयामहि
2nd	अकीर्तयथाः	अकीर्तयेथाम्	अकीर्तयध्वम्
3rd.	अकीर्तयत	अकीर्तयेताम्	अकीर्तयन्त

(66) लोट् Imperative Mood आज्ञार्थः

घुष्

Parasm.

1st.	घोषयाणि	घोषयाव	घोषयाम
2nd.	घोषय	घोषयतम्	घोषयत
3rd.	घोषयतु	घोषयताम्	घोषतन्तु

Atm.

1st.	घोषयै	घोषयावहै	घोषयामहै
2nd.	घोषयस्व	घोषयेथाम्	घोषयध्वम्
3rd.	घोषयताम्	घोषयेताम्	घोषयन्ताम्

स्पृह्

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1st.	स्पृहयाणि	स्पृहयाव	स्पृहयाम
2nd.	स्पृहय	स्पृहयतम्	स्पृहयत
3rd.	स्पृहयतु	स्पृहयताम्	स्पृहयन्तु

Atmanepada.

1st.	स्पृहयै	स्पृहयावहै	स्पृहयामहै
2nd.	स्पृहयस्व	स्पृहयेथाम्	स्पृहयध्वम्
3rd.	स्पृहयताम्	स्पृहयेताम्	स्पृहयन्ताम्

कथ् *Parasmaipada.*

1st.	कथयानि	कथयाव	कथयाम
2nd.	कथय	कथयतम्	कथयत
3rd.	कथयतु	कथयताम्	कथयन्तु

Atmanepada.

1st.	कथयै	कथयावहै	कथयामहै
2nd.	कथयस्व	कथयेथाम्	कथयध्वम्
3rd.	कथयताम्	कथयेताम्	कथयन्ताम्

क्षल् (क्षाल्)

Parasmaipada.

1st.	क्षालयानि	क्षालयाव	क्षालयाम
2nd.	क्षालय	क्षालयतम्	क्षालयत
3rd.	क्षालयतु	क्षालयताम्	क्षालयन्तु

Atmanepada.

1st.	क्षालयै	क्षालयावहै	क्षालयामहै
2nd	क्षालयस्व	क्षालयेथाम्	क्षालयध्वम्
3rd.	क्षालयताम्	क्षालयेताम्	क्षालयन्ताम्

कॄत् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	कीर्तयानि	कीर्तयाव	कीर्तयाम
2nd.	कीर्तय	कीर्तयतम्	कीर्तयत
3rd.	कीर्तयतु	कीर्तयताम्	कीर्तयन्तु

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तयै	कीर्तयावहै	कीर्तयामहै
2nd.	कीर्तयस्व	कीर्तयेथाम्	कीर्तयध्वम्
3rd.	कीर्तयताम्	कीर्तयेताम्	कीर्तयन्ताम्

67. विधिलिङ् Potential Mood. विध्यर्थः

घुष्

Parasmaipada.

1st.	घोषयेयम्	घोषयेव	घोषयेम
2nd.	घोषयेः	घोषयेतम्	घोषयेत
3rd.	घोषयेत्	घोषयेताम्	घोषयेयुः

Atmanepada.

1st.	घोषयेय	घोषयेवहि	घोषयेमहि
2nd.	घोषयेथाः	घोषयेयाथाम्	घोषयेध्वम्
3rd.	घोषयेत	घोषयेयाताम्	घोषयेरन्

स्पृह्—*Parasmaipada.*

1st.	स्पृहयेयम्	स्पृहयेव	स्पृहयेम
2nd.	स्पृहयेः	स्पृहयेतम्	स्पृहयेत
3rd.	स्पृहयेत्	स्पृहयेताम्	स्पृहयेयुः

Atmanepada.

1st.	स्पृहयेय	स्पृहयेवहि	स्पृहयेमहि
2nd.	स्पृहयेथाः	स्पृहयेयाथाम्	स्पृहयेध्वम्
3rd.	स्पृहयेत	स्पृहयेयाताम्	स्पृहयेरन्

कथ्—*Parasmaipada.*

1st.	कथयेयम्	कथयेव	कथयेम
2nd.	कथयेः	कथयेतम्	कथयेत
3rd.	कथयेत्	कथयेताम्	कथयेयुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1st.	कथयेय	कथयेवहि	कथयेमहि
2nd.	कथयेथाः	कथयेयाथाम्	कथयेध्वम्
3rd.	कथयेत	कथयेयाताम्	कथयेरन्

क्षल् (क्षाल्)

Parasmaipada.

1st.	क्षालयेयम्	क्षालयेव	क्षालयेम
2nd.	क्षालयेः	क्षालयेतम्	क्षालयेत
3rd.	क्षालयेत्	क्षालयेताम्	क्षालयेयुः

Atmanepada.

1st.	क्षालयेय	क्षालयेवहि	क्षालयेमहि
2nd.	क्षालयेथाः	क्षालयेयाथाम्	क्षालयेध्वम्
3rd.	क्षालयेत	क्षालयेयाताम्	क्षालयेरन्

कृत् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	कीर्तयेयम्	कीर्तयेव	कीर्तयेम
2nd.	कीर्तयेः	कीर्तयेतम्	कीर्तयेत
3rd.	कीर्तयेत्	कीर्तयेताम्	कीर्तयेयुः

Atmanepada.

1st.	कीर्तयेय	कीर्तयेवहि	कीर्तयेमहि
2nd.	कीर्तयेथाः	कीर्तयेयाथाम्	कीर्तयेध्वम्
3rd.	कीर्तयेत	कीर्तयेयाताम्	कीर्तयेरन्

PART II.

Second class of conjugations (2nd, 3rd, 5th, 7th, 8th and 9th).

68. The set of Terminations as applied to the roots of the Second class of conjugations differs in some particulars from that of the First class and is as follows :—

Terminations.

लट् Present Tense.

Parasmaipada. *Atmanepada.*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	मि	वः	मः	ए	वहे	महे
2nd ,,	सि	थः	थ	से	आथे	ध्वे
3rd ,,	ति	तः	अन्ति	ते	आते	अते

Parasmaipada. लङ् Imperfect Tense. *Atmanepada.*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	अम्	व	म	इ	वहि	महि
2nd ,,	स्	तम्	त	थाः	आथाम्	ध्वम्
3rd ,,	त्	ताम्	अन्	त	आताम्	अत

लोट् Imperative Mood.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	आनि	आव	आम	ऐ	आवहै	आमहै
2nd ,,	हि	तम्	त	स्व	आथाम्	ध्वम्
3rd ,,	तु	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्

विधिलिङ् Potential.

1st Person	याम्	याव	याम	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd ,,	याः	यातम्	यात	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्
3rd ,,	यात्	याताम्	युः	ईत	ईयाताम्	ईरन्

It will be seen that the 1st Person singular Atmanepada termination is ए instead of इ, the vowel इ appearing in इथे-इते; *and* इथाम्-इताम् the 2nd and 3rd Person dual terminations of the Present, Imperfect and Imperative Mood, is replaced by आ and न् in अन्ते, अन्त and अन्ताम् the third person plural terminations, is dropped.

The Parasmaipada Terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, and those of the Imperative Mood with the exception of the second person singular are the same as those applied to the roots of the First class of conjugations. The set of Potential Terminations is replaced by one quite different.

The Parasmaipada Terminations however undergo certain modifications in respect to some conjugations which are noted below.

(*a*) The third person plural termination as appended to the roots of the 3rd conjugation and to the roots शास्-जक्ष् चकास्-दरिद्रा and जागृ all of the 2nd conjugation loses its न् in Parasmipada; the अन्ति and अन्तु of the Present Tense and Imperative Mood become therefore अति and अतु.

(*b*) अन् The Parasmaipada termination of the Imperfect Tense third person plural is reploced by उस् necessarily in the case of roots विद्-शास्-जक्ष् चकास् दरिद्रा and जागृ and optionally in the case of roots of the 2nd conjugation ending in आ and the root द्विष् 2 P. A. 'to hate.'

(*c*) हि is the Imperative 2nd Person singular Parasmaipada termination in the second class of conjugation.

This हि is changed to धि in the case of roots whose base ends in any consonant except a nasal or a semi-vowel and the root हु 3 P. to sacrifice.

हि is dropped in the 5th conjugation when the root ends in a vowel and in the 8th in all cases.

हि replaced by आन in the case of roots ending in a consonant in the 9th conjugation.

The following forms are irregular :—

Roots			2nd Person Imperative
अस्	2 P.	to be	एधि
चकास्	,, -	to shine	चकाद्धि or चकाधि
वश्	,, -	to wish	उड्ढि
शास्	,, -	to govern	शाधि
हन्	,, -	to kill	जहि
दा	3 P.	to give	देहि
धा	,, -	to hold	धेहि
हा	,, -	to abandon	जहाहि-जहीहि-जहिहि

(69) These terminations are divided into two classes, "*strong*" and "*weak.*"

(*a*) मि-सि-ति; अम्—स्—त्; आनि—आव—आम and तु of the Parasmaipada and ऐ, आवहै—आमहै of the Atmanepada terminations are strong.

(*b*) the rest are weak.

(70) The final vowel and the penultimate short of the base substitute their Guṇa (गुण) before strong terminations.

CHAPTER V.

Second Conjugation or अदादि Class.

(71) Roots of the Second or अदादि class take no विकरण and terminations are therefore directly applied to them.

(72) Roots ending in आ have no peculiarities except that the form of the Imperfect third person plural is made up by adding उस् optionally, before which the final vowel is dropped. (Exception—the root दरिद्रा to be poor.)

पा 2nd conj. Parasm. to protect, to rule, to be aware of.

	Present.			*Imperfect.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पामि	पावः	पामः	अपाम्	अपाव	अपाम
2nd ,,	पासि	पाथः	पाथ	अपाः	अपातम्	अपात
3rd ,,	पाति	पातः	पान्ति	अपात्	अपाताम्	अपान् or अपुः

	Imperative.			*Potential.*		
1st Person	पानि	पाव	पाम	पायाम्	पायाव	पायाम
2nd ,,	पाहि	पातम्	पात	पायाः	पायातम्	पायात
3rd ,,	पातु	पाताम्	पान्तु	पायात्	पायाताम्	पायुः

(*a*) The following roots are similarly conjugated.

ख्या	2 P	To tell or declare; to communicate with,
दा	,,	To cut.
प्रा	,,	To fill;
प्सा	,,	To eat;
द्रा	,,	To run away; To sleep; To make haste; to be ashamed.
भा	,,	To seem, to appear; to be, to exist, to show one's self; to shine.
रा	,,	To give, to grant, to bestow.
ला	,,	To give, to take.
वा	,,	To blow; to go or move; to hurt or injure.
श्रा	,,	To cook, to sweat;
स्ना	,,	To bathe.
या	,,	To go or walk, to invade, to set out for, to depart, to vanish, to last, to happen, to be reduced to any state, to undertake, to have carnal intercourse with, to request, to discover, to behave.
मा	2 P.	To measure, to limit, to compare with, to be comprised in, to prepare or arrange, to infer or conclude, to build, to display, to sound.

(*b*) The root दरिद्रा changes its final vowel to इ before consonantal weak terminations and drops it before the weak terminations beginning with a vowel.

दरिद्रा P. to be poor.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	दरिद्रामि	दरिद्रिवः	दरिद्रिमः
2nd ,,	हरिद्रासि	दरिद्रिथः	दरिद्रिथ
3rd ,,	दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रति

Imperfect.

1st Person	अदरिद्राम्	अदरिद्रिव	अदरिद्रिम
2nd ,,	अदरिद्राः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3rd ,,	अदरिद्रात्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रुः

Imperative.

1st	दरिद्राणि	दरिद्राव	दरिद्राम
2nd	दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रित
3rd	दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रतु

Potential.

1st ,,	दरिद्रियाम्	दरिद्रियाव	दरिद्रियाम
2nd ,,	दरिद्रियाः	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3rd ,,	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

For the forms दरिद्राति—दरिद्रतु and अदरिद्रुः see (68 *a*) and (68 *b*).

(73). Roots ending in इ or उ, short or long, change their final to इय् or उव् when followed by a vowel weak termination.

इ with अधि to 'study,' Atm.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	अधीये	अधीवहे	अधीमहे
2nd ,,	अधीषे	अधीयाथे	अधीध्वे
3rd ,,	अधीते	अधीयाते	अधीयते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2nd ,,	अध्यैथाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3rd ,,	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत
	Imperative.		
1st ,,	अध्ययै	अध्ययावहै	अध्ययामहै
2nd ,,	अधीष्व	अधीयाथाम्	अधीध्वम्
3rd ,,	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्
	Potential.		
1st ,,	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि
2nd ,,	अधीयीथाः	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
3rd ,,	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

In the case of अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत the root इ is changed to इय्, the इ of the latter together with the augment आ of the Imperfect being changed to ऐ by (14 a) we have अधि+आ+इय्+इ—आथाम्, आताम् and अत=अध्य्+ऐ य्+इ—आथाम्, आताम् and अत,=अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत. In the case of Imperative 1st Person the terminations being strong, इ is gunated to ए which is then changed to अय्.

Exception :—The root इ to go 2 P. In this case इ is changed to य् and not to इय् by the above rule.

इ 2 P. to go.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	एमि	इवः	इमः	अयानि	अयाव	अयाम
2nd ,,	एषि	इथः	इथ	इहि	इतम्	इत
3rd ,,	एति	इतः	यन्ति	एतु	इताम्	यन्तु
	Imperfect.			Potential.		
1st ,,	आयम्	ऐव	ऐम	इयाम्	इयाव	इयाम
2nd ,,	ऐः	ऐतम्	ऐत	इयाः	इयातम्	इयात
3rd ,,	ऐत्	ऐताम्	आयन्	इयात्	इयाताम्	इयुः

Here इ is gunated to ए before strong terminations and with the augment आ of the Imperfect is changed to ऐ. Before vowel weak terminations इ is changed to य and not to इय् by the general rule.

ई 2 P. To go, to shine, to pervade, to desire, to throw, to eat, to become pregnant.

Present. Imperative

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	एमि	ईवः	ईमः	अयानि	अयाव	अयाम
2nd ,,	एषि	ईथः	ईथ	ईहि	ईतम्	ईत
3rd ,,	एति	ईतः	इयन्ति	एतु	ईताम्	इयन्तु

Imperfect. Potential.

1st Person	आयम्	ऐव	ऐम	ईयाम्	ईयाव	ईयाम
2nd ,,	ऐः	ऐतम्	ऐत	ईयाः	ईयातम्	ईयात
3rd ,,	ऐत्	ऐताम्	आयन्	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः

वी 2 P To go, &c. same as ई

Present Imperative.

1st Person	वेमि	वीवः	वीमः	वयानि	वयाव	वयाम
2nd ,,	वेषि	वीथः	वीथ	वीहि	वीतम्	वीत
3rd ,,	वेति	वीतः	वियन्ति	वेतु	वीताम्	वियन्तु

Imperfect Potential.

1st Person	अवयम्	अवीव	अवीम	वीयाम्	वीयाव	वीयाम
2nd ,,	अवेः	अवीतम्	अवीत	वीयाः	वीयातम्	वीयात
3rd ,,	अवेत्-द्	अवीताम्	अवियन्	वीयात्	वीयाताम्	वीयुः

The third person Imperfect plural is optionally अव्यन् by some, and the singular is अवेत् or अवेद् by the following rule.

(74) The final consonant of a word or form except a nasal is changed to the first or third of its class. Under the same circumstances ष् is changed to ट् or ड्.

दीधी 2 A. To shine; to seem or appear, (restricted to Vedic language).

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	दीधिये	दीधीवहे	दीधीमहे
2nd ,,	दीधीषे	दीधियाथे	दीधीध्वे
3rd ,,	दीधीते	दीधियाते	दीधियते

Imperfect

1st Person	अदीधियि	अदीधीवहि	अदीधीमहि
2nd ,,	अदीधीथाः	अदीधियाथाम्	अदीधीध्वम्
3rd ,,	अदीधीत	अदीधियाताम्	अदीधियत

Imperative.

1st ,,	दीधयै	दीधयावहै	दीधयामहै
2nd ,,	दीधीष्व	दीधियाथाम्	दीधीध्वम्
3rd ,,	दीधीताम्	दीधियाताम्	दीधियताम्

Potential

1st ,,	दीधियीय	दीधियीवहि	दीधियीमहि
2nd ,,	दीधियीथाः	दीधियीयाथाम्	दीधियीध्वम्
3rd ,,	दीधियीत	दीधियीयाताम्	दीधियीरन्

वेवी 2 A. To go, &c. same as वी or ई (restricted to Vedic language.)

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वेविये	वेवीवहे	वेवीमहे	वेवयै	वेवयावहै	वेवयामहै
2nd ,,	वेवीषे	वेवियाथे	वेवीध्वे	वेवीष्व	वेवियाथाम्	वेवीध्वम्
3rd ,,	वेवीते	वेवियाते	वेवियते	वेवीताम्	वेवियाताम्	वेवियताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेवियि	अवेवीवहि	अवेवीमहि
2nd ,,	अवेवीथाः	अवेवियाथाम्	अवेवीध्वम्
3rd ,,	अवेवीत	अवेवियाताम्	अवेवियत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	वेवियीय	वेवियीवहि	वेवियीमहि
2nd ,,	वेवियीथाः	वेवियीयाथाम्	वेवियीध्वम्
3rd ,,	वेवियीत	वेवियीयाताम्	वेवियीरम्

Exception :—The root शी 2 A. " to lie down or sleep " is an exception to Rule 73. Its final vowel is gunated before all the personal terminations, and र is prefixed to the termination of the third person plural.

शी 2 A. To lie down; to sleep.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	शये	शेवहे	शेमहे	शयै	शयावहै	शयामहै
2nd ,,	शेषे	शयाथे	शेध्वे	शेष्व	शयाथाम्	शेध्वम्
3rd ,,	शेते	शयाते	शेरते	शेताम्	शयाताम्	शेरताम्

	Imperfect.			Potential		
1st Person.	अशयि	अशेवहि	अशेमहि	शयीय	शयीवहि	शयीमहि
2nd ,,	अशेथाः	अशयाथाम्	अशेध्वम्	शयीथाः	शयीयाथाम्	शयीध्वम्
3rd ,,	अशेत	अशयाताम्	अशेरत	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

(75) Roots ending in (short) उ change it to औ before a consonantal strong termination.

The root ह्नु being Atm., there are only three strong terminations, but they begin with a vowel and the above rule does not apply; while rule 73 does and उ is changed to उव before vowel weak terminations.

ह्नु 2 A To conceal; to take away; to rob.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	ह्नुवे	ह्नुवहे	ह्नुमहे	ह्नवै	ह्नवावहै	ह्नवामहै
2nd ,,	ह्नुषे	ह्नुवाथे	ह्नुध्वे	ह्नुष्व	ह्नुवाथाम्	ह्नुध्वम्
3rd ,,	ह्नुते	ह्नुवाते	ह्नुवते	ह्नुताम्	ह्नुवाताम्	ह्नुवताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अह्नुवि	अह्नुवहि	अह्नुमहि
2nd ,,	अह्नुथाः	अह्नुवाथाम्	अह्नुध्वम्
3rd ,,	अह्नुत	अह्नुवाताम्	अह्नुवत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	ह्नुवीय	ह्नुवीवहि	ह्नुवीमहि
2nd ,,	ह्नुवीथाः	ह्नुवीयाथाम्	ह्नुवीध्वम्
3rd ,,	ह्नुवीत	ह्नुवीयाताम्	ह्नुवीरन्

यु 2 P. To join, to unite; to mix.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	यौमि	युवः	युमः	यवानि	यवाव	यवाम
2nd ,,	यौषि	युथः	युथ	युहि	युतम्	युत
3rd ,,	यौति	युतः	युवन्ति	यौतु	युताम्	युवन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अयवम्	अयुव	अयुम
2nd ,,	अयौः	अयुतम्	अयुत
3rd ,,	अयौत्	अयुताम्	अयुवन्

Potential.

	S.	D.	P.
1st ,,	युयाम्	युयाव	युयाम
2nd ,,	युयाः	युयातम्	युयात
3rd ,,	युयात्	युयाताम्	युयुः

यु is changed to यौ before consonantal strong terminations मि—सि--ति—स्--त् and तु. and to यो and then to यव्, उ taking its Guna before vowel strong terminations. Before vowel weak terminations उ is changed to उव् and hence th forms युवन्ति—युवन्तु and अयुवन्.

(*a*) The following roots are to be similarly conjugated.

कु 2 P. To hum or coo (as a bee).
क्षु—"—To sneeze; to cough.
क्ष्णु-"—To whet or sharpen.
द्यु—"—To advance towards; to attack or assail.
नु—"—To praise or commend; to roar or cry, to sound or shout.

षु—"—To possess power or supremacy.

स्नु—To drip or trickle; to flow or stream.

(*b*) The ending उ of the root ऊर्णु takes its Vṛiddhi substitute optionally before the Parasmaipada consonantal strong terminations of the Present Tense and Imperative Mood.

ऊर्णु 2 U. To cover or hide; to surround.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	ऊर्णोमि ऊर्णौमि	ऊर्णुवः	ऊर्णुमः
2nd "	ऊर्णोषि ऊर्णौषि	ऊर्णुथः	ऊर्णुथ
3rd "	ऊर्णोति ऊर्णौति	ऊर्णुतः	ऊर्णुवन्ति

Imperfect.

1st Person.	और्णवम्	और्णुव	और्णुम
2nd "	और्णोः	और्णुतम्	और्णुत
3rd "	और्णोत्	और्णुताम्	और्णुवन्

Imperative.

1st "	ऊर्णवानि	ऊर्णवाव	ऊर्णवाम
2nd "	ऊर्णुहि	ऊर्णुतम्	ऊर्णुत
3rd "	ऊर्णोतु ऊर्णौतु	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवन्तु

Potential.

		S.	D.	P.
1st	,,	ऊर्णुयाम	ऊर्णुयाव	ऊर्णुयाम
2nd	,,	उर्णुयाः	ऊर्णुयातम्	ऊर्णुयात
3rd	,,	ऊर्णुयात्	ऊर्णुयाताम्	ऊर्णुयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे
2nd	,,	ऊर्णुषे	ऊर्णुवाथे	ऊर्णुध्वे
3rd	,,	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुवते

Imperfect.

1st	Person	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि
2nd	,,	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुध्वम्
3rd	,,	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत

Imperative.

1st	,,	ऊर्णवै	ऊर्णवावहै	ऊर्णवामहै
2nd	,,	ऊर्णुष्व	ऊर्णुवाथाम्	ऊर्णुध्वम्
3rd	,,	ऊर्णुताम्	ऊर्णुवाताम्	ऊर्णुवताम्

Potential.

1st	,,	ऊर्णुवीय	ऊर्णुवीवहि	ऊर्णुवीमहि
2nd	,,	ऊर्णुवीथाः	ऊर्णुवीयाथाम्	ऊर्णुवीध्वम्
3rd	,,	ऊर्णुवीत	ऊर्णुवीयाताम्	ऊर्णुवीरन्

उ is changed to उव् before vowel weak terminations.

(*c*) After स्तु, तु, and रु, the consonantal terminations have the augment ई optionally prefixed to them.

स्तु 2 U. To praise; to celebrate or praise in song, to worship by hymns.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	स्तौमि स्तवीमि	स्तुवः स्तुवीवः	स्तुमः स्तुवीमः

	S.	D.	P.
2nd ,,	स्तौषि स्तवीषि	स्तुथः स्तुवीथः	स्तुथ स्तुवीथ
3rd ,,	स्तौति स्तवीति	स्तुतः स्तुवीतः	स्तुवन्ति

Imperfect.

1st Person	अस्तवम्	अस्तुव अस्तुवीव	अस्तुम अस्तुवीम
2nd ,,	अस्तौः अस्तवीः	अस्तुतम् अस्तुवीतम्	अस्तुत अस्तुवीत
3rd ,,	अस्तौत् अस्तवीत्	अस्तुताम् अस्तुवीताम्	अस्तुवन्

Imperative.

1st ,,	स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम
2nd ,,	स्तुहि स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुवीतम्	स्तुत स्तुवीत
3rd ,,	स्तौतु स्तवीतु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवन्तु

Potential.

1st ,,	स्तुयाम् स्तुवीयाम्	स्तुयाव स्तुवीयाव	स्तुयाम स्तुवीयाम
2nd ,,	स्तुयाः स्तुवीयाः	स्तुयातम् स्तुवीयातम्	स्तुयात स्तुवीयात
3rd ,,	स्तुयात् स्तुवीयात्	स्तुयाताम् स्तुवीयाताम्	स्तुयुः स्तुवीयुः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	स्तुवे	स्तुवहे स्तुवीवहे	स्तुमहे स्तुवीमहे
2nd ,,	स्तुषे स्तुवीषे	स्तुवाथे	स्तुध्वे स्तुवीध्वे
3rd ,,	स्तुते स्तुवीते	स्तुवाते	स्तुवते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अस्तुवि	अस्तुवहि अस्तुवीवहि	अस्तुमहि अस्तुवीमहि
2nd ,,	अस्तुथाः अस्तुवीथाः	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम् अस्तुवीध्वम्
3rd ,,	अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुवाताम्	अस्तुवत

Imperative.

1st ,,	स्तवै	स्तवावहै	स्तवामहै
2nd ,,	स्तुष्व स्तुवीष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
3rd ,,	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवाताम्	स्तुवताम्

Potential.

1st ,,	स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि
2nd ,,	स्तुवीथाः	स्तुवीयाथाम्	स्तुवीध्वम्
3rd ,,	स्तुवीत	स्तुवीयाताम्	स्तुवीरन्

To roots रु 2 P. To cry, howl, scream, yell, shout or roar, to hum, and तु 2 P. to go, to grow, to kill, are to be conjugated like स्तु.

(*d*) After ब्रू the consonantal strong terminations have the augment ई necessarily prefixed to them. They thus become ईमि, ईषि, ईति, ईः, ईत् and ईतु. Before all these terminations the final ऊ takes its Guna and is then changed to अव् as it does before the remaining strong terminations. Besides there are five irregular forms of the Present Tense, for the 2nd Perso singular and dual, and all numbers of the 3rd Person which are noted below.

In the Non-conjugational Tenses, this root is defective an its forms are made up from वच्.

ब्रू 2 U. To speak.

Parasmaipada.

	Present.			Imperative.		
	S.	D	P.	S.	D.	P.
1st Pirs.	ब्रवीमि	ब्रूवः	ब्रूमः	ब्रवाणि	ब्रवाव	ब्रवाम
2nd ,,	ब्रवीषि आत्थ	ब्रूथः आहथुः	ब्रूथ	ब्रूहि	ब्रूतम्	ब्रूत
3rd ,,	ब्रवीति आह	ब्रूतः आहतुः	ब्रुवन्ति आहुः	ब्रवीतु	ब्रूताम्	ब्रुवन्तु

	Imperfect.			Potential.		
1st ,,	अब्रवम्	अब्रूव	अब्रूम	ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम
2nd ,,	अब्रवीः	अब्रूतम्	अब्रूत	ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात
3rd ,,	अब्रवीत्	अब्रूताम्	अब्रुवन्	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः

Atmanepada.

	Present.			Imperative.		
1st Person	ब्रुवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे	ब्रवै	ब्रवावहै	ब्रवामहै
2nd ,,	ब्रूषे	ब्रुवाथे	ब्रूध्वे	ब्रूष्व	ब्रुवाथाम्	ब्रूध्वम्
3rd ,,	ब्रूते	ब्रुवाते	ब्रुवते	ब्रूताम्	ब्रुवाताम्	ब्रुवताम्

	Imperfect.			Potensial.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st ,,	अब्रुवि	अब्रूवहि	अब्रूमहि	ब्रुवीय	ब्रुवीवहि	ब्रुवीमहि
2nd ,,	अब्रूथाः	अब्रुवाथाम्	अब्रूध्वम्	ब्रुवीथाः	ब्रुवीयाथाम्	ब्रुवीध्वम्
3rd ,,	अब्रूत	अब्रुवाताम्	अब्रुवत	ब्रुवीत	ब्रुवीयाताम्	ब्रुवीरन्

(*e*) The ending ऊ of the root सू 2 A. "To beget or bring forth" does not take Guna before the strong terminations ऐ—आवहै—आमहै of the Imperative.

सू 2 A. To beget or bring forth.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	सुवे	सूवहे	सूमहे	सुवै	सुवावहै	सुवावहै
2nd ,,	सूषे	सुवाथे	सूध्वे	सूष्व	सुवाथाम्	सूध्वम्
3rd ,,	सूते	सुवाते	सुवते	सूताम्	सुवाताम्	सुवताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	असुवि	असूवहि	असूमहि
2nd ,,	असूथाः	असुवाथाम्	असूध्वम्
3rd ,,	असूत	असुवाताम्	असुवत

Potential.

	S.	D.	P.
1st ,,	सुवीय	सुवीवहि	सुवीमहि
2nd ,,	सुवीथाः	सुवीयाथाम्	सुवीध्वम्
3rd ,,	सुवीत	सुवीयाताम्	सुवीरन्

(76) By (68 a and b) अति--अतु—and उस् are the third person plural terminations of the Present Tense, Imperative Mood, and Imperfect Tense to be appended to the root जागृ, the ending vowel taking its Guna before उस्.

(77) The second and third person singular terminations of the Imperfect are dropped after a consonant.

जागृ 2 P. To be awake or watchful; To sit up;

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	जागर्मि	जागृवः	जागृमः	जागराणि	जागराव	जागराम
2nd ,,	जागर्षि	जागृथः	जागृथ	जागृहि	जागृतम्	जागृत
3rd ,,	जागर्ति	जागृतः	जाग्राति	जागर्तु	जागृताम्	जाग्रतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st ,,	अजागरम्	अजागृव	अजागृम
2nd ,,	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3rd ,,	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st ,,	जागृयाम्	जागृयाव	जागृयाम
2nd ,,	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3rd ,,	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

अ+जागृ+स् or त्=अजागर्+स् or त् the latter being dropped by 77, अजागर्=अजागः only remains.

(78) In the case of the roots रुद्—स्वप्—श्वस्—अन् and जक्ष्, the terminations beginning with any consonant except य have the augment इ prefixed to them.

(*a*) The second and third person singular terminations (स् and त्) of the Imperfect, as appended to the roots mentioned above have the augment ई or अ prefixed to them.

(*b*) For जक्ष् see (68 *a* and *b*).

रुद् 2 P. To cry, weep, lament or mourn; to shed tears; to howl, roar or scream.

	Present. S.	D.	P.	Imperative. S.	D.	P.
1st Person	रोदिमि	रुदिवः	रुदिमः	रोदानि	रोदाव	रोदाम
2nd ,,	रोदिषि	रुदिथः	रुदिथ	रुदिहि	रुदितम्	रुदित
3rd ,,	रोदिति	रुदितः	रुदन्ति	रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु

Imperfect.

1st Person	अरोदम्	अरुदिव	अरुदिम
2nd ,,	अरोदीः अरोदः	अरुदितम्	अरुदित
3rd ,,	अरोदीत् अरोदत्	अरुदिताम्	अरुदन्

Potential.

1st Person	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2nd ,,	रुद्याः	रुद्यातम्	रुद्यात
3rd ,,	रुद्यात्	रुद्याताम्	रुद्युः

स्वप् 2 P. To sleep

	Present.			Imperative.		
1st Person	स्वपिमि	स्वपिवः	स्वपिमः	स्वपानि	स्वपाव	स्वपाम
2nd ,,	स्वपिषि	स्वपिथः	स्वपिथ	स्वपिहि	स्वपितम्	स्वपित
3rd ,,	स्वपिति	स्वपितः	स्वपन्ति	स्वपितु	स्वपिताम्	स्वपन्तु

Imperfect.

1st ,,	अस्वपम्	अस्वपिव	अस्वपिम
2nd ,,	अस्वपीः अस्वपः	अस्वपितम्	अस्वपित
3rd ,,	अस्वपीत् अस्वपत्	अस्वपिताम्	अस्वपन्

Potential.

1st „	स्वप्याम्	स्वप्याव	स्वप्याम
2nd „	स्वप्याः	स्वप्यातम्	स्वप्यात
3rd „	स्वप्यात्	स्वप्याताम्	स्वप्युः

श्वस् 2 P. To breathe.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	श्वसिमि	श्वसिवः	श्वसिमः
2nd „	श्वसिषि	श्वसिथः	श्वसिथ
3rd „	श्वसिति	श्वसितः	श्वसन्ति

Imperfect

1st „	अश्वसम्	अश्वसिव	अश्वसिम
2nd „	अश्वसीः अश्वसः	अश्वसितम्	अश्वसित
3rd „	अश्वसीत् अश्वसत्	अश्वसिताम्	अश्वसन्

Imperative.

1st „	श्वसानि	श्वसाव	श्वसाम
2nd „	श्वसिहि	श्वसितम्	श्वसित
3rd „	श्वसितु	श्वसिताम्	श्वसन्तु

Potential

1st „	श्वस्याम्	श्वस्याव	श्वस्याम
2nd „	श्वस्याः	श्वस्यातम्	श्वस्यात
3rd „	श्वस्यात्	श्वस्याताम्	श्वस्युः

अन् 2 P To breathe

Present.

	S.	D.	P.
1st	अनिमि	अनिवः	अनिमः
2nd	अनिषि	अनिथः	अनिथ
3rd	अनिति	अनितः	अनन्ति

Imperfect.

1st	आनम्	आनिव	आनिम
2nd	आनीः आनः	आनितम्	आनित
3rd	आनीत् आनत्	आनिताम्	आनन्

Imperative.

S.	D.	P.
अनानि	अनाव	अनाम
अनिहि	अनितम्	अनित
अनितु	अनिताम्	अनन्तु

Potential.

अन्याम्	अन्याव	अन्याम
अन्याः	अन्यातम्	अन्यात
अन्यात्	अन्याताम्	अन्युः

जक्ष् 2 P. To eat, to consume, to destroy.

	Present. S.	D.	P.	*Imperative.* S.	D.	P.
1st	जक्षिमि	जक्षिवः	जक्षिमः	जक्षाणि	जक्षाव	जक्षाम
2nd	जक्षिषि	जाक्षिथः	जक्षिथ	जक्षिहि	जाक्षितम्	जक्षित
3rd	जाक्षिति	जाक्षितः	जक्षाति	जाक्षितु	जाक्षिताम्	जक्षतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st	अजक्षम्	अजाक्षिव	अजक्षिम
2nd	अजक्षीः अजक्षः	अजक्षितम्	अजाक्षित
3rd	अजक्षीत अजक्षत्	अजाक्षिताम्	अजक्षुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st	जक्ष्याम्	जक्ष्याव	जक्ष्याम
2nd	जक्ष्याः	जक्ष्यातम्	जक्ष्यात
3rd	जक्ष्यात्	जक्ष्याताम्	जक्ष्युः

For the forms जक्षाति—जक्षतु and अजक्षुः see (68 *a* & 68 *b*).

Most of the remaining roots ending in a consonant are irregular. Several phonetic changes take place while applying the terminations to the roots, which will be noted down in their proper places.

चक्ष् 2 A. (To speak, say or tell; to see or perceive; to abandon or leave) obeys the following Sandhi rules.

(79) * The स् or क्, occurring as the first member of a conjunct consonant, is dropped when the latter is at the end of a word or followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(80) † ढ् or ष् before स् becomes क्.

---

* स्कोः संयोगाद्योरन्तेच VIII 2. 29.

† षढोः कः सि VIII. 2. 41.

(81) * When Dentals are compounded with Linguals, the Linguals are substituted for the corresponding Dentals.

(82) † A consonant except a nasal or a semi-vowel, followed by the third or fourth letter of a class, substitutes the third one of its class. ड् takes the place of ष् in such cases.

(83) ‡ When स्, not being at the end of a word and forming a part of a substitute or a termination, follows a vowel except अ or आ, a semi-vowel, a letter of the guttural class or ह्, it becomes ष्. रामेषु—सुपिसौ and हरिस्तत्र are examples.

चक्ष् 2 A. To speak, to see.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	चक्षे	चक्ष्वहे	चक्ष्महे	चक्षै	चक्षावहै	चक्षामहै
2nd ,,	चक्षे	चक्षाथे	चड्ढ्वे	चक्ष्व	चक्षाथाम्	चड्ढ्वम्
3rd ,,	चष्टे	चक्षाते	चक्षते	चष्टाम्	चक्षाताम्	चक्षताम्

Imperative.

	S.	D,	P.
1st Person	अचाक्षि	अचक्ष्वहि	अचक्ष्महि
2nd ,,	अचष्टाः	अचक्षाथाम्	अचड्ढ्वम्
3rd ,,	अचष्ट	अचक्षाताम्	अचक्षत

Potential.

1st ,,	चक्षीय	चक्षीवहि	चक्षीमहि
3rd ,,	चक्षीथाः	चक्षीयाथाम्	चक्षीध्वम्
3rd ,,	चक्षीत	चक्षीयाताम्	चक्षीरन्

चक्ष्+से—स्व=चष्+से—स्व by (79)=चक्+से—स्व by (80) =चक्+षे—ष्व by (83)=चक्षे and चक्ष्व second person singulars, Present Tense and Imperative Mood.

---

* ष्टुनाष्टुः VIII. 4. 41.

† झलां जश् झशि VIII. 4. 53.

‡ अपदान्तस्य मूर्धन्यः । इण्कोः । आदेश प्रत्यययोः । VIII. 3. 55. 57. 59.

चक्ष्+ध्वे—ध्वम्=चष्+ध्वे—ध्वम् by (79)=चड्+ध्वे—ध्वम् by (82)=चड्+ढ्वे—ढ्वम्=चड्ढ्वे—अचड्ढ्वम् and चड्ढ्वम् by (81).

चक्ष्+ते—थाः,—त,—ताम्=चष्+ते, थाः, त, ताम् by (79)=चष्+टे, ठाः, ट, टाम्, (81)=चष्टे,—चष्ठाः, अचष्ट, चष्टाम्.

वच् 2 P. (To speak or say; to relate or describe; to tell or communicate; to name or call). In conjugational tenses this root is said to be defective in the third person plural by some, in the whole plural by others, or in the third person plural of the Present Tense only.

(84) * च् followed by a hard consonant is changed to क् and by any soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्.

वच् 2 P. to speak.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	वच्मि	वच्वः	वच्मः
2nd ,,	वक्षि	वक्थः	वक्थ
3rd ,,	वक्ति	वक्तः	+

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	वचानि	वचाव	वचाम
2nd ,,	वग्धि	वक्ताम्	वक्त
3rd ,,	वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवचम्	अवच्व	अवच्म
2nd ,,	अवक्—ग्	अवक्तम्	अवक्त
3rd ,,	अवक्—ग्	अवक्ताम्	अवचन्

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	वच्याम्	वच्याव	वच्याम
2nd ,,	वच्याः	वच्यातम्	वच्यात
3rd ,,	वच्यात्	वच्याताम्	वच्युः

वच्+सि=वक्+सि by (84)=वक्+षि=वक्षि by (83), but in the second person singular Imperfect the termination is स् and we have अवच्+स्=अवक्+स् by (84).

---

* चोः कुः । VIII. 2 30. खरिच । VIII. 4 55.

स् being dropped by (77) अवक् is changed to अवक् or अवग् by (74).

वच् + थः—थ—ति—तः—तम्—ताम्—तु=वक्थः, वक्थ, वक्ति, वक्तः वक्तम्, वक्ताम् and वक्तु by (84).

वच् ends in a consonant, which is not a nasal or a semi vowel and has therefore धि for its second person singular Imperative. वच् + धि = वग्धि by (84).

अवच् + त् third person singular Imperfect; त् being dropped by (77) अवक् or अवग् by (74).

पृच् 2 A. To come in contact with.

	Present.			*Imprative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पृचे	पृच्वहे	पृच्महे	पर्चै	पर्चावहै	पर्चामहै
2nd ,,	पृक्षे	पृचाथे	पृग्ध्वे	पृक्ष्व	पृचाथाम्	पृग्ध्वम्
3rd ,,	पृक्ते	पृचाते	पृचते	पृक्ताम्	पृचाताम्	पृचताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अपृचि	अपृच्वहि	अपृच्महि
2nd ,,	अपृक्थाः	अपृचाथाम्	अपृग्ध्वम्
3rd ,,	अपृक्त	अपृचाताम्	अपृचत

Potential.

1st ,,	पृचीय	पृचीवहि	पृचीमहि
2nd ,,	पृचीथाः	पृचीयाथाम्	पृचीध्वम्
3rd ,,	पृचीत	पृचीयाताम्	पृचीरन्

पृच् + से—स्व = पृक् + से—स्व by (84) पृक् + षे—ष्व = पृक्षे, पृक्ष्व by (83); पृच् + ध्वे—ध्वम् = पृग्ध्वे—पृग्ध्वम् by (84).

(85) ज् followed by a hard consonant becomes क्, and by a soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्.

वृज् 2 A. To avoid, to abandon.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वृजे	वृज्वहे	वृज्महे	वर्जै	वर्जावहै	वर्जामहै
2nd ,,	वृक्षे	वृजाथे	वृग्ध्वे	वृक्ष्व	वृजाथाम्	वृग्ध्वम्
3rd ,,	वृक्ते	वृजाते	वृजते	वृक्ताम्	वृजाताम्	वृजताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवृजि	अवृज्वहि	अवृज्महि
2nd ,,	अवृक्थाः	अवृजाथाम्	अवृग्ढ्वम्
3rd ,,	अवृक्त	अवृजाताम्	अवृजत

Potential.

1st ,,	वृजीय	वृजीवहि	वृजीमहि
2nd ,,	वृजीथाः	वृजीयाथाम्	वृजीढ्वम्
3rd ,,	वृजीत	वृजीयाताम्	वृजीरन्

वृज्+से—स्व=वृक्+से—स्व by (85) and by (83) वृक्षे—वृक्ष्व. वृज्+ढ्वे, ढ्वम्=वृग्ढ्वे, वृग्ढ्वम् by (85).

निंज् 2 A. To wash; to purify, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	निंजे	निंज्वहे	निंज्महे
2nd ,,	निंक्षे	निंजाथे	निंग्ढ्वे
3rd ,,	निंक्ते	निंजाते	निंजते

Imperative.

1st ,,	निंजै	निंजावहै	निंजामहै
2nd ,,	निंक्ष्व	निंजाथाम्	निंग्ढ्वम्
3rd ,,	निंक्ताम्	निंजाताम्	निंजताम्

Imperfect.

1st ,,	अनिंजि	अनिंज्वहि	अनिंज्महि
2nd ,,	अनिंक्थाः	अनिंजाथाम्	अनिंग्ढ्वम्
3rd ,,	अनिंक्त	अनिंजाताम्	अनिंजत

Potential.

1st ,,	निंजीय	निंजीवहि	निंजीमहि
2nd ,,	निंजीथाः	निंजीयाथाम्	निंजीढ्वम्
3rd ,,	निंजीत	निंजीयाताम्	निंजीरन्

The following roots are similarly conjugated :—

पिंज् 2 A. To tinge, to dye; to touch; to adore; to sound; to join.

पृंज् 2 A. To come in cantact with; to touch.

वृंज् 2 A. To abandon.

शिंज्, पिंज् 2 A. To tinkle or rattle; to roar, sound or bellow, to make an inarticulate sound.

(*a*) Exception. मृज् To wash off; to cleanse. This root substitutes Vriddhi for its penultimate ऋ necessarily when followed by strong terminations and optionally before weak terminations beginning with a vowel. Therefore the base is मार्ज् before मि—सि—ति; अम्—स्—त; आनि, आव, आम; तु; and मृज् and मार्ज् before अन्ति, अन् and अन्तु.

(*b*) मृज् substitutes ष् for ज् *i. e.* becomes मृष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

मृज् 2 P. To wash off, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मार्ज्मि	मृज्वः	मृज्मः
2nd ,,	मार्क्षि	मृष्ठः	मृष्ठ
3rd ,,	मार्ष्टि	मृष्टः	मार्जन्ति-मृजान्ति

Imperfect

1st Person	अमार्जम्	अमृज्व	अमृज्म
2nd ,,	अमार्ट-ड्	अमृष्टम्	अमृष्ट
3rd ,,	अमार्ट-ड्	अमृष्टाम्	अमार्जन्-अमृजन्

Imperative

1st Person	मार्जानि	मार्जाव	मार्जाम
2nd ,,	मृड्ढि	मृष्टम्	मृष्ट
3rd ,,	मार्ष्टु	मृष्टाम्	मार्जन्तु-मृजन्तु

Potential.

1st Person	मृज्याम्	मृज्याव	मृज्याम
2nd ,,	मृज्याः	मृज्यातम्	मृज्यात
3rd ,,	मृज्यात्	मृज्याताम्	मृज्युः

मृज्+सि=मार्ज्+सि by (85 *a*)=मार्ष्+सि by (85 *b*)=मार्क्+सि by (80)=मार्क्+षि by (83)=मार्क्षि.

मृज्+थ, थः ति, तः, तम्, त & ताम्=मृष्+थः, थ, ति, तः, तम्, त and ताम् by (85 *b*). Here linguals are compounded with dentals and by (81) we have मृष्ठः, मृष्ठ, मार्ष्टि, मृष्टः, मृष्टम्, मृष्ट, मृष्टाम् &c.

अमृज्+स् and त्=अमार्ज्+स् and त् by (85 *a*)=अमार्ष्+स् and त् by (85 b) and स् and त् being dropped by (77) we have अमार्ट्—अमार्ड् by (74).

मृज्+धि Second person singular Imperative=मृष्+धि by (85 *b*)=मृड्+धि by (82)=मृड्+ढि by (81)=मृड्ढि.

(86) * After the roots ईड् and ईश्, the terminations beginning with स् or ध्व with the exception of the Imperfect second person plural, have the augment इ prefixed to them.

ईड् 2 A. To praise; to implore or request.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	ईडे	ईड्वहे	ईड्महे
2nd	,,	ईडिषे	ईडाथे	ईडिध्वे
3rd	,,	ईट्टे	ईडाते	ईडते

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	ईडै	ईडावहै	ईडामहै
2nd	,,	ईडिष्व	ईडाथाम्	ईडिध्वम्
3rd	,,	ईट्टाम्	ईडाताम्	ईडताम्

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Person	ऐडि	ऐड्वहि	ऐड्महि
2nd	,,	ऐड्ढाः	ऐडाथाम्	ऐड्ढ्वम्
3rd	,,	ऐट्ट	ऐडाताम्	ऐडत

Potential.

		S.	D.	P.
1st	Person	ईडीय	ईडीवहि	ईडीमहि
2nd	,,	ईडीथाः	ईडीयाथाम्	ईडीध्वम्
3rd	,,	ईडीत	ईडीयाताम्	ईडीरन्

---

* ईशःसे VII. । 2 । 77. ईडजनोर्ध्वेच VII. 2. 78.

(87) * A consonant except a nasal or a semi-vowel followed by a hard consonant, substitutes the first letter of its class.

ईड्+ते, थाः, त, ताम्=ईट्+ते, थाः, त, and ताम् by (87), and इट्टे, ऐड्ढाः, ऐट्ट and ईट्टाम् by (81).

आ+ईड्+ध्वम्=ऐड्+ध्वम् by (14 *a*)=ऐड्+ढ्वम् by (81)=ऐड्ढ्वम्.

(88) After अद् 2 P. to eat, the terminations स् and त् of the second and third person singular of the Imperfect tense have the augment अ prefixed to them.

अद् 2 P. To eat or devour, to destroy.

	Present.			*Imperative*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	अद्मि	अद्वः	अद्मः	अदानि	अदाव	अदाम
2nd ,,	अत्सि	अत्थः	अत्थ	अद्धि	अत्तम्	अत्त
3rd ,,	अत्ति	अत्तः	अदन्ति	अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु

	Imperfect			*Potential*		
1st Person	आदम्	आद्व	आद्म	अद्याम्	अद्याव	अद्याम
2nd ,,	आदः	आत्तम्	आत्त	अद्याः	अद्यातम्	अद्यात
3rd ,,	आदत्	आत्ताम्	आदन्	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः

अद्+सि—थः—ति=अत्+सि—थः—ति by (87); अत्सि then अत्थः, अत्ति; आ+अद्+स्—त्=आ+अद्+अस्—अत् (88)=आदः, आदत्.

(89) † Roots ending in द् change it to र् or visarga optionally in the Imperfect second person singular.

Thus the root विद् 2 P. "To know" has अवेद्+स्=अवेः by (89 and 77) and अवेद् or अवेत् by (74 and 77).

(90) Besides this, the root विद् has optional forms for the Present Tense and Imperative Mood. Those of the Present Tense are made up by adding the terminations of the Perfect and those of the Imperative mood by the corresponding forms of

---

* खरि च VIII. । 4. 55.

† दश्च VIII. 2. 75 । खरवसानयोर्विसर्जनीयः VIII. 3 : 15.

"कृ 8 U. to do" added to विदाम्. Refer to the chapters on the Perfect and the 8th conjugation.

विद् 2 P. To know, understand, ascertain or discover, to feel or experience; to consider or look upon.

Present

	S.	D.	P.
1st Person	वेद्मि वेद	विद्वः विद्व	विद्मः विद्म
2nd ,,	वेत्सि वेत्थ	वित्थः विदथुः	वित्थ विद
3rd ,,	वेत्ति वेद	वित्तः विदतुः	विदन्ति विदुः

Imperfect.

1st Person	अवेदम्	अविद्व	अविद्म
2nd ,,	अवेः अवेत्-अवेद्	अवित्तम्	अवित्त
3rd ,,	अवेत् or अवेद्	अवित्ताम्	अविदुः

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	वेदानि विदांकरवाणि	वेदाव विदांकरवाव	वेदाम विदांकरवाम
2nd ,,	विद्धि विदांकुरु	वित्तम् विदांकुरुतम्	वित्त विदांकुरुत
3rd ,,	वेत्तु विदांकरोतु	वित्ताम् विदांकुरुताम्	विदन्तु विदांकुर्वन्तु

Potential

1st Person	विद्याम्	विद्याव	विद्याम
2nd ,,	विद्याः	विद्यातम्	विद्यात
3rd ,,	विद्यात्	विद्याताम्	विद्युः

अ+विद्+उस् Imperfect third person plural is अविदुः by (68 *b*), and द् is changed to त् by (87) in very many cases.

(91) The root हन् drops its final consonant and becomes ह before a weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel; and drops its penultimate अ before a vowel weak termination i. e. it stands as ह्न्, the ह् of which changing to घ्, the base becomes घ्न्. *

(92) ‡ म् or न् occurring in the body of a word is changed into an Anuswara when followed by a consonant except a nasal or a semi-vowel. This Anuswara, followed by any consonant except श्, ष्, स् and ह्, is changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

It follows that म् or न् when in the middle of a word is necessarily changed into an Anuswara before श्, ष्, स् and ह्.

हन् 2 P. (sometimes A.) To kill, to destroy.

Parasmaipada.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	हन्मि	हन्वः	हन्मः	हनानि	हनाव	हनाम
2nd „	हंसि	हथः	हथ	जहि	हतम्	हत
3rd „	हन्ति	हतः	घ्नन्ति	हन्तु	हताम्	घ्नन्तु
	Imperfect.			*Potential.*		
1st Person	अहनम्	अहन्व	अहन्म	हन्याम्	हन्याव	हन्याम
2nd „	अहन्	अहतम्	अहत	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात
3rd „	अहन्	अहताम्	अघ्नन्	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

Atmanepada.

	Present.			*Imperative.*		
1st Person	घ्ने	हन्वहे	हन्महे	हनै	हनावहै	हनामहै
2nd „	हसे	घ्नाथे	हध्वे	हस्व	घ्नाथाम्	हध्वम्
3rd „	हते	घ्नाते	घ्नते	हताम्	घ्नाताम्	घ्नताम्

Imperfect.

1st Person	अघ्नि	अहन्वहि	अहन्महि
2nd „	अहथाः	अघ्नाथाम्	अहध्वम्
3rd „	अहत	अघ्नाताम्	अघ्नत

---

* अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि क्ङिति VI. 4. 37. अल्लोपोऽनः VI. 4. 134. । होहन्तेर्ञ्णिन्नेषु VII. 3. 54.

‡ नश्चापदान्त झलि ॥ अनुस्वारस्ययियिपरसवर्णः । वापदान्तस्य ।

Potential.

1st	Person घ्नीय	घ्नीवहि	घ्नीमहि
2nd	,, घ्नीथाः	घ्नीयाथाम्	घ्नीध्वम्
3rd	,, घ्नीत	घ्नीयाताम्	घ्नीरन्

ईर् 2 A. To go or move.

	Present.			*Imperative*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	ईरे	ईर्वहे	ईर्महे	ईरै	ईरावहै	ईरामहै
2nd	ईर्षे	ईराथे	ईर्ध्वे	ईर्ष्व	ईराथाम्	ईर्ध्वम्
3rd	ईर्ते	ईराते	ईरते	ईर्ताम्	ईराताम्	ईरताम्
	Imperfect.			*Potential.*		
1st	ऐरि	ऐर्वहि	ऐर्महि	ईरीय	ईरीवहि	ईरीमहि
2nd	ऐर्थाः	ऐराथाम्	ऐर्ध्वम्	ईरीथाः	ईरीयाथाम्	ईरीध्वम्
3rd	ऐर्त	ऐराथाम्	ऐरत	ईरीत	ईरीयाथाम्	ईरीरन्

(93) The final श् or छ् of roots and the ending consonant of the roots व्रश्च्, भ्रस्ज्, सृज्, मृज्, यज्, राज् and भ्राज् is changed to ष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel, or by nothing.*

ईश् † 2 A. To rule, to be master of, to command.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	ईशे	ईश्वहे	ईश्महे	ईशै	ईशावहै	ईशामहै
2nd	ईशिषे	ईशाथे	ईशिध्वे	ईशिष्व	ईशाथाम्	ईशिध्वम्
3rd	ईष्टे	ईशाते	ईशते	ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्
	Imperfect.			*Potential.*		
1st	ऐशि	ऐश्वहि	ऐश्महि	ईशीय	ईशीवहि	ईशीमहि
2nd	ऐष्ठाः	ऐशाथाम्	ऐड्ढ्वम्	ईशीथाः	ईशीयाताम्	ईशीध्वम्
3rd	ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

For the forms ईशिषे, ईशिध्वे, ईशिष्व and ईशिध्वम् see (86). ईश्+ते—थाः=ईष्+ते—थाः by (93)=ईष्+टे—ठाः=ईष्टे;—ऐष्ठाः by (14 *a* and 81).

---

* व्रश्चभ्रस्जसृजमृजयजराजभ्राजच्छशां षः VIII. 2. 36.

† ईशः से VII. 2. 77. ईडजनोर्ध्वे च VII. 2. 78.

ईष्+ध्वम्=ईड्+ध्वम् by (82)=ईड्+ढ्वम् (81); and by (14*a*) we have ऐड्ढ्वम्.

कश् 2 A. To go; to command.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	कशे	कश्वहे	कश्महे	कशै	कशावहै	कशामहै
2nd	कक्षे	कशाथे	कड्ढ्वे	कक्ष्व	कशाथाम्	कड्ढ्वम्
3rd.	कष्टे	कशाते	कशते	कष्टाम्	कशाताम्	कशताम्

	Imperfect.			*Potential.*		
1st	अकशि	अकश्वहि	अकश्महि	कशीय	कशीवहि	कशीमहि
2nd	अकष्ठाः	अकशाथाम्	अकड्ढ्वम्	कशीथाः	कशीयाथाम्	कशीध्वम्
3rd	अकष्ट	अकशाताम्	अकशत	कशीत	कशीयाताम्	कशीरन्

कश्+से—स्व=कष्+से—स्व by (93)=कक्+से—स्व by (80) =कक्+षे—ष्व by (83)=कक्षे—कक्ष्व.

कष्टे—कष्टाम्—अकष्ठाः and अकष्ट by (93 and 81). कड्ढ्वे—कड्ढ्वम् by (93—82 and 81).

(94) * The व of वश् 2 P. " To wish " takes संप्रसारण before weak terminations.

वश् 2 P. To wish.

Present.			*Imperative.*		
वश्मि	उश्वः	उश्मः	वशानि	वशाव	वशाम
वक्षि	उष्ठः	उष्ठ	उड्ढि	उष्टम्	उष्ट
वष्टि	उष्टः	उशन्ति	वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु

Imperfect			*Potential*		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
अवशम्	औश्व	औश्म	उश्याम्	उश्याव	उश्याम
अवट्-ड्	औष्टम्	औष्ट	उश्याः	उश्यातम्	उश्यात
अवट्-ड्	औष्टाम्	औशन्	उश्यात्	उश्याताम्	उश्युः

वक्षि by (93, 80 and 83); वष्टि—उष्टः &c. by (93 and 81), अवट्—अवड् by (74); उड्ढि by (93, 94, 82 and 81)

---

* ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां ङिति च । VI. 1 38.

द्विष् 2 U. To hate, to dislike.

Parasmaipada.

Present			*Impervtiue*		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
द्वेष्मि	द्विष्वः	द्विष्मः	द्वेषाणि	द्वेषाव	द्वेषाम
द्वेक्षि	द्विष्ठः	द्विष्ठ	द्विड्ढि	द्विष्टम्	द्विष्ट
द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विषन्ति	द्वेष्टु	द्विष्टाम्	द्विषन्तु
Imperfect			*Potential*		
अद्वेषम्	अद्विष्व	अद्विष्म	द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम
अद्वेट्-ड्	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	द्विष्याः	द्विष्यातम्	द्विष्यात
अद्वेट्-ड्	अद्विष्टाम्	अद्विषन् अद्विषुः	द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्युः

Atmanepada.

Present			*Imperative*		
द्विषे	द्विष्वहे	द्विष्महे	द्वेषै	द्वेषावहै	द्वेषामहै
द्विक्षे	द्विषाथे	द्विड्ढ्वे	द्विक्ष्व	द्विषाथाम्	द्विड्ढ्वम्
द्विष्टे	द्विषाते	द्विषते	द्विष्टाम्	द्विषाताम्	द्विषताम्
Imperfect			*Potential*		
अद्विषि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि	द्विषीय	द्विषीवहि	द्विषीमहि
अद्विष्ठाः	अद्विषाथाम्	अद्विड्ढ्वम्	द्विषीथाः	द्विषीयाथाम्	द्विषीध्वम्
अद्विष्ट	अद्विषाताम्	अद्विषत	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

For अद्विषन् and अद्विषुः see (68 b).

(95) *अस् 2 P. (A.) "To be" loses its अ and remains as स् before the weak terminations.

(a) † अस् loses its स् before a termination beginning with स्.

(b) § After अस्, the terminations स् and त् of the 2nd and 3rd person singular of the Imperfect have the augment ई prefixed to them.

---

* असोरल्लोपः VI. 4 III.

† तासस्त्योर्लोपः VII. 4 50.

§ अस्तिसिचोऽपृक्ते VII. 3. 96.

(96) * स्, followed by a termination beginning with ध् is dropped.

अस् to be.

Parasmaipada

	Present. S.	D.	P.	*Imperative.* S.	D.	P.
1st Person	अस्मि	स्वः	स्मः	असानि	असाव	असाम
2nd ,,	असि	स्थः	स्थ	एधि	स्तम्	स्त
3rd ,,	अस्ति	स्तः	सन्ति	अस्तु	स्ताम्	सन्तु

	Imperfect.			*Potential.*		
1st Person	आसम्	आस्व	आस्म	स्याम्	स्याव	स्याम
2nd ,,	आसीः	आस्तम्	आस्त	स्याः	स्यातम्	स्यात
3rd ,,	आसीत्	आस्ताम्	आसन्	स्यात्	स्याताम्	स्युः

Atmanepada.

	Present.			*Imperative.*		
1st Person	हे	स्वहे	स्महे	असै	असावहै	असामहै
2nd ,,	से	साथे	ध्वे	स्व	साथाम्	ध्वम्
3rd ,,	स्ते	साते	सते	स्ताम्	साताम्	सताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd ,,	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3rd ,,	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	सीय	सीवहि	सीमहि
2nd ,,	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्
3rd ,,	सीत	सीयाताम्	सीरन्

असि (by 95 a); से and स्व by (95 and 95 a); आसीः and आसीत् by (95 b); हे and एधि are irregular by (ह एति VII. 4. 52; and घ्वसोरेद्धावभ्यासलोपश्च VI. 4. 119); ध्वे and ध्वम् by (95 and 96).

---

* धि च । VIII. 2. 25.

आस् 2 A. To sit.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	आसे	आस्वहे	आस्महे	आसै	आसावहै	आसामहै
2nd „	आस्से	आसाथे	आध्वे	आस्स्व	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्ते	आसाते	आसते	आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

1st Person	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2nd „	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3rd „	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

आध्वे and आध्वम् by (96).

कस् or कंस् 2 A. To go, to destroy.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	कसे	कस्वहे	कस्महे	कसै	कसावहै	कसामहै
2nd „	कस्से	कसाथे	कध्वे	कस्स्व	कसाथाम्	कध्वम्
3rd „	कस्ते	कसाते	कसते	कस्ताम्	कसाताम्	कसताम्

	S.	D.	P.
1st Person	अकसि	अकस्वहि	अकस्महि
2nd „	अकस्थाः	अकसाथाम्	अकध्वम्
3rd „	अकस्त	अकसाताम्	अकसत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	कसीय	कसीवहि	कसीमहि
2nd „	कसीथाः	कसीयाथाम्	कसीध्वम्
3rd „	कसीत	कसीयाताम्	कसीरन्

कध्वे—कध्वम्—अकध्वम् by (96).

The forms of कंस् are the same as those given above with an Anuswára on each form.

वस् 2 A. "To wear or put on" should be similarly conjugated.

(97) * Roots ending in स् change it to त् or द् before त् and optionally before स् †, the 3rd and 2nd person singular terminations of the Imperfect.

(98) ‡ The penultimate आ of शास् 2 P. "to instruct, to rule" is changed to इ before weak terminations beginning with consonants.

चकास् 2 *P.* To shine; to be prosperous.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	चकास्मि	चकास्वः	चकास्मः
2nd "	चकास्सि	चकास्थः	चकास्थ
3rd "	चकास्ति	चकास्तः	चकासति

Imperative.

1st Person	चकासानि	चकासाव	चकासाम
2nd "	चकाद्धि-धि	चकास्तम्	चकास्त
3rd "	चकास्तु	चकास्ताम्	चकासतु

Imperfect.

1st Person	अचकासम्	अचकास्व	अचकास्म
2nd "	अचकाः अचकात्-द्	अचकास्तम्	अचकास्त
3rd "	अचकात्-द्	अचकास्ताम्	अचकासुः

Potential

1st Person	चकास्याम्	चकास्याव	चकास्याम
2nd "	चकास्याः	चकास्यातम्	चकास्यात
3rd "	चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्युः

---

* तिप्यनस्तेः VIII. 2. 73.

† सिपि धातोरुर्वा VIII. 2. 74.

‡ शास् इदङ्हलोः VI. 4. 34.

For चकासति and चकासतु see (68 a); and for अचकासुः, see (68 b); for चकाद्धि and चकाधि see (68 c); अचकाः, अचकात् and अचकाद् by (97).

शास् 2 P. To instruct; to rule.

	Present			*Imperative*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	शास्मि	शिष्वः	शिष्मः	शासानि	शासाव	शासाम
2nd ,,	शास्सि	शिष्ठः	शिष्ठ	शाधि	शिष्टम्	शिष्ट
3rd ,,	शास्ति	शिष्टः	शासति	शास्तु	शिष्टाम्	शासतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person.	अशासम्	अशिष्व	अशिष्म
2nd ,,	अशाः अशात्-द्	अशिष्टम्	अशिष्ट
3rd ,,	अशात्-द्	अशिष्टाम्	अशासुः

Potential.

1st Person	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम
2nd ,,	शिष्याः	शिष्यातम्	शिष्यात
3rd ,,	शिष्यात्	शिष्याताम्	शिष्युः

शासति–शासतु by (68 a); अशासुः (68 b); शाधि (68 c); अशाः, अशात् and अशाद् (by 97); and शिष्वः, शिष्मः &c. by (98).

(99) * Roots ending in ह् and roots, beginning with द् and ending in ह्, change the ह् to ढ् and घ् respectively when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

(100) † The initial त् or थ् of a termination following the 4th letter of a class is changed to ध्.

(101) ‡ ढ् or र् followed by ढ् or र् respectively is dropped and the preceding vowel, if short, is made long.

---

* होढः VIII. 2. 31. दादेर्धातोर्घः VIII. 2. 32.

† झषस्तथोर्धोऽधः VIII. 2. 40.

‡ ढो ढे लोपः VIII. 3. 13. ढ्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः VI. 3. III.

(102) * Roots beginning with ब्, ग्, ड्, द् and ending with the fourth letter of a class or ह्, change the ब्, ग्, ड्, द् to भ्, घ्, ढ्, ध् respectively when followed by स्, ध्व् or nothing.

दिह् 2 U. To anoint; to defile, to increase.

Parasmaipada.

	Present. S.	D.	P.	*Imperative.* S.	D.	P.
1st Person	देह्मि	दिह्वः	दिह्मः	देहानि	देहाव	देहाम
2nd ,,	धेक्षि	दिग्धः	दिग्ध	दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध
3rd ,,	देग्धि	दिग्धः	दिहन्ति	वेग्धु	दिग्धाम्	दिहन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदेहम्	अदिह्व	अदिह्म
2nd ,,	अधेक्—ग्	अदिग्धम्	अदिग्ध
3rd ,,	अधेक्—ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्

Potential.

1st Person	दिह्याम्	दिह्याव	दिह्याम
2nd ,,	दिह्याः	विह्यातम्	दिह्यात
3rd ,,	दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्युः

Atmanepada.

	Present. S.	D	P.	*Imperative.* S.	D.	P.
1st Person	दिहे	दिह्वहे	दिह्महे	देहै	देहावहै	देहामहै
2nd ,,	धिक्षे	दिहाते	धिग्ध्वे	धिक्ष्व	दिहाथाम्	धिग्ध्वम्
3rd ,,	दिग्धे	दिहाते	दिहते	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिहि	अदिह्वहि	अदिह्महि
2nd ,,	अदिग्धाः	अदिहाथाम्	अधिग्ध्वम्
3rd ,,	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

---

* एकाचो बशोभष् झषन्तस्य स्ध्वोः VIII. 2. 37.

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	दिहीय	दिहीवहि	दिहीमहि
2nd ,,	दिहीथाः	दिहीयाथाम्	दिहीढ्वम्
3rd ,,	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

दिह्+सि=देह्+सि by (70),=देघ्+सि by (99),=धेघ्+सि by (102),=धेक्+सि by (87),=धेक्+षि by (83),=धेक्षि Forms अधेक्, धिक्षे, धिग्ढ्वे, धिक्ष्व, धिग्ढ्वम्, and अधिग्ढ्वम् to be similarly formed.

दिह्+थः and तः=दिघ्+थः and तः by (99);=दिघ्+धः by (100);=दिग्+धः by (82);=in both cases दिग्धः.

दुह् 2 U. To milk, to drain a thing of its contents; to yield or grant, to enjoy.

Parasmaipada.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दोह्मि	दुह्वः	दुह्मः	दोहानि	दोहाव	दोहाम
2nd ,,	धोक्षि	दुग्धः	दुग्ध	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
3rd ,,	दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु

	Imperfect.			*Potential*		
1st Per.	अदोहम्	अदुह्व	अदुह्म	दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम
2nd ,,	अधोक्-ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	दुह्याः	दुह्यातम्	दुह्यात
3rd ,,	अधोक्-ग्	अदुग्धाम्	अदुहन्	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्युः

Atmanepada.

	Present.			*Imperative.*		
1st Person	दुहे	दुह्वहे	दुह्महे	दोहै	दोहावहै	दोहामहै
2nd ,,	धुक्षे	दुहाथे	धुग्ध्वे	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्ध्वम्
3rd ,,	दुग्धे	दुहाते	दुहते	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदुहि	अदुह्वहि	अदुह्महि
2nd ,,	अदुग्धाः	अदुहाथाम्	अधुग्ध्वम्
3rd ,,	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि
2nd ,,	दुहीथाः	दुहीयाथाम्	दुहीध्वम्
3rd ,,	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

दुह्+सि=दोह्+सि by (70);=दोघ्+सि by (99),=धोघ्+सि by (102),=धोक्+सि by (87),=धोक्+षि by (83)=धोक्षि.

Form अधोक्—ग्, धुक्षे, धुग्ध्वे, धुक्ष्व, धुग्ध्वम् and अधुग्ध्वम् to be similarly formed.

दुह्+थ; and तः=दुघ्+थः and तः by (99),=दुघ्+धः by (100) in both cases=दुग्धः by (82).

लिह् To lick; to taste or sip.

Parasmaipada.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	लेह्मि	लिह्वः	लिह्मः	लेहानि	लेहाव	लेहाम
2nd	लेक्षि	लीढः	लीढ	लीढि	लीढम्	लीढ
3rd	लेढि	लीढः	लिहन्ति	लेढु	लीढाम्	लिहन्तु

	Imperfect.			*Potential.*		
1st	अलेहम्	अलिह्व	अलिह्म	लिह्याम्	लिह्याव	लिह्याम
2nd	अलेट्-ड्	अलीढम्	अलीढ	लिह्याः	लिह्यातम्	लिह्यात
3rd	अलेट्-ड्	अलीढाम्	आलिहन्	लिह्यात्	लिह्याताम्	लिह्युः

Atmanepada.

	Present.			*Imperative.*		
1st	लिहे	लिह्वहे	लिह्महे	लेहै	लेहावहै	लेहामहै
2nd	लिक्षे	लिहाथे	लीढ्वे	लिक्ष्व	लिहाथाम्	लीढ्वम्
3rd	लीढे	लिहाते	लिहते	लीढाम्	लिहाताम्	लिहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P
1st Person	आलिहि	अलिह्वहि	आलिह्महि
2nd ,,	अलीढाः	अलिहाथाम्	अलीढ्वम्
3rd ,,	अलीढ	अलिहाताम्	अलिहत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	लिहीय	लिहीवहि	लिहीमहि
2nd ,,	लिहीथाः	लिहीयाथाम्	लिहीध्वम्
3rd ,,	लिहीत	लिहीयाताम्	लिहीरन्

लिह्+सि=लेह्+सि by (70),=लेढ्+सि by (99),=लेक्+सि by (80),=लेक्+षि by (83),=लेक्षि. लिक्षे and लिक्ष्व to be similarly formed.

लिह्+थः and तः=लिढ्+ढः by (81);=लीढः by (101); लीढ, लेढु, लेढि, लीढि, &c. to be similarly formed.

(103). Roots belonging to the 1st and 2nd conjugations.

कस् 1 P. To go, to approach.

कस् or कंस् 2 A. To go or destroy.

दुह् (दोह्) 1 P. To hurt, pain, or destress.

दुह 2 U. To milk, &c.

नु (नव्). 1 A. to go.

नु 2 P. To praise, &c.

पा (पिब्), 1 P. To drink, to kiss, to inhale.

पा 2 P. To Protect.

रु (रव्), 1 A To go or move, to hurt.

रु 2 P To cry, &c.

(*a*) Those that belong to the 1st, 2nd, and 10th conjugations.

ईर् 1 P, 2 A } To go, move or shake; to raise one's voice, to retire, to agitate, to rise or spring from.

ईर् 10 U To agitate; to throw; to excite; to prompt, to produce; to pronounce; to proclaim; to say; to move; to attract; to elevate; to employ; to revive.

मृज् (मार्ज्) 1 P. To sound.

मृज् (मार्ज्) 2 P and 10 U } To wash off, to sweep clean, to rub; to deck; to purify.

शिंज् 1 A, 2 A, 10 U } To tinkle or rattle; to roar; to sound; to bellow.

(*b*) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

आस् 2 A. To sit, &c. 4 P. to enclose or border.
इ (अय्) 1 U To go; 2 P To go, to retire, to arrive, &c.
इ———4 A To come, appear, run, wander, request.
ई 2 P To go, to show; to pervade; 4 A To go.
कु (कव्) 1 A To sound. 2 P to hum or coo.
कु (कुव्) 6 A To moan, groan or cry, &c.
पिंज् 2 A To tinge or dye; to touch; to adore; to sound.
  10 U To give; to take; to shine; To be powerful, &c.
वस् 1 P To dwell; to inhabit; to live, to stay.
  2 A To dress; to wear, to put on.
  4 P To be straight; to be firm; to fix.
  10 U (वास्) or (वस्) (see 47 c).
वा 2 P To blow; to go or move; to hurt or injure.
  4 P To be dried up; to dry; to be extinguished.
वा (वाप्) 10 U To go or move; to be happy;
सू 2 A } To beget or bring forth.
  4 A }

सू (सुव्) 6 P To excite or incite; to impel.

(104). The following roots change their proper Pada with the prepositions prefixed as shown in each case.

इ 2 P To go.

अधि + इ = अधी 2 A To study; to learn by heart.

This root takes the Parasmaipada terminations in the causal, as अध्यापयति. He teaches.

क्ष्णु 2 P To whet or sharpen.

* संक्ष्णु 2 A To whet or sharpen; as शस्त्रं संक्ष्णुते he whets his weapon;

नु 2 P. To praise.

† आनु 2 A To praise; आनुते he praises.

---

* समः क्ष्णुवः । 1. 3. 65.

† आङि नुप्रच्छयोः Vartika.

विद् 2 P To know or understand.

* संविद् meaning "to recognize" or used intransitively in the sense of "To know or be aware of" is Atmanepadi. This root adds र् to द् optionally in the third person plural as संविदते or संविद्रते.

शास् 2 P. To teach or rule.

आशास् 2 A. when meaning "to give a blessing;" "to desire or wish," "to praise," and "to order." In the last sense it is also Parasmaipada.

प्रशास् 2 A. meaning "To pray, ask, or seek for"

हन् 2 P. To kill.

आहन् 2 A. when intransitively used or with "a limb of one's own body" for its object; as स्वशिर आहते, but परस्य शिर आहन्ति.

(105). Roots.			Present	Tense 3rd	Person.
कस्	1	P.	कसति	कसतः	कसन्ति
कस्	2	A.	कस्ते	कसाते	कसते
कंस्	2	A.	कंस्ते	कंसाते	कंसते
दुह्	1	P.	दोहति	दोहतः	दोहन्ति
दुह्	2	P.	दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति
	2	A.	दुग्धे	दुहाते	दुहते
नु	1	A.	नवते	नवेते	नवन्ते
नु	2	P.	नौति	नुतः	नुवन्ति
पा	1	P.	पिबति	पिबतः	पिबन्ति
पा	2	P.	पाति	पातः	पान्ति
रु	1	A.	रवते	रवेते	रवन्ते
रु	2	P.	रौति रवीति	रुतः रुवीतः	रुवन्ति
ईर्	1	P.	ईरति	ईरतः	ईरन्ति
ईर्	2	A.	ईर्ते	ईराते	ईरते

---

* विदिप्रच्छिस्वरतीनामुपसंख्यानम् Vartik । वेत्तेर्विभाषा VII. 1. 7.

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ईर् 10 U.	ईरयति ईरयते	ईरयतः ईरयेते	ईरयन्ति ईरयन्ते
मृज् 1 P.	मार्जति	मार्जतः	मार्जन्ति
मृज् 2 P.	मार्ष्टि	मृष्टः	मृजन्ति–मार्जन्ति
मृज् 10 U.	मार्जयति मार्जयते	मार्जयतः मार्जयेते	मार्जयन्ति मार्जयन्ते
शिंज् 1 A.	शिंजते	शिंजेते	शिंजन्ते
शिंज् 2 A.	शिंक्ते	शिंजाते	शिंजते
शिंज् 10 U.	शिंजयति शिंजयते	शिंजयतः शिंजयेते	शिंजयन्ति शिंजयन्ते
आस् 2 A.	आस्ते	आसाते	आसते
आस् 4 P.	आस्यति	आस्यतः	आस्यन्ति
इ 1 U.	अयति अयते	अयतः अयेते	अयन्ति अयन्ते
इ 2 P.	एति	इतः	यन्ति
इ 4 A.	इयते	इयेते	इयन्ते
ई 2 P.	एति	ईतः	इयन्ति
ई 4 A.	ईयते	ईयेते	ईयन्ते
कु 1 A.	कवते	कवेते	कवन्ते
कु 2 P.	कौति	कुतः	कुवन्ति
कु 6 A.	कुवते	कुवेते	कुवन्ते
पिंज् 2 A.	पिंक्ते	पिंजाते	पिंजते
पिंज् 10 U.	पिंजयति पिंजयते	पिंजयतः पिंजयेते	पिंजयन्ति पिंजयन्ते
वस् 1 P.	वसति	वसतः	वसन्ति
वस् 2 A.	वस्ते	वसाते	वसते
वस् 4 P.	वस्यति	वस्यतः	वस्यन्ति
वस् 10 U.	see Page 53.		
वा 2 P.	वाति	वातः	वान्ति
वा 10 U.	see page 54.		
सू 2 A.	सूते	सुवाते	सुवते
सू 4 A.	सूयते	सूयेते	सूयन्ते
सू 6 P.	सुवति	सुवतः	सुवन्ति

CHAPTER VI.

Third Conjugation or जुहोत्यादि class.

(106) * Roots of the third or जुहोत्यादि class form their base by reduplication.

(107). † अन् the Parasmaipada termination of the Imperfect third person plural is replaced by उस् in the third conjugation.

(108). ‡ The ending इ, उ and ऋ, short or long, of roots of the third conjugation take their Guṇa substitute, and the ending आ is dropped before उस् of the Imperfect.

Rules of Reduplication.

(109). § Roots consisting of one vowel reduplicate *i. e.* repeat or double the initial vowel, if any, or the initial consonant together with the following vowel. Thus इख् becomes इइख् and पुष् becomes पुपुष् .

(110). ‖ In the case of roots consisting of two or more vowels the consonant following the initial vowel is reduplicated instead of the initial vowel.

(*a*) × Roots with an initial vowel and न्, द्, र्, as the first member of a conjunct consonant following it, reduplicate the the second member of a conjunct consonant. Thus ऊर्णु becomes ऊर्णुनु, न् being repeated instead of र्.

(111) §§ Roots with an initial conjunct consonant reduplicate the first member of it only with the following vowel. Thus द्रुह् becomes दुद्रुह् .

---

* श्लौ VI. 1. 10.

† सिजभ्यस्तविदिभ्यश्च III. 4. 109.

‡ जुसि च VII. 3. 83. and उस्य पदान्तात् VI. 1. 96.

§ एकाचोद्वे प्रथमस्य VI. 1. 1.

‖ अजादिर्द्वितीयस्य VI, I. 2.

× नन्द्राः संयोगादयः VI. 1. 3.

§§ हलादिः शेषः VII. 4. 60.

(*a*) * Roots with an initial conjunct consonant, the first member of which is a sibilant and the second a hard consonant, reduplicate the second member with the following vowel. Thus स्पन्द् becomes पस्पन्द् .

(112). † The syllable so reduplicated or repeated is called "the reduplicative syllable." Thus the first इ in इइख् , पु in पुपुष् , and दु in दुद्रुह् is the reduplicative syllable.

(113). ‡ In the reduplicative syllable, a radical hard or soft aspirate i. e. the second or fourth letter of a class is replaced by its corresponding hard or soft unaspirate i. e. the first or third letter of the class. Thus स्फुट् becomes फुस्फुट् and then पुस्फुट् ; धिन्व, फण्-भज् become दिधिन्व, पफण् and बभज्.

(114). § A guttural is replaced by its corresponding palatal and ह् is changed to ज्. Thus कुप् , खिद् , गद् घुष् and हिंस् become चुकुप् , छिखिद् and then चिखिद्, जगद्, झुघुष् and then जुघुष् , and जिहिंस् .

(115). ‖ A reduplicative long vowel becomes short, and ऋ is replaced by अ. Thus बाध् becomes बाबाध् by (109), and then बबाध् ; भाष्—बभाष् ; भृ—भृभृ—बभृ.

(116). × If the reduplicative syllable be अ only, it is lengthened.

(117). §§ Roots beginning with ऋ and those beginning with अ and ending with two consonants and the root अश् 5. A. " to pervade " take न् after the reduplicative syllable ऋच्—आनर्च् ; अर्च्—आनर्च् and अश्—आनश् .

---

* शर्पूर्वाः खयः VII. 4. 6.

† पूर्वोऽभ्यासः VI. 2. 4.

‡ अभ्यासे चर्च VIII. 4. 54. (झशां जशः । खयां चरः । प्रकृतिजश्चरां प्रकृतिजश्चरः)

§ कुहोश्चुः VII. 4. 62.

‖ ह्रस्वः VII. 4. 59 and उरत् VII. 4. 66.

× अत आदेः VII. 4. 70.

§§ तस्मान्नुड्द्विहलः VII. 4. 71. and अश्नोतेश्च VII. 4. 72.

(118). * The reduplicative इ and उ are changed to इय् and उव् respectively before a dissimilar vowel. Thus उउष्—becomes उओष् before a strong termination and then to उवोष्.

(119). The reduplicative ए—ऐ and ओ—औ becomes इ and उ respectively. Thus खेल्—खेखेल् by (109), छेखेल् by (114); चेखेल् by (113), and चिखेल् by (119). प्रोथ्–पुप्रोथ्.

There are 25 roots of the third conjugation; some of them are irregular in their bases from a change in the reduplicative syllable and their ending vowels; while others such as घृ, ह्व, ऋ (used in the classic language also), सृ, भस्, तुर्, धिष्, धन्, जन् and गा are restricted to the Vedas. The irregularities are noted with each root.

(120). † The roots मा 3 A, हा 3 A to go, and गा 3 P. change the vowel in the reduplicative syllable to इ. Their final vowel is changed to ई before consonantal weak terminations and dropped before vowel weak ones, while it is retained before strong terminations.

मा 3 A To measure; to sound.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मिमे	मिमीवहे	मिमीमहे
2nd ,,	मिमीषे	मिमाथे	मिमीध्वे
3rd ,,	मिमीते	मिमाते	मिमते

Imperative.

1st Person	मिमै	मिमावहै	मिमामहै
2nd ,,	मिमीष्व	मिमाथाम्	मिमीध्वम्
3rd ,,	मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्

---

* अभ्यासस्यासवर्णे VI. 4. 78.

† भृञामित् VII. 4. 75. ई हल्यघोः III. 4. 113. श्नाभ्यस्तयो रातः VI. 4. 112.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अमिमि	अमिमीवहि	अमिमीमहि
2nd ,,	अमिमीथाः	अभिमाथाम्	अमिमीध्वम्
3rd ,,	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत

Potential.

1st Person	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
2nd ,,	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3rd ,,	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

मा by (109) मामा;—by (115) ममा;—by (120) मिमा before strong terminations; मिम् and मिमी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

हा 3 A. To go or move; to get or attain.

Present.

1st Person	जिहे	जिहीवहे	जिहीमहे
2nd ,,	जिहीषे	जिहाथे	जिहीध्वे
3rd ,,	जिहीते	जिहाते	जिहते

Imperative.

1st Person	जिहै	जिहावहै	जिहामहै
2nd ,,	जिहीष्व	जिहाथाम्	जिहीध्वम्
3rd ,,	जिहीताम्	जिहाताम्	जिहताम्

Imperfect.

1st Person	अजिहि	अजिहीवहि	अजिहीमहि
2nd ,,	अजिहीथाः	अजिहाथाम्	अजिहीध्वम्
3rd ,,	अजिहीत	अजिहाताम्	अजिहत

Potential.

1st Person	जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि
2nd ,,	जिहीथाः	जिहीयाथाम्	जिहीध्वम्
3rd ,,	जिहीत	जिहीयाताम्	जिहीरन्

हा by (109) हाहा;--by (115) हहा;--by (114) जहा; by (120) जिहा before strong terminations; जिह् and जिही are the bases before vowel and consonantal weak ones.

गा 3 P. To praise or sing; to go.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिगामि	जिगीवः	जिगीमः
2nd ,,	जिगासि	जिगीथः	जिगीथ
3rd ,,	जिगाति	जिगीतः	जिगति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	जिगानि	जिगाव	जिगाम
2nd ,,	जिगीहि	जिगीतम्	जिगीत
3rd ,,	जिगातु	जिगीताम्	जिगतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अजिगाम्	अजिगीव	अजिगीम
2nd ,,	अजिगाः	अजिगीतम्	अजिगीत
3rd ,,	अजिगात्	अजिगीताम्	अजिगुः

Potential

	S.	D.	P.
1st Person	जिगीयाम्	जिगीयाव	जिगीयाम
2nd ,,	जिगीयाः	जिगीयातम्	जिगीयात
3rd ,,	जिगीयात्	जिगीयाताम्	जिगीयुः

गा by (109) गागा;—by (115) गगा;—by (114) जगा; by (120). जिगा before strong terminations; जिग् and जिगी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

(121). * The ending आ of हा 3 P “ to abandon ” is changed to ई or इ before consonantal weak terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, Imperative Mood, and it is dropped before vowel weak terminations and those of the Potential Mood. The ending आ is optionally retained in the Imperative second person singular, and the अ in the reduplicative syllable is not changed to इ like that of हा A. to go.’

हा 3 P To leave or abandon, to omit or disregard.

Present.

S.	D.	P.
जहामि	जहीवः जहिवः	जहीमः जहिमः

---

* जहातेश्च VI. 4. 116. लोपोयि VI. 4. 118. आ च हौ VI. 4. 117.

S.	D.	P.
जहासि	जहीथः जहिथः	जहीथ जहिथ
जहाति	जहीतः जहितः	जहति

Imperative.

जहानि	जहाव	जहाम
जहाहि–जहिहि जहीहि	जहीतम् जहितम्	जहीत जहित
जहातु	जहीतात् जहिताम्	जहतु

Imperfect.

अजहाम्	अजहीव अजहिव	अजहीम अजहिम
अजहाः	अजहीतम् अजहितम्	अजहीत अजहित
अजहात्	अजहीताम् अजहिताम्	अजहुः

Potential.

जह्याम्	जह्याव	जह्याम
जह्याः	जह्यातम्	जह्यात
जह्यात्	जह्याताम्	जह्युः

हा by (109) हाहा;—by (115) हहा;—by (114) जहा; by (121) जहा—जहि—जही and जह् are the bases.

(122). * The roots दा and धा assume the forms of दद् and दध् respectively by dropping the ending आ before the weak terminations. दध् of धा before स्, ध्व्, त्, and थ् becomes धत्. The Parasmaipadi Imperative singulars are देहि and धेहि. respectively.

---

* आतोलोप इटि च VI. 4. 64.

दधस्तथोश्च VIII. 2. 38.

दा 3 U. To give.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	ददामि	दद्वः	दद्मः
2nd	,,	ददासि	दत्थः	दत्थ
3rd	,,	ददाति	दत्तः	ददति

Imperative.

1st	Person	ददानि	ददाव	ददाम
2nd	,,	देहि	दत्तम्	दत्त
3rd	,,	ददातु	दत्ताम्	ददतु

Imperfect.

1st	Person	अददाम्	अदद्व	अदद्म
2nd	,,	अददाः	अदत्तम्	अदत्त
3rd	,,	अददात्	अदत्ताम्	अददुः

Potential.

1st	Person	दद्याम्	दद्याव	दद्याम
2nd	,,	दद्याः	दद्याताम्	दद्यात
3rd	,,	दद्यात्	दद्याताम्	दद्युः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	ददे	दद्वहे	दद्महे
2nd	,,	दत्से	ददाथे	दद्ध्वे
3rd	,,	दत्ते	ददाते	ददते

Imperative.

1st	Person	ददै	ददावहै	ददामहै
2nd	,,	दत्स्व	ददाथाम्	दद्ध्वम्
3rd	,,	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Imperfect.

1st	Person	अददि	अदद्वहि	अदद्महि
2nd	,,	अदत्थाः	अददाथाम्	अदद्ध्वम्
3rd	,,	अदत्त	अददाताम्	अददत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	ददीय	ददीवहि	ददीमहि
2nd ,,	ददीथाः	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3rd ,,	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा 3 U To hold; to maintain; to put; to do.

Parasmaipada.

Present.

1st Person	दधामि	दध्वः	दध्मः
2nd ,,	दधासि	धत्थः	धत्थ
3rd ,,	दधाति	धत्तः	दधति

Imperative.

1st Person	दधानि	दधाव	दधाम
2nd ,,	धेहि	धत्तम्	धत्त
3rd ,,	दधातु	धत्ताम्	दधतु

Imperfect.

1st Person	अदधाम्	अदध्व	अदध्म
2nd ,,	अदधाः	अधत्तम्	अधत्त
3rd :,	अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः

Potential.

1st Person	दध्याम्	दध्याव	दध्याम
2nd ,,	दध्याः	दध्यातम्	दध्यात
3rd ,,	दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः

Atmanepada.

	Present.			*Imperative.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दधे	दध्वहे	दध्महे	दधै	दधावहै	दधामहै
2nd ,,	धत्से	दधाते	धद्ध्वे	धत्स्व	दधाथाम्	धद्ध्वम्
3rd ,,	धत्ते	दधाते	दधते	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2nd ,,	अधत्थाः	अदधाथाम्	अधद्ध्वम्
3rd ,,	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Potential.

1st Person	दधीय	दधीवहि	दधीमाहि
2nd ,,	दधीथाः	दधीयाथाम्	दधीध्वम्
3rd ,,	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

कि 3 P. To know

Present.

1st Person	चिकेमि	चिकिवः	चिकिमः
2nd ,,	चिकेषि	चिकिथः	चिकिथ
3rd ,,	चिकेति	चिकितः	चिक्यति

Imperative.

1st Person	चिकयानि	चिकयाव	चिकयाम
2nd ,,	चिकिहि	चिकितम्	चिकित
3rd ,,	चिकेतु	चिकिताम्	चिक्यतु

Imperject

1st Person	अचिकयम्	अचिकिव	अचिकिम
2nd ,,	अचिकेः	अचिकितम्	अचिकित
3rd ,,	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिकयुः

Potential.

1st Person	चिकियाम्	चिकियाव	चिकियाम
2nd ,,	चिकियाः	चिकियातम्	चिकियात
3rd ,,	चिकियात्	चिकियाताम्	चिकियुः

कि by (109), किकि;—by (114) चिकि is the base. चिक्यति and चिक्यतु by (14 *b*), and अचिकयुः by (108), the इ of कि taking Guna.

(123). * Roots ending in इ or ई and not preceded by a conjunct consonant change इ or ई to य् before a vowel weak termination when the base consists of more than one syllable.

---

* एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य VI. 4. 82.

(124). * The ई of भी is optionally shortened when followed by consonantal weak terminations.

भी 3 P. to fear; to be afraid of.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	बिभेमि	बिभीवः बिभिवः	बिभीमः बिभिमः
2nd ,,	बिभेषि	बिभीथः बिभिथः	बिभीथ बिभिथ
3rd ,,	बिभेति	बिभीतः बिभितः	बिभ्यति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	बिभयानि	बिभयाव	बिभयाम
2nd ,,	बिभीहि बिभिहि	बिभीतम् बिभितम्	बिभीत बिभित
3rd ,,	बिभेतु	बिभीताम् बिभिताम्	बिभ्यतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अबिभयम्	अबिभीव अबिभिव	अबिभीम अबिभिम
2nd ,,	अबिभेः	अबिभीतम् अबिभितम्	अबिभीत अबिभित
3rd ,,	अबिभेत्	अबिभीताम् अबिभिताम्	अबिभयुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	बिभीयाम् बिभियाम्	बिभीयाव बिभियाव	बिभीयाम बिभियाम
2nd ,,	बिभीयाः बिभियाः	बिभीयातम् बिभियातम्	बिभीयात बिभियात
3rd ,,	बिभीयात् बिभियात्	बिभीयाताम् बिभियाताम्	बिभीयुः बिभियुः

भी by (109) **भीभीः**—by (110) **बीभी**;—by (115) **बिभी** is the base.

---

* भियोऽन्यतरस्याम् VI. 4. 115.

अबिभयुः by (108), the ई of भी taking its Guna before उस्; बिभी + अति and अतु = बिभ्यति and बिभ्यतु by (123), the base बिभी consisting of two syllables and the ई of भी not being preceded by a conjunct consonant.

ह्री 3. P. to blush; to be ashamed.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिह्रेमि	जिह्रीवः	जिह्रीमः
2nd ,,	जिह्रेषि	जिह्रीथः	जिह्रीथ
3rd ,,	जिह्रेति	जिह्रीतः	जिह्रियति

Imperative.

1st Person	जिह्रयाणि	जिह्रयाव	जिह्रयाम
2nd ,,	जिह्रीहि	जिह्रीतम्	जिह्रीत
3rd ,,	जिह्रेतु	जिह्रीताम्	जिह्रियतु

Imperfect.

1st Person	अजिह्रयम्	अजिह्रीव	अजिह्रीम
2nd ,,	अजिह्रेः	अजिह्रीतम्	अजिह्रीत
3rd ,,	अजिह्रेत्	अजिह्रीताम्	अजिह्रयुः

Potential.

1st ,,	जिह्रीयाम्	जिह्रीयाव	जिह्रीयाम
2nd ,,	जिह्रीयाः	जिह्रीयातम्	जिह्रीयात
3rd ,,	जिह्रीयात्	जिह्रीयाताम्	जिह्रीयुः

ह्री by (111) ह्रीह्री;—by (114) जीह्री;—by (115) जिह्री is the base.

जिह्री + अति and अतु = जिह्रियति and जिह्रियतु, the ई of ह्री is preceded by ह् a conjunct consonant and is not therefore changed to य् by (123) but to इय् by (73).

अजिह्रयुः by (108), the ई of ह्री taking its Guna before उस्.

(125). * In the case of the root हु 3 P. " to sacrifice " the Imperative second person singular termination is धि instead of हि.

---

* हुझल्भ्योहेर्धिः VI. 4. 10.

(*a*) हु * changes its vowel to व् when followed by a vowel weak termination, and not to उव् by (73).

हु 3 P. to sacrifice; to eat.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः
2nd ,,	जुहोषि	जुहुथः	जुहुथ
3rd ,,	जुहोति	जुहुतः	जुह्वति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	जुहवानि	जुहवाव	जुहवाम
2nd ,,	जुहुधि	जुहुतम्	जुहुत
3rd ,,	जुहोतु	जुहुताम्	जुह्वतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अजुहवम्	अजुहुव	अजुहुम
2nd ,,	अजुहोः	अजुहुतम्	अजुहुत
3rd ,,	अजुहोत्	अजुहुताम्	अजुहवुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	जुहुयाम्	जुहुयाव	जुहुयाम
2nd ,,	जुहुयाः	जुहुयातम्	जुहुयात
3rd ,,	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयुः

हु by (109) हुहु;—by (114) जुहु is the base.

अजुहवुः by (108) the उ of हु taking its Guna before उस्.

(126) † The root ऋ 3 P. "to go" changes its vowel in the reduplicative syllable to इ. By (118) this इ is changed to इय् (इ being followed by ऋ a dissimilar vowel) and the base becomes इयृ.

ऋ (mostly used in the Veda) 3 P. To go.

Present.

1st Preson	इयर्मि	इयृवः	इयृमः
2nd ,,	इयर्षि	इयृथः	इयृथ
3rd ,,	इयर्ति	इयृतः	इय्रति

---

* हुश्नुवोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

† अर्तिपिपर्त्योश्च VII. 4. 77.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	इयराणि	इयराव	इयराम
2nd ,,	इयृहि	इयृतम्	इयृत
3rd ,,	इयर्तु	इयृताम्	इय्रतु

Imperfect.

1st Person	ऐयरम्	ऐयृव	ऐयृम
2nd ,,	ऐयः	ऐयृतम्	ऐयृत
3rd ,,	ऐयः	ऐयृताम्	ऐयरुः

Potential.

1st Person	इयृयाम्	इयृयाव	इयृयाम
2nd ,,	इयृयाः	इयृयातम्	इयृयात
3rd ,,	इयृयात्	इयृयाताम्	इयृयुः

ऋ by (109) ऋऋ;—by (115) अऋ,--by (126) इऋ;—by 118) इयृ is the base.

ऐयरम् by (14 a); इय्राति and इय्रतु by (14 b) and ऐयरुः by (108).

सृ 3 P. To go.

Present

1st Person	ससर्मि	ससृवः	ससृमः
2nd ,,	ससर्षि	ससृथः	ससृथ
3rd ,,	ससर्ति	ससृतः	सस्रति

Imperative.

1st Person	ससराणि	ससराव	ससराम
2nd ,,	ससृहि	ससृताम्	ससृत
3rd ,,	ससर्तु	ससृताम्	सस्रतु

Imperfect.

1st Person.	अससरम्	अससृव	अससृम
2nd ,,	अससः	अससृतम्	अससृत
3rd ,,	अससः	अससृताम्	अससरुः

Potential

1st Person	ससृयाम्	ससृयाव	ससृयाम
2nd ,,	ससृयाः	ससृयातम्	ससृयात
3rd ,,	ससृयात्	ससृयाताम्	ससृयुः

सृ by (109) and सृसृ; = by (115) ससृ is the base. सस्राति and सस्रतु by (14 *b*) and अससरुः by (108).

(127).* The roots घृ 3 P. "to sprinkle, to shine," हृ 3 P. "to take by force," पृ or पॄ 3 P "to fill," and भृ 3 U "to support or bear," change their vowel in the reduplicative syllable to इ.

घृ 3 P. to sprinkle or shine.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिघर्मि	जिघृवः	जिघृमः
2nd ,,	जिघर्षि	जिघृथः	जिघृथ
3rd ,,	जिघर्ति	जिघृतः	जिघ्रति

Imperative.

1st Person	जिघराणि	जिघराव	जिघराम
2nd ,,	जिघृहि	जिघृतम्	जिघृत
3rd ,,	जिघर्तु	जिघृताम्	जिघ्रतु

Imperfect.

1st Person	अजिघरम्	अजिघृव	अजिघृम
2nd ,,	आजिघः	अजिघृतम्	अजिघृत
3rd ,,	अजिघः	अजिघृताम्	अजिघरुः

Potential.

1st Person	जिघृयाम्	जिघृयाव	जिघृयाम
2nd ,,	जिघृयाः	जिघृयातम्	जिघृयात
3rd ,,	जिघृयात्	जिघृयाताम्	जिघृयुः

घृ by (109) घृघृ; by (115) घघृ;—by (113) गघृ;—by (114) जघृ; and by (127) जिघृ is the base.

हृ 3 P "to take by force".

Present.

1st Person	जिहर्मि	जिहृवः	जिहृमः
2nd ,,	जिहर्षि	जिहृथः	जिहृथ
3rd ,,	जिहर्ति	जिहृतः	जिह्रति

---

* बहुलं छन्दसि VII. 4. 78. अर्तिपिपर्त्योश्च VII. 4. 77. भृञामित् VII. 4. 76.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	जिहराणि	जिहराव	जिहराम
2nd ,,	जिहृहि	जिहृतम्	जिहृत
3rd ,,	जिहर्तु	जिहृताम्	जिहृतु

Imperfect.

1st Person	अजिहरम्	अजिहृव	अजिहृम
2nd ,,	अजिहः	अजिहृतम्	अजिहृत
3rd ,,	अजिहः	आजिहृताम्	अजिहरुः

Potential.

1st. Person	जिहृयाम्	जिहृयाव	जिहृयाम
2nd ,,	जिहृयाः	जिहृयातम्	जिहृयात
3rd ,,	जिहृयात्	जिहृयाताम्	जिहृयुः

हृ by (109) हृहृ; by (115) हहृ;—by (114) जहृ and by (127) जिहृ is the base.

पृ 3 P. To fill; to sustain; to bring or carry over; to deliver from.

Present.

1st Person	पिपर्मि	पिपृवः	पिपृमः
2nd ,,	पिपर्षि	पिपृथः	पिपृथ
3rd ,,	पिपर्ति	पिपृतः	पिप्राति

Imperative.

1st Person	पिपराणि	पिपराव	पिपराम
2nd ,,	पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत
3rd ,,	पिपर्तु	पिपृताम्	पिप्रतु

Imperfect.

1st Person	अपिपरम्	अपिपृव	आपिपृम
2nd ,,	अपिपः	आपिपृतम्	आपिपृत
3rd ,,	आपिपः	अपिपृताम्	अपिपरुः

Potential.

1st Person	पिपृयाम्	पिपृयाव	पिपृयाम
2nd ,,	पिपृयाः	पिपृयातम्	पिपृयात
3rd ,,	पिपृयात्	पिपृयाताम्	विपृयुः

पृ by (109) पृपृ;—by (115) पपृ, and by (127) पिपृ is the base.

पॄ 3 P. To fill; to gratify (as hopes); to blow (as couch or flute); to refresh; to rear.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	पिपर्मि	पिपूर्वः	पिपूर्मः
2nd ,,	पिपर्षि	पिपूर्थः	पिपूर्थ
3rd ,,	पिपर्ति	पिपूर्तः	पिपुरति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	पिपराणि	पिपराव	पिपराम
2nd ,,	पिपूर्हि	पिपूर्तम्	पिपूर्त
3rd ,,	पिपर्तु	पिपूर्ताम्	पिपुरतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अपिपरम्	अपिपूर्व	अपिपूर्म
2nd ,,	अपिपः	अपिपूर्तम्	अपिपूर्त
3rd ,,	अपिपः	अपिपूर्ताम्	अपिपरुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	पिपूर्याम्	पिपूर्याव	पिपूर्याम
2nd ,,	पिपूर्याः	पिपूर्यातम्	पिपूर्यात
3rd ,,	पिपूर्यात्	पिपूर्याताम्	पिपूर्युः

पॄ by (109) पॄपॄ;—by (115) पपॄ; by (127) पिपॄ=पिपर् before the strong by (70) and पिपूर् and पिपुर् by (23*a*) before the consonantal and vowel weak terminations are the bases.

भृ 3 U. to fill; to support; to pervade.

Parasmaipada.

	Present. S.	Present. D.	Present. P.	Imperative. S.	Imperative. D.	Imperative. P.
1st Person	बिभर्मि	बिभृवः	बिभृमः	बिभराणि	बिभराव	बिभराम
2nd ,,	बिभर्षि	बिभृथः	बिभृथ	बिभृहि	बिभृतम्	बिभृत
3rd ,,	बिभर्ति	बिभृतः	बिभ्रति	बिभर्तु	बिभृताम्	बिभ्रतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अबिभरम्	अबिभृव	अबिभृम
2nd ,,	अबिभः	अबिभृतम्	अबिभृत
3rd ,,	अबिभः	अबिभृताम्	अबिभरुः

Potential.

1st Person	बिभृयाम्	बिभृयाव	बिभृयाम
2nd ,,	बिभृयाः	बिभृयातम्	बिभृयात
3rd ,,	बिभृयात्	बिभृयाताम्	बिभृयुः

Atmanepada.

Present.

1st Person	बिभ्रे	बिभृवहे	बिभृमहे
2nd ,,	बिभृषे	बिभ्राथे	बिभृध्वे
3rd ,,	बिभृते	बिभ्राते	बिभ्रते

Imperative.

1st Person	बिभरै	बिभरावहै	बिभरामहै
2nd ,,	बिभृष्व	बिभ्राथाम्	बिभृध्वम्
3rd ,,	बिभृताम्	बिभ्राताम्	बिभ्रताम्

Imperfect.

1st Person	अबिभ्रि	अबिभृवहि	अबिभृमहि
2nd ,,	अबिभृथाः	अबिभ्राथाम्	अबिभृध्वम्
3rd ,,	अबिभृत	अबिभ्राताम्	अबिभ्रत

Potential.

1st Person	बिभ्रीय	बिभ्रीवहि	बिभ्रीमहि
2nd ,,	बिभ्रीथाः	बिभ्रीयाथाम्	बिभ्रीध्वम्
3rd ,,	बिभ्रीत	बिभ्रीयाताम्	बिभ्रीरन्

भृ by (109) भृभृ ;—by (115) भभृ ;—by (113) बभृ, by (127) बिभृ; बिभर् before the strong, बिभृ before consonantal weak and बिभ्र् before the vowel weak terminations are the bases.

अबिभरुः by (108).

(128) * In the third conjugation, the penultimate short vowel does not take its Guna substitute before a strong termination beginning with a vowel.

---

* नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके VII. 3. 87.

(129).* The vowel of the reduplicative syllable of **निज्**, **विज्** and **विष्** takes its Guna substitute before all personal terminations, **घिष्** follows the general rules of reduplication.

निज् 3 U To cleanse; to purify.

Parasmaipada

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	नेनेज्मि	नेनिज्वः	नेनिज्मः
2nd ,,	नेनेक्षि	नेनिक्थः	नेनिक्थ
3rd ,,	नेनेक्ति	नेनिक्तः	नेनिजति

Imperative.

1st Person	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम
2nd ,,	नेनिग्धि	नेनिक्तम्	नेनिक्त
3rd ,,	नेनेक्तु	नेनिक्ताम्	नेनिजतु

Imperfect.

1st Person	अनेनिजम्	अनेनिज्व	अनेनिज्म
2nd ,,	अनेनेक्-ग्	अनेनिक्तम्	अनेनिक्त
3rd ,,	अनेनेक्-ग्	अनेनिक्ताम्	अनेनिजुः

Potential.

1st Person	नानिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम
2nd ,,	नेनिज्याः	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात
3rd ,,	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्युः

Atmanepada.

Present

1st Person	नेनिजे	नेनिज्वहे	नेनिज्महे
2nd ,,	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्ध्वे
3rd ,,	नेनिक्ते	नेनिजाते	नेनिजते

Imperative.

1st Person	नेनिजै	नेनिजावहै	नेनिजामहै
2nd ,,	नेनिक्ष्व	नेनिजाथाम्	नेनिग्ध्वम्
3rd ,,	नेनिक्ताम्	ननिजाताम्	नेनिजताम्

---

* णिजां त्रयाणां गुणः श्लौ VII. 4. 75.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अनेनिजि	अनेनिज्वहि	अनेनिज्महि
2nd ,,	अनेनिक्थाः	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्ध्वम्
3rd ,,	अनेनिक्त	अनेनिजाताम्	अनेनिजत

Potential.

1st Person	नेनिजीय	नेनिजीवहि	नेनिजीमहि
2nd ,,	नेनिजीथाः	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
3rd ,,	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्

निज् by (109) निनिज्;—by (129) नेनिज्--by (70) नेनेज्; is the base before the strong terminations, but by (128) नेनिज् is the base before आनि—आव—आम; and ऐ--आवहै--आमहै though the terminations are strong.

नेनेक्षि--नेनिक्षे and नेनिक्ष्व (85 and 83); नेनिज् is changed to नेनिक् or नेनिग् by (85).

विज् 3 U. To separate, to divide; to distinguish.

Parasmaipada.

Present.

1st Person	वेवेज्मि	वेविज्वः	वेविज्मः
2nd ,,	वेवेक्षि	वेविक्थः	वेविक्थ
3rd ,,	वेवेक्ति	वेविक्तः	वेविजति

Imperative.

1st Person	वेविजानि	वेविजाव	वेविजाम
2nd ,,	वेविग्धि	वेविक्तम्	वेविक्त
3rd ,,	वेवेक्तु	वेविक्ताम्	वेविजतु

Imperfect.

1st Person	अवेविजम्	अवेविज्व	अवेविज्म
2nd ,,	अवेवेक्-ग्	अवेविक्तम्	अवेविक्त
3rd ,,	अवेवेक्-ग्	अवेविक्ताम्	अवेविजुः

Potential.

1st Person	वेविज्याम्	वेविज्याव	वेविज्याम
2nd ,,	वेविज्याः	वेविज्यातम्	वेविज्वात
3rd ,,	वेविज्यात्	वेविज्याताम्	वेविज्युः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	वेविजे	वेविज्वहे	वेविज्महे
2nd ,,	वेविक्षे	वेविजाथे	वेविग्ध्वे
3rd ,,	वेविक्ते	वेविजाते	वेविजते

Imperative.

1st Person	वेविजै	वेविजावहै	वेविजामहै
2nd ,,	वेविक्ष्व	वेविजाथाम्	वेविग्ध्वम्
3rd ,,	वेविक्ताम्	वेविजाताम्	वेविजताम्

Imperfect.

1st Person	अवेविजि	अवेविज्वहि	अवेविज्महि
2nd ,,	अवेविक्थाः	अवेविजाथाम्	अवेविग्ध्वम्
2rd ,,	अवेविक्त	अवेविजाताम्	अवेविजत

Potential.

1st Person	वेविजीय	वेविजीवहि	वेविजीमहि
2nd ,,	वेविजीथाः	वेविजीयाथाम्	वेविजीध्वम्
3rd ,,	वेविजीत	वेविजीयाताम्	वेविजीरन्

विज् by (109) विविज् ;—by (129) वेविज् ;—by (128) वेविज् is the base before आनि–आव–आम and ऐ–आवहै–आमहै though the terminations are strong.

विष् 3 U. To surround; to pervade; to embrace.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st	वेवेष्मि	वेविष्वः	वेविष्मः
2nd	वेवेक्षि	वेविष्ठः	वेविष्ठ
3rd	वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविशति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st	वेविषाणि	वेविषाव	वेविषाम
2nd	वेविड्ढि	वेविष्टम्	वेविष्ट
3rd	वेवेष्टु	वेविष्टाम्	वेविषतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेविषम्	अवेविष्व	अवेविष्म
2nd ,,	अवेवेट्-ड्	अवेविष्टम्	अवेविष्ट
3rd ,,	अवेवेट्-ड्	अवेविष्टाम्	अवेविषुः

Potential.

		S.	D.	P.
1st	Person	वेविष्याम्	वेविष्याव	वेविष्याम
2nd	„	वेविष्याः	वेविष्यातम्	वेविष्यात
3rd	„	वेविष्यात्	वेविष्याताम्	वेविष्युः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	वेविषे	वेविष्वहे	वेविष्महे
2nd	„	वेविक्षे	वेविषाथे	वेविड्ढ्वे
3rd	„	वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते

Imperative.

1st	Person	वेविषै	वेविषावहै	वेविषामहै
2nd	„	वेविक्ष्व	वेविषाथाम्	वेविड्ढ्वम्
3rd	„	वेविष्टाम्	वेविषाताम्	वेविषताम्

Imperfect

1st	Person	अवेविषि	अवेविष्वहि	अवेविष्महि
2nd	„	अवेविष्ठाः	अवेविषाथाम्	अवेविड्ढ्वम्
3rd	„	अवेविष्ट	अवेविषाताम्	अवोविषत

Potential.

1st	Person	वेविषीय	वेविषीवहि	वेविषीमहि
2nd	„	वेविषीथाः	वेविषीयाथाम्	वेविषीध्वम्
3rd	„	वेविषीत	वेविषीयाताम्	वेविषीरन्

वेवेक्षि—वेविक्षे and वेविक्ष्व by (80 and 83); वेविष्ठः—वेविष्टः &c. by (81); वेविड्ढि—वेविड्ढ्वे—वेविड्ढ्वम् ;--by (82 and 81).

धिष् 3 P. To sound.

Present.

1st	Person	दिधेष्मि	दिधिष्वः	दिधिष्मः
2nd	„	दिधेक्षि	दिधिष्ठः	दिधिष्ठ
3rd	„	दिधेष्टि	दिधिष्टः	दिधिषति

Imperative.

1st	Person	दिधिषाणि	दिधिषाव	दिधिषाम
2nd	„	विधिड्ढि	दिधिष्टम्	दिधिष्ट
3rd	„	दिधेष्टु	दिधिष्टाम्	दिधिषतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिधिषम्	अदिधिष्व	अदिधिष्म
2nd ,,	अदिधेट्–ड्	अदिधिष्टम्	अदिधिष्ट
3rd ,,	अदिधेट्–ड्	अदिधिष्टाम्	अदिधिषुः

Potential.

1st Person	दिधिष्याम्	दिधिष्याव	दिधिष्याम
2nd ,,	दिधिष्याः	दिधिष्यातम्	दिधिष्यात
3rd ,,	दिधिष्यात्	दिधिष्याताम्	दिधिष्युः

धिधिष्—(by 109); दिधिष् by (113);—दि of दिधिष् does not take Guna like the vowel of the reduplicative syllable of निज्—विज्—and विष्.

धन् 3 P. to bear fruit

Present.

1st Person	दधन्मि	दधन्वः	दधन्मः
2nd ,,	दधंसि	दधन्थः	दधन्थ
3rd ,,	दधन्ति	दधन्तः	दधनति

Imperative.

1st Person	दधनानि	दधनाव	दधनाम
2nd ,,	दधंहि	दधन्तम्	दधन्त
3rd ,,	दधन्तु	दधन्ताम्	दधनतु

Imperfect.

1st Person	अदधनम्	अदधन्व	अदधन्म
2nd ,,	अदधन्	अदधन्तम्	अदधन्त
3rd ,,	अदधन्	अदधन्ताम्	अदधनुः

Potential.

1st Person	दधन्याम्	दधन्याव	दधन्याम
2nd ,,	दधन्याः	दधन्यातम्	दधन्यात
3rd ,,	दधन्यात्	दधन्याताम्	दधन्युः

दधंसि and दधंहि by (92); अदधन् by (77); धन् by (109) धधन्—by (113) दधन् is the base.

(130) * **जन्** drops its final and lengthens its vowel *i. e.* becomes **जा** before weak terminations beginning with any consonant except a nasal or semi-vowel. But this change is optional in the case of terminations of the Potential Mood before which the root takes redpulication optionally. Before vowel weak terminations, it drops its penultimate necessarily and the two consonants combine and form **ज्ञ्.**

जन् 3 P. to be produced.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जजान्मि	जजन्वः	जजन्मः
2nd ,,	जजंसि	जजाथः	जजाथ
3rd ,,	जजन्ति	जजातः	जज्ञाति

Imperative.

1st Person	जजनानि	जजनाव	जजनाम
2nd ,,	जजाहि	जजातम्	जजात
3rd ,,	जजन्तु	जजाताम्	जज्ञतु

Imperfect.

1st Person	अजजनम्	अजजन्व	अजजन्म
2nd ,,	अजजन्	अजजातम्	अजजात
3rd ,,	अजजन्	अजजाताम्	अजज्ञुः

Potential.

1st Person	जजन्याम् जजायाम्	जजन्याव जजायाव	जजन्याम जजाथाम
2nd ,,	जजन्याः जजायाः	जजन्यातम् जजायातम्	जजन्यात जजायात
3rd ,,	जजन्यात् जजायात्	जजन्याताम् जजायाताम्	जजन्युः जजायुः

---

* जनसनखनां सन्झलोः VI. 4. 42. ये विभाषा VI. 4. 43. गमहनजनखनघसां लोपः क्ङित्यनङि. VI. 4. 98.

	S.	D.	P.
1st Person	जन्याम् जायाम्	जन्याव जायाव	जन्याम जायाम
2nd ,,	जन्याः जायाः	जन्यातम् जायातम्	जन्यात जायात
3rd ,,	जन्यात् जायात्	जन्याताम् जायाताम्	जन्युः जायुः

तुर् 3 P. To make haste or run.

Present

1st Person	तुतोर्मि	तुतूर्वः	तुतूर्मः
2nd ,,	तुतोर्षि	तुतूर्थः	तुतूर्थ
3rd ,,	तुतोर्ति	तुतूर्तः	तुतुरति

Imperative.

1st Person	तुतुराणि	तुतुराव	तुतुराम
2nd ,,	तुतूर्हि	तुतूर्तम्	तुतूर्त
3rd ,,	तुतोर्तु	तुतूर्ताम्	तुतुरतु

Imperfect.

1st Person	अतुतुरम्	अतुतूर्व	अतुतूर्म
2nd ,,	अतुतोः	अतुतूर्तम्	अतुतूर्त
3rd ,,	अतुतोः	अतुतूर्ताम्	अतुतोरुः

Potential.

1st Person	तुतूर्याम्	तुतूर्याव	तुतूर्याम
2nd ,,	तुतूर्याः	तुतूर्यातम्	तुतूर्यात
3rd ,,	तुतूर्यात्	तुतूर्याताम्	तुतूर्युः

The उ of तुर् is lengthened before consonantal weak terminations by the last aphorism of (23 a) and is gunated before strong ones except before vowel strong terminations by (70 and 128)

(131)* The roots घस् and भस् lose their penultimate when followed by consonantal weak terminations.

---

* घसिभसोर्हलि च VI. 4. 100.

भस् 3 P. To shine or revile.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	बभस्मि	बप्स्वः	बप्स्मः
2nd	,,	बभस्सि	बब्धः	बब्ध
3rd	,,	बभस्ति	बब्धः	बप्सति

Imperative.

1st	Person	बभसानि	बभसाव	बभसाम
2nd	,,	बब्धि	बब्धम्	बब्ध
3rd	,,	बभस्तु	बब्धाम्	बप्सतु

Imperfect.

1st	Person	अबभसम्	अबप्स्व	अबप्स्म
2nd	,,	अबभः	अबब्धम्	अबब्ध
3rd	,,	अबभः	अबब्धाम्	अबप्सुः

Potential.

1st	Person	बप्स्याम्	बप्स्याव	बप्स्याम
2nd	,,	बप्स्याः	बप्स्यातम्	बप्स्यात
3rd	,,	बप्स्यात्	बप्स्याताम्	बप्स्युः

भस् by (109) भभस्:—by (113) बभस् is the base. बभस्+वः= बभ्स्+वः by this=बप्स्+वः by (87)=बप्स्वः

बभस्+थः=बभ्स्+थः by this rule;=बभ्स्+धः by (100);=बभ्+धः by (96);=बब्+धः by (82); बब्धः

(132) Roots belonging to the 1st and 3rd conjugations.

धन् { 1 P. to sound
3 P. to bear fruit.

भस् { 1 P. to eat.
3 P. to shine or revile.

भृ 1 U. 3 U. { to fall; to support; to fear; to possess;
to wear; to experience (joy or sorrow); to confer, to remember; to hire; to bring; to transport.

हृ { 3 P. to take by force.
1 U. to take away; to rob.
to cure; to captivate;
to obtain; to possess;
to surpass; to marry;
to divide; to cast; to accept; to offer.

सृ 1 P 3 P. { to go or move;
to approach;
to assail; to slip away from;
to blow (as wind); to flow.

(*a*) The following roots belong to the conjugations shown below :—

गा 1 A to go; to come to any state.
2 A to praise or sing.
3 P.

मा 2 P
3 A.
4 P. to measure, &c.

दा 1 P to give or grant.
2 P to cut.
4 P to bind.
3 U. to give; to offer; to yield; to present; to pay: to deliver over; to give in marriage; to return; to sacrifice or surrender.

जन् 3 P. to be produced to born; to grow or spring up.
4 A to happen; to be possible; to be destined for anything.

तुर् 3 P to hurry or hasten; to run;
6 U. to overcome; to go or injure.

(133). दा 3 U. to give, &c.

आदा in the sense of "taking or accepting" is Atmanepadi; but in the sense of "opening" it is Parasmaipadi;

(134)

Roots		Present tense, 3rd Person.		
धन्	1 P.	धनति	धनतः	धनन्ति
	3 P.	दधान्ति	दधन्तः	दधनति
भस्	1 P.	भसति	भसतः	भसन्ति
	3 P.	बभस्ति	बब्धः	बप्सति
भृ	1 U.	भरति भरते	भरतः भरेते	भरन्ति भरन्ते
	3 U.	बिभर्ति बिभृते	बिभृतः बिभ्राते	बिभ्रति बिभ्रते
हृ	1 U.	हरति हरते	हरतः हरेते	हरन्ति हरन्ते
	3 P.	जिहर्ति	जिहृतः	जिह्रति
सृ	1 P.	सरति धावति	सरतः धावतः	सरन्ति धावन्ति
	3 P.	ससर्ति	ससृतः	सस्रति

3rd Person, Present Tense.

मा	2 P.	माति	मातः	मान्ति
	3 P.	मिमीते	मिमाते	मिमते
	4 A.	मीयते	मीयेते	मीयन्ते
दा	1 P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
	2 P.	दाति	दातः	दान्ति
	4 P.	दायति	दायतः	दायन्ति
	3 U.	ददाति	दत्तः	ददति
		दत्ते	ददाते	ददते
जन्	3 P.	जजन्ति	जजातः	जज्ञति
	4 A.	जायते	जायेते	जायन्ते
तुर्	3 P.	तुतोर्ति	तुतूर्तः	तुतुरति
	6 V.	तुरति	तुरतः	तुरन्ति
		तुरते	तुरेते	तुरन्ते

CHAPTER VII.

Fifth conjugation or स्वादि class.

(135)[*] The characteristic of the Fifth conjugation :—Roots of the Fifth or स्वादि class take नु in the Conjugational Tenses before the terminations are applied.

(136)[†] In the case of the roots of the 5th conjugation ending in a vowel (a) the उ of नु is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with व् and म; (b) it is changed to व् before a vowel weak termination; and (c) हि the Parasmaipada termination of the 2nd person singular of the Imperative is dropped.

(137) [‡]When the root ends in the consonant, the of उ of नु is changed to उव् before a vowel weak termination.

---

[*] स्वादिभ्यः श्नुः III. 1. 73

[†] (a) लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः VI. 4. 107.

(b) हुश्नुवोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

(c) उतश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् VI. 4. 107.

[‡] अचिश्नुधातुभ्रुवां य्वोरियङुवङौ VI. 4. 77.

(138) **Paradigms.**

चि 5 U. to collect; to gain; to heap up; to cover.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	चिनोमि	चिनुवः चिन्वः	चिनुमः चिन्मः
2nd ,,	चिनोषि	चिनुथः	चिनुथ
3rd ,,	चिनोति	चिनुतः	चिन्वान्ति

Imperative.

1st Person	चिनवानि	चिनवाम	चिनवाम
2nd ,,	चिनु	चिनुतम्	चिनुत
3rd ,,	चिनोतु	चिनुताम्	चिन्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अचिनवम्	अचिनुव अचिन्व	अचिनुम अचिन्म
2nd ,,	अचिनोः	अचिनुतम्	अचिनुत
3rd ,,	अचिनोत्	अचिनुताम्	अचिन्वन्

Potential.

1st Person	चिनुयाम्	चिनुयाव	चिनुयाम
2nd ,,	चिनुयाः	चिनुयातम्	चिनुयात
3rd ,,	चिनुयात्	चिनुयाताम्	चिनुयुः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	चिन्वे	चिनुवहे चिन्वहे	चिनुमहे चिन्महे
2nd ,,	चिनुषे	चिन्वाथे	चिनुध्वे
3rd ,,	चिनुते	चिन्वाते	चिन्वते

Imperative.

1st Person	चिनवै	चिनवावहै	चिनवामहै
2nd ,,	चिनुष्व	चिन्वाथाम्	चिनुध्वम्
3rd ,,	चिनुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अचिन्वि	अचिनुवहि अचिन्वहि	अचिनुमहि अचिन्महि
2nd „	अचिनुथाः	अचिन्वाथाम्	अचिनुध्वम्
3rd „	अचिनुत	अचिन्वाताम्	अचिन्वत

Potential.

1st Person	चिन्वीय	चिन्वीवहि	चिन्वीमहि
2nd „	चिन्वीथाः	चिन्वीयाथाम्	चिन्वीध्वम्
3rd „	चिन्वीत	चिन्वीयाताम्	चिन्वीरन्

चि+नु=चिनु is the base, but by (70) it becomes चिनो before the strong and चिन्व् by (136 b) before the vowel weak terminations.

By (136 a) there are two forms चिनुवः, चिन्वः, &c. and by (136 c) चिनु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

सि 5 U. To bind; to ensnare.

शि „ To whet; to excite; to be attentive; to be sharp.

मि „ Rarely used in the classical literature.
To throw or scatter; to build, to measure; to establish; to observe.
(Vedic) To fix in the earth.

हि 5. P. To send forth; to shoot; to discharge; to excite or urge; to promote; to gratify; to go or proceed.

क्षि „ To destroy or diminish; to kill; to spend (as time).

रि 5. P. To hurt.

चिरि „ } (used only in the Veda) To kill, injure or hurt
जिरि „ }

धु or धू 5. U. To shake; to blow away; to kindle; to treat roughly; to free oneself from; to resist.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	धुनोमि	धुनुवः धुन्वः	धुनुमः धुन्मः
2nd	,,	धुनोषि	धुनुथः	धुनुथ
3rd	,,	धुनोति	धुनुतः	धुन्वन्ति

Imperative.

1st	Person	धुनवानि	धुनवाव	धुनवाम
2nd	,,	धुनु	धुनुतम्	धुनुत
3rd	,,	धुनोतु	धुनुताम्	धुन्वन्तु

Imperfect.

1st	Person	अधुनवम्	अधुनुव अधुन्व	अधुनुम अधुन्म
2nd	,,	अधुनोः	अधुनुतम्	अधुनुत
3rd	,,	अधुनोत्	अधुनुताम्	अधुन्वन्

Potential.

1st	Person	धुनुयाम्	धुनुयाव	धुनुयाम
2nd	,,	धुनुयाः	धुनुयातम्	धुनुयात
3rd	,,	धुनुयात्	धुनुयाताम्	धुनुयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	धुन्वे	धुनुवहे धुन्वहे	धुनुमहे धुन्महे
2nd	,,	धुनुषे	धुन्वाथे	धुनुध्वे
3rd	,,	धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते

Imperative.

1st	Person	धुनवै	धुनवावहै	धुनवामहै
2nd	,,	धुनुष्व	धुन्वाथाम्	धुनुध्वम्
3rd	,,	धुनुताम्	धुन्वाताम्	धुन्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अधुन्वि	अधुनुवहि अधुन्वहि	अधुनुमहि अधुन्महि
2nd ,,	अधुनुथाः	अधुन्वाथाम्	अधुनुध्वम्
3rd ,,	अधुनुत	अधुन्वाताम्	अधुन्वत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	धुन्वीय	धुन्वीवहि	धुन्वीमहि
2nd ,,	धुन्वीथाः	धुन्वीयाथाम्	धुन्वीध्वम्
3rd ,,	धुन्वीत	धुन्वीयाताम्	धुन्वीरन्

धु+नु=धुनु is the base, but by (70) it becomes धुनो before the strong and धुन्व् by (136 b) before the vowel weak terminations. By (136 a) there are two forms धुनुवः, धुन्वः, &c. and by (136 c) धुनु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(*b*) The following roots are to be similarly conjugated.

सु 5 U To extract juice; to perform a Soma sacrifice; to bathe; to churn.

दु 5 P. To torment; to burn.

धू same as धु.

स्तृ 5 U. To spread; to scatter; to cover; to kill.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	स्तृणोमि	स्तृणुवः स्तृण्वः	स्तृणुमः स्तृण्मः
2nd ,,	स्तृणोषि	स्तृणुथः	स्तृणुथ
3rd ,,	स्तृणोति	स्तृणुतः	स्तृण्वन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	स्तृणवानि	स्तृणवाव	स्तृणवाम
2nd ,,	स्तृणु	स्तृणुतम्	स्तृणुत
3rd ,,	स्तृणोतु	स्तृणुताम्	स्तृण्वन्तु

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Person	अस्तृणवम्	अस्तृणुव अस्तृण्व	अस्तृणुम अस्तृण्म
2nd	,,	अस्तृणोः	अस्तृणुतम्	अस्तृणुत
3rd	,,	अस्तृणोत्	अस्तृणुताम्	अस्तृण्वन्

Potential.

1st	Person	स्तृणुयाम्	स्तृणुयाव	स्तृणुयाम
2nd	,,	स्तृणुयाः	स्तृणुयातम्	स्तृणुयात
3rd	,,	स्तृणुयात्	स्तृणुयाताम्	स्तृणुयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	स्तृण्वे	स्तृणुवहे स्तृण्वहे	स्तृणुमहे स्तृण्महे
2nd	,,	स्तृणुषे	स्तृण्वाथे	स्तृणुध्वे
3rd	,,	स्तृणुते	स्तृण्वाते	स्तृण्वते

Imperative.

1st	Person	स्तृण्वै	स्तृणवावहे	स्तृणवामहे
2nd	,,	स्तृणुष्व	स्तृण्वाथाम्	स्तृणुध्वम्
3rd	,,	स्तृणुताम्	स्तृण्वाताम्	स्तृण्वताम्

Imperfect.

1st	Person	अस्तृणिव	अस्तृणुवहि अस्तृण्वहि	अस्तृणुमहि अस्तृण्महि
2nd	,,	अस्तृणुथाः	अस्तृण्वाथाम्	अस्तृणुध्वम्
3rd	,,	अस्तृणुत	अस्तृण्वाताम्	अस्तृण्वत

Potential.

1st	Person	स्तृण्वीय	स्तृण्वीवहि	स्तृण्वीमहि
2nd	,,	स्तृण्वीथाः	स्तृण्वीयाथाम्	स्तृण्वीध्वम्
3rd	,,	स्तृण्वीत	स्तृण्वीयाताम्	स्तृण्वीरन्

(c) Roots to be similarly conjugated.

कृ 5 U. To hurt, injure or kill.

वृ ,, To choose, to choose in marriage or woo.

पृ 5 P. To please; to be pleased or delighted.

स्पृ „ To deliver or extricate from; to gratify; to grant; to protect; to live.

स्मृ „ To please; to protect; to live.

दृ „ To hurt or kill.

शक् 5 to be able; to bear or endure; to be powerful.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	शक्नोमि	शक्नुवः	शक्नुमः
2nd	„	शक्नोषि	शक्नुथः	शक्नुथ
3rd	„	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवान्ति

Imperative.

1st	Person	शक्नवानि	शक्नवाव	शक्नवाम
2nd	„	शक्नुहि	शक्नुतम्	शक्नुत
3rd	„	शक्नोतु	शक्नुताम्	शक्नुवन्तु

Imperfect.

1st	Person	अशक्नवम्	अशक्नुव	अशक्नुम
2nd	„	अशक्नोः	अशक्नुतम्	अशक्नुत
3rd	„	अशक्नोत्	अशक्नुताम्	अशक्नुवन्

Potential.

1st	Person	शक्नुयाम्	शक्नुयाव	शक्नुयाम
2nd	„	शक्नुयाः	शक्नुयातम्	शक्नुयात
3rd	„	शक्नुयात्	शक्नुयाताम्	शक्नुयुः

शक्+नु=शक्नु is the base; by (70) it becomes शक्नो before the strong and शक्नुव् by (137) before the vowel weak terminations.

(d) Roots to be similarly conjugated.

आप् 5 P To obtain; to reach; to pervade; to undergo.

राध् 5 P. To propitiate or please; to accomplish or achieve; to prepare; to injure or kill.

साध् „ To accomplish; to finish; to conquer.

तिक् „ To go or attack; to wound; to seek; to injure or kill; to challenge. This root is also written as तिग् or तिघ्.

सघ्	5 P.	To hurt, injure, or kill; to accept; to support or bear.
धृष्	,,	To be bold or proud; to dare or venture.
दभ् or दंभ्	,,	To hurt, injure or kill; to deceive or cheat; to go.
ऋध्	,,	To flourish; to increase; to satisfy; to accomplish.
तृप्	,,	To please; to be pleased or satisfied.
अह् or अंह्	,,	To pervade.
दघ्	,,	To hurt, injure or kill; to go or lead; to protect.
दाश्	,,	To hurt injure or kill.
अश्	5 A	To pervade; to get or obtain; to heap, (Vedic) To master or be able.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	अश्नुवे	अश्नुवहे	अश्नुमहे
2nd ,,	अश्नुषे	अश्नुवाथे	अश्नुध्वे
3rd ,,	अश्नुते	अश्नुवाते	अश्नुवते

Imperative.

1st Person	अश्नवै	अश्नवावहै	अश्नवामहै
2nd ,,	अश्नुष्व	अश्नुवाथाम्	अश्नुध्वम्
3rd ,,	अश्नुताम्	अश्नुवाताम्	अश्नुवताम्

Imperfect.

1st Person	आश्नुवि	आश्नुवहि	आश्नुमहि
2nd ,,	आश्नुथाः	आश्नुवाथाम्	आश्नुध्वम्
3rd ,,	आश्नुत	आश्नुवाताम्	आश्नुवत

Potential.

1st Person	अश्नुवीय	अश्नुवीवहि	अश्नुवीमहि
2nd ,,	अश्नुवीथाः	अश्नुवीयाथाम्	अश्नुवीध्वम्
3rd ,,	अश्नुवीत	अश्नुवीयाताम्	अश्नुवीरन्

Before vowel weak terminations अश्नु becomes अश्नुव् by (137).

(e) स्तिघ् (5 A To ascend ; to attack ; to ooze) is to be similarly conjugated.

(139). Roots belonging to the 1st, 5th and 10th conjugations.

अह् or अंह् 1 A.
10 U. } To go or approach ; to set out,

अह् 1 P. To compose ; to celebrate ; to prepare.
5 P. To pervade.

अह् is also a defective verb preserved only in five forms (आत्थ, आहथुः; आह, आहतुः and आहुः) To say, speak, or mention; (see page 77 d).

चि 1 A. To detest ; to revenge.
10 U. To fear ; to honour ; to observe.
5 U. To collect or gather.

दभ् or दंभ् 1 P
5 „ } To injure ; to deceive ; to go.
10 U. To impel ; to kill.
10 A. To collect or arrange.

दाश् 1 U.
10U. } To give or grant; to offer an oblation.
5 P. To hurt or kill.

धृष् 1 P.
10 U. } To offend or hurt ; to defy; to violate or outrage (as a woman).
5 P. To be bold or proud.

(a) Those that belong to the 4th and 5th conjugations.

शक् 5 P. To be able ; to bear or endure ; to be powerful.
4 U. to be able ; to give ; to aid ; to know (mostly Vedic in these senses).

दघ् 5 P. To kill ; to go ; to protect.
4 P. (Vedic) To go or flow ; to reach or attain ; to go away.

राध् 5 P. To accomplish ; to finish.
4 P. To be favourable; to be accomplished; to propitiate; to prosper; to be ready ; to kill.

साध् 5 P. To accomplish; to conquer.
4 P. To be accomplished.

(b) Those belonging to the 1st and 5th conjugations.

स्मृ 1 P. To remember.
5 P. To please; to protect; to live.

तिक्
तिग्
तिघ्
} 5 P. To go, &c. तिक् 1 A. To go or move.

श्रु 1 P. To go or move.
5 P. To hear or listen; to learn or study.

(c) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

सु 1 U. To go or move. 1 P., 2 P. To possesss supremacy.
5 U. To extract juice.

दु 1 P. To go or move. 4 A. To be afflicted or pained.
5 P. To torment, &c,

ऋ 1 P. To go or move; to rise.
3 P. (mostly used in the Veda).
5 P. To injure; hurt or kill; to attack.

दृ 5 P. To hurt or kill. 6 A. to respect; to apply; to desire.

घृ 1 P. To sprinkle. 10 U. To wet or moisten.
3 P.
5 U.
} To sprinkle; to shine.

तृप् 1 P.
10 U.
} To kindle or light up. To please or gladden.
10 A. To be satisfied.
4 P.
5 P.
6 P.
} To become satisfied or pleased.
To please or gratify.

(140) श्रु (गृ 5 P. To hear).

संगृ P. when transitively used.
संगृ A. when used intransitively.

(141) Roots		Third person Present Tense.		
अंह्	1 A.	अंहते	अंहेते	अहन्ते
	10 U.	अंहयति	अंहयतः	अंहयन्ति
		अंहयते	अंहयेते	अंहयन्ते
अह्	1 U.	अहति	अहतः	अहन्ति
		अहते	अहेते	अहन्ते
	10 U.	अहयति	अहयतः	अहयन्ति
		अहयते	अहयेते	अहयन्ते
	5 P.	अह्नोति	अह्नुतः	अह्नुवन्ति
	defective	आह	आहतुः	आहुः
चि	1 A.	चयते	चयेते	चयन्ते
	10 U.	चाययति	चाययतः	चाययन्ति
		चाययते	चाययेते	चाययन्ते
	5 U.	चिनोति	चिनुतः	चिन्वन्ति
		चिनुते	चिन्वाते	चिन्वते
दभ् or दंभ्	1 P.	दभति	दभतः	दभन्ति
		दंभति	दंभतः	दंभन्ति
	5 P.	दभ्नोति	दभ्नुतः	दभ्नुवन्ति
	10 U.	दंभयति	दंभयतः	दंभयन्ति
		दंभयते	दंभयेते	दभयन्ते
दाश्	1 U.	दाशति	दाशतः	दाशन्ति
		दाशते	दाशेते	दाशन्ते
	10 U.	दाशयति	दाशयतः	दाशयन्ति
		दाशयते	दाशयेते	दाशयन्ते
	5 P.	दाश्नोति	दाश्नुतः	दाश्नुवन्ति
धृष्	1 P	धर्षति	धषतः	धर्षन्ति
	10 U	धर्षयति	धर्षयतः	धर्षयन्ति
		धर्षयते	धर्षयेते	धर्षयन्ते
	5 P.	धृष्णोति	धृष्णुतः	धृष्णुवन्ति
शक्	5 P.	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवन्ति
	4 U.	शक्यति	शक्यतः	शक्यन्ति
		शक्यते	शक्येते	शक्यन्ते
दघ्	5 P.	दघ्नोति	दघ्नुतः	दघ्नुवन्ति
	4 P.	दघ्यति	दघ्यतः	दघ्यन्ति
राध्	5 P.	राध्नोति	राध्नुतः	राध्नुवन्ति
	4 P.	राध्यति	राध्यतः	राध्यन्ति

Roots		3rd Person Present Tense.		
साध्	5 P.	साध्नोति	साध्नुतः	साध्नुवन्ति
	4 P.	साध्यति	साध्यतः	साध्यन्ति
स्मृ	1 P.	स्मरति	स्मरतः	स्मरन्ति
	5 P.	स्मृणोति	स्मृणुतः	स्मृण्वन्ति
तिक्	1 A.	तेकते	तेकेते	तेकन्ते
	5 P.	तिक्नोति	तिक्नुतः	तिक्नुवन्ति
श्रु	1 P.	श्रवति	श्रवतः	श्रवन्ति
	5 P.	शृणोति	शृणुतः	शृण्वन्ति
सु	1 P.	सवति	सवतः	सवन्ति
	2 P.	सौति	सुतः	सुवन्ति
	5 U.	सुनोति	सुनुतः	सुन्वन्ति
		सुनुते	सुन्वाते	सुन्वते
दु	1 P.	दवति	दवतः	दवन्ति
	5 P.	दुनोति	दुनुतः	दुन्वन्ति
	4 A.	दूयते	दूयेते	दूयन्ते
ऋ	1 P.	ऋच्छति	ऋच्छतः	ऋच्छन्ति
	3 P.	इयर्ति	इयृतः	इय्रति
	5 P.	ऋणोति	ऋणुतः	ऋण्वन्ति
दृ	5 P.	दृणोति	दृणुतः	दृण्वन्ति
	6 A.	द्रियते	द्रियेते	द्रियन्ते
घृ	1 P.	घरति	घरतः	घरन्ति
	10 U.	घारयति	घारयतः	घारयन्ति
		घारयते	घारयेते	घारयन्ते
	3 P.	जिघर्ति	जिघृतः	जिघ्रति
	5 U.	घृणोति	घृणुतः	घृण्वन्ति
		घृणुते	घृण्वाते	घृण्वते
तृप्	1 P.	तर्पति	तर्पतः	तर्पन्ति
	10 U.	तर्पयति	तर्पयतः	तर्पयन्ति
		तर्पयते	तर्पयेते	तर्पयन्ते
	4 P.	तृप्यति	तृप्यतः	तृप्यन्ति
	5 P.	तृप्नोति	तृप्नुतः	तृप्नुवन्ति
	6 P.	तृपति	तृपतः	तृपन्ति

CHAPTER VIII.

Seventh Conjugation or रुधादि Class.

(142) * Roots of the seventh or रुधादि class form their base by inserting न between the radical vowel and the final consonant.

(143) † The अ of this न is dropped before weak terminations. न् is then changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

(144) ‡ The radical nasal of a root is dropped in this conjugation.

(145) रिच् 7 U. To empty or evacuate; to separate or divide; to deprive of; to give up.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	रिणच्मि	रिञ्च्वः	रिञ्च्मः
2nd ,,	रिणक्षि	रिङ्क्थः	रिङ्क्थ
3rd ,,	रिणक्ति	रिङ्क्त	रिञ्चन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम
2nd ,,	रिङ्ग्धि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त
3rd ,,	रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अरिणचम्	अरिञ्च्व	अरिञ्च्म
2nd ,,	अरिणक्-ग्	अरिङ्क्तम्	अरिक्त
3rd ,,	अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिञ्चन्

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	रिञ्च्याम्	रिञ्च्याव	रिञ्च्याम
2nd ,,	रिञ्च्याः	रिञ्च्यातम्	रिञ्च्यात
3rd ,,	रिञ्च्यात	रिञ्च्याताम्	रिञ्च्युः

---

* रुधादिभ्यःश्नम् III-1 78.

† श्नसोरल्लोपः VI 4-111.

‡ श्नान्नलोपः VI-4-23.

Atmanepada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	रिञ्चे	रिञ्च्वहे	रिञ्च्महे
2nd	,,	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्ग्ध्वे
3rd	,,	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते

Imperative.

1st	Person	रिणचै	रिणचावहै	रिणचामहै
2nd	,,	रिङ्क्ष्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्ग्ध्वम्
3rd	,,	रिङ्क्ताम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Imperfect.

1st	Person	अरिञ्चि	अरिञ्च्वहि	अरिञ्च्महि
2nd	,,	अरिङ्क्थाः	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्ग्ध्वम्
3rd	,,	अरिङ्क्त	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत

Potential.

1st	Person	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2nd	,,	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3rd	,,	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरन्

रिच् + मि = रिणच् + मि. by (142) = रिणच्मि. रिच् + सि = रिणच् + सि by (113) = रिणक् + सि by (84); = रिणक् + षि by (83) = रिणक्षि अरिणक्-ग् by (77 and 74) रिङ्ग्धि and रिङ्क्म् by (143) and ;84

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

तञ्च् 7 P. To contract or shrink.

पृच् 7 P. To bring into contact with; to join; to mix; to touch; to satisfy; to satiate; to augment. (Vedic) to give bountifully.

वृच् 7 P To choose

विच् 7 U. To separate; to distinguish; to deprive of.

(146) अञ्ज् 7 P. To anoint; to make clear; to show; to go; To shine; to honour, to decorate,

Present.

1st	Person	अनज्मि	अञ्ज्वः	अञ्ज्मः
2nd	,,	अनक्षि	अङ्क्थः	अङ्क्थ
3rd	,,	अनक्ति	अङ्क्तः	अञ्जन्ति

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	अनजानि	अनजाव	अनजाम
2nd	,,	अङ्ग्धि	अङ्क्तम्	अङ्क्त
3rd	,,	अनक्तु	अङ्क्ताम्	अञ्जन्तु

Imperfect.

1st	Person	आनजम्	आञ्ज्व	आञ्ज्म
2nd	,,	आनक्-ग्	आङ्क्तम्	आङ्क्त
3rd	,,	आनक्-ग्	आङ्क्ताम्	आञ्जन्

Potential.

1st	Person	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याव	अञ्ज्याम
2nd	,,	अञ्ज्याः	अञ्ज्यातम्	अञ्ज्यात
3rd	,,	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्युः

युज् 7 U. To join; to yoke; to furnish; to use or employ; to apply; to appoint; to direct; to prepare; to give; to adhere, to insert; to think upon.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	युनज्मि	युञ्ज्वः	युञ्ज्मः
2nd	,,	युनक्षि	युङ्क्थः	युङ्क्थ
3rd	,,	युनक्ति	युङ्क्तः	युञ्जन्ति

Imperative.

1st	Person	युनजानि	युनजाव	युनजाम
2nd	,,	युङ्ग्धि	युङ्क्तम्	युङ्क्त
3rd	,,	युनक्तु	युङ्क्ताम्	युञ्जन्तु

Imperfect.

1st	Person	अयुनजम्	अयुञ्ज्व	अयुञ्ज्म
2nd	,,	अयुनक्-ग्	अयुङ्क्तम्	अयुङ्क्त
3rd	,,	अयुनक्-ग्	अयुङ्क्ताम्	अयुञ्जन्

Potential.

1st	Person	युञ्ज्याम्	युञ्ज्याव	युञ्ज्याम
2nd	,,	युञ्ज्याः	युञ्ज्यातम्	युञ्जात
3rd	,,	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः

Atmanepada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्ज्महे
2nd	,,	युङ्क्षे	युञ्जाते	युङ्ग्ध्वे
3rd	,,	युङ्क्ते	युञ्जाते	युञ्जते

Imperative.

1st	Person	युनजै	युनजावहै	युनजामहै
2nd	,,	युङ्क्ष्व	युञ्जाथाम्	युङ्ग्ध्वम्
3rd	,,	युङ्क्ताम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Imperfect.

1st	Person	अयुञ्जि	अयुञ्ज्वहि	अयुञ्ज्महि
2nd	,,	अयुङ्क्थाः	अयुञ्जाथाम्	अयुङ्ग्ध्वम्
3rd	,,	अयुङ्क्त	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जत

Potential.

1st	Person	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2nd	,,	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथाम्	युञ्जीध्वम्
3rd	,,	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

भञ्ज् 7 P. To break; to devastate; to frustrate; to arrest or check; to defeat.

भुज् 7 A. To eat, to enjoy; to rule; (P) to protect, to endure; to pass time.

विज् 7 P. To shake; to tremble with fear; to be afraid; to be afflicted.

वृज् 7 P. To avoid; to choose; to atone for, to efface, to purify; to remove; to give; to hurt, injure, or kill.

(147) **कृत्** 7 P. To spin; to surround; to attire.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	कृणाद्मि	कृन्त्वः	कृन्त्मः
2nd	,,	कृणात्सि	कृन्त्थः	कृन्त्थ
3rd	,,	कृणत्ति	कृन्त्तः	कृन्दन्ति

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	कृणदानि	कृणदाव	कृणदाम
2nd	,,	कृन्द्धि	कृन्त्तम्	कृन्त्त
3rd	,,	कृणत्तु	कृन्त्ताम्	कृन्दन्तु

Imperfect.

1st	Person	अकृणदम्	अकृन्द्व	अकृन्द्म
2nd	,,	अकृणत्-द्	अकृन्त्तम्	अकृन्त्त
3rd	,,	अकृणत्-द्	अकृन्त्ताम्	अकृन्दन्

Potential.

1st	Person	कृन्द्याम्	कृन्द्याव	कृन्द्याम
2nd	,,	कृन्द्याः	कृन्द्यातम्	कृन्द्यात
3rd	,,	कृन्द्यात्	कृन्द्याताम्	कृन्द्युः

कृत्+मि=कृणत्+मि by (142 and 18)=कृणद्+मि by the following rule.

(148) A consonant except a nasal, followed by a soft consonant or the initial vowel of a word, takes the third consonant of its class as its substitute.

कृन्द्व by (143 and the last portion of 18) न् being followed by a letter of the Dental class is not changed to ण्.

कृन्दन्ति—कृणदानि, &c. by (148).

अकृणत्-द् by (77 and 74).

(149) उन्द् 7 P. To wet or moisten; to bathe; to flow.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	उनद्मि	उन्द्वः	उन्द्मः
2nd	,,	उनत्सि	उन्त्थः	उन्त्थ
3rd	,,	उनत्ति	उन्त्तः	उन्दन्ति

Imperative.

1st	Person	उनदानि	उनदाव	उनदाम
2nd	,,	उन्द्धि	उन्त्तम्	उन्त्त
3rd	,,	उनत्तु	उन्त्ताम्	उन्दन्तु

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Persen	औनदम्	औन्द्व	औन्द्म
2nd	,,	औनः-औनत्-द्	औन्त्तम्	औन्त्त
3rd	,,	औनत्-द्	औन्त्ताम्	औन्दन्

Potential.

1st	Person	उन्द्याम्	उन्द्याव	उन्द्याम
2nd	,,	उन्द्याः	उन्द्यातम्	उन्द्यात
3rd	,,	उन्द्यात्	उन्द्याताम्	उन्द्युः

औनदम् , &c. by (14 a): औनः by (89);
उनत्सि by (87); औनत्-द् by (77) and (74).

भिद् 7 U to break; to dig; to displace, to violate; to remove; to interrupt; to change; to expand; to scatter.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	भिनद्मि	भिन्द्वः	भिन्द्मः
2nd	,,	भिनत्सि	भिन्त्थः	भिन्त्थ
3rd	,,	भिनत्ति	भिन्त्तः	भिन्दन्ति

Imperative.

1st	Person	भिनदानि	भिनदाव	भिनदाम
2nd	,,	भिन्द्धि	भिन्त्तम्	भिन्त्त
3rd	,,	भिनत्तु	भिन्त्ताम्	भिन्दन्तु

Imperfect.

1st	Person	अभिनदम्	अभिन्द्व	अभिन्द्म
2nd	,,	अभिनः अभिनत्-द्	अभिन्त्तम्	अभिन्त्त
3rd	,,	अभिनत्-द्	अभिन्त्ताम्	अभिन्दन्

Potential.

1st	Person	भिन्द्याम्	भिन्द्याव	भिन्द्याम
2nd	,,	भिन्द्याः	भिन्द्यातम्	भिन्द्यात
3rd	,,	भिन्द्यात्	भिन्द्याताम्	भिन्द्युः

भिनत्सि by (87); अभिनः by (89); अभिनत्-द् by (77 and 74).

Atmanepada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	भिन्दे	भिन्द्वहे	भिन्द्महे
2nd	,,	भिन्त्से	भिन्दाथे	भिन्द्ध्वे
3rd	,,	भिन्त्ते	भिन्दाते	भिन्दते

Imperative.

1st	Person	भिनदै	भिनदावहै	भिनदामहै
2nd	,,	भिन्त्स्व	भिन्दाथाम्	भिन्द्ध्वम्
3rd	,,	भिन्त्ताम्	भिन्दाताम्	भिन्दताम्

Imperfect.

1st	Person	अभिन्दि	आभिन्द्वहि	आभिन्द्महि
2nd	,,	अभिन्त्थाः	अभिन्दाथाम्	अभिन्द्ध्वम्
3rd	,,	अभिन्त्त	अभिन्दाताम्	अभिन्दत

Potential.

1st	Person	भिन्दीय	भिन्दीवहि	भिन्दीमहि
2nd	,,	भिन्दीथाः	भिन्दीयाथाम्	भिन्दीध्वम्
3rd	,,	भिन्दीत	भिन्दीयाताम्	भिन्दीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

क्षुद् 7 U To pond; to trample upon; to strike against, to crush; to move or be agitated.

खिद् 7 A To suffer pain; to be afflicted; to feel tired; to be exhausted.

छिद् 7 U To cut; to lop off; to hew; to mow; to tear; to pierce; to break; to rend; to split; to divide; to disturb; to destroy; to deprive of.

छृद् 7 P To play; to shine; to vomit.

तृद् 7 U To cleave; to split; to destroy; to kill; to set free; to disregard.

विद् 7 A To know or understand; to regard; to meet with; to reflect; to examine.

(150) *A consonant except a nasal, a semi-vowel or ह्, preceded by any consonant and followed by a homogeneous one (viz. a consonant belonging to the same class and requiring an equa effort to pronounce it) is optionally dropped.

(151) इन्ध् 7 A. To kindle, to light, to set on fire.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	इन्धे	इन्ध्वहे	इन्ध्महे
2nd ,,	इन्त्से	इन्धाथे	इन्द्ध्वे-इन्ध्वे
3rd ,,	इन्द्धे-इन्धे	इन्धाते	इन्धते

Imperative.

1st Person	इनधै	इनधावहै	इनधामहै
2nd ,,	इन्त्स्व	इन्धाथाम्	इन्द्ध्वम्-इन्ध्वम्
3rd ,,	इन्द्धाम्-इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्

Imperfect.

1st Person	ऐन्धि	ऐन्ध्वहि	ऐन्ध्महि
2nd ,,	ऐन्द्धाः-ऐन्धाः	ऐन्धाथाम्	ऐन्द्ध्वम्-ऐन्ध्वम्
3rd ,,	ऐन्द्ध-ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

Potential.

1st Person	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि
2nd ,,	इन्धीथाः	इम्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
3rd ,,	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

इन्त्से by (87); इन्ध्वे or इन्द्ध्वे by (150); ध् being followed by ध् and preceded by न् is optionally dropped. In the third person singular the termination ते is homogeneous to ध् and hence two forms.

इनधै by (142).

रुध् 7 U To obstruct; to preserve; to close; to confine; to besiege; to obscure; to oppress.

---

* झरो झरि सवर्णे VIII. 4. 65.

रुध् 7 U.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	रुणध्मि	रुन्ध्वः	रुन्ध्मः
2nd	,,	रुणत्सि	रुन्द्धः-रुन्धः	रुन्द्ध-रुन्ध
3rd	,,	रुणद्धि-रुणधि	रुन्द्धः-रुन्धः	रुन्धन्ति

Imperative.

1st	Person	रुणधानि	रुणधाव	रुणधाम
2nd	,,	रुन्द्धि-रुन्धि	रुन्द्धम्-रुन्धम्	रुन्द्ध-रुन्ध
3rd	,,	रुणद्धु-रुणधु	रुद्धाम्-रुन्धाम्	रुन्धन्तु

Imperfect.

1st	Person	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्ध्म
2nd	,,	अरुणत्-द्	अरुन्द्धम् अरुन्धम्	अरुन्द्ध अरुन्ध
3rd	,,	अरुणत्-द्	अरुन्द्धाम् अरुन्धाम्	अरुन्धन्

Potential.

1st	Person	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम
2nd	,,	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात
3rd	,,	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः

Atmanepada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्ध्महे
2nd	,,	रुन्त्से	रुन्धाथे	रुन्द्ध्वे-रुन्ध्वे
3rd	,,	रुन्द्धे-रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperative.

1st	Person	रुणधै	रुणधावहै	रुणधामहै
2nd	,,	रुन्त्स्व	रुन्धाथाम्	रुन्द्ध्वम् रुन्ध्वम्
3rd	,,	रुन्द्धाम् रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Person	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्ध्महि
2nd	,,	अरुन्द्धाः अरुन्धाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्द्ध्वम् अरुन्ध्वम्
3rd	,,	अरुन्द्ध-अरुन्ध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत

Potential.

1st	Person	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
2nd	,,	रुन्धीथाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
3rd	,,	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

रुध्+थः or ति = रुन्ध् + थः or रुणध् + ति = रुन्ध् + धः or रुणध् + धि by (100) = रुन्द् + धः or रुणद् + धि by (82) = रुन्द्धः or रुणद्धि, or optionally रुन्धः or रुणधि by (150).

(152) पिष् 7 P. To pound, to grind, to pulverize; to crush; to hurt; to injure or kill.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	पिनष्मि	पिंष्वः	पिंष्मः
2nd	,,	पिनक्षि	पिंष्ठः	पिंष्ठ
3rd	,,	पिनष्टि	पिंष्टः	पिंषन्ति

Imperative.

1st	Person	पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम
2nd	,,	पिण्ड्ढि	पिंष्टम्	पिंष्ट
3rd	,,	पिनष्टु	पिंष्टाम्	पिंषन्तु

Imperfect.

1st	Person	आपिनषम्	अपिंष्व	आपिंष्म
2nd	,,	अपिनट्-ड्	अपिंष्टम्	अपिंष्ट
3rd	,,	आपिनट्-ड्	आपिंष्टाम्	आपिंषन्

Potential.

1st	Person	पिंष्याम्	पिंष्याव	पिंष्याम
2nd	,,	पिंष्याः	पिंष्यातम्	पिंष्यात
3rd	,,	पिंष्यात्	पिंष्याताम्	पिंष्युः

पिष्+वः = पिंष्वः by (143 & 92); पिनक्षि by (142, 80 and 83).

पिंष्ठ and पिनष्टि by (81); पिनषाणि by (142 and 18).

पिष्+धि = पिण्ष् + धि by (143) = पिण्ड् + धि by (82) = पिण्ड्+ढि by (81) = पिण्ड्ढि.

अपिनट्-ड् (77 and 74).

(a) शिष् (P to leave a remainder; to distinguish or discriminate,) is to be similarly conjugated.

(153) हिंस् 7 P To hurt, injure or kill; to afflict or torment.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	हिनस्मि	हिंस्वः	हिंस्मः
2nd	,,	हिनस्सि	हिंस्थः	हिंस्थ
3rd	,,	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति

Imperative.

1st	Person	हिनसानि	हिनसाव	हिनसाम
2nd	,,	हिन्धि	हिंस्तम्	हिंस्त
3rd	,,	हिनस्तु	हिंस्ताम्	हिंसन्तु

Imperfect.

1st	Person	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंस्म
2nd	,,	अहिनः अहिनत्-द्	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3rd	,,	अहिनत्-द्	अहिंस्ताम्	अहिंसन्

Potential.

1st	Person	हिंस्याम्	हिंस्याव	हिंस्याम
2nd	,,	हिंस्याः	हिंस्यातम्	हिंस्यात
3rd	,,	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः

हिंस्+वः=हिंस्वः by (141, 143, and 92); हिन्धि by (96) अहिनः—अहिनत्—द् by (97).

(154) * In the case of the root तृह्, इ is added to न when it is followed by the consonantal strong terminations.

The base of तृह् therefore is तृणेह् before consonantal strong terminations, तृणह् before vowel strong and तृंह् before weak terminations.

---

* तृणह इम् VII. 3. 12.

तृह् 7 P. to hurt, injure or kill.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	तृणेह्मि	तृंह्वः	तृंह्मः
2nd	,,	तृणेक्ष	तृण्ढः	तृण्ढ
3rd	,,	तृणेढि	तृण्ढः	तृंहन्ति

Imperative.

1st	Person	तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम
2nd	,,	तृण्ढि	तृण्ढम्	तृण्ढ
3rd	,,	तृणेढु	तृण्ढाम्	तृंहन्तु

Imperfect.

1st	Person	अतृणहम्	अतृंह्व	अतृंह्म
2nd	,,	अतृणेट्-ड्	अतृण्ढम्	अतृण्ढ
3rd	,,	अतृणेट्-ड्	अतृण्ढाम्	अतृंहन्

Potential.

1st	Person	तृंह्याम्	तृंह्याव	तृंह्याम
2nd	,,	तृंह्याः	तृंह्यातम्	तृंह्यात
3rd	,,	तृंह्यात्	तृंह्याताम्	तृंह्युः

तृह् + सि = तृणेह् + सि by (154) = तृणेढ् + सि by (99), तृणेक् + सि by 80 = तृणेक्षि by (83.)

तृह् + ति = तृणेह् + ति by (154) = तृणेढ् + ति by (99) = तृणेढ् + धि by (100) = तृणेढ् + ढि by (81) = तृणेढि by (101).

तृह् + धि = तृन्ह् + धि by (143) = तृन्ढ् + धि by (99) = तृण्ढ् + धि by (143) = तृण्ढ् + ढि (81) = तृण्ढि by (101).

(155) Roots belonging to the 1st, 7th and 10th conjugations

छृद्	1 P. 10 U.	To kindle.	7 P To play, &c.
पिष्	1 P. 10 U.	To go or move.	7 P To pound, &c.
रिच्	1 P 10 P	To divide, separate. To leave; to join or mix.	7 U To empty,&c.
शिष	1 P 10 U	To hurt; injure or kill. To leave a remainder.	7 P To distinguish, &c.

I P
हिंस् 7 P } To hurt, injure or kill.
10 U

(1) Those that belong to 1st & 7th conjugations.

भिद् 1 P
7 U } To break, &c. तंच्-तंज् I P To go. 7 P contract.

तृद् 1 P
7 U } To cleave, &c. रुध् 1 P To grow or germinate.
7 U To obstruct, &c.

(b) Those belonging to the 1st, 2nd, 7th & 10th conjugations.

पृच् 1 P } To touch; 2 A To touch.
10 U } To oppose. 7 P To bring into contact.

वृज् 1 P } To avoid; to abandon, to exclude; to cut to
10 U } pieces; to deprive of.
2 A To avoid 7 P To avoid, to choose, &c.

(c) Roots belonging to the 6th and 7th conjugations.

कृत 6 P To cut, to destroy. 7 P To spin, &c.
भुज् 6 P To bend or curve. 7 U To eat, &c.

(d) The following roots belong optionally to the conjugations shown below:—

विच् 3
7 } U To separate, &c.

भंज् 7 P To break, &c. 10 U To brighten; to shine, to speak.
खिद् 6 P afflict. 4. 7. A. To suffer pain, &c.

6 P.
तृह् 7 P. } To hurt;
10 U. } To injure or kill.

विज 3 U. To separate, &c. 6. A.7.U To shake or tremble.

युज 1 P To join.. 4 A To concentrate the mind.
10 U. To join; to censure. 7 U To unite, &c.

विद् 2 P. To know, &c. 4 A To be; to happen.
6 U. To get or obtain. 7 A To know, &c.
10 A To tell or declare; to feel or experience; to dwell.

Roots			Third Person Present Tense,		
छृद्	1	P	छर्दति	छर्दतः	छर्दन्ति
	7	P	छृणत्ति	छृन्त्तः	छृन्दन्ति
	10	U	छर्दयति	छर्दयतः	छर्दयन्ति
			छर्दयते	छर्दयेते	छर्दयन्ते
पिष्	1	P	पेषति	पेषतः	पेषन्ति
	7	P	पिनष्टि	पिंष्टः	पिंषन्ति
	10	U	पेषयति	पेषयतः	पेषयन्ति
			पेषयते	पेषयेते	पेषयन्ते
रिच्	1	P	रेचति	रेचतः	रेचन्ति
	7	U	रिणक्ति	रिङ्क्तः	रिञ्चन्ति
			रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते
	10	P	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति
शिष्	1	P	शेषति	शेषतः	शेषन्ति
	7	P	शिनष्टि	शिंष्टः	शिंषन्ति
	10	U	शेषयति	शेषयतः	शेषयन्ति
			शेषयते	शेषयेते	शेषयन्ते
हिंस्	1	P	हिंसति	हिंसतः	हिंसन्ति
	7	P	हिंनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति
	10	U	हिंसयति	हिंसयतः	हिंसयन्ति
			हिंसयते	हिंसयेते	हिंसयन्ते
भिद्	1	P	भिंदति	भिंदतः	भिंदन्ति
	7	U	भिनत्ति	भिन्त्तः	भिन्दन्ति
			भिन्त्ते	भिन्दाते	भिन्दते
तंच्	1	P	तंचति	तंचतः	तंचन्ति
	7	P	तनक्ति	तङ्क्तः	तञ्चन्ति
तृद्	1	P	तर्दति	तर्दतः	तर्दन्ति
	7	U	तृणत्ति	तृन्त्तः	तृन्दन्ति
			तृन्त्ते	तृन्दाते	तृन्दते
रुध	1	P	रोधति	रोधतः	रोधन्ति

Forms			Third Person Present Tense.		
रुध्	7	U	रुणद्धि रुणधि	रुन्द्धः रुन्धः	रुन्धन्ति
			रुन्द्धे रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते
पृच्	1	P	पर्चति	पर्चतः	पर्चन्ति
	2	A	पृक्ते	पृचाते	पृचते
	7	P	पृणक्ति	पृङ्क्तः	पृञ्चन्ति
	10	U	पर्चयति	पर्चयतः	पर्चयन्ति
			पर्चयते	पर्चयेते	पर्चयन्ते
वृज्	1	P	वर्जति	वर्जतः	वर्जन्ति
	2	A	वृक्ते	वृजाते	वृजते
	7	P	वृणक्ति	वृङ्क्तः	वृञ्जन्ति
	10	U	वर्जयति	वर्जयतः	वर्जयन्ति
			वर्जयते	वर्जयेते	वर्जयन्ते
कृत्	6	P	कृंतति	कृंततः	कृंतन्ति
	7	P	कृणत्ति	कृन्त्तः	कृन्तन्ति
भुज्	6	P	भुजति	भुजतः	भुजन्ति
	7	P	भुनक्ति	भुङ्क्तः	भुञ्जन्ति
			भुङ्क्ते	भुञ्जाते	भुञ्जते
विच्	3	U	वेवेक्ति	वेविक्तः	वेविजति
			वेविक्ते	वेविजाते	वेविजते
	7	U	विनक्ति	विङ्क्तः	विञ्चन्ति
			विङ्क्ते	विञ्चाते	विञ्चते
भंज्	7	P	भनक्ति	भङ्क्तः	भञ्जन्ति
	10	U	भंजयति	भंजयतः	भंजयन्ति
			भंजयते	भंजयेते	भजयन्ते
खिद्	4	A	खिद्यते	खिद्येते	खिद्यन्ते
	6	P	खिंदति	खिंदतः	खिंदन्ति
	7	A	खिन्त्ते	खिन्दाते	खिन्दते
तृह्	6	P	तृहति	तृहतः	तृहन्ति

Roots	Third Person Present Tense.		
तृह् 7 P	तृणेढि	तृण्ढः	तृंहन्ति
10 U	तर्हयति	तर्हयतः	तर्हयन्ति
	तर्हयते	तर्हयेते	तर्हयन्ते
युज् 1 P	योजति	योजतः	योजन्ति
4 A	युज्यते	युज्येते	युज्यन्ते
7 U	युनक्ति	युङ्क्तः	युञ्जन्ति
	युङ्क्ते	युञ्जाते	युञ्जते
10 U	योजयति योजयते	योजयतः योजयेते	योजयन्ति योजयन्ते
विद् 2 P	वेत्ति वेद	वित्तः विदतुः	विदन्ति विदुः
4 A	विद्यते	विद्येते	विद्यन्ते
6 U	विंदति विंदते	विंदतः विंदेते	विंदन्ति विंदन्ते
7 A	विन्त्ते	विन्दाते	विन्दते
10 A	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते

(157) The following roots change their proper Pada in the senses noted below:—

भुज्* is Parasmaipadi in the sense of "protecting" only.

युज् † with प्र, उप or any preposition beginning or ending with a vowel is Atmanepadi; except with reference to sacrificial vessels.

CHAPTER IX.

Eighth Conjugation or तनादि Class.

(158) ‡ Roots of the Eighth conjugation beginning with तन् and the roots कृ take उ before the terminations in the conjugational tenses.

---

* भुजोऽनवने ॥ 1. 3. 66.

† प्रोपाभ्यां युजेरयज्ञपात्रेषु ॥. 1 3. 64, स्वराद्यन्तोपसर्गादिति वक्तव्यम् Vartika.

‡ तनादिकृञ्भ्यउः ॥ III, I. 79.

(159) * Vikarana उ is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with म् and व् and necessarily † before म्-व् and य् ‡ of the Potential in the case of the root कृ "to do."

(160) § कृ to do 8th conj: U. becomes कुर् before the weak terminations.

(161) ** हि the second person singular Parasmaipada termination is dropped in the 8th conjugation.

(162) तन् 8 U To stretch; to spread; to perform; to compose, to bend; to weave; to last; to emboss;

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	तनोमि	तनुवः तन्वः	तनुमः तन्मः
2nd	,,	तनोषि	तनुथः	तनुथ
3rd	,,	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति

Imperative.

1st	Person	तनवानि	तनवाव	तनवाम
2nd	,,	तनु	तनुतम्	तनुत
3rd	,,	तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु

Imperfect.

1st	Person	अतनवम्	अतनुव अतन्व	अतनुम अतन्म
2nd	,,	अतनोः	अतनुतम्	अतनुत
3rd	,,	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्

---

* लोपश्चास्यान्यतरस्यां म्वोः ॥ VI. 4. 107.

† नित्यं करोतेः ॥ VI. 4. 108.

‡ ये च ॥ VI. 4. 109.

§ अतउत्सार्वधातुके ॥ VI. 4. 110.

**हुश्नुवोः सार्वधातुके ॥ VI. 4. 87.

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम
2nd ,,	तनुयाः	तनुयातम्	तनुयात
3rd ,,	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः

Atmanepada.

Present.

1st Person	तन्वे	तनुवहे तन्वहे	तनुमहे तन्महे
2nd ,,	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
3rd ,,	तनुते	तन्वाते	तन्वते

Imperative.

1st Person	तनवै	तनवावहै	तनवामहै
2nd ,,	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
3rd ,,	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Imperfect.

1st Person	अतन्वि	अतनुवहि अतन्वहि	अतनुमहि अतन्महि
2nd ,,	अतनुथाः	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
3rd ,,	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Potential.

1st Person	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
2nd ,,	तन्वीथाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
3rd ,,	तन्वीत	तन्वीघाताम्	तन्वीरन्

(a) The following roots are to be similarly conjugated:

ऋण् 8 U=To go.

क्षण् or क्षिण् 8 U To hurt, injure or kill.

घृण् 8 P—To shine or burn.

तृण् 8 U=To graze.

मन् 8 A=To think; to consider; to honour; to know or understand; to consent to; to intend; to devise; to appear.

वन् 8 U=To beg or ask; to conquer; to possess. Vedic–to like or love; to wish; to prepare; to hurt.

सन् 8 U To love or like; to honour; to obtain; to bestow;

(163) **कृ** 8 U To do; to manufacture; to build; to produce; to compose; to perform; to obey; to place; to appoint.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	करोमि	कुर्वः	कुर्मः
2nd	,,	करोषि	कुरुथः	कुरुथ
3rd	,,	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	करवाणि	करवाव	करवाम
2nd	,,	कुरु	कुरुतम्	कुरुत
3rd	,,	करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Person	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म
2nd	,,	अकरोः	अकुरुतम्	अकुरुत
3rd	,,	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्

Potential.

		S.	D.	P.
1st	Person	कुर्याम्	कुर्याव	कुर्याम
2nd	,,	कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात
3rd	,,	कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः

Atmanepada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2nd	,,	कुरुषे	कुर्वाथे	कुरुध्वे
3rd	,,	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	करवै	करवावहै	करवामहै
2nd	,,	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
3rd	,,	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वताम्

Imperfect.

1st	Person	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2nd	,,	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
3rd	,,	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत

Potential.

1st	Person	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि
2nd	,,	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
3rd	,,	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्

करोमि—करोषि by (158 and 70); कुर्वः—कुर्मः—कुर्याम् by (159 and 160;) कुरु by (161).

(164) The following roots belong to the conjugations shown below :—

घृण् 1 A=To seize.
8 P=To shine; to burn.

सन् 1 P, 8 U } To love &c.

कृ 5 U=To hurt; injure or kill.
8 U=To do &c.

तन् 1 P, 10 U } To confide, to help; to pain; to be harmless; to sound.
8 U.—To stretch, &c.

वन् 1 P, 10 U } To favour; to hurt; to sound; to confide in.
8 U=To beg, &c.

मन् 1 P, 10 A } To be proud, to worship.
4 A, 8 A } =To think, &c.

(165) Roots 3rd Person Present Tense.

घृण्	1	A	घृणते	घृणेते	घृणन्ते
	8	P.	घृणोति	घृणुतः	घृण्वान्ति

Roots	3rd Person	Present	Tense.
सन् 1 P.	सनति	सनतः	सनन्ति
8 U.	सनोति	सनुतः	सन्वन्ति
	सनुते	सन्वाते	सन्वते
कृ 5 U.	कृणोति	कृणुतः	कृण्वन्ति
	कृणुते	कृण्वाते	कृण्वते
8 U.	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति
	कुरुते	कुर्वाते	कुर्वते
तन् 1 P.	तनति	तनतः	तनन्ति
8 U.	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति
	तनुते	तन्वाते	तन्वते
10 U.	तानयति	तानयतः	तानयन्ति
	तानयते	तानयेते	तानयन्ते
वन् 1 P 8 U 10 U	The same as above (व् being substituted for त्.)		
मन् 1 P	मनति	मनतः	मनन्ति
4 A	मन्यते	मन्येते	मन्यन्ते
8 A	मनुते	मन्वाते	मन्वते
10 A	मानयते	मानयेते	मानयन्ते

(166) The root कृ "to do" by itself and उपकृ in the sense of "doing good to" are used in both the Padas.* पराकृ, * अनुकृ and विकृ in the sense of " affecting " only are always Parasmaipadi. कृ with the following prepositions and in the following senses is always

†Atmanepadi.

‡ अधिकृ "to bear, forgive or overpower."

§ विकृ "to utter sounds" or intransitively used.

---

* अनुपराभ्यां कृञः (परस्मैपदं) 1. 3. 79.

† गंधनावक्षेपणसेवनसाहासिक्यप्रातियत्नप्रकथनोपयोगेषु कृञः ॥ 1. 3. 32.

‡ अधेः प्रहसने 1. 3. 33.

§ वेः शब्दकर्मणः 1. 3 34. अकर्मकाच्च 1. 3. 5.

उत्कृ	" to do an injury to."
उदाकृ	" to overcome, blame or censure."
उपकृ	" to serve."
प्रकृ	" to outrage, to reside, to apply or use."
उपस्कृ	" to prepare or cook."

CHAPTER X.

Ninth Conjugation or क्र्यादि Class.

(167) * ना is added on to roots of the Ninth or क्र्यादि class in the conjugational tenses before the terminations are applied.

(168) † ई is substituted for आ of ना viz. ना becomes नी before consonantal weak terminations.

(169) ‡ ना drops its आ before vowel weak terminations.

(170) § The penultimate न् of a root, ending in a consonant and not marked with a mute इ is dropped before the strong and weak terminations.

Roots of the Ninth conjugation are not distinguished by a mute इ and hence the penultimate nasal is invariably dropped.

(171) §§ पू and the 21 roots, that follow it, shorten their final vowel in the conjugational tenses, while व्री-भ्री and क्षि do it optionally.

---

* क्र्यादिभ्यः श्ना ॥ III. 1. 81.

† ई हल्यघोः ॥ III. 4. 113.

‡ श्नाभ्यास्तयोरातः VI. 4. 112.

§ आनिदितां हल उपधायाः क्ङिति ॥ VI. 4. 24.

इत्येतदित्सञ्ज्ञकं येषां नास्तितेषांहलन्तानामङ्गानामुपधायानस्यलोपः स्यात्कितिङितिचप्रत्ययेपरे ॥

§§ प्वादीनांह्रस्वः ॥ VII. 3. 80.

(172) * हि the Imperative 2nd person singular Parasmaipada termination is replaced by आन before which the vikarana नी is omitted, in the case of roots of the 9th conjugation ending in a consonant.

(173) क्री 9 U To buy; to barter; to win.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	क्रीणामि	क्रीणीवः	क्रीणीमः
2nd	,,	क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ
3rd	,,	क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति

Imperative.

1st	Person	क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम
2nd	,,	क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत
3rd	,,	क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु

Imperfect.

1st	Person	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम
2nd	,,	अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत
3rd	,,	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्

Potential.

1st	Person	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम
2nd	,,	क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात
3rd	,,	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे
2nd	,,	क्रीणीषे	क्रीणाथे	क्रीणीध्वे
3rd	,,	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

---

* हलश्नः शानज्झौ ॥ III. 1. 83.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	क्रीणै	क्रीणावहै	क्रीणामहै
2nd ,,	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीध्वम्
3rd ,,	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2nd ,,	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीध्वम्
3rd ,,	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2nd ,,	क्रीणीथाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीध्वम्
3rd ,,	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

प्री 9 U=To please or be pleased; to show kindness to; to be cheerful.

प्ली 9 P=To go or move.

भ्री 9 P=To fear.

मी 9 U=To hurt; to lessen; to alter; to transgress; to disappear; to stray.

री 9 U=To go or move; to hurt; to howl.

ली 9 P=To adhere; to melt.

व्ली 9 P=To go or move; to support; to choose.

व्री 9 P=To choose.

श्री 9 U=To cook.

सि 9 U=To fasten or ensnare.

क्षि 9 P=To destroy; to diminish; to kill; to spend time.

यु 9 U=To fasten; to worship; to acquire.

स्कु 9 U=To jump; to raise; to cover; to approach.

वृ 9 U=To choose a boon; to choose in marriage; to solicit; to conceal; to surround; to restrain; to oppose; to love; to adore.

(173 B) व्री 9 P To choose.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	व्रीणामि व्रिणामि	व्रीणीवः व्रिणीवः	व्रीणीमः व्रिणीमः
2nd ”	व्रीणासि व्रिणासि	व्रीणीथः व्रिणीथः	व्रीणीथ व्रिणीथ
3rd ”	व्रीणाति व्रिणाति	व्रीणीतः व्रिणीतः	व्रीणन्ति व्रिणन्ति

Imperative.

1st Person	व्रीणानि व्रिणानि	व्रीणाव व्रिणाव	व्रीणाम व्रिणाम
2nd ”	व्रीणीहि व्रिणीहि	व्रीणीतम् व्रिणीतम्	व्रीणीत व्रिणीत
3rd ”	व्रीणातु व्रिणातु	व्रीणीताम् व्रिणीताम्	व्रिणन्तु व्रिणन्तु

Imperfect.

1st Person	अव्रीणाम् अव्रिणाम्	अव्रीणीव अव्रिणीव	अव्रीणीम अव्रिणीम
2nd ”	अव्रीणाः अव्रिणाः	अव्रीणीतम् अव्रिणीतम्	अव्रीणीत अव्रिणीत
3rd ”	अव्रीणात् अव्रिणात्	अव्रीणीताम् अव्रिणीताम्	अव्रीणन् अव्रिणन्

Potential.

1st Person	व्रीणीयाम् व्रिणीयाम्	व्रीणीयाव व्रिणीयाव	व्रीणीयाम व्रिणीयाम
2nd	व्रीणीयाः व्रिणीयाः	व्रीणीयातम् व्रिणीयातम्	व्रीणीयात व्रिणीयात
3rd	व्रीणीयात् व्रिणीयात्	व्रीणीयाताम् व्रिणीयाताम्	व्रीणीयुः व्रिणीयुः

भ्री and क्षि are to be similarly conjugated.

(174) पू 9 U. To purify ; to winnow ; to expiate ; to discriminate ; to devise ; to become clear or pure.

पू 9 U.

Present.

	S.	D.	P.
1st	पुनामि	पुनीवः	पुनीमः
2nd	पुनासि	पुनीथः	पुनीथ
3rd	पुनाति	पुनीतः	पुनन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st	पुनानि	पुनाव	पुनाम
2nd	पुनीहि	पुनीतम्	पुनीत
3rd	पुनातु	पुनीताम्	पुनन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st	अपुनाम्	अपुनीव	अपुनीम
2nd	अपुनाः	अपुनीतम्	अपुनीत
3rd	अपुनात्	अपुनीताम्	अपुनन्

Potential.

	S.	D.	P.
1st	पुनीयाम्	पुनीयाव	पुनीयाम
2nd	पुनीयाः	पुनीयातम्	पुनीयात
3rd	पुनीयात्	पुनीयाताम्	पुनीयुः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st	पुने	पुनीवहे	पुनीमहे
2nd	पुनीषे	पुनाथे	पुनीध्वे
3rd	पुनीते	पुनाते	पुनते

Imperative.

	S.	D.	P.
1st	पुनै	पुनावहै	पुनामहै
2nd	पुनीष्व	पुनाथाम्	पुनीध्वम्
3rd	पुनीताम्	पुनाताम्	पुनताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st	अपुनि	अपुनीवहि	अपुनीमहि
2nd	अपुनीथाः	अपुनाथाम्	अपुनीध्वम्
3rd	अपुनीत	अपुनाताम्	अपुनत

Potential.

1st	पुनीय	पुनीवहि	पुनीमहि
2nd	पुनीथाः	पुनीयाथाम्	पुनीध्वम्
3rd	पुनीत	पुनीयाताम्	पुनीरन्

पू is shortened into पु according to (171).

(a) Roots to be similarly conjugated.

लू 9 U=To cut; to lop off; to pluck; to reap; to destroy.

धू 9 U=To shake; to blow away; to kindle; to treat roughly; to resist.

ॠ 9 P=To go or move.

कॄ 9 U=To hurt; injure or kill.

गॄ 9 P=To utter a sound; to invoke; to announce, to speak; to praise.

जॄ 9 }
झॄ 9 } To grow old; to wear out; to decay.

दॄ 9 P=To burst or break asunder; to split, to open.

पॄ 9 P=To fill, &c.

भॄ 9 P=To bear or support; to fry; to blame; to bend.

मॄ 9 P=To hurt, injure or kill.

वॄ 9 U=To choose, &c.

शॄ 9 P=To tear asunder; to hurt, injure or kill.

स्तॄ 9 U=To cover; to strew, &c.

(175) बन्ध् 9 P=To bind; to wear; to attract; to build; to compose; to produce; to strike as a root.

Present.

1st	बध्नामि	बध्नीवः	बध्नीमः
2nd	बध्नासि	बध्नीथः	बध्नीथ
3rd	बध्नाति	बध्नीतः	बध्नन्ति

Imperative.

1st	बध्नानि	बध्नाव	बध्नाव
2nd	बधान	बध्नीतम्	बध्नीत
3rd	बध्नातु	बध्नीताम्	बध्नन्तु

Imperfect.

1st	अबध्नाम्	अबध्नीव	अबध्नीम
2nd	अबध्नाः	अबध्नीतम्	अबध्नीत
3rd	अबध्नात्	अबध्नीताम्	अबध्नन्

Potential.

1st	बध्नीयाम्	बध्नीयाव	बध्नीयाम
2nd	बध्नीयाः	बध्नीयातम्	बध्नीयात
3rd	बध्नीयात्	बध्नीयाताम्	बध्नीयुः

बन्ध् appears as बध् throughout by (170);
बधान by (172).

(a) Roots to be similarly conjugated.

कुंथ् 9 P=To suffer pain; to cling to; to hurt;

ग्रंथ् 9 P } To fasten; to arrange; to write; To produce; to strew with.

मंथ् 9 P To churn; to agitate; to shake; to crush; to oppress; to hurt; to destroy.

श्रंथ् To loosen or liberate; to delight repeatedly.

(176) * The Vikarana ना–नी–न् as appended to the root क्षुभ् is not changed to ण.

क्षुभ् 9 P. To shake; to be agitated; to stumble.

Present.

1st	Person	क्षुभ्नामि	क्षुभ्नीवः	क्षुभ्नीमः
2nd	,,	क्षुभ्नासि	क्षुभ्नीथः	क्षुभ्नीथ
3rd	,,	क्षुभ्नाति	क्षुभ्नीतः	क्षुभ्नन्ति

Imperative.

1st	Person	क्षुभ्नानि	क्षुभ्नाव	क्षुभ्नाम
2nd	,,	क्षुभान	क्षुभ्नीतम्	क्षुभ्नीत
3rd	,,	क्षुभ्नातु	क्षुभ्नीताम्	क्षुभ्नन्तु

---

* क्षुभ्नादिषुच. VIII. 4. 39.

Imperfect.

		S.	D.	P.
1st	Person	अक्षुभ्नाम्	अक्षुभ्नीव	अक्षुभ्नीम
2nd	,,	अक्षुभ्नाः	अक्षुभ्नीतम्	अक्षुभ्नीत
3rd	,,	अक्षुभ्नात्	अक्षुभ्नीताम्	अक्षुभ्नन्

Potential.

1st	Person	क्षुभ्नीयाम्	क्षुभ्नीयाव	क्षुभ्नीयाम
2nd	,,	क्षुभ्नीयाः	क्षुभ्नीयातम्	क्षुभ्नीयात
3rd	,,	क्षुभ्नीयात्	क्षुभ्नीयाताम्	क्षुभ्नीयुः

(a) Roots to be similarly conjugated.

तुभ्	9 P=	To hurt, injure, or kill.
खच्	,, ,,	To come forth; to purify; to be born again.
मृड्	,, ,,	To be pleased; to trample upon; to dash to pieces to kill; to pound; to overcome.
गुध्	,, ,,	To be angry.
अश्	,, ,,	To eat or consume; to taste or enjoy.
क्लिश्	,, ,,	To torment or afflict; to suffer or feel pain.
इष्	,, ,,	To cause to move quickly; to let fly; to cast; to escape; to smite; to impel or urge.
कुष्	,, ,,	To tear or retract; to test; to shine.
पुष्	,, ,,	To nourish; to support; to thrive.
प्रुष्	,, ,,	To become wet; to pour out; to fill.
प्लुष्	,, ,,	To burn; to singe; to sear.
मुष	,, ,,	To steal; to ravish; to dispel; to captivate; to surpass.
विष्	,, ,,	To separate; to disjoin.

ध्रस् or उध्रस् 9 P. To throw up.

(177) *If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ which is a substitute for य् or व् by way of Samprasârana, the short इ or उ is lengthened.

---

* हलः VI. 4. 2

(178) The vowel following a Sumprasârana is dropped.

(179) The roots *ज्या and ग्रह् take Samprasârana and †ज्ञा takes जा as its substitute in the conjugational tenses.

ज्या becomes जि by this rule, आ being dropped by (178). जि then becomes जी by (177) and is again shortened into जि by (171).

ज्या (जि) 9 P=To overpower; to oppress; to grow old.

ग्रह् (गृह्) 9 U To take; to catch; to capture; to captivate; to win over; to please; to perceive; to buy.

ज्ञा (जा) ,, U To know; to learn; to ascertain; to regard; to act

(180) Roots		Third Person Present Tense.		
धु or धू	1 U	धवति	धवतः	धवन्ति
		धवते	धवेते	धवन्ते
	5 U	धुनोति	धुनुतः	धुन्वन्ति
		धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते
	6 P	धुवति	धुवतः	धुवन्ति
	9 U	धुनाति	धुनीतः	धुनन्ति
		धुनीते	धुनाते	धुनते
	10 U	धूनयति	धूनयतः	धूनयन्ति
		धूनयते	धूनयेते	धूनयन्ते
पृ	3 P	पिपर्ति	पिपृतः	पिप्रति
	6 A	प्रियते	प्रियेते	प्रियन्ते
	5 P	पृणोति	पृणुतः	पृण्वन्ति
	9 P	पृणाति	पृणीतः	पृणन्ति
	10 U	पारयति	पारयतः	पारयन्ति
		पारयते	पारयेते	पारयन्ते
जॄ	1 P	जरति	जरतः	जरन्ति
	4 P	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति

---

* ग्रहिज्याषयिव्यधिवष्टिविचतिवृश्चतिभृज्जतीनां ङिति च VI. 1. 16.

† ज्ञाजनोर्जा VII. 3. 79.

Roots		Third Person Present Tense.		
जॄ	9 P	जृणाति	जृणीतः	जृणन्ति
	10 U	जारयति	जारयतः	जारयन्ति
		जारयते	जारयेते	जारयन्ते
इष्	1 U to go	एषति	एषतः	एषन्ति
		एषते	एषेते	एषन्ते
	4 P to move	इष्यति	इष्यतः	इष्यन्ति
	6 P to wish	इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
	9 P to let fly	इष्णाति	इष्णीतः	इष्णान्ति
क्षि	1 P	क्षयति	क्षयतः	क्षयन्ति
	5 P	क्षिणोति	क्षिणुतः	क्षिण्वन्ति
	6 P to abide; to go	क्षियति	क्षियतः	क्षियन्ति
	9 P	क्षिणाति	क्षिणीतः	क्षिणन्ति
यु	2 P	यौति	युतः	युवन्ति
	3 P to separate	युयोति	युयुतः	युय्वति
	9 U	युनाति	युनीतः	युनन्ति
		युनीते	युनाते	युनते
	10 A to censure	यावयते	यावयेते	यावयन्ते
वृ	1 U	वरति	वरतः	वरन्ति
		वरते	वरेते	वरन्ते
	5 U	वृणोति	वृणुतः	वृण्वन्ति
		वृणुते	वृण्वाते	वृण्वते
	9 U	वृणाति	वृणीतः	वृणन्ति
		वृणीते	वृणाते	वृणते
	10 U	वरयति	वरयतः	वरयन्ति
		वरयते	वरयेते	वरयन्ते
कॄ	6 P } to scatter	किरति	किरतः	किरन्ति
	9 U }	कृणाति	कृणीतः	कृणान्ति
		कृणीते	कृणाते	कृणते
	10 A to know, to inform	कारयते	कारयेते	कारयन्ते

Roots		Third Person	Present	Tense
गॄ	6 P to spit, to swallow	गिरति गिलति	गिरतः गिलतः	गिरन्ति गिलन्ति
	9 P to speak	गृणाति	गृणीतः	गृणन्ति
	10 to make known; to teach	गारयते	गारयेते	गारयन्ते
पॄ	3 P	पिपर्ति	पिपूर्तः	पिपुरति
	9 P	पृणाति	पृणीतः	पृणन्ति
विष्	1 P to sprinkle	वेषति	वेषतः	वेषन्ति
	3 U	वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविषति
		वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते
	9 P to separate	वेष्णाति	विष्णीतः	विष्णान्ति
प्री	4 A	प्रीयते	प्रीयेते	प्रीयन्ते
	9 U	प्रीणाति	प्रीणीतः	प्रीणन्ति
		प्रीणीते	प्रीणाते	प्रीणते
	10 U	प्रीणयति	प्रीणयतः	प्रीणयन्ति
		प्रीणयते	प्रीणयेते	प्रीणयन्ते
मी	4 A to die	मीयते	मीयेते	मीयन्ते
	9 U	मीनाति	मीनीतः	मीनान्ति
		मीनीते	मीनाते	मीनते
	10 U to go, to understand	माययति माययते	माययतः माययेते	माययन्ति माययन्ते
ज्या	9 P	जिनाति	जिनीतः	जिनन्ति
ग्रह्	1 P	ग्रहति	ग्रहतः	ग्रहन्ति
	9 U	गृह्णाति	गृह्णीतः	गृह्णन्ति
		गृह्णीते	गृह्णाते	गृह्णते
	10 U	ग्राहयति	ग्राहयतः	ग्राहयन्ति
		ग्राहयते	ग्राहयेते	ग्राहयन्ते
ज्ञा	9 U	जानाति	जानीतः	जानान्ति
		जानीते	जानाते	जानते
स्कु	5 U	स्कुनोति	स्कुनुतः	स्कुन्वान्ति
		स्कुनुते	स्कुन्वाते	स्कुन्वते

Roots	Third Person	Present	Tense
स्कु 9 U	स्कुनाति	स्कुनीतः	स्कुनान्ति
	स्कुनीते	स्कुनाते	स्कुनते
ध्रस् or उध्रस् 9 P	उध्रस्नाति	उध्रस्नीतः	उध्रस्नान्ति
10 P	उध्रासयाति	उध्रासयतः	उध्रासयान्ति
मृड् 6 P	मृडति	मृडतः	मृडन्ति
9 P	मृड्नाति	मृड्नीतः	मृड्नान्ति

(181) झृ, री, व्री, तुभ् and क्लिश् belong to the 4th and 9th conjugations, and पू, दृ, ली, गृध्, क्षुभ्, प्लुष्, पुष् and मुष् to the 1st, 4th and 9th ones.

(182) श्रंथ्, मंथ्, कुंथ्, and पुष् belong to the 1st and 9th and श्रथ्, मंथ्, खच्च्, and ग्रह् to the 1st, 9th and 10th conjugations.

(183)[*] सि, द्रू, अश् and स्कु, स्तम्भ्, स्तुम्भ् स्कम्भ्, स्कुम्भ् (the last four roots meaning " to obstruct or stop ") belong to the 5th and 9th conjugations.

(184) Parasmaipada and Atmanepada.

[†] क्री 9 U to buy.

परिक्री	to buy; to repay; or return; to hire (with instr. or dat. of the price)	Atmanepadi.
विक्री	to sell; to barter or exchange.	
अवक्री	to purchase; to hire, to bribe.	

[‡] ज्ञा 9 U to know

ज्ञा by itself and अनुज्ञा " to permit; " take either pada. संज्ञा ' to remember, to think of " is Parasmaipadi.

ज्ञा with the following prepositions and in the following senses is always Atmanepadi.

संज्ञा = To know; to live in harmony; to agree to; to watch; to appoint; to look for.

---

[*] स्तन्भुस्तुन्भुस्कन्भुस्कुन्भुस्कुञ्भ्यः श्नुश्च ॥

[†] परिव्यवेभ्यः क्रियः (1. 3. 18)

[‡] अपह्नवे ज्ञः (1. 3. 44)

अपज्ञा = To deny or conceal.

प्रज्ञा = To know; to find out; to discern.

प्रतिज्ञा = To promise, to assert; to adduce; to own, to confirm to approve; to observe; to remember with regret.

The desiderative of ज्ञा is always Atmanepadi.

PART III.

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(185) Out of the six Tenses and four Moods in Sanskrit, two tenses and two moods have been treated of in Part I with reference to the 1st, 4th, 6th, and 10th conjugations, and in Part II with reference to the 2nd, 3rd, 5th, 7th 8th and 9th ones. This division of verbs into 10 conjugations disappears in the remaining tenses and moods, hence the term "Non-conjugational Tenses and Moods."

In treating the Non-conjugational Tenses and Moods, roots are, however, divided into three groups, called Set (स इट् *i. e.* with इ), Wet (वा इट् *i. e.* with or without इ), and Anit (अन् इट् *i. e.* without इ).

† Set roots take the augment इ before all A'rdhadhatuka or non-conjugational terminations which begin with any consonant except य्. Wet roots admit इ optionally, while Anit roots do not take it.

Set, Wet, and Anit roots undergo certain modifications in special cases which will be noted down in their proper places.

(186)‡ Monosyllabic roots ending in long ऊ and long ॠ are set.

---

* संप्रतिभ्यामनाध्याने (1. 3. 46)

† आर्धधातुकस्येड्वलादेः ॥ 7. 2. 35

‡ ऊदृदन्तैर्यौति रुक्ष्णुशीस्नुनुक्षुश्विडीङ्श्रिभिः ॥
वृङ्वृञ्भ्यांचविनैकाचोऽजन्तेषुनिहताः स्मृताः ॥ सि. कौ.

Exception:—सू 2nd and 4th conj. A. ‘to give birth to’ and धू 5th and 9th conj. P. A. ‘to shake’ are Wet.

(*a*) All other monosyllabic roots ending in a vowel are Anit.

Exception:—यु (2nd conj.) रु—क्ष्णु—शी—स्नु—नु—क्षु—श्वि—डी—श्रि—वृ (9th conj. A) and वृ (5th conj. U.) are Set. स्तृ is Wet.

(187) Most of the roots ending in a consonant and all derived roots are Set.

(*a*) The roots enumerated in the following Kârikâs are the only Anit ones. The roots तृप्—दृप्—स्विद्—पद्—सिध्—बुध—मन्—पुष्—श्लिष् when belonging to the 4th conjugation and the roots वस् 1. P; निज् 3. U; विज् 3. U; शक् 5. P; are Anit; out of these तृप् when belonging to the 1. 5. 6. P. 10 U. and दृप् to 1. 6. P. 10 U. conjugations are Wet, and the remaining when not of the 4th conjugation are Set. विद् 6. P. A. ‘to get’ is Anit according to चांद्र, दौर्ग and others and is seen in the Bhâshya. It is Set in the opinion of व्याघ्रभूति and others. रञ्ज्—मस्ज्—अद्—पद्—तुद्—शुध्—शुष्—पुष् and शिष् are Anit in the opinion of व्याघ्रभूति and others, but are not said to be so in the Pâtanjali Mahábháshya.

शक्ऌ पच् मुचि रिच् वच् विच् । सिच् प्रच्छि त्यज् निजिर् भजः ॥

भञ्ज् भुज् भ्रस्ज् मस्जि यज् युज् रुज् ।
रञ्ज् विजिर् स्वञ्जि सञ्ज् सृजः ॥ १ ॥

अद् क्षुद् खिद् छिद् तुदि नुदः । पद्य भिद् विद्यतिर् विनद् ॥
शद् सदी स्विद्यतिः स्कन्दि । हदी क्रुध् क्षुधि बुध्यती ॥ २ ॥
बन्धिर् युधि रुधी राधि । व्यध् शुधः साधि सिध्यती ॥
मन्य हन्नाप् क्षिप् छुपि तप् । तिपस्तृप्यति दृप्यती ॥ ३ ॥
लिप् लुप् वप् शप् स्वप् सृपि यभ् । रभ् लभ् गम् नम् यमो रमिः ॥
क्रुशिर् दंशि दिशी दृश् मृश् । रिश् रुश् लिश् विश् स्पृशः कृषिः ॥ ४ ॥
त्विष् तुष् द्विष् दुष् पुष्य पिष् विष् । शिष् शुष् श्लिष्यतयो घसिः ॥
वसतिर् दह दिहि दुहो । नह् मिह् रुह् लिह् वहिस्तथा ॥ ५ ॥

अनुदात्ता हलन्तेषु धातवो द्व्यधिकं शतम् ॥
तुदादौ मतभेदेन स्थितौ यौ च चुरादिषु ॥ ६ ॥

तृप् दृपी तौ वारयितुं श्यना निर्देश आदृतः ॥
स्विद्यपद्यौ सिध्यबुध्यौ मन्यपुष्यश्लिषः श्यना ॥ ७ ॥

वासिः शपा लुका यौतिर्निर्दिष्टोऽन्यनिवृत्तये ॥
णिजिर् विजिर् शकॢ इति सानुबन्धा अमी तथा ॥ ८ ॥

विन्दविश्वांद्रदौर्गादेरिष्टो भाष्येपि दृश्यते ॥
व्याघ्राभूत्यादयस्त्वेनं नेह पेठुरिति स्थितम् ॥ ९ ॥

रञ्जिमस्जी अदिपदी तुद् शुध् शुषि पुषि शिषिः ॥
भाष्यानुक्ता न वेहोक्ता व्याघ्रभूत्यादिसंमतेः ॥ १० ॥सि० कौ०

* (*b*) The following are Wet roots :—

अक्षितक्षी त्वक्षि तञ्च् व्रश्चञ्जी ताञ्जि मार्जति ॥
मार्ष्टि क्लिदि स्यन्दि सिध् रध् । गुपूत्रपूतृपूदृपू छपः क्लिशिः ॥ १ ॥

क्षाम्यति क्षमते नश्यत्यश्नुते गृहि गाहि च ॥
गुहू तुहू तृहू द्रुह्य मुह्य स्तृंहि स्निहिस्तथा ॥ २ ॥

स्नुह्यतिर्बृंहतीत्येते त्रिंशद्द्वावधिकौ स्मृतौ ।
धातवो हि वधैर्वैट्क्रास्तेष्वञ्जिर्लुङि सेट् स्मृतः ॥ 3 ॥

CHAPTER XI.

The Perfect *i. e.* लिट् or परोक्षावृत्तिः

(188) The Perfect or "The Remote Past Tense" is of two kinds, one is called the Reduplicative Perfect and the other the Periphrastic Perfect. Some roots take exclusively the former and some the latter; while there are others which take either.

---

* This Karika and the others marked with an asterisk for some of the varieties of the Aorist have been composed by the learned Shastri Mr. Vithal Dhondadeo Joshi of Palgarh now working as the head corrector in the Gujarathi Press in Bombay. My heart-felt thanks are due to him for the kind help I received at his hands from time to time for this compilation.

(*a*) The Reduplicative Perfect:—All primitive or monosyllabic roots beginning with अ, आ, or short इ, उ, ऋ or with any consonant and the roots ऋच्छ्, and ऊर्णु take the Reduplicative Perfect.

(*b*) The Periphrastic Perfect:—All primitive roots of more than one syllable except * ऊर्णु, all roots beginning with long ई-ऊ ऋ or prosodially long vowel *i. e.* a short vowel followed by a conjunct consonant except † ऋच्छ्, roots beginning with ए and ओ, all derived roots such as those of the 10th conjugation, causals, desideratives and others, and the roots ‡ दय्—अय्—कास् and आस् take the Periphrastic Perfect.

(*c*) § The roots उष्—विद्—जागृ—भी—ह्री—भृ—हु and दरिद्रा admit of both the perfects.

The Reduplicative perfect.

(189) Terminations.

	Parasm.			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1**	अ	व	म	§§ए	वहे	महे
2	थ	अथुस्	अ	से	आथे	ध्वे
3	अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

---

* ऊर्णोतेराम् नेतिवाच्यम् ॥

† इजादेर्गुरुमतोऽनृच्छः ॥ 3. 1. 36

‡ दयायासश्च ॥ 3. 1. 37

§ उषविदजागृभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ 3. 1. 53
भी–ह्रीभृहुवांश्लुवच्च ॥ 3. 1. 39

** परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणल्वमाः ॥ 3. 4. 82

णल् (अ)—अतुस्—उस्
थल् (थ)—अथुस्—अ
णल् (अ)—व —म
} are the Parasmaipada. terminations of the Perfect.

§§ लिटस्तझयोरेशिरेच ॥ 3. 4. 81. The Atmanepada terminations are the same as those of the Present Tense of the 2nd class of conjugations with ए and इरे for ते and अते of the third person.

(*a*) Three terminations थ—व—म in the Parasmaipada, and four वहे—महे—से and ध्वे in the Atmanepada are capable of admitting the augment इ.

Rules regarding the augment इ *in the Perfect.*

1 All Set roots admit इ as usual.

2 The Wet root सू admits इ necessarily but the roots स्वृ and धू do it optionally before थ and necessarily before व and म.

3. All other Wet Roots take इ optionally as usual.

4. * Anit roots कृ—सृ—भृ—वृ—स्तु—द्रु—स्रु—and श्रु do not admit इ in the perfect as usual. वृ † however takes इ optionally before थ. कृ with सम्-परि or उप is also an exception, see 197.

5. ‡ Anit roots ending in short ऋ admit इ necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे but not before थ.
Exception:—The root ऋ 1 and 3 conj. P. ‘to go’—see (194 and 197).

6. Anit roots with a final vowel except short ऋ or having an अ in them take इ optionally before थ and necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे.

7. All other Anit roots take इ necessarily in the perfect.

(*b*)§ When the 2nd person plural terminations षीध्वम्—ध्वम् and ध्वे of the Benedictive, Aorist and Perfect follow a vowel except अ or आ or follow य्—व्—र्—ल्—or ह्, the ध् is changed to ढ् necessarily in the absence of the intermediate इ and optionally when the intermediate इ is preceded by any vowel except अ or आ or the consonants य्—व्—र्—ल् or ह्.

---

* कृसृभृवृस्तुद्रुस्रुश्रुवो लिटि ॥ 7. 2. 13

† बभूथाततन्थजगृम्भववर्थेति निगमे । 7. 3. 64

‡ अजन्तोऽकारवान्वायस्तास्यनिट् थलि वेडयम् ।
ऋदन्त ईदृङ् नित्यानिट् क्राद्यन्यो लिटि सेड् भवेत् ॥

§ इणः षीध्वंलुङ्लिटां धोऽङ्गात् ॥ 8. 3. 78 विभाषेटः ॥ 8. 3. 89

(190) The root is * reduplicated according to the rules of reduplication in Chapter VI.

(191) The Parasmaipada singulars are strong; all other terminations are weak.

(*a*) The penultimate short of roots takes Guna before the strong terminations and the final vowel and penultimate अ † take Vriddhi necessarily before the अ of the third person singular and optionally before the अ of the first person singular Parasmaipada. Before the थ of the 2nd person singular Parasmaipada, the final vowel of roots takes Guna and the penultimate अ remains the same.

(192) Irregularities regarding Guna or Vridhi.

(1) मृज् [see 85 (*a*)]

(2) The vowel of विद् is not gunated before the affix आम् which is strong, see (212).

(3) The ॠ of जागृ takes Guna before any सार्वधातुक or आर्धधातुक affix except वि, चिण् (इ), णल् (अ 1st and 3rd pers. sing. Perfect) or one distinguished by a mute ङ् (see 212).

(4) The final vowel of दीधी and वेवी and the intermediate इ do not take Guna or Vridhi, (see 210 and 211).

मृज् (Wet) 1. 2. P. 'to cleanse, to purify, to deck.'

	S.	D.	P.
1	ममार्ज	ममृजिव-ममृज्व-ममार्जिव	ममृजिम-ममृज्म ममार्जिम
2	ममार्जिथ-ममार्ष्ठ	ममृजथुः-ममार्जथुः	ममृज-ममार्ज
3	ममार्ज	ममृजतुः-ममार्जतुः	ममृजुः-ममार्जुः

---

* लिंटिधातोरनभ्यासस्य VI. 1. 8

† अतउपधायाः ॥ VII. 2. 116
णलुत्तमोवा ॥ VII. 1. 91

1 मृजेर्वृद्धिः ॥ VII. 2. 114.

3 जाग्रोऽविचिण्णल्ङित्सु VII. 3 85.

4 दीधीवेवीटाम् I. I. 6.

(193) Irregularities regarding reduplication of certain roots in the Perfect.

1 दिगि (substitute for दे in the perfect) does not admit of reduplication.

2 जि is changed to गि, and चि is optionally changed to कि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative.

3 हि is changed to घि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist.

4 ह् of हन् is changed to घ् after its reduplicative syllable.

5 In the case of कृ with सम् , कृ is reduplicated with स्.

6 The reduplicative इ of the root इ 2. P. 'to go' is lengthened before vowel weak terminations.

7 The root अश् 5 A ' to pervade' inserts न् after the reduplicative syllable. अश् 9. P. ' to eat ' is regular.

8 The roots भी—ह्री—भृ and हु have their bases reduplicated as in the 3rd conjugation before आम् and the auxiliary verb to be appended.

9 The उ of reduplicative भु of the root भू is replaced by अ. For दिगि—see under 195.

---

2 सन्‌लिटोर्जेः ॥ VII. 3. 57.
विभाषाचेः ॥ VII. 3. 58.

3 हेरचङि. VII. 3. 56.

4 अभ्यासाच्च ॥ VII. 3. 55.

5 संस्कृ ॥

6 दीर्घ इणः किति । VII. 4. 69.

7 अश्नोतेश्च । VII. 4. 72.

8 भीह्रीभृहुवांश्लुवच्च ॥ III. 3. 39.

9 भवतेरः । VII. 4. 73.

जि (Anit) 1. P. 'to conquer, to win, to excel.'

	S.	D.	P.
1	जिगाय-जिगय	जिग्यिव	जिग्यिम
2	जिगयिथ-जिगेथ	जिग्यथुः	जिग्य
3	जिगाय	जिग्यतुः	जिग्युः

चि (Anit) 5. P. A. ' to collect. '

Parasmaipada.

1	चिकाय-चिकय चिचाय-चिचय	चिक्यिव चिच्यिव	चिक्यिभ चिच्यिम
2	चिकयिथ-चिकेथ चिचयिथ-चिचेथ	चिक्यथुः चिच्यथुः	चिक्य चिच्य
3	चिकाय-चिचाय	चिक्यतुः चिच्यतुः	चिक्युः चिच्युः

Atmanepada.

1	चिक्ये चिच्ये	चिक्यिवहे चिच्यिवहे	चिक्यिमहे चिच्यिमहे
2	चिक्यिषे चिच्यिषे	चिक्याथे चिच्याथे	चिक्यिध्वे—ढ्वे चिच्यिध्वे—ढ्वे
3	चिक्ये चिच्ये	चिक्याते चिच्याते	चिक्यिरे चिच्यिरे

हि (Anit) 5. P. to throw, to grow, to go.

1	जिघाय—जिघय	जिघ्यिव	जिघ्यिम
2	जिघयिथ—जिघेथ	जिघ्यथुः	जिघ्य
3	जिघाय	जिघ्यतुः	जिघ्युः

For हन्—see under (199.).

For कृ with सम्——see under (197.).

इ (Anit) 2. P. ' to go '

1	इयाय—इयय	ईयिव	ईयिम
2	इययिथ-इयेथ	ईयथुः	ईय
3	इयाय	ईयतुः	ईयुः

अश् (Set) 9. P. ' to eat '

1	आश	आशिव	आशिम
2	आशिथ	आशथुः	आश
3	आश	आशतुः	आशुः

अश् (Wet) 5. A ' to pervade '

1	आनशे	आनशिवहे आनश्वहे	आनशिमहे आनश्महे
2	आनशिषे-आनक्षे	आनशाथे	आनशिध्वे-आनड्ढ्वे
3	आनशे	आनशाते	आनशिरे

For भी—ह्री—भृ and हु see (214).

For भू see section (195).

(194) Peculiarities regarding the augment इ before थ.

1 The augment इ is weak in the case of the roots विज् 7 conj. P. Hence the form is विविजिथ instead of विवेजिथ. विज् (Anit) 3. P. has विवेजिथ.

2 कृ with सम्, and the roots अद्—ऋ and व्ये admit इ necessarily before थ. The forms are सञ्चस्करिथ—आदिथ or जघसिथ—आरिथ and विव्ययिथ.

3 The termination थ, as applied to गा which is substitute for इ with अधि and the verbs of the कुटादि class (*i. e.* कुट्—पुट्—कुच्—गुज्—गुड्—डिप्—छुर्—स्फुट्—त्रुट्—लुट्—कुड्—पुड्—तुड्—स्फुर्—गुर्—नू—धू—कु and a few more not important) is weak.

4 The roots द्रुह्—मुह्—स्नुह् and स्निह् change their ह् to घ् or ढ् before a consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing. The forms therefore are as follows.

---

1 विजइट् ॥ 1. 2. 2

2 इडत्यर्तिव्ययनीनाम् ॥ VII. 2. 66

3 गाङ्कुटादभ्योऽञ्णिन्ङित् ॥ 1. 2. 1

4 वाद्रुहमुहष्णुहष्णिहाम् 8. 2. 33

2nd Person Sing.

दुद्रोहिथ	मुमोहिथ	सुष्णोहिथ	सिष्णेहिथ
दुद्रोढ	मुमोढ	सुष्णोढ	सिष्णेढ
दुद्रोग्ध	मुमोग्ध	सुष्णोग्ध	सिष्णेग्ध

दुद्रोह्+थ=दुद्रोघ्+थ=दुद्रोघ्+ध by (100) दुद्रोग्ध by (82). दुद्रोह्+थ=दुद्रोढ्+थ=दुद्रोढ्+ध by (100)=दुद्रोढ्+ढ् by (81) =दुद्रोढ by (101).

5 The roots मस्ज् and नश् take न् as their penultimate when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. The second person singular forms are therefore ममज्जिथ or ममङ्क्थ and नेशिथ or ननंष्ट.

6 The roots सह् and वह् substitute ओ for their अ when ढ् is dropped; hence उवह्+थ=उवढ्+थ by 99;=उवढ्+ध by (100) =उवढ्+ढ by 81=उवढ by (101) and by this rule उवोढ. The other form is उवहिथ.

7 The ह् of नह् is changed to ध् before a consonant except a nasal or a semi-vowel ननह्+थ=ननध्+थ=ननध्+ध् by (100)=ननद्ध by (82).

8 Anit roots having ऋ for their penultimate change it to र optionally before a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel.

सृज् and दृश् become therefore स्रज् and द्रश् before थ.

The roots सृज् and दृश् take इ optionally before थ; when they do not take इ the forms are सस्रष्ठ and दद्रष्ठ by (93). In the other case they are ससर्जिथ and ददर्शिथ.

---

5 मस्जिनशोर्झलि (मस्जेरन्त्यात्पूर्वोनुम्वाच्यः) 7. 1. 60.

6 सहिवहोरोदवर्णस्य 16. 3. 112.

7 नहोधः ॥ VIII. 2. 65.

8 अनुदात्तस्यचर्दुपधस्यान्यतरस्याम् ॥ VI. 1. 59.
विभाषासृजिदृशोः ॥ VII. 2. 65.
सृजिदृशोर्झल्यमकिति ॥ VI. 1. 58.

The Wet roots तृप् and दृप् have the following forms.

ततर्पिथ	ददर्पिथ	2nd Person sing.
ततर्प्थ	ददर्प्थ	
तत्रप्थ	दद्रप्थ	

9 वृ 5 P. takes इ optionally before थ as ववर्थ (वेद). ववरिथ is used in common speech.

10. The augment इ is optionally weak in the case of ऊर्णु.

ऊर्णुनुविथ or ऊर्णुनविथ.

विज् (Anit) 3 P. A. ‘ to divide, to distinguish.’

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	विवेज	विविजिव	विविजिम
2	विवेजिथ	विविजथुः	विविज
3	विवेज	विविजतुः	विविजुः

Atmanepada.

1	विविजे	विविजिवहे	विविजिमहे
2	विविजिषे	विविजाथे	विविजिध्वे
3	विविजे	विंविजाते	विविजिरे

विज् (Set) 7 P. ‘to tremble, to fear, to be distressed,’ has the same forms as those of विज् 3. P. विविजिथ being substituted for विवेजिथ 2nd person singular. विज् (set) 6. A. ‘to tremble’ has the same forms as those of विज् 3. A.

For कृ with सम्—कृ—अद्—व्ये–see 197, 195 and 200.

कुट् (Set) 6. P. ‘ to be crooked. ’

	S.	D.	P.
1	चुकोट	चुकुटिव	चुकुटिम
2	चुकुटिथ	चुकुटथुः	चुकुट
3	चुकोट	चुकुटतुः	चुकुटुः

---

9 बभूथाततन्थजगृम्भववर्थेतिनिगमे ॥ VII. 2. 64.

10 विभाषोर्णोः ॥ 1. 2. 3.

स्फुट्—त्रुट्—लुट्—स्फुर—नू and धू have their 2nd Person singular पुस्फुटिथ—तुत्रुटिथ—लुलुटिथ—पुस्फुरिथ—नुनुविथ and दुधुविथ.

द्रुह् (Wet) 4. P. ‘ to hate, to seek, to hurt.’

	S.	D.	P.
1	दुद्रोह	दुद्रुहिव-दुद्रुह्व	दुद्रुहिम-दुद्रुह्म
2	दुद्रोहिथ् दुद्रोढ-दुद्रोग्ध	दुद्रुहथुः	दुद्रुह
3	दुद्रोह	दुद्रुहतुः	दुद्रुहुः

मुह् (Wet) 4 P. ‘ to faint, to be foolish.’

1	मुमोह	मुमुहिव—मुमुह्व	मुमुहिम—मुमुह्म
2	मुमोहिथ मुमोढ—मुमोग्ध	मुमुहथुः	मुमुह
3	मुमोह	मुमुहतुः	मुमुहुः

स्नुह् (Wet) 4. P. ‘ to vomit ’

1	सुष्णोह	सुष्णुहिव—सुष्णुह्व	सुष्णुहिम—सुष्णुह्म
2	सुष्णोहिथ सुष्णोढ-सुष्णोग्ध	सुष्णुहथुः	सुष्णुह
3	सुष्णोह	सुष्णुहतुः	सुष्णुहुः

स्निह् (Wet) 4. P. ‘ to feel affection for.’

1	सिष्णेह	सिष्णिहिव-सिष्णिह्व	सिष्णिहिम-सिष्णिह्म
2	सिष्णेहिथ सिष्णेढ-सिष्णेग्ध	सिष्णिहथुः	सिष्णिह
3	सिष्णेह	सिष्णिहतुः	सिष्णिहुः

सृज् (Anit) 4. A. ‘ to be abandoned. ’

6. P. to leave or create

Parasmaipada.

1	ससर्ज	ससृजिव	ससृजिम
2	ससर्जिथ-सस्रष्ठ	ससृजथुः	ससृज
3	ससर्ज	ससृजतुः	ससृजुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	ससृजे	ससृजिवहे	ससृजिमहे
2	ससृजिषे	ससृजाथे	ससृजिध्वे
4	ससृजे	ससृजाते	ससृजिरे

दृश् (Anit) 1. P. ' to see '

1	ददर्श	ददृशिव	ददृशिम
2	ददर्शिथ—दद्रष्ठ	ददृशथुः	ददृश
3	ददर्श	ददृशतुः	ददृशुः

तृप् (Anit) 4. P. 'to be pleased'

1	ततर्प	ततृपिव	ततृपिम
2	ततर्पिथ—तत्रप्थ	ततृपथुः	ततृप
3	ततर्प	ततृपतुः	ततृपुः

दृप् (Anit) 4. P. 'to be proud' is to be similarly conjugated. When तृप् and दृप् are Wet, viz. when they are not of the 4th conjugation, they have two forms each for the dual and plural of the 1st person and three forms for the 2nd Person singular; these are

ततृपिव or ततृप्व; ततृपिम—ततृप्म; ततर्पिथ—ततर्प्थ-तत्रप्थ.
ददृपिव—ददृप्व; ददृपिम—ददृप्म; ददर्पिथ—ददर्प्थ—दद्रप्थ.

मस्ज् (Anit) 6. P. 'to sink into, to bathe, to despond.'

1	ममज्ज	ममज्जिव	ममज्जिम
2	ममज्जिथ—ममङ्क्थ	मयज्जथुः	ममज्ज
3	ममज्ज	ममज्जतुः	ममज्जुः

Roots वृ—वह्, नह् and नश् see 197 (b), 200, 201 and 201 (b)

ऊर्णु (Set) 2 P. A. 'to cover'.

Parasmaipada.

1	ऊर्णुनाव—ऊर्णुनव	ऊर्णुनुविव	ऊर्णुनुविम
2	ऊर्णुनुविथ-ऊर्णुनविथ	ऊर्णुनुवथुः	ऊर्णुनुव
3	ऊर्णुनाव	ऊर्णुनुवतुः	ऊर्णुनुवुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	ऊर्णुनुवे	ऊर्णुनुविवहे	ऊर्णुनुविमहे
2	ऊर्णुनुविषे	ऊर्णुनुवाथे	ऊर्णुनुविध्वे-ढ्वे
3	ऊर्णुनुवे	ऊर्णुनुवाते	ऊर्णुनुविरे

(195) Note the following substitutes :—

1 The roots गुप्—धुप्—विच्छ्—पण्—पन् preserve optionally their आय्, so do the verbs ऋत and कम् their ईय् and अय् respectively before the terminations of the non-conjugational tenses and moods.

2 The roots अस् and ब्रू have no forms for the non-conjugational tenses, and घस् is wanting in the Perfect and Benedictive. अस्. and ब्रू substitute भू and वच् respectively. अस् forms its reduplicated Perfect regularly when it is an auxiliary verb.

3 भू takes व् viz. becomes भूव् before vowel terminations in the Aorist and Perfect.

4 The roots दे 'to protect,' and इ with अधि 'to study,' substitute दिगि and गा necessarily in the perfect, and वे 'to weave,' चक्ष् 'to speak,' and अद् 'to eat' substitute optionally वय्, ख्या or क्शा and घस् respectively. ख्या and क्शा take both P. and A. terminations and are necessary substitutes in the remaining non-conjugational tenses and moods. For घस् see section 199 and page 192.

---

1 आयादयआर्धधातुके वा ॥ 3. 1. 31.

2 अस्तेर्भूः ॥ 2. 4. 52.

3 भुवोवुग्लुङ्लिटोः 6. 4. 88.

4 दयतेर्दिगि लिटि ॥ 7. 4. 9.
गाङ् लिटि ॥ 2. 4. 49.
वेञोवयिः ॥ 2. 4. 41.
चक्षिङः ख्याञ् ॥ वा लिटि ॥ 2. 4. 54.—2. 6. 55.
लिट्यन्यतरस्याम् ॥ 2. 4. 49.

5 **प्याय्** ‘to grow’ substitutes **पी** in the Perfect and Frequentative.

6 **दी** ‘to decay’ inserts **य्** viz. becomes **दीय्** before vowel weak terminations.

7 **अज्** ‘to go, to throw’ substitutes **वी** before the terminations of the non-conjugational tenses and moods but optionally before consonantal terminations beginning with any consonant except **य**.

8 **श्रन्थ्** and **ग्रन्थ्** 9. P. **दम्भ्** 5. P. and **स्वञ्ज्** 1. A. drop their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect.

9 **रध्** inserts **न्** before **ध्** when a vowel follows.

For **गुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत्** and **कम्** see 213.

For **वच्** see 200.

अस् (Set) ‘to be’ an auxiliary verb.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	आस	आसिव	आसिम
2	आसिथ	आसथुः	आस
3	आस	आसतुः	आसुः

Atmanepada.

1	आसे	आसिवहे	आसिमहे
2	आसिषे	आसाथे	आसिध्वे
3	आसे	आसाते	आसिरे

---

5 लिङ्यङोश्च 6. 1. 29.

6 दीङोयुडचि क्ङिति ॥ 6. 4. 63.

7 अजेर्व्यघञपोः ॥ वलादावार्धधातुके वेष्यते ॥ 2. 4. 56.

8 श्रन्थिग्रन्थिदम्भिस्वञ्जीनां लिटः कित्वं वेति व्याकरणान्तरम्

9 रधिजभोरचि 7. 1. 61.

भू (Set) 1. P. A. 'to be, to become.'

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	बभूव	बभूविव	बभूविम
2	बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
3	बभूव	बभूवतुः	बभूवुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	बभूवे	बभूविवहे	बभूविमहे
2	बभूविषे	बभूवाथे	बभूविध्वे-ढ्वे
3	बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

भू becomes भूव् by the 3rd of this rule. When reduplicated it becomes भूभूव्-भुभूव् and भभूव् by $\frac{193}{9}$ and then बभूव् .

दे (Anit) 1. A. 'to protect.

1	*दिग्ये	दिग्यिवहे	दिग्यिमहे
2	दिग्यिषे	दिग्याथे	दिग्यिध्वे-ढ्वे
3	दिग्ये	दिग्याते	दिग्यिरे

इ with अधि (Anit) 2. A. 'to study, to think.'

1	अधिजगे	अधिजगिवहे	अधिजगिमहे
2	अधिजगिषे	अधिजगाथे	अधिजगिध्वे
3	अधिजगे	अधिजगाते	अधिजगिरे

For वे See 200.

चक्ष् (Set) 'to speak.'

Parasmaipada.

1	†चख्यौ-चक्शौ	चख्यिव-चक्शिव	चख्यिम-चक्शिम
2	चख्यिथ-चख्याथ चक्शिथ-चक्शाथ	चख्यथुः-चक्शथुः	चख्य-चक्श
3	चख्यौ-चक्शौ	चख्यतुः-चक्शतुः	चख्युः-चक्शुः

---

* See $\frac{193}{1}$

† See 196.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	चचक्षे चख्ये-चक्शे	चचक्षिवहे चख्यिवहे-चक्शिवहे	चचक्षिमहे चख्यिमहे-चक्शिमहे
2	चचक्षिषे चख्यिषे-चक्शिषे	चचक्षाथे चख्याते-चक्शाथे	चचक्षिध्वे चख्यिध्वे-ढ्वे-चक्शिध्वे
3	चचक्षे चख्ये-चक्शे	चचक्षाते चख्याते-चक्शाते	चचक्षिरे चख्यिरे-चक्शिरे

अद् (Anit) 2. P. ‘ to eat. ’

1	आद-जघास-जघस	आदिव—जक्षिव	आदिम—जक्षिम
2	आदिथ-जघासिथ	आदथुः—जक्षथुः	आद—जक्ष
3	आद—जघास	आदतुः—जक्षतुः	आदुः—जक्षुः

प्याय् (Set 1 A.) ‘ to grow, to increase. ’

1	पिप्ये	पिप्यिवहे	पिप्यिमहे
2	पिप्यिषे	पिप्याथे	पिप्यिध्वे-ढ्वे
3	पिप्ये	पिप्याते	पिप्यिरे

दी (Anit) 4. A. ‘ to perish, to decay ’

1	दिदीये	दिदीयिवहे	दिदीयिमहे
2	दिदीयिषे	दिदीयाथे	दिदीयिध्वे-ढ्वे
3	दिदीये	दिदीयाते	दिदीयिरे

अज् (Set) 1. P. ‘ to go, to drive. ’

1	विवाय—विवय	विव्यिव—आजिव	विव्यिम—आजिम
2	विवयिथ—विवेथ आजिथ	विव्यथुः	विव्य
3	विवाय	विव्यतुः	विव्युः

For श्रन्थ्—ग्रन्थ् and दम्भ् see $\frac{20}{7}^{1}$

स्वञ्ज् (Anit) 1. A. ‘ to embrace, to encircle. ’

1	सस्वञ्जे-सस्वजे	सस्वञ्जिवहे-सस्वजिवहे	सस्वञ्जिमहे-सस्वजिमहे
2	सस्वञ्जिषे-सस्वजिषे	सस्वञ्जाथे-सस्वजाथे	सस्वञ्जिध्वे—सस्वजिध्वे
8	सस्वञ्जे-सस्वजे	सस्वञ्जाते-सस्वजाते	सस्वञ्जिरे—सस्वजिरे

For रध्—see 20 (b.).

(196) * Roots with a final आ take औ instead of अ as the termination of the first and third person singular Parasmaipada and drop आ before the vowel weak terminations and the intermediate इ.

Exception:—ख्या is a substitute for चक्ष् and hence it is wanting in the non-conjugational tenses and moods, and the forms derived from it are substitutes for चक्ष्.

(*a*) † The roots मी–मि and दी substitute आ for their final vowel in the gerund in य and before any Guna or Vridhi making termination. This change is optional in the case of the root ली. For दी see page 192.

(*b*) ‡ Roots ending in ए, ऐ and ओ substitute आ for them in the non-conjugational tenses.

Exception:—The final ए of व्ये is not replaced by आ in the perfect. For वे, ह्वे and दे see pages 201 and 191.

या (Anit) 2. 'to go.'

	S.	D.	P.
1	ययौ	ययिव	ययिम
2	ययिथ-ययाथ	ययथुः	यय
	ययौ	ययतुः	ययुः

मी (Anit) 9. P. A. 'to destroy.'

मि (Anit) 5. P. A. 'to scatter.'

Parasmaipada.

1	ममौ	मिम्यिव	मिम्यिम
2	ममाथ-ममिथ	मिम्यथुः	मिम्य
3	ममौ	मिम्यतुः	मिम्युः

---

* आतऔ णलः 7. 1. 34.
आतोलोपइटि च 6. 4. 64.

† मीनातिमिनोतिदीङां ल्यपिच 6. 1. 50.
विभाषा लीयतेः 6. 1. 51.

‡ आदेच उपदेशेऽशिति ॥ 6. 1. 45.
न व्यो लिटि 6. 1. 46.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	मिम्ये	मिम्यिवहे	मिम्यिमहे
2	मिम्यिषे	मिम्याथे	मिम्यिध्वे-ढ्वे
3	मिम्ये	मिम्याते	मिम्यिरे

ली (Anit) 1. P. ‘to liquify.’ 9. P. ‘to adhere to, to melt.’

1	लिलाय-लिलय ललौ	लिल्यिव	लिल्यिम
2	लिलेथ-लिलयिथ ललाथ-ललिथ	लिल्यथुः	लिल्य
3	लिलाय-ललौ	लिल्यतुः	लिल्युः

ली (Anit) 4. A. ‘to adhere to.’

1	लिल्ये	लिल्यिवहे	लिल्यिमहे
2	लिल्यिषे	लिल्याथे	लिल्यिध्वे-ढ्वे
3	लिल्ये	लिल्याते	लिल्यिरे

धे (Anit) 1. P. ‘ to drink.’

1	दधौ	दधिव	दधिम
2	दधिथ—दधाथ	दधथुः	दध
3	दधौ	दधतुः	दधुः

मे (Anit) 1. A. ‘ to exchange ’ is to be similarly conjugated.

ग्लै (Anit) 1. P. ‘to be languid, to fade’.

1	जग्लौ	जग्लिव	जग्लिम
2	जग्लिथ—जग्लाथ	जग्लथुः	जग्ल
3	जग्लौ	जग्लतुः	जग्लुः

कै-क्षै गै-त्रै-दै-ध्यै प्यै-म्लै-ड्यै-श्रै and **स्त्यै** to be similarly conjugated.

सो (Anit) 4. P. ‘to finish.’

1	ससौ	ससिव	ससिम
2	ससिथ-ससाथ	ससथुः	सस
3	ससौ	ससतुः	ससुः

शो, दो and **छो** are to be similarly conjugated.

(197) * The roots ऋच्छ्–ऋ and those ending in long ॠ, the root जागृ and the roots ending in short ऋ preceded by a conjunct consonant change their vowel to अर् before the weak terminations of the perfect. शॄ, दॄ and पॄ do it optionally and shorten the vowel when they do not take Guna. ऋच्छ् takes the Reduplicative Perfect; ऋ admits इ necessarily before थ, and जागृ takes both Perfects. कृ †with सम्-परि and उप meaning 'to decorate or collect , or ‡ with उप in the senses of 'to alter the quality of a thing without destroying it, to prepare or to supply what is implied ' has स् prefixed to it, and since ऋ is now preceded by a conjunct consonant, it takes Guna and the root becomes an exception.

ऋच्छ् (Set) 6. P. ' to become hard, to go, to fail in faculties. '

	S.	D.	P.
1	आनर्च्छ	आनर्च्छिव	आनर्च्छिम
2	आनर्च्छिथ	आनर्च्छथुः	आनर्च्छ
3	आनर्च्छ	आनर्च्छतुः	आनर्च्छुः

ऋ (Anit) 1. P. ' to go, to get. ' 3. P. ' to go. '

1	आर	आरिव	आरिम
2	आरिथ	आरथुः	आर
3	आर	आरतुः	आरुः

स्तॄ (Set) 9. P. A. ' to cover, to spread. '

Parasmaipada.

1	तस्तार—तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम
2	तस्तरिथ	तस्तरथुः	तस्तर
3	तस्तार	तस्तरतुः	तस्तरुः

---

* ऋच्छत्यॄताम् ॥ 7. 4. 11
ऋतश्च संयोगादेर्गुणः ॥ 7. 4. 10
शॄदॄप्रां ह्रस्वो वा ॥ 7. 4. 12

† संपर्युपेभ्यः करौतौ भूषणे ॥ समवाये च ॥ 6. 1. 138.

‡ उपात्प्रातियत्नवैकृतवाक्याध्याहारेषुच ॥ 6. 1. 139.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे
2	तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिध्वे-ढ्वे
3	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे

शॄ (Set) 9. P. ' to tear asunder, to kill. '

1	शशार—शशर	शशरिव—शश्रिव	शशरिम—शश्रिम
2	शशरिथ	शशरथुः—शश्रथुः	शशर—शश्र
3	शशार	शशरतुः—शश्रतुः	शशरुः—शश्रुः

दॄ (Set) 9. P. ' to tear, to fear. '

1	ददार—ददर	ददरिव—दद्रिव	ददरिम—दद्रिम
2	ददरिथ	ददरथुः—दद्रथुः	ददर—दद्र
3	ददार	ददरतुः—दद्रतुः	ददरुः—दद्रुः

पॄ 3. 9. P. ' to fill. '

1	पपार—पपर	पपरिव—पप्रिव	पपरिम—पप्रिम
2	पपरिथ	पपरथुः—पप्रथुः	पपर—पप्र
3	पपार	पपरतुः-पप्रतुः	पपरुः—पप्रुः

For जागृ see (212).

स्मृ (Anit) 1. P. ' to remember. '

1	सस्मार—सस्मर	सस्मरिव	सस्मरिम
2	सस्मर्थ	सस्मरथुः	सस्मर
3	सस्मार	सस्मरतुः	सस्मरुः

(*a*) स्वृ (Wet) 1. P. ' to sound, to pain. '

1	सस्वार—सस्वर	सस्वरिव*	सस्वरिम*
2	सस्वरिथ—सस्वर्थ	सस्वरथुः	सस्वर
3	सस्वार	सस्वरतुः	सस्वरुः

---

* See 189 a (2).

(*b*) कृ-सृ-भृ &c. see 189 a (4).

कृ (Anit) 8. P. A. 'to do'

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	चकार—चकर	चकृव	चकृम
2	चकर्थ	चक्रथुः	चक्र
3	चकार	चक्रतुः	चक्रुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	चक्रे	चकृवहे	चकृमहे
2	चकृषे	चक्राथे	चकृढ्वे
3	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

सृ (Anit) 1. P. 'to go'

1	ससार—ससर	ससृव	ससृम
2	ससर्थ	सस्रथुः	सस्र
3	ससार	सस्रतुः	सस्रुः

श्रु (Anit) 5. P. 'to hear.'

1	शुश्राव-शुश्रव	शुश्रुव	शुश्रुम
2	शुश्रोथ	शुश्रुवथुः	शुश्रुव
3	शुश्राव	शुश्रुवतुः	शुश्रुवुः

भृ 1. P. A. 'to support.'

Parasmaipada.

1	बभार—बभर	बभृव	बभृम
2	बभर्थ	बभ्रथुः	बभ्र
3	बभार	बभ्रतुः	बभ्रुः

Atmanepada.

1	बभ्रे	बभृवहे	बभृमहे
2	बभृषे	बभ्राथे	बभृढ्वे
3	बभ्रे	बभ्राते	बभ्रिरे

For भृ 3. P. A. 'to hold' see Periphrastic Perfect.

वृ (Set) 5. P. A. 'to choose'.

	S.	D.	P.
1	ववार—ववर	ववृव	ववृम
2	ववर्थ (वेदे) ववरिथ	वव्रथुः	वव्र
3	ववार	वव्रतुः	वव्रुः

वॄ (Set) 9. A. 'to worship.'

1	वव्रे	ववृवहे	ववृमहे
2	ववृषे	वव्राथे	ववृढ्वे
3	वव्रे	वव्राते	वव्रिरे

वॄ is Anit when it belongs to the 1st conjugation.

स्तु (Anit) 2. P. A. 'to praise.'

Parasmaipada.

1	तुष्टाव—तुष्टव	तुष्टुव	तुष्टुम
2	तुष्टोथ	तुष्टुवथुः	तुष्टुव
3	तुष्टाव	तुष्टुवतुः	तुष्टुवुः

Atmanepada.

1	तुष्टुवे	तुष्टुवहे	तुष्टुमहे
2	तुष्टुषे	तुष्टुवाथे	तुष्टुढ्वे
3	तुष्टुवे	तुष्टुवाते	तुष्टुविरे

द्रु (Anit) 1. P. 'to melt, to flow.'

1	दुद्राव—दुद्रव	दुद्रुव	दुद्रुम
2	दुद्रोथ	दुद्रुवथुः	दुद्रुव
3	दुद्राव	दुद्रुवतुः	दुद्रुवुः

स्रु (Anit) 1. P. 'to flow, to ooze.'

1	सुस्राव—सुस्रव	सुस्रुव	सुस्रुम
2	सुस्रोथ	सुस्रुवथुः	सुस्रुव
3	सुस्राव	सुस्रुवतुः	सुस्रुवुः

कृ with सम् (Anit) 8 U 'to perform ceremony over a person, to adorn, to refine.'

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	सञ्चस्कार—सञ्चस्कर	सञ्चस्करिव	सञ्चस्करिम
2	सञ्चस्करिथ	सञ्चस्करथुः	सञ्चस्कर
3	सञ्चस्कार	सञ्चस्करतुः	सञ्चस्करुः

Atmanepada.

1	सञ्चस्करे	सञ्चस्करिवहे	सञ्चस्करिमहे
2	सञ्चस्करिषे	सञ्चस्कराथे	सञ्चस्करिध्वे-ढ्वे
3	सञ्चस्करे	सञ्चस्कराते	सञ्चस्करिरे

198 *The ending म् of roots is changed to न् when followed by म् or व्.

क्षम् (Wet) 1. A. 4. P. 'to endure, to forgive.'

Parasmaipada.

1	चक्षाम—चक्षम	चक्षमिव-चक्षण्व	चक्षमिम-चक्षण्म
2	चक्षमिथ—चक्षन्थ	चक्षमथुः	चक्षम
3	चक्षाम	चक्षमतुः	चक्षमुः

Atmanepada.

1	चक्षमे	चक्षमिवहे-चक्षण्वहे	चक्षमिमहे-चक्षण्महे
2	चक्षमिषे-चक्षंसे	चक्षमाथे	चक्षमिध्वे-चक्षन्ध्वे
3	चक्षमे	चक्षमाते	चक्षमिरे

(199) The roots गम्—हन्—जन्—खन् and घस् drop the radical vowel before weak terminations beginning with a vowel except before the augment अ in the 2nd variety of the Aorist. गम्—खन्, and घस् are regular. घस् after dropping अ becomes क्ष् by 87 and 83, क्+ष् making क्ष्. न् in जन् after dropping अ becomes ञ् by 81, and ज्+ञ् makes ज्ञ्.

गम् (Anit) 1 P. 'to go'

1	जगाम-जगम	जग्मिव	जग्मिम
2	जगमिथ—जगन्थ	जग्मथुः	जग्म
3	जगाम	जग्मतुः	जग्मुः

---

* म्वोश्च ॥ VIII. 2. 65.

हन् (Anit) 2 P. 'to kill.'

	S.	D.	P.
1	जघान—जघन	जघ्निव	जघ्निम
2	जघनिथ–जघन्थ	जघ्नथुः	जघ्न
3	जघान	जघ्नतुः	जघ्नुः

जन् (Set) 4. A. 'to be born'

1	जज्ञे	जज्ञिवहे	जज्ञिमहे
2	जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिध्वे
3	जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे

खन् (Set.). P. A. ' to dig up.'

Parasmaipada.

1	चखान—चखन	चख्निव	चख्निम
2	चखनिथ	चख्नथुः	चख्न
3	चखान	चख्नतुः	चख्नुः

Atmanepada.

1	चख्ने	चख्निवहे	चख्निमहे
2	चख्निषे	चख्नाथे	चख्निध्वे
3	चख्ने	चख्नाते	चख्निरे

For घस् see under 195.

(200) *When य्, व्, र्, ल्, are changed to इ, उ, ऋ, ऌ respectively, the vowel so substituted is called Samprasâraṇa.

When both the members of a conjunct consonant admit of Samprasaraṇa, the second semi-vowel only takes it.

If a Samprasâraṇa is followed by another vowel, the Samprâsaraṇa is substituted for both.

Before the weak terminations of the Perfect, Samprasâraṇa takes place both in the reduplicative syllable and tne semi-vowel of the root, but before the strong ones in the reduplicative syllable only.

---

* इग्यणः संप्रसारणम् । 1. 1. 45.
न संप्रसारणे संप्रसारणम् । 6. 1. 37.
संप्रसारणाच्च । 6. 1. 108.

*The roots व्रश्च्-प्रच्छ् and भ्रस्ज् do not take Samprasâraṇa in the Perfect.

† The roots व्यथ and द्युत take Samprasarana in the reduplicative syllable only before the strong as well as the weak terminations of the Perfect. श्वि takes Samprasâraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

‡ The roots वच्—स्वप्-यज्—वप्—वह्—वस्—वे—व्ये—ह्वे—वद् and श्वि take Samprasâraṇa before the weak terminations of the Perfect, Benedictive, Passive forms, Participle and Gerund; while the roots § ग्रह्—ज्या—वय् (substitute for वे)-व्यध्—वश्—व्यच् undergo the same change as above and also before the weak terminations of the conjugational tenses and Frequentative. व्रश्च्-प्रच्छ् and भ्रस्ज् do the same except in the Perfect.

वच् (Anit) 1. P. (also Atm. in non-conj. tenses) to speak (Including the substitute of ब्रू).

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	उवाच-उवच	ऊचिव	ऊचिम
2	उवचिथ-उवक्थ	ऊचथुः	ऊच
3	उवाच	ऊचतुः	ऊचुः

Atmanepada.

1	ऊचे	ऊचिवहे	ऊचिमहे
2	ऊचिषे	ऊचाथे	ऊचिध्वे
3	ऊचे	ऊचाते	ऊचिरे

---

* लिट्यभ्यासस्योभयेषाम् । 6. 1. 17.

† व्यथोलिटि । 7. 4. 68.
द्युतिस्वाप्योः संप्रसारणम् । 7. 4. 97.

‡ वचिस्वपियजादीनां किति । 6. 1. 16.

§ ग्रहिज्यावयिव्याधिवष्टिविचतिवृश्चतिपृच्छतिभृज्जतीनां ङिति च 6. 1. 16.

स्वप् (Anit) 2. P. ‘ to sleep. ’

	S.	D.	P.
1	सुष्वाप—सुष्वप	सुषुपिव	सुषुपिम
2	सुष्वपिथ—सुष्वप्थ	सुषुपथुः	सुषुप
3	सुष्वाप	सुषुपतुः	सुषुपुः

यज् (Anit) 2. P. A. ‘ worship, to sacrifice, to consecrate, to bestow. ’

Parasmaipada.

1	इयाज—इयज	ईजिव	ईजिम
2	इयजिथ—इयष्ठ	ईजथुः	ईज
3	इयाज	ईजतुः	ईजुः

Âtmanepada.

1	ईजे	ईजिवहे	ईजिमहे
2	ईजिषे	ईजाथे	ईजिध्वे
3	ईजे	ईजाते	ईजिरे

वप् (Anit) 1. P. A. ‘ to sow, to throw (as dice), to beget to shave, to weave. ’

Parasmaipada.

1	उवाप—उवप	ऊपिव	ऊपिम
2	उवपिथ—उवप्थ	ऊपथुः	ऊप
3	उवाप	ऊपतुः	ऊपुः

Atmanepada.

1	ऊपे	ऊपिवहे	ऊपिमहे
2	ऊपिषे	ऊपाथे	ऊपिध्वे
3	ऊपे	ऊपाते	ऊपिरे

वह् (Anit) 1. P. A. ‘ to blow, to carry, ’ &c.

Parasmaipada.

1	उवाह—उवह	ऊहिव	ऊहिम
2	उवहिथ—उवोढ	ऊहथुः	ऊह
3	उवाह	ऊहतुः	ऊहुः

Âtmanepada.

	S.	D.	P.
1	ऊहे	ऊहिवहे	ऊहिमहे
2	ऊहिषे	ऊहाथे	ऊहिध्वे-ढ्वे
3	ऊहे	ऊहाते	ऊहिरे

वस् (Anit) I. P. ' to dwell. '

1	उवास—उवस	ऊषिव	ऊषिम
2	उवसिथ—उवस्थ	ऊषथुः	ऊष
3	उवास	ऊषतुः	ऊषुः

वे (Anit) 1. P. A. ' to weave, to sew. '

* वे substitutes वय् optionally in the Perfect. य् of वय् does not take Sâmprasarana in the Perfect. य् of वय् takes व् as its substitute optionally before the weak terminations of the Perfect. वय् is Set and it admits इ necessarily before थ.

Parasmaipada.

1	उवाय-उवय	ऊयिव-ऊविव	ऊयिम-ऊविम
2	उवयिथ	ऊयथुः-ऊवथुः	ऊय-ऊव
3	उवाय	ऊयतुः-ऊवतुः	ऊयुः-ऊवुः

Atmanepada.

1	ऊये-ऊवे	ऊयिवहे-ऊविवहे	ऊयिमहे-ऊविमहे
2	ऊयिषे-ऊविषे	ऊयाथे-ऊवाथे	ऊयिध्वे-ढ्वे-ऊविध्वे-ढ्वे
3	ऊये-ऊवे	ऊयाते-ऊवाते	ऊयिरे-ऊविरे

According to 196 (*b*) वे has the following forms.

Parasmaipada.

1	ववौ	वविव	वविम
2	ववाथ-वविथ	ववथुः	वव
3	ववौ	ववतुः	ववुः

Atmanepada.

1	ववे	वविवहे	वविमहे
2	वविषे	ववाथे	वविध्वे-ढ्वे
3	ववे	ववाते	वविरे

---

* वेञोवयिः ॥ II. 4. 41.

लिटि वयोपः ॥ VI 1. 38.

वश्चास्यान्यतरस्यां किति ॥ VI. 1. 39.

* व्ये (Anit) **1. P. A.** 'to cover, to sew.'

The final ए of व्ये is not replaced by आ in the Perfect. व्ये admits of इ necessarily before थ.

The modified base of व्ये is विव्यय् before the strong, and **विवी** before the weak terminations, the ई of final वी in the latter case changing to य् by virtue of rule 123.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	विव्याय-विव्यय	विव्यिव	विव्यिम
2	विव्ययिथ	विव्यथुः	विव्य
3	विव्याय	विव्यतुः	विव्युः

Atmanepada.

1	विव्ये	विव्यिवहे	विव्यिमहे
2	विव्यिषे	विव्याथे	विव्यिध्वे-ढ्वे
3	विव्ये	विव्याते	विव्यिरे

ह्वे (Anit) 1, P. A. 'to call.'

† ह्वे takes Samprasarana when it is to be reduplicated.

Parasmaipada.

1	जुहाव-जुहव	जुहुविव	जुहुविम
2	जुहोथ-जुहुविथ	जुहुवथुः	जुहुव
3	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

Atmanepada.

1	जुहुवे	जुहुविवहे	जुहुविमहे
2	जुहुविषे	जुहुवाथे	जुहुविध्वे-ढ्वे
3	जुहुवे	जुहुवाते	जुहुविरे

वद् (Set) 1. P. 'to speak.'

1	उवाद-उवद	ऊदिव	ऊदिम
2	उवदिथ	ऊदथुः	ऊद
3	उवाद	ऊदतुः	ऊदुः

---

* न व्यो लिटि VI. 1. 46 ॥ इडत्यार्तिव्ययतीनाम् VII. 1. 66.

† अभ्यस्तस्य च । VI. 1. 33.

* श्वि takes Samprasaraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

श्वि (Set) 1. P. 'to grow, to swell, to prosper, to approach.'

	S.	D.	P.
1	शिश्वाय-शिश्वय शुशाव-शुशव	शिश्वियिव शुशुविव	शिश्वियिम शुशुविम
2	शिश्वयिथ शुशुविथ	शिश्वियथुः शुशुवथुः	शिश्विय शुशुव
3	शिश्वाय शुशाव	शिश्वियतुः शुशुवतुः	शिश्वियुः शुशुवुः

ग्रह् (Set) 9. P. A. 'to take.'

Parasmaipada.

1	जग्राह--जग्रह	जगृहिव	जगृहिम
2	जग्रहिथ	जगृहथुः	जगृह
3	जग्राह	जगृहतुः	जगृहुः

Atmanepada.

1	जगृहे	जगृहिवहे	जगृहिमहे
2	जगृहिषे	जगृहाथे	जगृहिध्वे-ढ्वे
3	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

ज्या (Anit) 9. P. 'to become old, to decay.'

1	जिज्यौ	जिज्यिव	जिज्यिम
2	जिज्यिथ—जिज्याथ	जिज्यथुः	जिज्य
3	जिज्यौ	जिज्यतुः	जिज्युः

व्यध् (Anit) 4. P. 'to strike.'

1	विव्याध-विव्यध	विविधिव	विविधिम
2	विव्यधिथ-विव्यद्ध	विविधथुः	विविध
3	विव्याध	विविधतुः	विविधुः

वश् (Set) 2. P. 'to wish.'

1	उवाश-उवश	ऊशिव	ऊशिम
2	उवशिथ	ऊशथुः	ऊश
3	उवाश	ऊशतुः	ऊशुः

---

* विभाषा श्वेः ॥ VI. 1. 30.

व्यच् (Set) 6. P. 'to deceive.'

	S.	D.	P.
1	विव्याच—विव्यच	विविचिव	विविचिम
2	विव्यचिथ	विविचथुः	विविच
3	विव्याच	विविचतुः	विविचुः

The following roots do not take Samprasarana in the Perfect.

व्रश्च् (Wet) 6. P. 'to cut, to tear, to wound.'

1	वव्रश्च	वव्रश्चिव-वव्रश्च्व	वव्रश्चिम-वव्रश्च्म
2	वव्रश्चिथ-वव्रष्ठ	वव्रश्चथुः	वव्रश्च
3	वव्रश्च	वव्रश्चतुः	वव्रश्चुः

प्रच्छ् (Anit) 6. P. 'to ask.'

1	पप्रच्छ	पप्रच्छिव	पप्रच्छिम
2	पप्रच्छिथ—पप्रष्ठ	पप्रच्छथुः	पप्रच्छ
3	पप्रच्छ	पप्रच्छतुः	पप्रच्छुः

भ्रस्ज् (Anit) 6, P. A. 'to fry'

Parasmaipada.

1	बभर्ज—बभ्रज्ज	बभर्जिव—बभ्रज्जिव	बभर्जिम—बभ्रज्जिम
2	बभर्जिथ-बभर्ष्ठ बभ्रज्जिथ-बभ्रष्ठ	बभर्जथुः-बभ्रज्जथुः	बभर्ज—बभ्रज्ज
3	बभर्ज-बभ्रज्ज	बभर्जतुः—बभ्रज्जतुः	बभर्जुः-बभ्रज्जुः

Atmanepada.

1	बभर्जे—बभ्रज्जे	बभर्जिवहे—बभ्रज्जिवहे	बभर्जिमहे—बभ्रज्जिमहे
2	बभर्जिषे-बभ्रज्जिषे	बभर्जाथे—बभ्रज्जाथे	बभर्जिध्वे—बभ्रज्जिध्वे
3	बभर्जे—बभ्रज्जे	बभर्जाते—बभ्रज्जाते	बभर्जिरे—बभ्रज्जिरे

*व्यथ् (Set) 1. A. 'to be uneasy, to fear.'

1	विव्यथे	विव्यथिवहे	विव्यथिमहे
2	विव्यथिषे	विव्यथाथे	विव्यथिध्वे
3	विव्यथे	विव्यथाते	विव्यथिरे

द्युत् (Set) 1. A. 'to shine'

1	दिद्युते	दिद्युतिवहे	दिद्युतिमहे
2	दिद्युतिषे	दिद्युताथे	दिद्युतिध्वे
3	दिद्युते	दिद्युताते	दिद्युतिरे

---

* व्यथोलिटि । VII. 4. 68.

(201)* When a root having an अ between two simple consonants does not change its reduplicative syllable, the अ is changed to ए and the reduplicative syllable dropped when followed by the weak terminations of the Perfect. When the थ of the 2nd person singular Parasmaipada takes the augment इ optionally, the above change takes place only when it takes इ and not when it does* not. The following Anit and Wet roots answer all the conditions in the rule.

(*a*) *Anit Roots.*

शक् 5. P. ' to be able.'

	S.	D.	P.
1	शशाक--शशक	शेकिव	शेकिम
2	शेकिथ-शशक्थ	शेकथुः	शेक
3	शशाक	शेकतुः	शेकुः

पच् 1. P. A. 'to cook'

Parasmaipada.

1	पपाच—पपच	पेचिव	पेचिम
2	पेचिथ--पपक्थ†	पेचथुः	पेच
3	पपाच	पेचतुः	पेचुः

Atmanepada.

1	पेचे	पेचिवहे	पेचिमहे
2	पेचिषे	पेचाथे	पेचिध्वे
3	पेचे	पेचाते	पेचिरे

शद् 1. 6. P. ' to decay, to cut. '

1	शशाद—शशद	शेदिव	शेदिम
2	शेदिथ—शशत्थ*	शेदथुः	शेद
3	शशाद	शेदतुः	शेदुः

---

* अतएकहल्मध्येऽनादेशादेर्लिटि ॥ VI. 4. 121.
थलि च सेटि ॥ VI. 4. 120.

† by (84)

पद् 4 A ‘ to go. ’

	S.	D.	P.
1	पेदे	पेदिवहे	पेदिमहे
2	पेदिषे	पेदाथे	पेदिध्वे
3	पेदे	पेदाते	पेदिरे

सद् 1. 6. P. ‘ to be weary ’ ‘ to wither. ’

1	ससाद—ससद	सेदिव	सेदिम
2	सेदिथ—ससत्थ*	सेदथुः	सेद
3	ससाद	सेदतुः	सेदुः

मन् 4 A. ‘ to think. ’

1	मेने	मेनिवहे	मेनिमहे
2	मेनिषे	मेनाथे	मेनिध्वे
3	मेने	मेनाते	मेनिरे

तप् 1. P. ‘ to heat ’ ‘ shine, ’ 4. A. ‘ to be powerful. ’

Parasmaipada.

1	तताप—ततप	तेपिव	तेपिम
2	तेपिथ—ततप्थ	तेपथुः	तेप
3	तताप	तेपतुः	तेपुः

Âtmanepada.

1	तेपे	तेपिवहे	तेपिमहे
2	तेपिषे	तेपाथे	तेपिध्वे
3	तेपे	तेपाते	तेपिरे

शप् 1. 4. P. A. ‘ to swear or curse. ’

Parasmaipada

1	शशाप—शशप	शेपिव	शेपिम
2	शेपिथ—शशप्थ	शेपथुः	शेप
3	शशाप	शेपतुः	शेपुः

Atmanepada.

1	शेपे	शेपिवहे	शेपिमहे
2	शेपिषे	शेपाथे	शेपिध्वे
3	शेपे	शेपाते	शेपिरे

---

* by (87)

यभ् 1. P. ‘ to cohabit or copulate. ’

	S.	D.	P.
1	ययाभ—ययभ	येभिव	येभिम
2	येभिथ—ययब्ध*	येभथुः	येभ
3	ययाभ	येभतुः	येभुः

रभ् 1. A. ‘ to begin. ’

1	रेभे	रेभिवहे	रेभिमहे
2	रेभिषे	रेभाथे	रेभिध्वे
3	रेभे	रेभाते	रेभिरे

नम् 1. P. “to bow’

1	ननाम—ननम	नेमिव	नेमिम
2	नेमिथ—ननन्थ†	नेमथुः	नेम
3	ननाम	नेमतुः	नेमुः

लभ् 1. A. ‘ to get ’.

1	लेभे	लेभिवहे	लेभिमहे
2	लेभिषे	लेभाथे	लेभिध्वे
3	लेभे	लेभाते	लेभिरे

यम् 1. P. ‘to restrain.’

1	ययाम-ययम	येमिव	येमिम
2	येमिथ-ययन्थ*	येमथुः	येम
3	ययाम	येमतुः	येमुः

रम् 1. A. ‘to play’.

1	रेमे	रेमिवहे	रेमिमहे
2	रेमिषे	रेमाथे	रेमिध्वे
3	रेमे	रेमाते	रेमिरे

दह् 1. P ‘to burn’.

1	ददाह—ददह	देहिव	देहिम
2	देहिथ—ददग्ध‡	देहथुः	देह
3	ददाह	देहतुः	देहुः

---

* ययभ् + थ = ययभ् + ध by (100); = ययब् + ध by (82) = ययब्ध

† by (92)

‡ ददह् + थ = ददघ् = थ by (99); = ददघ् + ध, by (100) = ददग् +
ध (82); = ददग्ध.

नह् 4. P. A. 'to bind; to dress or arm oneself'.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	ननाह--ननह	नेहिव	नेहिम
2	नेहिथ–ननद्ध	नेहथुः	नेह
3	ननाह	नेहतुः	नेहुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	नेहे	नेहिवहे	नेहिमहे
2	नेहिषे	नेहाथे	नेहिध्वे-ढ्वे
3	नेहे	नेहाते	नेहिरे

(b) *Wet Roots.*

रध् 4. P. 'to kill, to subdue, to cook' inserts न् before a vowel. Hence there are only two forms by the above rule; viz. रेध्व and रेध्म.

1	ररन्ध	ररन्धिव-रेध्व	ररन्धिम-रेध्म
2	ररान्धिथ–ररद्ध	ररन्धथुः	ररन्ध
3	ररन्ध	ररन्धतुः	ररन्धुः

नश् 4. P. 'to vanish'.

1	ननाश—ननश	नेशिव—नेश्व	नेशिम—नेश्म
2	नेशिथ—ननंष्ठ	नेशथुः	नेश
3	ननाश	नेशतुः	नेशुः

Exceptions to Rule (201).

* (1) The roots दद् and शस् .

दद् (Set) 1. A. 'to give, to present.'

	S.	D.	P.
1	दददे	ददादिवहे	ददादिमहे
2	ददादिषे	ददादाथे	ददादिध्वे
3	ददादे	ददादाते	ददादिरे

शस् (Set) 1. P. ' to kill. '

1	शशास—शशस	शशासिव	शशासिम
2	शशासिथ	शशासथुः	शशास
3	शशास	शशासतुः	शशासुः

---

* न शसददवादिगुणानाम् VI. 4. 126.

(2) The roots जन् and दय् for which see 199 and 211 respectively.

(3) The roots of the 10th conjugation take the Periphrastic Perfect and therefore though some of the roots answer the conditions of this rule they do not follow it.

(4) Roots beginning with व and the roots having an अ from a Guna change.

वम् (Set) 1. P. ' to vomit, to, emit, to reject.'

	S.	D.	P.
1	ववाम—ववम	ववमिव	ववमिम
2	ववमिथ	ववमथुः	ववम
3	ववाम	ववमतुः	ववमुः

Counter-exception–The Anit roots वच्—वप्—वस्—वह् and the Set roots वद् and वश् for all of which see section 200.

* (5) The roots तॄ—फल्—भज्—त्रप् and राध् meaning 'to kill' or अपराध् ' to offend ' though not fulfilling the conditions of the rule, drop their reduplicative syllable and change the अ or आ to ए necessarily.

तॄ (Set) 1. P. ' to cross, to swim. '

1	ततार—ततर	तेरिव	तेरिम
2	तेरिथ	तेरथुः	तेर
3	ततार	तेरतुः	तेरुः

फल् (Set) 1. P. ' to bear or yield fruit, to succeed, to burst open.'

1	पफाल—पफल	फेलिव	फेलिम
2	फेलिथ	फेलथुः	फेल
3	पफाल	फेलतुः	फेलुः

भज् (Anit) 1. P. A. ' worship. '

Parasmaipada.

1	बभाज—बभज	भेजिव	भेजिम
2	भेजिथ—बभक्थ	भेजथुः	भेज
3	बभाज	भेजतु	भेजुः

---

* तॄफलभजत्रपश्च ॥ VI. 4. 122. राधोहिंसायाम् VI. 4. 123.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	भेजे	भेजिवहे	भेजिमहे
2	भेजिषे	भेजाथे	भेजिध्वे
3	भेजे	भेजाते	भेजिरे

त्रपू (Wet) 1. A. ' to be ashamed. '

1	त्रेपे	त्रेपिवहे—त्रेप्वहे	त्रेपिमहे—त्रेप्महे
2	त्रेपिषे—त्रेप्से	त्रेपाथे	त्रेपिध्वे—त्रेब्ध्वे
3	त्रेपे	त्रेपाते	त्रेपिरे

अपराध् (Anit) 4. 5. P. 'to offend'.

1	अपरराध	अपरेधिव	अपरेधिम
2	अपरेधिथ	अपरेधथुः	अपरेध
3	अपरराध	अपरेधतुः	अपरेधुः

राध् 'to kill' has these same forms dropping the preposition अप all through.

But राध् 4. P. 'to grow' & 5. P· 'to accomplish' has th following forms:

1	रराध	रराधिव	रराधिम
2	रराधिथ	रराधथुः	रराध
3	रराध	रराधतुः	रराधुः

(6) * The roots जॄ—भ्रम्—त्रस्—फण्—राज्—भ्राज्—भ्राश्—भ्लाश्-स्यम् and स्वन् undergo the above changes optionally.

जॄ (Set) 4. P. 'to become old'.

1	जजार—जजर	जजरिव—जेरिव	जजरिम-जेरिम
2	जजरिथ—जेरिथ	जजरथुः—जेरथुः	जजर—जेर
3	जजार	जजरतुः—जेरतुः	जजरुः—जेरुः

भ्रम् (Set) 1. P. 'to roam about,'

4. P. 'to be unsteady.'

1	बभ्राम—बभ्रम	बभ्रमिव-भ्रेमिव	बभ्रमिम-भ्रेमिम
2	बभ्रमिथ—भ्रेमिथ	बभ्रमथुः—भ्रेमथुः	बभ्रम—भ्रेम
3	बभ्राम	बभ्रमतुः—भ्रेमतुः	बभ्रमुः—भ्रेमुः

---

* वा जॄभ्रमुत्रसाम् VI. 4. 124. फणां च सप्तानाम् ॥ VI. 4. 125.

त्रस् (Set) 1. 4. P. 'to fear.'

	S.	D.	P.
1	तत्रास—तत्रस	तत्रासिव—त्रेसिव	तत्रासिम-त्रेसिम
2	तत्रासिथ—त्रेसिथ	तत्रसथुः—त्रेसथुः	तत्रस—त्रेस
3	तत्रास	तत्रसतुः—त्रेसतुः	तत्रसुः—त्रेसुः

फण् (Set) 1. P. 'to go.'

1	पफाण—पफण	पफणिव—फेणिव	पफणिम-फेणिम
2	पफाणिथ-फेणिथ	पफणथुः—फेणथुः	पफण—फेण
3	पफाण	पफणतुः—फेणतुः	पफणुः-फेणुः

राज् (Set) 1. P. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

1	रराज	रराजिव—रेजिव	रराजिम-रेजिम
2	रराजिथ—रेजिथ	रराजथुः—रेजथुः	रराज—रेज
3	रराज	रराजतुः—रेजतुः	रराजुः—रेजुः

Atmanepada.

1	रराजे—रेजे	रराजिवहे-रेजिवहे	रराजिमहे-रेजिमहे
2	रराजिषे—रेजिषे	रराजाथे—रेजाथे	रराजिध्वे-रेजिध्वे
3	रराजे—रेजे	रराजाते—रेजाते	रराजिरे—रेजिरे

भ्राज् (Set) 1. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

1	बभ्राजे—भ्रेजे	बभ्राजिवहे-भ्रेजिवहे	बभ्राजिमहे-भ्रेजिमहे
2	बभ्राजिषे—भ्रेजिषे	बभ्राजाथे—भ्रेजाथे	बभ्राजिध्वे-भ्रेजिध्वे
3	बभ्राजे—भ्रेजे	बभ्राजाते—भ्रेजाते	बभ्राजिरे—भ्रेजिरे

भ्राश् (Set) 1. A. ' to shine'

Atmanepada.

1	बभ्राशे-भ्रेशे	बभ्राशिवहे-भ्रेशिवहे	बभ्राशिमहे-भ्रेशिमहे
2	बभ्राशिषे-भ्रेशिषे	बभ्राशाथे-भ्रेशाथे	बभ्राशिध्वे-भ्रेशिध्वे
3	बभ्राशे-भ्रेशे	बभ्राशाते-भ्रेशाते	बभ्राशिरे-भ्रेशिरे

भ्लाश् (Set) 1. A. 'to shine'

1	बभ्लाशे-भ्लेशे	बभ्लाशिवहे-भ्लेशिवहे	बभ्लाशिमहे-भ्लेशिमहे
2	बभ्लाशिषे-भ्लेशिषे	बभ्लाशाथे-भ्लेशाथे	बभ्लाशिध्वे-भ्लेशिध्वे
3	बभ्लाशे-भ्लेशे	बभ्लाशाते-भ्लेशाते	बभ्लाशिरे-भ्लेशिरे

स्यम् (Set) 1. P. 'to cry aloud, to shout'.

	S.	D.	P.
1	सस्याम—सस्यम	सस्यमिव—स्येमिव	सस्यमिम—स्येमिम
2	सस्यमिथ-स्येमिथ	सस्यमथुः-स्येमथुः	सस्यम-स्येम
3	सस्याम	सस्यमतुः-स्येमतुः	सस्यमुः-स्येमुः

स्वन् (Set) 1. P. 'to sound, to hum, to sing'

1	सस्वान-सस्वन	सस्वनिव-स्वेनिव	सस्वनिम-स्वेनिम
2	सस्वनिथ-स्वेनिथ	सस्वनथुः-स्वेनथुः	सस्वन-स्वेन
3	सस्वान	सस्वनतुः-स्वेनतुः	सस्वनुः—स्वेनुः

(7) When श्रन्थ्, ग्रन्थ् and दम्भ् drop their nasal according to $\frac{195}{8}$, they drop their reduplicative syllable and change the अ to ए before the strong as well as the weak terminations of the perfect.

श्रन्थ् (Set) 9. P. 'to loosen, to gladden, to lie.'

1	शश्रन्थ-श्रेथ	शश्रन्थिव-श्रेथिव	शश्रन्थिम-श्रेथिम
2	शश्रन्थिथ-श्रेथिथ	शश्रन्थथुः-श्रेथथुः	शश्रन्थ-श्रेथ
3	शश्रन्थ-श्रेथ	शश्रन्थतुः-श्रेथतुः	शश्रन्थुः-श्रेथुः

ग्रन्थ् (Set) 9. P. 'to fasten, to arrange.'

1	जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रन्थिव-ग्रेथिव	जग्रन्थिम-ग्रेथिम
2	जग्रन्थिथ-ग्रेथिथ	जग्रन्थथुः-ग्रेथथुः	जग्रन्थ-ग्रेथ
3	जग्रन्थ-ग्रेथ	जग्रन्थतुः-ग्रेथतुः	जग्रन्थुः-ग्रेथुः

दम्भ् (Set) 5. P. 'to deceive'

1	ददम्भ-देभ	ददम्भिव-देभिव	ददम्भिम-देभिम
2	ददम्भिथ-देभिथ	ददम्भथुः-देभथुः	ददम्भ-देभ
3	ददम्भ-देभ	ददम्भतुः-देभतुः	ददम्भुः-देभुः

202. The roots छृद् and तृद् insert इ optionally before the non-conjugational termination से of the 2nd person singular Atmanepada in the Perfect. See Chapter on 'Future.'

छृद् (Set) 7. U. 'to play, to shine.'

Parasmaipada.

1	चच्छर्द	चच्छृदिव	चच्छृदिम
2	चच्छर्दिथ	चच्छृदथुः	चच्छृद
3	चच्छर्द	चच्छृदतुः	चच्छृदुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	चच्छृदे	चच्छृदिवहे	चच्छृदिमहे
2	चच्छृदिषे-चच्छृत्से	चच्छृदाथे	चच्छृदिध्वे
3	चच्छृदे	चच्छृदाते	चच्छृदिरे

तृद्=A. 2nd person singular ततृदिषे or ततृत्से.

(a) छ् preceded by a short vowel takes च् necessarily.

(203) SET ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For roots ending in long ऊ and ॠ see भू and स्तॄ under 195 and 197, and for ब्रू see वच् Page 201.

पू 1. A. 6. U. ‘ to purify. ’

Parasmaipada.

1	पुपाव—पुपव	पुपुविव	पुपुविम
2	पुपविथ	पुपुवथुः	पुपुव
3	पुपाव	पुपुवतुः	पुपुवुः

Atmanepada.

1	पुपुवे	पुपुविवहे	पुपुविमहे
2	पुपुविषे	पुपुवाथे	पुपुविध्वे-ढ्वे
3	पुपुवे	पुपुवाते	पुपुविरे

दू and क्नू to be similarly conjugated.

रु (Set) 2. P. ‘ to cry, to sound. ’ 1. A. ‘ to go. ’

Parasmaipada.

1	रुराव—रुरव	रुरुविव	रुरुविम
2	रुरविथ	रुरुवथुः	रुरुव
3	रुराव	रुरुवतुः	रुरुवुः

Atmanepada.

1	रुरुवे	रुरुविवहे	रुरुविमहे
2	रुरुविषे	रुरुवाथे	रुरुविध्वे-ढ्वे
3	रुरुवे	रुरुवाते	रुरुविरे

यु—क्ष्णु—स्नु—नु and क्षु to be similarly conjugated.

शी (Set) 2. A. ' to sleep. '

	S.	D.	P.
1	शिश्ये	शिश्यिवहे	शिश्यिमहे
2	शिश्यिषे	शिश्याथे	शिश्यिध्वे-ढ्वे
3	शिश्ये	शिश्याते	शिश्यिरे

डी 1. 4. A. ' to fly ' to be similarly conjugated.

श्री (Set) 1. P. A. ' to resort to, to serve. '

Parasmaipada.

1	शिश्राय—शिश्रय	शिश्रियिव	शिश्रियिम
2	शिश्रयिथ	शिश्रियथुः	शिश्रिय
3	शिश्राय	शिश्रियतुः	शिश्रियुः

Atmanepada.

1	शिश्रिये	शिश्रियिवहे	शिश्रियिमहे
2	शिश्रियिषे	शिश्रियाथे	शिश्रियिध्वे-ढ्वे
3	शिश्रिये	शिश्रियाते	शिश्रियिरे

For श्वि and वृ see pages 205 & 198.

204. WET ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For स्तॄ see page 196.

सू (Wet) 2. 4. A. 'to give birth to'.

1	सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे
2	सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविध्वे-ढ्वे
3	सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे

धू (Wet) 5. 9. P. A. 'to shake.'

Parasmaipada.

1	दुधाव—दुधव	दुधुविव	दुधुविम
	दुधविथ—दुधोथ	दुधुवथुः	दुधुव
3	दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः

Atmanepada.

1	दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे
2	दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविध्वे-ढ्वे
3	दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे

205. ANIT ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For roots ending in आ, ऋ, ए–ऐ and ओ see या-स्मृ–धे-ग्लै and सो, pages–193–194 and 198.

इ (Anit) 1. P. 'to go.'

	S.	D.	P.
1	इयाय–इयय	इयिव	इयिम
2	इययिथ–इयेथ	इयथुः	इय
3	इयाय	इयतुः	इयुः

For इ 2 P.–हि–चि–जि–see page 183 and इ with अधि and मि see pages 191 & 194.

क्षि (Anit) 1. ' P. to decay.'

Parasmaipada.

1	चिक्षाय—चिक्षय	चिक्षियिव	चिक्षियिम
2	चिक्षयिथ—चिक्षेथ	चिक्षियथुः	चिक्षिय
3	चिक्षाय	चिक्षियतुः	चिक्षियुः

स्मि (Anit) 1. A. 'to smile.'

Atmanepada.

1	सिष्मिये	सिष्मियिवहे	सिष्मियिमहे
2	सिष्मियिषे	सिष्मियाथे	सिष्मियिध्वे-ढ्वे
3	सिष्मिये	सिष्मियाते	सिष्मियिरे

सि 5. 9. P. A. 'to tie' is to be similarly conjugated.

नी (Anit) 1. P. A. 'to lead.'

Parasmaipada.

1	निनाय—निनय	निन्यिव	निन्यिम
2	निनयिथ—निनेथ	निन्यथुः	निन्य
3	निनाय	निन्यतुः	निन्युः

Atmanepada.

1	निन्ये	निन्यिवहे	निन्यिमहे
2	निन्यिषे	निन्याथे	निन्यिध्वे-ढ्वे
3	निन्ये	निन्याते	निन्यिरे

वी 2. P. 'to go, to pervade' to be similarly conjugated.

See दी under 195, ली and मी under 196 and दीधी–ह्री and भी under Periphrastic Perfect.

क्री (Anit) 9. P. A. 'to buy.'

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	चिक्राय-चिक्रय	चिक्रियिव	चिक्रियिम
2	चिक्रयिथ-चिक्रेथ	चिक्रियथुः	चिक्रिय
3	चिक्राय	चिक्रियतुः	चिक्रियुः

Atmanepada.

1	चिक्रिये	चिक्रियिवहे	चिक्रियिमहे
2	चिक्रियिषे	चिक्रियाथे	चिक्रियिध्वे-ढ्वे
3	चिक्रिये	चिक्रियाते	चिक्रियिरे

श्री—प्री—क्षी to be similarly conjugated.

कु 1. A. 2. P. 'to hum,' 6. A. 'to moan.'

Parasmaipada.

1	चुकाव—चुकव	चुकुविव	चुकुविम
2	चुकविथ-चुकोथ	चुकुवथुः	चुकुव
3	चुकाव	चुकुवतुः	चुकुवुः

Atmanepada.

1	चुकुवे	चुकुविवहे	चुकुविमहे
2	चुकुविषे	चुकुवाथे	चुकुविध्वे-ढ्वे
3	चुकुवे	चुकुवाते	चुकुविरे

The roots सु—धु—दु—तु—डु and गु to be similarly conjugated.

For द्रु—श्रु—स्तु—स्नु see 197 (*b*) and हु under Periphrastic Perfect, and ऊर्णु under (194).

स्कु (Anit) 9. P. A. 'to leap, to cover, to rise.'

Parasmaipada.

1	चुस्काव—चुस्कव	चुस्कुविव	चुस्कुविम
2	चुस्कविथ—चुस्कोथ	चुस्कुवथुः	चुस्कुव
3	चुस्काव	चुस्कुवतुः	चुस्कुवुः

Atmanepada.

1	चुस्कुवे	चुस्कुविवहे	चुस्कुविमहे
2	चुस्कुविषे	चुस्कुवाथे	चुस्कुविध्वे-ढ्वे
3	चुस्कुवे	चुस्कुवाते	चुस्कुविरे

क्षु P. and ह्नु-ज्यु-च्यु-प्रु and प्लु all A. to be similarly conjugated.

(206) SET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

Most of the Set roots having certain irregularities in the Perfect have already been conjugated. We will now direct our attention to the regular ones.

अंक् (Set) 1. A. ‘ to mark. ’

	S.	D.	P.
1	आनंके	आनंकिवहे	आनंकिमहे
2	आनंकिषे	आनंकाथे	आनंकिध्वे
3	आनंके	आनंकाते	आनंकिरे

अर्ह् (Set) 1. P. ‘ to deserve. ’

1	आनर्ह	आनर्हिव	आनर्हिम
2	आनर्हिथ	आनर्हतुः	आनर्ह
3	आनर्ह	आनर्हतुः	आनर्हुः

अट् (Set) 1. P. ‘ to wander. ’

1	आट	आटिव	आटिम
2	आटिथ	आटथुः	आट
3	आट	आटतुः	आटुः

अण् (Set) 4. A. ‘to breathe’.

1	आणे	आणिवहे	आणिमहे
2	आणिषे	आणाथे	आणिध्वे
3	आणे	आणाते	आणिरे

इष् (Set) 4. P. ‘to go’. 6. P ‘to wish’. 9. P. ‘to repeat’.

1	इयेष	ईषिव	ईषिम
2	इयेषिथ	ईषथुः	ईष
3	इयेष	ईषतुः	ईषुः

उख् (Set) 1. P. ‘to go’.

1	उवोख	ऊखिव	ऊखिम
2	उवोखिथ	ऊखथुः	ऊख
3	उवोख	ऊखतुः	ऊखुः

ऋण् (Set) 8. P. A. ‘to go’

Parasmaipada.

1	आनर्ण	आनृणिव	आनृणिम
2	आनर्णिथ	आनृणथुः	आनृण
3	आनर्ण	आनृणतुः	आनृणुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	आनृणे	आनृणिवहे	आनृणिमहे
2	आनृणिषे	आनृणाथे	आनृणिध्वे
3	आनृणे	आनृणाते	आनृणिरे

वेपृ (Set) 1. A. 'to tremble.'

1	विवेपे	विवेपिवहे	विवेपिमहे
2	विवेपिषे	विवेपाथे	विवेपिध्वे
3	विवेपे	विवेपाते	विवेपिरे

लोकृ (Set) 1. A. 'to see.'

1	लुलोके	लुलोकिवहे	लुलोकिमहे
2	लुलोकिषे	लुलोकाथे	लुलोकिध्वे
3	लुलोके	लुलोकाते	लुलोकिरे

ढौकृ (Set) 1. A. 'to approach', 'to go'

1	डुढौके	डुढौकिवहे	डुढौकिमहे
2	डुढौकिषे	डुढौकाथे	डुढौकिध्वे
3	डुढौके	डुढौकाते	डुढौकिरे

वस् (Set) 2. A. 'to wear'.

1	ववसे	ववसिवहे	ववसिमहे
2	ववसिषे	ववसाथे	ववसिध्वे
3	ववसे	ववसाते	ववसिरे

लिख् (Set) 6 P. 'to write.'

1	लिलेख	लिलिखिव	लिलिखिम
2	लिलेखिथ	लिलिखथुः	लिलिख
3	लिलेख	लिलिखतुः	लिलिखुः

क्लिश् (Set.) 4 A. 'to be afflicted.

1	चिक्लिशे	चिक्लिशिवहे	चिक्लिशिमहे
2	चिक्लिशिषे	चिक्लिशाथे	चिक्लिशिध्वे
3	चिक्लिशे	चिक्लिशाते	चिक्लिशिरे

स्फुट् (Set) 6 P. 'to burst.'

1	पुस्फोट	पुस्फुटिव	पुस्फुटिम
2	पुस्फोटिथ	पुस्फुटथुः	पुस्फुट
3	पुस्फोट	पुस्फुटतुः	पुस्फुटुः

क्षुभ् (Set) 1. A. 'to be agitated.'

	S.	D.	P.
1	चुक्षुभे	चुक्षुभिवहे	चुक्षुभिमहे
2	चुक्षुभिषे	चुक्षुभाथे	चुक्षुभिध्वे
3	चुक्षुभे	चुक्षुभाते	चुक्षुभिरे

तृष् (Set) 4. P. 'to be thirsty.'

1	ततर्ष	ततृषिव	ततृषिम
2	ततर्षिथ	ततृषथुः	ततृष
3	ततर्ष	ततृषतुः	ततृषुः

पृच् (Set) 2. A. 'to touch.'

1	पपृचे	पपृचिवहे	पपृचिमहे
2	पपृचिषे	पपृचाथे	पपृचिध्वे
3	पपृचे	पपृचाते	पपृचिरे

(207) WET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

अक्ष् 1. 5. P. 'to pervade.'

1	आनक्ष	आनक्षिव-आनक्ष्व	आनक्षिम-आनक्ष्म
2	आनक्षिथ-आनष्ठ	आनक्षथुः	आनक्ष
3	आनक्ष	आनक्षतुः	आनक्षुः

तक्ष् 1. 5. 'to cut, to make thin.'

1	ततक्ष	ततक्षिव-ततक्ष्व	ततक्षिम-ततक्ष्म
2	ततक्षिथ-ततष्ठ	ततक्षथुः	ततक्ष
3	ततक्ष	ततक्षतुः	ततक्षुः

त्वक्ष् to be similarly conjugated with त्व being substituted for त.

तञ्च् 7. P. 'to contract,' 'to shrink '

1	ततञ्च	ततञ्चिव-ततञ्च्व	ततञ्चिम-ततञ्च्म
2	ततञ्चिथ-ततङ्क्थ	ततञ्चथुः	ततञ्च
3	ततञ्च	ततञ्चतुः	ततञ्चुः

तञ्ज् to be similarly conjugated.

अञ्ज् 7. P. 'to anoint, to make clear, to go.'

1	आनञ्ज	आनञ्जिव-आनञ्ज्व	आनञ्जिम-आनञ्ज्म
2	आनञ्जिथ-आनङ्क्थ	आनञ्जथुः	आनञ्ज
3	आनञ्ज	आनञ्जतुः	आनञ्जुः

क्लिद् 4. P. ‘ to become wet. ’

	S.	D.	P.
1	चिक्लेद	चिक्लिदिव-चिक्लिद्व	चिक्लिदिम-चिक्लिद्म
2	चिक्लेदिथ-चिक्लेत्थ	चिक्लिदथुः	चिक्लिद
3	चिक्लेद	चिक्लिदतुः	चिक्लिदुः

स्यन्द् 1. A. ‘ to ooze, to run. ’

1	सस्यन्दे	सस्यन्दिवहे-सस्यन्द्वहे	सस्यन्दिमहे-सस्यन्द्महे
2	सस्यन्दिषे-सस्यन्त्से	सस्यन्दाथे	सस्यन्दिध्वे
3	सस्यन्दे	सस्यन्दाते	सस्यन्दिरे.

क्लिश् 9. P. ‘to torment, to distress’ to be similarly conjugated, 2nd person singular चिक्लेशिथ or चिक्लेष्ठ.

सिध् 1. P. ‘ to turn out auspiciously, to ordain. ’

1	सिषेध	सिषिधिव-सिषिध्व	सिषिधिम-सिषिध्म
2	सिषेधिथ-सिषेद्ध	सिषिधथुः	सिषिध
3	सिषेध	सिषिधतुः	सिषिधुः

कॢप् 1. A. ‘to be fit for, to be able.’

1	चकॢपे	चकॢपिवहे-चकॢप्वेह	चकॢपिमहे-चकॢप्महे
2	चकॢपिषे-चकॢप्से	चकॢपाथे	चकॢपिध्वे-चकॢब्ध्वे
3	चकॢपे	चकॢपाते	चकॢपिरे

गृह् 1. A. ‘ to take or seize. ’

1	जगृहे	जगृहिवहे-जगृह्वहे	जगृहिमहे-जगृह्महे
2	जगृहिषे-जघृक्षे	जगृहाथे	जगृहिध्वे–ढ्वे-जघृढ्वे
3	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

गाह् 1. A. ‘ to bathe. ’

1	जगाहे	जगाहिवहे-जगाह्वहे	जगाहिमहे-जगाह्महे
2	जगाहिषे-जघाक्षे	जगाहाथे	जगाहिध्वे–ढ्वे-जघाढ्वे
3	जगाहे	जगाहाते	जगाहिरे

जघृक्षे and जघाक्षे by 99–102–80–83

जघृढ्वे and जघाढ्वे by 99–102–81–101

गुह् 1. P. A. ' to cover, to hide. '

Parasmaipada

	S.	D.	P.
1	जुगूह	जुगुहिव-जुगुह्व	जुगुहिम-जुगुह्म
2	जुगूहिथ-जुगोढ	जुगुहथुः	जुगुह
3	जुगूह	जुगुहतुः	जुगुहुः

Atmanepada.

1	जुगुहे	जुगुहिवहे-जुगुह्वहे	जुगुहिमहे-जुगुह्महे
2	जुगुहिषे-जुघुक्षे	जुगुहाथे	जुगुहिध्वे-ढ्वे; जुघूढ्वे
3	जुगूहे	जुगुहाते	जुगुहिरे

जुगोढ by 99–100–81 and 101. जुगूह by (11 C.)
जुघुक्षे by 99–102–80–83. जुघूढ्वे by 99–102–81–101.

तृंह् 6. P. 'to kill'.

1	ततृंह	ततृंहिव-ततृंह्व	ततृंहिम-ततृंह्म
2	ततृंहिथ-ततृंढ	ततृंहथुः	ततृंह
3	ततृंह	ततृंहतुः	ततृंहुः

तृह् 6. P. 'to kill'.

1	ततर्ह	ततृहिव-ततृह्व	ततृहिम-ततृह्म
2	ततर्हिथ-ततर्ढ	ततृहथुः	ततृह
3	ततर्ह	ततृहतुः	ततृहुः

ततृंढ-ततर्ढ by 99–100, 81 and 101.

स्तृह् to be similarly conjugated with स्तृ being substituted for तृ.

वृह् or बृह् 6. P. 'to work, to labour, to grow' are to be similarly conjugated.

For मृज्–अश्–स्तृ–क्षम्–व्रश्च्–त्रप् see sections 192–193–197 (*a*)–198-200–201 exception 5, for रध् and नश् section 201 (*b*), for तृप्–दृह्–मुह्–स्निह् and स्नुह् section 194, for सू and धू section 204, and see गुप् under Periphrastic Perfect.

(208) ANIT ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

भुज् 7. P. ' to govern, to protect '. A. 'to eat, to enjoy.' 6. P. 'to bend, to curve.'

Parasmaipada

	S.	D.	P.
1	बुभोज	बुभुजिव	बुभुजिम
2	बुभोजिथ	बुभुजथुः	बुभुज
3	बुभोज	बुभुजतुः	बुभुजुः

Atmanepada.

1	बुभुज	बुभुजिवहे	बुभुजिमहे
2	बुभुजिषे	बुभुजाथे	बुभुजिध्वे
3	बुभुजे	बुभुजाते	बुभुजिरे

विच् 7. P. A. 'to divide.'

Parasmaipada.

1	विवेच	विविचिव	विविचिम
2	विवेचिथ	विविचथुः	विविच
3	विवेच	विविचतुः	विविचुः

Atmanepada.

1	विविचे	विविचिवहे	विविचिमहे
2	विविचिषे	विविचाथे	विविचिध्वे
3	विविचे	विविचाते	विविचिरे

Anit roots having इ or उ for their penultimate are to be similarly conjugated.

छिद् 7. P. A. ' to cut, to split. '

Parasmaipada.

1	चिच्छेद	चिच्छिदिव	चिच्छिदिम
2	चिच्छेदिथ	चिच्छिदथुः	चिच्छिद
3	चिच्छेद	चिच्छिदतुः	चिच्छिदुः

Atmanepada.

1	चिच्छिदे	चिच्छिदिवहे	चिच्छिदिमहे
2	चिच्छिदिषे	चिच्छिदाथे	चिच्छिदिध्वे
3	चिच्छिदे	चिच्छिदाते	चिच्छिदिरे

छुप् 6. P. ' to touch. '

1	चुच्छोप	चुच्छुपिव	चुच्छुपिम
2	चुच्छोपिथ	चुच्छुपथुः	चुच्छुप
3	चुच्छोप	चुच्छुपतुः	चुच्छुपुः

त्यज् 1. P. ‘ abandon. ’

	S.	D.	P.
1	तत्याज—तत्यज	तत्याजिव	तत्यजिम
2	तत्यजिथ—तत्यक्थ	तत्यजथुः	तत्यज
4	तत्याज	तत्यजतुः	तत्यजुः

For चिच्छेद see 202 (*a*).

रञ्ज् 1. 4. P. A. ‘to dye, to be attached to.’

Parasmaipada.

1	ररञ्ज	ररञ्जिव	ररञ्जिम
2	ररञ्जिथ-ररङ्क्थ	ररञ्जथुः	ररञ्ज
3	ररञ्ज	ररञ्जतुः	ररञ्जुः

Atmanepada.

1	ररञ्जे	ररञ्जिवहे	ररञ्जिमहे
2	ररञ्जिषे	ररञ्जाथे	ररञ्जिध्वे
3	ररञ्जे	ररञ्जाते	ररञ्जिरे

भञ्ज्–सञ्ज्–स्कन्द्–बन्ध् and दंश् to be similarly conjugated. स्कन्द् 2. Singular चस्कान्दिथ or चस्कन्त्थ; बन्ध्—बबन्धिथ् or बबन्द्ध; and दंश्—ददंशिथ-ददंष्ठ.

हद् 1. A. ‘to excrete.’

1	जहदे	जहदिवहे	जहदिमहे
2	जहदिषे	जहदाथे	जहदिध्वे
3	जहदे	जहदाते	जहदिरे

साध् 5. P. ‘ to finish. ’

1	ससाध	ससाधिव	ससाधिम
2	ससाधिथ	ससाधथुः	ससाध
3	ससाध	ससाधतुः	ससाधुः

कृष् 1. P. 6. U. ‘to plough, to drag along.’

Parasmaipada.

1	चकर्ष	चकृषिव	चकृषिम
2	चकर्षिथ	चकृषथुः	चकृष
3	चकर्ष	चकृषतुः	चकृषुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	चकृषे	चकृषिवहे	चकृषिमहे
2	चकृषिषे	चकृषाथे	चकृषिढ्वे
3	चकृषे	चकृषाते	चकृषिरे

सृप्-मृश्-स्पृश् to be similarly conjugated.

For विज्-मस्ज्-सृज्-दृश्-तृप्-and दृप् see 194.

For स्वञ्ज्-अद्-घस् see 195.

For हन्-गम् see 199.

For वच्-प्रच्छ्-भ्रस्ज्-यज्-व्यध्-वप्-स्वप्-वस् and वह् see 200.

For भज् and राध् see 201 Exception 5.

For शक्-पच्-पद्-शद्-सद्-मन्—तप्—शप्—यभ्—रभ्—लभ्-नम्—यम्-रम्-दह् and नह् see 201.

THE PERIPHRASTIC PERFECT.

(209) The Periphrastic Perfect is formed by affixing आम् to the root and then appending the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of भू or अस् after both Parasmaipada as well as Atmanepada verbs, or by adding the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of कृ after Parasmaipada verbs and the Reduplicate Perfect Atmanepada forms of कृ after Atmanepada verbs.

(210) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the आम् of the Periphrastic Perfect except that of विद्, दीधी and वेवी.

इन्ध् (Set) 7. A. 'to kindle, to shine.'

1	इंधांचक्रे इंधामास इंधांबभूव	इंधांचकृवहे इंधामासिव इंधांबभूविव	इंधांचकृमहे इंधामासिम इंधांबभूविम
2	इंधांचकृषे इंधामासिथ इंधांबभूविथ	इंधांचक्राथे इंधामासथुः इंधांबभूवथुः	इंधांचकृढ्वे इंधामास इंधांबभूव
3	इंधांचक्रे इंधामास इंधांबभूव	इंधांचक्राते इंधामासतुः इंधांबभूवतुः	इंधांचक्रिरे इंधामासुः इंधांबभूवुः

1st Person Singular.

ईड् Set 2. A. to praise.

ईडांचक्रे or ईडामास or ईडांबभूव &c.

ईड् Set. 10. U. to praise.

ईडयांचकार-चकर-चक्रे ईडयामास ईडयांबभूव &c.

ऊक्ष् Set. 1. P. to sprinkle.

उक्षांचकार-चकर उक्षामास उक्षांबभूव &c.

ऊह् Set. 1. A. to reason.

उहांचक्रे ऊहामास ऊहांबभूव &c.

ऊन् Set. 10. U. to deduct.

ऊनयांचकार-चकर-चक्रे ऊनयामास ऊनयांबभूव &c.

ऋ Set. 9. P. to go.

अरांचकार-चकर अरामास अरांबभूव &c.

एध् Set. 1. A. to grow.

एधांचक्रे एधामास एधांबभूव &c.

ओख् Set 1 P to adorn.

ओखांचकार-चकर ओखामास ओखांबभूव &c.

चुर् Set, 10 U. to steal.

चोरयांचकार-चकर-चक्रे चोरयामास चोरयांबभूव &c.

(211) दय् (Set) 1. A. to pity.

दयांचक्रे or दयामास or दयांबभूव &c.

अय् (Set) 1 A to go.

अयांचक्रे अयामास अयांबभूव &c.

कास् Set 1. A. to cough.

कासांचक्रे कासामास कासांबभूव &c

आस् (Set) 2. A. to sit.

आसांचक्रे आसामास आसांबभूव &c.

दीधी (Anit) 2. A. to shine.

दीध्यांचक्रे दीध्यामास दीध्यांबभूव &c.

वेवी (Anit) 2. A. to go.

वेव्यांचक्रे वेव्यामास वेव्यांबभूव &c.

(212) उष् (Set) 1. P. 'to burn.'

	S.	D.	P.
1	उवोष	ऊषिव	ऊषिम
2	उवोषिथ	ऊषथुः	ऊष
3	उवोष	ऊषतुः	ऊषुः

विद् (Set) 2. P. to know.

1	विवेद	विविदिव	विविदिम
2	विवेदिथ	विविदथुः	विविद
3	विवेद	विविदतुः	विविदुः

जागृ (Set) 2. P. 'to be awake'

1	जजागार-जजागर	जजागरिव	जजागरिम
2	जजागरिथ	जजागरथुः	जजागर
3	जजागार	जजागरतुः	जजागरुः

दरिद्रा (Set) 2. P. ' to be poor. '

1	ददरिद्रौ	ददरिद्रिव	ददरिद्रिम
2	ददरिद्रिथ ददरिद्राथ	ददरिद्रथुः	ददरिद्र
3	ददरिद्रौ	ददरिद्रतुः	ददरिद्रुः

The other forms of उष्-विद्-जागृ and दरिद्रा are as follow:—

1st Person Singular.

उष्——ओषांचकार—चकर or ओषामास or ओषांबभूव &c.
विद्——विदांचकार—चकर विदामास विदांबभूव &c.
जागृ——जागरांचकार—चकर जागरामास जागरांबभूव &c.
दरिद्रा——दरिद्रांचकार—चकर दरिद्रामास दरिद्रांबभूव &c.

(213) गुप् (Wet) 1. P. ' to protect. '

1	जुगोप	जुगुपिव	जुगुपिम
2	जुगोपिथ जुगोप्थ	जुगुपथुः	जुगुप
3	जुगोप	जुगुपतुः	जुगुपुः

धूप् (Set) 1. P. 'to heat.'

1	दुधूप	दुधूपिव	दुधूपिम
2	दुधूपिथ	दुधूपथुः	दुधूप
3	दुधूप	दुधूपतुः	दुधूपुः

विच्छ् (Set) 6. P. 'to go.'

	S.	D.	P.
1	विविच्छ	विविच्छिव	विविच्छिम
2	विविच्छिथ	विविच्छथुः	विविच्छ
3	विविच्छ	विविच्छतुः	विविच्छुः

पण् or पन् (Set) 1. P. 'to praise.'

A. when without आय्.

1	पेणे	पेणिवहे	पेणिमहे
2	पेणिषे	पेणाथे	पेणिध्वे
3	पेणे	पेणाते	पेणिरे.

पन् has the same forms, न् being put for ण्.

ऋत् (Set) 1. A. 'to censure.'

P. when without ईय्.

1	आनर्त	आनृतिव	आनृतिम
2	आनर्तिथ	आनृतथुः	आनृत
3	आनर्त	आनृततुः	आनृतुः

कम् (Set) 1. A. 'to love, to wish.'

1	चक्रमे	चकमिवहे	चकमिमहे
2	चकमिषे	चकमाथे	चकमिध्वे
3	चकमे	चकमाते	चकमिरे

The other forms of गुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत and कम् are as follow:—

1st Person Singular.

गुप्——गोपायांचकार—चकर or	गोपायामास or	गोपायांबभूव	&c.
धूप्——धूपायांचकार—चकर	धूपायामास	धूपायांबभूव	&c.
विच्छ्—विच्छायांचकार—चकर	विच्छायामास	विच्छायांबभूव	&c.
पण्——पणायांचकार—चकर	पणायामास	पणायांबभूव	&c.
ऋत्——ऋतीयांचक्रे	ऋतीयामास	ऋतीयांबभूव	&c.
कम्——कामयांचक्रे	कामयामास	कामयांबभूव	&c.

(214) भी (Anit) 3. P. 'to fear.'

1	बिभाय--बिभय	बिभ्यिव	बिभ्यिम
2	बिभयिथ--बिभेथ	बिभ्यतुः	बिभ्य
3	बिभाय	बिभ्यतुः	बिभ्युः

ह्री (Anit) 3. P. 'to blush.'

	S.	D.	P.
1	जिह्राय—जिह्रय	जिह्रियिव	जिह्रियिम
2	जिह्रयिथ--जिह्रेथ	जिह्रियथुः	जिह्रिय
3	जिह्राय	जिह्रियतुः	जिह्रियुः

For भृ see 197 (b).

हु (Anit) 3. P. 'to sacrifice.'

1	जुहाव—जुहव	जुहुविव	जुहुविम
2	जुहविथ—जुहोथ	जुहुवथुः	जुहुव
3	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

The other forms of भी-ह्री--भी and हु--are as follow:—

1st Person Singular.

भी——बिभयांचकार—चकर	बिभयामास	बिभयांबभूव	&c.
ह्री——जिह्रयांचकार--चकर	जिह्रयामास	जिह्रयांबभूव	&c.
भृ——बिभरांचकार-चकर-चक्रे	बिभरामास	बिभरांबभूव	&c.
हु——जुहवांचकार--चकर	जुहवामास	जुहवांबभूव	&c.

CHAPTER XII.

The Aorist *i. e.* लुङ् or अद्यतनीवृत्तिः

215. The personal terminations in the Aorist undergo certain peculiarities and it may, therefore, be classified into the Radical Aorist and the Sibilant Aorist. In the Radical Aorist the terminations are added immediately to the root or to a base prepared by the addition of अ to the root, while in the Sibilant Aorist स् or सिष् or स is prefixed to the terminations before adding them to the root.

There are thus seven varieties in the Aorist out of which the 1st and the 6th ones are Parasmaipadi only.

Parasmaipada.

The Parasmaipada Terminations of II and III varieties are the same as those of the Imperfect Tense (लङ्). For the VII variety they are the same, but स is prefixed to them; for the terminations साव—साम—सम् and सन् see sections 10 (a) and 10(b).

The Parasmaipada Terminations of the remaining varieties viz. for I, IV, V, and VI ones are the same as those of the Imperfect Tense with उस् for अन् as the third person plural termination. But in IV variety स्, in V इष् (this इ, it will be remembered, is the same इ which Set roots take, see section 185) and in VI सिष् are prefixed to the terminations. The second and third person singular terminations for IV and VI varieties are सीः and सीत् and for V variety ई: and ईत्.

Atmanepada.

The Atmanepada Terminations for II and III Varieties are the same as those applied to the roots of the first class of conjugations but the 4th, 5th and 7th varieties take those for the second class of conjugations with the exception of the third person plural termination for VII variety which has न् prefixed to the final त.

स्–इष् and स are to be prefixed to the terminations in IV, V, and VII varieties. सि the first person singular termination for VII variety is irregular.

There are thus three varieties of the Radical Aorist viz. I, II and III, and four Varieties of the Sibilant Aorist, vix. IV, V, VI and VII.

(216) The following are the Sets of terminations for the seven varieties.

First variety (only Parasmaipadi).

	S.	D.	P.
1	अम्	व	म
2	स्	तम्	त
3	त्	ताम्	उस्

Second and Third Varieties.

	Parasmaipada.				*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	अम्	व	म	1	इ	वहि	महि
2	स्	तम्	त	2	थास्	इथाम्	ध्वम्
3	त्	ताम्	अन्	3	त	इताम्	अन्त

Fourth Variety.

	Parasmaipada.				*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	सम्	स्व	स्म	1	सि	स्वहि	स्महि
2	सीः	स्तम्	स्त	2	स्थाः	साथाम्	ध्वम्
3	सीत्	स्ताम्	सुः	3	स्त	साताम्	सत

Fifth Variety.

1	इषम्	इष्व	इष्म	1	इषि	इष्वहि	इष्महि
2	ईः	इष्टम्	इष्ट	2	इष्ठाः	इषाथाम्	इढ्वम्
3	ईत्	इष्टाम्	इषुः	3	इष्ट	इषाताम्	इषत

Sixth variety.

Only Parasmaipada.

1	सिषम्	सिष्व	सिष्म
2	सीः	सिष्टम्	सिष्ट
3	सीत्	सिष्टाम्	सिषुः

Seventh Variety.

1	सम्	साव	साम	1	सि	सावहि	सामहि
2	सः	सतम्	सत	2	सथाः	साथाम्	सध्वम्
3	सत्	सताम्	सन्	3	सत	साताम्	सन्त

(217). Some of the Set, Wet, and Anit roots take either of I, II, III, VI, and VII varieties exclusively, some optionally, while, others take certain varieties in the Parasmaipada only. In the Atmanepada, they take the 4th or the 5th variety according as they are Anit or Set, or if they are Wet they take both varieties. These will be noted down further on. But as a general rule Anit roots take the fourth variety, Set roots the fifth, and Wet roots take both viz. 4th and 5th varieties.

(218)* The augment अ or आ is prefixed to the roots in this tense as in the Imperfect. See section 14 and 14 (a).

---

* लुङ्-लङ्-लृङ्क्ष्वडुदात्तः VI. 4. 71. आडजादीनाम् VI. 4 102.

FIRST VARIETY.

(219). The ending आ of a root is dropped before उस् and the root भू takes अन् instead of उस् in the third person plural as in the Imperfect.

(220). The roots enumerated in the following Karikas belong to the First variety.

*गातिरधीगिणादेशो तिष्ठतिर्द्यतियच्छती ।
ददातिःपिबतिर्भूधौ लुगष्ठानां सिचःसदा ॥ १ ॥

जिघ्रातिर्धयतिश्चैव श्यतिच्छ्यती स्यतिस्तथा ।
सिचोलुग्वा तु पंचानां परस्मैपदिनां लुङि ॥ २ ॥

The roots इ (2. P. to go), स्था, दो (4. P. to cut), दा (1. P. to give), दा (3. P. A. to give), पा (1. P. to drink), भू (1. P. to be) and धा (3. P. A. to hold) take the First Variety necessarily, and the roots घ्रा (3. P. to smell), धे (1. P. to drink), शो, छो, and सो assuming the forms of शा, छा, and सा in virtue of rule 196 (b) belong to this variety optionally. The root इ substitutes गा§ in the Aorist. The root दे (1. A to protect) though belonging to the घु † verbs is omitted since it is Atmanepadi, and the root धे (1 P. to drink) is excluded from the घु verbs which belong to this variety necessarily, only because it is included among those that belong optionally. भू becomes भूव्, see section 195 (3).

---

* च्लि लुङि III. 1. 43. च्लेः सिच् III. 1. 44.
गातिस्थाघुपाभूभ्यः सिचः परस्मैपदेषु II. 4. 77.
विभाषा घ्राधेट्शाच्छासः II. 4. 78.

§ इणोगालुङि II. 4. 51.

† दा धा घ्वदाप I. 1. 20.
दा (3. P. A.), धा (3. P. A.), दा (1. P. to give), दो (4. P. to cut), दे (I. A. to protect) and धे (1. P. to drink) are called घु verbs.

इ (2. P. to go)

	S.	D.	P.
1	अगाम्	अगाव	अगाम
2	अगाः	अगातम्	अगात
3	अगात्	अगाताम्	अगुः

The forms of इ with अधि 'to remember' would be अध्यगाम्—अध्यगाव—अध्यगाम, &c.

स्था, दा (1st and 3rd conj.) पा, धा, घ्रा, and दो, धे, शो, छो, and सो assuming the forms of दा—धा—शा—छा—and सा are to be similarly conjugated.

The forms of छो would be अच्छाम्—अच्छाव—अच्छाम, &c. and not अछाम्—अछाव—अछाम. See 202 (a).

भू (1. P. to be).

1	अभूवम्	अभूव	अभूम
2	अभूः	अभूतम्	अभूत
3	अभूत्	अभूताम्	अभूवन्

(221) The roots घ्रा, छो, शो and सो take VI variety also.

(222) धे takes III and VI varieties.

(223) दा—धा—स्था and इ with अधि take IV variety in the Atmanepada.

(224) भू when Atmanepadi takes V variety.

SECOND VARIETY.

(225) In the second variety अ is added on to the roots before the terminations are applied. It is dropped before अम्—अन् and अन्त and lengthened before व—म—वहि and महि, see section 19 (a and b).

(226) This अ is weak and the radical vowels, as a general rule, do not take Guna or Vridhi substitute.

* Exception:—Roots ending in ऋ short or long and the ऋ of दृश् take Guna before the affix अ of the Second Variety.

---

* ऋदृशोऽङि गुणः VII. 4. 16.

(227) This Variety is Parasmaipadi but in the case of the roots ऋ with सम् 3 conj.; ख्या (ख्य्) the substitute of चक्ष्; वच् (वोच्) (substitute of ब्रू); अस् (अस्थ्) with परि 4 conj. and * लिप्, सिच् and ह्वे (ह्व), it is Atmanepadi also.

(228) The following irregularities regarding certain substitutes are to be carefully remembered.

(*a*) The roots ख्या and ह्वे [which is to be considered as a root ending in आ by virtue of rule 196 (*b*)] drop the final आ before the weak affix अ of the second variety.

(*b*) The roots वच् admits the augment उ before the affix अ i. e. becomes वोच्. In the same way पत् takes प् and अस् 'to throw' थ्, and become पप्त and अस्थ् respectively.

(*c*) In the case of the root शास् , इ is substituted for the penultimate आ before the affix अ i e. it becomes शिस् the स् of which becomes ष् as it is preceded by इ. The substitute for शास् is therefore शिष् .

(*d*) अ is substituted for the final इ of the root श्वि before the affix अ .

(229)† The penultimate nasal of a root is, as a general rule, dropped when the root is followed by a weak termination. Hence in the second Variety the roots भ्रंश्—4. P. स्तम्भ्—ग्लुञ्च्—बुन्द्—स्कन्द्—स्यन्द्—भ्रंश् 1. A.—स्रंस्—ध्वंस्—भ्रंस् and स्रंभ् drop their nasal.

---

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् III. 1. 54.

(*a*) आतोलोपइटि च. VI. 4. 64.

(*b*) पत: पुम् VI. 4. 19. अस्यतेस्थुक् VII. 4. 17.

(*c*) शास इदङ्हलो: VI. 4. 34.

शासिवसिघसीनां च VIII. 3. 60.

(*d*) श्वयतेरः VII. 4. 18.

† अनिदितां हल उपधाया क्ङिति VI. 4. 24.

(230) The roots which are conjugated in this Variety are here grouped into three karikas and they are easier to be remembered than long lists. The first karika comprises the roots which take the second Variety necessarily. The second gives the optional ones and the third is the list of roots which are all Atmanepadi but when they take the second Variety, they become Parasmaipadi.

(a) Necessary roots of the Second Variety.

पततिः सर्पतिश्चैव गच्छतिर्घसतिस्तथा ।
ह्वयतिश्चोभयपदी धातवो भ्वादयः स्मृताः ॥
अदादौ वक्तिशास्ती च ख्यातिश्चाथ तृतीयके ।
इयर्तिश्च ससर्तिश्च तथोभयपदी विषिः ॥
उच्लुट्स्विद्मिद्मदिक्लिद् क्ष्विद्सिध् क्षुध् शुध् क्रुधि गृधिः ।
ऋधी राधिडिपी चैव कुप्गुप्युप्रुप् लुपिस्तथा ॥
तुभ्लुभ्नभ्क्षुभ्शमितमी क्लम्श्रम्दम्भ्रम्क्षमिर्नाशिः ।
भृशिभ्रंशिवृशीकृश्तृष् तुष्दुष्पुष्हृष्रिषीरुषिः ॥
पुष्व्युष्शुष्तस्दस्यतिश्चास्यतिर्यस्जस्मसिर्मुसिः
बिस्कुस्बुस्वस्द्रुह्यमुह्यौ स्निह्यतिस्नुह्यती तथा ।
चतुर्थके शक्यतिश्च ह्येकोभयपदी स्मृतः ॥
स्वादौ शक्नोतिराप्नोतिस्तुदादौ मुञ्चतिः सिचिः ।
विन्दतिर्लिम्पतिश्चैव लुम्पतिः शद्सदी तथा ॥
पिनष्टिश्च शिनष्टिश्च रुधादावेव संमतौ ।
एते चतुरशीतिः स्युः लुङ्यङ्विकरणे सदा ॥

*Of these roots लिप्—सिच्—and ह्वे and the roots मुच् and लुप् take the fourth variety in the Atmanepada; the roots शक् and विद् which are said by some to be Set take both the fourth or fifth in the Atmanepada and विष् 3. P. A. 'to occupy' take the seventh variety in the Atmanepada.

पत् 1. P.—1st Person.		अपप्तम्	अपप्ताव	अपप्ताम
† ह्वे (ह्व) 1. P.—	,,	अह्वम्	अह्वाव	अह्वाम
,, 1. A.	,,	अह्वे	अह्वावहि	अह्वामहि

---

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्.

† ह्वे A 3rd per. sing. Fourth Variety अह्वास्त.

वच् (वोच्)	2. P.	1st P.	अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम
(substitute of ब्रू)	2. A.	,,	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
शास्	2. P.	,,	अशिषम्	अशिषाव	अशिषाम
ख्या (ख्य्)	2. P.	,,	अख्यम्	अख्याव	अख्याम
	A.	,,	अख्ये	अख्यावहि	अख्यामहि
ऋ	3. P.	,,	आरम्	आराव	आराम
,, with सम्	A.	,,	समारे	समारावहि	समारामहि
सृ	3. P.	,,	असरम्	असराव	असराम
अस्	4. P.	,,	आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम
,, with परि	A.	,,	पर्यास्थे	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
*सिच्	6. P.	,,	असिचम्	असिचाव	असिचाम
	A.	,,	असिचे	असिचावहि	असिचामहि
†लिप्	6. P.	,,	अलिपम्	अलिपाव	अलिपाम
,,	A.	,,	अलिपे	अलिपावहि	अलिपामहि

Roots	3rd Per. sing.
	1. P.
सृप्	असृपत्
गम्	अगमत्
घस्	अघसत्
	3. P.
§ विष्	अविषत्
	4. P.
उच्	औचत्
लुट्	अलुटत्
स्विद्	अस्विदत्
मिद्	अमिदत्
मद्	अमदत्
क्लिद्	अक्लिदत्

Roots	3rd Pers. Sing.
	4. P.
क्ष्विद्	अक्ष्विदत्
सिध्	असिधत्
क्षुध्	अक्षुधत्
शुध्	अशुधत्
क्रुध्	अक्रुधत्
गृध्	अगृधत्
ऋध्	आर्धत्
रध्	अरधत्
डिप्	अडिपत्
कुप्	अकुपत्
गुप्	अगुपत्
युप्	अयुपत्

---

* सिच् A 3rd per. sing. Fourth Variety असिक्त.

† लिप् A 3rd per. sing. Fourth Variety अलिप्त.

§ विष् A 3rd per. sing. Seventh Variety–अविक्षत.

Roots	3rd P. Sing.
4. P.	
रुप्	अरुपत्
*लुप्	अलुपत्
तुभ्	अतुभत्
लुभ्	अलुभत्
नभ्	अनभत्
क्षुभ्	अक्षुभत्
शम्	अशमत्
तम्	अतमत्
क्लम्	अक्लमत्
श्रम्	अश्रमत्
दम्	अदमत्
भ्रम्	अभ्रमत्
क्षम्	अक्षमत्
नश्	अनशत्
भृश्	अभृशत्
भ्रंश्	अभ्रशत्
वृश्	अवृशत्
कृश्	अकृशत्
तृष्	अतृषत्
तुष्	अतुषत्
दुष्	अदुषत्
पुष्	अपुषत्
हृष्	अहृषत्

Roots	3rd P. Sing.
4. P.	
रिष्	अरिषत्
रुष्	अरुषत्
प्लुष्	अप्लुषत्
व्युष्	अव्युषत्
शुष्	अशुषत्
तस्	अतसत्
दस्	अदसत्
यस्	अयसत्
जस्	अजसत्
मस्	अमसत्
मुस्	अमुसत्
बिस्	अबिसत्
कुस्	अकुसत्
बुस्	अबुसत्
वस्	अवसत्
द्रुह्	अद्रुहत्
मुह्	अमुहत्
स्निह्	अस्निहत्
स्नुह्	अस्नुहत्
§शक्	अशकत्
5. P.	
शक्	अशकत्
आप्	आपत्

---

* लुप् A 3rd per. sing. Fourth Variety—अलुप्त,

§ शक् 4 A 3rd per. sing. IV Variety अशक्त. V Variety अशकिष्ट.

Roots	3rd P. Sing.
6. P.	
* मुच्	अमुचत्
† विद्	अविदत्
लुप्	अलुपत्
शद्	अशदत्

Roots	3rd P. Sing.
6. P.	
सद्	असदत्
7. P.	
पिष्	अपिषत्
शिष्	अशिषत्

(b) Optional roots of the 2nd Variety.

श्विर्म्रुच्म्लुच्ग्रुच्ग्लुचिर्ग्लुंश्चिर्दृशिःस्फुट्श्चयुतृच्युतिः श्चुतिः ।
स्कन्दिर् घुषिर् बृहिश्चैव तुहिर् दुहिरुहिस्तथा ।
अथोभयपदीबुन्दिर् बुधिश्चभ्वादयः स्मृताः ॥
रौतिर्निजिर् विजिश्चैव जृतृप्दृप् श्लिष् शुचिस्तथा ।
स्तम्भुश्चविच् रिच्युज्भिद्छिद् छृद्क्षुद्रुध्तृद्रुधादयः ॥
सप्तत्रिंशत्स्वेषु ये वै परस्मैपदिनो यदा
तदा लुङ्यङ् विकरणा विकल्पेन भवन्ति हि ॥

Of these 37 roots, 23 are Set, 2 Wet, and 12 Anit roots. Their other forms made up in the fourth, fifth, or both varieties are given under each root.

Set Roots.

These roots take the second and fifth varieties. श्वि takes the third also.

Roots	Variety	3rd sing.
1. P.		
श्वि	—II	अश्वत्
	V	अश्वयीत्
	III	अशिश्वियत्
म्रुच्	—II	अम्रुचत्
	V	अम्रोचीत्
म्लुच्	-II	अम्लुचत्
	V	अम्लोचीत्
ग्रुच्	—II	अग्रुचत्
	V	अग्रोचीत्

Roots	Variety	3rd Sing.
1. P.		
ग्लुच्	—II	अग्लुचत्
	V	अग्लोचीत्
ग्लुञ्च्	-II	अग्लुचत्
	V	अग्लुञ्चीत्
स्फुट्	—II	अस्फुटत्
	V	अस्फोटीत्
श्चुत्	-II	अश्चुतत्
	V	अश्च्योतीत्

---

* मुच् A 3rd per. sing. Fourth Variety अमुक्त.

† विद् A 3rd person sing. IV. Variety अवित्त. V. Variety अवेदिष्ट.

Roots	Variety	3. sing.
	1. P.	
च्युत्—	II	अच्युतत्
	V	अच्योतीत्
श्चुत्—	II	अश्चुतत्
	V	अश्चोतीत्
घुष्—	II	अघुषत्
	V	अघोषीत्
बृह्—	II	अबृहत्
	V	अबर्हीत्
तुह्—	II	अतुहत्
	V	अतोहीत्
उह्—	II	औहत्
	V	औहीत्
दुह् to kill	II	अदुहत्
	V	अदोहीत्
	1. P. A.	
बुन्द्—	II P	अबुदत्
	V P	अबुन्दीत्
	V A	अबुन्दिष्ट
बुध्	II P	अबुधत्
	V P	अबोधीत्
	V A	अबोधिष्ट
	2. P.	
रुद्—	II	अरुदत्
	V	अरोदीत्

Roots	Variety	3. sing.
	4. P.	
जॄ—	II	अजरत्
	V	अजारीत्
शुच्—	II P	अशुचत्
	V P	अशोचीत्
	V A	अशोचिष्ट
	5. 9. P.	
स्तम्भ्—	II	अस्तभत्
	V	अस्तम्भीत्
	7. P. A.	
छृद्—	II P	अच्छृदत्
	V P	अच्छर्दीत्
	V A	अच्छर्दिष्ट
तृद्—	II P	अतृदत्
	V P	अतर्दीत्
	V A	अतर्दिष्ट

Wet Roots.

These roots take the second, fourth and fifth varieties.

Roots	Variety	3 sing.
	4. P.	
तृप्—	II P	अतृपत्
	IV P	अत्राप्सीत् *or अतार्प्सीत्
	V P	अतर्पीत्
दृप्—	II P	अदृपत्
	IV P	अद्राप्सीत् or अदार्प्सीत्
	V P	अदर्पीत्

तृप् and दृप् become त्रप् and द्रप् by virtue of $\frac{194}{8}$

Anit Root.

These roots take the second and fourth varieties. श्लिष् in the sense of 'to stick' takes the second, and when it means 'to embrace', it takes the seventh variety.

Roots	Variety	3. sing.
	1. P.	
स्कन्द्—	II	अस्कदत्
	IV	अस्कान्त्सीत्
दृश्—	II	अदर्शत्
	IV	अद्राक्षीत्
	3. P.	
निज्—	II P	अनिजत्
	IV P	अनैक्षीत्
	IV A	आनिक्त
विज्—	II P	अविजत्
	IV P	अवैक्षीत्
	IV A	अविक्त
	4. P.	
श्लिष्—	II	अश्लिषत्
	VII	अश्लिक्षत्
	7. P. A.	
रिच्—	II P	अरिचत्
	IV P	अरैक्षीत्
	IV A	अरिक्त

Roots	Variety	3. sing.
	7. P. A.	
विच्—	II P	अविचत्
	IV P	अवैक्षीत्
	IV A	अविक्त
युज्—	II P	अयुजत्
	IV P	अयौक्षीत्
	IV A	अयुक्त
भिद्—	II P	अभिदत्
	IV P	अभैत्सीत्
	IV A	अभित्त
छिद्—	II P	अच्छिदत्
	IV P	अच्छैत्सीत्
	IV A	अच्छित्त
क्षुद्—	II P	अक्षुदत्
	IV P	अक्षौत्सीत्
	IV A	अक्षुत्त
रुध्—	II P	अरुधत्
	IV P	अरौत्सीत्
	IV A	अरुद्ध

(c) Roots Parasmaipadi only in the Second Variety.

रुच् घुट्रुट्लुट् लुद्द्युताश्वित्वृत् मिद्क्ष्विद्स्यन्द् स्विद् वृधिः शृधिः ।
क्लृप्शुभ्क्षुभ्तुभ् भ्रंशिनभी स्रंसुध्वंसू भ्राशिस्तथा ॥

भ्रंसुस्रम्भू प्रथमके रुचादेः पञ्चविंशतिः ।
आत्मनेपदिनी नित्यं लुङीयन्तु विभाषया ।
यदा परस्मैपदिनी तदाङ्किकरणा स्मृता ॥

These roots though Atmanepadi are conjugated in the Parasmaipada in the II Variety. In the Atmanepada all of these roots except स्यन्द् and क्लृप् take the fifth variety as they are Set. The roots स्यन्द् and क्लृप् are Wet and they therefore take both the fourth and fifth varieties.

Set Roots.

Roots	Variety	3 sing.
	1. A.	
रुच्—	IIP	अरुचत्
	VA	अरोचिष्ट
घुट्—	IIP	अघुटत्
	VA	अघोटिष्ट
रुट्—	IIP	अरुटत्
	VA	अरोटिष्ट
लुट्—	IIP	अलुटत्
	VA	अलोटिष्ट
लुठ्—	IIP	अलुठत्
	VA	अलोठिष्ट
द्युत्—	IIP	अद्युतत्
	VA	अद्योतिष्ट
श्वित्—	IIP	आश्वितत्
	VA	अश्वेतिष्ट
वृत्—	IIP	अवृतत्
	VA	अवर्तिष्ट
मिद्—	IIP	आमिदत
	VA	अमेदिष्ट
क्ष्विद्-	IIP	अक्ष्विदत्
	VA	अक्ष्वेदिष्ट
स्विद्-	IIP	आस्विदत्
	VA	अस्वेदिष्ट
वृध्—	IIP	अवृधत्
	VA	अवर्धिष्ट
शृध्—	IIP	अशृधत्
	VA	अशर्धिष्ट

Roots	Variety	3 sing.
	1. A.	
शुभ्—	IIP	अशुभत्
	VA	अशोभिष्ट
क्षुभ्—	IIP	अक्षुभत्
	VA	अक्षोभिष्ट
तुभ्—	IIP	अतुभत्
	VA	अतोभिष्ट
भ्रंश्—	IIP	अभ्रशत्
	VA	अभ्रंशिष्ट
नभ्—	IIP	अनभत्
	VA	अनभिष्ट
स्रंस्-	IIP	अस्रसत्
	VA	अस्रंसिष्ट
ध्वंस्—	IIP	अध्वसत्
	VA	अध्वंसिष्ट
भ्रश्—	II P	अभ्रशत्
	V A	अभ्राशिष्ट
भ्रंस्—	II P	अभ्रसत्
	V A	अभ्रंसिष्ट
स्रम्भ्—	II P	अस्रभत्
	V A	अस्रंभिष्ट
	Wet Roots.	
स्यन्द्—	II P	अस्यदत्
	IV A	अस्यंत्त
	V A	अस्यंदिष्ट
क्लृप्—	II P	अक्लृपत्
	IV A	अक्लृप्त
	V A	अकल्पिष्ट

THIRD VARIETY.

(231) The Aorist forms of roots of the tenth conjugation, causals, and certain denominatives are made up in the Third Variety.

Exception:—(a)*श्रि 1. P. A.; द्रु 1. P.; स्रु 1. P. (if expressing the agent) and the root कम् † 1. A. when it does not take अय्, take this variety in the primitive form necessarily. The ending इ and उ of these roots is changed to इय् and उव् before the augment अ of the third variety, and the root कम्, though Set, does not take V variety.

(b)‡ The roots धे and श्वि 1. P. take this variety optionally. The root धे assuming the form of धा by virtue of 196 (b) drops its आ after reduplication, and the root श्वि takes Samprasârana optionally in the Aorist of the causal, viz. it is to be taken as शु. For the other forms of धे see I and VI varieties and for those of श्वि II and V varieties.

(232) This variety is both Parasmaipadi and Atmanepadi; the terminations are the same as those of II variety, before which अ is added on to the roots as in the second variety.

(233) The root is reduplicated in the Third variety.

(234) श्रि 1. P. A. ‘to depend upon’, ‘to serve.’

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अशिश्रियम्	अशिश्रियाव	अशिश्रियाम
2	अशिश्रियः	अशिश्रियतम्	अशिश्रियत
3	अशिश्रियत्	अशिश्रियताम्	अशिश्रियन्

Âtmanepada.

	S.	D.	P.
1	अशिश्रिये	अशिश्रियावहि	अशिश्रियामहि
2	अशिश्रियथाः	अशिश्रियेथाम्	अशिश्रियध्वम्
3	अशिश्रियत	अशिश्रियेताम्	अशिश्रियन्त

---

* णिश्रिद्रुस्रुभ्यः कर्तरि चङ् III. 1. 48.

† कमेश्च्लेश्चङ् वक्तव्यः ॥

‡ विभाषा धेट्श्व्योः III. 1. 49.

द्रु 1. P. so run to be wet.	स्रु 1. P. to drop to go.	धे 1. P. to drink	श्वि 1. P. to swell to go, to grow.
1 अदुद्रुवम्	1 असुस्रुवम्	1 अदधम्	1 आशिश्वियम्
2 अदुद्रुवः	2 असुस्रुवः	2 अदधः	2 आशिश्वियः
3 अदुद्रुवत्	3 असुस्रुवत	3 अदधत्	3 आशिश्वियत्

श्वि 1. P. Causal (श्वाययति-ते)			कम् 1. A. 'to wish'		
1 आशिश्वयम्	or	अशूशवम्	1 अचीकमे	or	अचकमे
2 आशिश्वयः	,,	अशूशवः	2 अचीकमथाः	,,	अचकमथाः
3 आशिश्वयत्	,,	अशूशवत्	3 अचीकमत	,,	अचकमत

(235) To form the Aorist of roots of the tenth conjugation and causals, the following rules are to be attended to:—

(*a*) The Vikarana अय of the tenth conjugation and causals to be added to the primitive root is dropped but the vowel changes are to be retained.

(*b*)* Roots with a penultimate short ऋ retain it optionally and with a long ॠ optionally shorten it. See (237).

Exception:—The roots कृप्—स्पृह्—गृह्—and मृग्. There are अदन्त roots and not roots ending in consonants. See section (238).

†(*c*) The penultimate long vowel is shortened (ए, ऐ and ओ, औ are shortened to इ and उ respectively).

§ Exception; (1) Roots called (*a*) अदन्त viz. those written in the Dhâtupâtha as ending in अ, the root (*b*) शास्, the roots (*c*) marked with ऋ, and the roots (d) from which a vowel has been dropped, do not shorten their penultimate vowel in this variety. See sections 238, 239, 240 and 241.

---

* (*b*) उर्ऋत् VII. 4. 7.
उपधायाश्च VII. 1. 108.

† (*c*) णौ चङ्युपधाया ह्रस्वः VII. 4. 1.

§ नाग्लोपिशास्वृदिताम् VII. 4. 2.

Exception (2)—The roots भ्राज्—भ्रास्—भाष्—दीप्—जीव्—मील् and पीड् shorten their penultimate vowel optionally in this variety. See section 242.

Exception (3)—The roots कण्—रण्—भण्—श्रण्—लुप्—हेद—ह्वे—वण्—लुट्—लुप्—चण् and लुट् do the same in the Aorist of the causal. See section 243.

(*d*) Then the root is reduplicated.

(*e*) If the reduplicative syllable be followed by a short or a prosodially short syllable, इ is substituted for अ in the reduplicative syllable.

Exception (1)—In the case of the roots स्मृ—दृ—त्वर्—प्रथ्—म्रद्—स्तृ and स्पश्, the अ in the Reduplicative syllable is retained. See section. 244.

Exception (2)—The अ in the reduplicative syllable of वेष्ट् and चेष्ट् is changed to इ optionally. See section 245.

Exception (3)—Roots ending in उ short or long substitute उ for इ in the reduplicative syllable if it be not followed by a letter of the labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ. See section 246.

Exception (4)—The roots स्रु-श्रु-द्रु-प्रु-प्लु and च्यु do it optionally. See section 247.

(*f*) * The vowel of the Reduplicative syllable is lengthened, if it is short snd not prosodially long.

---

(2) भ्राज भास भाष दीप जीव मील पीडामन्यतरस्याम् VII. 4. 3.

(3) काण्यादीनां वेति वक्तव्यम्.

(*d*) चङि. VI. 1. 11.

(*e*) सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे VII. 4. 93.
सन्यत; VII. 4. 79.

(1) अत्स्मृदृत्वरप्रथम्रदस्तृस्पशाम् VII. 4. 95.

(2) विभाषा वेष्टिचेष्टयोः VII. 4. 96.

(3) ओः पुयण्ज्यपरे VII. 4. 80.

(4) स्रवति शृणोति द्रवति प्रवाति प्लवति च्यवतीनां वा VII. 4. 81.

* दीर्घो लघोः VII. 4. 94.

(236) तुल् 10 P. A. to weigh.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अतूतुलम्	अतूतुलाव	अतूतुलाम
2	अतूतुलः	अतूतुलतम्	अतूतुलत
3	अतूतुलत्	अतूतुलताम्	अतूतुलन्

Atmanepada.

1	अतूतुले	अतूतुलावहि	अतूतुलामहि
2	अतूतुलथाः	अतूतुलेथाम्	अतूतुलध्वम्
3	अतूतुलत	अतूतुलेताम्	अतूतुलन्त

तुल्—तोलय् is the base; by (a) we have तोल्; by (c) तुल्; by (d) तुतुल्; by (f) तूतुल्; by adding अ, the termination त् and the temporal augment we have अतूतुलत्.

भू 1. P. to be (causal भावयति-ते)

Parasmaipada.

1	अबीभवम्	अबीभवाव	अबीभवाम
2	अबीभवः	अबीभवतम्	अबीभवत
3	अबीभवत्	अबीभवताम्	अबीभवन्

Atmanepada.

1	अबीभवे	अबीभवावहि	अबीभवामहि
2	अबीभवथाः	अबीभवेथाम्	अबीभवध्वम्
3	अबीभवत	अबीभवेताम्	अबीभवन्त

भावय् the causal base of भू, by (a) भाव्; by (c) भव्; by (d) बभव्; by (e) बिभव्; and by (f) बीभव्.

स्पन्द् 1. A. 'to throb' (causal स्पन्दयति-ते)

Parasmaipada.

1	अपस्पन्दम्	अपस्पन्दाव	अपस्पन्दाम
2	अपस्पन्दः	अपस्पन्दतम्	अपस्पन्दत
3	अपस्पन्दत्	अपस्पन्दताम्	अपस्पन्दन्

Atmanepada.

1	अपस्पन्दे	अपस्पन्दावहि	अपस्पन्दामहि
2	अपस्पन्दथाः	अपस्पन्देथाम्	अपस्पन्दध्वम्
3	अपस्पन्दत	अपस्पन्देताम्	अपस्पन्दन्त

From स्पन्दय् by (a) स्पन्द्, and by (d) पस्पन्द्.

स्खल् 1. P. ' to stumble ' (causal स्खलयति-ते.)

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अचिस्खलम्	अचिस्खलाव	अचिस्खलाम
	अचिस्खलः	अचिस्खलतम्	अचिस्खलत
3	अचिस्खलत्	अचिस्खलताम्	अचिस्खलन्

Atmanepada.

1	अचिस्खले	अचिस्खलावहि	अचिस्खलामहि
2	अचिस्खलथाः	अचिस्खलेथाम्	अचिस्खलध्वम्
3	अचिस्खलत	अचिस्खलेताम्	अचिस्खलन्त

From स्खलय् by (a) स्खल्; by (d) चस्खल्; by (c) चिस्खल्

(237) Illustration of 235 (b).

वृत् 1. A. to be (वर्तयति-ते) 3 sing. अवीवृतत् or अववर्तत्
पृथ् 10. P. A. (पर्थयति-ते) 3 sing. अपीपृथत् or अपपर्थत्
कृत् 10. P. A. to celebrate: (कीर्तयति-ते) 3 sing. अचीकृतत् or अचिकीर्तत्.

(238) The Illustration of Exception 1 to 235 (c).

(a)

The following roots of the tenth conjugation are called अदन्त since they are written as ending in अ in the Dhâtupátha. They are therefore such roots as have a consonant for their penultimate. They are not roots ending in a consonant as they appear to be and the penultimate long vowel which appears after अय् is dropped, is not shortened. Also they do not undergo the vowel changes noted in (235 e and f) viz. no इ is substituted for अ in the Reduplicative syllable and its vowel is not lengthened.

धेक्-वल्क्-अंक्-विष्क् have their forms as अदिधेकत्—अववल्कत्-आञ्चकत्—अविविष्कत्. सुख्—दुःख् have असुसुखत्, &c. मृग्—अंग् have अममृगत्—आञ्जगत्. रच्-सूच् have अररचत्—असुसूचत्. लज् has अललजत्. पट्-वट्-पुट्-कूट्-खेट्-खोट्-क्षोट्-have अपुपुटत्—अचुकूटत्,-&c. शठ्-श्वठ्-have अशशठत्, &c. खेड्-दण्ड्-have आचिखेडत्-अददण्डत्. गण्-गुण्-कुण्-व्रण्-कर्ण्-वर्ण्-पर्ण-have अजुगुणत्-अवव्रणत्-अपपर्णत्; for गण्-see (250 b); पत्-वात्-कर्त्-केत्—

संकेत् have अववातत्-अचिकेतत्-अससंकेतत्. पत् has अपीपतत्-त or अपपतत्-त. कथ्—श्रथ्—अर्थ-तुत्थ् have अचकथत्-अशश्रथत् आर्तथत-अतुतुत्थत. गद्-पद्-छद्-छेद् have अपपदत्-अचच्छदत—अचिच्छेदत्. अंध्-has आन्दधत्. ऊन्-ध्वन्-स्तन्-स्तेन्-have औननत्. अतिस्तेनत् &c. क्षप्-कृप्-रूप् have अचकृपत, &c. भाम्-साम्—ग्राम्-संग्राम्-गोम्-स्तोम्-have अबभामत्-अससामत्-अजग्रामत्-अससंमामत अजुगोमत्-अतुस्तोमत्. लाभ्—has अललाभत्; व्यय्-has अवव्ययत्; वर्-स्वर्-सार्-कुमार्-पार्-शूर्-वीर्-तीर्-कत्र्-सत्र्— चित्र्— सूत्र्— मूत्र् छिद्र्—मिश्र् have अचुकुमारत्—अससत्रत्—अपपारत्—अतितीरत्—अशुशूरत्—अविवीरत् &c. कल्—काल्—आंदोल्—शील्—वेल्—पल्यूल्—स्थूल्—प्रेंखोल्—have अचकालत्--अविवेलत्—आन्दुदोलत्--आपिप्रेंखोलत-अतुस्थूलत्, &c. गर्व has अजगर्वत्. पष्-गवेष्-रूक्ष् have अरुरूक्षत् &c. अंस्-रस्-वस्-भाज्-सभाज्-वास्-निवास् have आंससत्-अबभाजत् &c. चह्-मह्-रह्-कुह्-स्पृह्-and गृह् have अचुकुहत्-अपस्पृहत्-अजगृहत् &c.

(239) Exception to 1 335 (c).

(b)

शास् 2. P.

	S.	D.	P
1	अशशासम्	अशशासाव	अशशासाम
2	अशशासः	अशशासतम्	अशशासत
3	अशशासत्	अशशासताम्	अशशासन्

(240) Exception 1 to 235 (c).

(c)

The following roots are marked with ऋ in the Dhátupátha. These do not shorten their penultimate vowel in the Aorist of the causal, viz. in the Third variety.

चकास् 2. P; वाश् 4. A; तुड् 8. P; लोकृ-लोच् 10. U; Parasmaipada roots of the 1st conjugation, viz. कख् ; क्रीड् ; निद् ; पिस् ; हुड् ; हूड् ; खाद् ; द्राघ् -ध्राघ्-राघ्-लाख्-शाघ् -श्लाख् ; केल् -खेल्-चेल् -पेल् -फेल् -वेल् -शेल् -क्ष्वेल् ; मेथ् ; ग्रेट् ; मेड्; रेव्; पेस् ; ओख् ; ओण्-शोण्-श्रोण्-श्लोण् ; तोड्-रोड्-लोड् ; धोर् ; यौट् -रौद् ; रौड् and शौट्.

Atmanepadi roots of the 1st conjugation.

ज्युत्-युत्-ढौकृ; टिकृ-तिकृ; विथृ; तिपृ-स्तिपृ; लोकृ-श्लोकृ; लोचृ द्राघृ-ध्राघृ-राघृ-लाघृ-श्लाघृ; भाजृ; द्राडृ -ध्राडृ -बाडृ; गाधृ-नाधृ—बाधृ; तायृ; शालृ; काशृ-भ्राशृ-भ्लाशृ; कासृ-नासृ-भ्रासृ (242) रासृ; द्राहृ-वाहृ; टीकृ -तीकृ -शीकृ -सीकृ; क्षीबृ -क्षीबृ; चीभृ -शीभृ; द्रेकृ -ध्रेकृ -रेकृ - स्रेकृ; भ्रेजृ -रेजृ; हेडृ; वेथृ; केपृ -गेपृ -ग्लेपृ -तेपृ -मेपृ -रेपृ -लेपृ -वेपृ -स्तेपृ; रेबृ; रेमृ; खेवृ -गेवृ -ग्लेवृ -तेवृ -देवृ -मेवृ -सेवृ; गेषृ -ग्लेषृ -जेषृ -नेषृ -पेषृ -प्रेषृ -येषृ -रेषृ -हेषृ -ह्वेषृ; जेहृ-वेहृ and वेहृ.

The following are the roots of the 1st conjugation, both the padas; मिथृ; मिदृ; चीवृ; प्रोथृ; होडृ; याचृ; राजृ; नाथृ; चायृ; दाशृ; दासृ; माहृ; सेकृ; एजृ; रेटृ; ग्लेटृ; ग्लेडृ; वेणृ; नेदृ; मेधृ; वेनृ; एषृ-भेषृ-भ्रेषृ and भ्लेषृ.

(241) Exception 1 to 235 c.

(d)

मालयति (from माला)

	S.	D.	P.
1	अममालम्	अममालाव	अममालाम
2	अममालः	अममालतम्	अममालत
3	अममालत्	अममालताम्	अममालन्

This is an illustration of the root the vowel of which has been dropped.

(242) Illustration of Exception 2 to 235 c.

भ्राज् 1- A. (भ्राजयति-ते,) to shine 3 Sing. अबिभ्रजत् or अबभ्राजत्
भास् 1. A. (भासयति-ते,) to shine 3 अबीभसत् or अबभासत्
भाष् 1. A. (भाषयति-ते) to speak 3 अबीभषत् or अबभाषत्
दीप् 4. A. (दीपयति-ते) to lighten 3 अदिदीपत् or अदीदिपत्
जीव् 1. P. (जीवयति-ते) to live 3 अजीजिवत् or अजिजीवत्
मील् 1. P. (मीलयति-ते) ' to wink, to fade.' 3 अमीमिलत् or अमिमीलत्
पीड् 10. P. A (पीडयति-ते) to give pain 3 अपीपिडत् or अपिपीडत्

(243) Illustration of Exception 3 to 235 c.

कण् 1. P. (काणयति-ते) to sound. 3 अचीकणत् or अचकाणत्
रण् 1. P. (राणयति-ते) to sound 3 अरीरणत् or अरराणत्
भण् 1. P. (भाणयति-ते) to sound 3 अबीभणत् or अबभाणत्

श्रण् 10. P. A. (श्राणयति-ते) to give 3 आशिश्रणत् or अशश्राणत्
लुप् 6. P. A. (लोपयति-ते) to cut 3 अलूलुपत् or अलुलोपत्
हेट् 1. A. (हेटयति-ते) to hinder. 3 अजीहिटत् or आजिहेटर्द

* The root ह्वे takes Samprasaraṇa in the Causal, Desiderative and in this variety. हु—हुहु—जुहु—जुहाव्—जुहव्—जूहव्; अजूहवत् or अजुहावत्.

वण् 1. P. (वाणयति-ते) to sound 3 अवीवणत् or अववाणत्
लुट् 1. 4. P. 10. U (लोटयति-ते) 3 अलूलुटत् or अलुलोटत्
लुप् 4. P. (लोपयति-ते) to perplex 3. अलूलुपत् or अलुलोपत्
चण् 1. P. (चाणयति-ते) to move, hurt 3 अचीचणत् or अचचाणत्
लुट् 1. A. to resist 6. P. to wallow (लोटयति-ते) 3 अलूलुटत् or अलुलोटत्.

(244) Illustration of Exception (1) to 235 (e.)

स्मृ 1. P. to remember (स्मारयति-ते)—असस्मरत्
दॄ 9. P. to tear (दारयति-ते)—अददरत्
त्वर् 1. A. to hasten (त्वरयति-ते)—अतत्वरत्
प्रथ् 10 P. A. to publish (प्रा-प्रथयति—ते)—अपप्रथत्
म्रद् 1. A. to grind (म्रदयति-ते)—अमम्रदत्
स्तॄ 9. P. A. to cover (स्तारयति—ते)—अतस्तरत्
स्पश् 1. P. A. to obstruct 10 A to take } (स्पाशयति--ते)—अपस्पशत्

(245) Illustration of Exception 4 to 235 (e.)

वेष्ट् 1. A. (वेष्टयति—ते) to surround 3 अववेष्टत् or अविवेष्टत्
चेष्ट् 1. A. (चेष्टयति—ते) to act, to be busy. 3 अचचेष्टत् or अचिचेष्टत्

(246) Exception 3 to 235 (e).

The roots हु—ह्नु—स्तु—नु—धू—द्रु—तु—द्यु—क्षु—क्ष्णु—कु—सु—and स्नु substitute उ for इ in the Reduplicative ayllable.

The forms therefore are:--अजूहवत्—त; अजुह्नवत्—त; अतुष्टवत्—त; अनूनवत्—त; अदूधुवत्—त or अदूधवत्—त; अदूदवत्—त; अतूतवत्—त; अदुद्यवत्—त; अचुक्षवत्—त; अचुक्ष्णवत—त; अचूकवत—त; असूसवत-त & असुष्णवत्—त.

---

* ह्वः संप्रसारणम् VI. 1. 32.

The Reduplicative syllable of रु—यु—लू—पू—भू and ज्यु 1. A. ‘ to go ’ does not change its इ to उ, as it is here followed by a letter of a labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ.

The forms therefore are:—अरीरवत्—अयीयवत्—अलीलवत्—अपीपवत्—अबीभवत्—and अजिज्यवत्—त.

(247) Illustration of Exception 4 to 235 (e).

स्रु 1. P. (स्रावयति-ते) to go 3 असिस्रवत् or असुस्रवत्
श्रु 1. P. (श्रावयति—ते) to hear 3 अशिश्रवत् or अशुश्रवत्
द्रु 1. P. (द्रावयाति—ते) to go 3 अदिद्रवत् or अदुद्रवत्
प्रु 1. A. (प्रावयति—ते) to go 3 अपिप्रवत् or अपुप्रवत्
प्लु 1. A. (प्लावयति—ते) to go 3 अपिप्लवत् or अपुप्लवत्
च्यु 1. A. (च्यावयति—ते) to go 3 अचिच्यवत् or अचुच्यवत्

(248) Roots with initial vowels reduplicate the following consonant and add इ to it in the reduplicative syllable. आदयति-ते (causal of अद् to eat); आद्—अद्—अदिद् and then आदिदत्-त;

According to article 110 (a) उन्द्, अर्ह् and others form औन्दिदत् and आर्जिहत्.

(249) The roots अंक्, अंग्, अंध् अंस्, ऊन् and अर्थ् have for the Aorist of their causal the forms आञ्चकत्—त ; आञ्जगत्-त; आन्दधत्—त; आंससत्-त; औननत्—त and आर्तथत. See article 238.

(250) The root स्था* substitutes इ necessarily for the penultimate vowel, and घ्रा† does it optionally. स्था (causal स्थापयति—ते) by 235 (a) स्थाप्; by this rule स्थिप्; by 235 (d) तिष्ठिप्—अतिष्ठिपत्. घ्रा (causal घ्रापयति—ते); by 235 (a). घ्राप् ; by this rule as well as by 235 (e) घ्रिप् or घ्रप्; by 235 (d) जिघ्रिप् or जघ्रप् ; by 235 (e) जिघ्रप्, and so there are two bases जिघ्रिप् and जिघ्रप्—अजिघ्रिपत् or आजिघ्रपत्.

---

* तिष्ठतेरित् VII. 4. 5.

† जिघ्रतेर्वा VII. 4. 6.

*(*a*) In the case of पा ‘ to drink ’ the penultimate vowel is dropped, and ई is added to the reduplicative syllable. पा (causal पाययति-ते); by 235(a) पाय्; by 235(c) पय्; by 235(d) पपय् ; by this rule पप्य् and पीप्य्—अपीप्यत्. पा ‘to protect’ is regular in its causal Aorist form as अपीपलत्.

†(*b*) The root गण् takes ई or अ in the reduplicative syllable. गण् (causal गणयति–ते); by 235 (a) गण्; by 235 (d) जगण् ; by this rule जीगण् or जगण्, अजीगणत् or अजगणत्.

‡(*c*) The ह of the Reduplicative syllable of हि 5. P. ‘ to go ’ is not changed to घ् in this variety. The form therefore is—हि (causal हाययति–ते)—हाय्—हय्—जहय्—जिहय्–जीहय्–अजीहयत्.

§(*d*) स्वप् takes Samprasarana in this form necessarily, and श्वि takes it optionally in this variety and the causal Desiderative.

स्वप्—सुप्—सुषुप्—सूषुप्—असूषुपत्

श्वि–शु—शाव्—शव्—शशव्—शुशव्—शूशव्—अशूशवत्

श्वि (causal श्वाययति–ते); श्वाय्—श्वय्—शश्वय्—शिश्वय्—अशिश्वयत्.

+(*e*) The root स्फुर् substitutes आ optionally for the penultimate vowel. स्फुर् (causal स्फोरयति–ते) by 235 (a) स्फोर् ; by 235 (*b*) स्फुर् ; by this rule स्फार् optionally. So there are two bases पुस्फुर and पुस्फर्—अपुस्फुरत् or अपुस्फरत्.

---

* लोपः पिबतेरीच्चाभ्यासस्य VII. 4. 4.

† ई चगणः VII. 4. 97.

‡ हे रचाङि VII. 3. 56.

§ श्वापेश्वाङि VI. 1. 18. णौ च सश्चङ्गोः VI. 1. 31.

+ चिस्फरोर्णौं VI. 1. 54.

* (*f*) The causal Aorist of इ with अधि 'to study' is अध्यापिपत् or अध्यजीगपत् ; of इ with अधि 'to remember' is अध्यजीगमत् ; of द्युत् is अदिद्युतत्; of ऊर्णु is और्णुनवत् ; and of ईर्ष्य् is ऐर्षिष्यत् or ऐर्ष्ययत्.

SIXTH VARIETY (only Parasmaipadi).

The 6th and 7th varieties are treated here before the 4th and 5th ones, it being more advantageous to do so.

(251) In this Variety terminations are directly applied to the roots.

(252) Necessary and Optional roots of VI variety:—

† यमादेशोयच्छतिश्च रमिःपर्याङ्व्युपादिकः ।
नम्मीनातिमिनोतिश्चऽऽदन्तैजन्ताश्च धातवः ॥
नित्यं सकिसाचिटश्चैषां लुङिज्ञेया मनीषिभिः ॥ १ ॥
लिनातिर्जिघ्रतिधेट्शो छ्यतिस्यतीच धातवः
षट्वैसग्वेट्सिचौचात्र परस्मैपदिनः स्मृताः ॥ २ ॥

The roots यम्, रम् with परि—आ—वि and उप and the roots नम्, मी 9 P 'to kill,' मि 5 P to throw, and the roots ending in आ, ए, ऐ, and ओ take the sixth variety necessarily in the Parasmaipada. The root ली 9. P. 'to adhere,' and the roots घ्रा, धे, शो, छो and सो take this variety optionally.

(253) The roots रम्, मि 5 A, मी 9 A, take the fourth variety in the Atmanepada, and ली 9. P. takes it in the Parasmaipada.

(*a*) For घ्रा, शो, छो, and सो see section 221 (page 234.)

(*b*) For धे see section 222 and third variety.

(*c*) For the roots दो 4. P. to cut, दा 1. P. दा 3. P. पा 1. P. 'to drink' स्था and धा 3. P. See section 220.

---

* णौ च संश्चङोः II. 4. 51. द्युतिस्वाप्योः संप्रसारणम् VII. 4. 47. द्युद्भ्योलुङि 1. 3. 91.

† यमरमनमातां सक् च VII. 2. 73.
विभाषा घ्राधेट्शाच्छासः II. 4. 78.

(*d*) The roots दा 3. A. स्था 1. A. and धा 3. A. take the fourth variety in the Atmanepada.

(254) The root वे 1. U. ' to weave, ' व्ये 1. U. ' to cover, ' हा 3. P. to go, हा 3. A. to abandon, and ज्ञा 9. U. ' to know ' take the sixth variety according to section (252) in the Parasmaipada, but in the Atmanepada they take the fourth variety.

(255) The roots गा and इयै 'to go,' त्रै and दे to protect, मे to return or exchange, प्यै to grow, all of the 1st conjugation, and the roots मा 3. 4. to measure, though ending in आ, ए and ऐ, do not belong to this variety, as all of these are Atmanepadi roots. They take the fourth variety being Anit.

(256) The root ह्वे takes the second variety in both the Padas (see page 235). Besides it takes the fourth variety in the Atmanepada.

(257) For ख्या see exception to section 196. It takes the second variety necessarily. See section 228 (a).

(258) The root दरिद्रा drops its आ optionally in the Aorist taking the sixth variety when it retains this आ, and the fifth one when it is dropped.

(259) Most of the Parasmaipadi roots ending in vowels that take this variety are given here.

The roots ज्या 9. P, द्रा, पा to protect, प्रा, प्सा, भा, मा, या, रा, ला, वा, श्रा, स्ना, all of the 2nd conj. and the roots ध्मा, म्ना, कै, क्षै, गै, ग्लै, दै ध्यै, म्लै, श्रै, and स्त्यै, all of the 1st conjugation take the sixth variety.

यम् 1. P. to restrain.

	S.	D.	P.
1	अयंसिषम्	अयंसिष्व	अयंसिष्म
2	अयंसीः	अयंसिष्टम्	अयंसिष्ट
3	अयंसीत्	अयंसिष्टाम्	अयंसिषुः

Roots	Variety	3. sing.
आरम्	1. P.—VI	आरंसीत्
रम्	1. A.--IV	अरंस्त
नम्	1. P.—VI	अनंसीत्
मि	5. P. } -VI	अमासीत्
मी	9. P.	
मि	5. A. } -IV	अमास्त
मी	9. A.	
ली	9. P.—VI	अलासीत्
ली	9. P.—IV	अलैषीत्
धे	1. P.—II	अधात्
	--VI	अधासीत्
	--III	अदधत्
दा	3. P.—I	अदात्
दा	3. A.—IV	अदित
धा	3. P.—I	अधात्
धा	3. A.—IV	अधित

Roots	Variety	3 sing.
स्था	1. P.—I.	अस्थात्
स्था	1. A.--IV	अस्थित
वे	1. P.—VI	अवासीत्
वे	1. A.—IV	अवास्त
व्ये	1. P.—VI	अव्यासीत्
व्ये	1. A.—IV	अव्यास्त
ज्ञा	9. P.—VI	अज्ञासीत्
ज्ञा	9. A.—IV	अज्ञास्त
हा	3. P.—VI	अहासीत्
हा	3. A.—IV	अहास्त
कै	1. P.--VI	अकासीत्
दरिद्रा	2. P.-VI	अदरिद्रासीत्
	--V	अदरिद्रीत्
ह्वे (ह्व)	1. P, II	अह्वत्
	1. A. II	अह्वत
	1. A. IV	अह्वास्त

SEVENTH VARIETY.

(260) The radical vowels do not undergo Guna or Vriddhi substitute in this variety.

(261) Necessary and Optional roots of VII variety.

* कुशिस्त्विषिर्दिशिदिही दुहोद्विष्मेहती रिशिः ।
रुशोरुहिर्लिश्यतिश्च लिशातिर्विशातिर्लिहिः ॥
एतेवेदाधिकस्वश लुङिनित्यक्सयोगिनः ॥ १ ॥
निष्कुषिः कर्षतिकृषी क्लिश्नातिर्विष्ग्रहिर्गृहिः ।
तृहिवृही मृशिवृही श्लिष्यतिश्च स्तृहिस्पृशिः ॥
लुङिक्सयोगिनो वैते धातवस्तु चतुर्दश ॥ २ ॥

---

* शल इगुपधादनिटः क्सः III. 1. 45.

न दृशः III. 1. 48.

स्पृशमृशकृषतृपदृपांच्लेः सिज्वावाच्यः ।

Anit roots ending in श्-ष्-स्-or ह् with a penultimate इ-उ—ऋ or ऌ, take the seventh variety. दृश् is an exception, it takes II and IV varieties. Such of the Wet roots as answer the above rule take this variety optionally. Fourteen of the Anit roots take this variety necessarily, and fourteen others including also some of the Wet roots take it optionally.

(262) Of the optional roots श्विष् takes II variety in the Parasmaipada, and VII in the Atmanepada; श्लिष् when it means 'to embrace' takes VII variety, but when meaning 'to cling' it takes II one; the roots कृष्, मृश्, and स्पृश् being Anit take IV variety also; and the remaining roots viz. निष्कुष्—क्लिश्—गुह्—गृह्—तृह्- बृह्—वृह् and स्तृह् when they are Set take V variety, and when Anit they take VII variety instead of IV one, as they end in श्-ष्-स् or ह्

(263)*The root दुह्—दिह्—लिह् and गुह् when followed by the Atmanepada terminations with an initial consonant of the dental class viz. by the terminations सावहि—सथाः—सध्वम् and सत drop optionally the स or सा and take only वहि—थाः—ध्वम् and त as their terminations in this variety.

Necessary Roots.

लिह् 2. 'to taste.'

Parasmaipada

	S.	D.	P.
1	अलिक्षम्	अलिक्षाव	अलिक्षाम
2	अलिक्षः	अलिक्षतम्	अलिक्षत
3	अलिक्षत्	अलिक्षताम्	अलिक्षन्

Atmanepada.

1	अलिक्षि	अलिक्षावहि-अलिह्वहि	अलिक्षामहि
2	अलिक्षथाः-अलीढाः	अलिक्षाथाम्	अलिक्षध्वम्-अलीढ्वम्
3	अलिक्षत-अलीढ	अलिक्षाताम्	अलिक्षन्त

---

* लुग्वा दुहदिहलिहगुहामात्मनेपदे दन्त्ये VII. 3. 73.

A. 1 Dual.	2 Sing.	2 Plural.	3 Sing.
दुह्—अधुक्षावहि	अधुक्षथाः	अधुक्षध्मम्	अधुक्षत
अदुह्वहि	अदुग्धाः	अधुग्धम्	अदुग्ध
दिह्—अधिक्षावहि	अधिक्षथाः	अधिक्षध्वम्	अधिक्षत
अदिह्वहि	अदिग्धाः	अधिग्ध्वम्	अदिग्ध
गुह्—अघुक्षावहि	अघुक्षथाः	अघुक्षध्वम्	अघुक्षत
अगुह्वहि	अगूढाः	अघूढ्वम्	अगूढ

Roots	Variety	3 sing.
क्रुश्	1. P.—VII	अक्रुक्षत्
त्विष्	1. P.— ,,	अत्विक्षत्
	1. A.— ,,	अत्विक्षत
दिश्	6. P.— ,,	अदिक्षत्
	6. A.— ,,	अदिक्षत
दिह्	2. P.— ,,	अधिक्षत्
	2. A.— ,,	अधिक्षत
		अदिग्ध
दुह्	2. P.— ,,	अधुक्षत्
	2. A.— ,,	अधुक्षत
		अदुग्ध
द्विष्	2. P.— ,,	अद्विक्षत्
	2. A.— ,,	अद्विक्षत
मिह्	1. P.— ,,	अमिक्षत्
रिश्	6. P.— ,,	अरिक्षत्
रुश्	6. P.— ,,	अरुक्षत्
रुह्	1. P.— ,,	अरुक्षत्
लिश्	4. A.— ,,	अलिक्षत
लिश्	6. P.— ,,	अलिक्षत्
विश्	6. P.— ,,	अविक्षत्

Optional Roots.

निष्कुष्	9. P.--VII	निरकुक्षत्
	V	अकोषीत्
कुष्	1. P.—VII	अकुक्षत्
कृष्	6. P.—VII	अकृक्षत्
	6. A.—VII	अकृक्षत

Roots	Variety	3 sing.
कृष्	6. P.—IV	अकार्क्षीत्
		अक्राक्षीत्
	A.—IV	अकृष्ट
क्लिश्	9. P.—VII	अक्लिक्षत्
	—V.	अक्लेशीत्
विष्	3. A.—VII	अविक्षत
	3. P.—II	अविषत्
गुह्	1. P.—VII	अघुक्षत्
	1. A.—VII	अघुक्षत
		अगूढ
	1. P.—V	अगूहीत्
	1. A.—V	अगूहिष्ट
गृह्	1. A.—VII	अघृक्षत
	V.	अगर्हिष्ट
तृह	6. P.—VII	अतृक्षत्
	V	अतर्हीत्
बृह्	6. P.—VII	अभृक्षत्
	--V	अबर्हीत्
मृश्	6. P.—VII	अमृक्षत्
	IV	अमार्क्षीत्
		अम्राक्षीत्
वृह्	6. P.—VII	अवृक्षत्
	V.	अवर्हीत्
श्लिष्	4. P.— to cling—II.	अश्लिषत्
श्लिष्	4. P. to embrace—VII	अश्लिक्षत्
स्तृह्	6P.—VII	अस्तृक्षत्
	V.	अस्तर्हीत्
स्पृश्	6. P.—VII	अस्पृक्षत्
	IV	अस्प्राक्षीत्
		अस्पार्क्षीत्

FOURTH VARIETY.

(264) Anit roots take IV variety necessarily and Wet ones optionally. The exceptional peculiarities are noted further on.

(265) The radical vowel takes its Vridhi substitute in the Parasmaipada.

(266) * In the Atmanepada the penultimate इ—उ—ऋ—ऌ short or long, and the final ऋ of a root remain the same, while the ending इ or उ short or long takes Guna.

(267)† Anit roots change their penultimate ऋ to र् optionally.

(268) ‡ स् is dropped when it is preceded and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. It is also dropped when preceded by a short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(269) § The ending स् of a root when followed by any termination, beginning with स् and belonging to the non-conjugational tenses and moods, takes त् as its substitute.

Anit Roots.

(270) Anit roots with the exception of those belonging to I, II, III and VI varieties must take IV variety necessarily. Some of the Anit roots that take the other varieties optionally or in the Parasmaipada only have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

The following Karikas enumerate the necessary and optional roots of the fourth variety.

---

* लिङ्सिचावात्मनेपदेषु 1. 2. 11. उश्च 1. 2. 12.

† अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् VI. 1. 59.

‡ झलोझलि VIII. 2. 26. ह्रस्वादङ्गात् VIII. 2. 27.

§ सः स्यार्धधातुके VII. 4. 49.

पचिर्भजिभुजीभ्रास्जिर्यज्रञ्जिः खिद्तुदिर्नुदिः ।
क्षिप्तप्वप्शप् नहिवही ह्येते ह्विपदिनः स्मृताः ॥ १ ॥

पृच्छतिस्त्यजतिश्चैव भञ्ज्मस्ज्रुज् सञ्ज्सृजिस्तथा ।
बध्नाती राध्व्याधिः साधिश्छुप्स्वप्यभ् दंश्वासिर्दहिः ॥
एते सप्तदशैव स्युः परस्मैपदि धातवः ॥ २ ॥

स्वञ्ज् हद्बुध्ययुधिमनी तेपते रभतेलभिः ।
वद्याविद्यौविनच्चैव ह्यात्मनेपदि धातवः ॥
त्रयश्चत्वारिंशदेते नित्यंसिचिभवन्ति हि ॥ ३ ॥

रिच्विज्निजिर्युज्विजिर् क्षुद्छिद्भिद्रुध्स्कंदिर्दृशिः ॥
स्पृश्मृश्कृष्मुच्सिचिगमी लिपिर्लुपियमीरमिः ॥
लुङि सिज् योगिनो वै ते एकविंशति धातवः ॥ ४ ॥

Note:—The roots मन् 4. A.-बुध् 4. A.-विद् 4. 7. A.-and वस् 1. P. are Anit and take IV variety; but विद् 2. P.-मन् 8. A.-and वस् 2. P. are Set and take V variety only. बुध् 1. P. and वस् 4. P. though Set take II variety exclusively. बुध् 1st conjugation takes V variety in both the padas, and विद् 6. U. being considered by some as a Wet root ought to take IV and V varieties, but it takes II variety in the Parasmaipada and V in the Atmanepada.

The root गम्* takes II and IV varieties, and यम् VI and IV ones. यम्† meaning "to marry" and गम् drop their nasal optionally in the Atmanepada fourth variety. यम्‡ meaning "to make known the faults of others" and हन्§ do the same necessarily. वध् §§ is substituted for हन् in the Parasmaipada necessarily and optionally in the Atmanepada. The substitute वध् ** takes V variety, and its vowel does not take Vriddhi.

---

* वा गमः 1. 2. 13.

† विभाषोपयमने 1. 2. 16. ‡ यमो गन्धने 1. 2. 15.

§ हनः सिच् 1. 2. 14.

§§ लुङि च II. 4. 43.
आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् II. 4. 44.

** जनिवध्योश्च्य VII. 3. 35.

The Optional Roots.

रिच्विच्निजिर्युज्विजिर् क्षुद् छिद् भिद् रुध् स्कंविर्दृशिः take II and IV varieties; स्पृश्—मृश् and कृष् IV and VII, and रम् IV and V varieties. The roots लुप् and मुच् 6th conjugation take II variety in the Parasmaipada and IV one in the Atmanepada. The roots सिच् and लिप् 6th conjugation do the same in the Atmanepada but take II variety not only in the Parasmaipada but in the Atmanepada also.

(271) The root *पद् substitutes इ necessarily for the termination स्त, the third person singular of the Aorist. It is optionally so substituted in the case of the roots † दीप्—जन्—बुध्—पूर्—ताय् and प्याय्.

मन् 4. A.

	S.	P.
1.	अमंसि	अमंस्महि
2.	अमंस्थाः	अमन्ध्वम्
3.	अमंस्त	अमंसत

बुध् 4. A.

	S.	P.
1.	अभुत्सि	अभुत्स्महि
2.	अबुद्धाः	अभुद्ध्वम्
3.	अबुद्ध अबोधि	अभुत्सत

वस् 1. P.

	S.	P.
1.	अवात्सम्	अवात्स्म
2.	अवात्सीः	अवात्त
3.	अवात्सीत्	अवात्सुः

विद् 4. 7. A.

	S.	P.
1.	अवित्सि	अवित्स्महि
2.	अवित्थाः	अविद्ध्वम्
3.	अवित्त	अवित्सत

गम् 1. A.

	S.	P.
1.	समगंसि	समगंस्महि
2.	समगंस्थाः	समगन्ध्वम्
3.	समगंस्त	समगंसत

गम् 1. A.

	S.	P.
1.	समगसि	समगस्महि
2.	समगथाः	समगध्वम्
3.	समगत	समगसत

यम् to make known.

	S.	P.
1.	उदायसि	उदायस्महि
2.	उदायथाः	उदायध्वम्
3.	उदायत	उदायसत

हन् A.

	S.	P.
1.	आहसि	आहस्महि
2.	आहथाः	आहध्वम्
3.	आहत	आहसत

यम् 1. A. to marry.

	S.	P.
1.	उपायंसि	उपायंस्महि
2.	उपायंस्थाः	उपायन्ध्वम्
3.	उपायंस्त	उपायंसत
1.	उपायसि	उपायस्महि
2.	उपायथाः	उपायध्वम्
3.	उपायत	उपायसत

---

* चिणते पदः III. 1. 60.

† दीपजनबुधपूरीतायिप्यायिभ्योन्यतरस्याम् III. 1. 61.

नह् 4. U.

	Parasmaipada.			*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्स्म	अनत्सि	अनत्स्वहि	अनत्स्महि
2.	अनात्सीः	अनाद्धम्	अनाद्ध	अनद्धाः	अनत्साथाम्	अनद्ध्वम्
3.	अनात्सीत्	अनाद्धाम्	अनात्सुः	अनद्ध	अनत्साताम्	अनत्सत

बन्ध् 9. P.

	S.	D.	P.
1.	अभान्त्सम्	अभान्त्स्व	अभान्त्स्म
2.	अभान्त्सीः	अबान्द्धम्	अबान्द्ध
3.	अभान्त्सीत्	अबान्द्धाम्	अभान्त्सुः

Roots	Variety	3. Sing.
पच्	I. P.—IV	अपाक्षीत्
	A.— ,,	अपक्त
भज्	I. P.— ,,	अभाक्षीत
	A.— ,,	अभक्त
भुज्	6. P 7. P — ,,	अभौक्षीत
	7. A.— ,,	अभुक्त
भ्रस्ज्	6 P.— ,,	अभार्क्षीत् अभ्राक्षीत
	A.— ,,	अभर्ष्ट अभ्रष्ट
यज्	I. P.— ,,	अयाक्षीत
	A.— ,,	अयष्ट
रञ्ज्	1. P.— ,,	अराङ्क्षीत्
	A.— ,,	अरङ्क्त
नह्	4. P.— ,,	अनात्सीत
	A.— ,,	अनद्ध
वह्	1. P.— ,,	अवाक्षीत्
	A.— ,,	अवोढ

Roots	Variety	3. Sing.
खिद्	6. P.—IV	अखैत्सीत्
	4. A. 7. A. ,,	आखित्त
तुद्	6. P. ,,	अतौत्सीत्
	A. ,,	अतुत्त
नुद्	6. P.—,,	अनौत्सीत
	A.—,,	अनुत्त
क्षिप्	4. P. 6. P. ,,	अक्षैप्सीत्
	6. A.—,,	आक्षिप्त
तप्	1. P.—,,	अताप्सीत्
	4. A.—,,	अतप्त
वप्	1. P.—,,	अवाप्सीत्
	A.—,,	अवप्त
शप्	1. P.—,,	अशाप्सीत्
	A.—,,	अशप्त
वस्	4. P.—II	अवसत्
दह्	1. P.—IV	अधाक्षीत्
स्वञ्ज्	1. A.—,,	अस्वङ्क्त
ह्रद्	1. A.— ,,	अहत्त

Roots	Variety	8. Sing.
प्रच्छ्	6. P.—,,	अप्राक्षीत्
त्यज्	1. P.—,,	अत्याक्षीत्
भञ्ज्	7. P.—,,	अभाङ्क्षीत्
मस्ज्	6. P.—,,	अमाङ्क्षीत्
रुज्	6. P.—,,	अरौक्षीत्
सञ्ज्	1. P.—,,	असाङ्क्षीत्
सृज्	6. P.—,,	अस्राक्षीत्
बन्ध्	9. P.—,,	अभान्त्सीत्
राध्	4. P. 5. P. ,,	अरात्सीत्
व्यध्	4. P.—,,	अव्यात्सीत्
साध्	5. P.—,,	असात्सीत्
छुप्	6. P.—,,	अच्छौप्सीत्
स्वप्	2. P.—,,	अस्वाप्सीत्
यभ्	1. P —,,	अयाप्सीत्
दंश्	1. P.—,,	अदांक्षीत्
वस्	1. P.—,,	अवात्सीत्
वस्	2. P.—V	अवासष्ट

Roots	Variety	3. Sing,
बुध्	4. A.—IV	अबुद्ध अबोधि
बुध्	1. P.—II	अबुधत्
	1. P.—V	अबोधीत्
	1. A.—V	अबोधिष्ट
युध्	4. A.—IV	अयुद्ध
मन्	4. A.— ,,	अमंस्त
मन्	3. A.—V	अमनिष्ट
तिप्	I. A.—IV	अतिप्त
रभ्	I. A.— ,,	अरब्ध
लभ्	I. A.— ,,	अलब्ध
पद्	4. A.— ,,	अपादि
विद्	4. A. 7. A. —	अवित्त
विद्	2. P.—V	अवेदीत्
विद्	6. P.—II	अविदत्
	6. A.—IV	अवित्त
	6. A.—V.	अवेदिष्ट

Most of the Anit roots ending in vowels have been given here with their noteworthy exceptions in each case.

(272) Anit roots ending in आ and those in ए—ऐ and ओ according to 196 (b).

For Parasmaipada roots of this description see VI variety.

ली 9 P assuming the form of ला by virtue of 196 (a) takes IV and VI varieties.

Atmanepadi Roots such as प्यै—त्रै—ढ्यै—मे (all 1st conj.) and the root मा 3rd and 4th conj. take IV variety only. मा 2nd Parasmaipada takes VI variety.

Roots belonging to both the padas such as वे-व्ये-(1. U.); मि 5. U. मी, ज्ञा 9. U. and हा 3. U. take VI variety in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

Exception (1):—The roots दा 1. U. धा and स्था take the first variety in the Parasmaipada, and 4th in the Atmanepada. दे 1. A. takes IV variety.

Exception (2):—The root ह्वे takes II in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

The root ख्या which is a substitute for चक्ष् takes II variety only.

(273)* The vowel of the roots स्था and घु verbs viz. दा 3–धा–दा 1–दो–दे and धे (See page 233) takes इ as its substitute, and as it is weak, it does not take Guna or Vriddhi.

Roots	Variety	3 sing.
ली	9. P—VI	अलासीत्
	IV	अलैषीत्
प्यै	1. A—IV	अप्यास्त
त्रै	,, —,,	अत्रास्त
श्यै	,, —,,	अश्यास्त
मे	,, —,,	अमास्त
मा	3. A—,,	
मा	4. A—,,	
मा	2. P—V1	अमासीत्
ज्ञा	9. P—VI	अज्ञासीत्
	9. A—IV	अज्ञास्त
हा	3. P—VI	अहासीत्
	3 A—IV	अहास्त
दा	1. P—I	अदात्
	1. A—IV	आदित
दे	1. A—,,	

Roots	Variety	3 sing
वे	1. P—VI	अवासीत्
	1. A—IV	अवास्त
व्ये	1. P—VI	अव्यासीत्
	1. A—IV	अव्यास्त
मि	5. P —V1	अमासीत्
मी	9. P	
मि	9. A —IV	अमास्त
मी	9. A	
धा	3. P—I	अधात्
	3. A—IV	आधित
स्था	1. P 1	अस्थात्
	1. A IV	आस्थित
ह्वे	1. A IV	अह्वास्त

For the other forms of ह्वे and ख्या see the second variety.

(274) Anit Roots ending in इ.

The roots इ. 1. P. to go, क्षि 1. 5. P; धि 6. P. to hold, and हि 5. P., the root स्मि 1. A. and the roots च्चि 5, जि 1, and सि 5. 9. to lie, (all both the padas) take IV variety.

---

* स्थाघ्वोरिच्च 1. 2. 17

Exception:—The roots श्रि and श्वि are Set, but श्रि takes III variety exclusively, and श्वि takes II, III and V varieties. The roots इ 2. P. and इ with आधि 'to remember' take II variety, but इ with अधि 2. A. 'to study' takes IV variety. In the last case गा is * optionally substituted in the Aorist and the Conditional. The terminations to be applied to this † गा and to the verbs of the कुटादि class are weak with the exception of those of the Causal, the अ of the Perfect and the affix ञित्. Again the vowel of this गा takes ई as its substitute according to the following rule.

(275) ‡ The vowel of the घु verbs, मा, स्था—गा—पा—हा and सो takes ई as its substitute when followed by the consonantal weak terminations.

इ with अधि 'to study.'

2. Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	अध्यगीषि	अध्यगीष्वहि	अध्यगीष्महि
2	अध्यगीष्ठाः	अध्यगीषाथाम्	अध्यगीढ्वम्
3	अध्यगीष्ट	अध्यगीषाताम्	अध्यगीषत
1	अध्यैषि	अध्यैष्वहि	अध्यैष्महि
2	अध्यैष्ठाः	अध्यैषाथाम्	अध्यैढ्वम्
3	अध्यैष्ट	अध्यैषाताम्	अध्यैषत

Roots	Variety	3. Sing.
इ	1. P.—IV	ऐषीत्
क्षि 1. P. क्षि 5. P.	—,,	अक्षैषीत्
धि	6. P.— ,,	अधैषीत्
हि	5. P.— ,,	अहैषीत्
स्मि	1. A.— ,,	अस्मेष्ट
चि	5. P.— ,,	अचैषीत्
,,	—A.— ,,	अचेष्ट

Roots	Variety	3. Sing.
जि	1. P.—IV	अजैषीत्
,,	—A.— ,,	अजेष्ट
सि	5.9P.— ,,	असैषीत्
,,	A.— ,,	असेष्ट
श्रि	— ,,	see page 243.
श्वि	—,,	see pages 239 and 244.
इ 2. P. इ with अधि to remember		see page 234.

---

* विभाषा लुङ्लृङोः II. 4. 50.

† गाङ्कुटादिभ्योऽञ्णिन्ङित् 1. 2. 1.

‡ घुमास्थागापाजहातिसां हलि VI. 4. 66.

(276) Anit Roots ending in ई.

The roots भी—ह्री (3 conj.); क्षी—री—व्ली (9); वी 2; ई 1, 2 and ली 1 (all Parasmaipadi), the roots मी—प्री—पी—धी—दी—री—ली and ई all of the 4th conjugation Atmanepada; and the roots श्री—प्री—क्री (9); and नी 1, both the padas, take IV variety.

Exception:—शी 2 A. and डी 1. 4 A. are Set and take V variety. For मि—मी and ली 9 P. see 196 (a) and page 255.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
भी 3. P.	—IV	अभैषीत्	री 4 A.	—IV	अरेष्ट
ह्री 3. P.	— ,,	अह्रैषीत्	ली 4 A.	— ,,	अलेष्ट अलास्त
क्षी 9. P.	— ,,	अक्षैषीत्	ई 4 A.	— ,,	ऐष्ट
री 9. P	— ,,	अरैषीत्	श्री 9. P.	— ,,	अश्रैषीत्
व्ली 9. P.	— ,,	अव्लैषीत्	श्री 9. A.	— ,,	अश्रेष्ट
वी 2. P.	— ,,	अवैषीत्	प्री 9. P.	— ,,	अप्रैषीत्
ई 2. P. ई 1. P.	— ,,	ऐषीत्	प्री 9. A.	— ,,	अप्रेष्ट
ली 1. P.	— ,,	अलैषीत्	क्री 9. P.	— ,,	अक्रैषीत्
मी 4. A.	— ,,	अमेष्ट	क्री 9. A.	— ,,	अक्रेष्ट
प्री ,,	— ,,	अप्रेष्ट	नी 1. P.	— ,,	अनैषीत्
पी ,,	— ,,	अपेष्ट	नी 1. A.	— ,,	अनेष्ट
धी ,,	— ,,	अधेष्ट	शी 2. A.	— V	अशयिष्ट
दी ,,	— ,,	अदास्त see 196 (a)	डी 1. A. डी 4. A.	— ,,	अडयिष्ट

(277) Anit Roots ending in उ.

The roots कु—तु—ष्टु (2 conj.), हु 3 and दु 5 (all Parasmaipadi); ह्नु 2; प्लु—प्रु—ज्यु—गु—ङु—च्यु and कु all of 1st conj. Atmanepadi, and श्रु—धु (5), यु and स्कु (9) of both the padas take IV variety.

* Exception (1). The Anit Roots द्रु and स्रु take III variety exclusively.

---

* णिश्रिस्रुद्रुभ्यः कर्तरिचङ् III. 1. 48.

* Exception (2). The Anit Roots स्तु 2 and सु 5 U. take IV variety in the Atmanepada and V variety in the Parasmaipada.

† Exception (3). The Anit Root सु 1, 2. Parasmaipada takes IV and V varieties.

Exception (4). The roots यु—रु—क्ष्णु—नु—क्षु and स्नु are Set and therefore take V variety. The root स्नु and क्रम् ‡ take IV variety in the Atmanepada and V in the Parasmaipada.

(277 a) गु 6. P. and कु 6. A. 'to sound' belong to कुटादि class and the vowel therefore does not take Guna. See 274.

Roots	Variety	3. Sing.
कु	2. P.—IV.	अकौषीत्
तु	2. P.-- ,,	अतौषीत्
द्यु	2. P.— ,,	अद्यौषीत्
हु	3. P.-- ,,	अहौषीत्
दु	5. P.-- ,,	अदौषीत्
ह्नु	2. A.— ,,	अह्नोष्ट
प्लु	1. A.— ,,	अप्लोष्ट
प्रु	,, -- ,,	अप्रोष्ट
ज्यु	,, -- ,,	अज्योष्ट
गु	,, -- ,,	अगोष्ट
ङु	,, — ,,	अङोष्ट
च्यु	,, -- ,,	अच्योष्ट
कु	,, — ,,	अकोष्ट
श्रु	5. P.— ,,	अश्रौषीत्
श्रु	5. A.— ,,	अश्रोष्ट
रु	2. P.— V	अरावीत्
क्ष्णु	2. P.— ,,	अक्ष्णावीत्
नु	2. P.— ,,	अनावीत्
क्षु	2. P.— ,,	अक्षावीत्

Roots	Variety	3. Sing.
धु	5. P. --IV	अधौषीत्
धु	5. A. — ..	अधोष्ट
यु	9. P. — ,,	अयौषीत्
यु	9. A. -- ,,	अयोष्ट
स्कु	9. P. -- ,,	अस्कौषीत्
स्कु	9. A. — ,,	अस्कोष्ट
द्रु स्रु	1. P. 1. P. } ,,	See page 244.
स्तु	2. P. -- V	अस्तावीत्
स्तु	2. A. —IV	अस्तोष्ट
सु	5. P. -- V	असावीत्
सु	5. A. —IV	असोष्ट
सु सु	1. P. 2. P. } IV	असौषीत्
	,, V	असावीत्
यु	2. P. — ,,	अयावीत्
स्नु	2. P.—V	अस्नावीत्
स्नु	2. A. -IV	अस्नोष्ट
कु	6. A. -IV	अकुत
गु	6. P.—IV	अगुषीत्

---

* स्तुसुधूञ्भ्यः परस्मैपदेषु VII. 2. 72.

† See † page 176.

‡ स्नुक्रमोरनात्मनेपदनिमित्ते VII. 2. 36.

(278) Anit Roots ending in ऋ.

The roots पृ 3-सृ-स्मृ-ह्वृ (all 1. P.), the roots मृ-धृ-दृ-पृ (all 6. A.), and the roots भृ 1. 3; कृ 5. 8; हृ-धृ-ऋ (all 1. U.) take IV variety.

Exception (1). The root ऋ 3. P. takes II variety.

Exception (2). * Roots with a final ऋ which is preceded by a conjunct consonant take IV or V variety in the Atmanepada. The root स्तृ 5. U. is a root of this kind.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
पृ	3. P.—IV	अपार्षीत्	भृ	1. A.	IV अभृत
सृ	1. P.— „	असार्षीत्	भृ	3. A.	
स्मृ	1. P.— „	अस्मार्षीत्	कृ	5. P.	„ अकार्षीत्
ह्वृ	1. P.— „	अह्वार्षीत्	कृ	8. P.	
मृ	6. A.— „	अमृत	कृ	5. A.	„ अकृत
धृ	„ — „	अधृत	कृ	8. A.	
दृ	„ — „	अदृत	हृ	1. P.——— „	अहार्षीत्
पृ	„ — „	अपृत	हृ	1. A.——— „	अहृत
भृ	1. P.— „	अभार्षीत्	धृ	1. P.——— „	अधार्षीत्
भृ	3. P.— „		धृ	1. A.——— „	अधृत
			ऋ	1. P.——— „	आर्षीत्

स्तृ 5. Parasm. 4th Variety.

	S.	D.	P.
1	अस्तार्षम्	अस्तार्ष्व	अस्तार्ष्म
2	अस्तार्षीः	अस्तार्ष्टम्	अस्तार्ष्ट
3	अस्तार्षीत्	अस्तार्ष्टाम्	अस्तार्षुः

स्तृ 5. Atm. 4th Variety.

1	अस्तृषि	अस्तृष्वहि	अस्तृष्महि
2	अस्तृथाः	अस्तृषाथाम्	अस्तृध्व (ढ्व) म्
3	अस्तृत	अस्तृषाताम्	अस्तृषत

---

* ऋतश्चसंयोगादेः VII. 2. 43.

For the Atmanepadi forms of the 5th Variety See section 286.

SET ROOTS.

(279) * वृ 9. A; वृ 5. U; and roots ending in long ॠ take IV or V variety in the Atmanepada.

वृ 9. 5. A. 4th Variety.

1	अवृषि	अवृष्वहि	अवृष्महि
2	अवृथाः	अवृषाथाम्	अवृढ्वम्
3	अवृत	अवृषाताम्	अवृषत

वॄ 9. A. 4th Variety.

	S.	P.
1	अवार्षि	अवूर्ष्महि
2	अवूर्ष्ठाः	अवूर्ढ्वम्
3	अवूर्ष्ट	अवूर्षत

स्तॄ 9. A. 4th Variety.

	S.	P.
1	अस्तीर्षि	अस्तीर्ष्महि
2	अस्तीर्ष्ठाः	अस्तीर्ढ्वम्
3	अस्तीर्ष्ट	अस्तीर्षत

For वूर् and स्तीर् See section 23 (a).

† क्रम् 1 conj. is Anit when Atmanepadi.

	S.	D.	P.
1	अक्रंसि	अक्रंस्वहि	अक्रंस्महि
2	अक्रंस्थाः	अक्रंसाथाम्	अक्रन्ध्वम्
3	अक्रंस्त	अक्रंसाताम्	अक्रंसत

WET ROOTS.

(280) Of Wet roots तञ्च्—तञ्ज्—मृज्—व्रश्च्—त्रप्—गाह्—तृन्ह्—अक्ष्—तक्ष्—त्वक्ष्—सिध् 1. P. and अश् 5. A.— गुप् I. P. and क्षम् 1. A take IV or V variety. The roots क्लिद् रध्—नश्—द्रुह्—मुह्—स्निह्—स्नुह् and सिध्—गुप्—क्षम् (when these three roots are of the 4th conjugation) take II variety necessarily. अश् 9. P. and गुप् 1. A. being Set take only V variety.. The roots तृप्—दृप्—स्यन्द् and कॢप् take II, IV and V, and the roots क्लिश्—गृन्ह्—गुह्—तृह्—स्तृह्—वृन्ह् and बृन्ह् take VII and V varieties. The root अञ्ज् ‡ takes V variety only.

---

* लिङ्सिचोरात्मनेपदेषु. VII. 2. 42.

† See exception 4 to section 277.

‡ अञ्जेः सिचि VII. 2. 71.

गाह् 1. A. 4th variety.

	S.	D.	P.
1	अघाक्षि	अघाक्ष्वहि	अघाक्ष्महि
2	अगाढाः	अघाक्षाथाम्	अघाढ्वम्
3	अगाढ	अघाक्षाथाम्	अघाक्षत

5th variety.

	S.	D.	P.
1	अगाहिषि	अगाहिष्वहि	अगाहिष्महि
2	अगाहिष्ठाः	अगाहिषाथाम्	अगाहिध्व-ढ्व-म्
3	अगाहिष्ट	अगाहिषाताम्	अगाहिषत

Roots	Variety	3. Sing.
तञ्च्	7. P.—IV	अतांक्षीत्
	V	अतञ्चीत्
तञ्ज्	7. P.—IV	अतांक्षीत्
	V	अतञ्जीत्
मृज्	1. P. 2. P. } IV	अमार्क्षीत्
	V	अमार्जीत्
व्रश्च्	6. P.—IV	अव्राक्षीत्
	V	अव्रश्चीत्
त्रप्	1. A.—IV	अत्रप्त
	V	अत्रपिष्ट
तृंह्	6. P.—IV	अतार्क्षीत्
	V	अतृंहीत्
अक्ष्	1. P.—IV V	आक्षीत्
तक्ष् तक्ष्	1. P. 5. P. } IV	अताक्षीत्
	V	अतक्षीत्

Roots	Variety	3. Sing.
त्वक्ष्	1. P.—IV	अत्वाक्षीत्
	V	अत्वक्षीत्
अश्	5. A.—IV	आष्ट
	V	आशिष्ट
अश्	9. P.— V	आशीत्
गुप्	I. P.—IV	अगौप्सीत्
	V	अगोपीत्
		अगोपायीत्
गुप्	4. P.— II	अगुपत्
गुप्	1. A.— V	अजुगुप्सिष्ट
क्षम्	1. A.—IV	अक्षंस्त
	V	अक्षमिष्ट
क्षम्	4. P.— II	अक्षमत्
सिध्	1. P.—IV	असैत्सीत्
	V	असेधीत्
अञ्ज्	7. P.— V	आञ्जीत्

For the forms of other roots see the varieties concerned.

(281) The roots स्तृ 1. U., * धू 5. 9. U, and सू 2. 4. A. are Wet. They therefore take both IV and V varieties, with the exception of धू which does not take IV variety in the Parasmaipada.

---

* See section 186.

Roots	Variety	3. Sing.
स्वृ	1. P.—IV	अस्वार्षीत्
	V	अस्वारीत्
स्वृ	1. A.—IV	अस्वृत
	V	अस्वरिष्ट
धू धू	5. P. 9. P. } V	अधावीत्
	IV	no form.

Roots	Variety	3. Sing.
धू धू	5. A. 9. A. }— V	अधविष्ट
	IV	अधोष्ट
सू सू	2. A. 4. A. } IV	असोष्ट
	V	असविष्ट

FIFTH VARIETY.

(282) Set roots with the exception of those that are restricted to I, II, III, IV, VI, and VII varieties take V variety necessarily. The optional roots or the roots taking other varieties in the Parasmaipada only, have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

Parasmaipada.

(283)*The ending vowel short or long of a root, the penultimate † अ of roots ending in र् or ल्, and the radical ‡ vowel of वद् and व्रज् take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada.

(284) यु when 2. conj.

	S	P.
1	अयाविषम्	अयाविष्म
2	अयावीः	अयाविष्ट
3	अयावीत्	अयाविषुः

Roots	Variety	3 Sing
रु	2. P.—V	अरावीत्
क्ष्णु	2. P.—,,	अक्ष्णावीत्
शी	2. A.—,,	अशयिष्ट
नु	2. P.—,,	अनावीत्
क्षु	2. P.—,,	अक्षावीत्
डी	14. A.—,,	अडयिष्ट
दरिद्रा	2. P.—,,	अदरिद्रीत्

Roots	Variety	3. Sing.
धू	9. 5. P.—V	अधावीत
	A—,,	अधविष्ट

स्तु when Parasmaipada.

	S.	P.
1	अस्ताविषम्	अस्ताविष्म
2	अस्तावीः	अस्ताविष्ट
3	अस्तावीत्	अस्ताविषुः

स्नु when Parasmaipadi.
See exception 4 to Section 277.

	S.	P.
1	अस्नाविषम्	अस्नाविष्म
2	अस्नावीः	अस्नाविष्ट
3	अस्नावीत्	अस्नाविषुः

---

* सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु VII 2. 1.

† अतोल्रान्तस्य VII. 2. 2.

‡ वदव्रजहलन्तस्याचः VII. 2. 3.

सु when Parasmaipadi.

	S.	P.
1	असाविषम्	असाविष्म
2	असावीः	असाविष्ट
3	असावीत्	असाविषुः

श्वि 1. P. takes Guna instead of Vriddhi. See exception to section 290.

	S.	P.
1	अश्वायिषम्	अश्वायिष्म
2	अश्वयीः	अश्वायिष्ट
3	अश्वयीत्	अश्वायिषुः

वॄ 5. P. and वॄ 9 P. 5th Variety.

	S.	D.	P.
1	अवारिषम्	अवारिष्व	अवारिष्म
2	अवारीः	अवारिष्टम्	अवारिष्ट
3	अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिषुः

वॄ 5. A. and वॄ 9. A. 5th Variety.

1	अवरि (री) षि	अवरि (री) ष्वहि	अवरि (री) ष्महि
2	अवरि (री) ष्ठाः	अवरि (री) षाथाम्	अवरि (री) ध्व-ढ्वम्
3	अवरि (री) ष्ट	अवरि (री) षाताम्	अवरि (री) षत

(285) *The intermediate इ is optionally lengthened in the case of वॄ and roots ending in long ॠ before the terminations of the non-conjugational tenses and moods except those of the Perfect. It is necessarily lengthened in the case of the root ग्रह् † under the same circumstances. But it is not at all lengthened before the Parasmaipada terminations of V variety. Hence Parasmaipada froms of वॄ are only अवारिषम्, &c.

(286) The root स्तॄ 5th conjugation takes V variety optionally in the Atmanepada. See exception 2 to section 278.

स्तॄ A.

	S.	D.	P.
1	अस्तरिषि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि
2	अस्तरिष्ठाः	अस्तरिषाथाम्	अस्तरिध्व-ढ्वम्
3	अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत

---

* वृतोवा VII. 2. 38.

† ग्रहोऽलिटिदीर्घः VII. 5. 37.
सिचि च परस्मैपदेषु VII. 2. 40.

स्तृ 9. U.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अस्तारिषम्	अस्तारिष्व	अस्तारिष्म
2	अस्तारीः	अस्तारिष्टम्	अस्तारिष्ट
3	अस्तारीत्	अस्तारिष्टाम्	अस्तारिषुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	अस्तरि-री-षि	अस्तरि-री-ष्वहि	अस्तरि-री-ष्महि
2	अस्तरि-री-ष्ठाः	अस्तरि-री-षाथाम्	अस्तरि-री-ध्व-ढ्वम्
3	अस्तरि-री-ष्ट	अस्तरि-री-षाताम्	अस्तरि-री-षत

(287) Vriddhi is optionally substituted for the final of ऊर्णु in the Parasmaipada.

ऊर्णु 2. P.

	S.	P.		S.	P.
1	और्णाविषम्	और्णाविष्म	1	और्णविषम्	और्णविष्म
2	और्णावीः	और्णाविष्ट	2	और्णवीः	और्णविष्ट
3	और्णावीत्	और्णाविषुः	3	और्णवीत्	और्णविषुः

(288) *The intermediate इ is optionally weak in the case of the root ऊर्णु. Hence one base is और्णव् when the final उ of ऊर्णु takes Guna and the other base is और्णुव् as उ is changed to उव् before the terminations of V variety in this case specially.

ऊर्णु 2. A.

	S.	D.	P.
1	और्णविषि	और्णविष्वहि	और्णविष्महि
2	और्णवीः	और्णविषाथाम्	और्णविध्व(ढ्व)म्
3	और्णविष्ट	और्णविषाताम्	और्णविषत

---

* ऊर्णोतेर्विभाषा VII. 3. 90.

विभाषोर्णोः 1. 2. 3.

ऊर्णु 2. U.

	Parasmaipada.			Atmanepada.	
	S.	P.		S.	P.
1	और्णुविषम्	और्णुविष्म	1	और्णुविषि	और्णुविष्महि
2	और्णुवीः	और्णुविष्ट	2	और्णुविष्ठाः	और्णुवि-ध्व-ढ्वम्
3	और्णुवीत्	और्णुविषुः	3	और्णुविष्ट	और्णुविषत

(289) वद् 1 P. A.

1	अवादिषम्	अवादिष्म	1	अवदिषि	अवदिष्महि
2	अवादीः	अवादिष्ट	2	अवदिष्ठाः	अवदिध्वम्
3	अवादीत्	अवादिषुः	3	अवदिष्ट	अवदिषत

Note—अ is not lengthened in the Atmanepada.

ह्मल् 1. P. to move (ending in ल्)

1	अह्मालिषम्	अह्मालिष्व	अह्मालिष्म
2	अह्मालीः	अह्मालिष्टम्	अह्मालिष्ट
3	अह्मालीत्	अह्मालिष्टाम्	अह्मालिषुः

The roots क्षल्—गल्—चल्—ज्वल्—दल्—फल्—स्खल्—ह्वल् are to be similarly conjugated. कल् is Atmanepadi and so it has अकलिष्ट and not अकालिष्ट.

क्षर् 1. P. to drop.

(ending in र्)

	S.	D.	P.
1	अक्षारिषम्	अक्षारिष्व	अक्षारिष्म
2	अक्षारीः	अक्षारिष्टम्	अक्षारिष्ट
3	अक्षारीत्	अक्षारिष्टाम्	अक्षारिषुः

The root चर्—ज्वर्—त्सर्, &c. are to be similarly conjugated. त्वर् is A. and so it has अत्वरिष्ट.

व्रज् 1. P. to go.

1	अव्राजिषम्	अव्राजिष्व	अव्राजिष्म
2	अव्राजीः	अव्राजिष्टम्	अव्राजिष्ट
3	अव्राजीत्	अव्राजिष्टाम्	अव्राजिषुः

(290)* The penultimate अ of roots beginning with a consonant and ending in any simple consonant except र् and ल् take Vriddhi optionally.

गद् 1. P. to speak.

	S.	D.	P.
1.	अग-गादिषम्	अग-गादिष्व	अग गादिष्म
2.	अग-गादीः	अग-गादिष्टम्	अग-गादिष्ट
3.	अग-गादीत्	अग-गादिष्टाम्	अग-गादिषुः

The roots कण्—क्वण्—फेण्—भण्; कस्—त्रस्—लस्—शस्; खन्—धन्—सन्—स्तन्—स्वन्; खद्—नद्—मद्—रद्; जप्—लप्; नट्—पट्—पठ्, वश्, व्यच्. and शश् are to be similarly conjugated. The roots सन्—लष्—छद्—झष् and तन् are to be so conjugated in the Parasmaipada but the अ is not lengthened in the Atmanepada forms.

Exception :—† Roots ending in ह्—म्—य्, the roots क्षण्—श्वस् जागृ, the roots ऊन्—ध्वन्—इल्—अर्द् to kill (all 10 U.) and the roots marked with a mute ए viz. कख् 1. P.; कग्—रग्—लग्—सग्—स्तग् and ह्वग् (all 1. P.); कट्—चट् (1. P.); चत् 1. P. कथ् 1. P. पथ्—मथ् (1. P); चद् 1. U. and हस्—ह्लस् (1. P.) and the root श्वि do not take Vriddhi, but take Guna.

मह् 1. P. to revere.

	S.	P.
1	अमाहिषम्	अमाहिष्म
2	अमहीः	अमाहिष्ट
3	अमहीत्	अमाहिषुः

रह् is to be similarly conjugated.

ग्रह् 9. P.

	S.	P.
1	अग्रहीषम्	अग्रहीष्म
2	अग्रहीः	अग्रहीष्ट
3	अग्रहीत्	अग्रहीषुः

ग्रह् 9. A.

	S.	P.
1	अग्रहीषि	अग्रहीष्महि
2	अग्रहीष्ठाः	अग्रहीढ्वम्
3	अग्रहीष्ट	अग्रहीषत

For the lengthening of इ see section 285.

क्षम् 1. A.

	S.	P.
1	अक्षमिषि	अक्षमिष्महि
2	अक्षमिष्ठाः	अक्षमिध्वम्
3	अक्षमिष्ट	अक्षमिषत

स्यम् 1. P. to sound.

	S.	P.
1	अस्यमिषम्	अस्यमिष्म
2	अस्यमीः	अस्यमिष्ट
3	अस्यमीत्	अस्यमिषुः

वम् is to be similarly conjugated

व्यय् 1. P. to go.

	S.	P.
1	अव्ययिषम्	अव्ययिष्म
2	अव्ययीः	अव्ययिष्ट
3	अव्ययीत्	अव्ययिषुः

---

* अतोहलादेर्लघोः VII. 2. 7.

† ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्व्येदिताम् VII. 2. 5.

व्यय् 1. A. to go

	S.	P.
1	अव्ययिषि	अव्यायिष्महि
2	अव्ययिष्ठाः	अव्यायि-ध्व-ढ्वम्
3	अव्यायिष्ट	अव्यायिषत

Roots	Variety	3. sing.
श्वस्	2. P.—V	अश्वसीत्
जागृ	2. P.—,,	अजागरीत्
कख्	1. P.—,,	अकखीत्
*ऊन्	10. P —,,	औनयीत्
	10. A.—,,	औनायिष्ट
ध्वन्	10. P.—,,	अध्वनयीत्
	10. A—,,	अध्वनायिष्ट
इल्	10. P.—,,	ऐलयीत्
	10. A.—,,	ऐलायिष्ट
अर्द्	10. P —,,	आर्दयीत्
	10. A.—,,	आर्दायिष्ट

क्रम् is Set when Parasmaipadi, see Exception 4 to section 277.

	S.	P.
1	अक्रामिषम्	अक्रामिष्म
2	अक्रमीः	अक्रामिष्ट
3	अक्रमीत्	अक्रामिषुः

Roots	Variety	3 Sing.
कथ्	1. P.—V	अकथीत्
मथ्	1. P.—,,	अमथीत्
हस्	1. P.—,,	अहसीत्

These forms are made up from the Causal base ऊनय्—ध्वनय—एलय् and अर्दय् which instead of taking III variety take V one in the Vedas and are allowed in common speech also.

(291) The penultimate radical vowel takes Guna in the Parasmaipada.

कुष् 9. P.

	S.	D.	P.
1	अकोषिषम्	अकोषिष्व	अकोषिष्म
2	अकोषीः	अकोषिष्टम्	अकोषिष्ट
3	अकोषीत्	अकोषिष्टाम्	अकोषिषुः

Atmanepada.

(292) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute in V variety in the Atmanepada.

(292*a*) The root विज् 3 U. is Anit and take II and IV varieties. विज् 6 A. and 7 P. is Set and takes V variety only, but the intermediate इ is weak in this case and the penultimate इ of विज् does not therefore take Guna.

---

* नोनयतिध्वनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः III. 1. 51.

विज् 6 A. 7 P.

	Parasmaipada.		*Atmanepada.*	
	S.	P.	S.	P.
1	अविजिषम्	अविजिष्म	अविजिषि	अविजिष्महि
2	अविजीः	अविजिष्ट	आविजिष्ठाः	अविजिध्वम्
3	अविजीत्	अविजिषुः	अविजिष्ट	अविजिषत

(293) The roots * तन्–सन्–क्षण्––क्षिण्–ऋण्–तृण्–घृण्–वन् (all 8 U.) and मन् 8 A. take optionally in the Atmanepada as the 2nd and 3rd person singular termination त and थास् for इष्ट and इष्ठाः and in this case they drop their nasal.

8. U	P. 3 Sing.	A. 3 Sing.	A. 2 Sing.
तन्—	अता–तनीत् ;	अतानिष्ट–अतत ;	अतानिष्ठाः–अतथाः
क्षण्––	अक्षणीत् ;	अक्षाणिष्ट–अक्षत;	अक्षाणिष्ठाः–अक्षथाः
क्षिण्–	अक्षेणीत् ;	अक्षेणिष्ट–अक्षित ;	अक्षेणिष्ठाः–आक्षिथाः
ऋण्–	आर्णीत् ;	आर्णिष्ट—आर्त ;	आर्णिष्ठाः–आर्थाः
तृण्––	अतर्णीत् ;	अतर्णिष्ट–अतर्त ;	अतर्णिष्ठाः—अतर्थाः
घृण्—	अघर्णीत् ;	अघर्णिष्ट–अघर्त :	अघर्णिष्ठाः–अघर्थाः
वन्—	अवा–वनीत् ;	अवनिष्ट–अवत ;	अवनिष्ठाः–अवथाः
मन् 8 A.—	अमा–मनीत् ;	अमनिष्ट—अमत;	अमनिष्ठाः—अमथाः
सन् 8 U.—	असा–सनीत् ;	असानिष्ट—असात ;	असानिष्ठाः-असाथाः

(294) †The vowel of सन् is lengthened before त and थाः (the optional substitutes of इष्ट and इठाः according to 293) after dropping its न्. The forms are therefore असाथाः and असात instead of असथाः and असत.

(295) The root गुप् is Wet, and as it retains its आय् optionally (see $\frac{195}{1}$) it has three forms:—

	गुप् 1. P. 4 th Variety		गुप् 1 P 5th Variety	
	S.	P.	S.	P
1	अगौप्सम्	अगौप्स्म	अगोपिषम्	अगोपिष्म
2	अगौप्सीः	अगौप्स्त	अगोपीः	अगोपिष्ट
3	अगौप्सीत्	अगौप्सुः	अगोपीत्	अगोपिषुः

---

* तनादिभ्यस्तथासोः II 4. 79.

† जनसनखनांसञ्झलोः VI. 4. 42.

गुप् 1. P.

	S.	D.	P.
1	अगोपायिषम्	अगोपायिष्व	अगोपायिष्म
2	अगोपायीः	अगोपायिष्टम्	अगोपायिष्ट
3	अगोपायीत्	अगोपायिष्टाम्	अगोपायिषुः

(296) अञ्ज् is a Wet root but it admits इ necessarily in the Aorist (see section 280).

1	आञ्जिषम्	आञ्जिष्व	आञ्जिष्म
2	आञ्जीः	आञ्जिष्टम्	आञ्जिष्ट
3	आञ्जीत्	आञ्जिष्टाम्	आञ्जिषुः

(297) For हन् see page 259.

	Paras.			Atma.	
	S.	P.		S.	P.
1	अवधिषम्	अवधिष्म	1	आवधिषि	आवधिष्महि
2	अवधीः	अवधिष्ट	2	आवधिष्ठाः	आवधिढ्वम्
3	अवधीत्	अवधिषुः	3	आवधिष्ट	आवधिषत

(298) See section 271 regarding the following :—

	1st sing.	2nd sing.	3rd sing.
दीप् 4. A.	—अदीपिषि	अदीपिष्ठाः	अदीपिष्ट—अदीपि
जत् „	—अजनिषि	अजनिष्ठाः	अजनिष्ट—अजनि
बुध् „	—being Anit takes the fourth variety, see page 260.		
पूर् „	—अपूरिषि	अपूरिष्ठाः	अपूरिष्ट—अपूरि
ताय् „	—अतायिषि	अतायिष्ठाः	अतायिष्ट-अतायि
प्याय् „	—अप्यायिषि	अप्यायिष्ठाः	अप्यायिष्ट—अप्यायि

(299) The roots मृज् and क्षम् are Wet and take IV and V varieties (See section 280). These are omitted through oversight in the karikas of the optional roots of the fourth variety.

मृज् 1. 2. P.

	4th variety.			5th variety.	
	S.	P.		S.	P.
1	अमार्क्षम्	अमार्क्ष्म	1	अमार्जिषम्	अमार्जिष्म
2	अमार्क्षीः	अमार्ष्ट	2	अमार्जीः	अमार्जिष्ट
3	अमार्क्षीत्	अमार्क्षुः	3	अमार्जीत्	अमार्जिषुः

क्षम् 1. A,

4th Variety

	S.	D.	P.
1	अक्षंसि	अक्षंस्वहि	अक्षंस्महि
2	अक्षंस्थाः	अक्षंसाथाम्	अक्षन्ध्वम्
3	अक्षंस्त	अक्षंसाताम्	अक्षंसत

For the forms of the 5th variety see exception to section 290.

क्षम् 4. P. takes second variety, see page 238 and section 280.

CHAPTER XIII.

The Simple and Periphrastic Futures.

(A) The Simple Future i. e. लृट् or श्वस्तनीवृत्तिः

(300) The final vowel and the penultimate short of roots take Guna.

(301) Terminations.

	Parasmaipada.			*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	स्यामि	स्यावः	स्यामः	स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2	स्यसि	स्यथः	स्यथ	स्यसे	स्येथे	स्यध्वे
3	स्यति	स्यतः	स्यन्ति	स्यते	स्येते	स्यन्ते

(302) For the change of स् to त् in the case of roots ending in स्, for that of penultimate ऋ to र् optionally, for lengthening the augment इ in the case of the roots ग्रह्—वृ, and roots ending in long ॠ and for the change of अ or आ to ओ in the case of सह् and वह् see sections 269—$\frac{194}{8}$—285—and $\frac{194}{6}$.

ANIT ROOTS.

(303) Anit roots do not take इ.

* Exception (1):—Roots with a final ऋ and the roots हन् admit इ in the Future and Conditional.

† Exception (2):—गम् in the Parasmaipada takes इ in the Future, Conditional and Desiderative. गम् (substitute for इ 2. P.

---

* ऋद्धनोःस्ये VII. 2. 70.

† गमेरिट्परस्मैपदेषु VII. 2. 58.

to go and इ with अधि 'to remember') does the same in the Desiderative.

(304) The root दरिद्रा drops its आ before non-conjugational terminations.

* The roots दीधी and वेवी drop their final vowel before य् and इ.

(305) For मि—मी—दी see 196 (a), for दे—दो—दै 196 (b) and for मस्ज् $\frac{194}{5}$

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
ज्ञा 9 P.	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यति
A.	ज्ञास्ये	ज्ञास्यसे	ज्ञास्यते
इ 1 P.	एष्यामि	एष्यसि	एष्यति
इ with अधि	अध्येष्ये	अध्येष्यसे	अध्येष्यते
नी 1 P.	नेष्यामि	नेष्यसि	नेष्यति
A.	नेष्ये	नेष्यसे	नेष्यते
श्रु 5 P.	श्रोष्यामि	श्रोष्यसि	श्रोष्यति
A.	संश्रोष्ये	संश्रोष्यसे	संश्रोष्यते
दे 1 A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
दो 4 P. दै 1 P.	दास्यामि	दास्यसि	दास्यति
मि or मी 5 P.	मास्यामि	मास्यसि	मास्यति
A.	मास्ये	मास्यसे	मास्यते
दी 4 A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
ली 9 P.	लेष्यामि	लेष्यसि	लेष्यति
	लास्यामि	लास्यसि	लास्यति
4 A.	लेष्ये	लेष्यसे	लेष्यते
	लास्ये	लास्यसे	लास्यते
दरिद्रा 2 P.	दरिद्रिष्यामि	दरिद्रिष्यसि	दरिद्रिष्यति
दीधी 2 A.	दीधिष्ये	दीधिष्यसे	दीधिष्यते
वेवी 2 A.	वेविष्ये	वेविष्यसे	वेविष्यते

---

* यीवर्णयोर्दीधीवेव्योः VII. 4. 53.

कृ to do.

	Parasmaipada.			Atmanepada.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	करिष्यामि	करिष्यावः	करिष्यामः	करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
2	करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
3	करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

वृ 9. 5. P. The same as कृ P. with रि lengthened optionally, and व for क, as वरिष्यामि or वरीष्यामि

वृ 9. A. The same as कृ A. with रि lengthened optionally and व for क, as वरिष्ये or वरीष्ये.

Roots	1st sing	2nd sing	3rd sing
शक् 5 P.	शक्ष्यामि	शक्ष्यसि	शक्ष्यति
पच् 1 P.	पक्ष्यामि	पक्ष्यासि	पक्ष्यति
A.	पक्ष्ये	पक्ष्यसे	पक्ष्यते
मुच् 6 P.	मोक्ष्यामि	मोक्ष्यसि	मोक्ष्यति
A.	मोक्ष्ये	मोक्ष्यसे	मोक्ष्यते
सिच् 6 P.	सेक्ष्यामि	सेक्ष्यसि	सेक्ष्यति
A.	सेक्ष्ये	सेक्ष्यसे	सेक्ष्यते
प्रच्छ् 6 P.	प्रक्ष्यामि	प्रक्ष्यसि	प्रक्ष्यति
त्यज् 1 P.	त्यक्ष्यामि	त्यक्ष्यसि	त्यक्ष्यति
मस्ज् 6 P.	मङ्क्ष्यामि	मङ्क्ष्यसि	मङ्क्ष्यति
विज् 3 P.	वेक्ष्यामि	वेक्ष्यसि	वेक्ष्यति
A.	वेक्ष्ये	वेक्ष्यसे	वेक्ष्यते
विज् 6 A.	विजिष्ये	विजिष्यसे	विजिष्यते
विज् 7 P.	विजिष्यामि	विजिष्यासि	विजिष्यति
सृज् 6 P.	स्रक्ष्यामि	स्रक्ष्यसि	स्रक्ष्यति
अद् 2 P.	अत्स्यामि	अत्स्यासि	अत्स्यति
विद् 4 7 P.	वेत्स्ये	वेत्स्यसे	वेत्स्यते
विद् 7 P.	वेदिष्यामि	वेदिष्यसि	वेदिष्यति
विद् 6 P.	वेत्स्यामि	वेत्स्यसि	वेत्स्यति
A.	वेत्स्ये-वेदिष्ये	वेत्स्यसे-वेदिष्यसे	वेत्स्यते-वेदिष्यते
क्रुध् 4 P.	क्रोत्स्यामि	क्रोत्स्यासि	क्रोत्स्यति
बुध् 4 A.	भोत्स्ये	भोत्स्यसे	भोत्स्यते

Roots			1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
बुध्	1	P.	बोधिष्यामि	बोधिष्यसि	बोधिष्यति
बुध्	1	A.	बोधिष्ये	बोधिष्यसे	बोधिष्यते
बन्ध्	9	P.	भन्त्स्यामि	भन्त्स्यसि	भन्त्स्यति
मन्	4	A.	मंस्ये	मंस्यसे	मंस्यते
मन्	8	A.	मनिष्ये	मनिष्यसे	मनिष्यते
हन्	2	P.	हनिष्यामि	हनिष्यसि	हनिष्यति
आप्	5	P.	आप्स्यामि	आप्स्यसि	आप्स्यति
तृप्	4	P.	तर्पिष्यामि	तर्पिष्यसि	तर्पिष्यति
			तर्प्स्यामि	तर्प्स्यसि	तर्प्स्यति
			त्रप्स्यामि	त्रप्स्यसि	त्रप्स्यति
दृप्	4	P.	The same as above with द for त, and द्र for त्र		
लुप्	6	P.	लोप्स्यामि	लोप्स्यसि	लोप्स्थति
		A.	लोप्स्ये	लोप्स्यसे	लोप्स्यते
लुप्	4	P.	लोपिष्यामि	लोपिष्यसि	लोपिष्यति
सृप्	1	P.	सर्प्स्यामि	सर्प्स्यसि	सर्प्स्यति
			स्रप्स्यामि	स्रप्स्यसि	स्रप्स्यति
रभ्	1	A.	रप्स्ये	रप्स्यसे	रप्स्यते
गम्	1	P.	गमिष्यामि	गमिष्यसि	गमिष्यति
नम्	1	P.	नंस्यामि	नंस्यसि	नंस्यति
दृश्	1	P.	द्रक्ष्यामि	द्रक्ष्यसि	द्रक्ष्यति
मृश्	6	P.	मर्क्ष्यामि	मर्क्ष्यसि	मर्क्ष्यति
			म्रक्ष्यामि	म्रक्ष्यसि	म्रक्ष्यति
स्पृश्	6	P.	The same as above with स्प for म and स्प्र for म्र.		
कृष्	16	P.	The same as above with क for म and क्र for म्र.		
पुष्	4	P.	पोक्ष्यामि	पोक्ष्यसि	पोक्ष्यति
	1 9	P.	पोषिष्यामि	पोषिष्यसि	पोषिष्यति
वस्	1	P.	वत्स्यामि	वत्स्यसि	वत्स्यति
	2	A.	वसिष्ये	बसिष्यसे	वसिष्यते
दह्	1	P.	धक्ष्यामि	धक्ष्यसि	धक्ष्यति
नह्	4	P.	नत्स्यामि	नत्स्यसि	नत्स्यति
		A.	नत्स्ये	नत्स्यसे	नत्स्यते

SET ROOTS.

(306) Set roots admit इ.

Exception (1):–*The roots वृत्, वृध् and शृध् though Atmanepadi become optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, in which case they do not take इ before the Parasmaipada terminations.

Exception (2):–† The roots कृत—चृत्—छृद्—तृद् and नृत् admit इ optionally before any non–conjugational termination beginning with स् except in the Aorist.

Roots			1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing
वृत्	1	A.	वर्तिष्ये	वर्तिष्यसे	वर्तिष्यते
		P.	वर्त्स्यामि	वर्त्स्यसि	वर्त्स्यति
वृध्	1	P.	,,	,,	,,
		A.	वर्धिष्ये	वर्धिष्यसे	वर्धिष्यते
शृध्	1	A.	शर्धिष्ये	शर्धिष्यसे	शर्धिष्यते
		P.	शर्त्स्यामि	शर्त्स्यसि	शर्त्स्यति
कृत्	6	P.	कर्तिष्यामि	कर्तिष्यसि	कर्तिष्यति
			कर्त्स्यामि	कर्त्स्यसि	कर्त्स्यति
चृत्	6	P.	The same as above with च for क.		
छृद्	7	P.	छर्दिष्यामि	छर्दिष्यसि	छर्दिष्यति
			छर्त्स्यामि	छर्त्स्यसि	छर्त्स्यति
		A.	छर्दिष्ये	छर्दिष्यसे	छर्दिष्यते
			छर्त्स्ये	छर्त्स्यसे	छर्त्स्यते
तृद्	7	P. A.	The same as above with त for छ		
नृत्	4	P.	The same as कृत् with न for क.		
ग्रह्	9	P.	ग्रहीष्यामि	ग्रहीष्यसि	ग्रहीष्यति
		A.	ग्रहीष्ये	ग्रहीष्यसे	ग्रहीष्यते

(307) See section 186 (a), (1—2—7), 274, 288, and last portion of 277 regarding the following :—

---

* वृद्भ्यः स्यसनोः I. 3. 92.
नवृद्भ्यश्चतुर्भ्यः VII. 3. 59

† सेऽसिचिकृतचृतछृदतृदनृतः VII. 3. 57.

Roots			1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
यु	2	P.	यविष्यामि	यविष्यसि	यविष्यति
यु	9	P.	योष्याभि	योष्यसि	योष्यति
		A.	योष्ये	योष्यसे	योष्यते
रु क्ष्णु स्नु नु क्षु	2	P.	The forms are the same as यु 2 P. with र—क्ष्ण स्न—न and क्ष for य.		
शी	2	A.	शयिष्ये	शयिष्यसे	शयिष्यते
डी	1	A.	The same as शी with ड for श.		
श्रि	1	P.	श्रयिष्यामि	श्रयिष्यसि	श्रयिष्यति
		A.	श्रयिष्ये	श्रयिष्यसे	श्रयिष्यते

श्वि 1. P. the same as श्वि with श्व for श्र. स्नु with प्र becomes Atmanepadi and then it does not admit इ. The forms are प्रस्नोष्ये प्रस्नोष्यसे—प्रस्नोष्यते, &c.

ऊर्णु	2	P.	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यति
		A.	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्यते
	2	P.	ऊर्णुविष्यामि	ऊर्णुविष्यसि	ऊर्णुविष्यति
			ऊर्णुविष्ये	ऊर्णुविष्यसे	ऊर्णुविष्यते
अज्	1	P.	अजिष्यामि	अजिष्यसि	अजिष्यति
			वेष्यामि	वेष्यसि	वेष्यति
कु	6	A.	कुष्ये	कुष्यसे	कुष्यते
कुट्	6	P.	कुटिष्यामि	कुटिष्यसि	कुटिष्यति
स्फुट् त्रुट्	,, ,,	,, ,,	The same as above with स्फु and त्रु for कु.		
स्फुर्	,,	,,	स्फुरिष्यामि	स्फुरिष्यसि	स्फुरिष्यति
भू	1	P.	भविष्यामि	भविष्यसि	भविष्यति
		A.	भविष्ये	भविष्यसे	भविष्यते
गृ	6	P.	गरि-रीष्यामि	गरि-रीष्यसि	गरि-रीष्यति
			गलि-लीष्यामि	गलि-लीष्यसि	गलि-लीष्यति
ब्रू	2	P.	वक्ष्यामि	वक्ष्यसि	वक्ष्यति
		A.	वक्ष्ये	वक्ष्यसे	वक्ष्यते

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
धूप् 1 P.	धूपिष्याभि	धूपिष्यसि	धूपिष्यति
	धूपायिष्यामि	धुपायिष्यसि	धूपायिष्याति
विच्छ् 6 P.	विच्छिष्यामि	विच्छिष्यसि	विच्छिष्यति
	विच्छायिष्यामि	विच्छायिष्यसि	विच्छायिष्यति
पण् 1 A.	पणिष्ये	पणिष्यसे	पणिष्यते
P.	पणायिष्यामि	पणायिष्यासि	पणायिष्याति
पन् 1 A.	The same as above with न for ण.		
ऋत् 1 A.	ऋतीयिष्ये	ऋतीयिष्यसे	ऋतीयिष्यते
	अर्तिष्यामि	अर्तिष्यासि	आर्तिष्याति
कम् 1 A.	कमिष्ये	कमिष्यसे	कमिष्यते
	कामयिष्ये	कामयिष्यसे	कामयिष्यते

WET ROOTS.

(308) Wet roots admit इ optionally.

* The roots स्यन्द् and क्लृप् follow exception (1) to 304.

(309) For नश् See $\frac{194}{5}$.

सू 2 4 A	सोष्ये	सोष्यसे	सोष्यते
	सविष्ये	सविष्यसे	सविष्यते
धू 5 9 P.	धोष्यामि	धोष्यसि	धोष्यति
	धविष्यामि	धविष्यसि	धविष्यति
A.	धोष्ये	धोष्यसे	धोष्यते
	धविष्ये	धविष्यसे	धविष्यते
तञ्च् 7 P.	तङ्क्ष्यामि	तङ्क्ष्यसि	तङ्क्ष्यति
	तंचिष्यामि	तंचिष्यसि	तंचिष्यति
मृज् 2 P.	मार्क्ष्यामि	मार्क्ष्यसि	मार्क्ष्यति
	मार्जिष्यामि	मार्जिष्यसि	मार्जिष्यति
क्लिद् 4 P.	क्लेत्स्यामि	क्लेत्स्यसि	क्लेत्स्यति
	क्लेदिष्यामि	क्लेदिष्यसि	क्लेदिष्यति
रध् 4 P.	रत्स्यामि	रत्स्यसि	रत्स्यति
	रधिष्यामि	रधिष्यसि	रधिष्यति

---

* तासिचक्लृपः VII. 2. 60.

Roots			1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
गुप्	1	P.	गोप्स्यामि	गोप्स्यसि	गोप्स्यति
			गोपिष्यामि	गोपिष्यसि	गोपिष्यति
			गोपायिष्यामि	गोपायिष्यसि	गोपायिष्यति
नश्	4	P.	नंक्ष्यामि	नंक्ष्यसि	नंक्ष्यति
			नशिष्यामि	नशिष्यसि	नशिष्यति
गृह्	1	A.	घर्क्ष्ये	घर्क्ष्यसे	घर्क्ष्यते
			गर्हिष्ये	गर्हिष्यसे	गर्हिष्यते
गाह्	1	A.	घाक्ष्ये	घाक्ष्यसे	घाक्ष्यते
			गाहिष्ये	गाहिष्यसे	गाहिष्यते
द्रुह्	4	P.	ध्रोक्ष्यामि	ध्रोक्ष्यसि	ध्रोक्ष्यति
			द्रोहिष्यामि	द्रोहिष्यसि	द्रोहिष्यति
स्यन्द्	1	A.	स्यन्दिष्ये	स्यन्दिष्यसे	स्यन्दिष्यते
			स्यन्त्स्ये	स्यन्त्स्यसे	स्यन्त्स्यते
		P.	स्यन्त्स्यामि	स्यन्त्स्यसि	स्यन्त्स्यति
क्लृप्	1	A.	कल्पिष्ये	कल्पिष्यसे	कल्पिष्यते
			कल्प्स्ये	कल्प्स्यसे	कल्प्स्यते
		P.	कल्प्स्यामि	कल्प्स्यसि	कल्प्स्यति

(B) PERIPHRASTIC FUTURE i. e. लुट् or भविष्यंतीवृत्तिः

(310) Terminations.

	Parasmaipada.			*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	तास्मि	तास्वः	तास्मः	ताहे	तास्वहे	तास्महे
2	तासि	तास्थः	तास्थ	तासे	तासाथे	ताध्वे
3	ता	तारौ	तारः	ता	तारौ	तारः

(311) Set, Wet, and Anit roots take the augment इ according to the nature of the root.

Exception:—The roots *इष्—सह्—लुभ्—रुष् and रिष्, though Set, take इ optionally when followed by any non-conjugational termination beginning with त्.

(312) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the terminations are applied.

(313) The root † क्लृप् is optionally Parasmaipadi in the two Futures, Conditional and Desiderative, in which case it does not take इ before the Parasmaipadi terminations.

कृ to do.

	Parasmaipada.			*Atmanepada*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	कर्तास्मि	कर्तास्वः	कर्तास्मः	कर्ताहे	कर्तास्वहे	कर्तास्महे
2	कर्तासि	कर्तास्थः	कर्तास्थ	कर्तासे	कर्तासाथे	कर्ताध्वे
3	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः	कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः

		1st sing.	2nd sing.	3rd sing.
इष्	6 P.	एषितास्मि	एषितासि	एषिता
		एष्टास्मि	एष्टासि	एष्टा
सह्	1 A.	सहिताहे	सहितासे	सहिता
		सोढाहे	सोढासे	सोढा
लुभ्	4 6 P.	लोभितास्मि	लोभितासि	लोभिता
		लोब्धास्मि	लोब्धासि	लोब्धा
रुष्	1 4 P.	रोषितास्मि	रोषितासि	रोषिता
		रोष्टास्मि	रोष्टासि	रोष्टा
रिष्	,,	The same as above with रे for रो.		
क्लृप्	1 A.	कल्पिताहे	कल्पितासे	कल्पिता
		कल्प्ताहे	कल्प्तासे	कल्प्ता
	P.	कल्प्तास्मि	कल्प्तासि	कल्प्ता

---

* तीषहलुभरुषरिषः VII. 2. 48.

† लुटि च क्लृपः I. 3. 93.

CHAPTER XIV.

CONDITIONAL AND BENEDICTIVE MOODS.

(A) CONDITIONAL *i. e.* लृङ् or क्रियातिपत्तिः

(314) Terminations.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	स्यम्	स्याव	स्याम
2	स्यः	स्यतम्	स्यत
3	स्यत्	स्यताम्	स्यन्

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	स्ये	स्यावहि	स्यामहि
2	स्यथाः	स्येथाम्	स्यध्वम्
3	स्यत	स्येताम्	स्यन्त

(315) अ is to prefixed to the roots in this Mood.

(316) गा (the optional substitute of इ with अधि 'to study') is changed to गी here. See exception to section 274.

(317) For वृत्—वृध्—शृध्—स्यन्द्—कॢप्—कृत्—चृत् —छृद् —तृद् and नृत् see section 306.

कृ to do.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अकरिष्यम्	अकरिष्याव	अकरिष्याम
2	अकरिष्यः	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत
3	अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्

Atmanepada.

1	अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि
2	अकरिष्यथाः	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
3	अकरिष्थत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त

इ with अधि 'to study'

Atmanepada.

1	अध्यगीष्ये	अध्यगीष्यावहि	अध्यगीष्यामहि
2	अध्यगीष्यथाः	अध्यगीष्येथाम्	अध्यगीष्यध्वम्
3	अध्यगीष्यत	अध्यगीष्येताम्	अध्यगीष्यन्त

Atmanepada.

1	अध्यैष्ये	अध्यैष्यावहि	अध्यैष्यामहि
2	अध्यैष्यथाः	अध्यैष्येथाम्	अध्यैष्यध्वम्
3	अध्यैष्यत	अध्यैष्येताम्	अध्यैष्यन्त

Roots	3 Sing.
वृत्	P.—अवर्त्स्यत्
	A.—अवर्तिष्यत
वृध्	P.—अवर्त्स्यत्
	A.—अवर्धिष्यत
गृध्	P.—अशर्त्स्यत्
	A.—अशर्धिष्यत
स्यन्द्	P.—अस्यन्त्स्यत्
	A.—अस्यन्दिष्यत
	A.—अस्यन्त्स्यत
क्लृप्	P.—अकल्प्स्यत्
	A.—अकल्पिष्यत
	A.—अकल्प्स्यत
कृत्	P.—अकर्त्स्यत्
	—अकर्तिष्यत्

Roots	3 Sing.
चृत्	P.—अचर्त्स्यत्
	—अचर्तिष्यत्
छृद्	P.—अच्छर्त्स्यत्
	P.—अच्छर्दिष्यत्
	A.—अच्छर्त्स्यत
तृद्	P.—अतर्त्स्यत्
	—अतर्दिष्यत्
	A.—अतर्त्स्यत
	—अतर्दिष्यत
नृत्	P.—अनर्त्स्यत्
	—अनर्तिष्यत्

(B) THE BENEDICTIVE MOOD. *i. e.* आशीर्लिङ्

(318) Terminations.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	यासम्	यास्व	यास्म
2	याः	यास्तम्	यास्त
3	यात्	यास्ताम्	यासुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	सीय	सीवहि	सीमहि
2	सीष्ठाः	सीयास्थाम्	सीध्वम्
3	सीष्ट	सियास्ताम्	सीरन्

The ध् of सीध्वम् is to be changed to ढ् by 189 (b), page 180.

(319) The Parasmaipada terminations are weak except in the case of roots ending in short ऋ which is preceded by a conjuct consonant and the roots जागृ and ऋ 1. 3. P.

(320) The Atmanepada terminations are the strong except in the case of Anit roots and roots ending in ऋ short or long when the terminations do not take इ; viz, the ending ऋ short or long of roots whether Set, Wet or Anit when they admit इ and the final vowels and the penultimate short of roots of all Set roots except गुर् 4. A. the penultimate vowel of Wet roots क्लृप् and गृह्

when they take इ and the final of स्मृ and ध्वृ with or without इ and the ending इ—ई and उ of Anit roots take Guna in the Atmanepada Benedictive. See sections 333 a, 334 and 335.

Parasmaipada.

(321) The Parasmaipada terminations of the Benedictive begin with य् and Set roots do not, therefore, take the augment इ (see section 185). Hence all roots whether Set, Wet or Anit do not take the augment इ in the Benedictive Parasmaipada.

Roots ending in vowels.

(322) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [see 196 (b)] and not preceded by a conjunct consonant retain the final आ before the terminations.

Exception (1) :—Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ and preceded by a conjunct consonant change the final आ to ए* optionally. The root दरिद्रा drops its आ before the terminations ; the forms are दरिद्यासम्—दरिद्यास्व, &c.

Exception (2) :—the †घु verbs दा—धा (3. U.) दा 1. P.—दो—दे—धे (see page 233) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा 3. P. to abandon and सो change the ending आ to ए necessarily.

Exception (3):—The roots वे—ध्ये—ह्वे and ज्या take Samprasàrana and lengthen the vowel in the Benedictive and before the य of the Passive; viz. वे and ह्वे substitute ऊ for वे, while ध्ये and ज्या substitute ई for ये and या. The base, therefore, in each case becomes ऊ-हू–वी and जी.

(323) ‡The ending इ and उ of roots are lengthened before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive, as ची and धू from चि and धु.

---

* वान्यस्यसंयोगादेः VI. 4. 68.

† एर्लिङि VI. 4. 67.

‡ अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः VII. 4. 25.

Exception (1):—The root *इ '2. P.' is not lengthened when it takes a preposition.

Exception (2):—The root श्वि takes Samprasârana and lengthens the vowel in the Benedictive, and before the य of the Passive, the base becomes शू.

Exception (3):—For मि or मी 5. 9. U. and दी and ली 4. A. see 196 (a).

(324) Roots ending in † ऋ change it to रि, but if the ऋ be preceded by a conjunct consonant, it takes Guna before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada and the य of the Passive; as क्रि from कृ, and स्मर् from स्मृ. The roots जागृ and ऋ 1. 3. P. take Guna.

(325) Roots ending in long ॠ change it to ईर् but if the ॠ follows a labial or व् it is changed to ऊर् before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive; as स्तीर् and वूर् from स्तॄ and वॄ.

Roots ending in Consonants.

(326) The roots वच्—स्वप्—यज्—वप्—वह्—वस्—वद्—ग्रह्—व्यध्—वश्—व्यच्—व्रश्च्—प्रच्छ् and भ्रस्ज् take Samprasárana in the Parasmaipada only and before the य of the Passive.

(327) The roots दिव्—सिव्—ष्ठिव् and स्निव् lengthen their penultimate इ before the terminations of the Benedictive and before the य of the Passive. See (246).

(328) ‡The roots जन्-सन् and खन् optionally substitute आ for the final न् and the root ऊह् § when with a preposition shortens its penultimate before the Parasmaipada terminations of the Benedictive and the य of the Passive.

---

* एतेर्लिङि VII. 4. 24.

† रिङ्शयग्लिङ्क्षु । VII. 4. 28.

गुणोर्तिसंयोगाद्योः । VII. 4. 29.

‡ ये विभाषा VI. 4. 43.

§ उपसर्गाद्ध्रस्व ऊहतेः VII. 4. 23.

(329) The अय् of the Tenth Conjugation and Causals and the Denominative य् are dropped in the Benedictive Parasmaipada and retained in the Atmanepada. But it is to be remembered that those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and moods undergo the same change in the Benedictive and before the य of the Passive.

(330) The roots ज्ञा—वा—प्री and धू (all 10 U.) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—प्रीण and धून् in the Benedictive and before the य of the Passive.

(331) The penultimate nasal of the following Parasmaipadi roots is dropped in the Benedictive and before the य of the Passive:—

अञ्च् meaning 'to go'—वञ्च्—कुञ्च्—लुञ्च्—सञ्ज्-स्कन्द्-तुम्प्-दंश् and शंस् (all 1. P.) रञ्ज् 1. 4. P.—मन्थ् 1. 9. P.—भ्रंश् 4. P.—दम्भ् 5. P.—स्कम्भ् and स्तम्भ् 5. 9. P.—तृंह् 6. 7. P.—अञ्ज्—भञ्ज्—उन्द्—तञ्च्—and तञ्ज् (all 7. P.) and ग्रन्थ्—श्रन्थ्-बन्ध् (all 9. P.).

Exceptions :—

(*a*) The root अञ्च् meaning 'to worship' does not drop its nasal.

(*b*) The penultimate nasal of all Atmanepada roots and that of the following Parasmaipada ones is invariably retained in the Benedictive and before the य of the Passive :—

तंक् and कांक्ष् (1. P.)—लिंग्—लंघ् (1. P.)—उंछ् 6. P. and वांछ् 1. P.—खंज् and गुंज् (1. P.), लुंट्—कुंड्—लुंठ्—मंड्—हुंड्—क्रंद्—क्लंद्—क्लिंद्—निंद्—नंद्—मंथ्—and चंद् (all 1. P.) गुंफ् 6. P.—चुंब्—धिन्व् (1. P.) and हिंस् 7. P.

(332) The root जभ् 1. A. takes a nasal in the Benedictive and in the Passive, as जम्भिषीय—जम्भिषीवहि, जंभ्यते, &c.

Atmanepada.

(333) Set Roots take इ necessarily.

Exception:—Roots ending in long ॠ and the root वॄ 9. A. 5. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive. The intermediate इ is not *lengthened in the Benedictive as in the Perfect; see section 285.

(*a*) In the case of Set roots, final vowels, penultimate short of roots and the ending long ॠ of roots, when they take इ, take their Guna substitute in the Atmanepada Benedictive except the root गुर् 4. A. गुर् lengthens its penultimate instead of taking Guna.

When roots ending in long ॠ do not take इ, it is changed to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes.

(334) Anit roots do not take इ.

Exception:—Roots ending in short ऋ preceded by a conjunct consonant admit इ optionally.

(*a*) Final इ—ई—उ and final ऋ preceded by a conjunct consonant when it admits इ take their Guna substitute, while roots ending आ—ए—ऐ—ओ [observe 196 (*b*)], roots ending in ऋ not preceded by a conjunct consonant and also in ऋ preceded by a conjunct consonant but when it does not take इ remain unchanged. कृ and स्तृ are the instances.

(335) Wet roots take इ optionally.

(*a*) All Set roots ending in long ॠ and the root वॄ 9. A. 5. U; all Anit roots ending in short ऋ preceded by a conjunct consonant and the Wet roots क्लृप्—गृह्—गुह्—स्वृ (all 1. A.), सू 2. 4. A. and धू. 5. 9. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive.

The roots सू and धू take Guna with or without इ. The roots वॄ—क्लृप्—गृह् and स्वृ take Guna when with इ and remain unchanged when without इ; while the root गुह् lengthens its vowel instead of taking Guna when it takes इ and remains unchanged when without इ.

---

* न लिङि VII. 2. 39.

(336) Observe 195 (1—4—7), 11 (c and l), 98, 24 (a), 277 (a), 288 and exception 2 to 306, regarding the following गुर्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत्—कम्—चक्ष्—अज्—गुह्—कित्—बध्—दान्—शान्—मान्—तिज्—गुप् (1. A.)—शास्—कृत (कीर्द) कु 6 A. ऊर्णु—छृद्—तृद्—कू (कुत्)-हन् (वध्)—हा 1. A. and पा 2 P. to "protect."

(337) पा 2. P. 'to protect'

	S.	D.	P.
1	पायासम्	पायास्व	पायास्म
2	पायाः	पायास्तम्	पायास्त
3	पायात्	पायास्ताम्	पायासुः

Conjugate similarly भा—या—वा—कै—क्षै—शो—छो and दै.

हा 3. A. 'to go'

1	हासीय	हासीवहि	हासीमहि
2	हासीष्ठाः	हासीयास्थाम्	हासीध्वम्
3	हासीष्ट	हासीयास्ताम्	हासीरन्

Conjugate similarly मा 3. 4. A.—दा—धा (3 A.)—दे—मे—त्रै—प्यै—and इयै; also मि or मी 5. 9 A. दी and ली 4 A.

ध्मा 1 P. 'to blow'

1	ध्मा—ध्मेयासम्	ध्मा—ध्मेयास्व	ध्मा—ध्मेयास्म
2	ध्मा—ध्मेयाः	ध्मा—ध्मेयास्तम्	ध्मा—ध्मेयास्त
3	ध्मा—ध्मेयात्	ध्मा—ध्मेयास्ताम्	ध्मा—ध्मेयासुः

Conjugate similarly घ्रा—ज्ञा—9 U. द्रा—प्रा—प्सा—म्ना—श्रा—श्रा—ग्लै—ध्यै—म्लै—श्रै and स्त्यै.

दा 1 P. 'to give.'

1	देयासम्	देयास्व	देयास्म
2	देयाः	देयास्तम्	देयास्त
3	देयात्	देयास्ताम्	देयासुः

Conjugate similarly दा—धा (3 P.) दो—दे—धे—मा 2 P. स्था—गै—पा to drink—हा 3 P to abandon and सो.

	ज्या 9 P.				दरिद्रा 2 P.		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	जीयासम्	जीयास्व	जीयास्म	1	दरिद्रासम्	दरिद्रास्व	दरिद्रास्म
2	जीयाः	जीयास्तम्	जीयास्त	2	दरिद्राः	दरिद्रास्तम्	दरिद्रास्त
3	जीयात्	जीयास्ताम्	जीयासुः	3	दरिद्रात्	दरिद्रास्ताम्	दरिद्रासुः

ज्ञा 10 P. A.

	Parasmaipada.				*Atmanepada.*	
	S.	D.	P.		S.	P.
1	ज्ञाप्यासम्	ज्ञाप्यास्व	ज्ञाप्यास्म	1	ज्ञापयिषीय	ज्ञापयिषीमहि
2	ज्ञाप्याः	ज्ञाप्यास्तम्	ज्ञाप्यास्त	2	ज्ञापयिषीष्ठाः	ज्ञाषयिषीढ्वम्
3	ज्ञाप्यात्	ज्ञाप्यास्ताम्	ज्ञाप्यासुः	3	ज्ञापयिषीष्ट	ज्ञापयिषीरन्

वा 10 U. to be similarly conjugated.

Roots.	3. S.	3. D.	3. P.
वे 1	P—ऊयात्	ऊयास्ताम्	ऊयासुः
	A—वासीष्ट	वासीयास्ताम्	वासीरन्
व्ये 1	P—वीयात्	वीयास्ताम्	वीयासुः
	A—व्यासीष्ट	व्यासीयास्ताम्	व्यासीरन्
ह्वे 1	P—हूयात्	हूयास्ताम्	हूयासुः
	P—ह्वासीष्ट	ह्वासीयास्ताम्	ह्वासीरन्
चि 5	P—चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः
	A—चेषीष्ट	चेषीयास्ताम्	चेषीरन्
इ with उद्	—उदियात्	उदियास्ताम्	उदियासुः
श्वि 1	P—शूयात्	शूयास्ताम्	शूयासुः
मि मी } 5.9	P-मीयात्	मीयास्ताम्	मीयासुः
	A—मासीष्ट	मासीयास्ताम्	मासीरन्
दी 4	A—दासीष्ट	दासीयास्ताम्	दासीरन्
ली 4	,,—लेषीष्ट	लेषीयास्ताम्	लेषीरन्
	,,—लासीष्ट	लासीयास्ताम्	लासीरन्
शी 2	,,—शयिषीष्ट	शयिषीयास्ताम्	शयिषीरन्
प्री 10	P—प्रीण्यात्	प्रीण्यास्ताम्	प्रीण्यासुः
	A—प्रीणयिषीष्ट	प्रीणयिषीयास्ताम्	प्राणयिषीरन्
इ with अधि 2 A to study }	—अध्येषीष्ट	अध्येषीयास्ताम्	अध्येषीरन्

Roots	3. S.	3. D.	3. P.
इ with अधि 2 P. to remember	अधीयात्	अधीयास्ताम्	अधीयासुः
स्तु 2 P.	स्तूयात्	स्तूयास्ताम्	स्तूयासुः
A.	स्तोषीष्ट	स्तोषीयास्ताम्	स्तोषीरन्
सू 2 4 A.	सविषीष्ट	सविषीयास्ताम्	सविषीरन्
A.	सोषीष्ट	सोषीयास्ताम्	सोषीरन्
धू 5. 9. P.	धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः
A.	धविषीष्ट	धविषीयास्ताम्	धविषीरन्
A.	धोषीष्ट	धोषीयास्ताम्	धोषीरन्
भू 10 P.	भाव्यात्	भाव्यास्ताम्	भाव्यासुः
A.	भावयिषीष्ट	भावयिषीयास्ताम्	भावयिषीरन्
कु 6 ,,	कुषीष्ट	कुषीयास्ताम्	कुषीरन्
कू 6 ,,	कुविषीष्ट	कुविषीयास्ताम्	कुविषीरन्
धू 10 P.	धून्यात्	धून्यास्ताम्	धून्यासुः
A.	धूनयिषीष्ट	धूनयिषीयास्ताम्	धूनयिषीरन्
ऊर्णु 2 P.	ऊर्णूयात्	ऊर्णूयास्ताम्	ऊर्णूयासुः
A.	ऊर्णुविषीष्ट	ऊर्णुविषीयास्ताम्	ऊर्णुविषीरन्
A.	ऊर्णविषीष्ट	ऊर्णविषीयास्ताम्	ऊर्णविषीरन्
कृ 8 P	क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः
A	कृषीष्ट	कृषीयास्ताम्	कृषीरन्
ऋ 1 3 P	अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः
स्मृ 1 P	स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः
जागृ 2 P	जागर्यात्	जागर्यास्ताम्	जागर्यासुः
ऋ with सम् A	समृषीष्ट	समृषीयास्ताम्	समृषीरन्
स्वृ 1 P	स्वर्यात्	स्वर्यास्ताम्	स्वर्यासुः
A	स्वरिषीष्ट	स्वरिषीयास्ताम्	स्वरिषीरन्
,,	स्वृषीष्ट	स्वृषीयास्ताम्	स्वृषीरन्
धृ 10 P	धार्यात्	धार्यास्ताम्	धार्यासुः
A	धारयिषीष्ट	धारयिषीयास्ताम्	धारयिषीरन्
स्तॄ 9 P	स्तीर्यात्	स्तीर्यास्ताम्	स्तीर्यासुः
A	स्तरिषीष्ट	स्तरिषीयास्ताम्	स्तरिषीरन्
,,	स्तीर्षीष्ट	स्तीर्षीयास्ताम्	स्तीर्षीरन्
वृ 9 P	वूर्यात्	वूर्यास्ताम्	वूर्यासुः
A	वरिषीष्ट	वरिषीयास्ताम्	वरिषीरन्
,,	वूर्षीष्ट	वूर्षीयास्ताम्	वूर्षीरन्

Roots ending in consonant.

Roots.	3rd Person Sing.			
वच्	2	P	—	उच्मात्,
		A	—	वक्षीष्ट
स्वप्	2	P	—	सुप्यात्
यज्	1	P	—	इज्यात्
		A	—	यक्षीष्ट
वप्	1	P	—	उप्यात्
		A	—	वप्सीष्ट
व्यध्	4	P	—	विध्यात्
वश्	2	P	—	उश्यात्
व्यच्	6	P	—	विच्यात्
व्रश्च्	„	„	—	वृश्च्यात
प्रच्छ्	„	„	—	पृच्छ्यात्
		A	—	प्रक्षीष्ट
भ्रस्ज्	6	P	—	भृज्ज्यात्
		A	—	भ्रक्षीष्ट
		A	—	भर्क्षीष्ट
दिव्	4	P	—	दीव्यात्
सिव्	„	„	—	सीव्यात
ष्ठिव्	„	„	—	ष्ठीव्यात्
स्रिव्	„	„	—	स्रीव्यात्
गुर्	4	A	—	गूरिषीष्ट
सन्	8	A	—	सनिषीट
		P	—	सायात्
		P	—	सन्यात्
खन्	1	A	—	खनिषीष्ट
		P	—	खायात्
		P	—	खन्यात्
ऊह्	1	A	—	ऊहिषीष्ट
		P	—	उह्यात्
		P	—	समुह्यात्
कथ्	10	P	—	कथ्यात्
		A	—	कथयिषीष्ट

Roots	3rd Person Sing.			
वह्	1	P	—	उह्यात्
		A	—	वक्षीष्ट
वस्	1	P	—	उष्यात्
वद्	1	P	—	उद्यात्
		A	—	वदिषीष्ट
ग्रह्	9	P	—	गृह्यात्
		A	—	ग्रहिषीष्ट
क्षल्	10	P	—	क्षाल्यात्
		A	—	क्षालयिषीष्ट
घृष्	10	P	—	घर्ष्यात्
		A	—	घर्षयिषीष्ट
अञ्च् to go	1	P	—	अच्यात्
अञ्च to worship	1	P	—	अञ्च्यात्
वञ्च्	1	P	—	वच्यात्
कुञ्च्	1	P	—	कुच्यात्
लुञ्च्	1	P	—	लुच्यात्
सञ्ज्	1	P	—	सज्यात्
स्कन्द्	1	P	—	स्कद्यात्
तुम्प्	1	P	—	तुप्यात्
दंश्	1	P	—	दश्यात्
शंस्	1	P	—	शस्यात्
रञ्ज्	1·4	P	—	रज्यात
मन्थ्	1·9	P	—	मथ्यात्
भ्रंश्	4	P	—	भ्रश्यात्
दम्भ्	5	P	—	दभ्यात्
स्कम्भ्	5·9	P	—	स्कभ्यात्
तृंह्	6·7	P	—	तृह्यात्
स्तम्भ्	5·9	P	—	स्तभ्यात्
अञ्ज्	7	P	—	अज्यात्
भञ्ज्	„	„	—	भज्यात्

Roots				3rd Person Sing.
उन्द्	,,	,,	—	उद्यात्
तञ्च्	,,	,,	—	तच्यात्
तञ्ज्	,,	,,	—	तज्यात्
ग्रन्थ्	9	P	—	ग्रथ्यात्
श्रन्थ्	,,	,,	—	श्रथ्यात्
बन्ध्	,,	,,	—	बध्यात्
जभ्	1	A	—	जम्भिषीय
अज्	1	P	—	वीयात्
गुह्	1	P	—	गुह्यात्
		A	—	गूहिषीष्ट
		,,	—	घुक्षीष्ट
हन्	2	P	—	वध्यात्
		A	—	वधिषीष्ट
शास्	2	P	—	शिष्यात्
कृत्	10	P	—	कीर्त्यात्
		A	—	कीर्तयिषीष्ट
छृद्	7	P	—	छृद्यात्
		A	—	छर्दिषीष्ट
		,,	—	छृत्सीष्ट
तृद्	7	P	—	तृद्यात्
		A	—	तर्दिषीष्ट
		,,	—	तृत्सीष्ट
चक्ष्	2	P	—	ख्यायात्
			—	ख्येयात्
			—	क्शायात्
			—	क्शेयात्
		A	—	ख्यासीष्ट
			—	क्शासीष्ट

Roots				3rd Person Sing.
गुप्	1	P	—	गोपाय्यात्
				गुप्यात्
धूप्	,,	,,	—	धूपाय्यात्
				धूप्यात्
विच्छ	6	P	—	विच्छाय्यात्
				विच्छ्यात्
पण्	1	P	—	पणाय्यात्
		A	—	पणिषीष्ट
पन्	1	P	—	पनाय्यात्
		A	—	पनिषीष्ट
ऋत्	1	,,	—	ऋतीयिषीष्ट
	1	P	—	ऋत्यात्
कम्	1	A	—	कमिषीष्ट
			—	कामयिषीष्ट
कित्	1	P	—	चिकित्स्यात्
		A	—	चिकित्सिषीष्ट
बध्	1	,,	—	बिभत्सिषीष्ट
दान्	1	P	—	दिदांस्यात्
		A	—	दिदांसिषीष्ट
शान्	1	P	—	शीशांस्यात्
		A	—	शीशांसिषीष्ट
मान्	1	,,	—	मिमांसिषीष्ट
तिज्	,,	,,	—	तितिक्षिषीष्ट
गुप्	,,	,,	—	जुगुप्सिषीष्ट

CHAPTER XV

THE PASSIVE VOICE AND THE IMPERSONAL CONSTRUCTION.

(338) The Passive and Impersonal forms are formed in one and the same manner from all roots of the ten classes without any conjugational distinction. They, however, differ in their formation in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods. The roots also undergo certain peculiarities before they take the terminations.

(*a*) CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(339) The Passive and Impersonal forms in the Conjugational Tenses and Moods are made up by adding य to the original root and then applying the Atmanepada terminations, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(340) This य is weak, *viz.* no Guna or Vriddhi substitute takes place before it.

Exception:—Roots of the tenth conjugation capable of taking Guna or Vriddhi substitute in the Active Voice, do the same in the Passive. Also the roots ज्ञा—वा—धू and प्री (all 10th conjugation) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—धून् and प्रीण् before the य of the Passive.

Note the following radical peculiarities.

(341) Of roots ending in आ, the घु verbs *viz.* दा—धा (3. U.) दा 1. P. दो—दे—धे—(see page 233 and see 196 (*b*) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा to abandon and सो { see page 264 and see 196 (*b*)} change the ending आ to ई before the य of the Passive. The ending आ of other roots and the आ to be substituted in the case of roots ending in ए—ओ and ऐ [196 (*b*)] remain unchanged.

(342) Observe exception 3 to section 322 regarding वे व्ये—ह्वे and ज्या in the Passive also. दरिद्रा drops its आ before य.

(343) Roots ending in short इ and उ, in ऋ preceded by a simple or conjunct consonant and roots ending in long ॠ take the same changes which they undergo before the Parasmaipada terminations of the Benedictive. See sections 323, 324 and 325.

The root शी substitutes अय् for its vowel before weak terminations beginning with य and the roots ऋ 1. 3. P. and जागृ take Guna.

(344) Of roots ending in consonants, those mentioned in section 326 and 331 take Samprasârana and drop their nasal before the य of the Passive also. तन् optionally substitutes आ for its final.

(345) Of Atmanepadi roots having a penultimate nasal only इन्ध् 7 Conj—स्यन्द्—स्रंस्—स्रम्भ् and खञ्ज् all 1 Conj. drop their nasal before the य of the Passive.

(346) Observe Sections 98, 327, 328, 195 (1-4-7)and 11 (e) regarding शास्—दिव्—सिव्—ष्ठिव्—स्रिव्—जन्—सन्—खन् and ऊह् with सम्, गुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत्—चक्ष्—अज्—कित्—वध्—दान्—शान्—मान्—तिज् and गुप् (1. A.)

(347) Roots			Passive Pre. 3 sing
दा	3	U	—दीयते
दा	1	P	
दो	4	P	
दे	1	A	
धा	3	U	—धीयते
धे	1	P	
मा	2 3 4		—मीयते
स्था	1	U	—स्थीयते
गै	1	P	—गीयते
पा	1	P	—पीयते
पा	2	P	—पायते
हा	3	P	—हीयते
हा	3	A	—हायते
सो	4	P	—सीयते
क्षै	1	P	—क्षायते
ध्मा	1	P	—ध्मायते
दरिद्रा	2	P	—दरिद्र्यते
ज्या	9	P	—जीयते

Roots			3rd Sing.
स्तु	2	U	-- स्तूयते
भू	10	U	-- भाव्यते
धू	10	U	-- धून्यते
कृ	8	U	— क्रियते
ऋ	13	P	-- अर्यते
स्मृ	1	P	— स्मर्यते
जागृ	2	P	— जागर्यते
धृ	10	U	— धार्यते
स्तॄ	9	P	-- स्तीर्यते
वॄ	9	P	— वूर्यते
चुर	10	U	— चोर्यते
क्षल्	10	U	— क्षाल्यते
कथ्	10	U	— कथ्यते
कृत्	10	U	-- कीर्त्यते
धृष्	10	U	-- धर्ष्यते
वच्	10	U	— उच्यते
स्वप्	2	P	-- सुप्यते

Roots				3rd Person Sing.
वे	1	U	—	ऊयते
व्ये	1	U	—	वीयते
ह्वे	1	U	—	हूयते
ज्ञा	10	U	—	ज्ञाप्यते
वा	10	U	--	वाप्यते
चि	5	U	--	चीयते
श्वि	1	P	--	शूयते
शी	2	A	—	शय्यते
प्री	10	U	--	प्रीण्यते
व्रश्च्	6	U	--	वृश्च्यते
प्रच्छ्	,,	,,	—	पृच्छ्यते
भ्रस्ज्	,,	,,	--	भृज्ज्यते
दिव्	4	P	--	दीव्यते
सिव्	,,	,,	—	सीव्यते
ष्ठिव्	,,	,,	—	ष्ठीव्यते
स्रिव्	,,	,,	--	स्रीव्यते
गुर्	,,	,,	--	गूर्यते
सन्	8	U	—	सन्यते
			—	सायते
खन्	1	U	—	खन्यते
			—	खायते
जन्	4	A	--	जन्यते
			--	जायते
तन्	8	U	--	तन्यते
			--	तायते
ऊह् with सम्			--	समुह्यते
अञ्च्	1	P	--	अच्यते
			--	अञ्च्यते
वञ्च्	,,	,,	--	वच्यते
कुञ्च्	,,	,,	--	कुच्यते
लुञ्च्	,,	,,	—	लुच्यते
सञ्ज्	,,	,,	—	सज्यते
स्कन्द्	,,	,,	—	स्कद्यते
दंश्	,,	,,	—	दश्यते
शंस्	,,	,,	--	शस्यते

Roots					3rd Person Sing.
यज्	1	U		—	इज्यते
वप्	,,	,,		--	उप्यते
वह्	,,	,,		--	उह्यते
वस्	1	,,		--	उष्यते
वद्	1	U		--	उद्यते
ग्रह्	9	U		--	गृह्यते
व्यध्	4	P		--	विध्यते
वश्	2	P		—	उश्यते
व्यच्	6	P		--	विच्यते
रञ्ज्	1	4	P	--	रज्यते
दम्भ्	5	P		--	दभ्यते
तृंह्	6	7	P	—	तृह्यते
अञ्ज्	7	P		--	अज्यते
भञ्ज्	,,	,,		--	भज्यते
उन्द्	,,	,,		--	उद्यते
तञ्च्	,,	,,		--	तच्यते
तञ्ज्	,,	,,		--	तज्यते
ग्रन्थ्	9	P		--	ग्रथ्यते
श्रन्थ्	,,	,,		--	श्रथ्यते
बन्ध्	,,	,,		--	बध्यते
स्कम्भ्	5	9	P	--	स्कभ्यते
स्तम्भ्	,,	,,		--	स्तभ्यते
इन्ध्	7	A		--	इध्यते
स्यन्द्	1	,,		—	स्यद्यते
स्रंस्	,,	,,		--	स्रस्यते
स्रम्भ्	,,	,,		--	स्रभ्यते
स्वञ्ज्	,,	,,		--	स्वज्यते
अज्	1	P		--	वीयते
शास्	2	P		—	शिष्यते
गुप्	1	P		—	गोपाय्यते
				—	गुप्यते
धूप्	,,	,,		--	धूपाय्यते
				—	धूप्यते
विच्छ्	6	P		—	विच्छाय्यते
				--	विच्छ्यते

Roots			3rd Person Sing.	Roots			3rd Person Sing.
पण्	1	P.	— पणाय्यते पण्यते	ऋ	”	”	— ऋतीय्यते ऋत्यते
पन्	1	P.	—पनाय्यते पन्यते	कम्	”	”	— कम्यते काम्यते

NON-CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(1) THE PERFECT.

(348) The Passive of the Reduplicated Perfect is formed by affixing the Atmanepadia terminations to every root whether it is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active: as गम्—जग्मे यज्—इजे; भिद्--बिभिदे; अञ्ज्--आनजे.

(349) The Periphrastic Perfect of the Passive is formed by affixing आम् to the root, and then appending the Atmanepada forms of three auxiliary verbs अस्-कृ and भू whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi, as कथ्--कथयांचक्रे--बभूवे—कथयामासे.

(2) THE AORIST.

(350) The first and sixth varieties are exclusively Parasmaipadi. All the roots belonging to them are Anit except the roots भू which is Set. भू therefore takes Atmanepadi forms of the fifth variety in the Passive and Impersonal of the Aorist, and all the rest take those of the fourth variety.

(*a*) The Atmanepadi forms of the second and third varieties are not used in the Passive and Impersonal of the Aorist. Consequently roots belonging to them take the Atmanepadi forms of the fourth, fifth or seventh varieties in the Passive and Impersonal of the Aorist accordicg as they are Anit or Set,

(*b*) The Passive and Impersonal forms of the fourth, fifth and seventh varieties of the Aorist are simply formed by appending the Atmanepada terminations to the prepared base.

The Third Person Singular.

(351) The third person singular of the Aorist Passive and Impersonal of all roots except तप् 1. P and 4. A. is made up by prefixing to the root the augment and adding to it the termination इ instead or स्त or सत. The root तप् in the sense of " to repent " and in the reciprocal Passive too does not take इ.

(352) Before the Passive इ of the third person singular of the Aorist, the root takes the following changes:—

(*a*) The penultimate short of roots takes its Guna before the Passive इ.

(*b*) Set roots ending in म् and the roots वध् and जन् do not lengthen the penultimate vowel before the Passive इ.

(*c*) The final vowels and the penultimate अ of Anit roots ending in म् *viz.* of गम्—नम्—यम् and रम्, final of root जागृ and the penultimate अ of चम् with आ-कम् and वम् though these roots are Set, take Vriddhi before the Passive इ.

(*d*) Roots ending in आ and in ए-ऐ and ओ [see section 196 (b)] take य् before the Passive इ.

e) The roots रभ्--रध्-जभ् and the root लभ् when with a preposition insert a nasal necessarily before the Passive इ.

f) The root लभ् when without a preposition and the root भञ्ज् insert a nasal optionally and lengthen their अ when no nasal is inserted before the Passive इ.

(353) The Passive and Impersonal forms of the Aorist of roots ending in a vowel, of roots ending in अय् (roots of the tenth class, Denominative, &c.) and of roots हन्-ग्रह् and दृश् are optionally formed by adding इ to the root even when it is Anit except in the third person singular, and then appending the Atmanepada terminations of the fifth Aorist, before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third person singular of the Passive and Impersonal Aorist. इ 'to go' substitutes गा.

(354) Roots of the tenth conjugation drop अय् optionally in the Non-conjugational Tenses and Moods except in the Perfect.

When अय् is dropped, the penultimate अ of roots of the nature of कथ्--गण्--रच्--प्रथ्, &c. is optionally lengthened in the Passive of the Non-Conjugational Tenses and Moods.

(3) THE TWO FUTURES, THE CONDITIONAL, AND THE BENEDICTIVE.

(355) The Passive and the Impersonal forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive are formed simply by appending the Atmanepada terminations to the prepared base, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(356) The Passive and Impersonal forms of the two Futures, the Conditional, and the Benedictive of roots ending in vowels and of roots ग्रह्--दृश् and हन् may optionally be formed by adding इ to the root even when it is Anit and then appending the Atmanepada terminations of the corresponding tenses and moods before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third person singular of the Passive and Impersonal Aorist.

Passive Aorist.

(357) Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
इ 2 P	अगायिषि अगीषि	अगायिष्ठाः अगीथाः	अगायि
स्था 1 U	अस्थायिषि अस्थिषि	अस्थायिष्ठाः अस्थिथाः	अस्थायि
दा 1 U दा 1 P दो 4 P दे 4 A	अदायिषि अदिषि	अदायिष्ठाः अदिथाः	अदायि

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
धा 3 U	अधायिषि	अधायिष्ठाः	अधायि
धे 1 P	अधिषि	अधिथाः	
भू 1 U	अभाविषि	अभाविष्ठाः	अभावि
	अभविषि	अभविष्ठाः	
पा 1. 2 P	अपायिषि	अपायिष्ठाः	अपायि
	अपासि	अपाथाः	
घ्रा 1 P	अघ्रायिषि	अघ्रायिष्ठाः	अघ्रायि
	अघ्रासि	अघ्राथाः	
सो 4 P	असायिषि	असायिष्ठाः	असायि
	असासि	असाथाः	
नी 1 U	अनायिषि	अनायिष्ठाः	अनायि
	अनेषि	अनेष्ठाः	
ग्लै 1 P	अग्लायिषि	अग्लायिष्ठाः	अग्लायि
	अग्लासि	अग्लाथाः	
स्तु 2 U	अस्ताविषि	अताविष्ठाः	अस्तावि
	अस्तोषि	अस्तोष्ठाः	
स्तृ 5 U	अस्तारिषि	अस्तारिष्ठाः	अस्तारि
	अस्तृषि	अस्तृथाः	
	अस्तरिषि	अस्तरिष्ठाः	
भू with अनु 1 P	अन्वभाविषि	अन्वभाविष्ठाः	अन्वभावि
	अन्वभविषि	अन्वभविष्ठाः	
पच् 1 U	—अपाक्षि	अपक्थाः	अपाचि
रिच् 7 U	—अरिक्षि	अरिक्थाः	अरेचि
मुच् 6 U	—अमुक्षि	अमुक्थाः	अमोचि
सृज् 4 A 6 P	—अस्राक्षि	असृष्ठाः	असर्जि
पठ् 1 P	—अपाठि	अपठिष्ठाः	अपाठि
चित् ,, ,,	—अचेतिषि	अचेतिष्ठाः	अचेति
जुष् 6 A	—अजोषिषि	अजोषिष्ठाः	अजोषि
कृत् 6 P	—अकर्तिषि	अकर्तिष्ठाः	अकर्ति
दिश् 6 U	—अदिक्षि	अदिक्षथाः	अदेशि
रुश् 6 P	—अरुक्षि	अरुक्षथाः	अरोशि
गुह् 1 U	—अघुक्षि	अघुक्षथाः	अगूहि
	अगूहिषि	अगूहिष्ठाः	
		अगूढाः	

Roots		1st Sing	2nd Sing.	3rd Sing.
कारय् Caus. of कृ		अकारायिषि	अकारयिष्ठाः	अकारि
		अकारिषि	अकारिष्ठाः	
भाव् Caus. of भू		अभावयिषि	अभावयिष्ठाः	अभावि
		अभाविषि	अभाविष्ठाः	
चुर्	10	U—अचोरयिषि	अचोरयिष्ठाः	अचोरि
		अचोरिषि	अचोरिष्ठाः	
हन्	2	P—अघानिषि	अघानिष्ठाः	अघानि
		अहसि	अहथाः	अवधि
		अवधिषि	अवधिष्ठाः	
ग्रह्	9	U—अग्राहिषि	अग्राहिष्ठाः	अग्राहि
		अग्रहीषि	अग्रहीष्ठाः	
दृश्	1	P—अदर्शिषि	अदर्शिष्ठाः	अदर्शि
		अदृक्षि	अदृष्ठाः	
आचम्	,,	,,—आचमिषि	आचमिष्ठाः	आचामि
कम्	1	A—अकामयिषि	अकामयिष्ठाः	अकामि
		अकामिषि	अकामिष्ठाः	
		अकमिषि	अकमिष्ठाः	
वम्	1	P—अवमिषि	अवमिष्ठाः	अवामि
गम्	,,	,,—अगंसि	अगंस्थाः	अगामि
		अगसि	अगथाः	
नम्	,,	,,—अनंसि	अनंस्थाः	अनामि
यम्	,,	,,—अयंसि	अयंस्थाः	अयामि
रम्	1	A—अरंसि	अरंस्थाः	अरामि
जन्	4	A—अजानिषि	अजनिष्ठाः	अजनि
जागृ	2	P—अजागरिषि	अजागरिष्ठाः	अजागारि
रभ्	1	A—अरप्सि	अरब्धाः	अरम्भि
रध्	4	P—अराधिषि	अराधिष्ठाः	अरंधि
		—अरत्सि	अरद्धाः	
जभ्	1	A—अजप्सि	अजब्धाः	अजांभि
मज्ज्	7	P—अभंक्षि	अभंक्थाः	अभंजि-अभाजि
लभ्	1	A—अलप्सि	अलब्धाः	अलंभि-अलाभि

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
लभ् with उप or प्रा	उपालप्सि	उपालब्धाः	उपालंभि
	प्रालप्सि	प्रालब्धाः	प्रालंभि
मृज् 1 2 P	अमार्जिषि	अमार्जिष्ठाः	अमार्जि
	अमृक्षि	अमृष्ठाः	
गुप् 1 P	अगोपायिषि	अगोपायिष्ठाः	अगोपायि
	अगोपिषि	अगोपिष्ठाः	अगोपि
	अगुप्सि	अगुप्थाः	
शम् 4 P	अशमिषि	अशमिष्ठाः	अशमि
शम् 10 A	अशामिषि	अशामिष्ठाः	अशामि
	अशामयिषि	अशामयिष्ठाः	

Passive Future.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
नी 1 U	नायिष्ये	नायिष्यसे	नायिष्यते
	नेष्ये	नेष्यसे	नेष्यते
	नायिताहे	नायितासे	नायिता
	नेताहे	नेतासे	नेता
दा 1 P	दायिष्ये	दायिष्यसे	दायिष्यते
3 U	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
	दायिताहे	दायितासे	दायिता
	दाताहे	दातासे	दाता
भू Causal	भावयिष्ये	भावयिष्यसे	भावयिष्यते
	भाविष्ये	भाविष्यसे	भाविष्यते
	भावयिताहे	भावयितासे	भावयिता
	भाविताहे	भावितासे	भाविता
दिश् 6 U	देक्ष्ये	देक्ष्यसे	देक्ष्यते
	देष्टाहे	देष्टासे	देष्टा
शम् Causal	शामिष्ये	शामिष्यसे	शामिष्यते
	शमिष्ये	शमिष्यसे	शमिष्यते
	शमयिष्ये	शमयिष्यसे	शमयिष्यते
	शामिताहे	शामितासे	शामिता
	शमिताहे	शमितासे	शमिता
	शमयिताहे	शमयितासे	शमयिता

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
हन् 2 P	घानिष्ये	घानिष्यसे	घानिष्यते
	हनिष्ये	हनिष्यसे	हनिष्यते
	घानिताहे	घानितासे	घानिता
	हन्ताहे	हन्तासे	हन्ता
ग्रह् 9 U	ग्राहिष्ये	ग्राहिष्यसे	ग्राहिष्यते
	ग्रहीष्ये	ग्रहीष्यसे	ग्रहीष्यते
	ग्राहिताहे	ग्राहितासे	ग्राहिता
	ग्रहीताहे	ग्रहीतासे	ग्रहीता
दृश् 1 P	दर्शिष्ये	दर्शिष्यसे	दर्शिष्यते
	द्रक्ष्ये	द्रक्ष्यसे	द्रक्ष्यते
	दर्शिताहे	दर्शितासे	दर्शिता
	द्रष्टाहे	द्रष्टासे	द्रष्टा

Passive Conditional.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
नी 1 U	अनायिष्ये	अनायिष्यथाः	अनायिष्यत
	अनेष्ये	अनेष्यथाः	अनेष्यत
दा 1 P	अदायिष्ये	अदायिष्यथाः	अदायिष्यत
3 U	अदास्ये	अदास्यथाः	अदास्यत
भू Causal	अभावयिष्ये	अभावयिष्यथाः	अभावयिष्यत
	अभाविष्ये	अभाविष्यथाः	अभाविष्यत
शम् Causal	अशामिष्ये	अशामिष्यथाः	अशामिष्यत
	अशमिष्ये	अशमिष्यथाः	अशमिष्यत
	अशमयिष्ये	अशमयिष्यथाः	अशमयिष्यत
हन् 2 P	अघानिष्ये	अघानिष्यथाः	अघानिष्यत
	अहनिष्ये	अहनिष्यथाः	अहनिष्यत
ग्रह् 9 U	अग्राहिष्ये	अग्राहिष्यथाः	अग्राहिष्यत
	अग्रहीष्ये	अग्रहीष्यथाः	अग्रहीष्यत
दृश् 1 P	अदर्शिष्ये	अदर्शिष्यथाः	अदर्शिष्यत
	अद्रक्ष्ये	अद्रक्ष्यथाः	अद्रक्ष्यत

Passive Benedictive.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
नी 1 U	नायिषीय	नायिषीष्ठाः	नायिषीष्ट
	नेषीय	नेषीष्ठाः	नेषीष्ट

Roots			1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
दा	1 3	P U	दायिषीय दासीय	दायिषीष्ठाः दासीष्ठाः	दायिषीष्ट दासीष्ट
भू	Causal		भावयिषीय भाविषीय	भावयिषीष्ठाः भाविषीष्ठाः	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट
शम्	Causal		शामिषीय शमिषीय शमयिषीय	शामिषीष्ठाः शमिषीष्ठाः शमयिषीष्ठाः	शामिषीष्ट शमिषीष्ट शमयिषीष्ट
हन्	2	P	घानिषीय वधिषीय	घानिषीष्ठाः वधिषीष्ठाः	घानिषीष्ट वधिषीष्ट
ग्रह्	9	U	ग्राहिषीय ग्रहीषीय	ग्राहिषीष्ठाः ग्रहीषीष्ठाः	ग्राहिषीष्ट ग्रहीषीष्ट
दृश्	1	P	दर्शिषीय दृक्षीय	दर्शिषीष्ठाः दृक्षीष्ठाः	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

बुध्

	Present.			*Imperfect.*		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे	अबुध्ये	अबुध्यावहि	अबुध्यामहि
2	बुध्यसे	बुध्येथे	बुध्यध्वे	अबुध्यथाः	अबुध्येथाम्	अबुध्यध्वम्
3	बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते	अबुध्यत	अबुध्येताम्	अबुध्यन्त

	Imperative.			*Potential.*		
1	बुध्यै	बुध्यावहै	बुध्यामहै	बुध्येय	बुध्येवहि	बुध्येमहि
2	बुध्यस्व	बुध्येथाम्	बुध्यध्वम्	बुध्येथाः	बुध्येयाथाम्	बुध्येध्वम्
3	बुध्यताम्	बुध्येताम्	बुध्यन्ताम्	बुध्येत	बुध्येयाताम्	बुध्येरन्

	Perfect.			*Aorist.*		
1	बुबुधे	बुबुधिवहे	बुबुधिमहे	अबोधिषि	अबोधिष्वहि	अबोधिष्महि
2	बुबुधिषे	बुबुधाथे	बुबुधिध्वे	अबोधिष्ठाः	अबोधिषाथाम्	अबोधिध्वं
3	बुबुधे	बुबुधाते	बुबुधिरे	अबोधि	अबोधिषाताम्	अबोधिषत

1st Future.

	S.	D.	P.
1	बोधिताहे	बोधितास्वहे	बोधितास्महे
2	बोधितासे	बोधितासाथे	बोधिताध्वे
3	बोधिता	बोधितारौ	बोधितारः

2nd Future.

1	बोधिष्ये	बोधिष्यावहे	बोधिष्यामहे
2	बोधिष्यसे	बोधिष्येथे	बोधिष्यध्वे
3	बोधिष्यते	बोधिष्येते	बोधिष्यन्ते

Conditional.

1	अबोधिष्ये	अबोधिष्यावहि	अबोधिष्यामहि
2	अबोधिष्यथाः	अबोधिष्येथाम्	अबोधिष्यध्वम्
3	अबोधिष्यत	अबोधिष्येताम्	अबोधिष्यन्त

Benedictive.

1	बोधिषीय	बोधिषीवहि	बोधिषीमहि
2	बोधिषीष्ठाः	बोधिषीयास्थाम्	बोधिषीध्वम्
3	बोधिषीष्ट	बोधिषीयास्ताम्	बोधिषीरन्

PART IV.

This part treats of the Derivative verbs [See section 4 b and c] and the Participles, Gerunds, and Infinitives.

CHAPTER XVI.

(a) Causals. (णिजन्ताः).

(358) Any root belonging to the ten Conjugational classes may take a Causal form conjugated in all the tenses and moods of the three voices. This form conveys the sense that a person or thing causes another person or thing to perform the action or to undergo the state denoted by the root.

(359) The Causal base is made up by apprending अय to the root before the terminations are applied and making the same vowel changes as before the अय of the tenth conjugation. The Causal of roots of the 10th class is the same as the primitive.

(360) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [See 196 (b)] and the roots ऋ 1. 3. P.—ह्री 3. P.—व्ली 9. P.—री 4 A. 9 P.—क्नूय्—1. A.—क्ष्माय् 1. A —क्री 9. U.—जि 1. P.—मि 5. U.—मी 9. U. " to destroy "—दी 4. A.—इ 2. A. "to study," स्मि in the sense of "to astonish" and वी 2. P. when meaning " to cause to conceive," add on the augment प् before अय.

(*a*) The य् of क्नूय् and क्ष्माय् is dropped by the rule. 'व् or य् is dropped before any consonant except य्'. The root दरिद्रा drops its final and does not take the augment प्. The roots क्षै श्रा or श्रै ' to cook" and ज्ञा shorten their आ necessarily before प् and ग्लै and स्ना do it optionally when not preceded by a preposition. The vowel of चि 5. 10. U. is optionally changed to आ. चि 10. U. is मित्. viz. it requires the penultimate vowel to be short; consequently the optional forms are चापयति-ते, चपयति-ते, regular ones being चाययति-ते, and चययति-ते. The roots स्मि 1. A, and वी 2. P. in usual senses of " to smile" and "to go, to pervade," &c. are regular, as स्माययति "he causes a smile by," बाययति " he causes to go." &c.

(361) The roots शो—छो—सो—ह्वे—व्ये—वे—सै 1. P. "to waste away" and पा 1. P. "to drink" take the augment य् instead of प् before अय.

(362) The root पा 2. P. "to protect" and ला 2. P. when meaning "to melt" add ल् before अय.

(363) The root वा 2 P. and वै 1. P when meaning "to shake or tremble" take the augment ज् before अय.

The roots ला 2. P.—वै 1. P in the senses other than those noted above and वा 2. P. also form their Causal regularly.

(364) The roots प्री and धू add न् before अय.

The root ली 4 A. 9 P. as used in different senses and the root भी 3 P. become लाप्-लाय्-लाल्-लीन् and भाय्-भाप् and भीष् before अय.

(365) The final vowels take Vriddhi substitute before अय, as क्षायय from क्षि 1. 5 P. and क्षी 9 P.; धावय from धु 5 U. and धू 6 P.; and कारय from कृ 8 U. and कॄ 6 P.

Exception (1):—The roots जागृ 2 P. स्मृ 1 P. in the sense of 'to cause to long for, to regret' दॄ 9 P. when meaning 'to fear' नॄ 9 P. meaning 'to guide' and जॄ 4 P., and the roots ॠ—ह्री—व्ली—री take Guna substitute instead of Vriddhi.

Exception (2):—The roots दीधी and वेवी drop their final before अय. The root इ 2. P. with प्रति "to understand" is regular, but इ 2. P. "to go" and इ 2 P. with अधि 'to remember' substitute गम् in the Causal. इ 2. P. with अधि "to study" substitutes गा optionally in the Causal, Desiderative and in the third person of the Aorist.

Exception (3):—आ is necessarily substituted for the vowels of क्री—इ—जि—मि—मी to destroy—दी—and for those of स्मि if the effect is produced by the agent, सिध् if the import is not a spiritual topic, and ली 4. 9. if it means 'to deceive, defeat or worship'. आ is optionally substituted for the vowels of चि and स्फुर् and for those of भी if the effect is produced by the agent, and वी if it means 'to cause to conceive'.

(366) The penultimate अ is changed to its Vriddhi substitute before अय, as खानय from खन् 1. U; छादय from छद् 1. U.

Exception (1):—Roots ending in अम् (except कम् 1. A.—अम् 1. P.—चम् 1. P.—शम् 4. P. 'to see,' and यम् 1. P. when it does not mean 'to eat') and the following roots which are marked as मित् in the Dhatupatha (Catalogue of Sanskrit verbs) do not change their vowel :—

अक्-चक् 1. P. 'to be satisfied,'—and स्तक्; कख् 1. P. अग्—कग्-रग्—लग्—सग्—स्तग्—हग् and ह्लग् (all 1. P.);—घट् 1. A.—वट् and भट् 1. P. in the sense of 'to speak'—and नट् 1. P. 'to dance';—गड् 1. P. लड् 1. "to loll the tongue' forms लडयति; in the sense of 'fondle' लाडयति; हेड् 1. P.

'to surround' forms हिडयति, हेड् 1. A. 'to disgrace' forms हेडयति; कण्-रण्-फण् (1. P. 'to go')—चण्-शण्—श्रण् (1. P. 'to give')—व्यथ्—प्रथ् (1. A.),—श्रथ्—क्नथ्—क्रथ्—क्लथ् (1. P. to kill);—म्रद् 1. A., स्खद् 1. A., 'to discomfit'—छद् 10 U. 'to live, to be strong'—and मद् 4 P. 'to rejoice, to be poor' all these form the Causal as स्खदयति—छदयति—मदयति in the limited senses noted here. Otherwise they form छादयति—मादयति. स्खद् with अव or परि forms as अवस्खादयति, परिस्खादयति;-चन् 1. P. 'to kill'-वन् with a preposition-ध्वन् 1. P. to sound,—स्वन् 1. P. 'to deck' and जन् 4. A; क्रप् 1 A. 'to pity,' रम् 1. A क्रम्—गम् (1. P.);—स्वर् 1. A.—ज्वर् 1. P.—ज्वल्—ह्वल्—ह्मल् when with prepositions and चल् meaning 'to quake' retain their vowels; otherwise these lengthen their vowels;—दक्ष् 1. A. 'to go or kill,' प्रस् 1. A. 'to spread' and क्नस् 'to be crooked or to shine.'

Exception (2):—The roots वन्—वम्—नम्—ज्वल्—ह्वल्—ह्मल्—ध्वन् and चल् lengthen their अ optionally when not preceded by a preposition.

(367) The roots रभ्—लभ्—जभ् (1. A.) and रध् 4. P. insert a nasal before their final, as लम्भयति-ते.

The root हन् forms its Causal घातयति-ते and शद् if the meaning be not 'to go' forms शातयति-ते, 'he causes to fall.' शादयति-ते 'he causes to go.'

(368) Penultimate short vowel takes Guna substitute before अय, as तेपय from तिप् 1. A; तोदय from तुद् 6. U; तर्षय from तृष् 4. P. and कल्पय from कॢप् 1. A.

Exceptions:—स्फुर 6. P. substitutes आ optionally; मृज् takes Vriddhi; गुह् and दुष् 4. P. lengthen their उ and सिध् substitutes आ in the Causal if the import be not a spiritual topic, as साधयति 'he accomplishes or prepares,' सेधयति 'he makes perfect' as used of sacred rites only.

(369) स्फाय् 1. A. changes its य् to व् in the Causal, and भ्रस्ज् assumes two forms भर्ज् and भ्रज्ज्.

The root रुह् optionally substitutes प् for ह् in the Causal.

(370) Observe 195 (1—7) regarding गुप् , धूप्, &c. and अज् 1. P. 'to go.'

(371) Causal bases are generally conjugated in both the Padas.

Exception (1):—The Causals of roots having the sense of 'to swallow or to move' and of the following roots are conjugated in the Parasmaipada only:—ईर्ष्य्—गर्व्-ज्वर्—नन्द्—लल् (all 1. P.); क्लिद् 1. U ; गल्भ्—जन्—जभ्—रम् and व्यथ् (all 1. A); आस्—इ with अधि 'to study' (2. A.); क्षु and रुद् (2. P.); क्रुध्-क्षुध् and नश् (all 4. P.); खिद्—युध्—बुध् and युज् (all 4. A.) क्रम्—ष्ठिव् and भ्रम् (all 1. 4. P.); विज् 6. 7. A. लज् and लस्ज् (6. A.)

The following roots have the sense of 'to swallow or to move':—

क्षर्—खाद्—खेल्—गल्—चम्-चल्—द्रु—स्रु—वेल्—वेप् (all 1. P.) कंप्—ग्रस्—चेष्ट्—प्रु (1. A.); धु 5 U; जक्ष् and प्सा (2. P.); लिह् 2 U ; गॄ 6. P ; तृण् 8. U. and अश् 9. P.

Exception (2):—The Causals of दम् and नृत् (4. P.)—यस् 1. 4. P. with आ—धे—पा—and वस् (1. P.)—रुच् 1. A. and वद् with आभि are conjugated in the Atmanepada.

372.

Roots.	3rd Person Sing.	Roots.	3rd Person Sing.
दा	— दापयति-ते	जि	— जापयति-ते
धे	— धापयते only.	मि, मी	— मापयति-ते
गै	— गापयति-ते	मी 4 A.	— माययति-ते
दो	— दापयति-ते	दी	— दापयति-ते
ऋ	— अर्पयति-ते	इ with अधि	
ह्री	— ह्रेपयति-ते	to study	अध्यापयति only.
व्ली	— व्लेपयति-ते	स्मि P	— स्माययति only.
क्नूय्	— क्नोपयति-ते	स्मि A—	स्मापयते
क्ष्माय्	— क्ष्मापयति-ते	वी	— वाययति-ते
क्री	— क्रापयति-ते		— वापयति-ते

Roots	3rd Sing.
दरिद्रा	— दरिद्रयति-ते
क्षै	— क्षपयति-ते
श्रा, श्रै	— श्रपयति-ते
ज्ञा	— ज्ञपयति-ते
ग्लै	— ग्लापयति-ते
	— ग्लपयति-ते
	— प्रग्लापयति-ते only.
स्ना	— स्नापयति-ते
	— स्नपयति-ते
	— उपस्नापयति-ते only
चि 5. U.	चापयति-ते
	— चाययति-ते
10 U.	— चपयति-ते
	— चययति-ते
शो	— शाययति-ते
छो	— छाययति-ते
सो	— साययति-ते
ह्वे	— ह्वाययति-ते
व्ये	— व्याययति-ते
वे	— वाययति-ते
सै	— साययति-ते
पा 1. P.	— पाययते only.
पा 2. P.	—पालयति-ते
ला 2. P. ‘to melt’	लालयति-ते
वा 2. P. वै 1. P. to shake	वाजयति-ते
ला 2. P.	— लापयति-ते
वा 2. P. वै 1. P.	वापयति-ते
प्री	— प्रीणयति-ते

Roots	3rd Sing.
धू	— धूनयति-ते
ली 4. A. 9. P.	लापयति-ते लाययति-ते लालयति-ते लीनयति-ते
भी	— भाययति only.
	— भापयते only
	— भीषयते only
जागृ	— जागरयति-ते
स्मृ 1. P. to regret	स्मरयति only.
usually	— स्मारयति-ते
दॄ 9. P. to fear	— दरयति-ते
usually	— दारयति-ते
नॄ 9. P. to guide	— नरयति-ते
usually	— नारयति-ते
जॄ 4. P.	— जरयति-ते
जॄ 1. 9. P.	— जारयति-ते
दीधी	— दीधयति-ते
वेवी	— वेवयति-ते
इ with प्रति	— प्रत्याययति-ते
इ 2 P. to go इ with अधि to remember	गमयति-ते अधिगमयति
क्रम्	— क्रमयति-ते
क्रम् with सम् or उत्	संक्रामयति-ते उत्क्रामयति-ते (according to some)
क्लम्	— क्लमयति only.
दम्	— दमयते only.
भ्रम्	— भ्रमयति (also

Roots	3rd Sing.
भ्रम्	— भ्रामयति in the opinion of some)
रम्	— रमयति only.
श्रम्	— श्रमयति-ते (also श्रामयति-ते)
कम्	— कामयति-ते
अम्	— आमयति-ते
चम्	— चामयति only.
शम् to see	— निशामयति-ते
to be calm	— शमयति-ते
यम्	— यामयति-ते
यम् with आ	आयामयते only
यम् with नि	- नियमयति-ते in the opinion of some
हेड् to surround	हिडयति-ते
हेड to to disgrace	—हेडयति-ते
स्खद्	—स्खदयति-ते
स्खद् wiih अव or परि	अवस्खादयति-ते परिस्खादयति-ते
छद् to live, to be strong	छदयति-ते
In other senses	—छादयति-ते
मद् to rejoice, to be poor.	मदयति-ते
In other senses	-मादयति-ते
वन्	— वानयति-ते —वनयति-ते
वम्	—वामयति-ते —वमयति-ते — (उद्वमयति-ते only.)

Roots	3rd Sing.
नम्	— नमयति-ते — नामयति-ते — (उन्नमयति-ते only)
ज्वल्	— ज्वलयति-ते — ज्वालयति-ते — (प्रज्वलयति-ते only)
ह्वल्	— ह्वलयति only — ह्वालयति only — (विह्वलयति) only.
ह्मल्	— ह्मलयति-ते — ह्मालयति-ते —(प्रह्मलयति-ते only)
ध्वन्	— ध्वनयति-ते — ध्वानयति-ते
चल्	— चलयति only. — चालयति only.
रभ्	— रम्भयति-ते
लभ्	— लम्भयति-ते
जभ्	— जम्भयति-ते
रध्	— रन्धयति-ते
हन्	— घातयति-ते
शद्	— शातयति-ते — शादयति-ते
स्फुर	— स्फारयति-ते — स्फोरयति-ते
मृज्	— मार्जयति-ते
गुह	— गूहयति-ते
दुष्	— दूषयति-ते
सिध् 4. P.	- साधयति-ते — सेधयति-ते causes to ascertain the truth)

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्फाय् 1. A.	—स्फाययति-ते		— गोपयति-ते
भ्रस्ज्	— भ्रज्जयति-ते	अज्	—वाययाति-ते
	— भर्जयति-ते	यस् with आ	—आयासंयते only
रुह्	— रोहयति-ते	रुच्	—रोचयते only
	— रोपयति-ते	वद् with अभि	— अभिवादयते only
गुप् 1. P.	— गोपाययति-ते		

(373) When the causal base is conjugated in the Active Voice, the अय (with the final अ dropped) is retained in the non-conjugational Tenses and Moods except in the Aorist and Parasmaipada Benedictive. For the Aorist of Causals see the Third Variety. अय् is necessarily dropped in the conjugational Tenses and Moods of the Passive Causal and optionally in the two Futures, the Conditional, the Benedictive and the Aorist of the Passive.

(374) The following are the forms of कोपि, the Causal base of the verb कुप् conjugated in the Tenses and Moods of the three voices.

ACTIVE VOICE.

Conjugational Tenses and Moods.

Present.

	Parasmaipada S.	D.	P.		*Atmanepada* S.	D.	P.
1	कोपयामि	कोपयावः	कोपयामः	1	कोपये	कोपयावहे	कोपयामहे
2	कोपयसि	कोपयथः	कोपयथ	2	कोपयसे	कोपयेथे	कोपयध्वे
3	कोपयति	कोपयतः	कोपयन्ति	3	कोपयते	कोपयेते	कोपयन्ते

Imperfect.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अकोपयम्	अकोपयाव	अकोपयाम
2	अकोपयः	अकोपयतम्	अकोपयत
3	अकोपयत्	अकोपयताम्	अकोपयन्

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	अकोपये	अकोपयावहि	अकोपयामहि
2	अकोपयथाः	अकोपयेथाम्	अकोपयध्वम्
3	अकोपयत	अकोपयेताम्	अकोपयन्त

Imperative.

	Parasmaipada.				*Atmanepada.*		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	कोपयानि	कोपयाव	कोपयाम	1	कोपयै	कोपयावहै	कोपयामहै
2	कोपय	कोपयतम्	कोपयत	2	कोपयस्व	कोपयेथाम्	कोपयध्वम्
3	कोपयतु	कोपयताम्	कोपयन्तु	3	कोपयताम्	कोपयेताम्	कोपयन्ताम्

Potential.

1	कोपयेयम्	कोपयेव	कोपयेम	1	कोपयेय	कोपयेवहि	कोपयेमहि
2	कोपयेः	कोपयेतम्	कोपयेत	2	कोपयेथाः	कोपयेयाथाम्	कोपयेध्वम्
3	कोपयेत्	कोपयेताम्	कोपयेयुः	3	कोपयेत	कोपयेयाताम्	कोपयेरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

Perfect.

Parasmaipada

	S.	D.	P.
1	*कोपयांचकार-चकर	कोपयांचकृव	कोपयांचकृम
2	कोपयांचकर्थ	कोपयांचक्रथुः	कोपयांचक्र
3	कोपयांचकार	कोपयांचक्रतुः	कोपयांचक्रुः

Atmanepada.

1	*कोपयांचक्रे	कोपयांचकृवहे	कोपयांचकृमहे
2	कोपयांचकृषे	कोपयांचक्राथे	कोपयांचकृढ्वे
3	कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

1st Future.

Parasmaipada.

1	कोपयितास्मि	कोपयितास्वः	कोपयितास्मः
2	कोपयितासि	कोपयितास्थः	कोपयितास्थ
3	कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितारः

---

* also कोपयामास, कोपयांबभूव, &c.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	कोपयिताहे	कोपयितास्वहे	कोपयितास्महे
2	कोपयितासे	कोपयितासाथे	कोपयिताध्वे
3	कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितारः

2nd Future.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	कोपयिष्यामि	कोपयिष्यावः	कोपयिष्यामः
2	कोपयिष्यसि	कोपयिष्यथः	कोपयिष्यथ
3	कोपयिष्यति	कोपयिष्यतः	कोपयिष्यन्ति

Atmanepada

	S.	D.	P.
1	कोपयिष्ये	कोपयिष्यावहे	कोपयिष्यामहे
2	कोपयिष्यसे	कोपयिष्येथे	कोपयिष्यध्वे
3	कोपयिष्यते	कोपयिष्येते	कोपयिष्यन्ते

Conditional.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	अकोपयिष्यम्	अकोपयिष्याव	अकोपयिष्याम
2	अकोपयिष्यः	अकोपयिष्यतम्	अकोपयिष्यत
3	अकोपयिष्यत्	अकोपयिष्यताम्	अकोपयिष्यन्

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	अकोपयिष्ये	अकोपयिष्यावहि	अकोपयिष्यामहि
2	अकोपयिष्यथाः	अकोपयिष्येथाम्	अकोपयिष्यध्वम्
3	अकोपयिष्यत	अकोपयिष्येताम्	अकोपयिष्यन्त

Aorist.

	Parasm.			Atm.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1	अचूकुपम्	अचूकुपाव	अचूकुपाम	अचूकुपे	अचूकुपावहि	अचूकुपामहि
2	अचूकुपः	अचूकुपतम्	अचूकुपत	अचूकुपथाः	अचूकुपेथाम्	अचूकुपध्वम्
3	अचूकुपत्	अचूकुपताम्	अचूकुपन्	अचूकुपत	अचूकुपेताम्	अचूकुपन्त

Benedictive.

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	कोप्यासम्	कोप्यास्व	कोप्यास्म
2	कोप्याः	कोप्यास्तम्	कोप्यास्त
3	कोप्यात्	कोप्यास्ताम्	कोप्यासुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	कोपयिषीय	कोपयिषीवहि	कोपयिषीमहि
2	कोपयिषीष्ठाः	कोपयिषीयास्थाम्	कोपयिषी-ध्व-ढ्वम्
3	कोपयिषीष्ट	कोपयिषीयास्ताम्	कोपयिषीरन्

Passive Voice.

Conjugational Tenses and Moods.

Present

	S.	D.	P.
1	कोप्ये	कोप्यावहे	काप्यामहे
2	कोप्यसे	कोप्येथे	कोप्यध्वे
3	कोप्यते	कोप्येते	कोप्यन्ते

Imperfect.

S.	D.	P.
अकोप्ये	अकोप्यावहि	अकोप्यामहि
अकोप्यथाः	अकोप्येथाम्	अकोप्यध्वम्
अकोप्यत	अकोप्येताम्	अकोप्यन्त

Imperative.

1	कोप्यै	कोप्यावहै	कोप्यामहै
2	कोप्यस्व	कोप्येथाम्	कोप्यध्वम्
3	कोप्यताम्	कोप्येताम्	कोप्यन्ताम्

Potential.

कोप्येय	कोप्येवहि	कोप्येमहि
कोप्येथाः	कोप्येयाथाम्	कोप्येध्वम्
कोप्येत	कोप्येयाताम्	कोप्येरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

Perfect.

	S.	D.	P.
1	कोपयांचक्रे	कोपयांचकृवहे	कोपयांचकृमहे
2	कोययांचकृषे	कोपयांचक्राथे	कोपयांचकृढ्वे
3	कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचाक्रिरे

The other forms are कोपयामासे—कोपयांबभूवे, &c.

The forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive of the Passive do not differ from those of the Atmanepada Active. Other optional forms are as follow :—

	1st Future.				2nd Future.		
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	कोपिताहे	कोपितास्वहे	कोपितास्महे	1	कोपिष्ये	कोपिष्यावहे	कोपिष्यामहे
2	कोपितासे	कोपितासाथे	कोपिताध्वे	2	कोपिष्यसे	कोपिष्येथे	कोपिष्यध्वे
3	कोपिता	कोपितारौ	कोपितारः	3	कोपिष्यते	कोपिष्येते	कोपिष्यन्ते

Conditional.

	S.	D.	P.
1	अकोपिष्ये	अकोपिष्यावहि	अकोपिष्यामहि
2	अकोपिष्यथाः	अकोपिष्येथाम्	अकोपिष्यध्वम्
3	अकोपिष्यत	अकोपिष्येताम्	अकोपिष्यन्त

Benedictive.

1	कोपिषीय	कोपिषीवहि	कोपिषीमहि
2	कोपिषीष्ठाः	कोपिषीयास्थाम्	कोपिषीढ्वम्
3	कोपिषीष्ट	कोपिषीयास्ताम्	कोपिषीरन्

Aorist.

1	अकोपयिषि अकोपिषि	अकोपायिष्वहि अकोपिष्वहि	अकोपायिष्महि अकोपिष्महि
2	अकोपायिष्ठाः अकोपिष्ठाः	अकोपायिषाथाम् अकोपिषाथाम्	अकोपायि-ढ्व-ध्वम् अकोपिढ्वम्
3	अकोपि	अकोपायिषाताम् अकोपिषाताम्	अकोपायिषत अकोपिषत

(b) Desideratives (सन्नन्ताः).

(375) Any root belonging to the ten Conjugational classes as well as any Causal base may have a Desiderative form, conjugated in all the Tenses and Moods of the three voices. This

form conveys the sense that a person or thing wishes to perform the action or is about to undergo the state indicated by the Desiderative form; as बुबोधिषति 'he wishes to know' from बुध्, and कूलं पिपतिषति 'the bank is about to fall down.'

(376) To form a Desiderative base, the root is first reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI) and then the termination स् is added on to it in the Non-conjugational Tenses and Moods. In the Conjugational Tenses and Moods अ is added to स्.

(*a*) Roots beginning with a vowel reduplicate the following consonant with इ added on to it; or where necessary they first undergo the vowel changes required by section (381) and then take their reduplication, as अटिटिषति, ईचिक्षिषति अरिरिषति अर्चिचिषति, अर्णिनिषति प्रतीषिषति, अधीषिषति from the roots अट्, ईक्ष्, ऋ, अर्च्, ऋण्, इ 2. P. with अधि, and with प्रति.

(*b*) The अ of the reduplicative syllable is changed to इ, and the characteristic स् of the Desiderative becomes ष् by rule 83, but the स् of a primitive root remains unchanged when the Desiderative स् is changed to ष्. When the latter remains unchanged the primitive स् becomes ष्; as सिनानिषति–ते or सिषासति–ते from सन्. The root स्तु is an exception, it forms तुष्टूषति. Other examples are सिसीषति, सिस्मायिषते, सुसूषति, तिष्ठासति, सिषत्सति from the roots सि, स्मि, सु, स्था and सद्.

(377) The Desiderative base takes the same terminations of Parasmaipada or Atmanepada or both as the primitive root does.

Exception--The roots ज्ञा--श्रु--स्मृ—and दृश् are conjugated in the Atmanepada in the Desiderative. ज्ञा with अनु, श्रु with प्रति or आ and the root मृ 6 A. take Parasmaipada terminations. The roots क्लृप्--वृत्--वृध्—शृध् and स्यन्द् may optionally form their Desiderative in the Parasmaipada. See exception 3 to section 378 (a and b).

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
ज्ञा 9. U.—	जिज्ञासति-ते	श्रु with प्रति	प्रतिशुश्रूषति
ज्ञा with अनु--	अनुजिज्ञासति	„ आ	आशुश्रूषति
श्रु 5. P.—	शुश्रूषते	स्मृ 1. P.--	सुस्मूर्षते
		दृश् „ „—	दिदृक्षते
		मृ 6. A.—	मुमूर्षति

(378) Anit, Set, and Wet roots have certain peculiarities in the Desiderative which are as follow:—

Anit roots do not take इ before स्.

Exception (1):—दृ—धृ (6. A.)—स्मि 1. A.—प्रच्छ् 6. P.—ऋ 1. 3. P.—take इ necessarily before स्; as दिदरिषते-दिधरिषते-सिस्मयिषते,-पिपृच्छिषति and अरिरिषति.

Exception (2);-The root भ्रस्ज् 6. U, and भृ takes इ optionally before स्; as बिभ्रक्षति-ते; बिभर्क्षति-ते; बिभ्रज्जिषति-ते; बिभर्जिषति-ते; बिभरिषति-ते or बुभूर्षति-ते.

Exception (3):—The root गम् takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as जिगमिषति, संजिगंसते.

(a) Set Roots take इ before स्.

Exception (1)—Roots ending in long ऊ and the following roots do not take इ before स्. पू 9 U. is regular, and the intermediate इ is not lengthened in the case of कॄ and गॄ.

Root	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
पू 1 A—	पिपविषते	क्ष्णु 2 P—	चुक्ष्णूषति
पू 9 U—	पुपूषति-ते	A.	संचुक्ष्णूषते
कॄ 6 P—	चिकरिषति	स्नु „ P—	सुस्नूषति
गॄ 6 P—	जिगरिषति	नु „ „—	नुनूषति
	जिगलिषति	A.	आनुनूषते
ग्रह् 9 U—	जिघृक्षति—ते	क्षु „ P—	चुक्षूषति
रु 2 P—	रुरूषति		

Exception (2):—Roots in long ॠ and the following roots take इ optionally before स्:—यु 9 U is regular.

Roots	3rd Sing.
गॄ 9 P	जिगरिषति
	जिगरीषति
	जिगीर्षति
वॄ 9 A वृ 5 U	विवरिषति-ते विवरीषति-ते वुवूर्षति-ते
यु 2 P	युयूषति
	यियविषति
यु 9 U	युयूषति-ते
श्रि 9 U	शिश्रीषति-ते
	शिश्रयिषति-ते
दंभ् 5 P	धिप्सति
	धीप्सति
	दिदंभिषति
ज्ञप् 10 U	जिज्ञपयिषति-ते
	ज्ञीप्सति-ते
दरिद्रा 2 P	दिदरिद्रासति
	दिदरिद्रिषति
ऊर्णु 2 U	ऊर्णुनूषति-ते
ऊर्णु 2 U	ऊर्णुनुविषति-ते
	ऊर्णुनविषति-ते
ऋध् 4 5 P	अर्दिधिषति
	ईर्त्सति
सन् 8 U	सिसनिषति-ते
	सिषासति-ते
तन् 8 U	तितंसति
	तितांसति
	तितनिषति
पत् 1 P	पित्सति
	पिपतिषति
कृत् 6 P	चिकर्तिषति
	चिकृत्सति
चृत् 6 P	चिचर्तिषति
	चिचृत्सति
छृद् 7 U	चिच्छर्दिषति-ते
	चिच्छृत्सति-ते
तृद् 7 U	तितर्दिषति-ते
	तितृत्सति-ते
नृत् 4 P	निनर्तिषति
	निनृत्सति

Exception (3):—The roots वृत्—वृध् and शृध् take इ in the Atmanepada and reject it in the Parasmaipada, but the root क्रम् takes it in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada; as विवर्तिषते or विवृत्सति, विवर्धिषते or विवृत्सति, शिशर्धिषते or शिशृत्सति. चिक्रमिषति or चिक्रंसते.

(*b*) Wet roots take इ optionally before स्.

Exception (1):—The roots गुह्—धू and सु 2. 4. A. do not take इ as जुघुक्षति-ते, दुधूषति-ते, सुसूषते.

Exception (2):—अञ्ज् 7. P. and अश् 5 A. take इ necessarily; as अंजिजिषति, अशिशिषते.

Exception (3):—The roots स्यन्द् and क्लृप् take इ optionally in the Atmanepada and altogether reject it in the Parasmaipad, as सिस्यंदिषते or सिस्यंत्सते, सिस्यंत्सति. चिकल्पिषते or चिक्लृप्सते, चिक्लृप्सति.

(379) Roots ending in इव् take इ optionally before स्, and this final इव् is changed to यू when the स् is unaugmented.

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दिव् 4	P—दिदेविषति	सिव् 4	P—सिसेविषति
	—दुद्यूषति		सुस्यूषति
क्षिव् 1 4	P चिक्षेविषति	ष्ठिव् 1 4	P तिष्ठेविषति
	चुक्ष्यूषति		टिष्ठेविषति
			तुष्ठ्यूषति
			टुष्ठ्यूषति

(380) The Desiderative characteristic स् is considered to be weak when it does not take the augment इ.

(381) Special rules regarding radical vowel changes in the Desiderative.

(*a*) The ending इ and उ of a root is lengthened and the ending ऋ and ॠ are changed to ईर, or to ऊर if a labial precedes when the स् of the Desiderative is weak or unaugmented; as चिक्षीषति—दुधूषति-ते—चिकीर्षति-ते—पुपूर्षति—बुभूर्षति-ते—मुमूर्षति—तितीर्षति from क्षि 1. 5. P, धु 5. U, कृ, 5. 8. U. पॄ 3. P, भृ 1. 3. U, मृ 6. A. and तॄ. 1. P.

(*b*) But when the स् of the Desiderative is strong viz. augmented the final इ—उ and ऋ short or long take their Guṇa substitute;

Roots	3rd sing.	Roots	3rd sing.
श्वि 1. P.	—शिश्वायिषति	यु 2. P.	—यियविषति
		पू 1. A.	—पिपविषते
डी 1. 4. A.	डिडयिषते	दृ 6. A.	—दिदरिषते
शी 2. A	—शिशायिषते	तॄ 1. P.	—तितरिषति

(c) The penultimate short ऋ and ऌ of roots, and the penultimate short इ and उ of roots beginning with vowels take their Guna substitute before the augmented स् and remain unchanged before the unaugmented one; एषिषिषति ओषिषिषति—विवर्तिषते—चिकल्पिषते from इष् 4, 6. 9. P. उष् 1 P. वृत् 1. A. and क्लृप् 1. A. Also विवृत्सति and चिक्लृप्सति when the स् is unaugmented.

(d) But the penultimate short इ and उ of such roots as begin with consonants and end with any except य् or व् take Guna optionally and the penultimate इ of roots in इव् does it necessarily when the स् of the Desiderative is strong, viz. augmented and the same vowels remain unchanged when it is unaugmented as पिपिषिषति or पिपेषिषति from पिश् 6. P; चुकोपिषति or चुकुपिषति from कुप् 4. P. but दिदेविषति only, from दिव् 4. P. But चिक्षिप्सति-ते and चुक्रुत्सति from क्षिप् 4. P. 6. U. and क्रुध् 4. P. as स् is unaugmented the roots being Anit.

Exception:—The roots रुद्—विद् 2 P. and मुष् 9. P. do not take Guṇa; as रुरुदिषति—विविदिषति and मुमुषिषति.

विद् 6. U. is also Set but it forms the Desiderative as विविदिषति-ते or विवेदिषति-ते or विवित्सति-ते. विद् 4. 7. A. is Anit and has विवित्सति-ते. The root मुष् 4. P. has मुमुषिषति or मुमोषिषति.

(e) Roots ending in ए—ऐ and ओ except मे 1. A.—दो 4. P.—दे 1. A. धे 1. P. (for which see section 382 *a*) change their final vowel to आ before the स् of the Desiderative; as चिक्षासति and चिच्छासति from क्षै and छो.

(*f*) The penultimate vowel of हन् and गम् (which is a substitute for इं 2. P. and इ with अधि 'to remember' or 'to study') is lengthened before the unaugmented स्. गम्, though Anit takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as Par. जिगमिषति and Atm. जिगांसते. इ with अधि P. 'to remember' forms अधीषिषति. इ with

अधि A. ‘to study’ has अधिजिगांसते. The Passive Present of इ and इ with अधि ‘to remember’ are जिगांस्यते and अधिजिगांस्यते. इ with प्रति ‘to understand’ is regular, as प्रतीषिषति. हन् has जिघांसति, (see $\frac{193}{4}$). The अ of the root गम् ‘to go’ when it is not a substitute for इ, is not lengthened in the Atmanepada; the forms are जिगमिषति Par. and जिगंसते Atm.

(382) Irregularities regarding re-duplication and vowel changes of certain roots in the Desiderative.

The roots आप् 5. P., ज्ञप् 10. U. and ऋध् 4. 5. P. do not take reduplication and their vowel is changed to long ई before the unaugmented स्, as ईप्सति, ज्ञीप्सति-ते or जिज्ञपयिषति-ते, ईर्त्सति or अर्दिधिषति.

(*a*) The following roots too reject reduplication and substitute short इ for their vowel when the स् is unaugmented. राध् when it means “to kill” does the same, but otherwise it is regular. Such of the following roots as end in a vowel add त् to the Desiderative स्.

Roots	3 Sing.
मि 5 U मी 9 U	—मित्सति-ते
But मी 4 A has मिमीषते	
मा 2 P	—मित्सति
3-4 A	—मित्सते
मे 1 A	—मित्सते
रभ् 1 A	—रिप्सते
लभ् 1 A	—लिप्सते
शक् 5 P	—शिक्षति
शक् 4 U	—शिक्षति-ते or शिशकिषति-ते

Roots	3rd Sing.
दो 4 P दा 1 P	—दित्सति
दे 1 A	—दित्सते
दा 3 U	—दित्सति-ते
धे 1 P	—धित्सति
धा 3 U	—धित्सति-ते
पत् 1 P	—पित्सति पिपतिषति
पद् 4 A	—पित्सते
राध् to kill	—रित्सति
otherwise	—रिरात्सति

(*b*) The root दम्भ् 5. P. does not take reduplication and substitutes इ or ई in which case it is considered as दभ्. The forms are धिप्सति or धीप्सति or दिदंभिषति.

(383) The root मुच् 6. U., when intransitive, takes Guna optionally and does not take reduplication when it takes Guna, as मोक्षते or मुमुक्षते. When transitive it forms its Desiderative मुमुक्षति.

(384) The roots ग्रह्—स्वप्—प्रच्छ्—द्युत् and ह्वे take Samprasârana; as जिघृक्षति—ते, सुषुप्सति, पिपृच्छिषति and दिद्युतिषते or दिद्योतिषते, जुहूषति-ते.

(385) Observe 193 (2—3), 194 (5—7), 195 (1—4—7) and 85 (*a*) regarding the following :—

Roots	3rd Sing.
जि 1 P	—जिगीषति
चि 5 U	—चिकीषति-ते
	चिचीषति-ते
हि 5 P	—जिघीषति
मस्ज् 6 P	—मिमंक्षति
नश् 4 P	—निनंक्षति
	निनशिषति
नह् 4 P	—निनत्सति-ते
गुप् 1 P	—जुगोपायिषति
	जुगोपिषति
	जुगुपिषति
	जुगुप्सति
1 A	—जुगोपिषते
	जुगुपिषते
धूप् 6 P	—दुधूपिषति
	दुधूपायिषति

Roots	3rd Sing.
विच्छ् 1 P	—विविच्छिषति
	विविच्छायिषति
पण् 1 P	—पिपणायिषति
A	पिपणिषते
पन् 1 P	--पिपनायिषति
A	पिपनिषते
ऋत् 1 A	अर्तितिषति
	ऋतितीयिषते
कम् 1 A	चिकमिषते
	चिकामयिषते
अद् 2 P	जिघत्सति
अज् 1 P	अजिजिषति
	विवीषति
मृज् 1 2 P	मिमार्जिषति
	मिमृक्षति

(386) The roots चिकित्स्—बीभत्स्, &c. shown in section 11 (1) are only Desiderative in form but they do not convey a Desiderative sense for which new Desiderative bases must be prepared. See the following forms.

Roots	3 Sing.	Roots	3rd Sing.
चिकित्स्	—चिकित्सिषति-ते	शीशांस्	—शीशांसिषति-ते
दीदांस्	—दीदांसिषति-ते	मीमांस्	—मीमांसिषते
बीभत्स्	—बीभत्सिषते	तितिक्ष्	—तितिक्षिषते
		जुगुप्स्	—जुगुप्सिषते

(387) ईर्ष्य् 1. P. forms ईर्ष्यियिषति or ईर्ष्यिषिषति viz. third consonant also is doubled.

(388) Roots of the 10th conjugation form their Desiderative according to the general rules, but it is to be remembered that those roots of the 10th conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the Conjugational Tenses and Moods, undergo the same change in the Desiderative. The roots ज्ञा, वा, प्री, and धू all (10 U.) retain their substitutes ज्ञार्, वाप्, प्रीण् and धून् in the Desiderative. Also remember exceptions 3 and 4 to section 235 (e), regarding vowels of Reduplication in the case of roots ending in उ short or long.

Roots	3. Sing.	Roots	3. Sing.
ज्ञा 10 U	जिज्ञापयिषति-ते	कथ् 10 U.	चिकथयिषति-ते
यु 10 A	यियावयिषते	विद् 10 A	विवेदयिषते
भू 10 U	बिभावयिषति-ते	चुर् 10 U	चुचोरयिषति—ते
धू ,, ,,	दुधूनयिषति-ते	मृष् ,, ,,	मिमर्षयिषति-ते
वृ ,, ,,	विवारयिषति-ते	स्पृह् ,, ,,	पिस्पृहयिषति-ते
जॄ ,, ,,	जिजारयिषति-ते	आंदोल् ,,	आंदुदोलयिषति-ते
क्षल् ,, ,,	चिक्षालयिषति-ते		

(389) Causals also may be conjugated in the Desiderative. Observe exception 3 and 4 to section 235 (e) and their illustrations in sections 246 and 247 regarding vowels of reduplication in the case of roots ending in उ short or long. The following are the examples:—

Roots		3rd Sing.	Roots		3rd Sing.
पू	Causal.	पिपावयिषति-ते	श्रु	Cuas.	शिश्रावयिषति-ते
					शुश्रावयिषति-ते
भू	,,	बिभावयिषति-ते	द्रु	,,	दिद्रावयिषति-ते
मू	I A	मिमावयिषति-ते			दुद्रावयिषति-ते
यु	Caus.	यियावयिषति—ते	प्रु	,,	पिप्रावयिषति-ते
रु	,,	रिरावयिषति-ते			पुप्रावयिषति-ते
लू	,,	लिलावयिषति-ते	प्लु	,,	पिप्लावयिषति-ते
जु	,,	जिजावयिषति-ते			पुप्लावयिषति-ते
नु	,,	नुनावयिषति-ते	च्यु	,,	चिच्यावयिषति-ते
स्रु	,,	सिस्रावयिषति-ते			चुच्यावयिषति-ते
		सुस्रावयिषति—ते			

(390) Note the following Desiderative forms derived from the Causals of the roots:—

Roots		3rd Sing.	Roots		3rd Sing.
स्वप्	Caus	सुष्वापयिषति-ते	श्वि	Caus.	शिश्वाययिषति-ते
					शुशावयिषति-ते
सिध्	,,	सिषेधयिषति-ते	ह्वे	,,	जुहावयिषति-ते
स्विद्	,,	सिस्वेदयिषति-ते	स्फुर्	,,	पुस्फारयिषति-ते
सह्	,,	सिसाहयिषति-ते			पुस्फोरयिषति-ते
इ with अधि to study	,,	अधिजिगापयिषति-ते अध्यापिपयिषति-ते	क्षु	,,	चुक्षावयिषति-ते

Conjugation of the Desiderative Base.

Conjugational Tenses snd Moods.

(391) In the Active Voice, the Desiderative base takes अ and then it is conjugated like the base of a root of the 6th class. In the Passive य is added to the base and it is then conjugated like an ordinary Passive verb.

(3rd Singular.)

Tenses.	Parasmaipada.	Atmanepada.	Passive
Present—	चुचोरयिषति	चुचोरयिषते	चुचोरयिष्यते
Imperfect—	अचुचोरयिषत्	अचुचोरयिषत	अचुचोरयिष्यत
Imperative—	चुचोरयिषतु	चुचोरयिषताम्	चुचोरयिष्यताम्
Potential—	चुचोरयिषेत्	चुचोरयिषेत	चुचोरयिष्येत

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(392) The Perfect is formed according to section 209.

The terminations of the Fifth Variety are used for the Aorist. In the two Futures and the Atmanepada Benedictive, the base takes the intermediate इ before the terminations are applied.

The Conditional and the Parasmaipada Benedictive are formed from the base in the usual way.

In the Passive the forms of all the Tenses and Moods are made up in the usual way with the exception of the Third Person Singular Aorist which is made up by the termination इ.

(3rd Singular).

Tenses.	Par.	Atm.	Passive.
Perfect	चुचोरयिषांचकार चुचोरायिषामास चुचोरायिषांबभूव	चुचोरायिषांचक्रे चुचोरायिषामास चुचोरायिषांबभूव	चुचोरयिषांचक्रे चुचोरायिषामासे चुचोरायिषांबभूवे
Simple Future	चुचोरायिषिष्यति	चुचोरायिषिष्यते	चुचोरयिषिष्यते
Peri. ,,	चुचोरायिषिता	चुचोरायिषिता	चुचोरायिषिता
Conditional—	अचुचोरायिष्यत्	अचुचोरायिष्यत	अचुचोरायिष्यत
Aorist—	अचुचोरयिषीत्	अचुचोरयिषिष्ट	अचुचोरायिषि
Benedictive—	चुचोरायिष्यात्	चुचोरायिषिषीष्ट	चुचोरयिषिषीष्ट

(c) The Frequentative (यङन्ताः).

(393) *The Frequentative is formed from monosyllabic roots of the first nine classes, beginning with any consonant.

Exceptions:—The roots मूत्र्—सूच् and सूत्र् (all 10. U.) though belonging to the 10th class, and the roots अट्-ऋ 1. 3. P. अश् 5. A. and ऊर्णु though beginning with a vowel, take Frequentative forms.

(394) The Frequentative imports repetition or intensity of the action or state expressed by the root from which it is derived; as चेक्रीयते 'he does repeatedly or intensely' from the root कृ.

---

* धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ् III. 1. 21.

सूचिसूत्रिमूत्र्यट्यर्त्यशूर्णोतिभ्यो यङ् वाच्यः ।

Exception (1):—* The Frequentative of roots implying motion does not import the usual sense but shows tortuous motion, as वाव्रज्यते 'he walks crookedly' from the roots व्रज् 'to walk'.

Exception (2):—† The Frequentative of the roots लुप्—सद् चर्—जप्—जभ्—दह्—दश्—भञ्ज् and गॄ does not express the usual sense but imports censure; as लोलुप्यते 'he cuts clumsily' from लुप् to cut.

(395) The Frequentative Base is of two kinds. Both follow the same peculiar rules of reduplication. One base is called Atmanepada Frequentative (यङन्त) since it is conjugated in the Atmanepada only, in which case the root takes य before reduplication. The other base is called Parasmaipada Frequentative (यङ् लुगन्त) which rejects य and is conjugated in the Parasmaipada only; as Atm. Freq. base is बोभूय and Par. Freq. Base बोभू from the root भू.

(396) The Frequeutative Base is reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI.) There are, however, certain special rules of reduplication and vowel changes which are equally applicable to both the Atmanepada and Parasmaipada Frequentative. They are as follow :—

(*a*) If a root begins with a vowel the following consonant is reduplicated, as अट्—अट्य—अटट्य;—अश्—अश्य—अशश्य—so also अरार्य and ऊर्णोनूय from ऋ and ऊर्णु. Other optional forms of ऋ are अरर्ति or अरियर्ति or अरीयर्ति see (d) below.

(*b*) The vowel इ or उ in the reduplicative syllable takes Guna substitute; as भू—भूय—भुभूय—बुभूय—बोभूय; नी—नीय-नीनीय—निनीय—नेनीय; भिद्—भिद्य—भिभिद्य—बिभिद्य—बेभिद्य; तुद्—तुद्य—तुतुद्य—तोतुद्य;—दा—दीय—दिदीय—देदीय; धे—धीय—धिधीय—दिधीय—देधीय.

---

* नित्यं कौटिल्ये गतौ III. 1. 23.

† लुपसदचरजपजभदहदशभङ्गभ्योभावगर्हायाम् III. I. 24.

(*c*) The अ in the reduplicative syllable is changed to आ; as अटाट्य and अशाश्य from अट् and अश्; पच्-पच्य–पपच्य—पापच्य, स्मृ—स्मर्य—सस्मर्य—सास्मर्य;

(*d*) The अ of the reduplicative syllable of a root having a penultimate short ऋ, or ऋ which is the result of Samprasârana, is not lengthened, but the syllable री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant in the Atmanepada Frequentative Base. ली is nnder the same circumstances inserted in the reduplicative base of the root कॢप्. In the case of Parasmaipada Frequentative Base, the letter र् or the syllable रि or री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant, if the root ends in short ऋ or has a short ऋ for its penultimate. ल् or लि or ली is likewise inserted in the Parasmaipada Frequentative base of the root कॢप्. Examples:—वृत्—वृत्य—ववृत्य—वरीवृत्य. प्रच्छ्-पृच्छ्य–पपृच्छ्य, परीपृच्छ्य. कॢप्—कॢप्य—चकॢप्य—चलीकॢप्य. नृत्—नृत्य—ननृत्य—नरीनृत्य. Par. Freq. Bases of the roots कृ—वृत् and कॢप् being कृ—चकृ—चर्कृ or चरिकृ or चरीकृ; वृत्—ववृत्—वर्वृत् or वरिवृत् or वरीवृत्. कॢप्—चकॢप्—चल्कॢप् or चलिकॢप् or चलीकॢप्.

(*e*) The अ of the Reduplicative syllable of a root ending in a nasal and the अ of the roots चर्, फल्, जप्, जभ्, दह्, दंश्, भञ्ज् and पश् 1st conj. 'to restrain' is not lengthened and Anusvara or the nasal of that class to which the first radical consonant belongs is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant except in the case of roots whose final radical nasal is changed or dropped before the य of the Frequentative Base. The roots चर् and फल् after inserting a nasal change the

अ of the following syllable to उ. Examples:—चर्—चर्य—चचर्य—चंचर्य—चंचुर्य or चञ्चुर्य; चंचूर्य or चञ्चूर्य-फल्—फल्य—फफल्य--पफल्य—पंफल्य—पंफुल्य or पम्फुल्य; पंफूल्य or पम्फूल्य. भ्रम्--भ्रम्य--बंभ्रम्य. यम्--यम्य—यंयम्य. जप्-जप्य-जंजप्य. दह्--दह्य--दंदह्य. जन्-जन्य-जंजन्य but when जन् becomes जाय the Atm. Freq. base is जाजाय.

(*f*) The अ of the reduplicative syllable of the roots वञ्च् P. '1. to go,' स्रंस्-ध्वंस्--भ्रंस्-कस्-पत्-पद् and स्कन्द् is not lengthened and नी is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant

वञ्च् — वच्य — वनीवच्य
स्रंस् — स्रस्य — स्रनीस्रस्य
ध्वंस् — ध्वस्य — ध्वनीध्वस्य
भ्रंस् — भ्रस्य — भ्रनीभ्रस्य
कस् — कस्य — कनीकस्य
पत् — पत्य — पनीपत्य
पद् — पद्य — पनीपद्य
स्कन्द् — स्कद्य — स्कनास्कद्य

The Atmanepada Frequentative.

(397) To form the Atmanepada Frequentative Base, the syllable य is added to the root; as भू—भूय. नी—नीय. भिद्—भिद्य.

(398) Note the following radical vowel changes before य.

(*a*) Final इ and उ are lengthened; as श्रि—श्रीय. दु—दूय.

(*b*) Final ऋ preceded by a simple consonant substituted long री and that preceded by a conjunct consonant takes Guna; as कृ—क्रीय. स्मृ—स्मर्य.

(*c*) Final long ॠ becomes ईर्, or ऊर if a labial or व् precedes; as कॄ—कीर्य, पॄ—पूर्य.

(*d*) Of roots ending in आ, the घु verbs *viz.* दा—धा (3. U.) दा 1. P. दो-दे-धे and the roots मा-स्था-गै-पा to drink, हा to abandon and सो and the roots घ्रा and ध्मा change the final आ to ई. The final आ of other roots remains unchanged and the final ए-ऐ and ओ except that of the roots व्ये and ह्वे are changed to आ. The root ज्या substitutes long ई, and व्ये and ह्वे substitute ई and ऊ for ये and वे. Examples, दा—दीय धे—धीय. गै-गीय. सो-सीय. but छो-छाय. ग्लै-ग्लाय. ज्ञा-ज्ञाय, घ्रा-घ्रीय. ध्मा-ध्मीय. व्ये-वीय. ह्वे-हूय.

(*e*) The roots व्यच्—व्यध्—स्यम्—स्वप्—ग्रह -प्रच्छ्-भ्रस्ज् and व्रश्च् take Samprasârana ; as व्यच्-विच्य, ग्रह्-गृह्य. The roots यज्-वच् -वप्-वह्-वस्-वद् and वश् do not take Samprasârana. यज्-यज्य.

(*f*) The roots शास् and प्याय् become शिष् and पी ; as शास्-शिष्य. प्याय्-पीय.

(*g*) The roots दिव्-सिव्-ष्ठिव् and स्त्रिव् lengthen their penultimate; as दिव्-दीव्य. सिव्-सीव्य &c.

(*h*) A penultimte nasal is generally dropped. Observe section 331 (a and b). Examples शंस्-शस्य. But नन्द् —नन्द्य.

Conjugation of the Atmanepada Frequentative Base.

(399) In the Active Voice the base is conjugated like the base of a root of the 4th class in Atmanepada in the Conjugational Tenses and Moods. In the Non-conjugational Tenses and Moods and in all the tenses of the Passive, the base drops its ending अ when the final य is preceded by a vowel; but when this य is preceeded by a consonant, य itself is dropped; as बोभूय becomes बोभूय्, and बोबुध्य becomes बोबुध्. The base thus obtained in each case does not undergo any more changes, and the Non-conjugational Tenses and Moods and all the Tenses of the Passive are formed exactly in the same way as described in section 392.

(399*a*) Forms of 3rd singular of Atmanepada Frequentative Active and Passive of the roots भू and बुध् are given below:—

(3rd singular)

Tenses	Atm. Freq. Active	Atm. Freq. Passive
Present	बोभूयते	बोभूय्यते
Imperfect	अबोभूयत	अबोभूय्यत
Imperative	बोभूयताम्	बोभूय्यताम्
Potential	बोभूयेत	बोभूय्येत
Perfect	बोभूयामास बोभूयांचकार बोभूयांबभुव	बोभूयामासे बोभूयांचक्रे बोभूयांबभूवे
Aorist 1st sing.	अबोभूयिषि	like Atmanepada
,, 3rd ,,	अबोभूयिष्ट	अबोभूयि
Simple Future	बोभूयिष्यते	like Atmanepada
Peri. ,,	बोभूयिता	
Conditional	अबोभूयिष्यत	
Benedictive	बोभूयिषीष्ट	
Present	बोबुध्यते	like Atmanepada
Imperfect	अबोबुध्यत	
Imperative	बोबुध्यताम्	
Potential	बोबुध्येत	
Perfect	बोबुधामास बोबुधांचकार बोबुधांबभूव	बोबुधामासे बोबुधांचक्रे बोबुधांबभूवे
Aorist 1st sing.	अबोबुधिषि	like Atmanepada
,, 3rd ,,	अबोबुधिष्ट	अबोबुधि
Simple Future	बोबुधिष्यते	like Atmanepada
Peri. ,,	बोबुधिता	
Conditional	अबोबुधिष्यत	
Benedictive	बोबुधिषीष्ट	

Formation and conjugation of the Parasmaipada Frequentative Base.

(400) To form the Parasmaipada Frequentative Base, the root is simply reduplicated according to the general and special

rules of reduplication (see Chapter VI and also section 396 of this Chapter) and the base thus obtained is conjugated like the special base of a root of the 3rd class in the conjugational Tenses and Moods. ई is optionally perfixed to the strong terminations beginning with a consonant viz. before मि—सिं—ति of the Present, स् and त् of the Imperfect, and तु of the Imperative. Before this ई the penultimate short vowel does not take Guna substitute. Examples:—बोभोति or बोभवीति from भू; बेभेत्ति or बेभिदीति from भिद्; वर्वर्त्ति or वरिवर्त्ति or वरीवर्त्ति or वर्वृतीति or वरिवृतीति or वरीवृतीति from वृत्. चर्कर्ति or चरिकर्ति or चरीकर्ति or चर्करीति or चरिकरीति or चरीकरीति from कृ to do.

The forms of the root भू are given below; the base is बोभव् before the strong and बोभू before the weak terminations.

Present.

	S.	D.	P.
1	बोभोमि बोभवीमि	बोभूवः	बोभूमः
2	बोभोषि बोभवीषि	बोभूथः	बोभूथ
3	बोभोति बोभवीति	बोभूतः	बोभुवति

Imperfect.

S.	D.	P.
अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम
अबोभोः अबोभवीः	अबोभूतम्	अबोभूत
अबोभोत् अबोभवीत्	अबोभूताम्	अबोभवुः

Imperative.

1	बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम
2	बोभूहि	बोभूतम्	बोभूत
3	बोभोतु बोभवीतु	बोभूताम्	बोभुवतु

Potential.

बोभूयाम्	बोभूयाव	बोभूयाम
बोभूयाः	बोभूयातम्	बोभूयात
बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभूयुः

In the Non-conjugational tenses and moods, the base takes the Set terminations. The augment इ is always prefixed except in the Benedictive; as Perfect बोभवांचकार-बोभाव; Aorist अबोभूवीत् or अबोभोत् or अबोभवीत् or अबोभूत or अबोभावीत्; Simple Future बोभविष्यति; Peri. Future बोभविता; Conditional अबोभविष्यत् and Benedictive बोभूयात्.

As this form of the Frequentative is of rare occurrence in literature and is mostly confined to the Veda, only the general formation is indicated here.

(401) Irregular Frequentative Bases.

Roots	Atm. Freq.	Parasm. Fre.
चर्	चञ्चूर्यते	चञ्चुरीति
	चंचूर्यते	चञ्चूर्ति
फल्	पम्फुल्यते	पम्फुलीति
	पंफुल्यते	पंम्फुल्ति
गॄ	जेगिल्यते	जागर्ति
श्वि	शेश्वीयते	शेश्वयीति
	शोशूयते	शेश्वेति
जन्	जञ्जन्यते	जञ्जनीति
	जंजन्यते	जंजन्ति
हन्	जेघ्नीयते	जङ्घनीति
	जंघन्यते	जङ्घन्ति
	जङ्घन्यते	
शी	शाशय्यते	शेशयीति
		शेशेति
खन्	चङ्खन्यते	चङ्खनीति
	चंखन्यते	चङ्खन्ति
	चाखायते	
द्युत्	देद्युत्यते	देद्युतीति
		देद्योत्ति
ऋ	अरार्यते	अरर्ति
		अरियर्ति
		अरीयर्ति
चाय्	चेकीयते	चेकयीति
		चेकेति
सन्	संसन्यते	संसनीति
	सासायते	संसन्ति

(d) Denominatives (नामधातवः).

(402) Verbs derived from nominal bases are called Denominatives. These are formed either by merely adding to nouns the characteristic signs of the tenses and moods and the personal terminations or by deriving a base by means of affixes such as क्यच्-क्यङ्-क्यष्-यक्-काम्यच्-णिङ् or णिच् (see sections from 403 to 407 and from 415 to 418), and then adding to a base thus prepared the characteristic marks and the personal terminations. These verbs are used in various senses but they commonly import that a person or thing behaves or looks upon or wishes for or resembles a person or thing denoted by the noun. Denominatives are rarely used and hence only their general nature is indicated here.

(403) Verbal bases are formed from nouns without the addition of any affix, in which case the nouns are to be taken as Parasmaipadi roots of the 1st class in the conjugational tenses and as ordinary Set roots in the non-conjugational ones. These verbal bases import that a person or thing behaves like that which is denoted by the noun.

(404) The penultimate vowel of a noun ending in a nasal is lengthened.

पथिन् ‘ a road ’—पथीनति it serves as a road.
राजन् ‘ a king ’—राजानति he behaves like a king.

The final अ of a noun is dropped before the conjugational sign अ.

क ‘ Brahmadeo ’—कति he behaves like Brahmadeo.
अ ‘ Vishnu ’—अति he acts like Vishnu.

Final vowels take the same vowel changes which a root of the 1st class has to undergo.

वि ‘ a bird ’—वयति he behaves like a bird.
श्री ‘ Lakshmi ’—श्रयति she acts like Lakshmi.
भू ‘ the earth ’—भवति he behaves like the earth.

पितृ ‘ a father ’—पितरति he behaves like a father.

माला ‘ a garland ’—मालाति it is like a garland.

(405) A nominal verb may be derived by adding the affix य to the noun. The base so derived is conjugated in the Parasmaipada only to convey the notion that a person wishes for or looks upon another person or thing as that which is expressed by the noun. In some instances this verbal base imports a different meaning. See section 409 and 410.

(406) When the base so derived is conjugated in the Atmanepada only, it conveys the notion of behaving like that which is expressed by the noun (see section 411). In a few instances, this base conveys a different meaning (see Section 413). In the case of verbal bases from भृश—मन्द–पण्डित—सुमनस्—उन्मनस् &c. the notion of becoming like that which is denoted by the adjective is expressed. See section 411 (a).

(407) The affix य is also added to लोहित, श्याम, दुःख, हर्ष गर्व, सुख, मूर्च्छा, निद्रा, कृपा, धूम and करुणा and to words ending in the affix आ to convey the idea of ‘ becoming like that which is denoted by the noun or adjective. ’

The verbal bases derived from these are conjugated in both the Padas in the opinion of Paṇini but the Parasmaipadi forms of the words except लोहित are strongly objected to by both the Bhâshyakâr and Vârtikkâr. लोहित has both the forms of लोहितायति-ते ‘ becomes red. ’ पटपटायते ‘ utters the sound pat-pat. ’ For other forms see section 412.

(408) The affix य is not added to nouns ending in म् and to indeclinables. कमिच्छति or स्वरिच्छति he longs for heaven.

(409) Illustration of section 405.

Final अ or आ is changed to ई.

पुत्र ‘ a son ’—पुत्रीयति he wishes for a son.

—छात्रम् पुत्रीयति he looks upon his pupil as his son.

प्रासाद ‘ a palace ’—प्रासादीयति he looks upon (his hut) as a palace.

कुटी ‘ a hut ’—कुटीयति he looks upon (his palace) as a hut.

Final इ or उ is lengthened.

कवि ‘ a poet ’—कवीयति he wishes for a poet.

विष्णु ‘ Vishnu ’—विष्णूयति he looks upon (the Brahmin) as Vishnu.

Final ऋ is changed to री.

दातृ ‘ a donor ’— दात्रीयति he wishes to have a donor.

Final ओ or औ is changed to अव् or आव्.

गो ‘ a cow ’—गव्यति he wishes for a cow.

नौ ‘ a boat ’—नाव्यति he wishes for a boat.

Final न् is dropped and the preceding अ is changed to ई.

राजन् ‘ a king ’ राजीयति he wishes for a king.

Other final consonants remain unchanged.

वाच् ‘ a word ’ वाच्यति he wishes for words.

समिध् ‘ fuel ’—समिध्यति he wishes for holy fuel.

The penultimate इ or उ of nouns ending in र् or व् is generally lengthened.

गिर् ‘ speech ’—गीर्यति he wishes for words.

पुर् ‘ a town ’—पूर्यति he wishes to have a fortress.

दिव् ‘ heaven ’—दीव्यति he wishes for heaven.

(410) Illustration of section 406.

Final अ is lengthened.

कृष्ण ‘ Krishna ’—कृष्णायते he behaves like Krishna.

The अस् of अप्सरस् and ओजस् is changed to आ.

अप्सरस् ‘ an Apsaras ’—अप्सरायते she behaves like an Apsaras.

ओजस् ‘ mighty power ’—ओजायते he acts like one who is very powerful.

The अस् of other nouns in अस् is changed to आ optionally.

विद्वस् ‘ a learned man ’—विद्वायते }
विद्वस्यते } he acts like a learned man.

यशस् ‘ fame ’ —यशायते }
यशस्यते } he behaves like on who is famous.

Feminine nouns except those having a penultimate क् substitute a masculine base generally.

कुमारी ' a girl '—कुमारायते he acts like a girl.
हरिणी ' a deer '—हरितायते she behaves like a female deer.
युवति ' a maiden '—युवायते he acts like a maiden.
पाचिका ' a female cook '-पाचिकायते she acts like a female cook
मद्रिका ' a female inhabitant of Madra' मद्रिकायते she acts like female inhabitant of Madra.
रसिका ' a female possessed of taste ' रसिकायते she acts like a female possessed of taste.
सपत्नी ' a co-wife '—सपत्नायते
सपत्नीयते
सपतीयते
she acts like a co-wife.

(411) Note the following Denominatives from the adjectives :—

भृश ' frequent '—भृशायते it becomes frequent.
मन्द ' slow '—मन्दायते he becomes slow.
पण्डित ' learned '—पण्डितायते he pretends to be learned.
सुमनस् ' generous minded '–सुमनायते he becomes well-disposed.
उन्मनस् ' agitated, uneasy '—उन्मनायते he becomes agitated or uneasy.

(412) Observe section 407 regarding the following, but as only their Atmanepada forms are allowed by both the Bhâshyakâr and Vârtikkâr, their Parasmaipada forms are not given here.

श्याम 'black'—श्यामायते it becomes black.
दुःख 'pain'—दुःखायते he suffers pain.
हर्ष 'delight'—हर्षायते he feels delighted.
गर्व 'pride'—गर्वायते he becomes proud.
सुख 'happiness'—सुखायते he feels happy.
मूर्च्छा 'swoon'—मूर्च्छायते he feels fainted.
निद्रा 'sleep'—निद्रायते he feels sleepy.
कृपा 'kindness'—कृपायते he feels kind.
धूम 'smoke'—धूमायते it becomes smoky or foggy.
करुणा 'pity'—करुणायते it becomes pitiable.

(413) The following Denominative forms convey a different meaning :—

अभ्र ‘a cloud’—अभ्रायते it produces clouds.
उष्मन् ‘heat’—उष्मायते it produces heat.
कण्व ‘sin’—कण्वायते he commits sin.
कलह ‘quarrel’—कलहायते he picks out a quarrel.
कष्ट ‘hardship’—कष्टायते he intends mischief.
कृच्छ्र ‘a difficulty’—कृच्छ्रायते he has a wicked design.
गहन ‘distress’—गहनायते—he becomes distressed.
दुर्दिन ‘a cloudy day’—दुर्दिनायते the day becomes cloudy.
नीहार ‘fog’—नीहारायते the day becomes misty.
फेन ‘foam’—फेनायते it becomes frothy.
बाष्प ‘tears’—बाष्पायते he sheds tears.
रोमन्थ ‘ruminating’ रोमंथायते he is ruminating.
शब्द ‘a word’ शब्दायते he makes a noise.
सत्र ‘sin’—सत्रायते he intends fraud.
सुदिन ‘ a fair day ’ सुदिनायते it becomes a fine day.
सुख ‘happiness ’—सुखायते he enjoys happiness.
मनस् with अभि—अभिमनायते (अभिमनाभवति) he becomes pleased.
अलीक—अलीकायते (अलीकं वेदयते) he is deceived.
अस्र—अस्रायते (अस्रं वेदयते) he sheds tears.
स्वप्न with उत्—उत्स्वप्नायते (स्वप्नोद्वेगं वेदयते) he dreams through uneasiness.
ऊष्म—उष्मायते (उष्माणमुद्वमति) (the sun) sends forth heat.
ऊषर—ऊषरायते (ऊषर इवाचरति) he acts like a salt-desert viz. gives no room for the production of desires.
ओजस्—ओजायते (ओजस्वानिवाचरति) he shows strength or acts like a strong man.
कक्ष—कक्षायते (कक्षं पापं चिकीर्षति) he intends to do a wicked action.
कृपण—कृपणायते (कृपणं वेदयते) he becomes wretched.
चपल—चपलायते (चपलं भवति) he trembles.
मनस् with दुर्—दुर्मनायते (दुर्मनाभवति) he becomes sad or vexed.

दोला—दोलायते (दोलामारोहति) he fluctuates or becomes uneasy.
बृहत्—बृहायते (बृहद् भवति) he becomes great.
मद्र—मद्रायते (मद्रं भवति) he becomes glad.
मेघ—मेघायते (मेघं करोति) it becomes cloudy.
मनस् with वि—विमनायते (विमनाभवति) he becomes sad.
शीघ्र—शीघ्रायते (शीघ्रंभवति) he becomes quick.
स्वप्न—स्वप्नायते (स्वप्नं वेदयते) he dreams.

(414) स् or अस् is inserted between any nominal base and the affix य to express the sense of ‘ wishing ardently ’ for that which is expressed by the noun. These Denominatives are conjugated in the Parasmaipada only.

मधु ‘ honey ’—मधुस्यति } he wishes ardently for honey.
—मध्वस्यति }

दधि ‘ curds ’—दधिस्यति } he wishes ardently for curds.
दध्यस्यति }

अश्व ‘ a horse ’—अश्वस्यति-(the mare) longs for the horse.
वृष ‘ an ox ’—वृषस्यति-(the cow) longs for the ox.
क्षीर ‘ milk ’—क्षीरस्यति he wishes to drink milk.
लवण ‘ salt ’—लवणस्यति (the camel) desires for licking salt.
Note also the following :—
अश्वीयति he wishes for a horse.
वृषीयति he wishss for an ox.
लवणीयति he wishes for salt.
लवणयति he seasons (the mangoes) with salt.
क्षीरीयति he wishes for milk.

(415) There are 52 roots given in the Dhâtupâtha under the head of ‘ कण्ड्वादिगणः ’ These are really speaking Denominatives, but are considered by some as roots of the 11th conjugation. These take the sign य (यक्) before which the final अ, if any, is dropped. These roots are given here in an alphabetical order.

अगद P—नीरोगत्वे अगद्यति he is healthy
अंबर P—संभरणे अंबर्यति he maintains

अरर P—आराकर्मणि	अरर्यति	he works with an awl
असु P असू U उपतापे	असूयति-ते	he is distressed
इरस् P इरज् P ईर् A ईर्ष्यायाम्	इरस्यति इरज्यति ईर्यते	he is jealous or angry
इला P—विलासे	इलायति	he sports or is merry
इषुध P—शरधारणे	इषुध्यति	it contains arrows
उरस् P—वलार्थः	उरस्यति	he is strong
उषस् P—प्रभातीभावे	उषस्यति	it dawns
एला P—विलासे	एलायति	he sports or is merry.
कण्डू U—गात्रविघर्षणे	कण्डूयति-ते	he rubs gently.
कुषुभ् P—क्षेपे	कुषुभ्यति	he throws.
केला खेला P—विलासे	केलायति खेलायति	he sports or is merry
गद्गद P—वाक्स्खलते	गद्गयति	he stammers
चरण P—गतौ	चरण्यति	he goes
चुरण P—चौर्ये	चुरण्यति	he steals
तन्तस् P—दुःखे	तंतस्यति	he is distressed
तरुण P—गतौ	तरुण्यति	he goes
तिरस् P—अन्तर्धौ	तिरस्यति	he disappears
तुरण P—त्वरायां	तुरण्यति	he is swift
दुःख P—दुःखे	दुःख्यति	he is distressed
द्रवस् P—परितापपरिचरणयोः	द्रवस्यति	he troubles himself, he waits upon.
पम्पस् P—दुःखे	पम्पस्यति	he is distressed
पयस् P—प्रसृतौ	पयस्यति	it flows or spreads
भिषज् P—चिकित्सायाम्	भिषज्यति	he cures
भिष्णज् P—उपसेवायाम्	भिष्णज्यति	he serves or worships
भुरण P—धारणपोषणयोः	भुरण्यति	he supports or nourishes
मगध P—परिवेष्टने, नीचदास्येच	मगध्यति	he surrounds; or he becomes a slave.

मन्तु P मन्तु A } अपराधे, रोषेच	मन्तूयति मन्तूयते	he offends or becomes angry
मही A—पूजायाम्	महीयते	he is highly respected
मेधा P—आशुग्रहणे	मेधायति	he understands quickly.
रेखा P—श्लाघासादनयोः	रेखायति	he praises or vexes
लाट P—जीवने	लाट्यति	he lives
लिट P—अल्पकुत्सनयोः	लिट्यति	he thinks lightly of or he reproaches
लेख लेखा } P विलासे, स्खलनेच	लेख्यति लेखायति	he sports or wavers
लेट् लोट् } P-धौर्त्ये, पूर्वभावे, स्वप्ने, दीप्तौच	लेट्यति लोट्यति	he deceives, is first, sleeps or shines
लेला P—दीप्तौ	लेलायति	he shines
वरण P—गतौ	वरण्यति	he goes
वल्गु P—पूजामाधुर्ययोः	वल्गूयति	he worships or appears lovely
वेद P—धौर्त्येस्वप्नेच	वेदयति	he deceives or sleeps
सपर P—पूजायाम्	सपर्यति	he worships
सुख P—सुखे	सुख्यति	he feels happy
संभूयस् P—प्रभूतभावे	संभूयस्यति	it increases or becomes abundant
संवर P—संभरणे	संवर्यति	he maintains
हृणी A—रोषणे, लज्जायांच	हृणीयते	he becomes angry or feels ashamed

(416) Denominatives are formed by the affix काम्य and they are conjugated in the Parasmaipada only. They express the idea of wishing for that which is indicated by the noun.

पुत्र ‘ a son ’—पुत्रकाम्यति he wishes for a son

यशस् ‘ fame ’—यशस्काम्यति he wishes for fame

(417) Some verbal bases are formed by the addition of the affix णिङ् viz. by adding इ to the noun and conjugating it in the

Atmanepada only. Others are formed by means of the affix **णिच्** viz. by adding इ to the noun and conjugating it in the Parasmaipada only. आपि is substituted for इ in this case when Denominatives are formed from the nouns सत्य—अर्थ and वेद. Both of these bases are conjugated like roots of the 10th class. When added to a feminine base, the corresponding masculine base is substituted for it. These Denominatives convey various meanings.

(a) Atmanepada bases.

* पुच्छ with उत्–उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्यति) (the dog) lifts up the tail.

पुच्छ with परि—परिपुच्छयते (पुच्छंपर्यस्यति }
पुच्छ with वि—विपुच्छयते (पुच्छंव्यस्यति) } the dog moves the tail to and fro.

भाण्ड with सम्—संभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) he heaps together the vessels.

चीवर with सम्—सञ्चीवरयते (चीवराण्यर्जयति परिधत्ते वा) (the mendicant) procures or wears bark-garments

(b) Parasmaipada bases.

† मुण्ड—मुण्डयति (मुण्डंकरोति) he shaves (Maṇavaka)

मिश्र—मिश्रयति (मिश्रंकरोति) he mixes

श्लक्ष्ण—श्लक्ष्णयति (श्लक्ष्णंकरोति) वस्त्रम् he prepares cloth of a very thin thread

लवण—लवणयति (लवणंकरोति) he seasons (mangoes) with salt.

व्रत—व्रतयति (व्रतंकरोति) पयः he makes a vow of living upon milk only.

वस्त्र with सम्—संवस्त्रयति (वस्त्रेण समाच्छादयति) he clothes himself with a garment.

---

* पुच्छभाण्डचीवराण्णिङ् III. 1. 20.

† मुण्डमिश्रश्लक्ष्णलवणव्रतवस्त्रहलकलकृततूस्तेभ्योणिच III. 1. 21.

हल—हलयति (हलिं गृह्णाति) he uses a large plough.
कल—कलयति (कलिं गृह्णाति) he picks a quarrel.
कृत—कृतयति (कृतं गृह्णाति) he takes the die called 'krita.'
तूस्त—तूस्तयति (तूस्तंकरोति) he ties the hair into a braid.
* सत्य—सत्यापयति (सत्यमाचष्टेकरोति वा) he declares as true-ratifies his bargain or contract.

§ अर्थ-अर्थापयति (अर्थमाचष्टे) he explains (the meaning)
वेद—वेदापयति (वेदमाचष्टे) he imparts knowledge.

(418) The affix णिच् is further added in the following cases:—

अनुकूल—अनुकूलयति (अनुकूलं करोति) he conciliates.
तूल with अनु—अनुतूलयति (तूलेनानुकुष्णाति) he rubs with cotton
लोम with अनु—अनुलोमयति (लोमान्यनुमार्ष्टि) he rubs with the hair
हस्त with अप—अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) he abandons
सेना with अभि--अभिषेणयति (सेनयाभियाति) he attacks with an army.

चूर्ण with अव—अवचूर्णयति (चूर्णैरवध्वंसते) he reduces to powder
आकुल—आकुलयति (आकुलंकरोति) he becomes agitated
आविल—आविलयति (आविलंकरोति) it stains.
उत्कलाप-उत्कलापयति (उत्कलापंकरोति) it causes to spread plumage
उदग्र--उदग्रयति (उदग्रंकरोति) he displays prominently
उद्धूल—उद्धूलयति (उद्धूलंकरोति) he reduces the thing to powder
वीणा with उप—उपवीणयति (वीणयोपगायति) he sings on a lute
श्लोक with उप—उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) he praises in verses.

उल्लल—उल्ललयति (उल्ललंकरोति) he shakes up the body
कदर्थ—कदर्थयति (कदर्थंकरोति) he teases.

युवन् } कनयति { अल्पंकरोति } it lessens
अल्प } यवयति {

---

* सत्यस्य आपुगर्थम् ।

§ अर्थवेदयोरप्यापुग्वक्तव्यः ॥

कलंक—कलंकयति (कलंकंकरोति) it defames him

कवल—कवलयति (कवलंकरोति) he devours

कृश—क्रशयति (कृशंकरोति) it makes him thin.

गुरु—गरयति (गुरुंकरोति) the pupil honours (his master)

चिह्न—चिह्नयति (चिह्नंकरोति) it makes a mark (on the body)

छिद्र—छिद्रयति (छिद्रंकरोति) the (drug) perforates the metal

जड—जडयति (जडंकरोति) the cold benumbs (his hand)

जर्जर—जर्जरयति (जर्जरंकरोति) it makes him disabled

तपस्—तपस्यति (तपश्चरति) he practises penance

तिमिर--तिमिरयति (तिमिरंकरोति) it becomes dark

तिरस्—तिरयति (तिरःकरोति) he conceals (his objects)

तुच्छ—तुच्छयति (तुच्छंकरोति) he despises him

तुला—तुलयति (तुलामारोहति) he becomes like him

त्वच--त्वचयति (त्वचंगृह्णाति) he peels off the skin

दूर	दवयति दूरयति	दूरंकरोति दूरमतति	he removes it, it goes far off

दृढ बाढ	द्रढयति साधयति	दृढंकरोति बाढंकरोति	he makes it firm

दीर्घ—द्राघयति (दीर्घंकरोति) it lengthens (the period)

नमस्—नमस्यति (नमः पूजांकरोति) he bows down to

पवित्र—पवित्रयति (पवित्रंकरोति) he purifies.

प्रकट—प्रकटयति (प्रकटंकरोति) he makes it manifest.

प्रगुण—प्रगुणयति (प्रगुणंकरोति) he makes the cane straight.

प्रतिकूल—प्रतिकूलयति (प्रतिकूलंकरोति) he opposes.

पृथु—प्रथयति (पृथुमाचष्टेकरोतिवा) he declares it publicly.

प्रमाण—प्रमाणयति (प्रमाणंकरोति) he regards it as an authority.

मलिन—मलिनयति (मलिनंकरोति) he makes it dirty.

मुद्रा—मुद्रयति (मुद्रांकंकरोति) he makes an impression with a seal.

मृदु—म्रदयति (मृदुंकरोति) he makes it soft.

रूप—रूपयति (रूपंपश्यति) he sees the form.

वर्ण—वर्णयति (वर्णंगृह्णाति) it is dyed.

वितथ—वितथयति (वितथंकरोति) he makes it false.

तूस्त with वि—वितूस्तयति (तूस्तानि विहंति) he combs the matted hair.

पाश with वि—विपाशयति (पाशंविमुंचति) he loosens the snare.

(419) Note the following Denominatives:—

अधरयति अधर—(अधरंकरोति) he excels his competitor.
—अधरायते (अधरीभवति) he is defeated.

अशनायति अशन—(अशनमिच्छति बुभुक्षया) he is extremely hungry.

—अशनीयति (अशनमिच्छति) he wishes to eat (at the proper time.)

उत्क—उत्कयति (उत्कंकरोति) it makes him uneasy.
—उत्कायते (उत्कीभवति) he longs for success.

उत्सुक—उत्सुकयति (उत्सुकंकरोति) it makes him anxious.
—उत्सुकायते (उत्सुकीभवति) he becomes anxious or uneasy.

उदक—उदन्यति (उदकमिच्छति पिपासया) he is extremely thirsty.

—उदकीयति (उदकमिच्छति) he wishes to drink water.

चित्र—चित्रयति (चित्रंकरोति) it makes (the scene) variegated he regards the scene as wonderful.
—चित्रीयते(चित्रमाश्चर्यं करोति) it becomes an object of wonder.

चिरम्—चिरयति (चिरंकरोति) he delays.
—चिरायते (चिर इवाचरति) he delays.

तरल—तरलयति (तरलंकरोति) he causes it to shake.
—तरलायते (तरलंभवति) it moves to and fro.

तीव्र—तीव्रयति (तीव्रंकरोति) it strengthens.
—तीव्रायते (तीव्रंवेदयते) he suffers sharp pain.

धन—धनायति (धनमिच्छतिगर्धेन) he covets wealth.
—धनीयति (धनमिच्छति) he wishes to be wealthy.
प्रतीप—प्रतीपयति (प्रतीपमाचरति करोतिवा) he becomes hostile to me, he reverses.
—प्रतीपायते (प्रतीपंवेदयते) he is opposed to me, he dislikes me.
मंडल—मंडलयति (मंडलंकरोति) it turns round.
—मंडलायते (मंडलीभवति) it forms a circle.
मंद—मंदयति (मंदंकरोति) it makes him weak.
—मंदायते (मंदंभवति) he delays.
शिथिल—शिथिलयति (शिथिलंकरोति) it slackens the speed.
—शिथिलायते (शिथिलं भवति) it becomes loose.

CHAPTER XVII.

THE PARTICIPLES, THE GERUND AND THE INFINITIVE.

(420) There are two kinds of affixes in Sanskrit, technically termed Krit or Primary, and Taddhita or Secondary affixes by means of which primary or secondary nouns are derived from roots and derivative verbal bases or from the primary nominal bases; as कर्तृ and बोधयितृ are derived from the root कृ to do, by means of the Krit affix तृ and कर्तृत्व by the Taddhita affix त्व from the primary nominal base कर्तृ.

The Participles, the Gerund, and the Infinitive are the only primary nouns given in this work.

1. PARTICIPLES.

(*a*) Participles of the Present Tense.

(421) To form the Present Active Participle, the affix अत् or त् [see section 10 (*b*)] is added, when the root takes Parsmaipada terminations, to the base of a primitive or derivative root which it assumes before the third person plural termination of the Present Tense.

(422) When the root takes Atmanepada terminations, the affix मान is added to the base in the case of roots of the 1st, 4th, 6th and 10 classes and all derived roots. In the remaining conjugations आन is added to the weak base instead of मान.

(423) To form the Present Passive Participle the affix मान is added to the Passive base ending in य.

Roots	Par. P. P.	Atm. P. P	Passive, P. P.
भू 1 U	भवत्	भवमान	भूयमान
क्रम् 4 U	क्राम्यत्	क्रममाण	क्रम्यमाण
तुद् 6 U	तुदत्	तुदमान	तुद्यमान
चुर् 10 U	चोरयत्	चोरयमाण	चोर्यमाण
द्विष् 2 U	द्विषत्	द्विषाण	द्विष्यमाण
धा 3 U	दधत्	दधान	धीयमान
सु 5 U	सुन्वत्	सुन्वान	सूयमान
रुध् 7 U	रुन्धत्	रुन्धान	रुध्यमान
तन् 8 U	तन्वत्	तन्वान	तन्यमान तायमान
क्री 9 U	क्रीणत्	क्रीणान	क्रीयमाण
बुध् Causal :	बोधयत्	बोधयमान	बोध्यमान
बुध् Desid :	बुबोधिषत्	बुबोधिषमाण	बुबोधिष्यमाण

(424) Irregular Present Participles.

विद् 2 P. forms विद्वत् or विद्वस् and आस् 2. A. forms आसीन.

(425) Note the meanings of the following present participles:–

द्विष्—द्विषत् ‘ an enemy ’

सु—सुन्वत् ‘ a person who extracts Soma juice in a sacrifice

अर्ह्—अर्हन् ‘ a respectable person ’

पू—पवमान ‘ wind. ’

यज्—यजमान ‘ one who performs a sacrifice ’

The declension and formation of the feminine base of the Participles have not been treated of in this work.

(b) Participles of the Future Tense.

(426) The Parasmaipada Future Participle is formed simply by dropping the final इ of the third person singular form of the simple Future and the Atmanepada as well as the Passive one by dropping ते and adding मान to it.

Roots	Par. F. P.	Atm. F. P.	Passive F. P.
भू 1 U—	भविष्यत्	भविष्यमाण	भविष्यमाण भाविष्यमाण
क्रम् 4 U—	क्रमिष्यत	क्रंस्यमान	क्रंस्यमान
तुद् 6 U—	तोत्स्यत	तोत्स्यमान	तोत्स्यमान
चुर 10 U—	चोरयिष्यत्	चोरयिष्यमाण	चोरयिष्यमाण चोरिष्यमाण
द्विष 2 U—	द्वेक्ष्यत्	द्वेक्ष्यमाण	द्वेक्ष्यमाण
धा 3 U—	धास्यत्	धास्यमान	धास्यमान
सु 5 U—	सोष्यत	सोष्यमाण	सोष्यमाण साविष्यमाण
रुध् 7 U—	रोत्स्यत्	रोत्स्यमान	रोत्स्यमान
तन् 8 U—	तनिष्यत्	तनिष्यमाण	तनिष्यमाण
कृ 8 U—	करिष्यत्	करिष्यमाण	करिष्यमाण कारिष्यमाण
क्री 9 U	क्रेष्यत्	क्रेष्यमाण	क्रेष्यमाण क्रायिष्यमाण

(c) Participles of the Perfect.

(427) To form the Reduplicated Perfect Participles, Par. and Atm., the affixes वस् and आन are respectively added to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Reduplicated Perfect. In the case of Periphrastic Perfect, the Par. and Atm. Participles are formed by adding to the base in आम् the Reduplicated Perfect Participial forms of the auxiliary verbs अस्—भू and कृ viz. आसिवस्, बभूवस्, चकृवस् and चक्राण.

(428) When the weak base contains one vowel only or when the root ends in आ, the affix वस् takes इ before it.

(429) In the case of the roots जन् and खन्, the affix वस् does not take इ and their participles are formed from that base which they assume before the 2nd person singular termination.

(430) The affix वस् takes इ optionally after the roots गम्, हन्, दृश्, विश् and विद् 6 U. The roots गम् and हन् when they do not take इ form their participles like those of जन् and खन्.

(431) Roots ending in long ॠ change it to इर, but in the case of the affix आन the root is first reduplicated before the ॠ is changed to इर; while with वस्, the root is to be reduplicated after ॠ is changed to इर्.

(432) The roots mentioned in section 331 drop their nasal before both वस् and आन.

Roots.	Par. Perf. P	Atm. Perf. P.
नी 1 U	निनीवस्	निन्यान
स्तु 2 U	तुष्टुवस्	तुष्टुवान
कृ 8 U	चकृवस्	चक्राण
दा 1 U	ददिवस्	ददान
यज् 1 U	ईजिवस्	ईजान
भू 1 U	बभूवस्	बभूवान
क्रम् 4 U	चक्रण्वस्	चक्रमाण
तुद् 6 U	तुतुद्वस्	तुतुदान
चुर 10 U	चोरयामासिवस्	चोरयामासिवस्
	चोरयांबभूवस्	चोरयांबभूवस्
	चोरयांचकृवस्	चोरयांचक्राण
द्विष् 2 U	दिद्विष्वस्	दिद्विषाण
धा 3 U	दाधिवस्	दधान
सु 5 U	सुषुवस्	सुषुवाण
रुध् 7 U	रुरुध्वस्	रुरुधान
तन् 8 U	तेनिवस्	तेनान
क्री 9 U	चिक्रीवस्	चिक्रियाण
जन् 4 A	जजन्वस्	जज्ञान

Root	Par. Par. P.	Atm. P. P.
खन् 1 U	चखन्वस्	चख्नान
घस् 1 P	जक्षिवस्	—
गम् 1 P with सम् A	जाग्मिवस् जगन्वस्	संजग्मान
हन् 2 P with आ A	जघन्वस् जघ्निवस्	आजघ्नान
दृश् 1 P with सम् A	ददृश्वस् ददृशिवस्	ददृशान
विश् 6 P with नि A	विविशिवस् विविश्वस्	विविशान
विद् 6 U	विविदिवस् विविद्वस्	विविदान
कॄ 6 P with अप A	चिकीर्वस्	चकिराण
तॄ 1 P	तितीर्वस्	—
शॄ 9 P	शिशीर्वस्	—
पॄ 3 P	पुपूर्वस्	—
जागृ 2 P	जजागृवस्	—
	जजागर्वस्	—
	जागरांचकृवस्	—
कृ with सम्	संचस्कृवस्	संचस्क्राण
ऋच्छ् 6 P	आनृच्छूस्	—
अञ्ज् 7 P	आजिवस्	—
उन्द् 7 P	उन्दामासिवस्	—
	उन्दांबभूवस्	
आस् 2 A	—	आसांचक्राण

(d) Past Passive Participles.

(433) The Past Passive Participle is generally formed by adding त to the root or to any derivative verbal base.

या	—	यात	स्मृ	—	स्मृत
श्रि	—	श्रित	त्यज्	—	त्यक्त
क्री	—	क्रीत	दृप्	—	दृप्त
च्यु	—	च्युत	बोधय् causal of बुध्	—	बोधित
भू	—	भूत	चिकीर्ष Desid. of कृ	—	चिकीर्षित

(434) The affix त is weak, *viz.* no Guna or Vriddhi substitute takes place before it. Exceptions:—

(*a*) The roots शी, जागृ, पू 1. A. क्ष्विद्, धृष्, मिद्, मृष् and स्विद् take Guna when they admit of इ. The last 6 roots, though Set, take इ optionally before त.

Roots.	P. P. P.	Roots	P. P. P.
शी 2 A	शयित	धृष् 5 P	धर्षित or धृष्ट
जागृ 2 P	जागरित	मिद् 1 A 4. P.	मेदित-मिन्न *
पू 1 A	पवित or पूत	मृष् 1 4 U to endure	मर्षित, in other senses मृष्ट
but पू 9 U	पूत or पून *	स्विद् 1 A	स्वेदित-स्विदित or स्विन्न*
क्ष्विद् 4 P 1 A	क्ष्वेदित or क्ष्विण्ण *	स्विद 4 P (anit)	स्विन्न

(*b*) The penultimate short उ of roots of the 1st class takes Guna optionally when the affix त is added with an intermediate इ and the participle is used impersonally or when it imports the sense of "beginning to perform the action or to undergo the state" expressed by the verb; as मुद्-मुदित 'delighted' but in the sense of 'beginning to delight" or when used impersonally it forms मुदित or मोदित; other instances are उखित or ओखित, गुपित or गोपित or जुगुप्सित, रुचित or रोचित, शुभित or शोभित, शुचित or शोचित, from the roots उख्—गुप्—रुच्-शुभ् and शुच्. The following three roots, though Set, take इ optionally before त:—

उष् 1 P to burn—उषित—ओषित or उष्ट

क्षुभ् 1 A to be agitated—क्षुभित—क्षोभित or क्षुब्ध

घुष् 1 P to proclaim—घुषित—घोषित or घुष्ट

(*c*) Those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vriddhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and moods undergo the same change before the affix त when added with the intermidiate इ; section' 330 holds good in this case also. Examples:—चोरित—क्षालित—कथित कीर्तित—धार्षित—ज्ञापित—धूनित from the roots चुर्, क्षल्, कथ्, कॄत्, धृष्, ज्ञा, and धू (all 10 U.)

---

* See section 442.

(435) The general rule about the augment इ has many exceptions in this case. These have been noted below:—

(*a*) Roots ending in vowels do not generally take इ before त.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
दा 2 P	दात	क्षु 2 P	क्षुत
पा 2 P	पात	क्ष्णु ,,	क्ष्णुत
कै 1 P	कात	नु ,,	नुत
श्रि 1 U	श्रित	कू 6 A	कूत
ली 1 P	लीत	धू 1 5 9 U 6 P	धूत
नी 9 U	नीत	भू 1 U	भूत
यु 2 P	युत	सू 2, 6 P	सूत
रु ,,	रुत	स्वृ 1 P	स्वृत
स्नु ,,	स्नुत		

Exceptions :—

(1) The roots शी, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P. मे 1 A., मा 2 P. 3. 4. A सो and स्था take इ before त. The final vowel of these roots except शी and जागृ is dropped.

Roos.	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित	मा 2 P 3 4 A	मित
दो 4 P	दित	सो 4 P	सित
मे 1 A	मित	स्था 1 U	स्थित

For शी and जागृ see section 434.

(2) The roots पा-धे and गै (all 1 P.) also take इ before which the final vowel is dropped, but this इ is lengthened in their case धीत—पीत—गीत—from धे—पा and गै

(3) The roots छो and शो take इ optionally.

Roots	P. P. P.
छो 4 P	छात or छित
शो 4 P	शात or शित

(b) All Wet roots except क्लिश् 9. P. and all Anit roots except क्षुध् and वस् 1 P. do not take इ before त. क्लिश् 9 P. takes it optionally and क्षुध् and वस् necessarily.

Roots	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
अक्ष् 1 5 P	अष्ट	मुह 4 P	मुग्ध or मूढ
अश् 5 A	अष्ट	रध् ,,	रद्ध
क्लृप् 1 A	क्लृप्त	स्निह ,,	स्निग्ध or स्नीढ
गाह् 1 A	गाढ	क्षुध् ,,	क्षुधित
गुप् 1 P	गुप्त	मृज् 1 2 P	मृष्ट
	गोपायित	सिध् 1 P	सिद्ध
गुह 1 U	गूढ	स्तृह् 6 P	स्तृढ
गृह 1 A	गृढ	क्लिश् 9 P	क्लिशित or क्लिष्ट
तक्ष् 1 5 P	तष्ट	वस् 1 P	उषित
त्वक्ष् ,,	त्वष्ट	दह् ,,	दग्ध
त्रप् ,,	त्रप्त	नह् 4 U	नद्ध
तृप् ,,	तृप्त	मिह् 1 P	मीढ
दृप् ,,	दृप्त	रुह् 1 P	रूढ
द्रुह ,,	द्रुग्ध or द्रूढ	लिह् 2 U	लीढ
नश् ,,	नष्ट	विज् 3 U	विक्त
		विद् 7 A	वित्त
बृह } 6 P	बृढ	सृज् 4 A }	सृष्ट
वृह् }	वृढ	6 P }	

(c) The following Set roots do not take इ before त:—

Roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending in अम् and इव्, and the toots श्वि—पू 9 U—शक् 5 P शुच् 4 U—ग्लुच्—म्रुच् and पृच्; लज्—विज्—भृज् and वृज्;—यत् चित्—कृत्—चृत्—नृत् and वृत्; उन्द्—छद्—मद्—ल्हाद्—छृद् and तृद्; इन्ध्—ऋध्—गृध् and वृध्; खन् and जन्; दीप् and लुभ्;

जभ्—दंभ्—स्रंभ्—श्रंभ्—लुभ् and दृभ्; ऊय्—क्नूय्—क्ष्माय्—पूय्—प्या and स्फाय्; गूर्—त्वर्—तूर् and पूर्; फल्—धुर्व्—कृष् and भ्रंश्; इष्—ऋष्—जुष्—रिष्—घृष्—वृष्—प्रुष् and प्लुष्; ग्रस्—ग्लस्—त्रस्—ध्वंस्—यस्—शस्—शंस्—शास् 2 A and स्रंस्; and सह् 1 A.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past. P. P.
इष् 6 P	इष्ट	पृच् 2 A 7 P	पृक्त
ऊर्णु	ऊर्णुत	प्रुष् 1 P	प्रुष्ट
ऋध् 4 U	ऋद्ध	प्लुष्	प्लुष्ट
नृत् ,,	नृत्त	भृज् 1 A	भृक्त
गृध् ,,	गृद्ध	यत् ,,	यत्त
ऋष् ,,	ऋष्ट	यस् 1 4 P	यस्त
कृत् ,,	कृत्त	रिष् 1 ,,	रिष्ट
ग्रस् 1 A	ग्रस्त	लुप् ,,	लुप्त
ग्लस्	ग्लस्त	लुभ् ,,	लुब्ध
मुच् 1 P	मुक्त	वृज् 1 7 P 2 A	वृक्त
ग्लुच्	ग्लुक्त	वृत् 1 A	वृत्त
घृष् ,,	घृष्ट	वृध् ,,	वृद्ध
चित् ,,	चित्त	वृष् 1 P	वृष्ट
चृत् 6 P	चृत्त	शक् 5 P	शक्त
जभ् 1 A	जब्ध	शस् 5 P	शस्त
जुष् 6 A	जुष्ट	शास् 2 A	शास्त
त्रस् 1 4 P	त्रस्त	शुच् 4 U	शुक्त
दीप् 4 A	दीप्त	सह् 1 A	सोढ
दृभ् 6 P	दृब्ध		

(d) The following Set roots take इ optionally before तः—

See also section 434 (a and b)

अव्—अत्—कट्—क्षीव्—ज्ञप्—लस्ज्—त्वर्—सूर्च्छ् and शक् 4 U अञ्च्—वृज् 10 U—ध्वन्—स्वन्—क्षुभ् 4 9 P—स्तंभ्; अम्—शम्; क्लिश् 4 A. कष्—उष्—घुष्—धृष् 5 P.–पृष् 1 P.–मिष्—रुष्—and हृष् लस् and श्वस्.

Roots	Par. Past. P.	Roots	Atm. Past. P.
अत् 1 P	अतित-अत्त	धृष् 5 P	धर्षित, धृष्ट
कट् ,,	कटित-कट्ट	मृष् 1 P	मर्षित-मृष्ट
कष् ,,	कषित-कष्ट	रुष् 4 P	रुषित-रुष्ट
क्लिश् 4 A	क्लिशित-क्लिष्ट	लस् 1 P	लसित-लस्त
क्षुभ् 4 9 P	क्षुभित-क्षुब्ध	वृज् 10 U	वर्जित-वृक्त
हृष् ,,	हृषित-हृष्ट	श्वस् 2 P	श्वसित
ज्ञप् 10 U	ज्ञपित-ज्ञप्त	with वि	विश्वस्त
		or आ	आश्वस्त

(436) Section 326 and exceptions 3 and 2 to section 322 and 323 hold good before the affix त also. वे forms उत.

Roots.	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
वच् 2 P	उक्त	व्यच् 6 P	विचित
स्वप् ,,	सुप्त	व्रश्च् ,,	वृक्ण *
यज् 1 U	इष्ट	प्रच्छ् ,,	पृष्ट
वप् ,,	उप्त	भ्रस्ज् 6 U	भृष्ट
वह् ,,	ऊढ	वे 1 U	उत
वस् 1 P	उषित	व्ये ,,	वीत
वद् ,,	उदित	ह्वे ,,	हूत
ग्रह् 9 U	गृहीत	ज्या 9 P	जीन *
व्यध् 4 P	विद्ध	श्वि 1 P	शून *
वश् 2 P	उशित		

(437) A penultimate radical nasal is generally dropped. The roots ग्रंथ्,—मंथ् and श्रंथ् take इ before त and शंस् and स्तम्भ् also take इ but retain the nasal in the Atmanepada.

Roots.	P. P. P.	Roots	P. P. P.
इन्ध् 7 A	इद्ध	भ्रंस् 1 A	भ्रस्त
दम्भ् 5 P	दब्ध	स्रंस् ,,	स्रस्त
ध्वंस् 1 A	ध्वस्त	स्रंभ् ,,	स्रब्ध
भ्रंश् 1 A 4 P	भ्रष्ट	दंश् 1 P	दष्ट
		बंध् 9 P	बद्ध

---

* See section 441.

Roots.	Past P. P.	Roots	Past P. P.
रञ्ज् 1 U	रक्त	मन्थ् 1 9 P	मथित
सञ्ज् 1 P	सक्त	श्रन्थ् 9 P	श्रथित
स्वञ्ज् 1 A	स्वक्त	शंस् 1 P	शस्त
अञ्ज् 7 P	अक्त	1 A	शंसित
तञ्च् ,,	तक्त	स्तंभ् 1 A	स्तंभित
तृंह् 6 P	तृढ	5 9 P	स्तब्ध
ग्रन्थ् 9 P	ग्रथित		

(438) Most roots ending in अम् except Anit ones lengthen the penultimate अ and change the म् to न् before the affix त. The roots अम्, दम्, वम् and शम् take इ optionally before त.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past P. P.
कम् 1 A	कान्त	श्रम् 4 P	श्रान्त
क्रम् 1 4 P	क्रान्त	क्षम् 1 A 4 P	क्षान्त
क्लम् ,,	क्लान्त	अम् 1 P	आन्त अमित
चम् 1 P	चान्त	दम् 4 P	दान्त, दमित
तम् 4 P	तान्त	वम् 1 P	वान्त, वमित
भ्रम् 1 4 P	भ्रान्त	शम् 4 P	शान्त, शमित

(439) The following roots drop the final nasal before the affix त and the roots जन्—सन्—खन् do the same but lengthen the penultimate अ.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
गम् 1 P	गत	क्षिण् 8 U	क्षित
नम् ,,	नत	तन् ,,	तत
यम् ,,	यत	तृण् ,,	तृत
रम् 1 A	रत	घृण् ,,	घृत
मन् 4 A	मत	मन् 8 A	मत
हन् 2 P	हत	वन् ,,	वत
वन् 1 P	वत	सन् 8 U	सात
ऋण् 8 U	ऋत	जन् 4 A	जात
क्षण् ,,	क्षत	खन् 1 U	खात

(440) Roots ending in इव् change it to यू and roots in य् drop it generally before the affix त. स्फाय् changes its vowel to ई.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
क्षिव् 1 4 P	क्ष्यूत	क्नूय् 1 A	क्नूत
ष्ठिव् ,,	ष्ठ्यूत	क्ष्माय् ,,	क्ष्यात
दिव् 4 P	द्यूत or द्यून	पूय् ,,	पूत
सिव् ,,	स्यूत	स्फाय् ,,	स्फीत
ऊय् 1 A	ऊत		

(441) The affix त is generally changed to न in the case of roots ending in आ [including those in ए—ऐ and ओ by virtue of section 196 (b)] which begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as well in the case of roots ending in long ॠ or र् or द्. The radical द् is also changed to न्. Radical व preceding र् is changed to long ऊ and the final ॠ is changed to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes. The affix त is also changed to न in the case of the following roots:—हा, श्वि, डी, दी, धी, री, व्ली, दु, गु, गॄ, लू, वै, प्याय्, भञ्ज्, मस्ज्, रुज्, लग्, लज्, विज्, व्रश्व्, ह्लाद्, &c.

The vowel of हा 3. P. is changed to ई; ज्या and श्वि follow exceptions 3 and 2 to section 322 and 323; प्याय् drops its या and substitutes ई optionally before न; and the roots दु and गु lengthen their vowel before न.

Exceptions:—अद्, मद्, ह्लाद्, ख्या, ध्यै, व्ये, ह्वे, &c. are some of the irregularities. अद् forms जग्ध; ह्लाद् shortens its penultimate vowel; व्ये and ह्वे take Samprasârana and form वी and हू as the bases; and the roots मद्, ख्या, ध्यै, व्ये and ह्वे take त instead of न.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
ग्लै 1 P	ग्लान	स्त्यै 1 P	स्त्यान
घ्रा 2 P	घ्राण	ॠ 1	ईर्ण
प्यै 1 A	प्यान	कॄ 6 P 9 U	कीर्ण
म्ले 1 P	म्लान	गॄ 6 9 P	गीर्ण
श्रै ,,	श्राण	जॄ 1 4 9 P	जीर्ण

Roots.	P. P. P.
तॄ 1 P	तीर्ण
दॄ 9 P	दीर्ण
पॄ 3 9 P	पूर्ण
वॄ 9 U	वूर्ण
शॄ 9 P	शीर्ण
स्तॄ 9 U	स्तीर्ण
हा 3 A	हान
ज्वर् 1 P	जूर्ण
तूर् 4 A	तूर्ण
पद् ,,	पन्न
गूर् ,,	गूर्ण
क्लिद् 4 P	क्लिन्न
क्षुद् 7 U	क्षुण्ण
खिद् 4 7 A 6 P	खिन्न
छिद् 7 U	छिन्न
छृद् ,,	छृण्ण
तुद् 6 U	तुन्न
तृद् 7 U	तृण्ण
शद् 1 P	शन्न
सद् ,,	सन्न
स्कन्द् ,,	स्कन्न
स्यन्द् 1 A	स्यन्न
ज्या 9 P	जीन
हा 3 P	हीन
श्वि 1 P	शून
डी 1 4 A	डीन
दी 4 A	दीन

Roots.	P. P. P.
दू ,,	दून
धी ,,	धीन
री 4 A 9 P	रीण
व्ली 9 P	व्लीन
दु 1 P	दून
गु 1 6 P	गून
लू 9 U	लून
वै 1 P	वान
प्याय् 1 A	पीन or प्यान
with आ	आपीन
with प्र	प्रप्यान
भञ्ज् 7 P	भग्न
मस्ज् 6 P	मग्न
रुज् 6 P	रुग्ण
लग् 1 P	लग्न
लज् 6 A	लग्न
विज् 6 A 7 P	विग्न
व्रश्च् 6 P	वृक्ण
Exceptions	
अद् 2 P	जग्ध, अन्न
मद् 4 P	मत्त
ह्लाद् 1 A	ह्लन्न
ख्या 2 P	ख्यात
ध्यै 1 P	ध्यात
व्ये 1 U	वीत
ह्वे 1 P	हूत

(442) The following roots take त or न optionally. They have certain peculiarities regarding vowel changes, &c. which have been noted below.

The vowel of श्रा changes to ऋ before त and that of क्षि is lengthened before न. ये of श्ये is changed optionally to ई before न and necessarily before त.

अंच् takes इ in the sense of 'to worship' only, but when it means 'to go' it takes त or न.

क्ष्विद् and मिद् take Guna necessarily, and स्विद् optionally before त. The roots क्ष्विद्, मिद्, स्विद्, त्वर्, पूर् 10 U, अर्द्, लस्ज् and छद् 10 U take इ before त and reject it before न.

The roots विद्, भुज्, मी, ली and सू take त or न when they belong to the particular conjugations shown below.

The root वा 2 P with the preposition निर् takes न; otherwise it is regular.

Roots	P. P. P.
श्रा 2 P	श्राण, शृत
क्षि 1 5 P	क्षित, क्षीण
श्यै 1 A	श्यान, शीन, शीत
घ्रा 1 P	घ्रात, घ्राण
सि 5 9 U	सित, सिनः (a lump of food)
ह्री 3 P	ह्रीत, ह्रीण
पू 9 U	पूत, पून
ऋ 1 3 P	ऋत, ऋणं (debt)
त्रै 1 A	त्रात, त्राण
अंच् 1 P to worship	अंचित
अंच् 1 U to go	अक्त, अक्न
मिद् 1 A 4 P	मेदित, मिन्न
दिव्	द्युत, द्युन
क्ष्विद् ,, 4 A	क्ष्वेदित, क्ष्विण्ण
पूर् ,,	पूर्ण, पूर्त
पूर् 10 U	पूर्ण, पूरित
स्विद् 1 A	स्विदित,स्वेदित स्विन्न
4 P	स्विन्न
अर्द् 1 P	अर्दित
अर्द्	समर्ण asked अभ्यर्ण near
लस्ज् 6 A	लग्न, लज्जित
छद् 10 U	छन्न, छादित
1 U	छन्न
विद् 4 P 6 U	विन्न
7 A	वित्त
भुज् 6 P	भुग्न
7 A	भुक्त
सू 2 A	सूत
4 A	सून
मी ,,	मीन
9 U	मीत
ली 1 P	लीत
ली 9 P 4 A	लीन
वा 2 P	वात
with निर्	निर्वाण
उन्द् 7 P	उत्त, उन्न
नुद् 6 U	नुत्त, नुन्न
भिद् 7 U	भिन्न, भित्तं (a fragment)
त्वर् 1 A	त्वरित, तूर्ण

(443) The following roots form their past passive participles irregularly:—

Root	P. P. P.	Roots	P. P. P.
अद् 2 P	जग्ध	धा 3 U	हित
अज् 1 P	वीत also	ध्वन् 1 P	ध्वान्त also ध्वनित
	अजित	धाव् 1 U to cleanse	धौत
अव् 1 P	उत also	पच् 1 U	पक्क
	अवित	फल् 1 P	फुल्ल
कृश् 4 A	कृश	फल् with सम्	संफुल्ल
with प्र	प्रकृशित	with उत्	उत्फुल्ल
क्षीब् 1 A	क्षीब	with प्र	प्रफुल्ल-प्रफुल्त
with प्र	प्रक्षीबित	मूर्च्छ् 1 P	मूर्त
क्षै 1 P	क्षाम		मूर्च्छित
ग्रह् 9 U	गृहीत	म्लेच्छ् ,,	म्लिष्ट
चक्ष् 2 A	ख्यात, क्शात	शास् 1 P	शिष्ट
दा 1 3 U	दत्त	शुष् 4 P	शुष्क
दे 1 A		स्वन् 1 P	स्वान्त
दा with प्र	प्रदत्त or प्रत्त		स्वनित
दा with नि	निदत्त or नित्त		

(444) The past active participle is formed by adding वत् to the past passive participle; as श्रुत—श्रुतवत्, भिद्—भिन्नवत्.

GERUNDS.

(a) THE GERUND IN त्वा.

(445) The Gerund is formed by the addition of the affix त्वा to the root or derivative verbal base. Examples, यात्वा, श्रित्वा क्रीत्वा, च्युत्वा, भूत्वा, स्मृत्वा, त्यक्त्वा, बोधित्वा, चिकीर्षित्वा, &c.

(446) The affix त्वा is weak. Exceptins:—

(*a*) When the affix त्वा is added with the intermediate इ the final vowels of the roots शी, श्वि, डी, पू, जागृ. the penultimate short of roots beginning with vowels and the penultimate short

ऋ of roots beginning with consonants with the exception of roots कृष्, तृष्, मृष् 4 U and तृण् take Guna necessarily. मृज् takes Vriḍdhi and गुह् lengthens its vowel optionally. Roots ending in long ॠ expect कॄ 6 P and जॄ 1. 4. 9 P. do not take इ and change their vowel to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes. The vowel of कॄ 6 P. and जॄ 1 4 9 P. takes Guna before त्वा and the augment इ is optionally lengthened.

Roots	Gerund
शी 2 A	शयित्वा
श्वि 1 P	श्वयित्वा
डी 1 4 A	डयित्वा
पू 1 A 9 U	पवित्वा
जागृ 2 P	जागरित्वा
इष् 4 P	एषित्वा
उख् 1 P	ओखित्वा
ऋच् 6 P	अर्चित्वा
कृत् ,,	कर्तित्वा
चृत् ,,	चर्तित्वा
धृष् 1 5 P	धर्षित्वा

Roots	Gerend.
नृत् 4 P	नर्तित्वा
पृण् 6 P	पर्णित्वा
मृष् 1 P	मर्षित्वा, मृष्ट्वा
मृज् 1 2 P	मार्जित्वा
गुह् 1 U	गुहित्वा गूहित्वा
कॄ 6 P	करित्वा,करीत्वा
कॄ 9 U	कीर्त्वा
जॄ 1 4 9 P	जरित्वा,जरीत्वा
ॠ 9 P	ईर्त्वा
गॄ 6 9 P	गीर्त्वा
तॄ 1 P	तीर्त्वा

(*b*) The penultimate short इ or उ of roots beginning with consonant and the vowels of कृश्, तृष्, मृष्, 4 U and ऊर्णु take Guna optionally, when the affiix त्वा is added with the intermediate इ.

पिश् 6 P	पिशित्वा, पेशित्वा
पुष् 1 9 P	पुषित्वा, पोषित्वा
कृश् 4 P	कृशित्वा, कर्शित्वा

तृष् 4 P	तृषित्वा, तर्षित्वा
मृष् ,, U	मृषित्वा, मर्षित्वा
ऊर्णु 2 U	ऊर्णवित्वा,ऊर्णुवित्वा

Counter exceptions:—The vowels of the following roots do not take Guna.

Roots.	Gerund.
कुच् 6 P	कुचित्वा
विज् 6 A 7 P	विजित्वा
कुट् 6 P	कुटित्वा

Roots.	Gerund
त्रुट् 4 6 P	त्रुटित्वा
पुट् 6 P	पुटित्वा
स्फुट् ,,	स्फुटित्वा
कुट् 1 P	कुटित्वा

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
लुठ् 6 P	लुठित्वा	विद् ,,	विदित्वा
तृण् 8 U	तृणित्वा, तृत्वा	छुर् 6 P	छुरित्वा
मृद् 9 P	मृदित्वा	क्लिश् 4 9 P	क्लिशित्वा, क्लिष्ट्वा
रुद् 2 P	रुदित्वा	कुष् 9 P	कुषित्वा
		मुष् ,,	मुषित्वा

(*c*) Sections 330 and 434 c also hold good here; as चोरयित्वा, क्षालयित्वा, कथयित्वा, कीर्तयित्वा, धर्षयित्वा, ज्ञापयित्वा, धूनयित्वा from the roots चुर्, क्षल्, कथ्, कॄत, धृष्, ज्ञा and धू, all 10 U.

About the Augment इ.

(447) Roots ending in vowels except those ending in long ॠ do not generally take इ before त्वा. Roots ending in ए, ऐ and ओ, are to be taken as roots in आ.

दा 2 P	दात्वा	मी 9 U	मीत्वा
पा ,,	पात्वा	यु 2 P	युत्वा
कै 1 P	कात्वा	स्वृ 1 P	स्वृत्वा
ली ,,	लीत्वा		

Exceptions:—

(*a*) The roots शी, श्वि, डी, पू, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P, मे 1 A, मा 2 P 3 4 A. सो and स्था take इ before त्वा. The final vowel of the last 6 roots is dropped. कॄ 6 P and जॄ 1 4 9 P. take इ and optionally lengthen it before त्वा.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित्वा	स्था 1 U	स्थित्वा
दो 4 P	दित्वा	मा 2 P	मित्वा
सो ,,	सित्वा	3 4 A	
क 6 P	करित्वा-करीत्वा	मे 1 A	
		जॄ 1 4 9 P.	जरित्वा जरीत्वा

(*b*) Exceptions 435 b and c hold good before त्वा also.

धे 1 P	धीत्वा	छो 4 P	छात्वा, छित्वा
पा ,,	पीत्वा	शो ,,	शात्वा, शित्वा
गै ,,	गीत्वा		

(448) Anit roots except क्षुध् and वस् 1 P do not take इ before क्त्वा.

The root स्कंद् retains its nasal; roots सञ्ज्, बन्ध् and दंश् drop it, while रञ्ज्, स्वञ्ज्, and भञ्ज् retain it optionally. मस्ज् inserts a nasal.

क्षुध्	4 P	क्षुधित्वा, क्षोधित्वा	दह्	1 P	दग्ध्वा
तुष्	,,	तुष्ट्वा	लिह्	2 U	लीढ्वा
वस्	1 P	उषित्वा	नह्	4 U	नद्ध्वा
शक्	5 P	शक्त्वा,	स्कन्द्	1 P	स्कंत्वा
पच्	1 U	पक्त्वा	सञ्ज्	,,	सक्त्वा
त्यज्	1 P	त्यक्त्वा	बन्ध्	9 P	बद्ध्वा
क्षुद्	7 U	क्षुत्वा	दंश्	1 P	दष्ट्वा
युध्	4 A	युद्ध्वा	रञ्ज्	1 4 U	रक्त्वा, रंक्त्वा
आप्	5 P	आप्त्वा	स्वञ्ज्	1 A	स्वक्त्वा, स्वंक्त्वा
दिश्	6 U	दिष्ट्वा	भञ्ज्	7 P	भक्त्वा, भंक्त्वा
लभ्	1 A	लब्ध्वा	मस्ज्	6 P	मंक्त्वा

(449) Wet roots take इ optionally as usual.

Roots	Gerund		
क्लिद् 4 P	क्लेदित्वा	क्लिदित्वा	क्लित्त्वा,
नश् ,,		नाशित्वा	नष्ट्वा-नंष्ट्वा
मुह् ,,	मोहित्वा	मुहित्वा	मुग्ध्वा-मूढ्वा
मृज् 1 2 P	मार्जित्वा		मृष्ट्वा
क्लृप् 1 A	कल्पित्वा		क्लृप्त्वा
गाह् ,,		गाहित्वा	गाढ्वा
स्यन्द्		स्यन्दित्वा	स्यन्त्वा
गुह् 1 U	गूहित्वा	गुहित्वा	गूढ्वा
क्लिश् 9 P		क्लिशित्वा only	क्लिष्ट्वा
तञ्च् 7 P		तंचित्वा	तक्त्वा
अञ्ज् ,,		अंजित्वा	अंक्त्वा-अक्त्वा

(450) The following Set roots take इ optionally before क्त्वा:—

Roots ending in इव्, roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending अम् except Anit ones and the roots

पू 1 A शक् 4 U, खन्, ग्रुच्, ग्लुच्, क्लिश् 4 A, अस् 4 P, ग्रस्, ग्लस्, यस्, शस् , लुप्, लुभ्, सह्, वृत, ऋध्, गृध्, घृष्, छृद्, तृद्, मृष् 1 P वृध्, वृष्, इष् 6 P, प्रुष, रिष्, रुष्, अंच्, वंच् दंभ्, स्तंभ् 5 9 P, भ्रंश्, भ्रंस्, ध्वंस्, स्रंभ्, स्रंस् and शंस्.

Roots ending in इव् change it to यू before त्वा without intermediate इ.

Roots of the 8th conjugation and the root खन् drop the final nasal before त्वा and सन् and खन् lengthen the penultimate अ.

Regarding roots ending in अम् section 438 holds good before त्वा also, but the roots अम् and दम् take इ necessarily and the roots कम् and क्रम् have a third form कामयित्वा snd क्रंत्वा respectively.

The penultimate nasal of the roots noted above is dropped before त्वा without the intermediate इ and retained when they take इ. It is optionally dropped in the case of वंच् even when it takes the intermediate इ. The roots ग्रंथ्, मंथ् and श्रंथ् and लुञ्च् take इ necessarily but drop their nasal optionally.

Roots.			Gerund
क्षिव्	1 4 P	क्ष्यूत्वा	क्षेवित्वा,
ष्ठिव्	,,	ष्ठ्यूत्वा	ष्ठेवित्वा,
दिव्	4 P	द्यूत्वा	देवित्वा,
सिव्	,,	स्यूत्वा	सेवित्वा,
ऋण्	8 U	ऋत्वा	अर्णित्वा
क्षण्	,,	क्षत्वा	क्षणित्वा
क्षिण्	,,	क्षित्वा	क्षिणित्वा क्षेणित्वा
तन्	,,	तत्वा	तनित्वा
तृण्	,,	तृत्वा	तृणित्वा
घृण्	,,	घृत्वा	घृणित्वा
मन्	,,	मत्वा	मनित्वा
सन्	,,	सात्वा	सनित्वा
वन्	,,	वत्वा	वनित्वा
खन्	,,	खात्वा	खनित्वा

Roots.			Gerund
क्लम्	,,	क्लांत्वा	क्लमित्वा
भ्रम्	,,	भ्रांत्वा	भ्रमित्वा
क्रम्	,,	क्रांत्वा	क्रमित्वा क्रंत्वा
तम्	,,	तान्त्वा	तमित्वा
श्रम्	,,	श्रांत्वा	श्रमित्वा
दम्	,,	दांत्वा	दमित्वा
शम्	4 P	शांत्वा	शमित्वा
चम्	1 P	चांत्वा	चमित्वा
अम्	,,		अमित्वा
वम्	,,		वमित्वा
कम्	1 A	कांत्वा	कमित्वा कामयित्वा
क्षम	1 A 4 P	क्षांत्वा	क्षमित्वा

Roots		Gerund	
अञ्च्	1 P	अक्त्वा	अंचित्वा
वञ्च्	,,	वक्त्वा	वंचित्वा
			वाचित्वा
शंस्	,,	शस्त्वा	शंसित्वा
लुञ्च्	,,		लुंचित्वा
			लुचित्वा
ग्रुच्	,,	ग्रुक्त्वा	ग्रुचित्वा
			ग्रोचित्वा
यस्	,,	यस्त्वा	यसित्वा
घृष्	,,	घृष्ट्वा	घर्षित्वा
वृष्	,,	वृष्ट्वा	वर्षित्वा
प्रुष्	,,	प्रुष्ट्वा	प्रुषित्वा
			प्रोषित्वा
रिष्	,,	रिष्ट्वा	रिषित्वा
			रेषित्वा
मृष्	1 P	मृष्ट्वा	मर्षित्वा
दम्भ्	5 P	दब्ध्वा	दंभित्वा
स्तम्भ्	5 6 P	स्तब्ध्वा	स्तंभित्वा
भ्रंश्	1 A	भ्रष्ट्वा	भ्रंशित्वा
ध्वंस्	,,	ध्वस्त्वा	ध्वंसित्वा
स्रम्भ्	,,	स्रब्ध्वा	स्रंभित्वा
पू	,,	पूत्वा	पवित्वा
ग्रस्	,,	ग्रस्त्वा	ग्रसित्वा
सह्	,,	सोढ्वा	साहित्वा
वृत्	,,	वृत्त्वा	वर्तित्वा
वृध्	,,	वृद्ध्वा	वर्धित्वा
ग्रंथ्	9 P		ग्रंथित्वा
			ग्रथित्वा
मंथ्	1 ,,		मंथित्वा
			मथित्वा
श्रंथ्	1 P		श्रथित्वा
			श्रंथित्वा
शक्	4 U	शक्त्वा	शकित्वा
क्लिश्	4 A	क्लिष्ट्वा	क्लिशित्वा
अस्	4 P	अस्त्वा	असित्वा
लुप्	,,	लुप्त्वा	लुपित्वा
			लोपित्वा
लुभ्	,,	लुब्ध्वा	लुभित्वा
			लोभित्वा
ऋध्	,,	ऋद्ध्वा	अर्धित्वा
गृध्	,,	गृद्ध्वा	गर्धित्वा
छृद्	7 U	छृत्त्वा	छर्दित्वा
तृद्	,,	तृत्त्वा	तर्दित्वा
इष्	9 P	इष्ट्वा	एषित्वा

(451) The following Anit roots drop their final nasal before त्वा.

गम्	1 P	गत्वा
नम्	,,	नत्वा
यम्	,,	यत्वा
रम्	1 A	रत्वा
मन्	4 A	मत्वा
हन्	2 A	हत्वा

(452) Roots mentioned in Section 326 with the exception of वश्, व्यच्, and व्रश्च् take Samprasârana before त्वा. Exception 3rd to section 322 holds good before त्वा also.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
वच् 2 P	उक्त्वा	वस् 1 P	उषित्वा
स्वप् ,,	सुप्त्वा	वद् ,,	उदित्वा
वश् ,,	वशित्वा	ग्रह् 9 U	गृहीत्वा
यज् 1 U	इष्ट्वा	व्यध् 4 P	विद्ध्वा
वप् ,,	उप्त्वा	प्रच्छ 6 P	पृष्ट्वा
वह् ,,	ऊढ्वा	व्यच् ,,	व्यचित्वा
वे ,,	उत्वा	व्रश्च् ,,	व्रश्चित्वा
व्ये ,,	वीत्वा	भ्रस्ज् 6 U	भृष्ट्वा
ह्वे ,,	हूत्वा	ज्या 9 P	जीत्वा

(453) The following roots form their Gerunds irregularly:

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद् 2 P	जग्ध्वा	दा 1 3 U	दत्वा
		दे 1 A	
शास् ,,	शिष्ट्वा, शासित्वा	धा 3 U	हित्वा
अज् 1 P	वीत्वा, अजित्वा	धाव् 1 U	धौत्वा–धावित्वा
चक्ष् 2 A	ख्यात्वा, क्शात्वा	हा 3 P	हित्वा

(b) The Gerund in य.

(454) When a preposition is prefixed to a root, य is added instead of त्वा; as आदाय, अपनीय, अनुभूय, प्रमुच्य, &c.

(455) The affix य does not admit of the intermediate इ. See section 185.

(456) त् is prefixed to this य when a root ends in a short vowel, or when the radical short vowel combines with the vowel of a preposition to form a long one; examples, निश्चित्य, अनुकृत्य, प्रस्तुत्य, अधीत्य, प्रेत्य, &c.

(457) Roots ending in इव् lengthen the radical vowel; as प्रक्षीव्य, आदीव्य, निष्ठीव्य, आसीव्य, &c.

(458) Roots of the 8th conjugation ending in a nasal except सन् and the roots हन् and मन् 4 A. drop their nasal necessarily before य. Anit roots ending in म् and the roots खन्, जन् and सन्

do it optionally but the last 3 roots lengthen their vowel before य. Examples, समृत्य—विक्षत्य—प्रक्षित्य—वितत्य—प्रतृत्य—प्रघृत्य—अवमत्य—प्रमत्य—प्रवत्य—निहत्य—आगम्य—आगत्य—प्रणम्य—प्रणत्य—नियम्य—नियत्य—विरम्य—विरत्य—उत्खाय-उत्खन्य-संजाय-संजन्य, &c.

(459) Roots mentioned in section 326 take Samprasâraṇa before य. Examples:—प्रोच्य—प्रसुप्य—समिज्य—प्रत्युप्य—प्रोह्य—प्रोष्य—अनुद्य-संगृह्य—आविध्य—आपृच्छ्य—प्रभृज्ज्य—आहूय-संविच्य—संवृश्च्य—उच्छूय, &c.

(460) The roots वे and ज्या do not take Samprasâraṇa; and व्ये takes it optionally when preceded by परि and सम्; as प्रवाय, प्रज्याय, प्रव्याय, परिवीय or परिव्याय, and संव्याय or संवीय.

(461) Section 23 (a) holds good before य; as प्रकीर्य, निगीर्य, अनुजीर्य, उत्तीर्य, विदीर्य, प्रपूर्य, संवूर्य, विशीर्य, विस्तीर्य, &c.

(462) Penultimate nasal is generally dropped; as प्रशस्य, व्यज्य, निबध्य, विभज्य, उन्मथ्य, &c.

(463) The following roots form their Gerund in य irregularly :—

Roots		Gerund	Roots		Gerund
अद्	—	प्रजग्ध्य,	क्षि	—	प्रक्षीय
अज्	—	संवीय	जागृ	—	प्रजागर्य
शास्	2 P—	अनुशिष्य	शी	—	निशय्य
मे	6 A—	निमाय, निमित्य	मि	5 U—	संमाय
ली	4 A—	विलीय, विलाय	दी	4 A—	प्रदाय
मी	9 U—	प्रमाय			

(464) The Vikarana अय of the 10th conjugation and Causals is dropped before the affix य except in the case of its being immediately preceded by a prosodially short syllable; as उत्तोल्य, विभूष्य, प्रक्षाल्य, but विरचय्य, प्रकथय्य; प्रबोध्य, विकार्य, आनाय्य, अपगमय्य, &c.

(465) अय is optionally retained in the Causal base of the root आप्; as प्राप्य or प्रापय्य.

(466) The final अ of the Desiderative bases is dropped before य; as विजिगिष्य, प्रबुबोधिष्य, &c.

(467) Frequentative bases in य drop the य when preceded by a consonant but they drop only the final अ when preceded by a vowel; as प्रबोबुध्य, प्रबोभूय्य, &c.

(c) The Gerund in अम्.

(468) The affix अम् is added to a root or to a Derivative verbal base which generally undergoes the same changes as take place before the third person singular termination of the Passive Aorist (see section 351 and 352), Examples:—चायम् 'having gathered,' लावम् 'having cut,' गमम् or गामम् 'having caused to go.'

The Infinitive.

(469) The Infinitive of purpose is formed by adding तुम् to a root or a Derivative verbal base which undergoes the same changes as take place before the ता of the Periphrastic Future.

Roots	Gerund
ख्या —	ख्यातुं
दरिद्रा —	दरिद्रितुं
जि —	जेतुं
मि 5 U—	मातुं
चि 10 U—	चपयितुं चयायितुं
क्री —	क्रेतुं
डी —	डयितुं
दी 1A—	दातुं
मी ,, —	मेतुं
ली 4 A 9 P-	लातुं, लेतुं
यु 9 U—	योतुं
यु 2 P—	यवितुं
ऊर्णु —	ऊर्णुवितुं, ऊर्णवितुं
धू —	धवितुं
धू 6 P—	धुवितुं

Roots	Gerund
सू 2 4 A —	सोतुं, सवितुं
हृ —	हर्तुं
कॄ 6 P 9 U-	करितुं, करीतुं
जागृ —	जागरितुं
छो —	छातुं
कथ् 10 U. -	कथयितुं
क्षल् ,, —	क्षालयितुं
इष् 6 P —	एषितुं, एष्टुं
कुष् —	कोषितुं
कुष् with निस्-	निष्कोषितुं निष्कोष्टुं
ऋत् —	अर्तितुं ऋतीयितुं
कित् --	चिकित्सितुं
कम् --	कमितुं, कामयितुं
जभ् --	जंभितुं

Root		Gerund
प्रच्छ्	—	प्रष्टुं
नश्	—	नाशितुं, नंष्टुं
मस्ज्	—	मंक्तुं
भ्रस्ज्	—	भ्रष्टुं, भर्ष्टुं
त्यज्	—	त्यक्तुं
मृश्	—	म्रष्टुं, मर्ष्टुं
गुह्	—	गूहितुं, गोढुं
मुह्	—	मोहितुं, मोग्धुं मोढुं
वह्	—	वोढुं

Roots		Gerund
रुह्	—	रोढुं
सह्	—	सहितुं, सोढुं
स्निह्	—	स्नेहितुं, स्नेग्धुं स्नेढुं
अज्	—	वेतुं, आजितुं
लुभ्	—	लोब्धुं लोभितुं
शक्	4U—	शकितुं, शक्तुं
बुध्	Caus-	बोधयितुं
	Desi.—	बुबोधिषितुं
	Atm. freq.—	बोबुधितुं

CHAPTER XVIII.

Dhâtupâtha.

The list of roots as given by Paṇini in the order of conjugations is only arranged here alphabetically and certain general forms as well as almost all irregular and noteworthy ones in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods have been given under each root in the series of Active, Passive, Causal Desiderative and Derivative groups.

Note the following technical indicatory letters used with each root by Paṇini to show the peculiarities explained below in each case:—

अ except in the case of the roots of the 10th conjugation is used to avoid the misapprehension of roots resulting from the rules of sandhi; as पठ व्यक्तायां वाचि। अन्यथा पड्व्यक्तायां वाचीत्येवं स्यात्। अ helps here to show whether the root is पट् or पड् by avoiding the combination of ट् and व्.

अ in the case of the roots of the 10th conjugation shows that the penultimate vowel remains unchanged; as in the case of कथ्, मृग्, सूच्, &c. see section 238.

आ indicates that the past passive and active participles formed from the root do not take the augment इ and that when the participles are used impersonally or when they import the sense of ‘ beginning to perform the action or to undergo the state ” expressed by them, they take इ optionally; as ञि–मिदा स्नेहने, here मिद् 1 A. though Set, does not take इ and has मिन्न, मिन्नवत् as its past participles. In the latter sense, however, मिद् forms as मिन्न or मेदित, मिन्नवत् or मेदितवत्.

इ points out that न् (नुम्) is inserted before the final consonant of a root; as वदि अभिवादन—स्तुत्योः here वदि is equal to वन्द्.

इर् shows that the root takes the second variety of the Aorist optionally; श्च्युतिर् क्षरणे । The root श्च्युत् takes II or V varieties; as अश्च्युतत् or अश्च्योतीत्.

ई indicates that the root does not take the augment इ in the case of past passive and active participles formed from it; as चिती संज्ञाने । चित् 1 P. though Set, forms its participles, as चित्त, चित्तवत्.

उ points out that the root takes the augment इ optionally before the termination त्वा of the gerund; as शमु उपशमे । The root शम् forms its gerund in त्वा as शमित्वा or शांत्वा.

ऊ shows that the root is Wet; as गुपू रक्षणे. The root गुप् is Wet.

ऋ indicates that the penultimate vowel of the root is not to be shortened in III variety of the Aorist; as चकासृ दीप्तौ । The root चकास् has अचचकासत्, see exception 1 to Section 235 e.

ऌ points out that the root takes II Variety of the Aorist; as गम्ऌ गतौ । The root गम् takes II Variety.

ए indicates that the radical vowel does not take Vriddhi in V Variety of the Aorist; as कटे वर्षावरणयोः । The root कट् has अकटीत्. See exception to section 290.

ओ shows that the root forms its past passive and active participles in न and नवत् instead of in त and तवत्; as भुजो कौटिल्ये. The root भुज् 6 P. forms its participles as भुग्न, भुग्नवत्

क् ण् प् These letters are used to show that roots belong to different padas or different conjugations as ओ-हा-क् त्यागे; ओ-हा-ङ् गतौ. दा-ण् दाने. दा-प् लवने. हा 3 A; हा 3 P; दा 1 P; दा 2 P; &c.

ङ् or अनुदात्तस्वर which is indicated by a stroke given at the foot of the last vowel of a root shows that the root is exclusively Atmanepadi; as गुङ् अव्यक्ते शब्दे. वदि॒ आभिवादनस्तुत्योः The roots गु I conjugation and वन्द् are Atmanepadi.

ञ् or स्वरितस्वर which is indicated by a stroke given upwards of the last vowel of a root shows that the root is Ubhayapadi; as चिञ चयने । दिश॑ अतिसर्जने । चि and दिश् are Ubhayapadi.

ञि indicates that the past passive participle ending in त is also used in the sense of the present tense; as ञि-क्ष्विदा स्नेहन-मोचनयोः । क्ष्विण्ण changed or changing only.

ट shows that the feminine of the nouns derived from the root is formed by long ई; धेट् पाने । The feminine of स्तनंधयः is स्तनंधयी.

टु indicates that the root forms an abstract noun by the termination अथु (अथुच्) as टु-नदि समृद्धौ, आनंदथु is the abstract noun from नन्द्.

डु shows that the root forms an abstract noun by the termination त्रि. म is added on to त्रि in the sense of 'being prepared,' as डु-कृ-ञ् करणे । कृत्रिम from कृ.

ष् shows that the root forms an abstract noun in feminine by the termination अ (अङ्) and then by आ (टाप्); as जॄष् वयोहानौ । जरा from जॄ.

अक् (Set) 1 P. कुटिलायांगतौ, to move tortuously; Act. अकति, आक, अकितास्मि, अकिष्यति, आकीत्, अक्यासं, Pass. अक्यते, अकिष्यते आकि, Caus. अकयति–ते आचिकत्–त, Desid. अचिकिंषति- Deri. अकित, अकितुं, अकित्वा, आकिवस्.

अक्ष् (अक्षू–Wet) 1 P. व्याप्तौ, to pervade; to reach; to accumulate Act. अक्षति, आनक्ष, आनक्षिथ or आनष्ठ, अक्षितास्मि, अष्टास्मि, अक्षिष्यति–अक्ष्यति, आक्षीत्, आक्षिष्टां or आष्टां, अक्ष्यासं, Pass. अक्ष्यते, अक्षिष्यते or अक्ष्यते, आक्षि, आक्षिषातां or आक्षातां, Caus. अक्षयति–ते, आचिक्षत्–त, Desid. अचिक्षिषति or आचिक्षति, Deri. अष्ट, अक्षितुं or अष्टुं, अक्षित्वा or अष्ट्वा, अक्षत् or अक्ष्णुवत्, अक्षिष्यत् or अक्ष्यत्, आनक्ष्वस्.

अग् (Set) 1 P कुटिलायांगतौ to wind; to go.

अंक् (अकि-Set) 1 A लक्षणे to mark अंकते, आनंके, अंकिताहे, अंकिष्यते, आंकिष्ट, आंकिष्यत, अंकिषीय, Pass. अंक्यते, अंकिष्यते, आंकि Desid. अंचिकिषते Deri. अंकित, अंकितुं, अंकित्वा, आनंकान

अंग् (अगि-Set) 1 P गतौ to go अंगति, आनंग.

अंघ् (अघि-Set) 1 A गत्याक्षेपे । मघिकैतवेच । to go; to hasten; to begin; to blame; to gamble.

अच् (अचु-Set) 1 U गतौ याचनेच to go; to request अचति-ते, आच-चे, अचितास्मि-हे, अचिष्यति-ते, आचीत्—आचिष्ट, अच्यासं, अचिषीय. Pass. अच्यते, अचिष्यते, आचि, Caus. आचयति-ते आचिचत्-त, Desid. अचिचिषति-ते, Deri. अक्त, आचितुं, अचित्वा अचत्, अचिष्यत्, आचिवस्.

अज् (Set) 1 P गति–क्षेपणयोः । to go; to drive; to throw. (वी is optionally substituted in non-conjugational tenses). विवाय, विवयिथ or विवेथ; वेतास्मि, वेष्यति, अवेष्यत्, अवैषीत्, वीयासं Pass. वीयते, वेष्यते or वायिष्यते, अवायि Caus. वाययति-ते अवीवयत्-त Desid. अजिजिषति or विवीषति, Deri. अजित or वीत, अजितुं or वेतुं, अजित्वा or वीत्वा, अजत्, अजिष्यत् or वेष्यत्, विवीवस्, other optional forms are similar to those of अच्.

अंच् (अचि-अञ्चु, Set) 1 U अव्यक्ते शब्दे । गतौ याचनेच, to speak indistinctly; to go; to request; to bend. अंचति-ते, आनंच-चे, अंचितास्मि-हे, अंचिष्यति-ते, आंचीत्-आंचिष्ट, अच्यासं-अंचिषीव Pass. अच्यते-अंचिष्यते, आंचि Caus. अंचयति-ते, आंचिचत्-त, Desid. अंचिचिषति Deri अक्त or अक्न, अंचितुं, अक्त्वा, आंचिवस्.

अंच् (अञ्चु-Set) 1 P. पूजायाम्, to worship; to honour or to revere. Ben. अंच्यासं Pass अंच्यते P. P. अंचित Ger. अंचित्वा Per. P. आनंचवस् all other forms are the same as अंच् above.

अट् (Set) 1 P गतौ. to wander.

अट्ट् (अट्ट) 1 A. अतिक्रम-हिंसयोः । to trangress; to kill; अट्टते, आनट्टे, अट्टिताहे, अट्टिष्यते, आट्टिष्ट, अट्टिषीय, Pass. अट्ट्यते, अट्टिष्यते, आट्टि, Caus. अट्टयति-ते, Desid. अटिट्टिषते, अट्टिटिषते, अतिट्टिषते, Deri. आट्टित, अट्टितुं, आट्टित्वा.

अठ् (Set) 1 P. गतौ to go.

अंठ् (अठि-Set) 1 A. गतौ. to go.

अड् (Set) 1 P. उद्यमे. to exert; to try.

अड्ड् (Set) 1 P. अभियोगे to join; to attack; to explain the sense of; to sue; to exert.

अण् (Set) 1 P. शब्दे. to utter a voice, to sound.

अत् (Set) 1 P. सातत्यगमने. to go constantly; to obtain (mostly Vedic) Deri. अतित or अत्त.

अंत् } अति-Set }
अंद् } अदि-,, } 1 P. बंधने to bind.

अंब् (अबि-Set) 1 P. गतौ to go.

अंब् } अबि Set }
अंभ् } अभि-,, } 1 A. शब्दे to sound.

अभ्र् (Set) 1 P. गतौ. to go, to wander about.

अम् (Set) 1 P. गत्यादिषु to go; to sound, to wait upon. Deri. आंत or अमित.

अय् (अय Set) 1 A. गतौ to go.

अर्घ् (Set) 1 P. मूल्ये. to be worth; to cost. Act. अर्घति. आनर्घ. अर्घितास्मि. अर्घिष्यति. आर्घीत्. अर्घ्यासं Pass. अर्घ्यते. अर्घिष्यते. आर्घि. Caus. अर्घयति-ते. आर्जिघत्-त. Desid. अर्जिघिषति Deri. अर्घित. अर्घितुं. अर्घित्वा. आनर्घ्वस्.

अर्च् (Set) 1 U पूजायाम्. to worship; to honour; to shine; to praise (Vedic). Act. अर्चति-ते, आनर्च-चे. अर्चितास्मि-हे, अर्चिष्यति-ते. आर्चीत्—आर्चिष्ट. अर्च्यासं--अर्चिषीय. Pass. अर्च्यते अर्चिष्यते आर्चि. Caus. अर्चयति-ते. आर्चिचत्-त. Desid. अर्चिचिषति-ते. Deri. अर्चित. अर्चितुं. अर्चित्वा. आनर्च्वस्.

अर्ज् (Set) 1. P. अर्जने. to procure; to earn.

अर्द् (Set) 1 P. गतौ याचनेच. to go; to beg or request; Deri. अर्दित, समर्ण solicited. अभ्यर्ण near, proximate, close, drawing near (of time).

अर्ब् (Set) 1 P. गतौ to go, to injure, to kill.

अर्व् (Set) 1 P. हिंसायाम्. to kill.

अर्ह् (Set) 1 P. पूजायाम् योग्यत्वेच. to worship; to deserve. Desid, अर्जिहिषति Deri. अर्हत्. आनर्ह्वस्.

अल् (Set) 1 U. भूषण—पर्याप्ति—वारणेषु. to adorn; to be competent or able; to ward off. Act. अलति-ते. आल-ले. अलितास्मि-हे, अलिष्यति-ते. आलीत्-आलिष्ट. अल्यासं—अलिषीय. Pass. अल्यते. अलिष्यते. आलि. Caus. आलयति-ते. आलिलत्-त, Desid. अलिलिषति-ते. Deri. अलित. अलितुं. अलित्वा. अलत. अलिष्यत्, आलिवस्.

अव् (Set) 1 P. रक्षण—गति-कांति--प्रीति--तृप्त्यवगम-प्रवेश-श्रवण–स्वाम्यर्थ—याचन —क्रियेच्छा—दीप्त्यवाप्त्यालिंगन—हिंसा —दान—भाग—वृद्धिषु। to protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to take, to be, to grow. Deri. अवित or ऊत.

अष् } अष॑—Set } 1 U. गति-दीप्त्यादानेषु, to go, to shine, to receive.
अस् } अस॑-- ,, }

अंह (अहि–Set) 1 A. गतौ, to go.

आंछ् (आछि–Set) 1 P. आयामे, to lengthen, to stretch, to make straight. Act. आंछति. आंछ. (according to some आनंछ) आंछितास्मि. आंछिष्यति. आंछीत्. आंछिष्यत् आंछ्यासं Caus. आंछयति–ते Desid. आंचिछिषति. Deri. आंछित. आंछितुं. आंछित्वा.

इ (Anit) 1 P. गतौ to go. Act. अयति, इयाय. इययिथ. इयेथ. एतास्मि. एष्यति. ऐष्यत्. ईयासं. Pass. ईयते. एष्यते or आयिष्यते. आयि, Caus. आययति–ते. आयियत्–त. Desid. इयीषति. Deri- इत. एतुं, इत्वा, उदित्य. अयत्. एष्यत्, ईयिवस्.

इख् (Set) 1 P. गतौ. to go, to move. Act. एखति. इयेख. एखितास्मि. एखिष्यति. ऐखीत्. ऐखिषं. इख्यासं Pass. इख्यते. एखिष्यते. ऐखि. Caus. एखयति–ते. ऐचिखत्–त Desid. एचिखिषति, Deri. इखित. एखितुं. एखित्वा. ईखिवस्.

इंख् (इखि Set) 1 P. गतौ. to go, to move. Act. इंखति, ऐंखत्. इंखांचकार—आस—बभूव. इंखितास्मि इंखिष्यति. ऐंखीत्. इंख्यासं. Pass. इंख्यते. इंखिष्यते. ऐंखि। Caus. इंखयति–ते, ऐंचिखत्–त, Desid. इंचिखिषति. Deri. इंखित. इंखितुं. इंखित्वा.

इंग् (इगि-Set) 1 P. गतौ to go, to move.

इट् (Set) 1 P. गतौ to go.

इंद् (इदि Set) 1 P. परमैश्वर्ये; to have superhuman faculties, to be powerful.

इन्व् (इवि Set) 1 P. व्याप्तौ. to pervade; to please; to be satisfied.

ई (Anit) 1 P. गतौ. to go, forms like इ 1 P. Perf. अयांचकार–आस–बभूव. Deri. ईत. ईत्वा. अयांचकृवस्.

ईक्ष् (ईक्ष–Set) 1 A. दर्शने to see. Act. ईक्षते. ऐक्षत. ईक्षांचक्रे. ईक्षिताहे. ईक्षिष्यते. ऐक्षिष्यत. ऐक्षिष्ट. ईक्षिषीय। Pass. ईक्ष्यते. ईक्षिष्यते. ऐक्षि. Caus. ईक्षयति—ते. ऐचिक्षत्–त. Desid. ईचिक्षिषते Deri. ईक्षित. ईक्षितुं. ईक्षित्वा. अपेक्ष्य. ईक्षमाण. ईक्षिष्यमाण. ईक्षांचक्राण.

ईख्
ईंख् } ईखि (Set) 1 P. गतौ. to go.

ईज् (ईज–Set) 1 A. गति—कुत्सनयोः. to go; to censure, to blame.

ईर्. (Set) 1 P. गतौ. to go. Act. ईरति. ईरांचकार. ईरितास्मि—ईरिष्यति. ऐरिष्यत्. ऐरीत्. ईर्यासं. Pass. ईर्यते. ईरिष्यते. ऐरि. Caus. ईरयति—ते. Desid. ईरिरिषति. Deri. ईरित. ईरितुं. ईरित्वा. ईरांचकृवस्.

ईर्ष्य् } (Set) 1 P. ईर्ष्यार्थौ to envy.
ईर्क्ष्य् }

ईष् (ईष–Set) 1 A. गति—हिंसा—दर्शनेषु to escape; to kill, to see

ईष् (Set) 1 P. उञ्छे to glean.

ईह् (ईह–Set) 1 A. चेष्टायाम् to endeavour. to obtain, to aim at to wish. Act. ईहते. ऐहत. ईहांचक्रे. ईहिताहे. ईहिष्यते. ऐहिष्यत. ऐहिष्ट. ईहिषीय. Pass. ईह्यते. ईहिष्यते. ऐहि. Caus. ईहयति–ते. ऐजिहत–त Desid. ईजिहिषते Deri. ईहित. ईहितुं. ईहित्वा. ईहमान. ईहिष्यमाण. ईहांचक्राण.

उ (उङ्–Anit) 1 A. शब्दे to utter a voice; to sound. अवते. ऊवे. ओतास्मि. ओष्यते. औष्यत. औष्ट Deri. उत. ओतुं.

उक्ष् (Set) 1 P. सेचने. to sprinkle; to wet, Act. उक्षति. औक्षत. उक्षांचकार. उक्षितास्मि. उक्षिष्यति. औक्षिष्यत. औक्षीत्. उक्ष्यासं Pass उक्ष्यते. उक्षिष्यते औक्षि. Caus. उक्षयति–ते. औचिक्षत्–त Desid. उचिक्षिषति. Deri. उक्षित. उक्षितुं. उक्षित्वा. प्रोक्ष्य. उक्षांचकृवस्.

उख् (Set) 1 P. गतौ. to go, Act ओखति. औखत. उवोख. ओखितास्मि. औखिष्यत्. औखीत्. उख्यासं Pass. उख्यते. ओखिष्यते. औखि Caus. औखयति–ते, औचिखत्–त Desid. ओचिखिषति Deri. उखित or ओखित. ओखितुं. ओखित्वा. ऊखिवस्.

उंख् (उखि–Set) 1 P. गतौ to go. Act. उंखति. औंखत्. उंखांचकार–आस–बभूव. उंखितास्मि. उंखिष्यति. औंखिष्यत्. औंखीत. उंख्यासं. Pass. उंख्यते. उंखिष्यते. औंखि Caus. उंखयति–ते. औंचिखत्–त Desid. उंचिखिषति Deri. उंखित. उंखितुं. उंखित्वा. उंखांचकृवस्.

उच्छ् (उच्छी–Set) 1 P. विवासे to dwell abroad; to retire. Act. उच्छति, उच्छांचकार—आस—बभूव. उच्छितास्मि. उच्छिष्यति. औच्छिष्यत्. औच्छीत्. उच्छयासं Desid. उचिच्छिषति Deri. उष्ट, उच्छित्वा. उच्छितुम्.

उञ्छ् (उञ्छि–Set) 1 P. उञ्छे to glean.

उठ् (Set) 1 P. उपघाते to knock down.

उर्द् (उर्दँ–Set) 1 A. माने क्रीडायांच, to measure; to play; to taste; to grant; to be cheerful. Act. उर्दते. उर्दांचक्रे. उर्दिताहे. उर्दिष्यते. और्दिष्यत. और्दिष्ट. उर्दिषीय Pass. उर्द्यते. और्दि Caus. उर्दयति-ते. और्दिदत्-त Desid. उर्दिदिषते Deri. उर्दित. उर्दितुं. उर्दित्वा. उर्दांचक्राण.

उर्व् (उर्वी—Set) 1 P. हिंसायाम्, to kill or hurt उर्वति उर्वांचकार—आस्-बभूव. उर्वितास्मि. उर्विष्यति. और्विष्यत्. और्वीत्. उर्व्यासं.

उष् (Set) 1 P. दाहे, to burn. उवोष. ओषांचकार—आस—बभूव Caus. Aor. औषिषत्–त Desid. ओषिषिषति Deri. ओषित or उषित or उष्ट. ओषांचकृवस्, ऊषिवस्.

उह् (उहिर्–Set) 1 P. अर्दने to hurt or kill, Aor. औहीत् or औहत्.

ऊठ् (Set) 1 P उपघाते to knock down.

ऊय् (ऊयी Set) 1 A. तंतुसंताने, to weave; to sew. Act. ऊयते, औयत. ऊयांचक्रे. ऊयिताहे. ऊयिष्यते. औयिष्येत. औयिष्ट. ऊयिषीय Pass. ऊय्यते. औयि Caus. ऊययति–ते. औयियत्–त Desid. ऊयियिषते, Deri. ऊत. ऊयमान. ऊयिष्यमाण. ऊयांचक्राण.

ऊष् (Set) 1 P. रुजायाम्, to be ill. Act. ऊषति. औषत्. ऊषांचकार–आस–बभूव ऊषितास्मि. ऊषिष्यति. औषिष्यत्. औषीत्. ऊष्यासं Pass. ऊष्यते. ऊषिष्यते औषि. Caus. ऊषयति-ते. औषिषत्-त Deri. ऊषिषिषति Desid. ऊषित. ऊषित्वा. ऊषितुं. ऊषांचकृवस्.

ऊह् (ऊहँ-set) 1. A. वितर्के to conjecture, to infer, to guess; to note; to expect; to reason. (With any preposition U.) ऊहते-ति. औहत-त्. ऊहांचक्रे-चकार. ऊहिताहे-स्मि. ऊहिष्यते-ति. औहिष्यत-त्. औहिष्ट-औहीत्. ऊहिषीय-ऊह्यासं Pass. ऊह्यते. ऊहिष्यते. औहि Caus. ऊहयति-ते. औजिहत्-त Desid. ऊजिहिषते—ति Deri. ऊहित. ऊहितुं. ऊहित्वा. समूह्य. ऊहांचक्राण-चकृवस्.

ऋ (Anit) 1 P. गतिप्रापणयोः to go; to acquire; Act. ऋच्छति. आर्छत्. आर. आरिथ. अर्तास्मि. अरिष्यति, आरिष्यत्. आर्षीत्. अर्यासं

Pass अर्यते. आरि Caus. अर्पयति-ते. आर्पिपत्-त Desid. अरिरिषति Freq. अरार्यते Deri. ऋत (also ऋणं debt). अर्तुं. ऋत्वा. समृत्य. ऋच्छत्. अरिष्यत्. आरिवस्.

ऋज् (ऋज॒ Set) 1 A. गति—स्थानार्जनोपार्जनेषु to go; to stand; to gain, to acquire; to be healthy. Act. अर्जते. आनृजे. अर्जिताहे. अर्जिष्यते. आर्जिष्यत. आर्जिष्ट. आर्जिषीय. Pass ऋज्यते. अर्जिष्यते. आर्जि. Caus. अर्जयति-ते. आर्जिजत्-त Desid. अर्जिजिषते Deri. ऋजित, अर्जितुं. अर्जित्वा. आनृजान.

ऋंज् (ऋजि॒ Set) 1. A. भर्जने, to fry. Act. ऋंजते. ऋंजांचक्रे—आस—बभूव. ऋंजिताहे. ऋंजिष्यते. भार्ञ्जिष्यत. आर्ञ्जिष्ट, ऋंजिषीय Caus. ऋंजयति-ते Deri. ऋजित. ऋंजितुं. ऋंजित्वा.

ऋत् (Set-a sautra root) 1 A. (in the non-conjugational tenses P. when without ईय्.) जुगुप्सायांकृपायांच, to reproach, to pity, to go, to rival; to have power. Act. ऋतीयते. आर्तीयत. ऋतीयांचक्रे or आनर्त. ऋतीयिताहे or अर्तितास्मि. ऋतीयिष्यते or अर्तिष्यति, आर्तीयिष्यत or आर्तिष्यत्, आर्तीयिष्ट or आर्तीत्- ऋतीयिषीय or ऋत्यासं Pass ऋत्यते or ऋतीय्यते. ऋतीयिष्यते or अर्तिष्यते. आर्ति or आर्तीयि Caus. अर्तयति-ते, ऋतीययति-ते. आर्तितत्—त or आर्तितीयत्-त. Desid. ऋतितीयिषते or अर्तितिषति Deri ऋतित or ऋतीयित, अर्तितु or ऋतीयितुं. अर्तित्वा or ऋतीयित्वा ऋतीयांचक्राण or आनृत्वस् .

ऋश् (a sautra root-Set) 1 P. हिंसायांगतौच to kill; to go; Act. अर्शति. आनर्श. अर्शितास्मि. अर्शिष्यति. आर्शिष्यत्. आर्शीत्. ऋश्यासं Pass ऋश्यते, अर्शिष्यते. आर्शि Caus. अर्शयति-ते आर्शिशत्—त । Desid. अर्शिशिषति Deri. ऋशित. अर्शितुं. अर्शित्वा.

एज् (एजृ-Set) 1 P. कंपने to tremble or shake. Act, एजति. एजांचकार. एजितास्मि. एजिष्यति. ऐजिष्यत्. ऐजीत्. एज्यासं Pass. एज्यते एजिष्यते. ऐजि Caus. एजयति—ते, ऐजिजत्--त. Desid. एजिजिषति Deri. एजित. एजितुं. एजित्वा. एजांचकृवस्

एज् (एजृ॒-Set) 1. A. दीप्तौ to shine. Act. एजते. ऐजत. एजांचक्रे. एजिताहे. एजिष्यते. ऐजिष्यत. ऐजिष्ट. एजिषीय Desid. एजिजिषते Deri. एजमान. एजिष्यमाण. एजांचक्राण.

एट् (एट-Set) 1 A. विबाधायाम् to annoy; to oppose.

एधृ (एध-Set.) 1 A. वृद्धौ. to grow; to increase, to prosper, to extend, to swell, to rise.

एषृ (एषृ-Set) 1 A. गतौ to go. Caus. Aor. ऐषिषत्—त

ओखृ (ओखृ—Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः to be dry; to be able or sufficient; to adorn; to refuse; to prevent. Act. ओखति. औखत्. ओखांचकार. ओखितास्मि. ओखिष्यति. औखिष्यत्. औखीत् ओख्यासं Pass. ओख्यते. ओखिष्यते. औखि Caus. ओखयति-ते औचिखत्-त Desid. ओचिखिषति Deri. ओखित. ओखितुं ओखित्वा, ओखांचकृवस्.

ओण्(ओणृ-Set) 1 P. अपनयने to remove; to drag along. Caus. ओणयति–ते. औणिणत्-त. Desid. ओणिणिषति.

ओलंज् (ओलजि-Set) 1. P. उत्क्षेपे to throw up. Act. ओलंजति, औलंजत्. ओलंजांचकार. ओलंजितास्मि. ओलंजिष्यति. औलंजिष्यत्. औलंजीत्. ओलंज्यासं.

ओलंड् (ओलडि—Set) 1 P. क्षेपे to throw up.

कक् (कक Set) 1 A. लौल्ये to wish; to be proud; to be unsteady; to be thirsty. Act ककते. चकके. ककिताहे. ककिष्यते. अककिष्यत. अककिष्ट. ककिषीय. Pass. कक्यते. ककिष्यते. अकाकि Caus. काकयति-ते. अचीककत्–त Desid. चिककिषते Deri. ककित. ककितुं-ककित्वा. चककान.

कख् (Set) 1 P. हसने to deride or laugh at, Act. कखति. चकाख. कखितास्मि. कखिष्यति. अकखिष्यत्. अकखीत् or अकाखीत्. कख्यासं. Pass. कख्यते. कखिष्यते. अकाखि Caus. काखयति–ते अचीकखत्. –त Desid. चिकखिषति Deri. कखित. कखितुं. कखित्वा.

कख् (कखे–Set) 1 P. हसने to deride. Aor. अकखीत् only. Caus. कखयति–ते (Pass. Aor. अकाखि or अकखि the root being घटादिः).

कग् (कगे–Set) 1 P. क्रियामात्रे to perform or do anything or act. Aor. अकगीत् only. Caus. कगयति–ते (Pass. Aor. अकागि or अकगि, The root being घटादिः).

कंक् (काकि—Set) 1 A. गतौ to go. Act. कंकते. अकंकत. चकंके. कंकिताहे. कंकिष्यते, अकंकिष्ट, कंकिषीय, Pass. कंक्यते, कांकिष्यते, अकंकि Caus. कंकयति–ते, अचकंकत्–त; Desid. चिकंकिषते, Deri. कंकित, कंकितुं, कंकित्वा, कंकमान, चकंकान,

कच् (कचु–Set) 1 A. बंधने to bind.

कच् (Set) 1 P. रवे, to cry.

कंच् (कचि—Set) 1 A. दीप्ति—बंघनयोः to shine; to bind.

कट् (कटे–Set) 1 P. वर्षावरणयोः to rain; to cover or to surround, Aor. अकटीत् only. Caus. कटयति—ते.

कट् (कटी—Set) 1 P. गतौ to go or approach. Aor. अकटीत् or अकाटीत् Caus. काटयति–ते. Deri. कट्ट.

कठ् (Set) 1 P कृच्छ्रजीवने to drag on the days of life; to live in distress.

कड् (Set) 1 P मदे to be confused; to be proud.

कड्ड् (Set) 1 P, कार्कश्ये to be harsh or rough, Aor. अकड्डीत् Caus. कड्डयति—ते.

कण् (Set) 1 P, आर्तस्वरे to cry or bewail.

कण् (Set) 1 P, गतौ, to go or approach. Caus. कणयति—ते, Aor. अचीकणत्—त or अचकाणत्—त.

कंट् (कटि Set) 1 P गतौ, to go. Act. कंटति, चकंट, कंटितास्मि, कंटिष्यति, अकंटीत्, कंट्यासं, Pass. कंट्यते, कंटिष्यते, अकंटि. Caus. कंटयति—ते, अचकंटत्—त Deri. कंटित, कंटितुं, कंटित्वा.

कंठ् (कठि-Set) 1 A. शोके, to grieve for, to miss.

कंड् (कडि–Set) 1 A. मदे, to be proud; to unhusk.

कंड् (कडि–Set) 1 P. मदे, to be proud.

कत्थ् (कत्थ–Set) 1 A. श्लाघायाम्, to praise; to boast; to flatter Caus. कत्थयति—ते, अचकत्थत्–त, Desid. चिकात्थिषते, Deri. विकत्थ्य, चकत्थान.

कद् (Set) 1 A. वैक्लव्ये, to be confounded, to grieve. Caus. कदयति—ते.

कन् (कनी—Set) 1 P. दीप्ति—कांति—गतिषु, to shine; to love; to wish; to go; Vedic (to be contented), P. P. कांत.

कंद् (कदि–Set) 1 P. आह्वाने–रोदनेच । to call; to shed tears.

कंद् (कादि—Set) 1 A. वैक्लव्ये—वैकल्येच, to be confounded; to grieve.

कब् (कबृ—Set) 1 A. वर्णे । to colour, Aor. Caus. अचकाबत्—त.

कम् (कमु—Set) 1 A. कांतौ । to love; to long for; to have intercourse with; to value highly. Act. कामयते, अकामयत, चकमे or कामयांचक्रे, कमिताहे or कामयिताहे, कमिष्यते or कामयिष्यते, अकमिष्यत or अकामयिष्यत, अचीकमत or अचकमत, कामिषीय or कामयिषीय. Pass. कम्यते or काम्यते, कमिष्यते or कामिष्यते or कामयिष्यते, अकामि, अकमिषि or अकामिषि or अकामयिषि. Caus. कामयति—ते, अचीकमत्—त or अचकमत्—त, Desid. चिकमिषते or चिकामयिषते, Deri. कांत, काम्य, कमितुं or कामयितुं, कांत्वा or कमित्वा or कामयित्वा, कामयमान, चकमान or कामयांचक्राण.

कंप् (कपि—Set) 1 A. चलने । to shake or tremble. Caus. कंपयति, Caus. Aor. अचकंपत्.

कंब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

कर्ज् (Set) 1 P. व्यथने । to pain. Act. कर्जति, चकर्ज, कर्जितास्मि, कर्जिष्यति, अकर्जिष्यत्, अकर्जीत्, कर्ज्यासं. Pass. कर्ज्यते, कर्जिष्यते, अकर्जि. Caus. कर्जयति—ते. Desid. चिकर्जिषति. Deri. कर्जित, कर्जितुं, कर्जित्वा.

कर्द् (Set) 1 P. कुत्सितेशब्दे । to rumble ; to caw.

कर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go or approach.

कर्व् (Set) 1 P. दर्पे । to be proud, to boast.

कल् (कल—Set) 1 A. शब्द—संख्यानयोः । to sound; to count.

कल्ल् (कलु—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to sound indistinctly.

कव् (कवृ—Set) 1 A. स्तुतौवर्णनेच। to praise; to describe, to compose a poem; Caus. Aor. अचकावत्—त.

कश् (Set) 1 P. शद्बे। to sound.

कष् (Set) 1 P. हिंसायाम्, निष्पीडनेघर्षणेच। to kill or injure; to try on a touchstone; to rub. P. P. कषित, also कष्ट painful.

कस् (Set) 1 P. गतौ। to go.

कांक्ष् (कांक्षि—Set) 1 P. (epic Atm. also) कांक्षायाम्। to desire or long for. Act. कांक्षति, चकांक्ष, कांक्षितास्मि, कांक्षिष्यति, अकांक्षीत्, कांक्ष्यासं. Pass. कांक्ष्यते, कांक्षिष्यते, अकांक्षि. Caus. कांक्षयति—ते, अचकांक्षत्—त. Desid. चिकांक्षिषति. Deri. कांक्षित, कांक्षितुं, कांक्षित्वा, चकांक्ष्वस्.

कांच् (कांचि—Set) 1 A. दीप्ति—बंधनयोः। to shine; to bind. Act. कांचते, चकांचे, कांचिताहे, कांचिष्यते, अकांचिष्ट, कांचिषीय, Pass. कांच्यते, कांचिष्यते, अकांचि. Caus. कांचयति-ते, अचकांचत्-त. Desid. चिकांचिषते. Deri. कांचित, कांचितुं, कांचित्वा.

काश् (काशृ—Set.) 1 A. दीप्तौ। to shine. Act. काशते, चकाशे, काशिताहे, काशिष्यते, अकाशिष्ट, काशिषीय. Pass. काश्यते, काशिष्यते, अकाशि. Caus. काशयति—ते, अचकाशत्—त. Desid. चिकाशिषते. Deri. काशित, काशितुं, काशित्वा, प्रकाश्य, काशमान, चकाशान.

कास् (कासृ—Set) 1 A. शद्बकुत्सायाम्। to cough. Perf. कासांचक्रे. Deri. कासमान, कासांचक्राण.

किट् (Set) 1 P. त्रासे गतौच। to fear; to frighten; to go or approach. Act. केटति, चिकेट, केटितास्मि, केटिष्यति, अकेटीत्, किट्यासं Pass. किट्यते, केटिष्यते, अकेटि. Caus केटयति—ते, अचीकिटत्-त. Desid चिकेटिषति, Deri. किटित, केटितुं, केटित्वा.

कित् (Set) 1 P. or A. निवासे-संशये-रोगापनयनेच। to live; to heal or cure; to doubt. Act. चिकित्सति—ते, चिकित्सांचकार-चक्रे, चिकित्सितास्मि-हे, चिकित्सिष्यति-ते, अचिकित्सीत्-अचिकित्सिष्ट, चिकित्स्यासं, चिकित्सिषीय. Pass. चिकित्स्यते, चिकित्सिष्यते, आचिकित्सि. Caus. चिकित्सयति-ते, आचिकित्सत्-त. Desid. चिकित्सिषति-ते Deri. चिकित्सित, चिकित्सितुं. चिकित्सित्वा, चिकित्सांचकृवस्-चक्राण.

कित् (Set) 1 P. इच्छायाम् । to desire.

कील् (Set) 1 P. बंधने । to bind; to fit. Act. कीलति, चिकील, कीलितास्मि, कीलिष्यति, अकीलीत्, कील्यासं. Pass. कील्यते, कीलिष्यते, अकीलि. Caus. कीलयति-ते, आचिकीलत्-त. Desid. चिकीलिषति. Deri. कीलित, कीलितुं, कीलित्वा चिकील्वस्.

कु (कुङ्—Anit.) 1 A. शद्बे । to sound. Act. कवते, चुकुवे, कोताहे, कोष्यते, अकोष्ट, कोषीय. Pass. कूयते, कोष्यते or काविष्यते, अकावि, अकोषि or अकाविषि. Caus. कावयति-ते, अचूकवत्-त. Desid. चुकूषते Freq. कोकूयते. Deri. कुत, कोतुं, कुत्वा, कवमान, चुकुवान.

कुक् (कुक–Set) 1 A. आदाने । to take; to accept; to seize. Act. कोकते, चुकुके, कोकिताहे, कोकिष्यते, अकोकिष्ट, कोकिषीय. Pass. कुक्यते, कोकिष्यते, अकोकि. Caus. कोकयति-ते, अचूकुकत्-त. Desid. चुकुकिषते Deri. कुकित, कुकितुं, कुकित्वा, चुकुक्वस्.

कुच् (Set) 1 P. शद्बे तारे । संपर्चन-कौटिल्य-प्रतिष्टंभ-विलेखनेषु । to utter a shrill cry (as a bird); to contract; to bend; to be crooked; to impede; to write or delineate. Act. कोचति, चुकोच, कोचितास्मि, कोचिष्यति, अकोचीत्, कुच्यासं. Pass. कुच्यते, कुचिष्यते, अकोचि. Caus. कोचयति-ते, अचूकुचत्—त. Desid. चुकुचिषति. Deri. कुचित, कुचितुं, कुचित्वा, चुकुच्वस् .

कुज् (कुजु Set) 1 P. स्तेयकरणे । to steal. Ger. कोजित्वा or कुक्त्वा.

कुञ्च् (Set) 1 P. कौटिल्याल्पी-भावयोः । to make crooked; to bend, or curve; to lessen. Act. कुंचति, अकुंचत्, चुकुंच, कुंचितास्मि कुंचिष्यति, अकुंचीत्, कुंच्यासं. Pass. कुंच्यते कुंचिष्यते. अकुंचि. Caus. कुंचयति-ते, अचुकुंचत्-त. Desid. चुकुंचिषति. Deri. कुंचित, कुंचितुं, कुंचित्वा.

कुट् (a sautra root) 1 P. छेदने । to cut.

कुंट् (कुटि–Set) 1 P. वैकल्ये । to be lame.

कुंठ् (कुठि–Set) 1 P. प्रतिघाते-मोचने-आलस्येच । to be mutilated or blunted; to loosen; to be dull or stupid or idle.

कुंड् (कुडि–Set) 1 P. वैकल्ये । to maim or mutilate.

कुंड् (कुडि–Set) 1 A. दाहे । to burn. Act. कुंडते, चुकुंडे, कुंडिताहे, कुंडिष्यते, अकुंडिष्ट, कुंडिषीय, Pass. कुंडयते, कुंडिष्यते, अकुंडि, Caus. कुंडयाति—ते, अचुकुंडत्—त, Desid. चुकुंडिषते, Deri. कुंड़ित, कुंडितुं, कुंडित्वा.

कुत् (a sautra root) 1 P. आस्तरणे । to cover.

कुंथ् (कुथि–Set) 1 P. हिंसा–क्लेशनयोः । to hurt; to suffer pain.

कुभ् (Set) 1 P. उंदने । to wet.

कुंप् (कुपि–Set) 1 P. आच्छादने to cover; to dress;

कुंब् (कुबि–Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुंभ् (कुभि–Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुर्द् (कूर्द्–Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play. Act. कूर्दते, चुकूर्दे, कूर्दिताहे, कूर्दिष्यते, अकूर्दिष्ट, कूर्दिषीय, Pass. कूर्यते. कूर्दिष्यते, अकूर्दि, Caus. कूर्दयाति-ते, अचुकूर्दत्-त, Desid. चुकूर्दिषते, Deri. कूर्दित, कूर्दितुम्, कूर्दित्वा, कूर्दांचक्राण.

कुल् (Set) 1 P. संस्त्याने, बन्धुषुच । to collect; to be related or to behave as a kinsman; to proceed uninterruptedly; to reckon.

कुंश् (कुशि—Set) 1 P. दीप्तौ । to shine.

कुंस् (कुसि—Set) 1 P. भाषायाम् । to speak;

कूज् (Set) 1 P. अव्यक्ते शब्दे । to make any inarticulate sound; to hum; to coo; to warble. Act. कूजति, चुकूज, कूजितास्मि, कूजिष्यति, अकूजीत्, कूज्यासं Pass. कूज्यते, कूजिष्यते, अकूजि, Caus. कूजयाति-ते, अचूकुजत्-त, Desid. चुकूजिषाति, Deri. कूजित, कूजित्वा, कूजितुं.

कूल् (Set) 1 P. आवरणे to cover; to hide; to screen; to protect. to enclose.

क्लृप् or कॢप् (कॢपू–Wet) 1 A. सामर्थ्ये । to be fit for; to be able. Act, कल्पते, अकल्पत, चक्लृपे, चक्लृप्से or चक्लृपिषे, चक्लृब्ध्वे or चक्लृपिध्वे, कल्पिताहे or कल्प्ताहे or कल्प्तास्मि, कल्पिष्यते or कल्प्स्यते or

कल्प्स्यति, अकल्पिष्यत or अकल्प्स्यत or अकल्प्स्यत्, अकॢपत् or अकल्पिष्ट or अकॢप्त; अकॢपः or अकल्पिष्ठाः or अकॢप्याः, कल्पिषीय or कॢप्सीय, Pass कॢप्यते, कल्पिष्यते or कल्प्स्यते, अकल्पि, अकल्पिषि or अकॢप्सि, Caus. कल्पयति-ते, अचकल्पत्-त or अचीकॢपत्-त Desid. चिकल्पिषते or चिकॢप्सते or चिकॢप्सति, Deri. कॢप्त, कल्पितुं or कल्प्तुं, कल्पित्वा or कॢप्त्वा, प्रकल्प्य, कल्पमान, चकॢपान.

कृष् (Anit) 1 P. विलेखने । to draw; to plough; Act. कर्षति, अकर्षत्, चकर्ष, कर्ष्टास्मि or क्रष्टास्मि, कर्क्ष्यति or क्रक्ष्यति, अकर्क्ष्यत्, अक्रक्ष्यत्, अकार्क्षीत or अक्राक्षीत् or अकृक्षत्, कृष्यासं Pass. कृष्यते, कर्क्ष्यते or क्रक्ष्यते, अकर्षि, अकृड्ढ्वं or अकृक्षध्वं, Caus. कर्षयति-ते, अचीकृषत्-त or अचकर्षत्-त, Desid. चिकृक्षति, Deri. कृष्ट, कर्ष्टुं or क्रष्टुं, कृष्ट्वा, आकृष्य, चकृष्वस्.

केप् (केपृ-Set) 1 A. कंपने । to shake or tremble; Act. केपते चिकेपे, केपिताहे, केपिष्यते, अकेपिष्ट, केपिषीय, Pass. केप्यते, केपिष्यते, अकेपि, Caus. केपयति-ते, अचिकेपत्—त, Desid, चिकेपिषते, Deri. केपित, केपितुं, केपित्वा.

केल् (केलृ-Set) 1 P. चलने to shake; to sport; Act. केलति, चिकेल, केलितास्मि, केलिष्यति, अकेलीत्, केल्यासं, Pass. केल्यते, केलिष्यते, अकेलि, Caus. केलयति-ते, अचिकेलत्-त Desid. चिकेलिषति, Deri. केलित, केलितुं, केलित्वा.

कै (Anit) 1 P. शब्दे । to sound. Act. कायति, अकायत्, चकौ, चकाय or चकिय, कातास्मि, कास्यति, अकासीत्, कायासं Pass कायते, कास्यते or कायिष्यते, अकायि, अकासि or अकायिषि, Caus. कापयति-ते, अचीकपत्—त, Desid. चिकासति Deri. कात, कातुं, कात्वा, कायत्, कास्यत्, चकिवस्.

क्नथ् (Set) 1 P. हिंसायाम् to hurt, to injure, to kill.

क्नूय् (Set) 1 A. शब्दे-उन्दे च । to make a creaking sonnd; to be wet; to sink. Act. क्नूयते, अक्नूयत, चुक्नूये, चुक्नूयिध्वे-ढ्वे, क्नूयिताहे, क्नूयिष्यते, अक्नूयिष्ट, क्नूयिषीय, Pass. क्नूय्यते, क्नूयिष्यते, अक्नूयि, Caus. क्नोपयति-ते, अचुक्नूपत्—त Desid. चुक्नूयिषते, Deri. क्नूत, क्नूयितुं, क्नूयित्वा, क्नूयमान, क्नूयिष्यमाण, चुक्नूयान.

क्मर् (Set) 1 P. हूर्च्छने । to be crooked.

क्रथ् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. Act. क्रथति, चक्राथ, क्रथितास्मि, क्रथिष्यति, अक्रथीत् or अक्राथीत्, क्रथ्यासं. Pass. क्रथ्यते. क्रथिष्यते, अक्राथि or अक्राथि, Caus. क्रथयति-ते अचीक्रथत्-त, Desid. चिक्रथिषति, Deri. क्रथित, क्रथितुं, क्रथित्वा.

क्रद् (Set) 1 A. वैक्लव्ये, वैकल्येच । to be confounded, to grieve.

क्रंद् (क्रदि–Set) 1 A. वैकलव्ये-वैकल्येच to lament; to grieve; Act. क्रंदते, अक्रंदत, चक्रंदे, क्रंदिताहे, क्रंदिष्यते, अक्रंदिष्ट, क्रंदिषीय Pass. क्रंद्यते, क्रंदिष्यते, अक्रंदि, Caus. क्रंदयति-ते, अचक्रंदत-तं, Desid. चिक्रंदिषते, Deri. क्रंदित, क्रंदितुं, क्रंदित्वा, क्रंदमान, क्रंदिष्यमाण, चक्रंदान.

क्रंद् (क्रदि-Set) 1 P. आव्हाने रोदनेच to call out; to cry. Act. क्रंदति, चक्रंद, क्रंदितास्मि, क्रंदिष्यति, अक्रंदिष्यत्, अक्रंदीत्, क्रंद्यासं. Desid. चिक्रंदिषति, Deri. क्रंदत्, चक्रंद्वस् .

क्रप् (क्रपू-Set) I A. कृपायांगतौच । to pity; to go; Act. क्रपते, चक्रपे, क्रपिताहे, क्रपिष्यते, अक्रपिष्ट, क्रपिषीय, Pass. क्रप्यते, क्रपिष्यते, अक्रपि, Caus. क्रपयति-ते, अचक्रपत्-त Desid चिक्रपिषते Deri. क्रपित, क्रपितुं, क्रपित्वा.

क्रम् (क्रमु-Set) but Anit when Atmanepadi) 1 P. पाद विक्षेपे, to walk; to step; to go, to cross; to leap; to ascend. Act. क्रामति, क्रमते. अक्रामत्, अक्रमत. चक्राम, चक्रमे, चक्रमिथ, चक्रमिषे, क्रमितास्मि, क्रंताहे. क्रमिष्यति, क्रंस्यते. अक्रमीत्, अक्रंस्त, अक्रमिष्ट, अक्रंध्वं, अक्रमिषं, अक्रंसि. क्रम्यासं, क्रंसीय. Pass. क्रम्यते, क्रंस्यते, अक्रामि, Caus. क्रमयति—ते (with सम्, उत्, &c. संक्रामयति-ते, उत्क्रामयति ते.) अचिक्रमत्—त, Desid. चिक्रमिषति, चिक्रंसते, Deri. क्रांत, क्रमितुं, क्रमित्वा, or क्रांत्वा or क्रंत्वा, संक्रम्य, क्रामत , क्रममाण, क्रमिष्यत, क्रंस्यमान, चक्रण्वस्, चक्रमाण.

क्रीड् (क्रीडृ-Set) 1 P. विहारे । to amuse oneself; to play; to gamble. (with आ, अनु or परि, Atmanepadi; with सम् A. when it means 'to play' and P. when meaning "to make a noise or to creak or break ") Act. क्रीडति—ते, अक्रीडत्-त,

चिक्रीड—डे, चिक्रीडिथ-षे, क्रीडितास्मि—हे, क्रीडिष्यति—ते, अक्रीडीत्-अक्रीडिष्ट· क्रीड्यासं—क्रीडिषीय, Pass. क्रीड्यते, क्रीडिष्यते, अक्रीडि Caus. क्रीडयति-ते, अचिक्रीडत्—त Desid. चिक्रीडिषति-ते, Deri. क्रीडित, क्रीडितुं, क्रीडित्वा, क्रीडत्, क्रीडमान, चिक्रीड्वस्, चिक्रीडान.

क्रुंच् (Set) 1 P. कौटिल्याल्पी भावयोः । to make crooked; to bend or curve; to lessen; Act. क्रुंचति, चुक्रुंच, क्रुंचितास्मि, क्रुंचिष्यति, अक्रुंचीत्, क्रुंच्यासं, Pass. क्रुंच्यते, क्रुंचिष्यते, अक्रुंचि Caus क्रुंचयति—ते, अचुक्रुंचत्-त, Desid. चक्रुंचिषति, Deri. क्रुंचित, क्रुंचितुं, क्रुंचित्वा.

क्रुश् (Anit) । P. आव्हाने रोदनेच । to call out; to cry. Act. क्रोशति, चुक्रोश, चुक्रोशिथ, क्रोष्टामि, क्रोक्ष्यति, अक्रोक्ष्यत्, अक्रुक्षत्, क्रुश्यासं, Pass. क्रुश्यते, क्रोक्ष्यते, अक्रोशि, Caus. क्रोशयति—ते, अचुक्रुशत्-त, Desid. चुक्रुक्षति, Deri. क्रुष्ट, क्रुष्ट्वा, क्रोशत्, क्रोक्ष्यत्, चुक्रुश्वस्.

क्लथ् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt or kill. Act. क्लथति, चक्लाथ, क्लथितास्मि, क्लथिष्यति, अक्लथीत्, अक्लाथीत्, अचिक्लथत्—त, क्लथ्यासम्, Pass. क्लथ्यते, क्लथिष्यते, अक्लथि, Caus. क्लथयति-ते, अचक्लथत्—त, Desid. चिक्लथिषति, Deri. क्लथित, क्लथितुं, क्लथित्वा.

क्लंद् (क्लदि—Set) 1 P. आव्हाने-रोदनेच । to call out; to cry.

क्लंद् (क्लदि-Set) 1 A. वैक्लव्ये—वैकल्येच । to be confounded, to lament; forms are similar to क्रंद्, क्ल being substituted for क्र.

क्लम् (Set) 1 P. ग्लानौ । to be fatigued. Act. क्लामति, अक्लामत्, चक्लाम, चक्लमिथ, क्लमितास्मि, क्लमिष्यति, अक्लमिष्यत्, अक्लमत्, क्लम्यासं, Pass. क्लम्यते, क्लमिष्यते, अक्लामि, अक्लमिषि, Caus. क्लमयति, अचिक्लमत्, Desid. चिक्लमिषति, Deri. क्लांत, क्लमितुं, क्लमित्वा or क्लांत्वा, क्लामत्, क्लमिष्यत्, चक्लन्वस्.

क्लिंद् (क्लिदि-क्लिदि-Set) 1 U. परिदेवने । to lament. Act. क्लिंदति-ते, चिक्लिंद—दे, क्लिंदितास्मि—हे, क्लिंदिष्यति—ते, अक्लिंदीत्-अक्लिंदिष्ट, क्लिंद्यासं-क्लिंदिषीय, Pass. क्लिंद्यते, क्लिंदिष्यते, अक्लिंदि,

Caus. क्लिदयति, अचिक्लिदत्, Desid. चिक्लिदिषति-ते, Deri. क्लिदित, क्लिदितुं, क्लिदित्वा, चिक्लिद्वस्—चिक्लिदान.

क्लीब् (क्लीबृ—Set) 1 A. अधार्ष्ट्ये । to behave like a eunuch; to be timorous or modest or unassuming. Act. क्लीबते, चिक्लीबे, क्लीबिताहे, क्लीबिष्यते, अक्लीबिष्ट, क्लीबिषीय, Pass. क्लीब्यते, 'क्लीबिष्यते, अक्लीबि, Caus. क्लीबयति-ते, अचिक्लीबत्-त, Desid. चिक्लीबिषते, Deri. क्लीबित, क्लीबितुं, क्लीबित्वा.

क्लु (क्लुङ्–Anit) 1 A. गतौ, । to go. क्लवते, चुक्लुवे, क्लोताहे, क्लोष्यते, अक्लोष्ट, क्लोषीय, Pass. क्लूयते, क्लोष्यते or क्लाविष्यते अक्लावि, अक्लोषी or अक्लाविषि, Caus. क्लावयति–ते, अचूक्लवत्-त, Desid. चुक्लुषते, Deri. क्लुत, क्लोतव्य, क्लव्य. क्लोतुं, क्लुत्वा, क्लवमान, क्लोष्यमाण, चुक्लुवान.

क्लेव् (क्लेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, Act. क्लेवते, चिक्लेवे, क्लेविताहे, क्लेविष्यते. अक्लेविष्ट, क्लेविषीय, Pass. क्लेव्यते, क्लेविष्यते, अक्लेवि, Caus. क्लेवयति—ते, आचिक्लेवत्—त, Desid. चिक्लेविषते. Deri. क्लेवित, क्लेवितुं, क्लेवित्वा.

क्लेश् (क्लेशृ-Set) 1 A. अव्यक्तायां वाचि, बाधने इतिदुर्गः । to speak inarticulately; to impede.

क्वण् (Set) 1 P. अव्यक्तशब्दे । to jingle; to tinkle; to hum; to warble. Act. क्वणति, चक्वाण, चक्वणिथ, क्वणितास्मि. क्वणिष्यति, अक्वणीत् or अक्वाणीत्, क्वण्यासं, Pass. क्वण्यते, क्वणिष्यते, अक्वाणि, अक्वणिषि, Caus. क्वणयति—ते, अचिक्वणत्—त, Desid. चिक्वणिषति, Deri. क्वणित, क्वणितुं, क्वणित्वा, चक्वण्वस्.

क्वथ् (क्वथे—Set) 1 P. निष्पाके । to boil; to decoct; to digest; Aor. अक्वथीत्, Caus. क्वाथयति-ते, Deri. उत्क्वथ्य.

क्षज् (क्षजु—Set) 1 A. वधे । to kill. Act. क्षजते, अक्षजत, क्षजताम्. क्षजेय, चक्षजे, क्षजिताहे, क्षजिष्यते, अक्षजिष्ट, क्षजिषीय, Pass. क्षज्यते, क्षजिष्यते, अक्षजिषि, Caus. क्षजयति-ते, अचिक्षजत्-त, Desid. चिक्षजिषते, Deri. क्षजित. क्षजितुं, क्षजित्वा.

क्षंज् (क्षजि-Set) 1 A. गतिदानयोः । to go. to give. Act. क्षंजते, चक्षंजे, क्षंजिताहे, क्षंजिष्यते, अक्षंजिष्ट, क्षंजिषीय, Pass. क्षंज्यते,

क्षंजिष्यते, अक्षंजि or अक्षांजि, Caus. क्षंजयति—ते, अचक्षंजत्—त. Desid. चिक्षंजिषते, Deri. क्षंजित, क्षंजितुं, क्षंजित्वा.

क्षद् (a sautra root–Set) 1 A. संपेषण रक्षणयोः । to cut, to protect, to eat.

क्षम् (क्षमू–ष् Wet) 1 A. सहने । to forgive; to suffer; to allow; to put up with; to resist; to be able to do anything. Act. क्षमते, चक्षमे, चक्षमिषे, or चक्षंसे, चक्षमिध्वे or चक्षंध्वे, चक्षमिवहे or चक्षण्वहे, चक्षमिमहे or चक्षण्महे, क्षमिताहे or क्षंताहे, क्षमिष्यते or क्षंष्यते, अक्षमिष्यत–अक्षंस्यत, अक्षमिष्ट or अक्षंस्त, अक्षमिष्ठाः or अक्षंस्थाः, अक्षमिध्वं or अक्षंध्वं, अक्षमिषि or अक्षंसि, क्षमिषीय or क्षंसीय, Pass. क्षम्यते, क्षमिष्यते or क्षंस्यते, अक्षमि, अक्षमिषि or अक्षंसि. Caus. क्षमयति–ते, अचिक्षमत्–त. Desid. चिक्षमिषते or चिक्षंसते, Deri. क्षांत, क्षमितुं or क्षंतुं. क्षमित्वा or क्षांत्वा, संक्षम्य, क्षममाण, क्षमिष्यमाण or क्षंस्यमान, चक्षमान.

क्षंप् (Set) 1 P. क्षत्याम् । to forgive or endure.

क्षर् (Set) 1 P. क्षरसंचलने । to flow; to ooze; to wane: to become useless, to melt. Act. क्षरति, चक्षार, चक्षरिथ, क्षरितास्मि, क्षरिष्यति, अक्षारीत्, क्षर्यासं, Pass. क्षर्यते, क्षरिष्यते, अक्षारि, Caus. क्षारयति, अचिक्षरत्, Desid. चिक्षरिषति, Deri. क्षरित, क्षरितुं, क्षरित्वा, चक्षर्वस्.

क्षि (Anit) 1 P. क्षये । to decay; to wane, to waste. Act. क्षयति- चिक्षाय, चिक्षयिथ or चिक्षेथ, क्षेतास्मि, क्षेष्यति, अक्षेष्यत्, अक्षैषीत्, अक्षैषुः, क्षीयासं, Pass. क्षीयते, क्षेष्यते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षेषत or अक्षायिषत–अक्षेढ्वं or अक्षायिध्वं—ढ्वं, Caus. क्षाययति–ते, अचिक्षयत्–त, Desid. चिक्षीषति. Deri. क्षित or क्षीण, क्षेय (also क्षय्य), क्षेतुं, क्षित्वा, प्रक्षीय, क्षयत्, क्षेष्यत्, चिक्षिवस्.

क्षिद् (Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to make an inarticulate sound, Act. क्षेदति, चिक्षेद, क्षेदितास्मि, क्षेदिष्यति, अक्षेदीत्, क्षिद्यासं, Pass. क्षिद्यते, क्षेदिष्यते, अक्षेदि, Caus. क्षेदयति–ते, अचिक्षिदत्–त, Desid. चिक्षेदिषति, Deri. क्षिदित, क्षेदितुं, क्षिदित्वा.

क्षिव् (क्षिवु–Set) 1 P. निरसने । to eject from the mouth; to vomit; to spit out. Bene. क्षीव्यासं. Pass. क्षीव्यते, Desid. चिक्षेविषति or चुक्ष्यूषति, Deri. क्ष्यूत, क्षेवित्वा or क्ष्यूत्वा, प्रक्षीव्य, चिक्षिवस्.

क्षीज्(Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to speak inarticulately. Act. क्षीजति, चिक्षीज, क्षीजितास्मि, क्षीजिष्यति, अक्षीजीत्, क्षीज्यासं, Pass. क्षीज्यते, क्षीजिष्यते, अक्षीजि, Caus. क्षीजयति-ते, आचिक्षीजत्-त. Desid. चिक्षीजिषति. Deri. क्षीजित. क्षीजितुं, क्षीजित्वा.

क्षीब् (क्षीबृ—Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated, Act. क्षीबते, चिक्षीबे, क्षीबिताहे, क्षीबिष्यते, अक्षीबिष्ट. क्षीबिषीय. Pass. क्षीब्यते, क्षीबिष्यते, अक्षीबि. Caus. क्षीबयति-ते, अचिक्षीबत्-त. Desid. चिक्षीबिषते. Deri. क्षीब, प्रक्षीबित, क्षीबितुं, क्षीबित्वा, चिक्षीबान.

क्षीव् (क्षीवृ-Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated.

क्षीव् (क्षीवु—Set) 1 P. निरसने । to spit out.

क्षुद् (छान्दसः-Set) 1 P. गतौ । to go. Act. क्षोदति, चुक्षोद, क्षोदितास्मि, क्षोदिष्यति, अक्षोदीत, क्षुद्यासं. Pass. क्षुद्यते, क्षोदिष्यते, अक्षोदि. Caus. क्षोदयति-ते, अचुक्षुदत्-त. Desid. चुक्षुदिषति. Deri. क्षुदित, क्षोदितुं, क्षोदित्वा.

क्षुप् (a Sautra root-Set) 1 P. मदे । to be intoxicated.

क्षुभ् (क्षुभ—Set) 1 A. संचलने । to be agitated; to disturb. Act. क्षोभते, चुक्षुभे, क्षोभिताहे, क्षोभिष्यते, अक्षोभिष्यत—अक्षोभत् or अक्षोभिष्ट, क्षोभिषीय, Desid. चुक्षुभिषते or चुक्षोभिषते. Deri. क्षुब्ध, क्षुभित्वा or क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य, क्षोभमान, चुक्षुभान.

क्षुंप् (छान्दस :—Set) 1 P. गतौ । to go; Act. क्षुंपति. चुक्षुंप. क्षुंपितास्मि. क्षुंपिष्यति. अक्षुंपीत्. क्षुंप्यासं. Pass. क्षुंप्यते. क्षुंपिष्यते. अक्षुंपि. Caus. क्षुंपयति-क्षुंपयते. Desid. चुक्षुंपिषति. Deri. क्षुंपित. क्षुंपितुं. क्षुंपित्वा.

क्षेव् (क्षेवु—Set) 1 P. निरसने । to spit out. Act. क्षेवति. चिक्षेव. क्षेवितास्मि. क्षेविष्यति. अक्षेवीत्. क्षेव्यासं. Pass. क्षेव्यते. क्षेविष्यते. अक्षेवि. Caus. क्षेवयति—ते. Desid. चिक्षेविषति. Deri. क्षेवित. क्षेवितुं. क्षेवित्वा or क्षेव्त्वा.

क्षै- (Anit) 1 P. क्षये । to wane, to decline; to decay, to waste away. Act. क्षायति. चक्षौ. चक्षिथ or चक्षाथ. क्षातास्मि. क्षास्यति

अक्षास्यत्. अक्षासीत्. क्षायासं or क्षेयासं. Pass. क्षायते. क्षास्यते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षासि, अक्षायिषि, Caus. क्षपयति-ते, अचिक्षपत्-त Desid. चिक्षासति, Deri. क्षाम, क्षेय, क्षातुं, क्षात्वा, चक्षिवस्.

क्षाय् (क्षायी-Set) 1 A. विधूनने । to tremble; to shake. Act. क्षमायते, चक्षमाये, चक्षमायिध्वे-ढ्वे, क्षमायिताहे, क्षमायिष्यते, अक्षमायिष्ट, अक्षमायिषि, क्षमायिषीय. Pass. क्षमाय्यते, क्षमायिष्यते, अक्षमायि. Caus. क्षमापयति-ते, अचिक्षमपत्-त. Desid. चिक्षमायिषते, Deri. क्षमात, क्षमायितुं, क्षमायित्वा, क्षमायमान, चक्षमायान.

क्ष्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink, Act. क्ष्मीलति, चिक्ष्मील, क्ष्मीलितास्मि, क्ष्मीलिष्यति, अक्ष्मीलीत्, क्ष्मील्यासं. Pass. क्ष्मील्यते, क्ष्मीलिष्यते, अक्ष्मीलि. Caus. क्ष्मीलयति-ते. Desid. चिक्ष्मीलिषति. Deri. क्ष्मीलित, क्ष्मीलितुं, क्ष्मीलित्वा.

क्ष्विड् (ञिक्ष्विडा-Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be wet or unctuous; to discharge juice; to emit sap. Aor. क्ष्वेडते, चिक्ष्विडे, क्ष्वेडिताहे, क्ष्वेडिष्यते, अक्ष्वेडिष्ट or अक्ष्विडत्, क्ष्वेडिषीय. Pass. क्ष्विड्यते. क्ष्वेडिष्यते. अक्ष्वेडि. Caus. क्ष्वेडयति-ते. अचिक्ष्विडत्-त. Desid. चिक्ष्विडिषते or चिक्ष्वेडिषते, Deri. क्ष्वेडित, क्ष्विडित्वा or क्ष्वेडित्वा. क्ष्वेडितुं, चिक्ष्विड़ान.

क्ष्विद् (ञिक्ष्विदा-Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be wet, &c. Deri. क्ष्विण्ण or क्ष्वेदित. क्ष्वेदितव्य. क्ष्वेदितुं. क्ष्विदित्वा or क्ष्वेदित्वा. क्ष्वेदमान. चिक्ष्विदान.

क्ष्वेल् (क्ष्वेलृ-Set) 1 P. चलने । to leap; to move; to shake; Act. क्ष्वेलति. चिक्ष्वेल. क्ष्वेलितास्मि. क्ष्वेलिष्यति. अक्ष्वेलीत्. क्ष्वेल्यासं, Pass. क्ष्येल्यते. क्ष्वेलिष्यते. अक्ष्येलि. Caus. क्ष्वेलयति—ते. अचिक्ष्वेलत्—त. Desid. चिक्ष्वेलिषति. Deri. क्ष्वेलित. क्ष्वेलितुं. क्ष्वेलित्वा.

खक्ख्(Set) 1 P. हसने । to laugh at.

खज् (Set) 1 P, मन्थे । to churn; to agitate. Aor. अखजीत् or अखाजीत्.

खंज् (खजि—Set) 1 P. गतिवैकल्ये । to limp. Act खंजति, चखंज, खंजितास्मि, खंजिष्यति, अखंजीत् खंज्यासं. Pass. खंज्यते, खंजिष्यते अखंजि. Caus. खंजयति-ते. अचखंजत्—त. Desid. चिखंजिषति. Deri. खंजित, खंजितुं, खंजित्वा, चखंज्वस्.

खट (Set) 1 P. कांक्षायां । to desire.

खंड् (खडि Set) 1 A. भेदने । to break, to cut, to tear to pieces. Act. खंडते, चखंडे, खंडिताहे, खंडिष्यते, अखंडिष्ट, खंडिषीय.

खद् (Set) 1 P. स्थैर्ये हिंसायांच । to be firm, to kill.

खन् (खनुं—Set) 1 U. अवदारणे । to dig up; Act; खनति-ते, चखान-चख्ने, चखनिथ, चख्निषे. खनितास्मि—हे, खनिष्यति—ते. अखनिष्यत्-त, अखनीत् or अखानीत्, अखनिष्ट. खायासं or खन्यासं, खनिषीय. Pass. खन्यते or खायते, खनिष्यते, अखानि, Caus. खानयति-ते. अचीखनत्-त. Desid. चिखनिषति-ते. Deri. खात, खेय, खनितुं, खात्वा or खनित्वा, उत्खाय or उत्खन्य, चखन्वस् or चख्नान.

खब् } (Set) 1 P. गतौ । to go.
खंब् }

खर्ज् (Set) 1 P. व्यथने पूजनेच । to pain; to worship.

खर्द् (Set) 1 P. दंदशूके । to bite, to sting.

खर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

खर्व् (Set) 1 P. दर्पे । to be proud or haughty.

खल् (Set) 1 P. संचये चलनेच । to gather or collect; to move or shake. Aor. अखालीत्.

खष् (Set) 1 P. हिंसायाम् to injure, hurt or kill.

खाद् (खादृ-Set) 1 P. भक्षणे । to eat; to devour. Act. खादति, चखाद, चखादिथ खादितास्मि, खादिष्यति, अखादीत्. खाद्यासं. Pass. खाद्यते, खादिष्यते, अखादि, Caus. खादयति, अचखादत्. Desid. चिखादिषति. Deri. खादित, खादितुं, खादित्वा, खादत्, चखाद्वस्.

खिट् (Set) 1 P. त्रासे । to fear, to frighten. Act. खेटति, चिखेट, खेटितास्मि, खेटिष्यति, अखेटीत्, खिट्यासं. Pass. खिट्यते. खेटिष्यते, अखेटि. Caus. खेटयति—ते. अचीखिटत्—त. Desid. चिखेटिषति or चिखिटिषति Deri. खेटित, खेटितुं, खेटित्वा.

खु (खुङ्-Set) 1 A. शब्दे । to sound. Act. खवते. चुखुवे. खोताहे. खोष्यते, अखोष्ट, खोषीय.

खुज् (खुजु-Set) 1 P. स्तेयकरणे । to rob; to steal. Act. खोजति. चुखोज, खोजितास्मि, खोजिष्यति, अखोजीत्, खुज्यासं. Pass. खुज्यते खोजिष्यते, अखोजि. Caus. खोजयति-ते. अचूखुजत्-त. Desid. चुखुजिषति Deri. खुग्न, खोजित्वा, खुक्त्वा, खोजितुं.

खुंड् (खुडि-Set) 1 A. खंजे । to limp; to break into pieces. खुंडते, चुखुंडे, खुंडिताहे, खुंडिष्यते, अखुंडिष्ट. खुंडिषीय.

खुर्द् (Set) 1 A. to play Act. खुर्दते etc.

खूर्द् (Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play. Act. खूर्दते, चुखूर्दे, खूर्दिताहे, खूर्दिष्यते, अखूर्दिष्ट. खूर्दिषीय.

खेल् (खेलृ-Set) 1 P. चलने । to shake; to tremble; to play. Act. खेलति, चिखेल, खेलितास्मि, खेलिष्यति, अखेलिष्यत्, अखेलीत्. खेल्यासं. Pass. खेल्यते, खेलिष्यते. अखेलि, Caus खेलयति, अचिखेलत्. Desi. चिखेलिषति. Deri. खेलित. खेलितुं. खेलित्वा, चिखेल्वस्.

खेव् (खेवृ-Set) 1 A. सेवने । to serve. Aor. अचिखेवत्—त.

खै (Anit) 1 P. खदने । to strike: to be firm; Act. खायति, चखौ, चखिथ, चखाथ, खातास्मि, खास्यति, अखासीत्, खायासं, Pass. खायते, खास्यते or खायिष्यते, अखायि. Caus. खापयति-ते. अचीखपत्—त, Desid. चिखासति, Deri. खात, खातुं, खात्वा, खायत्, खास्यत्, चखिवस्.

खोट् खोटृ
खोड् खोडृ -(Set) 1 P. गति प्रतिघाते । to limp, to be lame.
खोर् खोरृ
खोल् खोलृ

गज् (Set) 1 P. शब्देमदेच । to sound or roar; to be drunk or confused. Act. गजति, जगाज, गजितास्मि, गजिष्यति, अगजीत् or अगाजीत्, गज्यासं. Pass. गज्यते, गजिष्यते, अगाजि Caus. गाजयति-ते, अजीगजत्-त. Desid. जिगजिषति. Deri. गजित गजितुं, गजित्वा, गजत्, जगज्वस्.

गंज् (गजि-Set) 1 P. शब्दे । to sound, Perf. जगंज, Aor. अगंजीत्.

गड् (Set) 1 P. सेचने । to distil; Aor. अगडीत्, Caus. गडयति-ते, अजीगडत्-त. Pass, गड्यते. Aor अगडि, अगाडि.

गंड् (गाडि—Set) 1 P. वदनैकदेशे । to affect the cheek.

गद् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say.

गंद् (गदि–Set) 1 P. वदनैकदेशे । to affect the cheek.

गम् (गम्लृ–Set) 1 P. with सम् A. गतौ । to go. Act. गच्छति. (संगच्छते), जगाम (संजग्मे), जगमिथ or जगंथ (संजग्मिषे), गंतास्मि (संगताहे), गमिष्यति (संगंस्यते), अगमिष्यत् (समगंस्यत), अगमत् (समगत or समगंस्त), अगमन् (समगसत or समगसृत), अगमः (समगथाः or समगंस्थाः), अगमत (समगध्वं or समगंध्वं), अगमं (समगसि or समगंसि), गम्यासं (संगंसीय or संगसाय). Pass. गम्यते, गंस्यते, अगामि, अगथाः or अगंस्थाः, अगध्वम्, or अगंध्वं, अगसि or अगंसि. Caus. गमयति–ते. अजीगमत्–त Desid. जिगमिषति (संजिगंसते) Deri. गत, गंतुं, गत्वा, आगम्य or आगत्य, जग्मिवस् or जगन्वस् (संजग्मान).

गर्ज् } Set } 1 P. शब्दे । to roar; to growl; to thunder.
गर्द् }

गर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

गर्व् (Set) 1 P. दर्पे ! to be proud.

गर्ह् (गर्हृ–Set) 1 A. (sometimes P. also) कुत्सायां । to blame; to censure.

गल् (Set) 1 P. अदने स्रावेच । to eat; to drip.

गल्भ् (गल्भृ—Set) 1 A. (generally with प्र.) धार्ष्ट्ये । to be bold or confident.

गल्ह् (गल्हृ–Set) 1 A. कुत्सायां । to blame, to censure.

गा (गा-ङ्–Anit) 1 A. गतौ, to go. Act. गाते, जगे, गाताहे, गास्यते, अगास्त, गासीय, गायते, गास्यते अगायि, Caus. गापयति-ते, अजीगपत्—त. Deri. गात, गात्वा, गातुं.

गाध् (गाधृ—Set) 1 A. प्रतिष्ठा–लिप्सयोर्ग्रन्थेच । to set out for, to dive, to seek, to compile, to string together, to stay.

गाह् (गाहू–Wet) 1 A. विलोडने । to dive, to bathe; to penetrate, to agitate or churn, to be absorbed in; to hide oneself in;

to destroy, Act. गाहते, जगाहे, जगाहिषे or जघाक्षे, जगाहिध्वे—ढ्वे or जघाढ्वे, जगाहिमहे or जगाह्महे, गाहिताहे or गाढाहे, गाहिष्यते or घाक्ष्यते, अगाहिष्यत or अघाक्ष्यत. अगाहिष्ट or अगाढ. अगाहिषत or अघाक्षत. अगाहिष्ठाः or अगाढाः, अगाहिध्वं-ढ्वं or अघाढ्वं, अगाहिषि or अघाक्षि. गाहिषीय or घाक्षीय. Pass. गाह्यते. गाहिष्यते or घाक्ष्यते. अगाहि, अगाहिषि or अघाक्षि. Caus. गाहयति—ते, अजीगाहत्-त. Desid. जिगाहिषते or जिघाक्षते. Deri. गाढ, गाहितव्य or गाढव्य. गाह्य, गाहितुं, or गाढुं, गाहित्वा or गाढ्वा, जगाहान.

गु (गु-ङ्—Anit) 1 A. अव्यक्तेशब्दे । to speak inarticulately. Act. गवते, जुगुवे, जुगुविषे, गोताहे, गोष्यते, अगोष्ट, गोषीय. Pass. गूयते, गोष्यते or गाविष्यते, अगावि, अगोषि or अगाविषि. Caus. गावयति—ते, अजूगवत्—त. Desi. जुगूषते. Deri. गुत, गोतुं, गुत्वा, गवमान, जुगुवान.

गुज् (Set) 1 P. कूजने। to hum or buzz;

गुंज् (गुजि—Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to hum or buzz, to sound inarticulately; Act. गुंजति, जुगुंज, गुंजितास्मि, गुंजिष्यति, अगुंजिष्यत, अगुंजीत, गुंज्यासं. Pass. गुंज्यते. गुंजिष्यते, अगुंजि. Caus. गुंजयति-ते, अजुगुंजत्-त. Desid. जुगुंजिषति Deri. गुंजित, गुंजितुं, गुंजित्वा, जुगुंज्वस्.

गुंठ् (गुठि—Set) 1 P. वेष्टने । to enclose; to envelope;

गुंड् (गुडि-Set) 1 P. वेष्टने-रक्षणे-चूर्णनेच । to envelope, to protect; to pound.

गुद् (गुदँ—Set । A. क्रीडायाम् । to play.

गुध् (गुधँ—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play.

गुप् (गुपू—Wet) 1 P. रक्षणे । to protect; to conceal, Act. गोपायति, जुगोप or गोपायांचकार, &c. जुगोपिथ or जुगोप्थ, गोपायितास्मि or गोपितास्मि or गोप्तास्मि. गोपायिष्यति or गोपिष्यति or गोप्स्यति. अगोपायीत् or अगोपीत् or अगौप्सीत्, गोपाय्यासं or गुप्यासं, Pass. गोपाय्यते or गुप्यते, गोपायिष्यते or गोपिष्यते or गोप्स्यते, अगोपायि or अगोपि. Caus. गोपाययति-ते or गोपायति-ते अजुगोपायत्-त or अजूगुपत्-त, Desid. जुगोपायिषति or जुगोपिषति or जुगुपिषति or जुगुप्सति, Deri. गोपायित or गुप्त, गोपायितुं

or गोपितुं or गोप्तुं, गोपायित्वा or गोपित्वा or गुपित्वा or गुप्त्वा, संगोपाय्य or संगुप्य, गोपायत्, गोपायिष्यत् or गोपिष्यत् or गोप्स्यत् जुगुप्वस् or गोपायांचकृवस्.

गुप् (गुप्—Set) 1 A निंदायाम् गोपनेच। to censure; to despise, to hide. Act. जुगुप्सते, जुगुप्सांचक्रे, जुगुप्सिताहे, जुगुप्सिष्यते, अजुगुप्सिष्यत, अजुगुप्सिष्ट, जुगुप्सिषीय, Pass. जुगुप्स्यते, जुगुप्सिष्यते अजुगुप्सि, Caus. जुगुप्सयति—ते, अजूगुप्सत्-त. Desid, जुगुप्सिषते, Deri. जुगुप्सित, जुगुप्सितुं, जुगुप्सित्वा, जुगुप्समान, जुगुप्सांचक्राण. The following are the regular froms—गोपते, जुगुपे, गोपिताहे गोपिष्यते. अगोपिष्यत, अगोपिष्ट, गोपिषीय, Pass. गुप्यते. गोपिष्यते. अगोपि. Caus. गोपयति-ते. अजूगुपत्-त. Desid. जुगोपिषते or जुगुपिषते, Deri. गुपित or गोपित, गोपितुं, गोपित्वा or गुपित्वा, गोपमान, जुगुपान.

गुर्द्-गूर्द् (गुर्द्-Set) 1 A. क्रीडायाम्। to play, गु-गूर्दते, &c.

गुर्व् (गुर्वी-Set) 1 P. उद्यमने; to endeavour, to elevate, गूर्वति, P. P. गूर्ण.

गुह् (गुहू Wet) 1 U. संवरणे। to cover; to hide; Act. गूहति-ते. जुगूह—जुगुहे, जुगूहिथ or जुगोढ—जुगुहिषे or जुघुक्षे, गूहितास्मि—हे or गोढास्मि—हे. गूहिष्यति—ते or घोक्ष्यति—ते, अगूहिष्यत्—त or अघोक्ष्यत्—त. अगूहीत् or अघुक्षत्-अगूहिष्ट or अघुक्षत or अगूढ, गुह्यासं—गूहिषीय or घुक्षय, Pass. गुह्यते, गूहिष्यते or घोक्ष्यते. अगूहि Caus गूहयति--ते अजूगुहत्—त, Desid जुघुक्षति—ते, Deri. गूढ, गुह्य, गूहितव्य or गोढव्य, गूहितुं or गोढुं, गुहित्वा or गूहित्वा or गूढ्वा, उपगुह्य, जुगूह्वस-जुगुहान.

गृ (Anit) 1 P. सेचने। to sprinkle, to wet, Act. गरति, जगार. गर्तास्मि, गरिष्यति, अगार्षीत. ग्रीयासं. Pass. ग्रीयते, गरिष्यते or गारिष्यते, अगारि. Caus. गारयति—ते, अजीगरत्—त. Desid. जिगार्षति- Deri. गृत, गर्तुं, गृत्वा, जगृवस्.

गृज् { Set } 1 P. शब्दे। to sound, to roar, to grumble.
गृंज् { गृजि }

गृह् (गृहू-Wet) 1.A ग्रहणे । to take; to seize; Act. गर्हते, जगृहे, जगृहिषे, or जघृक्षे, गर्हिताहे or गर्ढाहे, गर्हिष्यते or घर्क्ष्यते, अगर्हिष्यत, अघर्क्ष्यत, अगर्हिष्ट or अघृक्षत, गर्हिषीय or घृक्षीय. Pass. गृह्यते, गर्हिष्यते or घर्क्ष्यते, अगर्हि Caus. गर्हयति-ते, अजीगृहत्-त or अजगर्हत्-त. Desid. जिगर्हिषते or जिघृक्षते. Deri. गृढ, गर्हितव्य or गर्ढव्य, गर्हितुं or गर्ढुं, गर्हित्वा or गृढ्वा, जगृहाण.

गेप् (गेपृ Set) 1 A. कंपने । to shake; Caus. गेपयाति-ते. Aor. अजिगेपत्-त.

गेव् (गेवृ-Set) 1 A. सेवने । to serve, Caus. Aor. अजिगेवत्-त.

गेष् (गेषृ-Set) 1 A. अन्विच्छायाम् । to search; to investigate, Caus. Aor. अजिगेषत्-त.

ग (Anit) 1 P. शब्दे । to sing, to relate. Bene. गेयासं Pass. गीयते. Deri. गीत, गीत्वा.

गोष्ट् (गोष्ट-Set) 1 P. संघाते । to assemble; to collect; to heap together.

ग्रंथ् (ग्रथि-Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked or wicked, to bend.

ग्रंथ् (Set) 1 P. बंधने-संदर्भेच । to bind, to arrange in a regular order.

ग्रस् { ग्रसु } Set } 1 A. अदने । to eat; to devour, to swallow;
ग्लस् { ग्लसु } to consume; to seize; to eclipse; to destroy. Caus. ग्रासयति, अजिग्रसत्. Deri. ग्रस्त, ग्रसितुं, ग्रसित्वा or ग्रस्त्वा, जग्रसान.

ग्रुच् { ग्रुचु } Set } 1 P. स्तेयकरणे । to steal. Aor. अग्रुचत् or
ग्लुच् { ग्लुचु } अग्रोचीत्. Desid. जुग्रोचिषति or जुग्रुचिषति, Deri ग्रुक्त, ग्रोचित्वा or ग्रुचित्वा or ग्रुक्त्वा.

ग्लुह् (ग्लुहृ-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

ग्लुंच् (ग्लुंचु-Set) 1 P. गतौ । to go. Deri. ग्लुक्त. ग्लुचित्वा or ग्लुक्त्वा

ग्लेप् (ग्लेपृ-Set) 1 A. दैन्येकंपनेच । to be poor or miserable; to shake; Caus. Aor, अजिग्लेपत्-त.

ग्लेव् (ग्लेवृ-Set) 1 A. सेवने । to serve or worship; Caus. Aor. अजिग्लेवत्-त.

ग्लेष् (ग्लेषृ-Set) 1 A. अन्विच्छायाम् । to seek, Caus. Aor. अजिग्लेषत्-त

ग्लै (Anit) 1 P. हर्षक्षये—क्लमेच । to despond. to wane; to be fatigued, Perf. जग्लौ Bene. ग्लायासं or ग्लेयासं Caus. ग्लापयति-ते or ग्लपयति-ते. (But प्रग्लापयति-ते). अजिग्लपत्-त. Deri. ग्लान, प्रग्लाय, ग्लेय, जग्लिवस्

घघ् (Set) 1 P. हसने । to laugh; Aor. अघघीत् or अघाघीत.

घट् (घट-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; to be intently occupied with; to happen; to be united with; to come to, to reach. Caus. घटयति-ते, अजीघटत्-त, Pass. Aor. अघाटि or अघटि.

घट्ट् (घट्ट-Set) 1 A. चलने । to shake.

घंट् (घटि-Set) 1 P. भाषायाम् । to speak; to shine.

घर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

घस् (घस्ऌ-Anit.) 1 P. अदने । to eat; to devour (This is a defective root used only to form certain tenses of अद् viz.— Perfect, Aorist, Desiderative. It is not conjugated in the Perfect, the Benedictive, the Present, Passive, the Causal, &c. Act. घसति, अघसत, घसतु: घसेयं, घस्तास्मि, घत्स्याति, अघत्स्यत. अघसत् Pass. घत्स्यते, अघासि, Desid. जघत्साति, Deri. घस्त, घस्तुं घस्त्वा.

घिण्ण्(घिणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घु (घु-ङ्-Anit) 1 A. शब्दे । to sound.

घुट् (घुट-Set) 1 A. परिवर्तने । to return; to exchange.

घुण् (घुण-Set) 1 A. भ्रमणे । to stagger, to reel.

घुण्ण् (घुणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घुष् (घुषि-Set) 1 A. कांतिकरणे । to be beautiful or brilliant. Aor. अघोषिष्ट.

घुष् (घुषिर्-Set) 1 P. अविशब्दने । to sound. to proclaim, Aor. अघुषत् or अघोषीत्, Desid. जुघोषिषति or जुघुषिषति. Deri. घुष्ट or घुषित or घोषित, घुषित्वा or घोषित्वा, संघुष्य, जुघुष्वस्.

घुंष् (घुषि-Set) 1 A. कांतौ । to diffuse lustre.

घूर्ण् (घूर्ण-Set) 1 A. भ्रमणे । to whirl; to roll; to reel.

घृ (Anit) 1 P सेचने । to sprinkle.

घृण्ण् (घृणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घृष् (घृषु-Set) 1 P. संघर्षे । to grind, to pound, to strike, to rub, to brush, to polish. Caus. Aor. अजघर्षत्-त or अजीघृषत्-त, Deri. घर्षित्वा or घृष्ट्वा.

घ्रा (Anit) 1 P. गंधोपादाने । to smell; Act. जिघ्रति, अजिघ्रत्, जिघ्रतु, जिघ्रेयं, जघ्रौ, जघ्रिथ or जघ्राथ, घ्रातास्मि, घ्रास्यति, अघ्रास्यत्, अघ्रात् or अघ्रासीत्, घ्रेयासं, or घ्रायासं. Pass. घ्रायते, घ्रास्यते or घ्रायिष्यते, अघ्रायि, अघ्रासि or अघ्रायिषि Caus. घ्रापयति—त, अजिघ्रपत्-त or अजिघ्रिपत्-त, Desid. जिघ्रासति Deri. घ्रात or घ्राण, घ्रेय, घ्रातुं, घ्रात्वा, विघ्राय, जघ्रिवस्.

ङु (ङुङ्-Anit) 1 A. शब्दे । to sound.

चक् (चकृ-Set) 1 A. तृप्तौप्रतिघातेच । to be satisfied, to repel; to resist, to shine. Aor. अचाकिष्ट. Caus. चाकयति-ते. अचीकचत्-त.

चक् (घटादिः-Set) 1 P. तृप्तौ । to be satisfied, Aor. अचकीत् or अचाकीत्, Caus. चकयति—ते. अचीचकत्—त. Pass. चक्यते, अचाक, अचाकि.

चंक् (a sautra root) 1 P. भ्रांतौ । to reel; to roll.

चंच् (चंचु-Set) 1 P. गतौ । to go; to shake; to leap.

चट् (चटे—Set) 1 P. वर्षावर्णयोः । to break, to rain, to cover; Aor. अचटीत्.

चण (घटादिः-Set) 1 P. गतौ शब्देच । to go, to sound. Aor. अचणीत् or अचाणीत्, Caus. चणयति—ते, अचीचणत्—त Pass. चण्यते, अचणि or अचाणि.

चंड् (चडि -Set) 1 A. कोपे । to be angry.

चत्
चद् } चते—Set } 1 U. याचने । to beg, to request, Aor. अचतीत्—अचतिष्ट, अचदीत्-अचदिष्ट.

चन् (घटादि :—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill. Aor. अचनीत् or अचानीत्. Pass. चन्यते. अचनि or अचानि, Caus. चनयति-ते, अचीचनत्—त.

चंद् (चदि-Set) 1 P. आल्हादे दीप्तौच to be glad; to shine.

चप् (Set) 1 P. सान्त्वने । to console; to soothe; Aor. अचपीत् or अचापीत्.

चम् (Set) 1 P. अदने । to eat; to drink, (with आ to sip): चमति (आचामति), अचमत् (आचामत्), चमतु (आचामतु), चमेयं (आचामेयं), चचाम, चेमिथ, चमितास्मि, चमिष्यति, अचमिष्यत्, अचमीत्, चम्यासं Pass. चम्यते, चमिष्यते, अचामि, अचामिषि Caus. चामयति, अचीचमत्, Desid. चिचमिषति Deri. चांत, चम्य, चमितुं, चमित्वा or चांत्वा, आचम्य, चमत् (आचामत्), चेमिवस्.

चंप् (चपि—Set) 1. P. गतौ । to go.

चंब् (Set) 1 P गतौ । to go.

चय् (चय—Set) 1 A. गतौ to go,

चर् (Set) 1. P. गतौ to go; to walk, to graze; to eat; Pass. Aor. अचारि, अचरिषि, Deri. चर्य, (also आचार्य an instructor), चेरिवस्, चेराण,

चर्च् (Set) 1 P. परिभाषण-हिंसा-तर्जनेषु । to discuss, to condemn; to censure.

चर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

चर्व् (Set) 1 P. अदने । to chew, to eat; to browse; to chop; to bite.

चल् (घटादि:-Set) 1 P. कम्पने । to shake, Pass. Aor. अचालि or अचलिषि. Caus. चलयति (also चालयति changes, throws, &c.)

चष् (चष—Set) 1 U. घुक्षणे । to eat; Aor. अचषीत् or अचाषीत्.

चक्र् (Set) 1 P. परिकल्कने । to be wicked; to be proud; to cheat.

चाय् (चायृ—Set) 1 U पूजा-निशा-मनयोः । to worship, to discern, Caus. Aor. अचचायत्-त

चिट् (Set) 1 P. परिप्रेष्ये । to send out.

चित् (चिती—Set) 1 P. संज्ञाने । to perceive; to think; to recover consciousness, Desid. चिचेतिषति or चिचितिषति, Deri. चित्त, चेतितुं, चेतित्वा or चितित्वा.

चिंत् (चिति-Set) 1 P. स्मृत्यां । to remember.

चिल्ल् (Set) 1 P. शैथिल्ये-भावकरणेच । to become loose; to act wantonly; to sport.

चीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to endure;

चीभ् (चीभृ—Set) 1 A. कत्थने । to coax, to boast, Caus. Aor. अचिचीभत्-त.

चीव् (चीवृ—Set) 1 U. आदान-संवरणयोः to take, to wear, to cover, Caus. Aor. अचिचीवत्-त.

चुच्य् (Set) 1 P. अभिषवे । to bathe, to churn, to press.

चुड्ड् (Set) 1 P. भावकरणे । to sport, to hint one's meaning.

चुंट् (चुटि-Set) 1 P. छेदने । to cut off.

चुंड् (चुडि-Set) 1 P. अल्पभावे-छेदनेच । to become small, to cut off.

चुप् (Set) 1 P. मंदायांगतौ । to move slowly.

चुंब् (चुबि-Set) 1 P. वक्त्रसंयोगे । to kiss.

चुलुंप् (Set) 1 P. चलने । to swing, to rock; to agitate.

चुल्ल् (Set) 1 P. भावकरणे । to sport, to make amorous gestures.

चूष् (Set) 1 P. पाने । to drink.

चृप् (Set) 1 P, संदीपने । to excite; to light.

चेल् (चेलृ-Set) 1 P. चलने । to shake; to go; Caus. Aor. अचिचेलत्-त.

चेष्ट् (चेष्ट-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; Caus. चेष्टयति, अचिचेष्टत् or अचचेष्टत्.

च्यु (च्यु-ङ्-Anit) 1 A. गतौ । to go; to drop down, to fall, to swerve. Aor. अच्योष्ट, अच्योढ्वं, अच्योषि. Pass. च्यूयते, च्योष्यते or च्याविष्यते, अच्यावि, अच्योषि or अच्याविषि, Caus. च्यावयति-ते. अचुच्यवत्-त. or अचिच्यवत-त. Desid. चुच्यूषते. Caus. Desid. चिच्यावयिषति-ते or चुच्यावयिषति-ते. Deri. च्युत, च्यव्य, (also च्याव्य).

च्युत् (च्युतिर्—Set) 1 P. आसेचने । to flow; to trickle; Aor. अच्युतत् or अच्योतीत्, Dasid. चुच्योतिषति or चुच्युतिषति, Deri. च्युतित or च्योतित, च्योतित्वा, च्युतित्वा.

छद् (Set) 1 U. आच्छादने । to cover; to veil; to hide; Aor. अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदिष्ट. Deri. छन्न, आच्छद्य.

छन्द् (छदि-Set) 1 P. संवरणे । to cover.

छम् (छमु-Set) 1 P. अदने । to eat, to consume. Aor. अच्छमीत् Deri. छांत, छमित्वा or छांत्वा.

छष् (छषँ—Set) 1 U. हिंसायाम । to hurt; to injure, to kill. Aor. अच्छषीत् or अच्छीषीत्, अच्छषिष्ट.

छृद् (Set) 1 P. संदीपने । to kindle.

छृष् (Set) 1 P. याचने । to beg or request.

जज् (Set) 1 P. युद्धे । to fight. Aor. अजजीत् or अजाजीत्.

जंज् (जजि-Set) 1 P. युद्धे । to fight.

जट् (Set) 1 P. संघाते । to become matted (as hair) Aor. अजटीत् or अजाटीत्.

जड् (Set) 1 P. संघाते । to heap. Aor. अजडीत् or अजाडीत्,

जप् (Set) 1 P. व्यक्तायां-वाचि—मानसेच । to mutter, to mediate, Aor. अजपीत् or अजापीत् Pass. जप्यते, अजापि, अजापिषि. Caus. जापयति-ते, अजीजपत्-त. Deri. जेपिवस्.

जभ् (जभी-Set) 1 A. गात्रविताने । to yawn. to gape जंभते, अजंभत, जंभतां, जंभेय, जजंभे. जजंभिषे, जंभिताहे, जंभिष्यते, अजंभिष्यत, अजंभिष्ट, जंभिषीय. Pass. जंभ्यते. जंभिष्यते, अजंभि Caus. जंभयाति, अजजंभत्. Desid. जिजंभिषते. Deri. जब्ध, जंभितुं, जंभित्वा, जजंभान.

जम् (जमु-Set) 1 P. अदने । to eat; Aor. अजमीत्. Deri. जांत, जमित्वा or जांत्वा.

जंम् (Set) 1 P. नाशने । to destroy.

जर्च्
जर्छ्
जर्ज् } (Set) 1 P. परिभाषण-हिंसा—तर्जनेषु । to speak, to blame. to kill, to threaten.

जल् (Set) 1 P. घातने । to strike, to be rich, to hide; to encircle, to be sharp; to be cold, stiff, dull, or dumb. Aor. अजालीत्.

जल्प् (Set) 1 P. व्यक्तायां वाचि । to speak, to prattle, to babble, to murmer, to chatter, to praise. प्रजल्प्य.

जष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अजषीत् or अजाषीत्.

जस् (जसु-Set) 1 P. हिंसायां-ताडनेच । to injure, to strike. Aor. अजसीत् or अजासीत् Deri. जस्त, जसित्वा or जस्त्वा.

जंस् (Set) 1 P. रक्षणे—मोक्षणेच । to protect, to release;

जि (Anit) 1 P (but after वि or परा A.) जये—अभिभवेच, to conquer; to overcome; to surpass, to win, to restrain. जयति-ते, अजयत्-त, जयतु-तां, जयेयं—य, जिगाय-जिग्ये, जिगायिथ, or जिगेथ-जिग्यिषे, जेतास्मि-हे. जेष्याति—ते, अजेष्यत्—त. अजैषीत्-अजेष्ट, जीयासं—जेषीय. Pass. जीयते, जेष्यते or जायिष्यते, अजायि. अजेषत or अजायिषत. अजेढ्वं—अजायिध्वं-ढ्वं, Caus. जापयति-ते. अजीजपत्—त, Desid. जिगीषति—ते. Deri. जित, जेय (also जय्य), जेतुं, जित्वा, विजित्य, जयत्—मान, जिगीवस्—जिग्यान.

जिन्व् (जिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please; to be lively, active busy; to excite; to animate, to promote, to confer.

जिम् (जिमु—Set) 1 P. भक्षणे, । to eat. Deri. जिन्त, जेमित्वा, or जिन्त्वा.

जिष् (जिषु—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle; Deri. जिष्ट, जेषित्वा or जिष्ट्वा.

जीव् (Set) 1 P. प्राणधारणे । to live, to revive, to live upon. Perf. जिजीव Caus. जीवयति-ते. अजीजिवत्-त or अजिजीवत्, –त. Desid. जिजीविषति.

जु (a Sautra root. Anit) 1 U. गतौवेगेच । to go, to be quick, जवति–ते. जुजाव—जुजुवे, जोतास्मि—हे. जोष्यति—ते, अजौषीत्–अजोष्ट. जूयासं—जोषीय, Pass. जूयते, जूष्यते, अजावि, Caus. जावयति—ते, अजूजवत्—त. Desid. जुजूषति—ते. Deri. जुत, जुत्वा, जोतुं.

जुग् (जुगि-Set) 1 P. वर्जने । to abandon; to exclude,

जुत (जुतृ-Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अजुजोतत्—त.

जुष् (Set) 1 P. परितर्कणे—परितर्पणेच । to reason; to investigate; to be satisfied; to hurt.

जूष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; to hurt;

जृंभ् (जृभि–Set) 1 A. गात्रविताने । to gape; to yawn; to expand; to open; to spread; to increase, appear, to rise, Perf. जजृंभे.

जॄ (Set) 1 P. वयोहानौ । to grow old, to waste away; to decay; Act. जरति, अजरत्, जरतु, जरेयं. जजार, जजरिथ, जरितास्मि or जरीतास्मि, जरिष्यति or जरीष्यति, अजरिष्यत् or अजरीष्यत्, अजारीत् , जीर्यासं Pass. जीर्यते, जरिष्यते, or जरीष्यते, or जारिष्यते. अजारि, अजरिषत or अजरीषत or अजीर्षत or अजीरिषत, Caus. जारयति—ते Desid. जिजरिषति or जिजरीषति or जिजीर्षति, Deri. जीर्ण, जरितुं or जरीतुं, जरित्वा, जरीत्वा, जरत्.

जेष् (जेषृ–Set) 1 A. गतौ । to go. Perf. जिजेषे Caus. जेषयति—ते, अजिजेषत्-त

जेह् (जेहृ–Set) 1 A. प्रयत्ने गतावपि । to try, to go. Caus. जेहयति—ते. अजिजेहत्–त.

जै (Anit) 1 P. क्षये । to decay.

ज्यु (ज्यु-ङ्-Anit) 1 A. गतौ । to go.

ज्रि (Anit) 1 P. जये अभिभवेच । to conquer; to defeat, to grow old;

ज्वर् (Set) 1 P. रोगे । to be hot with fever or passion; to be ill. Aor. अड्वारीत् Caus. ज्वरयति, अजिज्वरत् Pass. ज्वर्यते अज्वरि, अज्वारि, Deri. जूर्ण.

ज्वल् (Set) 1 P. दीप्तौ । to blaze; to glow; to shine, Aor. अज्वालीत्, Caus. ज्वलयति—ते, ज्वालयति–ते, (but with प्र प्रज्वलयति–ते). Pass. ज्वल्यते, अज्वलि or अज्वालि. Deri. प्रज्वल्य.

झट् (Set) 1 P. संघाते । to become matted together (as hair), to become confused or entangled. Aor. अझटीत् or अझाटीत्.

झम् (झमु–Set) 1 P. अदने । to eat; to consume. Aor. अझमीत् Deri. झांत, झमित्वा or झांत्वा, झमितुं.

झंझ् (Set) 1 P. परिभाषण–हिंसा–तर्जनेषु । to speak; to hurt, injure or kill: to menace. Aor. अझर्झीत्.

झष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill.

झष् (झषँ Set) I U. आदान—संवरणयोः । to take, to put on or wear- Aor. अझषीत्. अझाषीत्, अझाषिष्ट.

टंक् (Set) 1 P. बंधने । to bind.

टल् (Set) 1 P. वैक्लव्ये । to be confused. Aor. अटालीत्.

टिक् (टिकृ–Set) 1 A. गतौ । to go; टेकते. Caus. टेकयति–ते. अटिटेकत्–त.

टीक् (टीकृ–Set) 1 A. गतौ । to go, to resort to. टीकते Caus. टीकयति–ते. अटिटीकत्–त.

टौक् (टौकृ—Set) 1 A. गतौ । to go.

ड्वल् (Set) 1 P. वैक्लव्ये । to be confused, Aor. अड्वालीत्.

डी (डी-ङ्-Set) 1 A. विहायसागतौ । to fly; to pass through the air ; Act. डयते, डिड्ये, डिडियषे, डयिताहे, डयिष्यते, अडयिष्यत, अडयिष्ट, डयिषीय. Pass. डीयते, डयिष्यते or डायिष्यते. अडायि Caus. डाययति-ते. अडीडयत्-त. Desid. डिडयिषते. Deri. डयित. डयित्वा. डयितुं.

ढौक् (ढौकृ—Set) 1 A. गतौ । to go, to approach. P. डुढौक, Caus. ढौकयति-ते. अडुढौकत्—त Deri. उपढौक्य. डुढौकान.

तक् (Set) 1 P. हसने-सहनेच । to laugh at; to bear, to fly or rush upon, Aor. अतकीत् or अताकीत्.

तक्ष् (तक्षू-Wet) 1 P. तनूकरणे । to cut off; to make thin; to wound, to form; Act. तक्षति, ततक्ष, ततक्षिथ or ततष्ठ, तक्षितास्मि or तष्टास्मि, तक्षिष्यति or तक्ष्यति, अतक्षिष्यत् or अतक्ष्यत, अतक्षीत् or अताक्षीत्, तक्ष्यासं. Pass. तक्ष्यते, तक्षिष्यते or तक्ष्यते, अतक्षि Caus. तक्षयति—ते, अततक्षत्-त, Desid. तितक्षिषति or तितक्षति Deri. तष्ट. तक्षितव्य or तष्टव्य, तक्षितुं or तष्टुं. तक्षित्वा or तष्ट्वा, संतक्ष्य.

तक्ष् (Set) 1 A. त्वचने—संवरणेच । to eat; to pare, to cover; Aor. अतक्षीत्,

तंक् (तकि-Set) 1 P. कृच्छ्रजीवने । to live in distresss.

तंग् (तगि—Set) 1 P. गतौ स्खलने कंपनेच । to go; to stumble; to tremble.

तंच् (तंचु-Set) 1 P. गतौ । to go. Deri. तक्त. तंचित्वा or तक्त्वा. तंचितुं.

तट् (Set) 1 P. उच्छ्राये । to be raised, to rise, to groan, Aor. अतटीत् or अताटीत्.

तंड् (तडि – Set) 1 A. ताडने । to strike.

तन् (तनु—Set) 1 P. श्रद्धोपकरणयोः । to confide in, to assist; to pain with disease, to be harmless, to sound, Aor. अतनीत or अतानीत्. Deri. तत, तनित्वा or तत्वा, तनितुं.

तंद्र् (तद्रि a sautra root) 1 P. अवसादे—मोहेच । to be exhausted, to be disturbed in mind.

तप् (Anit) 1 P. संतापे । to shine, to be hot; to make hot, to suffer pain, to injure or hurt, to undergo, to perform penance (A. with a limb of the agent's body for its object.) Act. तपति–ते, तताप–तेपे, तेपिथ, ततप्थ, तप्तास्मि–हे, तप्स्यति–ते, अताप्सीत्. अतप्त तप्यासं. Pass. तप्यते, तप्स्यते, अतप्त. अतापि Caus. तापयति–ते, अतीतपत्–त, Desid. तितप्सति–ते. Deri. तप्त, तप्तुं, तप्त्वा. संतप्य, तेपिवस्, तेपान.

तय् (तय—Set) 1 A. गतौ । to go.

तर्ज् (Set) 1 P. भर्त्सने । to threaten, to terrify, to scold, to mock.

तर्द् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, to hurt or kill.

तंस् (तसि–Set) 1 P अलंकरणे । to decorate. (also A. when Vedic.) to shake, to pour out, to request.

ताय् (तायृ—Set) 1 A. संतान–पालनयोः । to spread, to protect. to preserve, Caus. ताययति—ते. अततायत्—त.

तिक् (तिकृ—Set) 1 A. गतौ to go or move, तेकते. Caus. तेकयति-ते. अतितेकत्–त.

तिज् (तिज–Set) 1 A. निशाने । to whet, Act. तेजते, तितिजे, तेजिताहे, तेजिष्यते, अतेजिष्ट, तेजिषीय. Pass. तिज्यते, तेजिष्यते. अतेजि. Caus. तेजयति–ते, अतीतिजत्–त. Desid. तितेजिषते or तितिजिषते, Deri. तिजित, तिजित्वा or तेजित्वा, तेजितुं.

तिज् (तिज–Set) 1 A. क्षमायां । to endure or bear patiently. Act. तितिक्षते, अतितिक्षत, तितिक्षतां, तितिक्षेय, तितिक्षांचक्रे, तितिक्षिताहे, तितिक्षिष्यते. अतितिक्षिष्यत. अतितिक्षिष्ट, तितिक्षिषीय, Pass. तितिक्ष्यते, तितिक्षिष्यते अतितिक्षि, Caus. तितिक्षयति–ते, अतितिक्षत्–त, Desid. तितिक्षिषते, Deri. तितिक्षित, तितिक्षितुं, तितिक्षित्वा.

तिप् (तिपृ–Anit) 1 A. क्षरणे । to drop, to ooze, Act. तेपते, अतेपत तेपतां, तेपेय, तितिपे, तेप्ताहे, तेप्स्यते, अतेप्स्यत, अतिप्त, तिप्सीय,

Pass. तिप्यते, तेप्स्यते, अतेपि, Caus. तेपयति—ते, अतितेपत्—त, Desid. तितिप्सते, Deri. तिप्त, तेप्तुं, तिप्त्वा, तेपमान, तितिपान.

तिल् (Set) 1 P. गतौ । to go. तेलति.

तिल्ल् (Set) 1 P. गतौ । to go तिल्लति.

तीक् (तीकृ-Set) 1 A. गतौ । to go. तीकते. Caus. तीकयति—ते, अतितीकत्—त.

तीव् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to be strong or fat or corpulent

तुज् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill. तोजति.

तुंज् (तुजि-Set) 1 P. प्रापण-हिंसा-बलीदान-निकेतन-पालनेषु । to reach, to kill, to be strong, to take, to dwell, to protect to clothe, to strike, to push, to emit, to incite, to give.

तुड् (तुडृ-Set) 1 A. तोडने । to split, to push, to injure, to hurt, Caus. Aor. अतुतोडत्-त.

तुड्ड् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard, to condemn.

तुंड् (तुडि-Set) 1 A. तोडने । to press out, to break.

तुप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोपति.

तुफ् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोफति.

तुभ् (तुभ्-Set) 1 A. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तुतुभे, Aor. अतुभत् or अतोभिष्ट.

तुंप्
तुंफ् } Set } 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. Bene, तुप्यात्, तुफ्यात्. Pass. तुप्यते, तुफ्यते.

तुंब् (तुबि-Set) 1 P. अर्दने । to distress, to hurt.

तुर्व् (तुर्वी—Set) 1 P. हिंसामाम् । to kill तु-तूर्वति, तुतुर्व-तुतूर्व, तु-तूर्वितास्मि, तु-तूर्विष्यति, अतुर्वीत्-अतूर्वीत्, तु-तूर्व्यासं.

तुस् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

तुह् (तुहिर्-Set) 1 P. अर्दने-वधेच । to hurt, to kill, to pain, Aor. अतुहत् or अतोहीत्.

तूड् (तूडृ—Set) 1 P. तोडने—अनादरेच । to split, to disregard. Caus. Aor. अतुतूडत्—त.

तुल्ल् (Set) 1 P. निष्कर्षे । to weigh, to measure.

तूष् (Set) 1 P. तुष्टौ । to satisfy or to be satisfied,

तृक्ष् (Set) 1 P. गतौ । to go.

तॄ (Set) 1 P. प्लवन–तरणयोः । to swim, to cross over, to float, to surmount; to master completely, to fulfil, to escape from, Act. तरति, ततार, तेरिथ, तरितास्मि or तरीतास्मि, तरिष्यति or तरीष्यति, अतरिष्यत् or अतरीष्यत्, अतारीत्, तीर्यासं, Pass. तीर्यते, तरिष्यते or तरीष्यते or तारिष्यते, अतारि, Caus. तारयति—ते, अतीतरत्–त. Desid. तितीर्षति or तितरिषति or तितरीषति. Deri. तीर्ण, तरितव्य or तरीतव्य, तरितुं, or तरीतुं, तीर्त्वा, उत्तीर्य, तरत्–तरिष्यत् or तरीष्यत्, तितीर्वस्.

तेज् (Set) 1 P. पालने । to protect.

तेप् (तेपृ–Set) 1 A. क्षरणे–कंपनेच । to ooze, to shake. Caus. Aor. अतितेपत्–त.

तेव् (तेवृ–Set) 1 A. देवने । to lament; to play, Caus. Aor. अतितेवत्-त.

तोड् (तोडृ—Set) 1 P. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अतुतोडत्–त.

त्यज् (Anit) 1 P. हानौ । to abandon, to leave, to quit, to let go, to renounce, to except, to distribute, to disregard, Act. त्यजति, तत्याज, तत्यजिथ, तत्यक्थ, त्यक्तास्मि, त्यक्ष्यति. अत्याक्षीत्, त्यज्यासं, Pass. त्यज्यते, त्यक्ष्यते, अत्याजि, Caus. त्याजयति–ते, अतित्यजत्-त, Desid. तित्यक्षति, Deri. त्यक्त, त्यक्त्वा, त्यक्तुं, संतज्य, तत्यज्वस्.

त्रख् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अत्रखीत् or अत्राखीत्.

त्रंक् (त्रकि–Set) 1 A. गतौ । to go.

त्रंख् { त्रखि }
त्रंग् { त्रगि } Set 1 P. गतौ to go.

त्रंद् (त्रदि—Set) 1 P. चेष्टायाम् । to act; to try; to be busy or active.

त्रप् (त्रपू-ष्—Wet) 1 A. लज्जायाम् । to be ashamed or abashed; to be embarrassed, Act. त्रपते, त्रेपे, त्रेपिषे, त्रेप्से, त्रपिताहे—त्रप्ताहे, त्रपिष्यते,—त्रप्स्यते, अत्रपिष्यत or अत्रप्स्यत, अत्रपिष्ट-अत्रप्त, त्रपिषीय—त्रप्सीय, Pass. त्रप्यते, त्रपिष्यते or त्रप्स्यते, अत्रापि, Caus. त्रपयति-ते, अतित्रपत्-त, Desid. तित्रपिषते or तित्रप्सते, Deri. त्रप्त, त्रपितव्य or त्रप्तव्य, त्रपितुं or त्रप्तुं, त्रपित्वा or त्रप्त्वा, त्रेपाण.

त्रंस् (त्रसि—Set) 1 P. भाषायाम्-दीप्तौच । to speak; to shine.

त्रिख् (त्रिखि—Set) 1 P. गतौ । to go.

त्रुप्
त्रुफ्
त्रुंप्
त्रुंफ्
Set 1 P. हिंसायाम् । to kill, injure or hurt.

त्रै (त्रै-ङ्—Anit) 1 A. पालने । to protect. Act. त्रायते, तत्रे, तत्रिषे, त्राताहे, त्रास्यते, अत्रास्यत, अत्रास्त, अत्रासत, त्रासीय, Caus. त्रापयति-ते, अतित्रपत्-त, Desid. तित्रासते, Deri. त्रात or त्राण, त्रातुं, त्रात्वा, परित्राय.

त्रौक् (त्रौकृ—Set) 1 A. गतौ । to go Caus. Aor. अतुत्रौकत्-त.

त्वक्ष् (त्वक्षू—Wet) 1 P. तनूकरणे । to make thin. (forms are similar to तक्ष्-त्व. being substituted for त).

त्वंग् (त्वगि-Set) 1 P. गतौ कंपनेच । to go; to tremble.

त्वंच् (त्वंचु-Set) 1 P. गतौ । to go; Bene. त्वच्यासं Pass. त्वच्यते Deri. त्वक्त, त्वंचित्वा or त्वक्त्वा, त्वंचितुं.

त्वर् (ञि—त्वरा-Set) 1 A. संभ्रमे । to hurry; to make haste; Caus. त्वरयति-ते, अतत्वरत्-त, Pass. त्वर्यते, अत्वारि or अत्वरि Deri. त्वरित, तूर्ण.

त्विष् (त्विषं—Anit) 1 U. दीप्तौ । to shine; to glitter. Act. त्वेषति-ते. तित्वेष—तित्विषे, त्वेष्टास्मि—हे, त्वेक्षति-ते, अत्वेक्ष्यत्—त, अत्विक्षत्—त, त्विष्यासं—त्विक्षीय, Desid. तित्विक्षति—ते, Deri. त्विष्ट त्वेष्टुं, त्विष्ट्वा.

त्सर् (Set) 1 P. छद्मगतौ । to creep; to crawl; to proceed crookedly or fraudulently.

थुर्व् (थुर्वी—Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill, थु-थूर्वति तुथुर्व-तुथूर्व, थु-थूर्वितास्मि, थु-थूर्विष्यति, अथु-थूर्वीत्, थूर्व्यासं.

दक्ष् (दक्ष—Set) 1 A. वृद्धौ शीघ्रार्थेच । to increase, to do or act quickly.

दक्ष् (दक्ष घटादिः—Set) 1 A. गतिहिंसनयोः । to go; to kill; Caus. दक्षयति—ते, अददक्षत्—त, Pass. दक्ष्यते, अदक्षि or अदाक्षि.

दद् (दद–Set) 1 A. दाने । to give; to offer; to present. Perf. ददे, Caus. दादयति–ते, अदीददत्–त.

दध् (दध—Set) 1 A. धारणे । to hold: to possess. Perf. देधे.

दंश् (दशि—Anit) 1 P. दशने । to bite; to sting; दशति, अदशत्, दशतु, दशेयं, ददंश, ददंशिथ or ददंष्ठ, दंष्टास्मि, दंक्ष्यति, अदंक्ष्यत्, अदांक्षीत्, दश्यासं, Pass. दश्यते, दंक्ष्यते. अदंशि, Desid. दिदंक्षति, Deri. दष्ट, दंष्टुं, दष्ट्वा, उपदश्य.

दय् (दय—Set) 1 A. दान—गति—रक्षण—हिंसादाऽऽदानेषु । to pity. to give; to go; to protect; to kill; to take, दयते, दयांचक्रे Caus. दाययति–ते, अदीदयत्–त.

दल् (Set) 1 P. विशरणे । to break; to split; to expand, to open; Caus. दलयति—ते, or दालयति—ते, अदीदलत्—त.

दह् (Anit) 1 P. भस्मीकरणे । to reduce to ashes; to burn; to scorch; to torment. Act. दहति, ददाह, देहिथ, ददग्ध, दग्धास्मि, धक्ष्यति, अधाक्षीत्, दह्यासं Pass. दह्यते, धक्ष्यते, अदाहि. Caus. दाहयति—ते, अदीदहत्–त, Desid. दिधक्षति, Deri. दग्ध–दग्ध्वा, संदह्य, दग्धुं.

दा (दा-ण्–Anit) 1 P. दाने । to give. 'with सम् A.' Act. यच्छति—ते, अयच्छत्—त, यच्छतु, यच्छतां, यच्छेयं—य, ददौ-दे, ददिथ, ददाथ, ददिषे, दातास्मि—हे दास्यति—ते, अदास्यत्—त, अदात्, अदित, देयासं, दासीय, Pass. दीयते, वास्यते or दायिष्यते. अदायि, Caus. दापयति—ते, अदीदपत्—त, Desid. दित्सति– ते Deri. दत्त, दातव्य, देय, दातुं, दत्वा, संदाय, यच्छत् , यच्छमान, दास्यत्, दास्यमान, ददिवस् , ददान.

दान् (दानं Set) 1 U. खंडने-आर्जवेच । to cut off; to straighten, Act. दीदांसति—ते, दीदांसांचकार—चक्रे, दीदांसितास्मि—हे, दीदांसिष्यति—ते. अदीदांसीत्, अदीदांसिष्ट, दीदांस्यासं, दीदांसिषीय, Pass. दीदांस्यते, अदीदांसि, Caus. दीदांसयाति—ते, अदीदांसत—त, Desid. दीदांसिषति—ते, Deri. दीदांसित, दीदांसितुं, दीदांसित्वा.

दाय् (दायृ—Set) 1 A. दाने । to give; Caus: Aor. अददायत्—त.

दाश् (दाशृ—Set) 1 U. दाने । to give; to offer an oblation; Caus, Aor. अददाशत्—त.

दास् (दासृ—Set) 1 U. दाने । to give, Caus. Aor. अददासत्—त.

दिन्व् (दिंव—Set) 1 P. प्रीणने । to be glad or pleased, to gladden, to please.

दिव् (दिवु-Set) 1 P. देवने । to lament; देवति. Deri. देवित्वा or द्यूत्वा.

दीक्ष् (दीक्ष—Set) 1 A. मौण्डे-ज्योपनयन—नियम—व्रतादेशेषु । to be shaved; to perform a sacrifice, to invest with a sacred thread; to practise self-restraint; to teach religious observances; to prepare oneself for the performance of a sacred rite; to dedicate oneself to.

दु (Anit) 1 P. गतौ । to go; Act. दवति, दुदाव, दोतास्मि, दोष्यति, अदौषीत् , दूयात्, Deri. दून, दूत्वा, दोतुं.

दुर्व् (दुर्वी–Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; Act. दु-दूर्वति, Deri. दूर्त.

दुह् (दुहिर्-Set) 1 P. अर्दने । to injure, hurt or kill; Aor. अदुहत् or अदोहीत्.

दृप् (Set) 1 P. संदीपने । to light; to kindle; to inflame; दर्पति.

दृभ् (Set) 1 P. ग्रंथे । to tie; to string:

दृश् (दृशिर्—Anit) 1 P. प्रेक्षणे । to see; to behold; to visit; to learn, to investigate; (with सं A. to see well; to behold) Act. पश्यति—ते, अपश्यत्—त, पश्यतु—तां, पश्येयं—य, ददर्श—ददृशे, ददर्शिथ or दद्रष्ठ—ददृशिषे, द्रष्टास्मि-हे, द्रक्ष्यति-ते, अद्रक्ष्यत्-त अदर्शत् or अद्राक्षीत्—अदृष्ट, दृश्यासं—दृक्षिय, Pass. दृश्यते, द्रक्ष्यते or दर्शिष्यते, अदर्शि, Caus. दर्शयाति-ते, (But दर्शयते only when reflexively used), अदीदृशत्—त or अददर्शत्—त Desid. दिदृक्षते Deri दृष्ट, द्रष्टव्य, दृश्य, द्रष्टुं दृष्ट्वा, संदृश्य, पश्यत्–मान, द्रक्ष्यत्—माण, ददृश्वस् or ददृशिवस्—ददृशान.

दृह् (Set) 1 P. वृद्धौ । to increase; to prosper; to fasten; to be firm.

दृंह (दृहि–Set) 1 P. The same as above.

दॄ (Set–घटादिः) 1 P. भये । to fear; दराति, ददार, दरितास्मि–दरीतास्मि, दरिष्याति, दरीष्याति, अदारीत्, दीर्यासं, Caus. दरयाति–ते, अदीदरत्–त. Deri. दीर्ण.

दे (दे–ङ्—Anit) 1 A. रक्षणे । to protect; Act. दयते, दिग्ये, दाताहे, दास्यते, अदित, अदिथाः, अदिढ्वं, अदिषि, दासीय, Pass. दीयते, अदायि, Caus. दापयति–ते, अदीदपत्, Desid. दित्सते, Deri. दत्त, दातुं, दत्त्वा, दयमान, दास्यमान, दिग्यान.

देव् (देवृ–Set) 1 A. देवने । to play, to sport; to lament. Caus. Aor. अदिदेवत्–त.

दै (दै–प्–Anit) 1 P. शोधने । to purify; to clearse, to be purified; Act. दायाति, अदायत्, दायतु, दायेयं, Pre. P. दयत्.

द्युत् (द्युत्–Set) 1 A. दीप्तौ । to shine; to be bright; द्योतते, दिद्युते, अद्युतत् or अद्योतिष्ट, Caus. द्योतयाति–ते, अदुद्युतत्–त, Desid. दिद्युतिषते or दिद्योतिषते Deri. द्युतित or द्योतित, विद्युत्य, दिद्युतान.

द्यै (Anit) 1 P. न्यक्करणे । to despise; to disfigure, Act. Bene, द्यायासं or द्येयासं.

द्रम् (Set) 1 P. गतौ । to go; to run.

द्राख् (द्राखृ–Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to become dry; to be able; to prevent; to adorn. Caus. Aor. अदद्राखत्–त.

द्राघ् (द्राघृ—Set) 1 A. सामर्थ्ये—आयानेच । to be able; to stretch; to exert oneself; to be weary; to vex; to wander about; Caus. Aor. अदद्राघत्—त.

द्रांक्ष् (द्राक्षि-Set) 1 P. कांक्षायाम्—घोरवासितेच । to desire, to utter a discordant sound.

द्राड् (द्राडृ-Set) 1 A. विशरणे । to cut, to split. Caus. Aor. अदद्राडत्—त.

द्राह् (द्राहृ—Set) 1 A. निद्राक्षये । to wake. Caus. Aor. अदद्राहत्—त.

द्रु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to flow, to run; to retreat, to melt; to attack, to rush. Act. द्रवति, दुद्राव, दुद्रोथ, द्रोतास्मि, द्रोष्यति, अदुद्रुवत्, द्रूयासं, Caus. द्रावयति only. अदुद्रवत् or आदिद्रवत्, Desid. दुद्रूषति (दिद्रावयिषति or दुद्रावयिषति is the Desid. of the Caus. form).

द्रेक् (द्रेकृ-Set) 1 A. शब्दोत्साहयोः । to sound; to show joy; to be exhilarated. Caus. Aor आदिद्रेकत्—त.

द्रै (Anit) 1 P. स्वप्ने । to sleep; (mostly with निं) Bene. द्रायात् or द्रेयात्, Caus. द्रापयति—ते, अदिद्रपत्—त. Deri. द्राण, द्रात्वा, द्रातुं, निद्राय.

द्रृ (Anit) 1 P. संवरणे अंगीकृतौच । to cover, to appropriate.

धंण् } (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अधणीत् or अधाणीत्,
धन् } अधनीत् or अधानीत्.

धन्व् (धवि-Set) 1 P. गतौ । to go.

धाव् (धावु—Set) I U. गति-शुद्ध्योः । to run; to flow, to cleanse, to wash. Caus, Aor. अदीधवत्-त. Deri. धावित or धौत, धावितुं, धावित्वा or धौत्वा.

धिक्ष् (धिक्ष—Set) 1 A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle, to be harassed or weary, to live.

धिन्व् (धिवि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to delight. (This root is conjugated as धि of the 5th conjugation.) Act. धिनोति, धिन्वंति, धिनुवः-धिन्वः अधिनोत्, अधिनवं, धिनोतु, धिनु, धिनवाम, धिनुयां.

धुक्ष् (धुक्ष-Set) I A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle; to be harassed or weary, to live.

धुर्व् (धुर्वी—Set) I P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill, धु–धूर्वति, Deri. धूर्त.

धू (Set) 1 U. कंपने । to shake, to excite, धवति–ते. Caus. धूनयति, also धावयति, अदूधुनत् , also अदूधवत् .

धूप् (Set) 1 P. संतापे । to heat, to fumigate, to perfume, to be heated, Act धूपायति, दुधूप or धूपायांचकार, दुधूपिथ or धूपायांचकर्थ, धूपितास्मि or धूपायितास्मि, धूपिष्यति or धूपायिष्यति, अधूपिष्यत् or अधूपायिष्यत् , अधूपीत् or अधूपायीत्, धूप्यासं or धूपाय्यासं Pass. धूप्यते or धूपाय्यते, धूपिष्यते or धूपायिष्यते, अधूपि or अधूपायि. Caus. धूपयति–ते or धूपाययति—ते, अदूधुपत्—त or अदुधूपायत्—त. Desid. दुधूपिषति or दुधूपायिषति Deri. धूपित or धूपायित, धूपितुं or धूपायितुं, धूपित्वा or धूपायित्वा, दुधूप्वस् or धूपायांचकृवस् .

धृ (धृ-ञ्–Anit) 1 U. धारणे । to hold, to support, to possess, to keep, to seize, to place, धरति––ते, Bene. ध्रियासं—धृषीय, Pass. ध्रीयते, Caus. धारयति–ते, अदीधरत्–त.

ध्रज् { Set } 1 P. गतौ । to go.
ध्रंज् { ध्रजि–Set }

धृष् (Set) 1 P. प्रसहने । to come together, to hurt or injure, to offend.

धे (धे–ट्–Anit) 1 P. पाने । to suck, to drink, to draw, Act. धयति—दधौ, दधिथ, दधाथ, धातास्मि, धास्यति, अधात् or अदधत् or अधासीत् , धेयासं, Pass. धीयते, धास्यते or धायिष्यते, अधायि, Caus. धापयते, अदीधपत, Desid. धित्सति, Deri. धीत, धातुं, धीत्वा, संधाय.

धोर् (धोर्ऋ–Set) 1 P. गतिचातुर्ये । to go quickly, to run, to trot; to be skilful. Caus. Aor. अदुधोरत्–त.

ध्मा (Anit) 1 P. शब्दाग्निसंयोगयोः । to blow; to breathe out, to produce sound by blowing, to blow a fire, to manufacture by blowing. Act. धमति, अधमत्, धमतु, धमेयं, दध्मौ, ध्मातास्मि, ध्मास्यति, अध्मास्यत्, अध्मासीत् , ध्मायासं or ध्मेयासं, Caus.

ध्मापयति-ते, अदिध्मपत्-त, Desid. दिध्मासंति, Deri. आध्माय, धमत्, ध्मास्यत् दध्मिवस्.

ध्यै (Anit) 1 P. चिन्तायाम् । to think of, to meditate, to recollect. Act. ध्यायति, अध्यायत्, दध्यौ, दध्याथ or दध्यिथ, ध्यातास्मि, ध्यास्यति, अध्यास्यत्, अध्यासीत्, ध्यायासं or ध्येयासं Pass. ध्यायते, ध्यास्यते or ध्यायिष्यते, अध्यायि, Caus. ध्यापयति-ते, अदिध्यपत्—त, Desid. दिध्यासति, Deri. ध्यात, ध्यातुं, ध्यात्वा, अनुध्याय, ध्यायत्, ध्यास्यत्, दध्यिवस्.

ध्रज् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्रजीत् or अध्राजीत्.

ध्रंज् (ध्रजि-Set) 1 P. गतौ । to go.

ध्रण् (Set) 1 P, शब्दे । to sound as a drum or other instrument. Aor. अध्रणीत् or अध्राणीत्.

ध्रस् (Set) 1 P. उञ्छे to glean, Aor. अध्रसीत् or अध्रासीत्.

ध्राख् (ध्राखृ-Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to be dry, to be able. Caus. Aor. अदध्राखत्-त.

ध्राघ् (ध्राघृ—Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able or competent. Caus. Aor. अदध्राघत्-त.

ध्रांक्ष् (ध्राक्षि—Set) 1 P. काक्षायाम् घोरवासितेच । to desire; to caw; to crow.

ध्राड् (ध्राडृ—Set) 1 A. विशरणे । to divide; to split, Caus. Aor. अदध्राडत्—त.

ध्रिज् (Set) 1 P. गतौ to go.

ध्रु (Anit) 1 P. स्थैर्ये 1 to be firm. ध्रवति.

ध्रेक् (ध्रेकृ-Set) 1 A. शब्दोत्साहयोः । to sound; to be filled with joy. Caus. Aor. अदिध्रेकत्-त.

ध्रै (Anit) 1 P. तृप्तौ । to be pleased. Bene. ध्रायात्, ध्रेयात्.

ध्वज् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्वजीत्, अध्वाजीत्.

ध्वंज् (ध्वजि)-Set 1 P. गतौ । to go.

ध्वण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. अध्वणीत्ः अध्वाणीत्.

ध्वन् (Set) 1 P. शब्दे to sound; Caus. to ring (a bell) घंटां ध्वनयति—ते. to cause, to articulate indistinctly ध्वानयति—ते (अस्पष्टाक्षरमुच्चारयतीत्यर्थः) P. P. ध्वनित, ध्वान्तं (darkness)

ध्वंस् (ध्वंसु–Set) 1 A. अवस्रंसने गतौच । to fall down; to perish; to go, Deri. ध्वस्त. ध्वंसित्वा or ध्वस्त्वा. विध्वस्य, ध्वंसितुं.

ध्वांक्ष् (ध्वाक्षि–Set) 1 P. कांक्षायांघोरवासितेच । to desire; to caw; to crow.

ध्वृ (Anit) 1 P. हूर्च्छने । to bend; to kill.

नक्ष् (णक्ष–Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अनक्षीत्.

नख् (णख–Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अनखीत् or अनाखीत्.

नंख् (णखि-Set) 1 P. गतौ । to go.

नट् (णट–Set) 1 P. नृतौ नाट्येच्च । to dance; to act (as a dramatic part) Aor. अनटीत् or अनाटीत्. Caus. नटयति-ते. also नाटयति–ते in the sense of 'to act'. अनीनटत्–त. Pass. Aor. अनटि, अनाटि.

नद् (णद-Set) 1 P. शब्दे । to sound; to roar; to thunder; Aor. अनदीत् or अनादीत्, Caus. नादयति—ते. Deri. नाद्य, प्रणव.

नंद् (टुनदि—Set) 1 P. समृद्धौ । to be glad or satisfied.

नभ् (णभ—Set) 1 A. हिंसायामभावेपि । to destroy, to perish.

नम् (णम–Anit) 1 P. प्रह्वत्वे शब्देच । to salute; to sink; to bend; to sound; नमति, ननाम, नेमिथ or ननंथ, नंतास्मि, नंस्यति, अनंस्यत्, अनंसीत्, नम्यासं Pass. नम्यते, नंस्यते, अनामि also अनंस्त, अनंसि, Caus. नमयति-ते or नामयति–ते, (but with any preposition नमयति–ते as उन्नमयति–ते), अनीनमत्–त, Desid. निनंसति Deri. नत, नंतव्य, नम्य, नंतुं, नत्वा, विनम्य or विनत्य, नमत्, नंस्यत्, नेमिवस्.

नय् (णय–Set) 1 A. गतौ । to go.

नर्द् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to roar.

नल् (णल–Set) 1 P. गंधेबंधनेच । to smell; to bind.

नस् (णस–Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked.

नाथ् { नाथृ { (Set) 1 P. यांचोपतापैश्वर्याशीःषु to ask; to harass;
नाध् { नाधृ { to be master; to bless. (always A. in the last sense). Caus. Aor. अननाथत्-त, अननाधत्-त.

नास् (णासृ–Set) 1 A. शब्दे । to sound; Caus. Aor. अननासत्-त.

निक्ष् (णिक्ष–Set) 1 P. चुंबने । to kiss.

निद् (णिदृँ—Set) 1 U. कुत्सा—संनिकर्षयोः । to ridicule, to reach; Caus. Aor. अनिनेदत्-त.

निंद् (णिदि–Set) 1 P. कुत्सायां । to blame; to censure; to condemn.

निन्व् (णिवि–Set) 1 P. सेचने–सेवनेच्च । to sprinkle; to attend.

निश् (णिश–Set) 1 P. समाधौ । to meditate upon;

निष् (णिष–Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to moisten;

नी (णी–ञ्–Anit) 1 U. प्रापणे । to lead; to carry; to bring; to pass, to spend; to trace; Act. नयति–ते; निनाय–निन्ये, निनेथ or निनयिथ-निंन्यिषे, नेतास्मि-हे, नेष्यति-ते, अनेष्यत्–त, अनैषीत्—अनेष्ट. नीयासं–नेषीय, Pass. नीयते, नेष्यते or नायिष्यते, अनायि, Caus. नाययति-ते, अनीनयत्, Desid. निनीषति-ते, Deri. नीत, नेतुं, नीत्वा.

नील् (णील–Set) 1 P. वर्णे । to be of a dark colour; to dye dark.

नीव् (णीव–Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat.

नॄ (Set) नये । to carry; नराति.

नेद् (णेदृँ–Set) 1 U. कुत्सासन्निकर्षयोः to censure; to be near. Caus. Aor. अनिनेदत्-त.

नेष् (णेषृ–Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अनिनेषत्–त.

पक्ष् (Set) 1 P. परिग्रहे । to seize; to accept, to take aside.

पच् (डु-पचँ-ष्—Anit) 1 U. पाके । to cook; to bake, to burn; to digest, to ripen, to develop, (A. when meaning to cook for oneself) Act. पपाच, पेचे, पेचिथ or पपक्थ, पेचिषे, पक्तास्मि–हे, पक्ष्यति–ते, अपक्ष्यत्–त, अपाक्षीत्. अपक्त, पच्यासं, पक्षीय, Pass. पच्यते, पक्ष्यते, अपाचि, अपक्षि, Caus. पाचयति—ते, अपीपचत्—त,

Desid. पिपक्षति-ते, Deri. पक्क, पाक्य, पक्तुं, पक्त्वा, पाक्त्रिम (ripened, matured, cooked).

पच् (पचि-Set) 1 A. व्यक्तीकरणे । to make clear.

पट् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अपटीत् or अपाटीत्.

पठ् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि, लिखिताक्षरवाचनेच । to declare, to mention, to cite, to study, to read, to recite, Aor. अपठीत् or अपाठीत्. Caus. पाठयति-ते.

पण् (पण-Set) 1 A. व्यवहारे । to transact business, to deal in, to barter, to bet, to stake,

पण् } Set } 1 P. (A. when without आय्) स्तुतौ । to praise,
पन् } } पणायति, अपणायत्. पणायतु, पणायेयं, पणायांचकार or पेणे, पणायितास्मि or पणिताहे, पणायिष्यति or पणिष्यते. अपणायिष्यत् or अपणिष्यत्, अपणायीत् or अपणिष्ट, पणाय्यासं or पणिषीय. Pass. पणाय्यते or पण्यते, अपणायि, अपाणि, or Caus. पणाययति-ते or पणायति—ते, Desid. पिपणायिषति or पिपणिषते. Deri. पणायित or पणित, पणायितुं or पणितुं, पणायित्वा or पणित्वा.

पंड् (पडि-Set) 1 A. गतौ । to go.

पत् (पत्लृ-Set) 1 P. गतौ । to fall, to fly, to alight, to sink, to be degraded, to attack. Aor. अपप्तत्, Desid. पिपतिषति or पित्सति.

पृथ् (पृथे-Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अपर्थीत्.

पय् (पय—Set) 1 A. गतौ । to go.

पर्द् (पर्द—Set) 1 A. कुत्सिते शब्दे । to break wind.

पप् } Set } 1 P. गतौ । to go.
पव् } }

पर्व् (Set) 1 P. पूरणे । to fill.

पल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

पा (Anit) 1 P. पाने । to drink, to feast on, to swallow up, Act. पिबति, अपिबत पिबतु, पिबेयं, पपौ, पपिथ or पपाथ, पातास्मि, पास्यति, अपास्यत्, अपात्, पेयासं, Pass. पीयते, Caus. पाययते-पाययति (when not conveying a reflective sense, as वत्सान्पाययतिपयः), अपीप्यत or अपीप्यत्. Desid. पिपासति. Deri. पीत, पेय, पातुं, पीत्वा, निपाय, पिबत्.

पिट् (Set) 1 P. शद्बसंघातयोः । to sound; to assemble; to heap together.

पिठ् (Set) 1 P. हिंसाक्लेशनयोः । to injure; to kill; to feel pain.

पिंड् (पिडि-Set) 1 A. संघाते । to roll into a lump, to heap; to unite.

पिन्व् (पिवि—Set) 1 P. सेचने सेवनेच । to sprinkle; to serve.

पिस् (पिसृ—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पील् (Set) 1 P. प्रतिष्टंभे । to check; to impede; to obstruct.

पीव् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to be fat or thick.

पुड् (Set) 1 P. मर्दने । to grind.

पुंड् (पुडि—Set) 1 P. खंडने । to grind, to pound.

पुंथ् (पुथि—Set) 1 P. हिंसासंक्लेशनयोः । to kill, to suffer pain.

पुर्व् (Set) 1 P. पूरणे । to fill; पुर्वति.

पुल् (Set) 1 P. महत्वे । to be great or large; to be lofty or high, to be heaped up.

पुष् (Set) 1 P. पुष्टौ । to nourish, to develop, to support; to enhance, to get, Desid पुपुषिषति or पुपोषिषति. Deri. पुषित or पोषित, पोष्य, पोषितुं, पुषित्वा or पोषित्वा.

पू (पूङ्—Set) 1 A. पवने । to purify to clean from chaff, पवते, अपवत, पवतां, पवेय, पुपुवे, पविताहे, पविष्यते, अपविष्ट, अपविषि, पविषीय, Pass. पूयते or पाविष्यते अपावि, अपविषि or अपाविषि, Caus. पावयति—ते, अपीपवत्—त, Desid. पिपविषते, Deri. पूत or पवित, पव्य or पाव्य, पवितुं पवित्वा or पूत्वा, पवमान, पविष्यमाण, पुपुवान.

पूय् (पूयी—Set) 1 A. विशरणे, दुर्गंधेच । to split, to stink, Deri. पूत.

पूल् (Set) 1 P. संघाते । to collect, to gather, to heap up, to assemble.

पूष् (Set) 1 P. वृद्धौ । to nourish, to increase, to grow.

पृष् (पृषु—Set) 1 P. सेचने हिंसासंक्लेशनयोश्च । to sprinkle, to hurt, to vex, Deri. पर्षित्वा or पृष्ट्वा.

पेल् (पेलृ-Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेलत्.

पेव् (पेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, Caus. Aor. अपिपेवत्-त .

पेष् (पेषृ-Set) 1 A. निश्चये, प्रयत्नेच । to resolve upon, to strive deligently for, Caus. Aor. अपिपेषत्—त.

पेस् (पेसृ Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पै (Anit) 1 P. शोषणे । to dry, to wither. पायति.

पैण् (पैणृ—Set) 1 P. गति-प्रेरण-श्लेषणेषु । to go, to send, to touch, to embrace, Caus. Aor. अपिपैणत्—त.

प्याय् (ओ—प्यायी—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow, to increase, to swell, Perf. पिप्ये, पिप्यिषे, Deri. पीन or प्यान, प्रप्यान, आपीन.

प्यै (प्यै-ङ्—Anit) 1 A. वृद्धौ । to grow, प्यायते.

प्रथ् (प्रथ—Set) 1 A. प्रख्याने । to become famous, to increase, to spread abroad, to arise, to appear.

प्रस् (प्रस—Set) 1 A. विस्तारे । to extend, to expand.

प्रु (प्रु-ङ्-Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump. Caus. प्रावयति, अपिप्रवत् or अपुप्रवत्, Desid. पुप्रूषते, Desid. of Caus. पुप्रावयिषति or पिप्रावयिषति.

प्रुट् (Set) 1 P. मर्दने । to rub.

प्रुष { प्रुषु } (Set) 1 P. दाहे । to burn, to reduce to ashes, Desid.
पुप्रुषिषति or पुप्रोषिषति Deri. प्रुष्ट, प्रोषितुं, प्रुष्ट्वा or प्रुषि-
प्लुष् { प्लुषु } त्वा or प्रोषित्वा.

प्रेष (प्रेषृ—Set) 1 A. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिप्रेषत्—त.

प्रोथ् (प्रोथृ-(Set) 1 U. पर्याप्तौ । to be equal to, to be a match for, to be complete, Caus. Aor. अपप्रोथत्—त.

प्लक्ष् (Set) 1 U. अदने । to eat.

प्लिह् (प्लिह—Set) 1 A. गतौ । to go.

प्लु (प्लु-ङ्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump, to fly, to float, to swim, Caus. प्लावयति-ते, अपुप्लवत्-त or अपिप्लवत्-त, Desid. पुप्लूषते, Desid. of the Caus. पुप्लावयिषति-ते or पिप्लावयिषति-ते. Deri. प्लाव्य.

फक्क् (Set) 1 P. नीचैर्गतौ । to behave ill, to go softly.

फण् (Set) 1 P. गतौ । to go, to produce easily. Perf. पफाण. पफाणुः or फेणुः, पफाणिथ or फेणिथ. Aor. अफणीत् or अफाणीत्. Caus. फणयति-ते (also फाणयति-ते, according to some) Deri. फणित, फाण्ट in the second sense. फेणिवस् or पफण्वस्.

फल् (Set) 1 P निष्पत्तौ । to bear fruit, to result, to succeed, to be useful or fruitful, Perf. पफाल. फेलुः, फेलिथ, Caus. फालयति—ते. Deri. फलित, फलित्वा, फलितुं.

फल् (ञि—फला—Set) 1 P. विशरणे । to burst open, to split, Deri. फुल्ल, उत्फुल्ल, संफुल्ल. but प्रफुल्त.

फुल्ल् (Set) 1 P. विकसने । to open, to expand, to blow,

फेल् (फेलृ—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिफेलत्—त.

बण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. अबणीत् or अबाणीत्.

बद् (Set) 1 P स्थैर्ये । to be steady or firm; Aor. अबदीत्. or अबादीत.

बध् (Set) 1 P. चित्तविकारे । to loathe ; to be disgusted with, to shrink from, Act बीभत्सते, अबीभत्सत, बीभत्सतां, बीभत्सेय, बीभत्सांचक्रे, बीभत्सिताहे, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सिष्यत अबीभत्सिष्ट, बीभत्सिषीय, Pass. बीभत्स्यते, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सि. Caus. बीभत्सयति-ते, अबीभत्सत्—त. Desid. बीभत्सिषति. Deri. बीभत्सित, बीभत्सितुं, बीभत्सित्वा.

वँड् (Set) 1 P. गतौ । to go.

बर्ह् (वर्ह्—Set) 1 A. परिभाषण-हिंसा-प्रदानेषु । to be pre-eminent; to speak: to kill; to give;

बल् (Set) 1 P. प्राणने, धान्यावरोधेच । to breathe; to hoard grain.

बल्ह् (बल्हृ-Set) 1 A. प्राधान्ये । to be pre-eminent.

बंह् (बहि-Set) 1 A. वृद्धौ । to grow, to increase.

बाड् (बाडृ-Set) 1 A. आप्लाव्ये । to bathe; to dive, Caus. Aor. अबबाडत्-त.

बाध् (बाधृ-Set) 1 A. लोडने । to oppress, to torment, Caus. Aor. अबबाधत्-त.

बाह् (बाहृ—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor. अबबाहत्—त.

बिट् (Set) 1 P. आक्रोशे । to swear, to curse, to shout.

बिद् (बिदि—Set) 1 A. अवयवे । to split, to cleave, to divide.

बुक्क् (Set) 1 P. भषणे । to bark; to sound; to yelp; to speak.

बुध् (बुधिर्—Set) 1 U. बोधने । to know; to understand; to think; Aor. अबुधत् or अबोधीत्, अबोधिष्ट.

बुध् (Set) 1 P. अवगमने । to make known; to inform; to teach.

बुंद् (उ-बुन्दिर्-Set) 1 U. निशामने । to perceive; to apprehend; Aor. अबुन्दत् or अबुन्दीत्. अबुन्दिष्ट. Deri. बुन्न, बुंदित्वा or बुत्वा.

बृह् (बृहिर्-Set) 1 P. वृद्धौ । to grow, to increase, Aor. अबृहत् or अबर्हीत्.

बृंह् (बृहि-Set) 1 P. वृद्धौ शब्देच । to increase, to sound.

बेह् (बेहृ-Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour.

भक्ष् (भक्ष-Set) 1 U. अदने । to eat.

भज् (भज्-Anit) 1 U. सेवायां । to worship; to honour, to divide; to be attached to, to serve. Perf. बभाज-भेजे. बभक्थ or भेजिथ.

भेजिषे. भक्तास्मि—हे. भक्ष्यति—ते. अभक्ष्यत्-त. अभाक्षीत्-अभक्त. भज्यासं—भक्षीय. Caus. भाजयति-ते. Desid. बिभक्षति-ते. Deri. भक्त. भाज्य or भाग्य. भक्तुं. भक्त्वा.

भट् (Set) 1 P. भृतौ । to hire, to nourish, Aor. अभटीत् or अभाटीत्.

भट् (घटादिः) 1 P. परिभाषणे । to speak; Caus. भटयति-ते.

भण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, to call, Aor. अभणीत् or अभाणीत्.

भंड् (भडि-Set) 1 A. परिभाषणे । to speak, to jest, to chide.

भंद् (भदि-Set) 1 A. कल्याणे सुखेच । to be prosperous or glad.

भर्व् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

भल् { भल } (Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा-दानेषु । to speak, to
भल्ल् { भल्ल } kill, to give.

भष् (Set) 1 P. भर्त्सने । to bark, to revile. Aor. अभषीत् or अभाषीत्.

भाम् (भाम-Set) 1 A. क्रोधे । to be angry.

भाष् (भाष-Set) 1 A. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say; to call, to describe.

भास् (भासृ-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to appear, to become evident. Caus. Aor. अबभासत्-त. अबीभसत्-त.

भिक्ष् (भिक्ष-Set) 1 A. भिक्षायामलाभे लाभेच । to ask; to beg for without obtaining, to be weary or distressed, to obtain.

भिंद् (भिदि-Set) 1 P. अवयवे । to split, to divide.

भू (Set) 1 P. सत्तायाम् । to be (A. or U. to obtain, to attain). Perf. बभूव—बभूवे. Aor. अभूत—अभविष्ट. Pass. भूयते भविष्यते or भाविष्यते. अभावि. अभविषि or अभाविषि. Desid. बुभूषति-ते. Deri. भूत. भाव्य or भव्य.

भूष् (Set) 1 P. अलंकारे । to adorn, to decorate.

भृ (भृ–ञ्–Anit) 1 U. भरणे । to support, to bear, to have, to fill, Perf. बभार–बभ्रे. बभर्थ–बभृषे; भर्तास्मि–हे, भरिष्यति—ते. अभरिष्यत्–त अभार्षीत्–अभृत. भ्रियासं–भृषीय; Pass. भ्रियते; भरिष्यते or भारिष्यते. अभारि. अभृषि or अभारिषि. Caus. भारयति–ते, Desid. बुभूर्षति–ते or बिभरिषति–ते Deri. भृत. भार्य. भर्तुं. भृत्वा.

भृज् (भृजी–Set) 1 A. भर्जते । to parch, to fry, P. P. भृक्त.

भेष् (भेषृ–Set) 1 U. भयेगतौच । to fear, to go, Caus. Aor. अबिभेषत्–त.

भ्यस् (भ्यस—Set) 1 A. भये । to fear.

भ्रक्ष् (भ्रक्ष—Set) 1 U. अदने । to eat.

भ्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, Aor. अभ्रणीत् or अभ्राणीत्.

भ्रम् (भ्रमु—Set) 1 P. चलने । to roam about, Deri. भ्रांत. भ्रामित्वा or भ्रांत्वा Caus. भ्रमयति (also भ्रामयति according to some).

भ्रश् (भ्रश—Set) 1 A. अवस्रंसने । to fall, to drop down.

भ्रंश् or भ्रंस् { (भ्रंशु) (भ्रंसु) } (Set) 1 A. अवस्रंसने । to fall, to drop down, Aor. अभ्रशत् or अभ्रंशिष्ट. Deri. भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्ट्वा.

भ्रांज् (टु—भ्राजृ—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter.; Perf. बभ्राजे or भ्रेजे. Caus. Aor. आबिभ्रजत्—त. or अबभ्राजत्—त.

भ्राश् (टु—भ्राशृ—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor. अबभ्राशत्—त.

भ्रेज् (भ्रेजृ—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus. Aor. आबिभ्रेजत्—त.

भ्रेष् (भ्रेषृ–Set) 1 U. भये गतौच । to fear, to go. Caus. Aor. अबिभ्रेषत्—त.

भ्लक्ष् (भ्लक्ष–Set) 1 U. अदने । to eat.

भ्लाश् (टु—भ्लाशृ—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor. अबभ्लाशत्—त.

भ्लेष् (भ्लेषृ-) 1 U. दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus. Aor. अबिभ्लेषत्—त.

मक्ष् (Set) 1 P. संघाते । to collect.

मख् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अमखीत् or अमाखीत्.

मंक् (मकि–Set) 1 A. मंडने । to adorn, to decorate.

मंख् { मखि } (Set) 1 P. गतौ । to go.
मंग् { मगि }

मंघ् (मघि–Set) 1 A. गत्याक्षेपे गत्यारंभे कैतवेच । to go, to blame, to be moving, to cheat.

मंघ् (मघि–Set) 1 P. मंडने । to adorn, to decorate.

मच् (मच–Set) 1 A. दंभे-कत्थने-कल्कनेच । to cheat, to boast, to pound.

मज् (Set) 1 P. मदने शब्दार्थेच । to be mad, to sound. Aor. अमजीत् or अमाजीत्.

मंच् (मचि–Set) 1 A. धारणोच्छ्राय—पूजनेषु । to hold, to grow high, to adore.

मंज् (मजि–Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मठ् (Set) 1 P. मर्दनिवासयोः । to grind, to dwell, Aor. अमठीत् or अमाठीत.

मण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to murmur, Aor. अमणीत् or अमाणीत.

मंठ् (मठि–Set) 1 A. शोके । to remember with regret; to grieve for.

मंड् (मडि–Set) I A. विभाजने । to divide, to clothe; to surround.

मंड् (मडि–Set) 1 P. भूषायाम् । to adorn oneself.

मंथ् (मथे–Set) 1 P. विलोडने । to churn, to stir; Aor. अमथीत्.

मंथ् (मथि–Set) 1 P. हिंसा-क्लेशनयोः । to kill; to injure; to be afflicted; to suffer pain.

मंथ् (Set) 1 P. विलोडने । to churn, to stir; to shake; to kill; to crush; to tear off; Bene. मथ्यासम्, Pass. मथ्यते. Deri. मथित. मंथित्वा or माथित्वा. मेथिवस्.

मंद् (मदि-Set) 1 A स्तुति—मोद—मद—स्वप्न—कांति—गतिषु । to praise; to be glad; to be proud; to sleep; to shine; to move slowly.

मभ्र् (Set) 1 P. गतौ । to go.

मय् (मय-Set) 1 A. गतौ । to go.

मर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

मर्व (Set) 1 P. पूरणे । to fill.

मल् { मलँ-(Set) }
मल्ल् { मल्लँ-(Set) } 1 A. धारणे । to hold; to possess.

मव् (Set) 1 P. बन्धने हिंसायांच । to bind; to kill; Aor. अमवीत् or अमावीत्.

मव्य् (Set) 1 P. बन्धने । to bind.

मश् (Set) 1 P. शब्दे-कोपेच । to sound; to be angry Aor. अमशीत् or अमाशीत्.

मष् (Set) 1 P. हिंसायाम् शब्देच । to kill; to sound, Aor. अमषीत् or अमाषीत्.

मस्क् (मस्क—Set) 1 A. गतौ । to go.

मह् (Set) 1 P. पूजायाम् । to worship; to revere.

मंह् (महि—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow old.

मांक्ष् (माक्षि—Set) 1 P. कांक्षायाम् । to desire; to wish.

मान् (मान—Set) 1 A. जिज्ञासायां । to investigate; to examine; मीमांसते. मीमांसांचक्रे. मीमांसिताहे. मीमांसिष्यते. अमीमांसिष्यत. अमीमांसिष्ट. मीमांसिषीय. Pass. मीमांस्यते. अमीमांसि. Caus. मीमांसयति-ते, अमीमांसत्-त. Desid. मीमांसिषते, Deri. मीमांसित. मीमांसितुं. मीमांसित्वा.

माह् (माहृ Set) 1 U. माने । to measure.

मिथ् (मिथृ—Set) 1 U. मेधाहिंसयोः । to understand; to hurt.

मिद् (ञिमिदा-Set) 1 A. स्नेहने । to love. to melt; Aor. अमिदत् or अमेदिष्ट. Caus. Aor. अमीमिदत्—त. Desid. मिमिदिषते or मिमेदिषते. Deri. मिन्न or मेदित, मिदित्वा or मेदित्वा. मेदितुं.

मिद् (मिदृ-Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अमिमेदत्—त.

मिध् (मिधृ—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अभिमेधत्-त.

मिन्व् (मिवि-Set) 1 P. स्नेहने—सेचनेच । to love; to sprinkle.

मिश् (Set) 1 P. शब्दे—रोषकृतेच । to make noise; to be angry.

मिष् (मिषु—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to wet, to serve, Desid. मिमिषिषति or मिमेषिषति. Deri. मिष्ट, मिषित्वा or मेषित्वा cr मिष्ट्वा. मेषितुं.

मिष् (Set) 1 P. शब्दे—रोषकृतेच । to make noise, to be angry. Deri. मेषित. मेषित्वा.

मिह् (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle, to make water, to wet. मेहति. मिमेह. मेढास्मि मेक्ष्यति. अमेक्ष्यत. अमिक्षत्. मिह्यासं Desid. मिमिक्षति. Deri. मीढ. मेढव्य. मेढुं. मीढ्वा.

मीम् (मीमृ-Set) 1 P. गतौ । to go. Caus, Aor. अमिमीमीत—त.

मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to close the eyes, to twinkle, to fade, to disappear, Caus. Aor. अमीमिलत्-त. or अमिमीलत्—त.

मीव् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to grow fat or large.

मुज् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मुंच् (मुचि-Set) 1 A. कल्कने-कथनेच । to cheat, to be wicked, to tell.

मुंज् (मुजि-Set) 1 P. शब्दे । to souud.

मुट् }(Set) 1 P. मर्द्दने । to crush, to grind, to break.
मुड् }

मुंड् (मुठि-Set) 1 A. पालने-पलायनेवा । to protect, to run away.

मुंड् (मुडि—Set) 1 A. मार्जने मज्जनेवा । to be pure, to sink.

मुंड् (मुडि-Set) 1 P. खंडने । to grind, to shave, to shear.

मुद् (मुद—Set) 1 A. हर्षे । to be glad, to rejoice, Desid. मुमुदिषते or मुमोदिषते. Deri. मुदित or मोदित. मुदित्वा or मोदित्वा. मोदितुं. प्रमुद्य.

मुर्छ् (मुर्च्छा—Set) 1 P. मोह-समुच्छ्राययोः । to faint, to increase, to grow, to become strong, to take effect on. मूर्च्छति. Deri. मूर्च्छित or मूर्त.

मुर्व् (मुर्वी—Set) 1 P. बन्धने । to bind, P. P. मूर्ण.

मू (मू-ङ्—Set) 1 A. बन्धने । to bind. मवते. मुमुवे. मविताहे. मविष्यते, अमविष्ट. मविषीष्ट, Caus. मावयति—ते. अमीमवत्-त. Desid. मुमूषते. Desid. Caus. मिमावयिषति—ते.

मूल् (Set) 1 P. प्रतिष्ठायाम् । to take root, to be firm, to accumulate.

मूष् (Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob.

मृक्ष् (Set) 1 P. सघाते । to collect, to rub.

मृज् (मृजू—Wet) 1 P. शौचालंकारयोः । to cleanse, to wipe off. to adorn, to sharpen. Act. मार्जति. अमार्जत्. मार्जतु. मार्जेयं. ममार्ज. ममार्जिथ or ममार्ष्ठ. मार्जितास्मि or मार्ष्टास्मि. मार्जिष्यति or मार्क्ष्यति. अमार्जिष्यत् or अमार्क्ष्यत्. अमार्जीत् or अमार्क्षीत्. मृज्यासं. Pass. मृज्यते. मार्जिष्यते or मार्क्ष्यते. अमार्जि Desid. मिमार्जिषति or मिमृक्षति. Deri. मृष्ट. मृज्य. मार्जितुं or मार्ष्टुं. मार्जित्वा or मृष्ट्वा. परिमृज्य.

मृध् (मृधु—Set) 1 U. उन्दने हिंसायांच । to moisten, to kill, Deri. मृद्ध. मर्धित्वा or मृद्ध्वा. मर्धितुं.

मृष् (मृषु—Set) 1 P. सेचने सहनेच । to sprinkle, to endure, Caus. Aor. अममर्षत्-त or अमीमृषत्-त Desid. मिमर्षिषति-ते Deri. मृष्ट. मृष्ट्वा. मृषित्वा or मर्षित्वा. मर्षितुं.

मे (मे-ङ्—Anit) 1 A. प्रणिदाने । to return, to exchange. मयते. ममे. माताहे–मास्यते. अमास्त. मासीष्ट. Caus. मापयति—ते. अमीमपत्—त. Desid. मित्सते. Deri. मित. मित्वा. निमाय or निमित्य. अपमित्य. अपमाय. मातुं.

मेथ् मेथृ—Set 1 U. मेधा–हिंसयो । to know, to understand, to kill, to hurt; Caus. Aor. अमिमेथत्—त.

मेध् (मेधृ—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः संगमेच । to know, to kill, to meet, Caus. Aor. अमिमेधत्-त.

मेप् (मेपृ—Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अमिमेपत्—त.

मेव् (मेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship.

म्ना (Anit) 1 P. अभ्यासे । to study, to repeat, to remember, to think, Act. मनति, अमनत्. मनतु. मनेयं. मम्नौ. मम्निथ or मम्नाथ. म्नातास्मि. म्नास्यति. अम्नास्यत्. अम्नासीत्. म्नायासं or म्नेयासं. Pass. म्नायते. म्नास्यते or म्नायिष्यते. अम्नायि. अम्नासि or अम्नायिषि. Caus. म्नापयति—ते. अमिम्नपत्—त. Desid. मिम्नासति. Deri. म्नात. म्नेय. म्नातुं. म्नात्वा.

म्रक्ष् (Set) 1 P. संघाते । to collect, to rub.

म्रद् (म्रदृ—Set) 1 A. मर्दने । to crush, to pound, Pass. Aor. अम्रदि, अम्रादि. Caus. म्रदयति—ते.

म्रुच् म्रुचु (Set) 1 P. गतौ । to go or move. Aor. अम्रुचत् or
or
म्लुच् म्लुचु अम्रोचीत्. Desid. मुम्रुचिषति or मुम्रोचिषति. Deri. म्रुक्त, म्रोचित्वा or म्रुचित्वा or म्रुक्त्वा.

म्रुंच् (म्रुचु—Set) 1 P. गतौ । to go, to move. Deri. म्रुक्त, म्रुचित्वा or म्रुक्त्वा.

म्रेट् म्रेटृ (Set) 1 P. उन्मादे । to be mad. Caus. Aor. अमिम्रेटत्-
म्रेड् म्रेडृ त. अमिम्रेडत्—त.

म्लुंच् (म्लुंचु—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

म्लेच्छ् (Set) 1 P. अव्यक्ते शब्दे । to speak indistinctly.

म्लेट् { म्लेटृ } (Set) 1 P. उन्मादे। to be mad. Caus. Aor.
म्लेड् { म्लेडृ } अमिम्लेटत्—त. अमिम्लेडत्.

म्लेव् (म्लेवृ—Set) 1 A. सेवने। to serve, to worship. Caus. Aor. अमिम्लेवत्—त.

म्लै (Anit) 1 P. हर्षक्षये। to be sad, to become weary, to fade, to be emaciated. म्लायति, मम्लौ, मम्लिथ or मम्लाथ, म्लातास्मि. म्लास्यति. अम्लास्यत्. अम्लासीत्, म्लायासं, म्लेयासं. Pass. म्लायते. म्लास्यते or म्लायिष्यते. अम्लायि. अम्लासि or अम्लायिषि. Caus. म्लापयति—ते, अमिम्लपत्—त. Desid. मिम्लासति, Deri. म्लान. म्लेय. म्लातुं. म्लात्वा. प्रम्लाय.

यज् (यजँ—Anit) 1 U. देवपूजा—संगतिकरण—यजन—दानेषु। to make an oblation to a deity, to associate with, to sacrifice, to worship, to give. Act. इयाज्—ईजे, इयजिथ or इयष्ठ—ईजिषे. यष्टास्मि—हे, यक्ष्यति—ते, अयक्ष्यत्—त. अयाक्षीत्—अयष्ट. अयाष्टाम्. अयक्षाताम्. इज्यासं—यक्षीय. Pass. इज्यते. यक्ष्यते. अयाजि, अयक्षत. Caus. याजयति-ते, अयीयजत्-त. Desid. यियक्षति—ते. Deri. इष्ट, यष्टव्य, याज्य, यष्टुं, इष्ट्वा, समिज्य.

यत् (यती—Set) 1 A. प्रयत्ने। to strive after, to be watchful, Caus. यातयति-ते Deri. यत्त, यतितव्य.

यभ् (Anit) 1 P. मैथुने। to cohabit, Act. यभति, ययाभ, येभिथ, ययब्ध, यब्धास्मि, यप्स्यति, अयाप्सीत्. यभ्यासं. Caus. याभयति-ते, Desid. यियप्सते. यब्ध, यब्ध्वा, यब्धुं.

यम् (Anit) 1 P. उपरमे। to check, to stop, (For A. see page 17). Act. यच्छति-ते. अयच्छत्—त. यच्छतु—तां. यच्छेयं-य, ययाम—इयमे, इयमिथ or ययन्थ-येमिषे, यंतास्मि-हे. यंस्यति-ते, अयंस्यत्-त अयंसीत्-अयंस्त, यम्यासं, यंसीय, Caus. यामयति-ते, but with आ-आयामते only, with नि-नियमयति-ते. According to स्वामी, Deri. यत, यम्य, यंतु, यत्वा, नियम्य or नियत्य, यच्छत्-मान, येमिवस्-येमान.

यस् (Set) 1 P. प्रयत्ने। to endeavour; Caus. यासयति-ते, but with आ, आयासयते only. Deri. यस्त, यास्य, यसित्वा or यस्त्वा.

याच् (डु, याचृ-Set) 1 U. (generally A. in use) यांचायाम् । to beg, to ask, to solicit, Caus. Aor. अययाचत्—त.

युंग् ((युगि—Set) 1 P. वर्जने । to abandon, to desert.

युच्छ् (Set) 1 P. प्रमादे । to err, to be negligent.

युज् (Anit) 1 P. संयमने । to unite, to bind, to yoke, Act. योक्तास्मि, योक्ष्यति, अयोक्ष्यत् अयौक्षीत्, युज्यासं. Desid. युयोजिषति—ते, युयुक्षति-ते. Deri. युक्त.

युत् (युतृ—Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अयुयोतत्-त.

यूष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill.

येष् (येषृ—Set) 1 A. प्रयत्ने । to try, to attempt, Caus. Aor. अयियेषत्-त.

यौट् { यौटृ } (Set) 1 P. बंदे । to bind, Caus. Aor. अयुयौटत्—त.
यौड् { यौडृ } अयुयौडत्-त.

रक्ष् (Set) 1 P. पालने । to protect, to watch, to take care of, Caus. रक्षयति-ते.

रख् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अरखीत् or अराखीत्.

रग् (रगे-घटादिः—Set) 1 P. शंकायां । to doubt, Aor. अरगीत् Caus. रगयति-ते.

रंख् { रखि } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.
रंग् { रगि }

रंघ् (राघि —Set) 1 U. गतौ । to go, to hasten.

रंज् (Anit) 1 U. रागे । to be coloured, to redden, to dye, to be attached to, to be excited, to be pleased with. रंजति-ते. अरंजत्-त, रंजतु-तां, रंजेयं-य, ररंज-जे, ररंजिथ or ररंक्थ-ररंजिषे, रंक्तास्मि-हे, रंक्ष्यति-ते. अरंक्ष्यत्-त, अरांक्षीत्—अरंक्त, रज्यासं—रंक्षीय. Pass. रज्यते, रंक्ष्यते, अरांजि, अरांक्षि, Caus. रंजयति-ते, also रजयति-ते (to hunt deer), अररंजत्—त, also अरीरजत्—त. Desid. रिरंक्षति-ते. Deri. रक्त, रंक्तुं, रंक्त्वा, or रक्त्वा, उपरज्य.

रट् { (Set) 1 P. परिभाषणे । to roar, to yell, to proclaim aloud, to
रठ् { shout, Aor. अरटीत् or अराटीत्, Caus. राटयति—ते.

रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to ring, to jingle, Aor. अरणीत् or अराणीत्, Caus. राणयति—ते.

रण् (घटादिः–Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. रणयति–ते, Pass. Aor. अरणि, अराणि.

रण्व् (रवि—Set) 1 P. गतौ । to go.

रद् (Set) 1 P. विलेखने । to split, to scratch, Aor. अरदीत् or अरादीत्.

रप् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to talk, to speak, Aor. अरपीत् or अरापीत्.

रफ् (Set) 1 P. हिंसायां गतौच । to kill, to go. Aor. अरफीत् or अराफीत्.

रभ् (रभ—Anit) 1 A. राभस्ये । to begin, to desire, to act rashly, Aor. रब्धाहे, रप्स्यते, अरप्स्यत, अरब्ध, अरप्सत, रप्सीय, Caus. रंभयति—ते, अररंभत्—त, Desid. रिप्सते, Deri. रब्ध, रभ्य, रब्धुं, रब्ध्वा, आरभ्य.

रम् (रम-Anit) 1 A. (For P. see page 17). क्रीडायाम् । to sport, to rest, to be pleased, to rejoice at, to have sexual intercourse with, Act. रेमे, रेमिषे, ररंथ, रंताहे—स्मि, रंस्यते—ति, अरंस्यत-त्, अरंस्त, अरंसीत्, रंसीय, रम्यासं, Caus. रमयति—ते, अरीरमत्, Desid. रिरंसते--ति, Deri. रत, रम्य, रंतुं, रत्वा, or रमित्वा, विरम्य or विरत्य.

रंफ् (रफि—Set) 1 P. गतौ हिंसायांच । to go, to kill.

रंब् { रबि } (Set) 1 A. शब्दे । to sound.
रंभ् { रभि }

रय् (रय–Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

रश् (a sautra root–Set) 1 P. स्वने । to sound, Aor. अरशीत् or अराशीत्.

रस् (Set) 1 P. शब्दे । to roar, to cry, to make noise, to praise, Aor. अरसीत् or अरासीत्.

रह् (Set) 1 P. त्यागे । to abandon, to quit.

रैह् (राहि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

राख् (राखृ-Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to dry, to adorn, to be able, Caus. Aor. अरराखत्-त

राघ् (राघृ-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अरराघत्-त,

राज् (राजृ-Set) 1 U. दीप्तौ । to shine, to glitter, to appear like, Act. रराज-रराजे-रेजे, रराजिथ-रेजिथ, रराजिषे-रेजिषे.

राश् { राशृ } Set 1 A. शब्दे । to sound, Caus. Aor. अरराशत्—त,
रास् { रासृ } अररासत्—त.

रिख् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिंख् { रिखि } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.
रिंग् { रिगि }

रिच् (Anit) 1 P. वियोजन-संपर्चनयोः । to separate, to divide, to join, Act. रेक्तास्मि, रेक्ष्यति, अरेक्ष्यत, अरैक्षीत, रिच्यासं, Deri. रिक्त, रिक्त्वा, रेक्तुं.

रिण्व् (रिवि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy, to injure, रेष्टास्मि or रेषितास्मि, Desid. रिरिषिषति or रिरेषिषति, Deri. रिष्ट, रेषितव्य or रेष्टव्य, रेषितुं or रेष्टुं, रिषित्वा or रेषित्वा or रिष्ट्वा.

रु (रुङ्—Anit) 1 A. गतिरेषणयोः । to go, to kill. रवते, रुरुवे, रविताहे, रविष्यते, अरविष्ट, रविषीय.

रुच् (रुच—Set)1 A. दीप्तावभिप्रीतौच । to shine, to please, to like, to appear good, Aor. अरुचत् or अरोचिष्ट. Caus. रोचयते, अरूरुचत, Desid. रुरुचिषते or रुरोचिषते, Deri. रुचित or रोचित, रुचित्वा or रोचित्वा.

रुट् (रुट-Set) 1 A. प्रतिघाते । to strike, to oppose, Aor. अरुटत or अरोटिष्ट.

रुठ् (Set) 1 P. उपघाते । to strike down, to fell.

रुंट् (रुटि—Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob.

रुंठ् (रुठि—Set) 1 P. स्तेये गतौच । to steal; to be lame, to go.

रुंड् (रुंडि—Set) 1 P. स्तेये । to steal.

रुषूँ (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Act. रोषितास्मिँ, रोष्टास्मि, Desid रुरुषिषति or रुरोषिषति Deri. रुष्ट, रुषित्वा or रोषित्वा or रुष्ट्वा, रोषितुं or रोष्टुं.

रुह् (Anit) 1 P. बीजजन्मनिप्रादुर्भावेच । to grow from seed, to become manifest, to grow, to rise, to ascend. रोढास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरुक्षत्, रुह्यासं, Caus. रोहयति-ते or रोपयति-ते, अरूरुहत्-त or अरूरुपत्—त, Desid. रुरुक्षति, Deri. रूढ, रोह्य, रोढुं, रूढ्वा, आरुह्य.

रूष् (Set) 1 P. भूषायां । to decorate, to smear, to cover.

रेक् (रेकृ—Set) 1 A. शंकायाम् । to doubt, Caus. Aor. अरिरेकत्-त.

रेट् (रेटृ—Set) 1 P. परिभाषणे । to speak, to ask, to request, Caus. Aor. अरिरेटत्-त.

रेप् (रेपृ-Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. अरिरेपत्-त

रेभ् (रेभृ—Set) 1 A. शब्दे । to speak, Caus. Aor. अरिरेभत्-त.

रेव् (रेवृ—Set) 1 P. प्लावगतौ । to leap, to go, to move, Caus. Aor. अरिरेवत्.

रेष् (रेषृ —Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to utter an inarticulate sound, to neigh, to roar. Caus. Aor. अरिरेषत्-त.

रै (Anit) 1 P. शब्दे । to sound.

रोड् (रोडृ—Set) 1 P. अनादरे उम्मादेच । to despise, to be mad, Caus. Aor. अरुरोडत्-त.

लख् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor. अलखीत्, अलाखीत्.

लग् (लगे-घटादिः-Set) 1 P. संगे । to adhere to, to become united, to come in contact, to happen, to approach, to touch, to produce an effect. Caus. लगयति—ते, अलीलगत—त, Pass. Aor. अलगि, अलागि, Deri. लग्न, rarely लगित.

लंख् (लखि—Set) 1 P. गतौ । to go or move.

लंग् (लगि-Set) 1 P. गतौ । to go, to limp.

लंघ् (लघि—Set) 1 P. शोषणे । to dry up, to diminish, to mount upon.

लंघ् (लघि—Set) 1 A. गत्यर्थे-भोजननिवृत्तौच । to go, to fast, to transgress.

लच्छ् (Set) 1 P. लक्षणे । to mark.

लज् (Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, Aor. अलजीत् or अलाजीत्.

लंज् (लजि-Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, to blame, to traduce.

लट् (Set) 1 P. बाल्ये । to be a child, to act or talk like a child, to cry. Caus. अलटीत्-अलाटीत्.

लड् (Set) 1 P. विलासे । to play, Aor. अलडीत्, अलाडीत्, Caus. लाडयति-ते.

लड् (घटादिः—Set) 1 P. जिव्होन्मथने । to loll the tongue, to churn; to blame, to harass, Aor. अलडीत्, अलाडीत्, Caus. लडयति-ते Pass. Aor. अलडि, अलाडि.

लंड् (ओलडि-Set) 1 P. उत्क्षेपणे । to throw up, Desid. लिलंडिषति.

लंड् (लडि-Set) 1 P. भाषायाम् दीप्तौच । to speak, to shine.

लप् (Set) 1 P. व्यक्तायां वाचि । to speak, to prate, to whisper, Aor. अलपीत् or अलापीत्.

लभ् (डु-लभ-ष्—Anit) 1 A. प्राप्तौ । to get, to obtain, to take, to have to find, to be able, to know. लब्धाहे, लप्स्यते, अलप्स्यत. अलब्ध, लप्सीय, Pass. लभ्यते, लप्स्यते, अलंभि or अलाभि, but with प्र, उप Aor. प्रालंभि, उपालंभि, Caus. लंभयति-ते, अललंभत-त. Desid. लिप्सते, Deri. लब्ध, लभ्य, with आ-आलभ्य, लब्धुं, लब्ध्वा, लाब्धिम (produced by gain), लभा (gain).

लंब् (लबि-Set) 1 A. शब्देऽवस्रंसनेच । to sound, to delay, to fall, to hang down.

लय् (लंय—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

लर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

लल् (Set) 1 P. विलासे । to play, Caus. लालयति

लष् (लषं—Set) 1 U. कांतौ । to wish, to long for.

लस् (Set) 1 P. श्लेषणक्रीडनयोः । to embrace, to play, to shine, Aor. अलसीत् or अलासीत् Deri. लासित, also लस्त (embraced), लास्य.

लाख् (लाखृ—Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to dry; to adorn, to suffice; Caus. Aor. अललाखत्—त.

लाघ् (लाघृ—Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अललाघत्-त.

लाज् { Set } 1 P. भर्त्सने भर्जनेच । to blame, to fry.
लांज् { लाजि }

लांछ् (लाच्छि-Set) 1 P. लक्षणे । to mark; to distinguish.

लिंग् (लिगि—Set) 1 P. गतौ । to go; to move; (with आ to embrace.)

ली (Anit) 1 P. द्रवीकरणे । to melt—लयति, अलयत्, लयतु, लयेयं, लिलाय, लिलयिथ or लिलेथ, लेतास्मि, लेष्यति, अलेष्यत्, अलैषीत्, लीयासं, Pass. लीयते, लेष्यते or लायिष्यते, अलायि, अलेषि or अलायिषि, Caus. लाययति—ते, अलीलयत्—त, Desid. लिलीषति, Deri. लीत, लेय, लेतुं, लेतव्य, लीत्वा, लयत्, लेष्यत्.

लुंच् (Set) 1 P. अपनयने । to remove; to pluck; Pass. लुच्यते. Deri. लुचित्वा or लुंचित्वा.

लुंज् (लुजि—Set) 1 P. हिंसा—बलीदान—निकेतन-भाषायां-दीप्तौच । to injure; to be strong; to take; to dwell; to speak; to shine.

लुट् (Set) 1 P. विलोडने । to churn; to agitate; to be connected; to wallow; to roll; Caus. Aor. अलूलुटत्—त or अलुलोटत्—त, Desid. लुलुटिषति or लुलोटिषति, Deri. लुटित or लोटित, लुटित्वा or लोटित्वा.

लुट् or लुठ् { Set } 1 A. प्रतिघाते । to resist; to oppose; Aor. अलुटत् or अलोटिष्ट, अलुठत् or अलोठिष्ट, Desid. लुलुठिषते or लुलोठिषते, लुलुटिषते or लुलोटिषते.

लुठ् (Set) 1 P. उपघाते। Aor. to strike, to knock down; Caus. A अलूलुठत्-त or अलुलोठत्-त. Desid. लुलुठिषति or लुलोठिषति.

लुड् (Set) 1 P. विलोडने। to churn; to stir; to disturb; Desid. लुलुडिषति or लुलोडिषति, Deri. लुडित or लोडित, लुडित्वा or लोडित्वा.

लुंट् or लुंठ् { लुटि / लुठि } (Set) 1 P. स्तेये—आलस्ये प्रतिघातेच। to steal; to rob; to plunder; to be idle; to resist; to be lame.

लुंड् (लुडि—Set) 1 P. स्तेये। to steal or rob.

लुंथ् (लुथि —Set) 1 P. हिंसा—क्लेशनयो: । to strike; to suffer pain.

लुंब् (लुबि— Set) 1 P. अर्दने। to torment.

लुल् (Set) 1 P. विधूने। to move to and fro; to stir; to make tremulous.

लूष् (Set) 1 P. भूषायाम्। to decorate.

लेप् (लेपृ-Set) 1 A. गतौ। to go; to move; Caus. Aor. अलिलेपत्-त.

लैण् (लैणृ-Set) 1 P. गति—प्रेरण-श्लेषणेषु। to go; to approach; to embrace; to send.

लोक् or लोच् { लोकृ / लोचृ } (Set) 1 A. दर्शने। to see; to perceive; Caus. Aor. अलुलोकत्-त, अलुलोचत्-त.

लोड् (लोडृ-Set) 1 P. उन्मादे। to be mad, Caus. Aor. अलुलोडत्-त.

लोष्ट् (लोष्टृ-Set) 1 A. संघाते। to heap up.

वक्ष् (Set) 1 P. रोषे संघातेच। to be angry; to collect.

वख् (See) 1 P. गतौ। to go; to move; Aor. अवखीत् or अवाखीत्.

वंक् (वकि—Set) 1 A. कौटिल्ये गतौच। to be crooked; to go.

वंख् / वंग् { वखि / वगि } Set 1 P. गतौ। to go; to move.

वंघ् (वघि—Set) 1 A. गत्याक्षेपे। to go; to blame.

वज् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move; Aor. अवजीत् or अवाजीत्.

वंच् (वंचु-Set) 1 P. गतौ । to go; Pass. वच्यते, Deri. वंचित्वा or वचित्वा or वक्त्वा.

वट् (Set) 1 P. वेष्टने । to cover; to surround; Aor. अवटीत् or अवाटीत्, Caus वाटयति-ते.

वट् (घटादिः—Set) 1 P. परिभाषणे । to speak; Caus. वटयति—ते, अवीवटत्—त, Pass. Aor. अवटि or अवाटि.

वठ् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat; Aor. अवठीत् or अवाठीत्.

वण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound. Aor. अवणीत् or अवाणीत्, Caus. Aor. अवीवणत्—त, or अववाणत्-त.

वंट् {वटि
वंड् {वडि } Set) 1 P. विभाजने । to divide.

वठ् (वठि–Set) 1 A. एकचर्यायाम् । to go alone.

वद् (Set) 1 P. (for A see pages 17 & 18). व्यक्तायांवाचि । to speak; to tell; to describe; to utter; Act. उवाद—ऊदे, उवदिथ-ऊदिषे, उद्यासं-वदिषीय, Pass. उद्यते, Deri. उदित, वाद्य, also अवद्य (despicable), अनुद्य (unutterable), वदितुं, उदित्वा, अनूद्य, वदत्-मान, ऊदिवस्—ऊदान.

वन् (Set) 1 P. शब्दे संभक्तौच । to sound; to honour; to aid; Aor. अवनीत् or अवानीत् Caus. वानयति—ते, Deri. वनित, वनितुं, वनित्वा.

वन् (वनु—घटादिः—Set) 1 P. क्रियासामान्ये । to act; Caus. वनयति-ते, Deri. वत, वनित्वा, वत्वा.

वंद् (वदि–Set) 1 A. अभिवादनस्तुत्योः । to salute respectfully; to praise.

वप् (डु-वप्—Anit) 1 U. बीजसंताने छेदनेच । to sow; to plant; to procreate; to weave; to shave; to shear; Act. उवाप-ऊपे, उवपिथ, उवप्थ—ऊपिषे. वप्तास्मि-हे, वप्स्यति-ते, अवप्स्यत्-त, अवाप्सीत्-अवप्त. उप्यासं-वप्सीय, Pass. उप्यते, वप्स्यते, अवापि, अवप्सि,

Desid. विवप्सति—ते, Deri. उप्त, वप्तव्य, वाप्य, वप्तुं, उप्त्वा, प्रत्युप्य, ऊपिवस् ऊपान, उप्त्रिम.

वभ्र् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move.

वम् (डु-वम-Set) 1 P. उद्गिरणे। to vomit; to drop; to emit; to give out; to reject; Caus. वमयति-ते or वामयति-ते, but with उद्, उद्वामयति-ते, Deri. वमित or वामित, वांत.

वय् (वय—Set) 1 A, गतौ । to go ; to move.

वर्च् (वर्च-Set) 1 A. दीप्तौ । to shine.

वर्ष् (वर्ष—Set) 1 A. स्नेहने । to melt; to love.

वर्ह् (वर्ह—Set) 1 A. परिभाषण-हिंसा-प्रदानेषु । to speak; to kill or hurt; to give.

वल् (वल—Set) 1 A. संवरणे संचरणेच । to cover; to move; Caus. वालयति-ते

वल् (घटादिः-Set) 1 P. संवरणे संचरणेच। to cover; to move; Caus. वलयति—ते, Pass. Aor. अवलि, अवालि.

वल्ग् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move; to jump; to gallop; to be pleased.

वल्भ् (वल्भ—Set) 1 A. भोजने । to eat; to devour.

वल्ल् (वल्ल-Set) 1 A. संवरणे । to be covered, to go; to move.

वल्ह् (वल्ह-Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा-प्रदानेषु । to speak, to kill or hurt; to give.

वष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt; to kill; to injure; Aor. अवषीत् or अवाषीत्.

वस् (Anit) 1 P. निवासे । to dwell; to live; Act. उवास, उवसिथ or उवस्थ, वस्तास्मि, वत्स्यति, अवत्स्यत्, अवात्सीत्, उष्यासं, Pass. उष्यते, वत्स्यते, अवासि, Caus. वासयते, Desid. विवत्सति, Deri. उषित, उषित्वा, प्रोष्य, वस्तुं.

वस्कृ (वस्कृ-Set) 1 A. गतौ। to go; to move.

वह् (Anit) 1 U. प्रापणे to bear, to carry; to flow; to marry; to propel; Act. उवाह—ऊहे, उवहिथ or उवोढ—ऊहिषे, वोढास्मि–हे, वक्ष्यति—ते, अवक्ष्यत्—त, अवाक्षीत्, अवोढ, उह्यासं—वक्षीय. Pass. उह्यते, वक्ष्यते, अवाहि, अवाक्षि, Caus. वाहयति-ते, अवीवहत्—त, Desid. विवक्षति—ते, Deri. ऊढ, वाह्य or वह्य, वोढुं, ऊढ्वा, प्रोह्य, वहत्—मान, वक्ष्यत-माण, ऊहिवस्—ऊहान.

वांक्ष् (वाक्षि-Set) 1 P. कांक्षायां। to wish; to desire.

वांछ् (वाछि-Set) 1 P. वांछायाम्। to desire; to wish.

वाहृ (वाहृ-Set) 1 A. प्रयत्ने। to endeavour; Caus. Aor. अववाहत्-त.

विट् (Set) 1 P. आक्रोशेशब्देच। to curse; to sound.

विथृ (विथृ—Set) 1 A. याचने। to beg; to ask; Caus. Aor. अविवेथत्-त

विष् (विषु-Anit) 1 P. सेचने। to sprinkle; Act. वेषति, विवेष वेष्टास्मि, वेक्ष्यति, विष्यासं, Deri. विष्ट, विषित्वा or विष्ट्वा, वेष्टुं.

वुंग् (वुगि-Set) 1 P. वर्जने। to abandon, to leave.

वॄ (वॄ-ञ्-Set) 1 U. आवरणे। to cover; to conceal; Act. वरति-ते, ववार—वव्रे, वरितास्मि—वरीतास्मि-हे, वरिष्यति—वरीष्यति-ते, अवीवरत्—त, अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत, व्रियासं, वरिषीय.

वृक् (वृक-Set) 1 A. आदाने। to accept; to seize; वर्कते, Caus. Aor. अवीवृकत्—त, अववर्कत्—त.

वृक्ष् (वृक्ष-Set) 1 A. आवरणे। to cover.

वृज् (वृजी-Set) 1 P. वर्जने। to avoid, वृक्त.

वृत् (वृतु—Set) 1 A. वर्तने। to be; to happen; to be present; to act; to tend to, वर्तते, ववृते, वर्तिताहे, वर्तिष्यते, वर्त्स्यति, अवृतत्, अवर्तिष्ट, वर्तिषीय, Caus. Aor. अवीवृतत्—त or अववर्तत्—त, Desid. विवर्तिषते or विवृत्सति, Deri. वृत्त, वर्तित, वर्तित्वा, वृत्वा, अनुवृत्य, वर्तितुं.

वृध् (वृधु–Set) 1 A. (but P. also in the second Future, Aorist, Conditional and Desiderative). वृद्धौ । to increase, to grow, to continue, to become joyful. वर्धिष्यते or वर्त्स्यति, अवर्धिष्यत or अवर्त्स्यत्, अवृधत् or अवर्धिष्ट, वर्धिषीय, Caus. Aor. अवीवृधत्—त or अववर्धत्—त, Desid. विवर्धिषते or विवृत्सति, Deri. वृद्ध, वर्धितुं, वृद्ध्वा or वर्धित्वा.

वृष् (वृषु–Set) 1 P. सेचन–हिंसा–क्लेशनेषु । to rain, to sprinkle, to kill, to afflict, to give pain, Caus. Aor. अवीवृषत्—ते. or अववर्षत्–त, Deri. वृष्ट, वृष्ट्वा or वर्षित्वा.

वे (वे–ञ्—Anit) 1 U. तंतुसंताने । to weave, to sew, to compose. वयति—ते. उवाय–ऊवे or ऊये, उवयिथ–ऊविषे or ऊयिषे (also ववै–ववे, वविथ or ववाथ—वविषे), वातास्मि—हे, वास्यति—ते, अवास्यत्–त, अवासीत्–अवास्त, ऊयासं—वासीय, Pass. ऊयते, वाताहे or वायिताहे, अवाहि, अवासि or अवायिषि, Caus. वाययति–ते, अवीवयत्–त, Desid. विवासति–ते, Deri. उत, वेय, वातव्य, वातुं. उत्वा, प्रवाय, वयत्–मान, वास्यत्–मान.

वेण् or वेन् { वेणृ वेनृ } —Set 1 U. गति—ज्ञान—चिंता–निशामन–वादित्र–ग्रहणेषु । to go, to know, to consider, to play on an instrument, to take, Caus. Aor. अविवेणत्—त, अविवेनत्—त.

वेथ् (वेथृ—Set) 1 A. याचने । to beg, to ask, Caus. Aor. अविवेथत्—त.

वेप् (टु–वेपृ–Set) 1 A. कंपने । to tremble, to shake, Caus. वेपयति, Aor. अविवेपत्.

वेल् वेल्ल् { वेलृ } Set 1 P. चलने । to go, to move; to shake; to tremble; Caus. वेलयति, Aor. अविवेलत्.

वेष्ट् (वेष्ट—Set) 1 A. वेष्टने । to surround, to dress, Caus. Aor. अविवेष्टत्—त or अववेष्टत्—त.

वेह् (वेहृ—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor. अविवेहत्–त.

वै (ओ-वै-Anit) 1 P. शोषणे । to be dry, to be languid, Act. वायति, Caus. वापयति-ते, but when meaning " to shake, to tremble " वाजयति-ते, Aor. अवीवपत्-त or अविवजत्—त. Desid. विवासति, Deri. वान, निर्वाण.

व्यथ् (घटादिः—Set) 1 A. भयचलनयोः । to be vexed, to fear, to become dry, Caus. व्यथयति only. Aor. अविव्यथत्-त, Pass. Aor. अव्यथि—अव्याथि.

व्यय् (व्यय॑—Set) 1 U. गतौ । to go, to move.

व्ये (व्ये-ञ्॑—Anit) 1 U. संवरणे । to cover, to veil, Act. व्ययति—ते, विव्याय—विव्ये, विव्ययिथ, विव्यिषे, व्यातास्मि—हे, व्यास्यति-ते, अव्यास्यत्-त, अव्यासीत्-अव्यास्त, वीयासं—व्यासीय, Pass- वीयते, व्यास्यते or व्यायिष्यते, अव्यायि, Caus. व्याययति-ते, अविव्ययत्—त, Desid. विव्यासति—ते Deri. वात, व्येय, व्यातुं. वीत्वा. संव्याय, परिव्याय or परिवीय.

व्रज् (Set) 1 P. गतौ । to go.

व्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अव्रणीत् or अव्राणीत.

शंक् (शकि—Set) 1 A. शंकायाम् । to fear, to doubt, to suspect.

शच् (शच—Set) 1 A. व्यक्तायाम्वाचि । to speak, to say, to tell.

शट् (Set) 1 P. रुजाविशारणगत्यवसादेनषु । to be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary, Aor. अशटीत् or अशाटीत्.

शठ् (Set) 1 P. कैतवे । to cheat, to defraud, Aor. अशठीत् or अशाठीत.

शण् (घटादिः—Set) 1 P. दानेगतौच । to give, to go, Aor. अशणीत् or अशाणीत्, Caus. शणयति—ते, Pass. Aor. अशणि—अशाणि.

शड् (शडि—Set) 1 A. रुजायां संघातेच । to hurt, to cause disease, to collect.

शद् (शदॢ—Anit) 1 P. (A. in conjugational tenses). शातने । to perish, to fall, to wither, to decay. शीयते, अशीयत, शीयतां, शीयेय, शशाद, शेदिथ, or शशत्थ, शत्तास्मि, शत्स्यति, अशत्स्यतां

अशदत्, शद्यासं, Caus. शातयति-ते, but शादयति-ते, meaning 'to cause to go.' अशीशतत्-त, अशीशदत्-त Desid. शिशत्सति, Deri. शन्न, शत्तुं, शत्वा, आशद्य, शीयमान.

शप् (शपॅ—Anit) 1 U. आक्रोशे । to curse, to imprecate, to swear. (A. to conjure, to promise, to blame). शप्तास्मि—हे, शप्स्यति—ते, अशप्स्यत्—त, अशाप्सीत्—अशप्त, शप्यासं, शप्सीय, Caus. शापयति–ते, अशीशपत्—त, Desid. शिशप्सति—ते, Deri. शप्त, शप्य, शप्तुं, शप्त्वा.

शर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शर्व् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

शल् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शल् (शल—Set) 1 A. चलनसंवरणयोः । to shake, to cover.

शल्भ् (शल्भ—Set) 1 A. कत्थने । to praise, to boast.

शव् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor. अशवीत्—अशावीत्.

शश् (Set) 1 P. प्लुतगतौ । to jump, to dance, Aor. अशशीत् अशाशीत्.

शष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अशषीत्, अशाषीत्.

शस् (शसु—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अशसीत्, अशासीत्; Deri. शस्त, शस्त्वा, or शासित्वा.

शंस् (शंसु—Set) 1 P. स्तुतौ दुर्गतौच । to praise, to be in distress, to tell, to indicate, Bene. शस्यासं, Pass. शस्यते, Deri. शस्त. शस्य or शंस्य, शंसितुं, शंसित्वा or शस्त्वा, प्रशस्य.

शंस् (आङ्ःशसि—Set) 1 A. always with आ. इच्छायाम् । to wish, to expect, to bless, Bene. आशंसिषीय, Pass. आशंस्यते, Deri. आशंसित.

शाख् (शाखृ–Set) 1 P. व्याप्तौ । to pervade, Caus. Aor. अशशाखत्-त.

शाड् (शाडृ—Set) 1 A. श्लाघायाम् । to praise, Caus. Aor. अशशाडत्—त.

शान् (शानॅ—Set) 1 U. तेजने । to whet, Act. शीशांसति—ते, शीशांसांचकार—चक्रे, शीशांसितास्मि—हे.

शाल् (शाल्ड—Set) 1 A. श्लाघायांदीप्तौच । to praise, to shine, to be endowed with, to tell, Caus. Aor. अशशालत्—त.

शिक्ष् (शिक्ष—Set) 1 A. विद्योपादाने । to learn, to practise.

शिंख् (शिखि—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शिंघ् (शिघि—Set) 1 P. आघ्राणे । to smell.

शिट् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

शिष् (considered Anit by Madhav and others but it is Set according to Bopadeo aud others) 1 P. हिंसायाम् । to kill, to leave as a remainder. शेषति, शेषितास्मि—शेष्टास्मि, शेषिष्यति–शेक्ष्यति.

शीक् (शीकृ—Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, to wet, Caus. Aor. अशिशीकत्—त.

शीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to be angry, to touch, Caus. Aor. अशीशिकत्—त.

शीभ् (शीभृ—Set) 1 A. कत्थने । to boast, Caus. Aor. अशिशीभत्–त.

शील् (Set) 1 P. समाधौ । to meditate, to intend.

शुच् (Set) 1 P. शोके । to regret, to grieve for, to bewail, Desid. शुशोचिषति or शुशुचिषति, Caus. Aor. अशूशुचत्–त, Deri. शुचित or शोचित, शुचित्वा or शोचित्वा.

शुच्य् (Set) 1 P. स्नान–पीडन—सुरा–संधानेषु । to perform ablution, to squeeze out juice, to distil.

शुट् { Set } 1 P. प्रतिघाते । to resist, to go lame.
शुंट् { शुठि }

शुंध् (Set) 1 P. शुद्धौ । to purify.

शुभ् } Set { 1 P. भाषणे भासने हिंसायांच । to speak, to shine, to
शुंभ् } { kill, Aor. अशोभीत्, Desid शुशुभिषति or शुशोभिषति,
शुशुंभिषति.

शुभ् (शुभ—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to look beautiful, Aor. अशुभत् or अशोभिष्ट Desid. शुशुभिषते or शुशोभिषते, Deri शुभित or शोभित, शुभित्वा or शोभित्वा.

शूल् (Set) 1 P. रुजायांसंघातेच । to be ill, to collect.

शूष् (Set) 1 P. प्रसवे । to bring forth.

शृध् (शृधु—Set) 1 A. (but P. also in the 2nd Future, Aorist and Conditional). शब्दकुत्सायां । to break wind, शर्धिताहे, शर्धिष्यते or शर्त्स्यति, अशर्धिष्यत, अशर्त्स्यत, अशृधत्, अशर्धिष्ट, Caus. Aor. अशशर्धत्—त, or अशीशृधत्-त Desid शिशर्धिषते, शिशृत्सति, Deri. शृद्ध, शृध्द्वा or शर्धित्वा.

शृध् (शृधु—Set) 1 U. उन्दने । to moisten, to wet, to cut off.

शेल् (शेलृ-Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Caus, Aor. अशिशेलत्-त.

शेव् (शेवृ—Set) 1 A. सेवने । to worship, to serve, Caus. Aor. अशिशेवत्–त.

शै (Anit) 1 P. पाके । to cook, शायति, शशौ, शशिथ, शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशासीत्, शायासं.

शोण् (शोणृ–Set) 1 P. वर्णगत्योः । to be red, to go, Caus. Aor. अशुशोणत्—त.

शौट् (शौटृ-Set) 1 P. गर्वे । to be proud, Caus. Aor. अशुशौटत्-त.

श्चुत् } श्चुतिर् { (Set) 1 P. क्षरणे । to ooze, to diffuse Aor. अश्चुतत् or अश्चोतीत्, Desid. चुश्चुतिषति, or चुश्चोतिषति
or
श्च्युत् } श्च्युतिर् { श्चुतित or श्चोतित, श्चुतित्वा, or श्चोतित्वा.

श्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink.

श्यै (श्यै-ङ्–Anit) 1 A. गतौ । to go, to move, to wither: to dry up, Deri. श्यान, also शनि or शीत (cold).

श्रंक { श्रकि—Set) 1 A. } गतौ । to go, to move.
श्रंग् { श्रगि—Set) 1 P. }

श्रण् (घटादिः—Set) 1 P. दाने । to give, Aor. अश्रणीत्, अश्राणीत, Caus. श्रणयति—ते, Pass. Aor. अश्राणि.

श्रथ् (घटादिः—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

श्रंथ् (श्रथि—Set) 1 A. शैथिल्ये । to loosen.

श्रंभ् (श्रंभु—Set) 1 A. प्रमादे । to be careless, to err.

श्रि (श्रि-ञ्-Set) 1 U. सेवायां । to serve, to depend upon. श्रयति—ते, शिश्राय—शिश्रिये, श्रयितास्मि—हे, श्रीयासं—श्रयिषीय, Pass. श्रीयते, Caus. श्राथयति—ते, अशिश्रयत्—त, Desid. शिश्रीषति—ते or शिश्रायिषति—ते.

श्रिष् (श्रिषु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. श्रिष्ट, श्रिषित्वा, श्रेषित्वा or श्रिष्ट्वा,

श्रु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to move.

श्रै (Anit) 1 P. श्रपणे । to cook, Bene. श्रायासं or श्रेयासं.

श्रोण् (श्रोणृ-Set) 1 P. संघाते । to heap together, to collect.

श्लंक् { श्लाकि—Set 1 A. } गतौ । to go, to move.
श्लंग् { श्लागि—Set 1 P. }

श्लथ् (घटादिः—Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, Aor. अश्लथीत्, अश्लाथीत् Caus. श्लथयति—ते Pass. Aor. अश्लथि, अश्लाथि.

श्लाख् (श्लाखृ—Set) 1 P. व्याप्तौ । to pervade, to penetrate, Caus. Aor. अशश्लाखत्—त.

श्लाघ् (श्लाघृ—Set) 1 A. कत्थने । to praise, to flatter, to boast. Caus. Aor: अशश्लाघत्-त.

श्लिष् (श्लिषु-Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. श्लिष्ट, श्लिषित्वा, श्लेषित्वा or श्लिष्ट्वा.

श्लोक् (श्लोकृ-Set) 1 A. संघाते । to heap together, to collect, to versify, Caus. Aor. अशुश्लोकत्-त.

श्लोण् (श्लोणृ-Set) 1 P. संघाते । to collect, Caus. Aor. अशुश्लोणत्-त,

श्वंक् { श्वकि }
श्वच् { —— } (Set) 1 A. गतौ । to go.
श्वंच् { श्वचि }

श्वल्, श्वल्ल् (Set) 1 P. आशुगमने । to run.

श्वि (टु-ओ—श्वि Set) 1 P. गतिवृद्ध्योः । to move, to increase, to grow, to swell, श्वयति, शिश्वाय, शुशाव, शिश्वयिथ, शुशविथ

श्वयितास्मि, अश्वयीत्, आशिश्वियत्, अश्वत्, शूयासं, Pass. शूयते, श्वयिष्यते or श्वायिष्यते, अश्वायि, Caus. श्वाययति—ते, Aor. अशिश्वयत्-त, or अशूशवत्—त, Desid. शिश्वयिषति, Desid. of the Caus. शिश्वाययिषति—ते, or शुशावयिषति-ते, Deri. शून, श्वय, श्वयितुं, श्वयित्वा, उच्छूय.

श्वित् (श्विता-Set) 1 A. वर्णे । to be white, Aor. अश्वितत्, अश्वेतिष्ट, Deri. श्वेदित, श्वित्त.

श्विंद् (श्विदि-Set) 1 A. श्वैत्ये । to be white.

*ष्ठिव् (ष्ठिवु—Set) 1 P. निरसने । to spit, to sputter. ष्ठीवति, तिष्ठेव or टिष्ठेव, Cau. Aor. अटिष्ठिवत् or अतिष्ठिवत्, Desid. तिष्ठेविषति, तुष्ठ्यूषति, टुष्ठ्यूषति, Deri. ष्ठ्यूत, ष्ठेवित्वा, ष्ठ्यूत्वा.

ष्वष्क् (ष्वष्क—Set) 1 A. गतौ । to go.

सग् (षगे-घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. सगयति-ते.

सच् (षच—Set) 1 A. सेचने सेवनेच । to sprinkle, to serve.

सँच् (षर्चं—Set) 1 U. समवाये । to be associated with, Aor. असचीत्, असाचीत्.

संज् (षंज्—Anit) 1 P. संगे । to cling to, to fasten, to embrace, Act. सजति, असजत्. सजतु, सजेयं, ससंज, ससंजिथ, ससंक्थ, संक्तास्मि, संक्ष्यति, असंक्ष्यत्, असांक्षीत्, सज्यासं, Pass. सज्यते, संक्ष्यते, असंजि, Desid. सिसंक्षति, (अभिषिषंक्षति). Deri. सक्त, संज, संक्तुं, सक्त्वा, सजत्, सेजिवस्.

सट् (षट्-Set) 1 P. अवयवे । to be a part or portion, Aor. असटीत्, असाटीत्.

सद् (षद्लृ—Anit) 1 P. विशरणगत्यवसादनेषु । to divide, to break,

---

* A number of roots beginning with स् are written in the Dhâtupâṭha with ष् to indicate that the स् is changed to ष् after certain prepositions. These roots will be found under स् in their proper order.

to go, to wither, to despond, to be weary, Act. सीदति, असीदत्, सीदतु, सीदेयं, (निषीदति), ससाद, सेदिथ, ससत्थ, सत्तास्मि, सत्स्यति, असत्स्यत् , असदत्, सद्यासं, Desid. सिषत्सति, निषिषत्सति, Deri. सन्न, साद्य, सत्तुं, सत्त्वा, निषद्य, सीदत्, सेदिवस्.

सन् (षण्–Set) 1 P. संभक्तौ । to divide, Aor. असनीत्, असानीत्, Bene. सन्यासं, सायासं, Pass. सन्यते, सायते, असानि. Caus. सानयति—ते, असीषनत्—त, Desid. सिषनिषति or सिषासति.

सप् (षप्–Set) 1 P. समवाये । to connect, Aor. असपीत्, असापीत्.

सम् (षमु—Set) 1 P. वैकल्ये । to be composed.

संब् (षंब्-Set) 1 P. संबधने । to go, to creep.

सर्ब् (षर्ब्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

सर्व् (षर्व्—Set) 1 P. गतौ हिंसायांच । to go, to kill.

सल् (षल्–Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

सस्ज् (षस्ज—Set) 1 U. गतौ । to go, to become ready, Act. सज्जति–ते, etc.

सह् (षह–Set) 1 A. मर्षणे । to suffer, to forbear, to be patient, to wait, to be able to resist, to conquer, to stop, Act. सेहिताहे or सोढाहे, Deri. सोढ, परिसोढ, विसोढ, सहितव्य or सोढव्य, सहितु or सोढुं, सहित्वा or सोढ्वा, प्रसह्य, सहमान, सेहान.

सिट् (षिट्–Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

सिध् (षिधु–Set) 1 P. गतौ । to go, (The initial स् is not changed to ष् after prepositions in this case). Desid. सिसिधिषति or सिसेधिषति, Deri. सिद्ध, सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध्वा.

सिध् (षिधू—Wet) 1 P. शास्त्रे मांगल्येच । to ordain, to instruct, to do an auspicious act, to turn out auspiciously, to ward off, to restrain, to interdict, Act. सिषेध, सिषेधिथ or सिषेद्ध, सेधितास्मि, or सेद्धास्मि सेधिष्यति or सेत्स्यति, असेधिष्यत् or असेत्स्यत , असैत्सीत् or असेधीत्, सिध्यासं, Desid. सिषित्सति or सिसेधिषति or सिसिधिषति, Deri. सिद्ध, सेद्धव्य or सेधितव्य, सेधितुं or सेद्धुं, सिद्ध्वा, or सेधित्वा or सिधित्वा.

सिन्व् (षिवि—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle.

सिभ् (षिभु–Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिब्ध, सिभित्वा, सेभित्वा, सिब्ध्वा, सेभितुं.

सिंभ् (षिभु–Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिब्ध, सिंभित्वा, सिब्ध्वा.

सीक् (सीकृ Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, Caus. Aor. असिसीकत्–त.

सु (षु–Anit) 1 P. प्रसवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess power or supremacy, to permit. Act. सवति, सुषाव, सुषविथ, सुषोथ, सोतास्मि, सोष्यति, असावीत्, असौषीत्, सूयासं, Pass. सूयते असावि, Caus. सावयति—ते, असूषवत्—त, Desid. सुसूषति, Deri. सुत, सुत्वा, प्रसुत्य, सोतुं.

सुभ् { षुभ् }
सुंभ् { षुंभ् } (Set) 1 P. भाषाहिंसयोः । to speak, to kill.
सुंभ्

सूद् (षूद्—Set) 1 A. क्षरणे । to distil, to strike, to hurt, to destroy, to leak, to deposit.

सूर्क्ष् (षूर्क्ष्—Set) 1 P. आदरे । to respect.

सूर्क्ष्य् (षूर्क्ष्य्—Set) 1 P. ईर्ष्यायां । to envy, to despise.

सृ (Anit) 1 P. गतौ । to go, to move, to approach, to slip, to blow, to flow, Act. सरति, ससार, सर्तास्मि, सरिष्यति, असरिष्यत्, असार्षीत्, स्रियासं, Pass. स्रियते, सरिष्यते or सारिष्यते, असारि, Caus. सारयति—ते, असीसरत्–त, Desid. सिसीर्षति, Deri. सृत, सर्तव्य, सार्य, सर्तुं, सृत्वा, अपसृत्य, सरत्, सरिष्यत्, ससृवस्.

सृ (Anit) 1 P. आशुगमने । to run, Act. धावति, अधावत्, धावतु, धावेयं.

सृप् (सृप्लृ—Anit) 1 P. गतौ । to go, to creep, Act. सर्पति, ससर्प, सर्प्तास्मि or स्रप्तास्मि, सर्प्स्यति or स्रप्स्यति असर्प्स्यत् or अस्रप्स्यत्, असृपत्, सृप्यासं, Pass. सृप्यते, सर्प्स्यते, or स्रप्स्यते, असर्पि, Caus. सर्पयति--ते, अससर्पत्—त or असीसृपत्—त. Desid. सिसृप्सति, Deri. सृप्त, सर्पितव्य or स्रप्तव्य, सृप्य, सर्प्तुं. or स्रप्तुं.

स्तृभ् { ष्टृभु } (Set) 1 P, हिंसायां । to kill, to slay, Deri. स्तृब्ध,
स्तृंभ् { ष्टृभु } स्तृभित्वा or स्तृब्ध्वा.

सेक् (सेकृ—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिसेकत्-त.

सेल् (षेल्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिषेलत्-त.

सेव् (षेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, to honour, to follow, to use, to enjoy, to cultivate, to practise, to devote oneself to, to inhabit, to frequent, to guard, to protect, Caus. Aor. असिषेवत्-त.

सै (षै—Anit) 1 P. क्षये । to waste away, to decline.

स्कंद् (स्कंदिर्—Anit) 1 P. गतिशोषणयोः । to go, to be dry, Act. स्कंत्तास्मि, स्कंत्स्यति, अस्कंत्स्यत्, अस्कदत्, or अस्कांत्सीत्, स्कद्यासं Pass. स्कद्यते, Deri. स्कन्न, विस्कन्न, परिस्कन्न, or, परिष्कण्ण, स्कंत्तुं, स्कंत्त्वा.

स्कंभ् (स्कभि–Set) 1 A. प्रतिबंधने । to obstruct.

स्कुंद् (स्कुदि–Set) 1 A. आप्रवणे । to jump, to raise, to lift.

स्खद् (घटादिः–Set) 1 A. विद्रावणे । to destroy, to cut, Caus. स्खदयति—ते.

स्खल् (घटादिः–Set) 1 P. संचलने । to stumble, to totter, to deviate, to blunder, to err, to stammer, to drop, Caus. स्खलयति—ते

स्तक् (ष्टक्-घटादिः-Set) 1 P. प्रतिघाते । to resist, to repel, Aor. अस्तकीत्, अस्ताकीत्, Caus. स्तकयति-ते.

स्तक्ष् (ष्टक्ष्–Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

स्तग् (ष्टगे-घटादिः-Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. स्तगयति–ते, अतिष्टगत्-त,

स्तन् (घटादिः-Set) 1 P. शब्दे । to sound, to thunder.

स्तम् (ष्टम्-Set) 1 P. वैक्लव्ये अवैक्लव्येच । to be confused, not to be confused.

स्तंभ् (ष्टभि-Set) 1 A. प्रतिबंधने । to stop, to hinder, to become stiff or naughty, to paralyze, to fix firmly.

स्तिप् (ष्टिपृ-Set) 1 A. शरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टिपत्-त.

स्तुच् (ष्टुच-Set) 1 A. प्रसादे । to be pleased.

स्तुभ (ष्टुभु—Set) 1 A. स्तंभे । to stop, Deri. स्तुब्ध, स्तुभित्वा, स्तोभित्वा, स्तुब्ध्वा.

स्तृक्ष् (ष्टृक्ष्-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

स्तेप् (ष्टेपृ-Set) 1 A. क्षरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टेपत्-त.

स्तै (ष्टै-Anit) 1 P. वेष्टने । to cover, to adorn.

स्त्यै (ष्ट्यै-Anit) 1 P. शब्दसंघातयोः । to sound, to collect into a heap, to spread about, to crowd, Caus. स्त्यापयति—ते. आतस्त्यपत्—त or अतिष्ट्यपत—त. Desid. तिस्त्यासति, तिष्ट्यासति.

स्थग् (ष्ठग्—घटादिः-Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus. स्थगयति—ते, अतिष्ठगत्—त.

स्थल् (ष्ठल्—Set) 1 P. स्थाने to stand firm.

स्था (ष्ठा-Anit) 1 P. (for A see page 18). गतिनिवृत्तौ । to stand, to stay, to be; तिष्ठति—ते, तस्थौ-स्थे, तस्थिथ or तस्थाथ-स्थिषे. स्थातास्मि-हे. अस्थात्-अस्थित. स्थेयासं—स्थासीय. Pass. स्थीयते. स्थास्यते or स्थायिष्यते. अस्थायि Caus. स्थापयति—ते. अतिष्ठिपत्-त. Desid. तिष्ठासति-ते Deri. स्थित-स्थेय. स्थातुं. स्थित्वा. तिष्ठाय, तिष्ठत्-मान. स्थास्यत्-मान. तस्थिवस्-तस्थान.

स्नै (ष्णै-Anit) 1 P. वेष्टनेशोभायांच । to cover, to wrap, to adorn.

स्पंद् (स्पदि-Set) 1 A. किंचिच्चलने । to throb, to quiver, Caus. स्पंदयति, अपस्पंदत.

स्पर्ध् (स्पर्ध—Set) 1 A. संघर्षे । to contend with, to vie with, to emulate, to challenge.

स्पश् (स्पश—Set) 1 U. बाधन स्पर्शनयोः । to obstruct, to touch, to perceive clearly, to undertake, to string together, Aor. अस्पशीत्, अस्पाशीत्.

स्फाय् (स्फायी—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow fat, to increase, to expand, Caus. स्फावयाति—ते, आपिस्फवत्—त. Deri. स्फीत.

स्फुट् (स्फुट—Set) 1 A. विकसने । to burst; to blossom; to blow, Desid. पुस्फुटिषते, पुस्फोटिषते, Deri. स्फुटित or स्फोटित.

स्फुट् (स्फुटिर्-Set) 1 P. विशरणे । to split open, Aor. अस्फुटत् or अस्फोटीत्, Desid. पुस्फुटिषाति or पुस्फोटिषति.

स्फुंट् { स्फुटि—Set 1 P. } विकसने । to open, to expand.
स्फुंड् { स्फुडि—Set 1 A. }

स्फुर्च्छ् (स्फुर्च्छा—Set) 1 P. विस्तृतौ । to spread, to extend, to forget, Act. स्फूर्च्छति, Deri. स्फूर्च्छित, स्फूर्ण.

स्फूर्ज् (टु-ओ—स्फूर्जा-Set) 1 P. वज्रनिर्घोषे । to thunder, to explode, to glitter, to burst, Deri. स्फूर्जित, स्फूर्ण. स्फूर्जथुः (a clap of thunder).

स्मि (ष्मि—ङ्—Anit) 1 A. ईषद्धसने । to smile, to expand, to bloom, Act. स्मयते, सिष्मिये, स्मेताहे, स्मेष्यते, अस्मेष्यत, अस्मेष्ट, स्मेषीय, Pass. स्मीयते, स्मेष्यते. or स्मायिष्यते, अस्मायि, अस्मेषि or अस्मायिषि, Caus. स्माययति or स्मापयते, असिष्मयत् or असिष्मपत्, Desid. सिस्मायिषते.

स्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink.

स्मृ (Anit) 1 P. चिंतायाम् । to remember, to recollect, to think upon, to recite mentally, to record in a " Smriti ", Act. स्मराति, सस्मार, सस्मर्थ, स्मर्तास्मि, स्मरिष्याति, अस्मरिष्यत्, अस्मार्षीत् स्मर्यासं, Pass. स्मर्यते, अस्मारि, स्मरिष्यते or स्मारिष्यते, Caus. स्मरयाति-ते, Desid. सुस्मूर्षते, Deri. स्मृत, स्मर्तुं स्मृत्वा.

स्मृ (घटादिः – Anit) 1 P. आध्याने । to long for, to regret, Caus. स्मरयाति—ते.

स्यंद् (स्यंदू-Wet) 1 A. प्रस्रवणे । to ooze, to feel, Act. सस्यंदे, सस्यंदिषे or सस्यंत्से, स्यंदिताहे—स्यंत्ताहे, स्यंदिष्यते or संत्स्यते—ति, अस्यंदत्, अस्यंदिष्ट, अस्यंत्त, स्यंदिषीय or स्यंत्सीय, Pass. स्यंद्यते,

स्यंदिष्यते, or स्यंत्स्यते, अस्यंदि, Desid सिस्यंदिषते or सिस्यंत्स्यते–ति, Deri. स्यन्न, स्यंदितव्य or स्यंत्तव्य, स्यंदितुं or स्यंत्तुं, स्यंदित्वा, स्यंत्त्वा.

स्यम् (स्यमु—Set) 1 P. शब्दे । to sound, to shout, Deri. स्यांत, स्यामित्वा, स्यांत्वा.

स्रंक् (स्रकि—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

स्रंभ् (स्रंभु—Set) 1 A. प्रमादे विश्वासेच । to err; to entrust. Aor. अस्रंभत्, अस्रंभिष्ट, Deri. स्रब्ध, स्रंभित्वा, स्रब्ध्वा.

स्रंस् (स्रंसु-Set) 1 A. अवस्रंसने । to fall down, to drop, to slip off, to hang down. Aor. अस्रंसत् or अस्रंसिष्ट.

स्रु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to flow, Aor, अस्रोष्यत् or असुस्रुवत्.

स्रेक् (स्रेकृ—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिस्रेकत्—त.

स्वंज् (ष्वंज—Anit) 1 A. परिष्वंगे । to embrace, to clasp, to encircle, Act. स्वजते, अस्वजत, स्वजतां, स्वजेय, सस्वजे, or सस्वंजे, स्वंक्ताहे, स्वंक्ष्यते, अस्वंक्ष्यत, अस्वंक्त, स्वंक्षीय, Pass. स्वज्यते, स्वंक्ष्यते, अस्वंजि, Desid. सिस्वंक्षते, Deri. स्वक्त, स्वंक्तुं, स्वंक्त्वा or स्वक्त्वा, परिष्वज्य.

स्वद् (ष्वद्-Set) 1 A. आस्वादने । to be pleasant to the taste, to be liked, to taste, to eat, to please, Caus. Aor. असिष्वदत्—त.

स्वन् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to sing, Aor. अस्वनीत् or अस्वानीत्, Caus. स्वानयति—ते, Deri. स्वनित, आस्वांत or आस्वनित्. स्वांतं (the mind).

स्वन् (घटादिः—Set) 1 P. अवतंसने । to deck, to adorn, Caus. स्वनयति-ते.

स्वर्द् (स्वर्द—Set) 1 A. आस्वादने । to taste, to be pleasing.

स्वाद् (स्वाद्-Set) 1 A. आस्वादने । to taste, to be pleasing, Caus. Aor. असिस्वादत्-त.

स्विद् (ञि—ष्विदा—Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be greasy, to perspire, to be disturbed, to quit, Aor. अस्विदत् or अस्वेदिष्ट, Caus, Aor. असिष्विदत्—त, Desid. सिस्वेदिषते or सिस्विदिषते, Deri. स्विन्न or स्विदित or स्वेदित, स्वेदित्वा or स्विदित्वा.

स्वृ (Wet) 1 P. (but A. after सं) शब्दोपतापयोः । to sound, to praise, to pain, to go, Act. स्वरितास्मि—हे or स्वर्तास्मि—हे, स्वरिष्यति-ते, अस्वरिष्यत्—त, अस्वारीत् or अस्वार्षीत्, स्वर्यास, स्वरिषीय or स्वृषीय, Pass. स्वर्यते, स्वरिष्यते or स्वारिष्यते, अस्वारि, Derid. सिस्वरिषति—ते or सुस्वूर्षति-ते, Deri. स्वृत, स्वरितव्य or स्वर्तव्य, स्वरितुं or स्वर्तुं.

हट् (Set) 1 P. दीप्तौ । to shine, Aor. अहटीत्, अहाटीत्.

हठ् (Set) 1 P. प्लुतिषठत्वयोः । to leap, to be wicked, to treat with violence, Aor. अहठीत्, अहाठीत्.

हद् (Anit) 1 A. पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement, Act. हदते, जहदे, हत्ताहे, हत्स्यते, अहत्त, हत्सीय, Caus. हादयति, अजीहदत् Desid. जिहत्सते, Deri. हन्न, हत्त्वा, हत्तुं.

हम्म् }
हय् } Set } 1 P. गतौ । to go, to move.

हर्य् (Set) 1 P. गतिकांत्योः । to go, to shine.

हल् (Set) 1 P. विलेखनेगतौच । to plough, to make furrows, to go.

हस् (Set) 1 P. हसने । to laugh, to smile, to joke, to open, to resemble, to ridicule.

हिक्क् (हिक्क-Set) 1 U. अव्यक्तेशब्दे । to make any indistinct sound.

हिट् (Set) 1 P. आक्रोशे । to curse, to swear, to shout.

हिड् (हिडि—Set) 1 A. गत्यनादरयोः । to go, to wander, to disregard.

हिन्व् (हिवि–Set) 1 P. प्रीणने । to please, to satisfy.

हिंस् (Set) 1 P हिंसायाम् । to kill.

हुड् (हुडृ—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहोडत्—त.

हुंड् (हुडि—Set) 1 A. संघाते–वरणे–हरणेच । to collect, to select, to take away.

हुर्छ् (हुर्छा—Set) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हूर्छति, Deri. हूर्छित, हूर्ण.

हुल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

हूड् (हूडृ–Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहूडत्—त.

हृ (हृ–ञ्–Anit) 1 U. हरणे । to carry, to bring, to take, to steal, to acquire, to captivate, to charm, Act. हरति–ते, जहार, जह्रे, जहर्थ, जह्रिषे, हर्तास्मि–हे, हरिष्यति—ते, अहरिष्यत् –त, अहार्षित्, अहृत, ह्रियासं, हृषीय, Pass. ह्रियते, हरिष्यते or हारिष्यते, अहारि, Caus. हारयति—ते, अजिहरत्—त, Desid. जिहीर्षति—ते, Deri. हृत, हर्तव्य, हार्य, हर्तुं; हृत्वा.

हृष् (हृषु—Set) 1 P. अलीके । to tell a lie. Caus. Aor. अजहर्षत्—त or अजीहृषत्—त, Deri. हृष्ट, हृषित्वा or हृष्ट्वा, हर्षितुं.

हेट् { हेट } Set 1 A. विबाधायां । to be wicked, to vex, Caus. Aor.
हेठ् { हेठ } अजीहिठत्–त, अजिहेठत्–त

हेड् (घटादिः—Set) 1 P. वेष्टने । to surround, to clothe, Caus. हिडयति—ते, Pass. हेड्यते, Aor. अहिडि or अहीडि.

हेड् (हेडृ–Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजिहेडत्–त.

हेष् (हेषृ—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to bray; to roar, (in general) to neigh (as a horse.)

होड् (Set) 1 P. चलने । to go, to move.

होड् (होडृ—Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजुहोडत्–त.

ह्मल् (घटादिः—Set) 1 P. चलने । to shake, to go, Caus. ह्मलयति—ते or ह्मालयति–ते; when with a preposition, ह्मलयति–ते only.

ह्रग् (ह्रगे घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Aor. अह्रगीत्, Caus. ह्रगयति—ते.

ह्रस् (Set) 1 P. शब्देलाघवेच । to sound, to become small, Aor. अह्रसीत् or अह्रासीत्.

ह्राद् (ह्रादृ—Set) 1 A. अव्यक्तेशब्दे । to sound, to row.

ह्रीछ् (Set) 1 P. लज्जायाम् । to be ashamed or modest, to blush,—ह्रीच्छति.

ह्रेष् (ह्रेषृ—Set) 1 A. अव्यक्तेशब्दे । to neigh (as a horse), to go, to creep, Caus, Aor. अजिह्रेषत्-त.

ह्लग् (ह्लगे-घटादिः-Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus. ह्लगयति-ते, Aor. अह्लगीत् .

ह्लस् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अह्लसीत् , अह्लासीत्.

ह्लाद् (ह्लादी-Set) 1 A. अव्यक्तेशब्देसुखेच । to sound, to be glad, Deri. ह्लन्न.

ह्वल् (Set) 1 P. चलने वैक्लव्येच । to move, to shake, to be confused, to be afflicted, Caus. ह्वलयति—ते; ह्वालयति-ते. but with a preposition ह्वलयति—ते only.

ह्वृ (Anit) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, ह्वर्तास्मि, ह्वरिष्यति, अह्वार्षीत् , ह्वर्यासं, Pass. ह्वर्यते, Desid. जुह्वूर्षति.

ह्वे (ह्वे॑—ञ्—Anit) 1 U. स्पर्धायांशब्देच । to vie with, to challenge, to call, to ask, to invoke, Act. ह्वयति-ते, अह्वयत्-त ह्वयतु-तां, ह्वयेयं-य, जुहाव, जुहुवे, ह्वातास्मि-हे, ह्वास्यति-ते, अह्वास्यत्—त, अह्वत्—त or अह्वास्त, हूयासं, ह्वासीय, .Pass. हूयते, ह्वास्यते or ह्वायिष्यते, अह्वायि, Caus. ह्वाययति-ते, अजूहवत्—त or अजुहावत्—त, Desid. जुहूषति—ते, Desid of the Caus. जुहावयिषति-ते, Deri. हूत, ह्वेय, ह्वातुं. हूत्वा, आहूय, ह्वयत्—मान, जुहुवस्—वान.

॥ इति शब्विकरणोभ्वादिगणः प्रथमः ॥

॥ अथलुग्विकरणोऽदादिगणोद्वितीयः ॥

अद् (Anit) 2 P. भक्षणे । to eat, Act. अत्ति, आदत्, अत्तु, अद्धि, अद्यां, आद or जघास, आदिथ or जघसिथ, अत्तास्मि, अत्स्यति, आत्स्यत्, अघसत्--अद्यासं, Desid. जिघत्सति, Deri. जग्ध or अन्नं (food), अन्तुं, जग्ध्वा, प्रजग्ध्य, आदिवस् or जक्षिवस् .

अन् (Set) 2 P. प्राणने । to breathe. अनिति, आनीद or आनत्, अनितु, अनिहि, अन्यां, आन, आनीत् .

अस् (Set) 2 P. भुवि । to be. अस्ति, आसीत्, अस्तु, or स्तात् स्यां,

आस् (आस–Set) 2 A. उपवेशने । to sit, to be. आस्ते, आस्तां, आस्त, आसीत, आसांचक्रे, आसिताहे, आसिष्ट, आसिषीय, Desid. आसिसिषते, Deri. आसीन, उपास्य.

इ (इ-ण् Anit.) 2 P. गतौ । to go. एति, ऐत्, एतु, इयात्, इयाय, एतास्मि, एष्यति, ऐष्यत्, अगात्, ईयासं, Pass. ईयते, एष्यते or आयिष्यते, अगायि, Caus गमयति–ते, (with प्रति–प्रत्याययति-ते) Aor. अजीगमत्–त, Desid. जिगमिषति (with प्रति–प्रतीषिषति) Deri. इत, एतुं, इत्वा, उपेत्य, यत्, एष्यत्, ईयिवस्.

इ with अधि. (इ क्–Anit.) 2 P. स्मरणे । to think of, to remember. अध्येति, अधीयाय, अध्येतास्मि अध्येष्यति, अध्यैष्यत्, अध्यगात्, अधीयासं Pass. अधीयते, Aor. अध्यगायि, Caus. अधिगमयति—ते, Aor. अध्यजीगमत्—त Desid. अधिजिगमिषति, Deri. अधीत, अधीत्य, अध्येतुं.

इ with अधि (इ-ङ्-Anit) 2 A. अध्ययने । to study, अधीते, अध्यैत, अधीतां, अधीयीत, अधिजगे, अध्येताहे, अध्येष्यते, अध्यैष्ट, or अध्यगीष्ट, अध्येषीय, Pass. अधीयते, अध्येषते or अध्यायिष्यते, अध्यगायि or अध्यायि Caus. अध्यापयति, अध्यापिपत्, or अध्यजीगपत्, Desid. अधिजीगांसते, Desid of the Caus. अधिजिगापयिषति or अध्यापिपयिषति.

ई (Anit) 2 P. गति—व्याप्ति—प्रजन—कांत्यसन—खादनेषु । to go, to pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat. एति, अयां-

चकार, एतास्मि—एष्यति, ऐष्यत्, ऐषीत्, ईयासं, Deri. ईत, एतुं, ईत्वा, अयत्, अयांचकृवस् :

ईड् (ईड-Set) 2 A. स्तुतौ। to praise, ईट्टे, ईडांचक्रे, ऐडिष्यत, ऐडिष्ट.

ईर् (ईर—Set) 2 A. गतौ कंपनेच। to go, to shake. ईर्ते, ईरांचक्रे, ऐरिष्यत, ऐरिष्ट.

ईश् (ईश—Set) 2 A. ऐश्वर्ये। to rule, to command, to possess power. ईष्टे, ईशांचक्रे, ऐशिष्यत्, ऐशिष्ट.

ऊर्णु (ऊर्णु—ञ्—Set) 2 U. आच्छादने। to cover, (for conjugational forms see pages 73 and 74). ऊर्णुनाव—ऊर्णुनुवे, ऊर्णुनुविथ or ऊर्णुनविथ, ऊर्णुनुविषे, ऊर्णुवितास्मि-हे or ऊर्णवितास्मि—हे, और्णुविष्यत्-त or और्णविष्यत्-त, Perf. और्णुवीत् or और्णवीत् or और्णावीत्. ऊर्णूयासं—ऊर्णुविषीय or ऊर्णविषीय, Pass. ऊर्णूयते, और्णावि, Caus. ऊर्णावयति—ते, और्णूनवत्-त, Desid. ऊर्णुनूषति—ते or ऊर्णुनुविषति-ते or ऊर्णुनविषति-ते, Deri. ऊर्णुत, ऊर्णुवितव्य or ऊर्णवितव्य, ऊर्णुवितुं or ऊर्णवितुं, ऊर्णुवित्वा or ऊर्णवित्वा, ऊर्णुनुवस्-ऊर्णुनुवान.

कश् { कश }
कस् { कस } Set 2 A. गतिशासनयोः। to go, to punish. कष्टे, चकशे,

कंस् (कसि—Set) 2 A. गतिशासनयोः। to go, to destroy. कंस्ते, चकंसे.

कु (Anit) 2 P. शब्दे। to hum, Act. कौति, अकौत्, कौतु, कुहि, कुयां, चुकाव, चुकोथ or चुकविथ, कोतास्मि, कोष्यति, अकोषीत्, कूयासं

क्षु (टुक्षु-Set) 2 P. शब्दे। to sneeze, Act. क्षवितास्मि, क्षविष्यति, अक्षविष्यत्-अक्षावीत्.

क्ष्णु (Set) 2 P. तेजने। to whet, (with सं A.).

ख्या (Anit) 2 P. प्रकथने। to relate, to tell, Act. ख्याति, अख्यात्, अख्यान् or अख्युः ख्यातु, ख्याहि, ख्यायां, चख्यौ-ख्ये, ख्यातास्मि-हे, ख्यास्यति—ते, अख्यास्यत्-त, अख्यत्-त, ख्यायासं or ख्येयासं, ख्यासीय. Caus. ख्यापयति-ते, अचिख्यपत्-त, Desid. चिख्यासति-ते.

चकास् (चकासृ-Set) 2 P. दीप्तौ। to shine, to be bright or prosperous. चकास्ति, चकासति, अचकात्—द्, चकाधि or चकाद्धि, Caus. Aor. अचचकासत्-त or अचीचकासत्-त.

चक्ष् (चाक्षि-ङ्—Set) 2 A. व्यक्तायांवाचि। दर्शनेऽपि। to speak, to tell, to see. (This root is defective in all non-conjugational tenses and subsitutes ख्या or क्शा (U.) except when it means 'to shun'). चष्टे, चक्षते, चचक्षे or चख्यौ-ख्ये or चक्शौ-क्शे, ख्यातास्मि—हे or क्शातास्मि—हे, अख्यत्-त or अक्शासीत्—अक्शास्त, ख्यायासं or ख्येयासं or क्शायासं or क्शेयासं, ख्यासीय or क्शासीय, Pass. ख्यायते or क्शायते, Caus. ख्यापयति—ते or क्शापयति-ते, Desid. चिख्यासति-ते, Deri. ख्यात or क्शात, ख्यातुं or क्शातुं, ख्यात्वा or क्शात्वा.

जक्ष् (Set) 2 P. भक्ष—हसनयोः। to eat; to cousume; to laugh. जक्षिति; जक्षति; अजक्षत् or अजक्षीत्; अजक्षः or अजक्षीः, जक्षितु, जक्ष्यां; जजक्ष; जजक्षिथ; अजक्षीत्.

जागृ (Set) 2 P. निद्राक्षये। to be awake or watchful. जागर्ति; जाग्रति; अजागः, अजागरुः, जागर्तु; जाग्रतु; जागृहि; जागृयां; जजागार or जागरांचकार, जागरितास्मि; जागरिष्यति; अजागरिष्यत; अजागरीत्; जागर्यासं; Pass. जागर्यते; अजागारि; Caus. जागरयति-ते; अजजागरत्—त; Desid. जिजागरिषति; Deri. जागरित; जागरितुं; जागरित्वा; जजागृवस् or जजागर्वस् or जागरांचकृवस्.

तु (a sautra root—Anit) 2 P. गति—वृद्धि—हिंसासु। to go, to grow, to kill, Act. तौति or तवीति, अतौत् or अतवीत्, तौतु or तवीतु, तुयां or तुवीयां, तुताव, तुतोथ or तुतविथ, तोतास्मि-तोष्यति, अतोष्यत्, अतौषीत्, तूयासं, Pass. तूयते, अतावि, Caus. तावयति-ते, अतूतवत्—त, Desid. तुतूषति, Deri. तुत, तोतुं, तुत्वा, तुवत्; तुतुवस्

दरिद्रा (Set) 2 P. दुर्गतौ। to be poor; to be distressed. दरिद्राति; दरिद्रति; अदरिद्रात्; अदरिद्रुः दरिद्रातु; दरिद्रिहि; दरिद्रियात् ददरिद्रौ or दरिद्रांचकार; दरिद्रितास्मि; अदरिद्रीत् or अदरिद्रासीत्, दरिद्र्यासं; Pass. दरिद्र्यते; अदरिद्रायि; Caus. दरिद्रयति-ते Desid दिदरिद्रासति or दिदरिद्रिषति; Deri. दरिद्रित; दरिद्रित्वा; दरिद्रितुं; दरिद्रत्; ददरिद्रिवस् or दरिद्रांचकृवस्.

दा (दा—प्—Anit.) 2 P. लवने । to cut. दाति, अदात् or द्रू; अदुः or अदान्, दातु; दाहि; दायां; ददौ; ददिथ or ददाथ; दातास्मि; दास्यति; अदास्यत्, अदासीत्; दायासं; Pass. दायते; अदायि; Caus. दापयति-ते; अदीदपत्-त; Desid. दिदासति; Deri. दात; दात्वा; अवदाय; दातुं ; दात्; ददिवस् .

दिह् (दिह॑—Anit) 2 U. उपचये । to increase; to anoint; smear; to soil. देग्धि-दिग्धे, दिहन्ति-दिहते; धेक्षि-धिक्षे; दिग्ध—धिग्ध्वे; अधेक्-आदिग्ध; देग्धु-दिग्धां; दिग्धि—धिक्ष्व; दिह्यां—दिहीय; दिदेह-दिदिहे; दिदेहिथ-दिदिहिषे; देग्धास्मि-हे; धेक्ष्यति-ते; अधेक्ष्यत्—त; अधिक्षत्—अधिक्षत or अदिग्ध; दिह्यासं—धिक्षीय; Pass. दिह्यते; अदेहि; Caus. देहयति-ते; अदिदिहत्—त; Desid. दिधिक्षति-ते; Deri. दिग्ध; दिग्धुं; दिग्ध्वा; धेक्ष्यत्-माण; दिदिह्वस-दिदिहान.

दीधी (दीधी—ङ्ः—छान्दसः—Set) 2 P. दीप्ति—देवनयोः । to shine; to appear, दीधीते; दीध्यांचक्रे; दीधिताहे; दीधिष्यते; अदीधिष्ट; दीधिषीय.

दुह् (दुह॑-Anit) 2 U. प्रपूरणे । to milk; to extract; to yield. दोग्धि-दुग्धे; दुहन्ति—दुहते; धोक्षि—धुक्षे; दुग्ध-धुग्ध्वे; अधोक्—अदुग्ध; दोग्धु-दुग्धां; दुग्धि-धुक्ष्व; दुह्यां-दुहीय; दुदोह-दुदुहे; दुदोहिथ—दुदुहिषे; दोग्धास्मि-हे; धोक्ष्यति-ते; अधोक्ष्यत्-त; अधुक्षत्-त; or अदुग्ध; दुह्यासं-धुक्षीय; Pass. दुह्यते; also दुग्धे; अदोहि also अधुक्षत or अदुग्ध; Caus. दोहयति-ते; अदूदुहत्-त; Desid. दुधुक्षति-ते ; Deri. दुग्ध; दुह्य; or दोह्य; दोग्धुं; दुग्ध्वा; धोक्ष्यत्-माण; दुदुह्वस्-दुदुहान.

द्यु (Anit) 2 P. अभिगमने । to assail, to advance towards. द्यौति; अद्यौत् ; द्यौतु; द्युहि; द्युयां; दुद्याव; दुद्यविथ; दुद्योथ; द्योतास्मि-द्योष्यति; अद्योष्यत्-अद्यौषीत् ; द्यूयासं; Pass. द्यूयते; द्योष्यते; or द्याविष्यते; अद्यावि; Caus. द्यावयति—ते, अदुद्यवत्—त; Desid दुद्यूषति; Deri. द्युत, द्यव्य or द्याव्य; द्योतुं, द्युत्वा; दुद्युवस्.

द्रा (Anit) 2 P. कुत्सायां गतौ स्वप्नेच । to run, to fly, to be spoiled, to sleep, Bene. द्रायासं or द्रेयासं; Deri. द्राण; निद्राय.

द्विष् (द्विष॑—Anit) 2 U. अप्रीतौ । to hate; to dislike. द्वेष्टि—द्विष्टे; अद्वेट्—अद्वेड्, आद्विष्ट; आद्विषन्—अद्विषुः, अद्विषत; द्वेष्टु—द्विष्टां; द्विष्यां—

द्विषीय; दिद्वेष-दिद्विषे; द्वेष्टास्मि—हे; द्वेक्ष्यति—ते; अद्वेक्ष्यत्—त; अद्विक्षत्—त; द्विष्यासं—द्विक्षीय; Pass. द्विष्यते; द्वेक्ष्यते; अद्वेषि; Desid. दिद्विक्षति—ते; Deri. द्विष्ट; द्वेष्टुं; द्विष्ट्वा.

निंज् (णिजि—Set) 2 A. शुद्धौ । to wash, निंक्ते, अनिंक्त, निंक्तां, निंजीय; निनिंजे; निंजिताहे; अनिंजिष्ट, निंजिषीय.

निंस् (णिसि-Set) 2 A. चुंबने । to kiss. निंस्ते, निनिंसे, निंसिताहे, अनिंसिष्ट, निंसिषीय.

नु (णु-Set) 2 P. स्तुतौ । to praise. (A. with आ) नौति—नुते, अनौत्—अनुत, नौतु—नुतां, नुहि—नुष्व, नुयां—नुवीयां, नुनाव-नुनुवे, नुनविथ-नुनुविषे, नवितास्मि—हे, नविष्यति—ते, अनावीत्-अनविष्ट, नूयासं-नविषीय, Pass. नूयते, नविष्यते, or नाविष्यते, अनावि, Caus. नावयति—ते, Desid. नुनूषति—ते, Deri. नुत, नव्य or नाव्य or नवितव्य, नवितुं, नुत्वा.

पा (Anit) 2 P. रक्षणे । to protect; to govern; to preserve. पाति, अपात्, अपान्-अपुः, अपासीत्, पायासं Caus. पालयति—ते अपीपलत्—त, Desid. पिपासति, Deri. पात, पात्वा, पातुं.

पिंज् (पिजि—Set) 2 A. वर्णे-संपर्चने—अवयवे—अव्यक्ते शब्देच । to tinge; to colour; to join; to divide; to speak inarticulately. पिंक्ते, पिपिंजे, पिंजिताहे, पिंजिष्यते, अपिंजिष्ट, पिंजिषीय.

पृच् (पृची—Set) 2 A. संपर्चने । to come in contact with; to touch. पृक्ते; पृचते; पृक्षे; पृग्ध्वे; अपृक्त; पृक्तां; पृचीय, पपृचे, पपृचिषे, पर्चिताहे, पर्चिष्यते, अपर्चिष्यत, अपर्चिष्ट, पर्चिषीय, Caus. Aor. अपपर्चत्—त or अपीपृचत्—त, Desid. पिपर्चिषते, Deri. पृक्त, पर्चित्वा, पर्चितुं, पृचान.

पृंज् (पृजि Set) 2 A. वर्णे । to dye. पृंक्ते, पपृंजे, पृंजिताहे, अपृंजिष्ट, पृंजिषीय.

प्रा (Anit) 2 P. पूरणे । to fill; Bene. प्रायात् or प्रेयात्.

प्सा (Anit) 2 P. भक्षणे । to devour; to eat; Bene. प्सायासं or प्सेयासं.

ब्रू (ब्रूं—ञ्—Set) 2 U. व्यक्तायांवाचि । to speak; to say; to tell. ब्रवीति (आह)-ब्रूते, अब्रवीत्-अब्रूत, ब्रवीतु—ब्रूतां, ब्रूहि-ब्रूष्व, ब्रूयां-ब्रुवीय, Pre. P. ब्रुवत्, ब्रुवाण. This is a defective root and has no forms in the non-Conjugational tenses, Passive, Causal, Desiderative, etc. for which the forms of वच् are substituted. उवाच, ऊचे, वक्तास्मि-हे, वक्ष्यति—ते, अवोचत्—त, उच्यासं, वक्षीय, Pass. उच्यते, अवाचि, Caus. वाचयति—ते, अवीवचत्-त, Desid. विवक्षति—ते, Deri. उक्त, उक्त्वा, वक्तुं.

भा (Anit) 2 P. दीप्तौ । to shine; to appear; to be.

मा (Anit) 2 P. माने । to measure; to limit ; Bene. मेयासं, Pass. मीयते, मास्यते, or मायिष्यते, Desid. मित्सति, Deri. मित, मातव्य, मेय, मातुं, मित्वा, उन्माय.

मृज् (मृजू—Wet) 2 P. शुद्धौ । to cleanse; to purify; to wipe off. मार्ष्टि, मृजन्ति or मार्जन्ति, अमार्ट्-ड्, मार्ष्टु, मृड्ढि, मृजंतु or मार्जंतु, मृज्यां, Pre. P. मार्जत् or मृजत्. The remaining forms are like those of मृज् 1 P.

या (Anit) 2 P. प्रापणे । to go; to attend to; to go or pass away; to attempt; to perceive.

यु (Set) 2 P. मिश्रणेऽमिश्रणेच । to mix; to join; to separate; Desid. युयूषति or यियविषति, Desid. of the Caus. यियावयिषति-ते, Deri. युत, यव्य or याव्य, यवितव्य, यवितुं, युत्वा, युयुवस्.

रा (Anit) 2 P. दाने । to give; to grant.

रु (Set) 2 P. शब्दे । to cry; to roar; to shout; to sound. रौति or रवीति, अरौत् or अरवीत्, रौतु or रवीतु, रुहि or रुवीहि, रुयां or रुवीयां, रुराव, रवितास्मि, रविष्यति, अरविष्यत्, अरावीत्, रूयासं, Pass. रूयते, रविष्यते or राविष्यते. अरावि, Caus. रावयति—ते, अरीरवत्—त, Desid. रुरूषति, Desid. of Caus. रिरावयिषति—ते, Deri. रुत, रव्य or राव्य; रवितुं, रुत्वा.

रुद् (रुदिर्—Set) 2 P. अश्रुविमोचने । to shed tears; to cry; to weep; to lament. रोदिति, अरोदीत् or अरोदत्, रोदितु, रुदिहि, रुद्यां, रुरोद, रुरोदिथ, रोदितास्मि, रोदिष्यति, अरोदिष्यत्, अरुदत् or अरोदीत्, रुद्यासं.

ला (Anit) 2 P. आदाने दानेच । to take; to give; to melt, Caus. लापयति—ते. In the last sense, लालयति-ते, Deri. लात, लास्यत्, ललिवस्.

लिह् (लिहं—Anit) 2 U. आस्वादने । to lick; to taste. लेढि—लीढे, लेक्षि-लिक्षे, अलेट्—अलिढ, लेढु-लीढां, लीढि—लिक्ष्व, लिह्यां-लिहीय, लिलेह—लिलिहे, लेढास्मि—हे, लेक्ष्यति—ते, अलेक्ष्यत्-त, अलिक्षत्-त or अलीढ, लिह्यासं-लिक्षीय, Desid. लिलिक्षति-ते, Deri. लीढ, लेढव्य, लेह्य, लेढुं, लीढ्वा.

वच् (Anit) 2 P. (but U. in the non—Conjugational tenses). परिभाषणे । to speak; to read; to name; to call; to announce; वक्ति, वक्षि, वक्तु, वग्धि, वच्यां. (For other forms see ब्रू).

वश् (Set) 2 P. कांतौ । to wish; to long for. वष्टि, अवट्, वष्टु उड्ढि, उश्यां, उवाश, वशितास्मि. अवशीत् or अवाशीत, उश्यासं, Pass. उश्यते, Deri. उशित, वशितुं-वशित्वा, ऊशिवस्.

वस् (वस—Set) 2 A. आच्छादने । to wear, to dress. वस्ते, अवस्त, वस्तां, वसीय, ववसे, वसिताहे, Deri. वसित, वसितुं, वसित्वा.

वा (Anit) 2 P. गतिगंधनयोः । to go; to blow; to hurt; to injure; to kill; to move; Caus. वापयति-ते. In the last sense, वाजयति-ते.

विद् (Set) 2 P. ज्ञाने । to know; to learn; to find out; to consider; (A. with सं to recognize) वेत्ति, वित्ते, वेद, वेत्तु-विदांकरोतु, विवेद, विदांचकार, वेदितास्मि-हे, वेदिष्यति—ते, अवेदीत्, अवेदिष्ट, विद्यासं, वेदिषीय.

वी (Anit) 2 P. गति—व्याप्ति—प्रजनन—कांत्यसन—खादनेषु । to go; to pervade; to be born; to be impregnate; to desire; to throw; to eat; to conceive. वेति, अवेत्, अवियत् or अव्यत्, वेतु, वीहि, वीयां, विवाय, वेतास्मि, अवेषीत्, वीयासं, Pass. वीयते, Caus. वाययति-ते. In the last sense, वापयति—ते.

वृज् (वृजी-Set) 2 A. वर्जने । to avoid, to abandon. वृक्ते, वृजते, वृक्षे, वृग्ध्वे, अवृक्त, वृक्तां, वृजीय, ववृजे, वर्जिताहे, वर्जिष्यते, अवर्जिष्ट, वर्जिषीय, Caus. Aor. अवीवृजत्-त or अववर्जत्-त Desid. विवर्जिषते.

वृज् (वृजि—Set) 2 A. वर्जने। to avoid, to abandon. वृक्ते, ववृजे, वृजिताहे, अवृजिष्ट, वृजिषीय.

वेवी (वेवीं—ङ्—a Vedic root-Set) 2 A. गति-व्याप्ति-प्रजनन—कांत्यसन-खादनेषु। to go, to pervade, to be born, to impregnate, to desire, to throw, to eat. वेविते, वेव्यांचक्रे, वेविताहे, वेविष्यते, अवेविष्ट, वेविषीय.

शास् (शासु—Set) 2 P. अनुशिष्टौ। to teach, to inform, to rule, to command, to punish, to advise. शास्ति, अशात्-अशाद्, शास्तु शासतु, शाधि, शिष्यां, शशास, शासितास्मि, शासिष्यति, अशासिष्यत् अशिषत्, शिष्यासं, Pass. शिष्यते, शासिष्यते, अशासि, Caus. Aor. अशशासत्-त, Desid. शिशासिषति, Deri. शिष्ट, शिष्य, शासित्वा, or शिष्ट्वा, अनुशिष्य.

शास् (आङ्ःशासु-Set) 2 A. इच्छायाम्। to desire, to seek, to bless, to praise, (generally with आ). आशास्ते आशशासे, आशासिताहे, आशासिष्ट, आशासिषीय, Pass. शास्यते.

शिंज् (शिजि—Set) 2 A. अव्यक्ते शद्बे। to tinkle, to rattle, to whisper. शिंजते, शिशिंजे, शिंजिताहे, शिंजिष्यते, आशिंजिष्ट शिंजिषीय.

शी (शी-ङ्—Set) 2 A. स्वप्ने। to sleep, to lie down. शेते, शेरते, अशेत, अशेरत, शेतां, शेरतां, शयीय, शिश्ये, शयिताहे, शयिष्यते अशयिष्ट, शयिषीय. Pass. शय्यते, शयिष्यते, or शायिष्यते, अशायि Caus. शाययति—ते, अशीशयत्-त Desid. शिशयिषते Deri शयित, शेय, शयितुं, शयित्वा.

श्रा (घटादिः—Anit) 2 P. पाके। to cook, to boil, Bene. श्रेयासं or श्रायासं, Caus. श्रपयति-ते, अशिश्रपत्-त, Deri. श्राण, शृत, श्रातुं, श्रात्वा, शश्रिवस्.

श्वस् (Set) 2 P. प्राणने। to breathe, to sigh, to hiss. श्वसिति, अश्वसीत्, अश्वसत्, श्वसितु, श्वसिहि, श्वस्यां, शश्वास, श्वसितास्मि, अश्वसीत्, श्वस्यासं, Caus. श्वासयति,-ते अशिश्वसत्-त, Deri. श्वसित, आश्वस्त, विश्वस्त, श्वसित्वा, आश्वस्य, विश्वस्य, श्वसितुं.

सस् (षस्—a Vedic root–Set) 2 P स्वप्ने । to sleep सस्ति, असत्, सधि, ससास, ससितास्मि, अससीत् or असासीत्, Caus. सासयति-ते असीषसत्-त, Desid. सिससिषति.

संस्त् (सस्ति—a Vedic-root-Set) 2 P. स्वप्ने । to sleep, संति, संस्ति संतः, संस्तः, संस्तन्ति, ससंस्त, संस्तितास्मि, संस्तिष्यति, असंस्तीत्, संस्त्यासं.

सु (षु–Anit.) 2 P. प्रसवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess supremacy, to permit, सौति, असौत्, सौतु, सुहि, सुयां, सुषाव, सोतास्मि, सोष्यति, असौषीत्, or असावीत्, सूयासं, Caus. सावयति-ते, असूषवत्–त, Pre. P. सुवत्.

सू (षू-ङ्–Wet) 2 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child, सूते, सुषुवे, सोताहे, or सविताहे, सोष्यते or सविष्यते, असोष्यत or असविष्यत, असोष्ट or असविष्ट, सविषीय or सोषीय, Caus. Aor. असूषवत्-त, Deri. सूत, सोतव्य or सवितव्य, सव्य or साव्य, सोतुं or सवितुं.

स्तु (ष्टुं–ञ्–Anit) 2 U. स्तुतौ । to praise, to glorify, to worship by hymns. स्तौति, स्तवीति, स्तुते, स्तुवीते, तुष्टाव, तुष्टुवे, स्तोतास्मि, —हे, अस्तावीत्-अस्तोष्ट, स्तूयासं, स्तोषीय, Caus. स्तावयति–ते, अतुष्टवत्—त, Desid. तुष्टुषति–ते.

स्ना (ष्णा–Anit) 2 P. शौचे । to bathe. स्नाति, अस्नात्–द्, अस्नान् अस्नुः, स्नातु, स्नाहि, स्नायां, सस्नौ, सस्निथ, सस्नाथ, स्नातास्मि, अस्नासीत्, स्नायात् or स्नेयात्, Caus. स्नापयति–ते or स्नपयति-–ते, (with prepositions स्नापयति—ते only), असिष्णपत्—त, Desid. सिष्णासति, Deri. स्नात ; निष्णात (skilled in).

स्नु (ष्णु—Set) 2 P. प्रस्रवणे । to ooze, स्नौति, सुष्णाव, स्नवितास्मि, अस्नावीत्, स्नूयासं, Pass. स्नूयते also स्नुते Caus. स्नावयति—ते, असुष्णवत्—त.

स्वप् (ञि—ष्वप्—Anit) 2 P. शये । to sleep, to lie down, स्वपिति, अस्वपीत् or अस्वपत्. अस्वपीः or अस्वपः स्वपितु, स्वपिहि, स्वप्यां, सुष्वाप, सुष्वपिथ, सुष्वप्थ, स्वप्तास्मि, स्वप्स्यति, अस्वाप्सीत्, सुप्यासं,

Pass. सुप्यते, स्वप्स्यते, अस्वापि, Caus. स्वापयति-ते, असिष्वपत्-त, Desid. सुषुप्सति, Deri. सुप्त, सुषुप्त, विषुप्त, सुप्त्वा, प्रसुप्य, स्वप्तुं.

हन् (Anit) 2 P. (but A. after आ) हिंसागत्योः । to kill, to go, हन्ति—हते, अहन्—अहत, हन्तु-हतां, जहि, हस्व, हन्यां, घ्नीय, जघान, जघनिथ, जघंथ, हंतास्मि-हे, हनिष्यति—ते, अहनिष्यत्—त, अवधीत्, अहत or अवधिष्ट, वध्यासं, वधिषीय, Pass. हन्यते, हनिष्यते or घानिष्यते, अघानि or अवधि, Caus. घातयति—ते, अजीघनत्-त, Desid. जिघांसति-ते Deri हत, हंतव्य, घात्य or वध्य, हंतुं, हत्वा, निहत्य घ्नत्, घ्नानँ, हनिष्यत्, जघन्वस् or जघ्निवस्—जघ्नान.

ह्नु (ह्नु—ङ्—Anit) 2 A. अपनयने । to conceal, to take away, to deny. ह्नुते, अह्नुत, ह्नुतां, ह्नुवीय, जुह्नुवे, ह्नोताहे, ह्नोष्यते, अह्नोष्ट, ह्नोषीय.

॥ अथश्लु-विकरणोजुहोत्यादिगणस्तृतीयः ॥

ऋ (Anit) 3 P. गतौ । to go. (A with सं to join). इयर्ति; इयर्तु; ऐयः, इयृयात् ; आरत्; (other forms are like those of ऋ 1. P.)

कि (a Vedic root–Anit) 3 P. ज्ञाने । to know. चिकेति; चिकेतु; अचिकेत्; चिकियात्; चिकाय; अकैषीत्.

गा (a Vedic root–Anit) 3 P. स्तुतौ जन्मनि च । to praise, to be born. जिगाति; जिगातु; अजिगात् ; जिगीयात् ; जगौ; गातास्मि; गास्यति; अगासीत्; गायासं.

घृ (a Vedic root–Anit) 3 P. क्षरणदीप्त्योः । sprinkle, to shine. जिघर्ति; जिघर्तु; अजिघः, जिघृयात्; जघार; घर्तास्मि ; घरिष्यति; अघार्षीत्; घ्रियासं.

जन् (a Vedic root—Set) 3 P. जनने । to be born. जजंति; जजातः । जज्ञति; जजंतु; अजजन्; जजन्यात्; जजायात्; जजान; जन्यासं; जायासं.

तुर् (a Vedic root—Set) 3 P. त्वरणे । to make haste. तुतोर्ति, तुतोर्तु; अतुतोः, तुतूर्यति; तुतोर; अतोरीत्.

दा (डु-दा—ञ्—Anit) 3 U. दाने to give. ददाति; दत्ते; ददति-ददते; अददात्—अदत्त; ददातु; दत्तां—देहि; दत्स्व; दद्यां-ददीय. (other forms are like those of दा 1. P.)

धन् (a Vedic root–Set) 3 P. धान्ये । to bear fruit, to produce crops of grain. दधन्ति; दधन्तु; अदधन्; दधन्यात्; दधान; धनितास्मि; धनिष्यति; अधनीत् or अधानीत्; धन्यासं.

धा (डु-धा-ञ्-Anit) 3 U. धारण-पोषणयोः । दानेच । to hold, to put, to maintain, to give, to grant, to bear, to assume, to have. दधाति-धत्ते; दधातु-धत्तां; अदधात्-अधत्त; दध्यात्-दधीत; दधौ-दधे, दधिथ or दधाथ-दधिषे; धातास्मि—हे; धास्यति-ते; अधास्यत्-त; अधात्-अधित; धेयासं—धासीय; Prss. धीयते; धास्यते; or धायिष्यते; अधायि Caus. धापयति—ते; अदीधपत्-त; Desid. धित्सति-ते; Deri. हित; धेय; धातुं; हित्वा; दधत्; दधान; दधिवस्—दधान.

धिष् (a Vedic root–Set) 3 P. शब्दे । to sound. दिधेष्टि; दिधेष्टु; दिधिषाणि; दिधिषाव; दिधिषाम; अदिधेट्-ड्; दिधिष्यात्; दिधेष; धेषितास्मि; धेषिष्यति; अधेषीत् ; धिष्यासं.

निज् (णिजिर्—Anit) 3 U. शौच—पोषणयोः । to wash, to purify, to nourish. नेनेक्ति-नेनिक्ते; नेनेक्तु-नेनिक्तां; अनेनेक् or ग्—अनेनिक्त; नेनिज्यात्—नेनिजीत; निनेज—निनिजे; निनेजिथ; निनिजिषे; नेक्तास्मि—हे; नेक्ष्यति-ते; अनेक्ष्यत्—त; अनिजत् or अनैक्षीत—अनिक्त; निज्यासं—निक्षीय; Deri. निक्त; निज्य; नेक्तुं; निक्त्वा.

पृ (Anit) 3 P. पालनपूरणयोः । to protect, to fill, to promote, to deliver. पिपर्ति. पिपर्तु. अपिपः, पिपृयात्, पपार. पपर्थ, पर्तास्मि. परिष्यति. अपार्षीत्. प्रियासं. Pass. प्रियते. परिष्यते or पारिष्यते. अपारि. Caus. पारयति—ते. अपीपरत्-त. Desid. पुपूर्षति. Deri. पृत. पार्य or पृत्य. पर्तुं. पृत्वा.

पॄ (Set) 3 P. पालनपूरणयोः । to protect, to fill, to gratify (as hopes), to blow (as conch or flute). पिपर्ति. पिपूर्तः. पिपर्तु. पिपूर्तां. अपिपः; अपिपूर्तां. पिपूर्यात्. पपार. पपरुः or पप्रुः, परि(री)तास्मि. परि(री)ष्यति. अपरि(री)ष्यत् अपारीत्. पूर्यासं Pass.

पूर्यते. परि(री)ष्यते or पारिष्यते. अपारि. Desid. पिपरि(री)षति or पुपूर्षति. Deri. पूर्ण. परि(री)तुं, पूर्त्वा; प्रपूर्य. पुपुर्वस् or पप्रुवस्.

भस् (a Vedic root—Set) 3 P. भर्त्सन–दीप्त्योः । to censure, to blame, to shine. बभस्ति. बभस्तु. अबभः, बप्स्यात्, बभास. भसितास्मि. भसिष्यति. अभसीत् or अभासीत् . भस्यासं.

भी (ञि–भी–Anit) 3 P. भये । to fear, to be afraid of, to be anxious about. बिभेति. बिभीतः or बिभितः, बिभ्यति. बिभेतु. बिभीतां or बिभितां. बिभ्यतु. अबिभेत्. अबिभी(भि)ताम्. अबिभयुः, बिभी(भि)यात्. बिभाय or बिभयांचकार. बिभेथ. बिभयिथ or बिभयांचकर्थ. भेतास्मि. भेष्यति अभेष्यत्. अभैषीत्. भीयासं. Caus. भाययति or भापयते or भीषयते. अबीभयत्. अबीभपत. अबीभिषत. Desid. बिभीषति. Deri. भीत. भीत्वा. भेतुं.

भृ (डु–भृ–ञ्—Anit) 3 U. धारणपोषणयोः । to bear, to support, to nourish, to protect, to produce, to bestow, to hire. बिभर्ति–बिभृते; बिभर्तु—बिभृतां. अबिभः–अबिभृत. बिभृयात्–बिभ्रीत. बभार. बभ्रे or बिभ्रांचकार—चक्रे. (Other forms are like भृ 1 P. the Desid. being बुभूर्षति—ते only).

मा (मा–ङ्—Anit) 3 A. माने । to measure, to weigh, to limit, to compare in size. मिमीते. मिमीतां. अमिमीत. ममे. ममिषे. माताहे. मास्यते. अमास्यत. अमास्त. मासीय. Desid. मित्सते.

विज् (विजिर्—Anit) 3 U. पृथग्भावे । to separate, to divide, to distinguish, to discern. वेवेक्ति–वेविक्ते. वेवेक्तु—वेविक्तां. अवेवेक् or ग्—अवेविक्त. वेविज्यात्—वेविजीत. विवेज–विविजे. वेक्तास्मि–हे. वेक्ष्यति—ते. अविजत् or अवैक्षीत्–अविक्त. विज्यासं. विक्षीय. Desid. विविक्षति–ते. Deri विक्त. वेक्तुं. विक्त्वा.

विष् (विषॢ–Anit) 3 U. व्याप्तौ to pervade. वेवेष्टि—वेविष्टे. वेवेष्टु—वेविष्टां. अवेवेट्–ड–अवेविष्ट. वेविष्यत–वेविषीत. विवेष—विविषे. वेष्टास्मि–हे. वेक्ष्यति–ते. अविषत्–अविक्षत. विष्यासं—विक्षीय. Deri. विष्ट. वेष्टुं. विष्ट्वा.

सृ (a Vedic root–Anit) 3 P. गतौ । to go. ससर्ति· अससः, ससर्तु· ससृयात्. ससार. ससर्थ· सर्तास्मि. सरिष्यति. असरत्. स्रियासं· (Other froms are like those of सृ 1 P.).

हा (ओ–हा–क्–Anit) 3 P. त्यागे । to abandon, to leave, to desert, to omit, to neglect. जहाति. जही(हि)तः जहति· अजहात्. अजही(हि)ताम्, अजहुः जहातु. जही(हि)तां· जहाहि. जही(हि)हि; जहतु. जह्यात्. जहौ जहिथ. हातास्मि· हास्यति. अहासीत्. हेयासं. Pass. हीयते. Caus. हापयति–ते· अजीहपत्–त. Desid. जिहासति. Deri. हीन. हातुं· हित्वा.

हा (ओ–हा–ङ्–Anit) 3 A. गतौ । to go, to attain. जिहीते. अजिहीत. जिहीतां. जिहीत· जहे· जहिषे· हाताहे. हास्यते· अहास्त. Deri. हान. हेय· हातुं. हात्वा·

हु (Anit) 3 P. दानादनयोः । प्रीणनेपि । to sacrifice, to eat, to please. जुहोति. जुह्वति· अजुहोत्· अजुहवुः, जुहोतु· जुह्वतु· जुहुधि· जुहुयां. जुहाव. जुहवांचकार. जुहविथ or जुहोथ or जुहुवांचकर्थ· होतास्मि· होष्यति. अहोष्यत्. अहौषीत्· हूयासं. Caus. हावयति—ते. अजूहवत्—त. Desid. जुहूषति. Deri. हुत· हुत्वा. होतुं.

हृ (a Vedic root–Anit) 3 P. प्रसह्यकरणे । to take forcibly. जिहर्ति, अजिहः, जिहर्तु, जिहृयात्, (other forms are like those of हृ 1 P.).

ह्री (Anit) 3 P. लज्जायाम् । to blush, to be ashamed. जिह्रेति, जिह्रियति, अजिह्रेत्, अजिह्रयुः, जिह्रेतु, जिह्रियतु, जिह्रीयात्, जिह्रीय, जिह्रयांचकार, ह्रेतास्मि, ह्रेष्यति, अह्रैषीत्, Caus. ह्रेपयति—ते, अजिह्रिपत्–त, Desid. जिह्रीषति, Deri. ह्रीत or ह्रीण, ह्रेतुं, ह्रित्वा.

॥ अथ श्यन् विकरणोदिवादिगणश्चतुर्थः ॥

अण् (अण—Set) 4 A. प्राणने । to breathe, अण्यते, आणे, आणिताहे, अणिष्यते, आणिष्यत, आणिष्ट, अणिषीय, Pass. अण्यते, आणिष्यते, आणि Caus. आणयति—ते; आणिणत्—त; Desid. अणिणिषते; Deri. अणित; अणितुं; अणित्वा.

अन् (अन॒—Set) 4 A. प्राणने । to breathe.

अस् (असु-Set) 4 P. क्षेपणे । to throw, (U. with any preposition). अस्यति-ते; आस-आसे; असितास्मि-हे; असिष्यति—ते; आस्यत्—त; अस्यां, असिषीय, Pass. अस्यते, असिष्यते, आसि, Caus. आसयति—ते, आसिसत्—त, Desid. असिसिषति—ते, Deri. अस्त, असितुं, असित्वा or अस्त्वा, आसिवस्—आसान.

इष् (Set) 4 P. गतौ । to go, इष्यति, इयेष, एषितास्मि, एषिष्यति, ऐषिष्यत्, ऐषीत, इष्यासं.

ई (ई-ङ्—Anit) 4 A. गतौ । to go, ईयते, ऐयत, ईयतां, अयांचक्रे, एताहे, एष्यते, ऐष्यत, ऐष्ट, ऐषीय, Caus. आययति-ते, आयियत्-त, Desid. इयीषते, Deri. ईत, एतुं, ईत्वा.

उच् (Set) 4 P. समवाये । to be gathered together.

ऋध् (ऋधु—Set) 4 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, ऋध्यति, आर्ध्यत्, ऋध्यतु, आनर्ध, अर्धितास्मि, अर्धिष्यति, अर्धिष्यत्, आर्धीत्, ऋध्यासं, Desid. आर्दिधिषति, ईर्त्सति, Deri. ऋद्ध, अर्धित्वा, ऋध्वा, अर्धितुं.

काश् (काशृ॒—Set) 4 A. दीप्तौ । to shine, काश्यते. (Other forms are like those of काश् 1 A.).

कुट् (Set) 4 P. कुट्टने । to break into pieces.

कुथ् (Set) 4 P. पूतीभावे । to become putrid.

कुप् (Set) 4. P. क्रोधे । to be angry, Desid. चुकोपिषति or चुकुपिषति, Deri. कुपित्वा or कोपित्वा.

कुस् (Set) 4. P. संश्लेषणे । to embrace, to surround. Desid. चुकुसिषति or चुकोसिषति, Deri. कुसित्वा or कोसित्वा, कुसितुं or कोसितुं.

कृश् (Set) 4. P. तनूकरणे । to make or become emaciated, Caus. Aor. अचकर्शत्-त or अचीकृशत्—त, Deri. कृश, प्रकृशित, कर्शितुं, कृशित्वा or कर्शित्वा.

क्नस् (क्नसू—घटादिः—Set) 4. P. ह्वरणदीप्त्योः । to be crooked in mind or body, to shine, Aor. अक्नसीत् or अक्नासीत्, Deri. क्नस्त, क्नसित्वा or क्नस्त्वा, क्नसितुं.

क्रुध् (Anit) 4. P. क्रोधे । to be angry, F. क्रोद्धास्मि, क्रोत्स्यति, अक्रोत्स्यत्, अक्रुधत्, क्रुध्यासं, Desid. चुक्रुत्सति, Deri. क्रुद्ध, क्रुद्ध्वा, क्रोद्धुं.

क्लद् (क्लदु—घटादिः—Set) 4 A. वैकल्ये । to make defective.

क्लम् (क्लमु—Set) 4 P. ग्लानौ । to be fatigued; क्लाम्यति; अक्लाम्यत् ; क्लाम्यतु; Deri. क्लान्त; क्लमितुं; क्लमित्वा or क्लांत्वा.

क्लिद् (क्लिदू–Wet) 4 P. आर्द्रिभावे । to become wet; क्लेत्तास्मि or क्लेदितास्मि; क्लेत्स्यति or क्लेदिष्यति; अक्लेत्स्यत् or अक्लेदिष्यत् ; अक्लिदत्; क्लिद्यासं; Desid. चिक्लित्सति or चिक्लिदिषति or चिक्लेदिषति; Deri. क्लिन्न; क्लेत्तव्य or क्लेदितव्य; क्लेत्तुं or क्लेदितुं; क्लित्त्वा or क्लिदित्वा or क्लेदित्वा.

क्लिश् (क्लिश–Set) 4 A. (also P. according to some) उपतापे । to be afflicted; to torment; Desid. चिक्लिशिषते or चिक्लेशिषते, Deri. क्लिशित or क्लिष्ट; क्लिशित्वा or क्लिष्ट्वा; क्लेशितुं.

क्षम् (क्षमू–Wet) 4 P. सहने । to endure; to forgive; क्षाम्यति; अक्षाम्यत; क्षाम्यतु; क्षाम्येयं; क्षमितास्मि or क्षंतास्मि; क्षमिष्यति or क्षंस्यति; अक्षमिष्यत् or अक्षंस्यत; अक्षमत् ; क्षम्यासं Desid चिक्षमिषति or चिक्षंसति; (other forms are like those of क्षम् 1 A.)

क्षिप् (Anit) 4 P. प्रेरणे । to throw; क्षिप्यति; चिक्षेप; क्षेप्तास्मि; क्षेप्स्यति; अक्षैप्सीत्; क्षिप्यासं; Deri. क्षिप्त; क्षिप्त्वा; क्षेप्तुं.

क्षिव् (क्षिवु–Set) 4 P. निरसने । to spit, क्षीव्यति; अक्षीव्यत, क्षीव्यतु, क्षीव्यासं. Desid. चुक्ष्युषति, चिक्षेविषति, Deri. क्ष्युत, क्ष्यूत्वा, क्षेवित्वा, क्षेवितुं.

क्षी (Anit) 4 A. हिंसायाम् । to kill, क्षीयते, चिक्षिये, क्षेतास्मि,क्षेष्यते, अक्षेष्ट, क्षेषीय; Caus. क्षाययति–ते अचिक्षयत्–त. Desid. चिक्षीषते.

क्षुध् (Anit) 4 P. बुभुक्षायाम् । to be hungry, क्षोद्धास्मि, क्षोत्स्यति, अक्षोत्स्यत, अक्षुधत, क्षुध्यासं, Desid चुक्षुत्सति, Deri. क्षुधित, क्षुधित्वा or क्षोधित्वा, क्षोद्धुं.

क्षुभ् (Set) 4 P. संचलने । to be agitated, to shake, Desid. चुक्षुभिषति or चुक्षोभिषति, Deri. क्षुभित or क्षुब्ध.

क्ष्विड् { ञि-क्ष्विडा }
क्ष्विद् { ञि-क्ष्विदा } (Set) 4 P. स्नेहनमोचनयोः । to melt, to discharge, क्ष्विद्यति, चिक्ष्वेद, क्ष्वेदितास्मि, क्ष्वेदिष्यति, क्ष्विद्यासं, Desid. चिक्ष्विदिषति–ते or चिक्ष्वेदिषति–ते, Deri. क्ष्विण्ण ro क्ष्वेदित, क्ष्वेदितुं, क्ष्विदित्वा or क्ष्वेदित्वा.

खिद् (खिद्–Anit) 4 A. दैन्ये । to be distressed, खेत्ताहे खेत्स्यते, अखेत्स्यत, अखित्त, खित्सीय, Deri. खिन्न, खेत्तुं, खित्त्वा.

गुध् (Set) 4 P. परिवेष्टने । to cover.

गुप् (Set) 4 P. व्याकुलत्वे । to be confused or disturbed, Desid. जुगुपिषति or जुगोपिषति, Deri. गुपित, गुपित्वा, or गोपित्वा.

गूर् (गूरी—Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, Deri. गूर्ण. गूरित्वा, गूरितुं.

गृध् (गृधु--Set) 4 P. अभिकांक्षायां । to covet, to long for, Caus. Aor. अजीगृधत्—त or अजगर्धत्—त. Deri. गृद्ध, गर्धितुं, गर्धित्वा or गृद्ध्वा.

घूर् (घूरी—Set) 4 A हिंसा—वयोहान्योः । to kill, to become old, P. P. घूर्ण.

चूर् (चूरी—Set) 4 A. दाहे । to burn, P. P. चूर्ण.

छो (Anit) 4 P छेदने । to cut, to mow, छ्यति, अछ्यत्, छ्यतु, छ्येयं, चच्छौ, चच्छिथ, or चच्छाथ, छातास्मि, छास्यति, अच्छास्यत् अच्छात् or अच्छासीत, छायासं, Pass. छायते, अच्छायि, Caus. छाययति–ते, अचिच्छयत्–त, Desid. चिच्छासति Deri. छात or छित, छातुं, छात्वा or छित्वा.

जन् (जनी—Set) 4 A. प्रादुर्भावे । to be born, to grow, to become. जायते, अजायत, जायतां, जायेय, जज्ञे, जज्ञिषे, जनिताहे, जनिष्यते अजनिष्यत, अजनि, अजनिष्ट, जनिषीय, Pass. जन्यते, or जायते अजनि, Caus. जनयति, अजीजनत्, Desid. जिजनिषते, Deri. जात, जनितुं, जनित्वा.

जस् (जसु–Set) 4 P. मोक्षणे । to set free, Deri. जस्त, जासित्वा, or जस्त्वा, जासितुं.

जूर् (जूरी–Set) 4 A. हिंसावयोहान्योः । कोपेच । to kill, to grow old, to be angry with. P. P. जूर्ण.

जॄ (जॄ—ष्–Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old, to decay, to perish, to be digested. जीर्यति, अजीर्यत्, जीर्यतु, जीर्येयं, जजार, जजरुः or जेरुः जजरिथ, or जेरिथ, जरि(री)तास्मि, जरि(री)ष्यति अजरि(री)ष्यत्, अजरत्, or अजारीत्, जीर्यासं, Pass. जीर्यते, जरि(री)ष्यते, अजारि, Caus. जरयति–ते, अजीजरत्–त, Desid. जिजरि(री)षति or जिजीर्षति, Deri. जीर्ण, जरि(री)तव्य, जार्य, जर्य, जरि(री)तुं, जरि(री)त्वा, अनुजीर्य, जीर्यत्, जिजीर्वस्.

झॄ (झॄ—ष्—Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old.

डिप् (Set) 4 P. क्षेपे । to throw.

डी (डी–ङ्–Set) 4 A. विहायसागतौ । to fly. डीयते, अडीयत, डीयतां, डिड्येय, Deri. डीन, डीयमान. (Other forms are like those of डी 1 A.).

तप् (तप–Anit) 4 A. ऐश्वर्ये । to be powerful, to injure, to perform penance. तेपे, तप्ताहे, तप्स्यते, अतप्त, तप्सीय, Caus. तापयति–ते, अतीतपत्-त, Desid. तितप्सते, Deri. तप्त, तप्त्वा, तप्तुं. तेपान.

तम् (तमु–Set) 4 P. कांक्षायाम्—खेदेच । to desire, to be fatigued. ताम्यति, अताम्यत्, ताम्यतु, तताम, तेमिथ, तमितास्मि, अतमत्, तम्यासं, Caus. तमयति—ते, अतीतमत्—त; Deri. तांत, तमित्वा or तांत्वा, तमितुं.

तस् (तसु—Set) 4 P. उपक्षये । to fade away, to become exhausted, Deri. तस्त, तसित्वा or तस्त्वा, तसितुं.

तिम् (Set) 4 P. आर्द्रीभावे । to be wet, to be moist, Desid. तितिमिषति or तितेमिषति, Deri. तिमित, तिमित्वा or तेमित्वा, तेमितुं.

तीम् (Set) 4 P. क्लेदने । to be wet or moist.

तुभ् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

तुष् (Anit) 4 P. तुष्टौ । to be pleased or delighted. तुतोष, तोष्टास्मि, तोक्ष्यति, अतोक्ष्यत्, अतुषत्, तुष्यासं, Deri. तुष्ट, तुष्ट्वा, परितुष्य, तोष्टुं.

तूर् (तुरी-Set) 4 P. गतित्वरणहिंसयोः । to go quickly, to make haste, to hurt or kill, P. P. तूर्ण.

तृप् (Wet) 4 P. तृप्तौ । to be satisfied or pleased, to please or satisfy. ततर्प, ततर्पिथ or ततर्प्थ or तत्रप्थ, तर्पितास्मि, तर्प्तास्मि or त्रप्तास्मि, अतृपत्, अताप्र्सीत्, अत्राप्सीत्, अतर्पीत्, तृप्यासं Caus. Aor. अततर्पत्—त, अतीतृपत्—त, Desid. तितृप्सति, तितर्पिषति, Deri. तृप्त, तर्पित्वा, तृप्त्वा, तर्पितुं, तर्प्तुं, त्रप्तुं.

तृष् (ञि-तृषा—Set) 4 P. पिपासायां । to be thirsty, to wish, Caus. Aor. अतीतृषत्-त, अततर्षत्—त. Deri. तृषित, तर्षितुं, तृषित्वा or तर्षित्वा.

त्रस् (त्रसी-Set) 4 P. उद्वेगे । to fear, to tremble, Aor. अत्रसीत, अत्रासीत, Deri. त्रस्त, त्रसित्वा, त्रसितुं.

दम् (दमु—Set) 4 P. उपशमे । to be quiet, to restrain, to tame, to subdue. दाम्यति, अदाम्यत्, दाम्यतु, दाम्येयं, Caus. दमयते only. अदीदमत्, Deri. दमित, दांत, दमित्वा, दांत्वा, दमितुं, दमथुः

दस् (दसु—Set) 4 P. उपक्षये । to perish, Deri. दस्त, दसित्वा, दस्त्वा, दसितुं.

दिव् (दिव-Set) 4 P. क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-द्युति—स्तुति—मोद—मद-स्वप्न-कांति-गतिषु । to play with dice or gamble, to desire; to overcome, to fraffic, to shine, to praise, to be glad, to be mad or drunk, to be sleepy, to wish for, to go. दीव्यति; अदीव्यत्; दीव्यतु; दीव्येयं; दीव्यासं; Pass. दीव्यते; Desid. दिदेविषति or दुद्यूषति; Deri. द्यून or द्यूत; देवितुं; देवित्वा or द्यूत्वा; दीव्यत्; देविष्यत्; दिदिवस्.

दी (दी-ङ्-Anit) 4 A. क्षये । to perish, to dacay. दाताहे; दास्यते; अदास्यत; अदास्त; अदास्थाः, दासीय; Caus. दापयति-ते; अदीदपत्-त; Desid. दिदीषते; Deri. दीन; दातव्य; दातुं; दीत्वा; प्रदाय; दिदीयान.

दीप् (दीपी-Set) 4 A. दीप्तौ । to shine, to burn, to be illustrious, Caus. Aor. अदीदिपत्-त or अदिदीपत्-त; Deri. दीप्त; दीपित्वा; दीपितुं.

दुष् (Anit) 4 P. वैक्लव्ये । to be soiled, to be impure, to sin. दोष्टास्मि; दोक्ष्यति, अदोक्ष्यत्-अदुषत्; दुष्यासं; Caus. दूषयति—ते, also दोषयति—ते; to make depraved, to corrupt, Desid. दुदुक्षति; Deri. दुष्ट; दोष्टुं; दुष्ट्वा.

दू (दू-ङ्—Set) 4 A. परितापे । to suffer pain, to be sorry, to inflict pain, Caus. दावयति—ते; Deri. दून; दाव्य; or दव्य; दवितुं; दूत्वा.

दृप् (Wet) 4 P. हर्षमोहनयोः । to be glad, to be proud. ददर्प; ददर्पिथ; or ददर्प्थ or दद्रप्थ; दर्पितास्मि or दर्प्तास्मि or द्रप्तास्मि; अदृपत्; अदर्पीत्—अदार्प्सीत्; अद्राप्सीत्; Caus. Aor. अदीदृपत्-त or अददर्पत्—त, Desid. दिदर्पिषति or दिदृप्सति; Deri. दृप्त, दर्पित्वा or दृप्त्वा, दर्पितुं or दर्प्तुं or द्रप्तुं.

दो (Adit) 4 P. अवखंडने । to cut, to mow. द्यति, अद्यत्, द्यतु, द्येयं, Deri. दित, दित्वा, दातुं, other forms are like those of दा 1. P. to give.

द्रुह् (Wet) 4 P. जिघांसायां । to bear hatred, to seek to hurt. दुद्रोह, दुद्रोहिथ or दुद्रोग्ध or दुद्रोढ, द्रोहितास्मि, द्रोग्धास्मि, द्रोढास्मि, द्रोहिष्यति or ध्रोक्ष्यति, अद्रुहत्, Desid. दुद्रोहिषति or दुद्रुहिषति or दुध्रुक्षति, Deri. द्रुग्ध or द्रूढ, द्रोग्धव्य or द्रोढव्य or द्रोहितव्य, द्रोग्धुं or द्रोढुं or द्रोहितुं, द्रुग्ध्वा or द्रूढ्वा or द्रुहित्वा or द्रोहित्वा.

धी (धी—ङ्—Anit) 4 A. आधारे । to support, to hold, to despise. धेताहे, धेष्यते, अधेष्ट, धेषीय, Caus. धाययति-ते, Deri. धीन, धेतुं, धीत्वा.

धूर् (धूरी-Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, P. P. धूर्त.

नभ् (णभ्-Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

नश् (णश्—Wet) 4 P. अदर्शने । to disappear, to perish, to run away, to be unsuccessful. ननाश, नेशिथ, or ननंष्ठ, नशितास्मि or नष्टास्मि, नशिष्यति or नंक्ष्यति, अनशिष्यत् or अनंक्ष्यत्, नश्यासं, Caus. नाशयति only. Desid. निनशिषति or निनंक्षति, Deri. नष्ट, नष्टुं or नशितुं, नष्ट्वा or नंष्ट्वा or नशित्वा.

नह् (णह्—Anit) 4 U. बंधने । to tie, to arm or to put on oneself (mostly A. in the last sense). नद्धास्मि—हे, नत्स्यति—ते, अनात्सीत्—अनद्ध, नह्यासं, नत्सीय, Deri. नद्ध, नद्धुं, नद्ध्वा.

नृत् (नृती—Set) 4 P. गात्रविक्षेपे । to dance, to jesticulate. नर्तितास्मि, नर्तिष्यति or नर्त्स्यति, अनर्तिष्यत् or अनर्त्स्यत्, Caus. नर्तयते only. Caus. Aor. अननर्तत, or अनीनृतत, Desid. निनर्तिषति or निनृत्सति, Deri. नृत्त, नृत्य or नर्त्य, नर्तितुं, नर्तित्वा.

पत् (पत—a Vedic root—Set) 4 A. ऐश्वर्ये । to be master of, to rule, to possess, to be fit for.

पद् (पद्–Anit) 4 A. गतौ । to go, to attain, to observe. पत्ताहे, पत्स्यते, अपत्स्यत, अपादि, अपत्सत, पत्सीय, Desid. पित्सते, Deri. पन्न, पत्त्वा, पत्तुं, प्रपद्य.

पी (पी-ङ्—Anit) 4 A. पाने । to drink. Caus. पाययति—ते.

पुथ् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

पुष् (Anit) 4 P. पुष्टौ । to nourish, to support, to develop, to increase, to possess. पोष्टास्मि, पोक्ष्यति, अपोक्ष्यत्, अपुक्षत्, Deri. पुष्ट, पोष्टुं, पुष्ट्वा, पोष्य.

पुष्प् (Set) 4 P. विकसने । to blow, to flower.

पूर् (पूरी—Set) 4 A. आप्यायने । to fill, to satisfy, to be full, to be satisfied, Aor. अपूरिष्ट or अपूरि, Deri. पूर्ण or पूर्त.

प्री (प्री—ङ्—Anit) 4 A. प्रीतौ । to please, to be satisfied, to feel affection for. प्रेताहे, प्रेष्यते, अप्रेष्ट, Caus. प्राययति—ते.

प्लुष् (Set) 4 P. दाहे । to burn, to scorch, Desid. पुप्लुषिषति or पुप्लोषिषति, Deri. प्लोषित्वा or प्लुषित्वा.

बस् (बसु–Set) 4 P. स्तंभे । to stop.

बिस् (Set) 4 P. क्षेपे—प्रेरणेच । to throw, to instigate, to go, to split, to grow.

बुध् (बुध—Anit) 4 A. बोधने । to know, to understand, to awake, to be restored to one's senses. बोद्धाहे, भोत्स्यते, अभो

त्स्यत, अबुद्ध or अबोधि, भुत्सीय, Caus. बोधयति, अबूबुधत्, Deri. बुद्ध, बोद्धुं, बुद्‍ध्वा, प्रबुध्य.

बुस् (Set) 4 P. उत्सर्गे । to discharge, to emit.

व्युस् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

भृश् (भृशु—Set) 4 P. अधःपतने । to fall down, Deri. भृष्ट, भ्रशित्वा or भृष्ट्वा, भर्शितुं.

भ्रम् (भ्रमु—Set) 4. P. अनवस्थाने । to be unsteady, to wander, to totter. भ्राम्यति, अभ्राम्यत्, भ्राम्यतु, भ्राम्येयं, Aor. अभ्रमत् Pre. P. भ्राम्यत्; (other forms like those of भ्रम् 1 P.)

भ्रंश् (भ्रंशु—Set) 4 P. अधःपतने । to fall down, to decrease, to escape. भ्रश्यति, अभ्रश्यत्, भ्रश्यतु, भ्रश्येयं, अभ्रशत्, भ्रश्यासं, Deri. भ्रश्यत्, भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्ट्वा, भ्रंशितुं.

मद् (मदी-घटादिः-Set) 4 P. हर्षग्लेपनयोः । to rejoice, to be poor or distressed, to be intoxicated or mad. माद्यति, अमाद्यत, माद्यतु, माद्येयं, Caus. मदयति—ते, also मादयति—ते, (to madden, to inebriate). Deri. मत्त, मदित्वा, मदितुं.

मन् (मन—Anit) 4 A. ज्ञाने । to think, to suppose, to regard as, to esteem, to honour, to know. मंताहे, मंस्यते, अमंस्यत, अमंस्त, मंसीय, Caus. मानयति—ते, Deri. मत, मंतुं, मत्वा, मान्य.

मष् (मसी-Set) 4 P. परिमाणे । to measure, to charge for, Deri. मस्त, मसित्वा, मसितुं.

मा (मा—ङ्-Anit) 4 A. माने । to measure.

मिद् (ञि-मिदा-Set) 4 P. स्नेहने । to be greasy, to be soft, to melt, Desid. मिमिदिषति or मिमेदिषति.

मी (मी—ङ्—Anit) 4 A. हिंसायाम् प्राणवियोगेच । to die, to perish, to kill, to hurt, Caus. माययति-ते Deri. मीन, मेतुं, मीत्वा.

मुष
मुस् } Set } 4 P. खंडने । to destroy, to break, to steal, Desid. मुमुषिषति or मुमोषिषति; Deri. मोषित; मोषितुं; मोषित्वा or मुषित्वा.

मुह् (Wet) 4 P. वैचित्त्ये । to loose sense, to faint, to be bewildered, to err, to be foolish. मुमोह; मुमोहिथ or मुमोढ or मुमोग्ध; मोहितास्मि or मोग्धास्मि or मोढास्मि; मोहिष्यति or मोक्ष्यति; अमोहिष्यत् or अमोक्ष्यत् ; अमुहत् ; मुह्यासं: Caus. मोहयति-ते but परिमोहयते only. Desid. मुमुहिषति or मुमोहिषति or मुमुक्षति; Deri. मुग्ध or मूढ; मोहितव्य or मोग्धव्य or मोढव्य; मोहितुं or मोग्धुं or मोढुं; मोहित्वा or मुहित्वा or मुग्ध्वा or मूढ्वा.

मृग् (Set) 4 P. अन्वेषणे । to seek, to hunt.

मृष् (मृष॑—Set) 4 U. तितिक्षायाम् । to bear, to endure, to suffer; to allow. Desid, मर्षित; मृषित्वा or मर्षित्वा.

यस् (यसु—Set) 4 P. प्रयत्ने । to strive, to endeavour, to labour, Caus. यासयति-ते; but आयासते only. Deri. यस्त; यसितुं; यसित्वा or यस्त्वा.

युज् (युज़–Anit) 4 A. समाधौ चित्तवृत्तिनिरोधे । to meditate, to curb one's mind, to concentrate the mind. योक्ताहे; योक्ष्यते; अयुक्त; Caus. योजयति Deri. युक्त; योग्य or योज्य; योक्तुं; युक्त्वा.

युध् (युध़–Anit) 4 A. संप्रहारे । to fight, to contend with. योद्धाहे; योत्स्यते; अयोत्स्यत; अयुद्ध; युत्सीय; Caus. योधयति only. Deri. युद्ध; योद्धुं; युद्ध्वा.

युप् (युपु—Set) 4 P. विमोहने । to confuse, Deri. युप्त; युपित्वा or योपित्वा or युप्त्वा; योपितुं.

रंज् (रंज॑-Anit) 4 U. रज्जति-ते; अरज्जत्—त; रज्जतु-तां; रज्येयं—य.

रध् (Wet) 4 P. हिंसा-संराध्योः । to kill, to injure, to cook, to finish. ररंध; रधितास्मि or रद्धास्मि; रधिष्यति or रत्स्यति; अरधिष्यत् or अरत्स्यत् ; अरधत् ; रध्यासं; Caus. रंधयति—ते; अररंधत-त; Desid. रिरधिषति or रिरत्सति; Deri. रद्ध; रधितुं or रद्धुं; रधित्वा or रद्ध्वा.

राध् (Anit) 4 P. वृद्धौ । to grow, to be ready, to be favourable, to look to the welfare of. राद्धास्मि; रात्स्यति; अरात्स्यत् ; अरात्सीत्; Deri. राद्ध; राद्धुं; राद्ध्वा.

रिष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy.

री (री—ङ्–Anit) 4 A. स्रवणे । to ooze, to flow, Caus. रेपयति—ते; Deri. रीण; रेतुं; रीत्वा.

रुध् (with अनु. रुध–Anit) 4 A. कामे । to desire, to love, to comply with, to obey. रोद्धाहे; रोत्स्यते; अरुद्ध; रुत्सीय; Deri. रुद्ध; रोद्धुं.

रुप् (रुपु—Set) 4 P. विमोहने । to violate, to confound, to disturb, Desid. रुरुपिषति or रुरोपिषति; Deri. रुप्त, रुपित्वा or रोपित्वा or रुप्त्वा.

रुष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

लिश् (लिश–Anit) 4 A. अल्पीभावे । to decrease, to become small. लेष्टाहे; लेक्ष्यते; अलेक्ष्यत; अलिक्षत.

ली (ली–ङ्–Anit) 4 A. श्लेषणे । to adhere to, to be absorbed, to be dissolved, to hide in, to rest on, to disappear. लेताहे or लाताहे; लेष्यते or लास्यते; अलेष्यत or अलास्यत; अलेष्ट or अलास्त; लेषीय or लासीय; Caus. लाययति—ते or लापयति—ते but विलाययति—ते or विलीनयति—ते or विलापयति—ते or विलालयति-ते; Deri. लीन; लेतुं or लातुं; लीत्वा; विलाय or विलीय.

लुट् (Set) 4 P. विलोडने । to churn, to agitate, to roll, to wallow, to be connected with.

लुप् (लुपु—Set) 4 P. विमोहने । to be confused. to vanish. Desid. लुलुपिषति or लुलोपिषति; Deri. लुप्त; लोपितुं; लुप्त्वा or लुपित्वा or लोपित्वा.

लुभ् (Set) 4 P. गार्ध्ये । to covet, to long for, to allure. लोभितास्मि or लोब्धास्मि; Desid. लुलुभिषति or लुलोभिषति; Deri. लुब्ध, लोभितुं or लोब्धुं; लुब्ध्वा or लुभित्वा or लोभित्वा.

वस् (वसु—Set) 4 P. स्तंभे । to fix, to be straight, Deri. वस्त वसित्वा or वस्त्वा; वसितुं.

वावृत् (वावृतु—Set) 4 A. वरणे । to choose. Deri. वावृत्त, वावर्तित्वा or वावृत्त्वा, वावर्तितुं.

वाश्र् (वाशृ—Set) 4 A. शब्दे । to howl, to growl, to roar, Caus. Aor. अववाशत्—त.

विद् (विद्-Anit) 4 A. सत्तायां । to be, to exist. वेत्ताहे, वेत्स्यते, अवित्त, वित्सीय, Desid. विवित्सते, Deri. विन्न, वित्त्वा, वेत्तुं.

विस् (Set) 4 P. प्रेरणे । to send.

वुस् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

वृत् (वृतु-Set) 4 A. वरणे । to choose, to like.

वृश् (Set) 4 P. वरणे । to choose, to like.

व्यध् (Anit) 4 P. ताडने । to strike, to hurt, to stab, to pierce, विध्यति, अविध्यत् , विध्यतु, विध्येयं, विव्याध, विव्यधिथ or विव्यद्ध, व्यद्धास्मि, व्यत्स्यति, अव्यत्स्यत् , अव्यात्सीत् , विध्यासं, Pass. विध्यते, Desid. विव्यत्सति, Deri. विद्ध, विद्ध्वा.

व्युष् (Set) 4 P. विभागेदाहेच । to divide, to burn, Aor. अव्युषत् , In the last sense अव्योषीत् .

व्री (व्री-ङ्—Anit) 4 A. वरणे । to choose, P. P. व्रीण.

व्रीड् (Set) 4 P. चोदनेलज्जायांच । to throw, to be ashamed.

शक् (शक—Set) 4 U. मर्षणे । to endure, to be able. शकितास्मि–हे or शक्तास्मि—हे, शकिष्यति—ते or शक्ष्यति-ते, अशकिष्यत्—त or अशक्ष्यत्-त, अशकत् , अशकिष्ट or अशक्त, शक्यासं—शकिषीय, or शक्षीय,, Desid. शिशकिषति—ते or शिक्षति-ते, Deri. शकित or शक्त, शकितुं or शक्तुं, शकित्वा or शक्त्वा, शेकिवस्-शेकान.

शप् (शप Anit) 4 U. आक्रोशे । to curse, to swear.

शम् (शमु—घटादि:-Set) 4 P. उपशमे । to be calm, शाम्यति, अशाम्यत् , शाम्यतु, शाम्येयं, Caus. शमयति-ते or शामयति-ते, (but with नि-निशामयति—ते only). Deri. शांत, शम्यं or शाम्य, शांत्वा or शमित्वा, शमितुं.

शुच् (शुचिर्—Set) 4 U. पूतिभावे (क्लेदे) । to be wet, to be clean, Aor. अशुचत् or अशोचीत्, अशोचिष्ट, Desid. शुशुचिषति—ते or शुशोचिषति—ते, Deri. शुक्त, शुचित्वा or शोचित्वा, शोचितुं.

शुध् (Anit) 4 P. शौचे । to become pure, to be made clear, शोद्धास्मि, शोत्स्यति, अशोत्स्यत, अशुधत्, शुध्यासं, Desid. शुशुत्साति, Deri. शुद्ध.

शुष् (Anit) 4 P. शोषणे । to become dry, to be withered, शोष्टास्मि, शोक्ष्यति, अशोक्ष्यत्, अशुषत्, शुष्यासं, Desid. शुशुक्षति, Deri. शुष्क, शोष्टुं, शुष्ट्वा.

शूर् (शूरी—Set) 4 A. हिंसा-स्तंभनयोः । to strike, to be firm, P. P. शूर्ण.

शो (Anit) 4 P. तनूकरणे । to whet, to make thin, श्यति, अश्यत्, श्यतु, श्येयं, शशिथ or शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशास्यत्, अशात् or अशासीत्, शायासं, Pass. शायते, Desid. शिशासति, Deri. शित or शात, शंसित (well finished), शातुं, शात्वा or शित्वा.

श्रम् (श्रमु—Set) 4 P. तपसिखेदेच । to perform acts of penance, to be fatigued, श्राम्यति, अश्राम्यत्, श्राम्यतु, श्राम्येयं, Caus. श्रमयति—ते or श्रामयति—ते, Deri. श्रांत, श्रमित्वा or श्रांत्वा, श्रमितुं.

श्लीष् (Anit) 4 P. आलिंगने । to embrace, to adhere to, to unite, श्लेष्टामि, श्लेक्ष्यति, अश्लेक्ष्यत, अश्लिषत. In the first sense, अश्लिक्षत.

ष्ठिव् (ष्ठिवु—Set) 4 P. निरसने । to spit, ष्ठीव्यति, अष्ठीव्यत, ष्ठीव्यतु, ष्ठीव्येयं, (other forms are like those of ष्ठिव् 1 P.).

सम् (षमी—Set) 4 P. परिणामे । to change form, P. P. सांत.

सह् (षह्—Set) 4 P. तृप्तौ । to satisfy, to be pleased, सहितास्मि, सहिष्यति, असहिष्यत्, असहीत, Deri. सहित, सहितुं, सहित्वा.

सिध् (षिधु—Anit) 4 P. संराद्धौ । to be accomplished, to succeed, to be thoroughly prepared सेद्धास्मि, सेत्स्यति, असेत्स्यत्, असिधत्, Caus. साधयति—ते, also सेधयति—ते, to cause to ascertain the truth, Desid. सिषित्सति, Deri. सिद्ध, सेद्धुं, सिध्द्वा.

सिव् (षिवु-Set) 4 P. तंतुसंताने । to sew, to sow (as seed). सीव्यति, असीव्यत्, सीव्यतु, सीव्येयं, Desid. सिसेविषति or सुस्यूषति, Deri. स्यूत, सेवित्वा or स्यूत्वा, सेवितुं.

सुह् (षुह्—Set) 4 P. तृप्तौ । to be satisfied.

सू (षू-ङ्-Wet) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child, P. P. सून.

सृज् (सृज—Anit) 4 A. विसर्गे । to be abandoned, to drop, स्रष्टाहे, स्रक्ष्यते, असृष्ट, सृक्षीय, Caus. Aor. अससर्जत्—त or असीसृजत्—त, Desid. सिसृक्षते, Deri. सृष्ट, स्रष्टुं, सृष्ट्वा.

सो (षो-Anit) 4 P. अंतकर्मणि । to put an end to, to kill, to finish, स्यति, अस्यत्, स्यतु, स्येयं, असात् or असासीत्, सेयासं, Pass. सीयते, Caus. साययति-ते, Desid. सिषासति, Deri. सित, सातुं, सित्वा.

स्तिम् { ष्टिम }
स्तीम् { ष्टीम } (Set) 4 P. आर्द्रिभावे to become wet, to moist.

स्तूप् (ष्टूप्—Set) 4 P. सपुच्छ्राये । to pile, to collect, to erect.

स्नस् (ष्णसु—Set) 4 P. निरसने । to reject, to eject, Aor. अस्नसीत् or अस्नासीत्. Caue. स्नसयति—ते or स्नासयति-ते (according to some). Deri. स्नस्त, स्नसित्वा, or स्नस्त्वा, स्नसितुं.

स्निह् (ष्णिह्—Wet) 4 P. स्नेहे । to feel affection for, to love, to be kind to, सिष्णेह, सिष्णेहिथ, or सिष्णेढ or सिष्णेग्ध, स्नेहितास्मि or स्नेढास्मि or स्नेग्धास्मि, स्नेहिष्यति or स्नेक्ष्याति, अस्निहत्, Desid. सिस्निक्षाति or सिस्निहिषति or सिस्नेहिषति, Deri. स्निग्ध or स्नीढ, स्निहित्वा or स्नेहित्वा or स्निग्ध्वा or स्नीढ्वा, स्नेहितुं, स्नेढुं, or स्नेग्धुं.

स्नुस् (ष्णुसु—Set) 4 P. अदने । आदान इत्येके । अदर्शन इत्यपरे । to eat, to take, to disappear, Deri. स्नुस्त, स्नुसित्वा or स्नुस्त्वा, स्नोसितुं.

स्नुह् (ष्णुह्—Wet) 4 P. उद्गिरणे । to vomit.

स्रिव् (स्रिवु—Set) 4 P. गतिशोषणयोः । to go, to dry, स्रीव्यति, अस्रीव्यत्, स्रीव्यतु, स्रीव्येयं, Desid. सिस्रेविषति or सुस्र्यूषति, Deri. स्र्यूत स्रेवित्वा or स्रिवित्वा or स्र्यूत्वा, स्रेवितुं.

स्विद् (ष्विदा—Anit) 4 P. गात्रप्रक्षरणे । to perspire, स्वेत्तास्मि, स्वेत्स्यति, अस्वेत्स्यत्, अस्विदत् Desid. सिष्वित्सति, Deri. स्विन्न, स्वित्त्वा, स्वेत्तुं.

हृष (Set) 4 P. तुष्टौ । to rejoice, to exult, to stand erect as hair. Caus. Aor. अजहर्षत्—त or अजीहृषत्—त, Deri. हृष्ट or हृषित, हर्षितुं, हर्षित्वा.

॥ अथ श्नु–विकरणः स्वादिगणः पञ्चमः ॥

अश् (अंशू—Wet) 5 A. व्याप्तौसंघातेच । to pervade, to heap, to obtain, to go to, अश्नुते, अश्नुवते, आश्नुत, अश्नुतां, अश्नुवीय, आनशे, आनशिषे or आनक्षे, अशिताहे or अष्टाहे, अशिष्यते or अक्ष्यते, आशिष्यत or आक्ष्यत, आशिष्ट or आष्ट, अशिषीय or अक्षीय, Deri. अष्ट, अशितुं or अष्टुं, अशित्वा or अष्ट्वा.

अह् (a Vedic root—Set) 5 P. व्याप्तौ । to pervade, अह्नोति.

आप् (आप्लृ—Anit) 5 P. व्याप्तौ । to pervade, to obtain, to occupy, to reach, आप्नोति, आप्नुवंति, आप्नोत्, आप्नोतु, आप्नुयां, आप, आपिथ, आप्तास्मि, आप्स्यति, आप्स्यत्, आपत् Desid. ईप्सति, Deri आप्त, आप्तुं, आप्त्वा.

ऋ (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् । to kill, ऋणोति.

ऋक्षि (a Vedic root—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, ऋक्षिणोति.

ऋध् (ऋधु-Set) 5 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, to please, ऋध्नोति, आर्ध्नोत्, ऋध्नोतु, आर्धीत्, non-conjugational forms are like those of ऋध् 4 P.

क्षि (a Vedic root—Anit) हिंसायां । to kill, क्षिणोति, क्षिणुवः-क्षिण्वः, अक्षिणोत, क्षिणोतु, क्षिणुयां; non-conjugational forms are like those of क्षि 1 P.

कृ (कृं—ञ्-Anit) 5 U. हिंसायां । to kill, कृणोति—कृणुते, कृण्वंति-कृण्वते, कृणुवः-कृण्वः, अकृणोत्-अकृणुत, कृणोतु-कृणुतां, कृणु—कृणुष्व, कृणुयां—कृण्वीय, चकार—चक्रे, कर्तास्मि-हे, करिष्यति—ते, अकरिष्यत्-त, अकार्षीत्, अकृत, क्रीयासं-कृषीय, Pass. क्रीयते, Caus. कारयति—ते, Desid. चिकीर्षति-ते, Deri. कृत, कर्तुं, कृत्वा.

चम्र् (चमु—a Vedic root—Set) 5 P. भक्षणे ; to eat; चम्नोति.

चि (चि—ञ्—Anit) 5 U. चयने । to collect, to cover, चिनोति—चिनुते, चिनुवः-चिन्वः, चिनुवहे-चिन्वहे, अचिनवं, अचिन्वि, अचिनोत् , अचिनुत, चिनोतु, चिनुतां, चिनुयां, चिन्वीय, चेतास्मि—हे, चेष्यति—ते, अचेष्यत्—त, अचैषीत् , अचेष्ट, चीयासं, चेषीय, Pass. चीयते, Caus. चाययति—ते or चापयति—ते, Desid. चिचीषति—ते or चिकीषति—ते, Deri. चित, चेतुं, चित्वा.

चिरि } Vedic roots —Set } 5 P. हिंसायाम् । to kill, चिरिणोति,
जिरि } जिरिणोति.

तिक् } Set } 5 P. आस्कंदन—गति—वधेषु । to assail, to go, to
तिग् } seek, to injure or kill, to challenge, तिक्नोति, तिग्नोति.

तिघ् (Set) 5 P. हिंसायाम् । to kill, to challenge, तिघ्नोति.

तृप् (Set) 5 P. प्रीणने । to please or to be pleased, तृप्नोति, Caus. Aor. अततर्पत्—त or अतीतृपत्—त.

दघ् (a Vedic root—Set) 5 P. घातनेपालनेच । to destroy, to protect, दघ्नोति, Aor. अदघीत् or अदाघीत्.

दंभ् (दंभु—Set) 5 P. दंभने । to deceive, to injure, दभ्नोति, अदभ्नोत्, दभ्नोतु, दभ्नुयाम्, ददंभ, दंभितास्मि, दंभिष्यति, अदंभीत्, दभ्यासं. Pass. दभ्यते, Desid. धिप्सति or धीप्सति or दिदंभिषति, Deri. दब्ध, दंभितुं, दब्ध्वा, or दंभित्वा.

दाश्(a Vedic root–Set) 5 P. हिंसायां । to kill, दाश्नोति.

दु (टु–दु–Anit) 5 P. उपतापे । to give pain, to burn, to be distressed, दुनोति, दुदाव, दुदविथ-दुदोथ, दोतास्मि, दोष्यति, अदौषीत्–दूयासं, Pass. दूयते, Deri. दुत, दोतुं, दुत्वा.

दृ (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् to kill, दृणोति, ददार, दर्तास्मि, दरिष्यति, अदार्षीत्, द्रियासं.

धु (धुं—ञ्—Anit) 5 U. कंपने । to shake; to tremble; धुनोति; धुनुते; दुधाव; दुधुवे; धोतास्मि-हे; धोष्यति—ते; अधौषीत्-अधोष्ट; धूयासं-धोषीय; Caus. धावयति only.

धू (धू॑ञ्—Wet) 5 U. कंपने। to shake, to excite, to kindle, to treat roughly, धूनोति; धूनुते, धोतास्मि—हे or धवितास्मि-हे; Deri. धूत; धोतुं; धवितुं; धूत्वा.

धृष् (ञि—धृषा—Set) 5 P. प्रागल्भे। to be bold, confident, impudent or impatient; to challenge; धृष्णोति Caus. Aor. अदीधृषत्—त or अदधर्षत्—त, Deri. धर्षित or धृष्ट, धर्षितुं-धर्षित्वा.

पृ (a Vedic root—Anit) 5 P. प्रीतौ। to please, पृणोति.

मि (डु-मिं॑-ञ्-Anit) 5 U. प्रक्षेपणे। to throw, to scatter, Deri. मित, मित्वा, मातुं, मित्रिम (मयनेननिवृत्तम्).

राध् (Anit) 5 P. संसिद्धौहिंसायांच। to accomplish; to kill; to propitiate. राध्नोति.

रि (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायां। to kill. रिणोति.

वृ (वृ॑-ञ्—Set) 5 U. वरणे। to choose; to solicit; to cover; to surround; to restrain. वरि(री)तास्मि-हे, अवारीत्, अवरि(री)ष्ट, Desid. विवरि(री)षति-ते or वुवूर्षति—ते, Deri. वृत, वरि(री)-तुं, वृत्वा.

शक् (शक्ऌ—Anit) 5 P. शक्तौ। to be able; to be powerful; to bear, शक्नोति, शशाक, शेकुः शक्तास्मि, शक्ष्यति, अशकत् Desid. शिक्षति, Deri. शक्त, शक्तुं, शक्त्वा.

शि (शि॑-ञ्—Anit) 5 U. निशाने। to whet; to excite.

सघ् (षघ्—Set) 5 P. हिंसायां। to kill, Aor. असघीत, असाघीत.

साध् (षाध्—Anit) 5 P. संसिद्धौ। to accomplish. साध्नोति, साद्धास्मि, सात्स्यति Desid. सिषात्सति.

सि (षिं॑—ञ्—Anit) 5 U. बंधने। to tie, P. P. सित, सिन (mouthful), सित्वा, सेतुं.

सु (षु॑—ञ्—Anit) 5 U. स्नपन—पीडन-स्नान—सुरा—संधानेषु। to cause to bathe: to churn; to pour out; to bathe; to press out juice; to distil.

स्तिघ् (ष्टिघ—Set) 5 A. आस्कंदने। to ascend; to assail.

स्तृ (स्तृ-ञ्-Anit) 5 U. आच्छादने । to cover.

स्पृ (a Vedic root-Anit) 5 P. प्रीति—पालनयोः—प्रीतिचलनयोरित्यन्ये । to gratify, to defend, to shake.

स्मृ (a Vedic root—Anit) 5 P. चिंतायां । to remember; to recollect.

हि (Anit) 5 P. गतौ वृद्धौच । to go; to grow.

॥ अथ श—विकरणस्तुदादिगणः षष्ठः ॥

इल् (Set) 6 P. स्वप्नक्षेपणयोः । to sleep, to throw. इलति, इयेल, एलितास्मि, एलिष्यति, ऐलिष्यत्, ऐलीत्, इल्यासं, इलित, एलित्वा, एलितुं.

इष् (Set) 6 P. इच्छायाम् । to wish. इच्छति, इयेष, एषितास्मि, or एष्टास्मि Deri. इष्ट, एषितुं or एष्टुं, एषित्वा or इष्ट्वा, इच्छत्, ईषिवस्.

उज्झ् (Set) 6 P. उत्सर्गे । to abandon; to leave.

उंछ् (उच्छि–Set) 6 P. उंछे । to glean.

उब्ज् (Set) 6 P. आर्जवे । to make straight.

उभ्, **उंभ्** } Set } 6 P. पूरणे । to fill with.

ऋच् (Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, ऋचति, आनर्च, अर्चितास्मि, अर्चिष्यति, आर्चिष्यत्, आर्चीत्, ऋच्यासं, Desid. अर्चिचिषति, Deri. ऋचित, अर्चितुं, अर्चित्वा.

ऋच्छ् (Set) 6 P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु । to go; to fail in faculties; to become hard or congeal; (A. with सं) ऋच्छति; (with प्र or सं प्रार्च्छति समृच्छते) आनर्छ, ऋच्छितास्मि, ऋच्छिष्यति, आर्च्छिष्यत्, आर्च्छीत्, ऋच्छ्यासं, (समृच्छिताहे, समृच्छिष्यते, समार्च्छिष्ट, समृच्छिषीय). Pass. ऋच्छ्यते.

ऋफ् } Set } 6 P. हिंसायां । to kill.
ऋंफ्

ऋष् (ऋषी—Set) 6 P. गतौ । to go or approach. ऋषति, (with प्र, प्रार्षति).

कड् (Set) 6 P. मदे । to be proud.

किल्ः (Set) 6 P. श्वैत्यक्रीडनयोः । to become white; to sport. किलति.

कु (कु-ङ्-कुटादिः—Anit) 6 A. आर्तस्वरे । to moan, कुवते, अकुवत्, कुवतां, चुकुवे, कुताहे, कुष्यते, अकुष्यत , अकुत, कुषीय, Pass. कूयते.

कुच् (कुटादिः-Set) 6 P. संकोचने । to contract; to shrink; to be crooked; (generally with सं).

कुट् (कुटादिः-Set) 6 P. कौटिल्ये । to be crooked, to bend.

कुड् (कुटादिः-Set) 6 P. बाल्येसंघातेच । to act as a child; to heap.

कुण् (Set) 6 P. शब्दोपकरणयोः । to sound; to support with gifts.

कुर् (Set) 6 P. शब्दे । to sound, कुरति, Bene. कूर्यासं.

कू (कू-ङ्-कुटादिः—Set) शब्दे । 6 A. to sound; to groan, कुवते, अकुवत, कुवतां, चुकुवे, कुविताहे, कुविष्यते, अकुविष्ट, कुविषीय, Pass. कूयते.

कूड् (Set) 6 P. दाढर्यैभक्षणेच । to become firm; to eat.

कृड् (कुटादिः—Set) 6 P. घनत्वे । to become thick, कृडति.

कृत् (कृती—Set) 6 P. छेदने । to cut, कृंतति, अकृंतत् , कृंततु, कृंतेयं, चकर्त, कर्तितास्मि, कर्तिष्यति or कर्त्स्यति, अकर्तिष्यत or अकर्त्स्यत्. अकर्तीत्, कृत्यासं, Caus. Aor. अचीकृतत्-त, अचकर्तत्-त, Desid. चिकर्तिषति or चिकृत्सति, Deri. कृत्त, कर्तितुं, कर्तित्वा.

कृष् (कृष॑-Anit) 6 U. विलेखने । to draw; to plough. कृषति—ते, कर्ष्टास्मि—हे or क्रष्टास्मि—हे, कर्क्ष्यति-ते or क्रक्ष्यति-ते, अकार्क्षीत् or अक्राक्षीत्, अकृक्षत or अकृष्ट.

कॄ (Set) 6 P. विक्षेपे । to scatter; to throw; (A. with अप to scratch the ground for food or abode), किरति, अकिरत्,

किरतु, चकार, करि(री)तास्मि, करि(री)ष्यति, अकरि(री)ष्यत्, अकारीत्, कीर्यासं, Pass. कीर्यते, Caus. कारयति—ते, Desid. चिकरिषति only, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, करि(री)त्वा.

कुंड् (कुटादिः–Set) 6 P. निमज्जनेघनिभावेच । to sink; to become thick, कुडति.

क्षि (Anit) 6 P. निवासगत्योः to dwell; to go.

क्षिप् (क्षिप–Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw.

क्षुर् (Set) 6 P. विलेखने । to scratch.

खिद् (Anit) 6 P. परिघाते परितापेच । to strike; to afflict; to be displeased. खिंदति, अखिंदत्, खिंदतु, चिखेद, खेत्तास्मि, खेत्स्यति, अखेत्स्यत्, अखैत्सीत्, खिद्यासं, Deri. खिन्न.

खिल् (Set) 6 P. उंछे । to glean.

खुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover.

खुर् (Set) 6 P. छेदने । to cut.

गु (कुटादिः–Anit) 6 P. पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement. गुवति, Deri. गून.

गुज् (कुटादिः—Set) 6 P. शब्दे । to sound. गुजति.

गुड् (कुटादिः—Set) 6 P. रक्षणे । to protect. गुडति.

गुफ्
गुंफ् { Set } 6 P. ग्रंथे । to string together.

गुर् (गुरी–कुटादिः—Set) 6 A. उद्यमने । to make an effort. Pass. गूर्यते, Desid. जुगुरिषते or जुगोरिषते. Deri. गूर्ण.

गॄ (Set) 6 P. निगरणे । to swallow, गिरति or गिलति, अगिरत्—अगिलत्, गिरतु–गिलतु, गिरेयं or गिलेयं, जगार–जगाल, गरि(री)तास्मि—गलि(ली)तास्मि, गरि(री)ष्यति, गलि(ली)ष्यति, अगारीत्, अगालीत्, गीर्यासं, Pass. गीर्यते, Caus. गारयति–गालयति only. Deri. गीर्ण, गीर्त्वा, गरि(री)तुं, गलि(ली)तुं.

घुट
घुड् { कुटादिः—Set } 6 P. प्रतिघाते । to strike against.

घुण् (Set) 6 P. भ्रमणे । to roll.

घुर् (Set) 6 P. भीमार्थशब्दयोः । to frighten; to sound.

घूर्ण् (Set) 6 P भ्रमणे । to roll; to whirl.

चल् (Set) 6 P. विलसने । to play; to amuse oneself.

चिल् (Set) 6 P. वसने । to dress. चिलति.

चुट् (कुटादिः—Set) 6 P. छेदने । to cut. चुटति.

चुड् (कुटादिः-Set) 6 P. संवरणे । to conceal. चुडति.

चृत् (चृती-Set) 6 P. हिंसाग्रंथनयोः । to kill; to hurt; to connect together, चृंतति, अचृंतत्, चृंततु, चृंतेयं, चचर्त, चर्तितास्मि, चर्तिष्यति or चर्त्स्यति, अचर्तिष्यत् or अचर्त्स्यत्, अचर्तीत्-चृत्यासं, Caus. Aor. अचीचृतत्—त or अचचर्तत्-त, Desid. चिचर्तिषति or चिचृत्सति Deri. चृत, चर्तितुं, चर्तित्वा.

छुट् (कुटादिः—Set) 6 P. भेदने । to cut, छुटति.

छुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover, छुडति.

छुप् (Set) 6 P. स्पर्शे । to touch, छुपति.

छुर् (कुटादिः-Set) 6 P. भेदने । to cut; to engrave; to envelop.

जर्ज् (Set) 6 P परिभाषण—हिंसा—तर्जनेषु । to say; to blame; to kill; to reprove.

जुट् (कुटादिः-Set) 6 P. बंधने । to bind, जुटति.

जुड् { Set { 6 P. गतौ । to go, जुडति, जुनति.
जुन्

जुष् (जुषी—Set) 6 A प्रीतिसेवनयोः । to please; to like; to take delight in; to suffer; to enter, जुषते, Desid. जुंजोषिषते or जुजुषिषते, Deri. जुष्ट, जोषितुं, जोषित्वा or जुषित्वा.

झर्झ् (Set) 6 P. परिभाषणभर्त्सनयोः । to speak; to blame; to menace.

तिल् (Set) 6 P. स्नेहे । to oil; to anoint. तिलति.

तुट् (कुटादिः-Set) 6 P. कलहकर्मणि । to quarrel; to cut, तुटति.

तुड् (कुटादिः—Set) 6 P. तोडने । to tear, to kill, तुडति.

तुण् (Set) 6 P. कौटिल्ये । to curve.

तुद् (तुदँ—Anit) 6 U. व्यथने । to wound; to strike; to pain; to vex, तोत्तास्मि-हे, तोत्स्यति-ते, अतोत्स्यत्—त, अतौत्सीत्—अतुत्त, तुद्यासं, तुत्सीय, Deri. तुन्न, तुत्वा, तोत्तुं.

तुप्-तुंप् } Set } 6 P. हिंसायां । to kill.
तुफ्-तुंफ् }

तृप्-तृंप् } Set } 6 P. प्रीणने । to please or to be pleased.
तृफ्-तृंफ् }

तृह { तृहू } Wet 6 P. हिंसायां । to kill, तर्हितास्मि—तर्ढास्मि, तृंहितास्मि—तृंढास्मि, Caus. Aor. अततर्हत्—त, अतीतृहत्-त, अततृंहत्-तँ, Deri. तृढ, तर्हित्वा, तृंहित्वा, तृढ्वा, तर्हितुं, तर्ढुं, तृंहितुं, तृंढुं.
तृंह { तृंहू }

त्रुट् (कुटादिः-Set) 6 P. छेदने । to cut; to break.

त्वच् (Set) 6 P. संवरणे । to cover.

थुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover.

दिश् (दिंश—Anit) 6 U. अतिसर्जनेआज्ञापनेकथनेच । to give; to order; to tell; to show; to grant, देष्टास्मि-हे, देक्ष्यति-ते, आदिक्ष्यत्—त, अदिक्षत्-त, दिक्षीय, Deri. दिष्ट, दिष्ट्वा, देष्टुं.

दृ (दृ—ङ्-Anit) 6 A. आदरे । to honour; to care for; (mostly with आ), आद्रियते, आद्रियत, आद्रियतां, आद्रियेय, आदद्रे, आदर्ताहे, आदरिष्यते, आदरिष्यत, आद्रित, आद्रिषीय, Pass. आद्रियते, Caus. आदरयति-ते, आदीदरत्-त, Desid. आदिदरिषते, Deri. आदृत. आदर्तुं, आदृत्य.

दृप् (Set) 6 P. उत्क्लेशे । to give pain.

दृफ् (Set) 6 P. क्लेशे । to give pain.

दृभ् (दृभी-Set) 6 P. ग्रंथे । to string; to connect; (mostly with सं), Caus. Aor. अदीदृभत्-त or अददर्भत्—त, Deri. दृब्ध, दर्भितुं, दर्भित्वा.

दृंफ् (Set) 6 P. उत्क्लेशे । to give pain.

द्रुण् (Set) 6 P. गतिहिंसाकौटिल्येषु । to go; to kill; to make crooked.

धि (Anit) 6 P. धारणे । to hold; to possess. धेतास्मि, धेष्यति, अधेषीत्, धीयासं, Pass. धीयते.

धू (कुटादिः-Set) 6 P. विधूनने । to shake; to cause to tremble. धुवति, अधुवत्-धुवतु, धुवेयं, दुधाव, धुवितास्मि, धुविष्यति, अधुविष्यत्, अधुवीत्.

धृ (धृ—ङ्—Anit) 6 A. अवस्थाने । to be; to exist, ध्रियते, अध्रियत, ध्रियतां, ध्रियेय, दध्रे, धर्ताहे, धरिष्यते, अधरिष्यत, अधृत.

ध्रु (कुटादिः—Anit) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to be fixed. ध्रुवति.

ध्रुव् (Set) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to stand firm.

निल् (णिल्-Set) 6 P. गहने । to understand with difficulty; to become thick.

नुद् (णुद्—Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw; to push; to urge on; to drive; to remove; to direct, नोत्तास्मि—हे, नोत्स्यति—ते, अनोत्स्यत्-त, अनौत्सीत्—अनुत्त, नुद्यासं-नुत्सीय, Deri. नुत्त or नुन्न, नुत्त्वा, नोत्तुं.

नुद् (णुद्—Anit) 6 P. प्रेरणे । to throw, कर्त्रभिप्रायेऽपिफले परस्मैपदार्थः पुनः पाठः (सिद्धांत कौमुदी). This root should be Parasmaipadi even when the fruit of the action refers to the agent.

नू (णू—कुटादिः—Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, नुवति, अनुवत, नुवतु, नुनाव, नुवितास्मि, नुविष्यति, अनुवीत्, नूयासं.

पि (Anit) 6 P. गतौ । to go.

पिश् (Set) 6 P. अवयवे—समूहस्यांशभावे-दीपनायांच । to form; to be reduced to constituent part; to light. पिंशति, अपिंशत्-पिंशतु, Pass. पिश्यते, Desid. पिपिशिषति, or पिपेशिषति, Deri. पिशित, पेशितुं, पिशित्वा or पेशित्वा.

पुट् (कुटादिः—Set) 6 P. संश्लेषणे । to embrace; to intertwine.

पुड् (कुटादिः-Set) 6 P. उत्सर्गे । to quit; to dismiss.

पुण् (Set) 6 P. शुभकर्मणि । to be pure or virtuous; to do a holy work.

पुर् (Set) 6 P. अग्रगमने । to precede; to lead.

पुल् (Set) 6 P. महत्त्वे । to be great or large.

पृ (पृ-ङ्—Anit) 6 A. (always with व्या) व्यायामेव्यापारेच । to be busy or active, व्याप्रियते, व्यापर्ताहे, व्यापृत, व्यापृषीय, Pass. व्याप्रियते, Desid. व्यापुपूर्षते.

पृड् (Set) 6 P. सुखने । to gladden.

पृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please; to propitiate; Caus. Aor. अपपर्णत्-त or अपीपृणत्-त.

प्रच्छ् (Anit) 6 P. ज्ञीप्सायां । to ask; to seek; to desire; to know, (A. with आ) पृच्छति-ते, अपृच्छत्-त, पृच्छतु-तां, पृच्छेयं-य, पप्रच्छ-पप्रच्छे, प्रष्टास्मि-हे, प्रक्ष्यति—ते, अप्रक्ष्यत्—त, अप्राक्षीत्—अप्रष्ट, पृच्छयासं-प्रक्षीय, Pass. पृच्छयते, Deri. पृष्ट, पृष्ट्वा, प्रष्टुं.

बिल् (Set) 6 P. भेदने । to break.

बुड् (कुटादिः-Set) 6 P. त्यागेसंवरणेच । to discharge, to cover.

बृह् (बृह्—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour. बर्हितास्मि or बर्ढास्मि, बर्हिष्यति or भर्क्ष्यति, अबर्हिष्यत् or अभर्क्ष्यत्, अबर्हीत् or अभृक्षत्, Caus. Aor. अबबर्हत् or अबीबृहत्, Desid. बिबर्हिषति or बिभृक्षति, Deri. बृढ, बर्हितुं or बर्ढुं, बर्हित्वा or बृढ्वा.

भुज् (भुजो-Anit) 6 P. कौटिल्ये । to bend, to curve, to be crooked. भोक्तास्मि, भोक्ष्यति, अभोक्ष्यत्, अभौक्षीत्, Deri. भुग्न, भोक्तुं, भुक्त्वा.

भ्रस्ज् (भ्रस्जं—Anit) 6 U. पाके । to fry, to roast, to parch. भृज्जति—ते, अभृज्जत्—त, भृज्जतु—तां, भृज्जेयं—य, बभ्रज्ज-बभर्ज, or बभ्रज्जे or बभर्जे, भ्रष्टास्मि—हे or भर्ष्टास्मि—हे, भ्रक्ष्यति—ते or भर्क्ष्यति—ते, अभ्रक्ष्यत्-त, or अभर्क्ष्यत्—त, अभ्राक्षीत् or अभार्क्षीत्-अभ्रष्ट, अभर्ष्ट, भृज्ज्यासं-भ्रक्षीय or भर्क्षीय, Pass भृज्ज्यते, Caus. भ्रज्जयति—ते or भर्जयति-ते, Aor. अबभ्रज्जत्-त or अबभर्जत्-त, Desid. बिभ्रक्षति—ते or बिभर्क्षति-ते or बिभ्रज्जिषति-ते or बिभर्जिषति—ते. Deri. भृष्ट, भ्रष्टुं or भर्ष्टुं, भृष्ट्वा.

म्रुड् (कुटादिः-Set) 6 P. आच्छादने-संचये-निमज्जन इत्येके । to cover, to collect, to plunge.

मस्ज् (टु-मस्जों—Anit) 6 P. शुद्धौ । to sink down, to be immersed in water; to be disheartened; मज्जति; अमज्जत; मज्जतु; मज्जेयं; ममज्ज; ममज्जिथ or ममंक्थ; मंक्तास्मि; मंक्ष्यति: अमंक्ष्यत्; अमांक्षीत; मज्ज्यासं; Pass. मज्ज्यते; Caus. मज्जयति-ते; अममज्जत्—त; Desid. मिमंक्षति; Deri. मग्न; मंक्तुं; मंक्त्वा; मज्जथुः

मिच्छ्(Set) 6 P. उत्क्लेशे । to annoy, to hurt, to obstruct.

मिल् (मिल॑—Set) 6 U. संगमे । to be united with, to meet, to join, to clash, to happen. Desid. मिमिलिषति—ते or मिमेलिषति—ते; Deri. मिलित; मेलितुं; मिलित्वा or मेलित्वा.

मिष् (Set) 6 P. स्पर्धायां । to rival, to contend with, to look on or at.

मुच् (मुच्ऌ॑—Anit) 6 U. मोक्षणे । to free, to liberate, to release, to loosen, to abandon, to grant, to except, to shed, to discharge to dismiss, to utter, to void, मुंचति-ते; अमुंचत्—त, मुंचतु—तां; मुंचेयं—य; मुमोच—मुमुचे; मोक्तास्मि—हे; मोक्ष्यति—ते; अमोक्ष्यत—त; अमुचत्—अमुक्त; मुच्यासं—मुक्षीय; Pass. मुच्यते; Desid. मुमुक्षति—ते or मोक्ष्यते; Deri. मुक्त; मोक्तुं; मुक्त्वा.

मुद् (Set) 6 P. आक्षेप-मर्दन-बंधनेषु । to blame, to crush, to bind.

मुण् (Set) 6 P. प्रतिज्ञाने । to promise.

मुर् (Set) 6 P. संवेष्टने । to surround, to bind together, Bene. मूर्यासं.

मृ (मृ-ङ्-Anit) 6 A. (but P. in all non-conjugational tenses except the Aorist and the Bene.) प्राणत्यागे । to die, म्रियते, अम्रियत, म्रियतां, म्रियेय, ममार, मर्तास्मि, मरिष्यति, अमरिष्यत्, अमृत, मृषीय, Pass. म्रियते Caus. मारयति—ते, अमीमरत्-त, Desid. मुमूर्षति Deri. मृत, मर्तुं, मृत्वा.

मृड् (Set) 6 P. सुखने । to make happy, to rejoice.

मृण् (Set) 6 P. हिंसायां । to kill.

मृश् (Anit) 6 P. आमर्शनेप्राणिधानेच । to touch, to consider, to reflect, Act. मर्ष्टास्मि or म्रष्टास्मि, मर्क्ष्यति or म्रक्ष्यति, अमर्क्ष्यत् or अम्रक्ष्यत्, अमृक्षत् or अमार्क्षीत् or अम्राक्षीत्, Caus. Aor. अमीमृशत्-त or अममर्शत्-त, Desid. मिमृक्षति, Deri मृष्ट, मर्ष्टुं or म्रष्टुं, मृष्ट्वा.

रि (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move.

रिफ्
रिह्
} Set { 6 P कत्थने कथनेवा । युद्ध-निंदा-हिंसा-दानेषु । to boast, to speak, to fight, to censure, to kill, to give.

रिश् (Anit) 6 P. हिंसायां । to kill, रेष्टास्मि, रेक्ष्यति, अरेक्ष्यत्, अरिक्षत्, Deri. रिष्ट, रेष्टुं, रिष्ट्वा.

रुज् (रुजो—Anit) 6 P. भंगे । to break, to destroy; to bend, to pain, to injure, रोक्तास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत, अरौक्षीत्, Deri. रुग्ण, रोक्तुं, रुक्त्वा.

रुश् (Anit) हिंसायां । to kill, रोष्टास्भि, रोक्ष्यति, अरुक्ष्यत्; Deri. रुष्ट; रुष्ट्वा; रोष्टुं.

लज् (ओलजी–Set) 6 A. व्रीडने । to be ashamed, to be bashful. Deri. लग्न; लजितुं; लजित्वा.

लस्ज् (ओलस्जी—Set) 6 A. व्रीडने । to be ashamed; to be bashful, लज्जते; अलज्जत; लज्जतां; लज्जेय; ललज्जे; लज्जिताहे; लज्जिष्यते; अलज्जिष्ट; लज्जिषीय; Pass. लज्ज्यते; Caus. लज्जयति; Desid. लिलज्जिषते; Deri. लग्न or लज्जित; लज्जितुं; लज्जित्वा.

लिख् (Set) 6 P. अक्षरविन्यासे । to write, to scratch, to draw, to touch, to peck. Desid. लिलिखिषति or लिलेखिषति; Deri. लिखित, लिखित्वा or लेखित्वा.

लिप् (लिप-Anit) 6 U. उपदेहे । to anoint, to besmear, to cover, to spread over, to stain, to pollute, लिंपति—ते; अलिंपत्—त; लिंपतु-तां, लिंपेयं-य; लिलेप-लिलिपे; लेप्तास्मि-हे; लेप्स्यति—ते; अलेप्स्यत्-त; अलिपत्—त or अलिप्त; Deri. लिप्त; लेप्तुं; लिप्त्वा.

लिश् (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move, लेष्टास्मि, लेक्ष्यति, अलेक्ष्यत, अलिक्षत्, Deri. लिष्ट, लेष्टुं, लिष्ट्वा.

लुट्
लुठ् } कुटादिः—Set } 6 P. संश्लेषणे । to wallow, to roll about, to join.

लुप् (लुप्लृँ–Anit) 6 U. छेदने । to cut, to break, to rob, to plunder, to seize, to suppress, लुंपति–ते, अलुंपत्–त, लुंपतु–तां, लुंपेयं-य, लुलोप—लुलुपे, लोप्तास्मि—हे, लोप्स्यति—ते, अलोप्स्यत—त, अलुपत्–अलुप्त, Deri. लुप्त, लोप्तुं, लुप्त्वा.

लुभ् (Set) 6 P. विमोहने । to confound, to disturb, Deri. लुभित, लुभित्वा or लोभित्वा, लुब्ध्वा.

विच्छ्(Set) 6 P. गतौ । to go, to move, विच्छायति, अविच्छायत्; विच्छायतु , विच्छायेयं, विविच्छ or विच्छायांचकार, विच्छितास्मि or विच्छायितास्मि, विच्छिष्यति or विच्छायिष्यति, अविच्छायिष्यत् or अविच्छिष्यत्, अविच्छीत् or अविच्छायीत्, विच्छ्यासं or विच्छाय्यासं, Pass. विच्छ्यते or विच्छाय्यते, Caus. विच्छयति–ते or विच्छाययति–ते, Desid. विविच्छिषति or विविच्छायिषति, Deri. विच्छित or विच्छायित, विच्छितुं or विच्छायितुं, विच्छित्वा or विच्छायित्वा.

विज् (ओविजी—Set) 6 A. भयचलनयोः । to fear, to tremble (generally with उद्) P. P. उद्विग्न.

विद् (विद्लृँ—Anit but Set according to some) 6 U. लाभे । to get, to obtain, to find, to take in marriage, विंदति–ते, अविंदत्–त, विंदतु–तां, विंदेयं—य, विवेद–विविदे, वेत्तास्मि—हे or वेदितास्मि–हे, वेत्स्यति—ते or वेदिष्यति—ते, अवेत्स्यत्—त or अवेदिष्यत्—त, अविदत्–अवित्त or अवेदिष्ट, विद्यासं–वित्सीय or वेदिषीय, Desid. विवित्सति–ते or विविदिषति–ते or विवेदिषति–ते, Deri. वित्त or विन्न, वेत्तुं or वेदितुं, विदित्वा, वित्त्वा or वेदित्वा.

विध् (Set) 6 P. विधाने । to pierce, Desid. विविधिषति or विवेधिषति.

विल् (Set) 6 P. संवरणे । to cover, to conceal.

विश् (Anit) 6 P. प्रवेशने । to enter, (A. after नि) वेष्टास्मि–हे, वेक्ष्यति—ते, अवेक्ष्यत्—त, अविक्षत्—त, Deri. विष्ट, वेष्टुं, विष्ट्वा.

वृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please, to gratify.

वृह् (वृहु—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour, (see बृह्).

व्यच् (Set) 6 P. व्याजीकरणे । to deceive, to defraud, विचवि, अविचत्, विचतु, विचेयं, विव्याच, अव्यचीत् or अव्याचीत् .

व्रश्च् (ओव्रश्चू—Wet) 6 P. छेदने । to cut, to tear, to wound, वृश्चति, अवृश्चत्, वृश्चतु, वृश्चेयं, वव्रश्च, व्रश्चितास्मि or व्रष्टास्मि, व्रश्चिष्यति or व्रक्ष्यति, अव्रश्चिष्यत् or अव्रक्ष्यत्, अव्रश्चीत् or अव्राक्षीत्, Deri. वृक्ण, व्रश्चितुं or व्रष्टुं, व्रश्चित्वा.

व्रुड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover, to heap.

शिल् (Set) 6 P. उंछे । to glean.

शद् (शद्ऌ—Anit) 6 P. शातने । to perish gradually. (Forms are like those of शद् 1 P.)

शुन् (Set) 6 P. गतौ । to go.

शुभ्
शुंभ् } Set } 6 P. शोभायां । to shine.

सद् (षद्ऌ—Anit) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु । to divide, to break, to go, to wither, to despond, to be weary, (forms are like those of सद् 1. P.)

सिच् (षिचँ—Anit) 6 U. क्षरणे । to sprinkle. to moisten, to scatter, सिंचति-ते, असिंचत्—त, सिंचतु—तां, सिंचेयं—य, सिषेच—सिषिचे, सेक्तास्मि-हे, सेक्ष्यति-ते, असेक्ष्यत्—त, असिचत्—त or असिक्त, Deri. सिक्त, सेक्तुं, सिक्त्वा.

सिल् (षिल्-Set) 6 P. उंछे । to glean.

सुभ् (षुभ्-Set) 6 P. भाषाहिंसयोः । to speak, to kill.

सुर् (षुर्—Set) 6 P. ऐश्वर्यदीप्त्योः । to rule, to shine.

सू (षू—Set) 6 P प्रेरणे. । to impel, to drive, to discharge, to remit, सुवति, असुवत्, सुवतु, सुषाव, सवितास्मि-सविष्यति, असावीत्, Deri सूत; सवितुं; सूत्वा.

सृज् (Anit) 6 P. विसर्गे । to leave, to create, to let loose, to let off, to throw, to produce, to put on, स्रष्टास्मि; स्रक्ष्यति; अस्रक्ष्यत्; अस्राक्षीत्; Deri. सृष्ट; स्रष्टुं; सृष्ट्वा.

स्तृह (ष्टृह्‌–Wet) 6 P. हिंसायां। to kill, to hurt, to strike, स्तर्हितास्मि or स्तर्ढास्मि; स्तर्हिष्यति or स्तर्क्ष्यति; अस्तर्हीत् or अस्तृक्षत्; Desid. तिस्तर्हिषति or तिस्तृक्षति; Deri. स्तृढ; स्तर्हितुं or स्तर्ढुं; स्तर्हित्वा or स्तृढ्वा.

स्थुड् (कुटादिः–Set) 6 P. संवरणे। to cover, to hide.

स्पृश् (Anit) 6 P. संस्पर्शने। to touch, to cling to, to act upon; to affect, to accept, to reach, to wash, स्प्रष्टास्मि or स्पर्ष्टास्मि, स्प्रक्ष्यति or स्पर्क्ष्यति; अस्प्रक्ष्यत् or अस्पर्क्ष्यत्; अस्पृक्षत् or अस्प्राक्षीत् or अस्पार्क्षीत्; Caus. Aor. अपिस्पृशत्–त or अपस्पर्शत्–त; Desid. पिस्पृक्षति, Deri. स्पृष्ट; स्प्रष्टुं or स्पर्ष्टुं; स्पृष्ट्वा.

स्फर् (कुटादिः–Set) 6 P. संचलने। to tremble, to move.

स्फुट् (कुटादिः–Set) 6 P. विकसने। to blow, to blossom, to break.

स्फुड् (कुटादिः–Set) 6 P. संवरणे। to cover.

स्फुर् (कुटादिः–Set) 6 P. स्फुरणे। to throb, to palpitate, to become agitated, to start, to appear clearly, to flash, Caus. स्फारयति–ते or स्फोरयति–ते; Aor. अपुस्फरत्––त or अपुस्फुरत्—त.

स्फुल् (कुटादिः—Set) 6 P. संचलने। to tremble, to throb.

हल् } Set } 6 P. भावकरणे। to express amorous inclinations.
हिल्

हुड् (Set) 6 P. संघाते। to collect.

॥ अथ श्नम्–विकरणो रुधादिगणः सप्तमः ॥

अंज् (अंजू—Wet) 7 P. व्यक्ति—म्रक्षण—कांति-गतिषु। to make clear, to anoint, to be beautiful, to go, अनक्ति, आनक्—ग्, अनक्तु, अंज्यां, आनंज, अंजितास्मि or अंक्तास्मि, अंजिष्यति or अंक्ष्यति, आंजिष्यत् or आंक्ष्यत्, आंजीत्, अज्यासं, Pass. अज्यते, Deri. अक्त, अंजितुं or अंक्तुं, अंजित्वा or अंक्त्वा or अक्त्वा.

इंध् (ञि—इन्धी—Set) 7 A. दीप्तौ । to shine, to kindle, इंद्धे, ऐंद्ध, इंद्धाम् , इंधीय, इंधांचक्रे, इंधिताहे, इंधिष्यते, ऐंधिष्यत, ऐंधिष्ट Pass. इध्यते, P. P. इद्ध.

उन्द् (उंदी—Set) 7 P. क्लेदने । to moisten, उनत्ति, औनत, उनत्तु, उंद्यां, उंदांचकार, उंदितास्मि, उंदिष्यति, औंदीत्, उद्यासं. Pass. उद्यते, P. P. उत्त or उन्न.

कृत् (कृती—Set) 7 P. वेष्टने । to surround, कृणत्ति.

क्षुद् (क्षुदिर्—Anit) 7 U. संपेषणे । to pound, to crush, क्षुणत्ति—क्षुंत्ते, अक्षुणत्—अक्षुंत्त, क्षुणत्तु—क्षुंत्तां, क्षुंद्यां—क्षुंदीय, चुक्षोद-चुक्षुदे, क्षोत्तास्मि—हे, क्षोत्स्यति-ते, अक्षोत्स्यत्—त, अक्षुदत्—अक्षौत्सीत्—अक्षुत्त, Deri. क्षुण्ण, क्षोत्तुं, क्षुत्त्वा.

खिद् (खिद्-Anit) 7 A. दैन्ये । to be displeased or distressed, खिंत्ते, अखिंदि, खिंत्तां, खिंदीय.

छिद् (छिदिर्-Anit) 7 U. द्वैधीकरणे । to cut, to interrupt, to destroy, छिनत्ति—छिंत्ते, अच्छिनत्—अच्छिंत्त, छिनत्तु—छिंत्तां, छिंद्यां-छिंदीय, चिच्छेद-चिच्छिदे, छेत्तास्मि—हे, छेत्स्यति-ते, अच्छेत्स्यत्-त, अच्छिदत् or अच्छैत्सीत्—अच्छित्त, Deri. छिन्न, छेत्तुं, छित्त्वा.

छृद् (उ-छृदिर्—Set) 7 U. दीप्तिदेवनयोः । to shine, to play, छृणत्ति, छृंत्ते, छर्दिष्यति—ते or छर्त्स्यति—ते, छृद्यासं, छर्दिषीय or छृत्सीय, Caus. Aor. अचिच्छृदत् or अचच्छर्दत्-त, Desid. चिच्छर्दिषति-ते or चिच्छृत्सति—ते, Deri. छृन्न, छर्दितुं, छर्दित्वा or छृत्त्वा.

तञ्च् { तंचू—Wet } 7 P. संकोचने । to contract, to shrink, तनक्ति,
तंज् { तंजू—Wet } तंचितास्मि, तंजितास्मि, तंक्तास्मि, तच्यासं, तज्यासं, Pass. तच्यते, तज्यते, Deri. तक्त, तंजित्वा, तंचित्वा, तक्त्वा, तंक्त्वा.

तृद् (उ—तृदिर्—Set) 7 U. हिंसानादरयोः । to kill, to disregard, तृणत्ति—तृंत्ते, तर्दितास्मि-हे, तर्दिष्यति-ते, तर्त्स्यति-ते, अतर्दीत्-अतृदत्, अतर्दिष्ट, तृद्यासं-तर्दिषीय, तृत्सीय, Caus. Aor. अततर्दत्-त or अतीतृदत्—त, Desid. तितर्दिषति—ते or तितृत्सति-ते Deri. तृण्ण, तर्दितुं, तर्दित्वा or तृत्त्वा.

तृह् (Set) 7 P. हिंसायां । to kill, तृणेढि.

पिष् (पिषॢ—Anit) 7 P. संचूर्णने । to grind, to pound, to crush. पिनष्टि, अपिनट्-ड्, पिनष्टु, पिंड्ढि, पिंष्यां, पेष्टास्मि, पेक्ष्यति, अपेक्ष्यत्, अपिषत्, Deri. पिष्ट, पेष्टुं, पिष्ट्वा.

पृच् (पृची-Set) 7 P. संपर्के । to touch, to bring into contact with, to unite, to satiate, to increase, पृणक्ति, अपृणक्, पृणक्तु, पृंच्यां, पपर्च. Deri. पृक्त, पर्चितुं, पर्चित्वा.

भंज् (भंजो—Anit) 7 P. आमर्दने । to break, to split, to interrupt, to frustrate, to disappoint, भनक्ति, अभनक्, भनक्तु, भंज्यां, बभंज, भंक्तास्मि, भंक्ष्यति, अभंक्ष्यत्, अभांक्षीत्, भज्यासं, Pass. भज्यते, Desid. बिभंक्षति, Deri. भग्न, भंक्तुं, भंक्त्वा or भक्त्वा.

भिद् (भिदिर्—Anit) 7 U. विदारणे । to break, to cut asunder, to transgress, to divide, to open, to cause to expand, to change, to perplex, to distinguish, to disturb, to betray, to set at variance, भिनत्ति-भिंत्ते, अभिनत्-अभिंत्त, भिनत्तु-भिंत्तां, भिंद्यां—भिंदीय, बिभेद—बिभिदे, भेत्तास्मि-हे, भेत्स्यति-ते, अभेत्स्यत्-त, अभिदत् or अभैत्सीत्-अभित्त, Deri. भिन्न or भित्तं (a fragment), भेत्तुं, भित्त्वा.

भुज् (Anit) 7 P. पालने । to protect, to govern, to rule, [A. अनवने । to eat, to enjoy, to endure, to pass (as time)]. भुनक्ति-भुंक्ते, अभुनक्-अभुंक्त, भुनक्तु-भुंक्तां, भुंज्यां—भुंजीय, बुभोज—बुभुजे, भोक्तास्मि-हे, भोक्ष्यति-ते, अभोक्ष्यत्—त, अभौक्षीत्—अभुक्त, Caus. भोजयति-ते, (but भोजयति only in the sense of eating), Deri. भुक्त, भोज्य or भोग्य, भोक्तुं, भुक्त्वा.

युज् (युजिर्—Anit) 7 U. योगे । to join, to unite, to apply, to use, to meditate, to concentrate the mind, to prepare, to grant, to intend, (A. after a preposition ending in a vowel), युनक्ति-युंक्ते, अयुनक्—अयुंक्त, युनक्तु—युंक्तां, युंज्यां—युंजीय, युयोज-युयुजे, योक्तास्मि—हे, योक्ष्यति—ते, अयोक्ष्यत्—त, अयुजत् or अयौक्षीत्—अयुक्त.

रिच् (रिचिंर्—Anit) 7 U. विरेचने । to purge, to empty, to evacuate, रिणक्तिं-रिंक्ते, अरिणक्-अरिंक्त, रिणक्तु-रिंक्तां, रिंच्यां-रिंचीय, रिरेच—रिरिचे, रेक्तास्मि-हे, रेक्ष्याति-ते, अरेक्ष्यत्-त, अरिचत् or अरैक्षीत्-अरिक्त, Deri. रिक्त, रेक्तुं, रिक्त्वा.

रुध् (रुधिंर-Anit) 7 U. आवरणे । to oppose, to obstruct, to besiege, to enclose, to obscure, to harass, रुणद्धि—रुंद्धे; अरुणत्-अरुंद्ध; रुणद्धु —रुद्धां; रुंध्यां—रुंधीय; रुरोध—रुरुधे; रोद्धास्मि—हे; रोत्स्याति-ते; अरोत्स्यत्—त; अरुधत् or अरौत्सीत्—अरुद्ध; Desid. रुरुत्साति-ते; Deri. रुद्ध; रोद्धुं; रुद्ध्वा.

विच् (विचिंर्—Anit) 7 U. पृथग्भावे । to divide, to separate, to discern, to remove from, विनक्ति—विंक्ते; अविनक्-अविंक्त; विनक्तु-विंक्तां; विंच्यां-विंचीय; विवेच—विविचे; वेक्तास्मि-हे; वेक्ष्यति-ते; अवेक्ष्यत्-त; अविचत् or अवैक्षीत्—अविक्त; Desid. विविक्षति-ते; Deri. विक्त; वेक्तुं; विक्त्वा.

विज् (ओ—विजी-Set) 7 P. भय-चलनयोः । to fear, to tremble, to be disgusted, विनक्ति; अविनक्; विनक्तु; विंज्यां; विवेज; विजितास्मि; P. P. विग्न.

विद् (विदु-Anit) 7 A. विचारणे । to discuss, to reason upon, to consider, to understand, विंत्ते; अविंदत; विंत्तां; विंदीय; Deri. विन्न or वित्त; वेत्तुं; वित्त्वा; (other forms are like those of विद् 4. A.).

वृच् (वृची-Set) 7 P. वर्जने । to abandon, to exclude, वृणक्ति; P. P. वृक्त.

वृज् (वृजी-Set) 7 P. वर्जने । to avoid, P. P. वृक्त.

शिष् (शिष्लृ--Anit) 7 P. विशेषणे । to distinguish, to leave as a remainder, शिनष्टि; अशिनट्; शिनष्टु; शिंष्यां; शिशेष; शेष्टास्मि; शेक्ष्याति; अशेक्ष्यत्; अशिषत्; Desid. शिशिक्षाति; Deri. शिष्ट; शेष्टुं; शिष्ट्वा.

हिंस् (हिसि-Set) 7 P. हिंसायाम् । to kill, हिनस्ति; अहिनत्; हिनस्तु; हिंस्यां; जिहिंस; Pass. हिंस्यते.

॥ अथ उ-विकरणस्तनादिगणोऽष्टमः ॥

ऋण् (ऋणु॑—Set) 8 U. गतौ । to go, ऋणोति-ऋणुते or *अर्णोति; अर्णुते; आर्णोत्—आर्णुत; ऋणोतु—ऋणुतां or अर्णोतु—अर्णुतां; ऋणुयां-ऋण्वीय or अर्णुयां—अर्णुवीय; आनर्ण—आनृणे; अर्णितास्मि —हे; अर्णिष्यति—ते; आर्णीत्-आर्णिष्ट or आर्त; ऋण्यासं-अर्णिषीय; Pass. ऋण्यते; Caus. अर्णयति-ते; Desid. अर्णिनिषति—ते; Deri. ऋत; अर्णितुं; अर्णित्वा or ऋत्वा.

कृ (डु—कृ॑—ञ्-Anit) 8 U. करणे । to do, to make, करोति—कुरुते; अकरोत्—अकुरुत; करोतु-कुरुतां; कुर्यां-कुर्वीय; चकार—चक्रे; कर्तास्मि-हे; करिष्यति-ते; अकरिष्यत्-त; अकार्षीत्-अकृत; क्रियासं-कृषीय; Pass. क्रियते; Caus. कारयति-ते; Aor. अचीकरत्-त; Desid. चिकीर्षति—ते; Deri. कृत; कर्तुं; कृत्वा.

क्षण् (क्षणु॑-Set) 8 U. हिंसायाम् । to wound, to hurt, to kill, क्षणोति-क्षणुते; अक्षणोत्-अक्षणुत; क्षणोतु-क्षणुतां; क्षणुयां-क्षण्वीय; चक्षाण—चक्षणे; क्षणितास्मि—हे; क्षणिष्यति—ते; अक्षणिष्यत्—त; अक्षणीत्-अक्षणिष्ट or अक्षत; क्षण्यासं—क्षणिषीय; Pass. क्षण्यते; Caus. क्षणयति-ते; अचिक्षणत्—त; Desid. चिक्षणिषति—ते; Deri. क्षण; क्षणितुं; क्षणित्वा or क्षत्वा.

क्षिण् (क्षिर्ण॑—Set) 8 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, क्षिणोति or क्षेणोति—क्षिणुते or क्षेणुते, आक्षिणोत् or अक्षेणोत्—अक्षिणुत or अक्षेणुत, क्षिणोतु or क्षेणोतु—क्षिणुतां or क्षेणुतां, क्षिणुयां or क्षेणुयां —क्षिण्वीय or क्षेण्वीय, चिक्षेण—चिक्षिणे, अक्षेणीत्—अक्षेणिष्ट or आक्षित, क्षिण्यासं—क्षेणिषीय, Pass. क्षिण्यते, Desid. चिक्षिणिषति —ते or चिक्षेणिषति—ते, Deri. क्षित, क्षेणितुं, क्षिणित्वा or क्षेणित्वा or क्षित्वा.

घृण् (घृणु॑—Set) 8 U. दीप्तौ । to shine, to burn.

---

* The roots ऋण्, क्षिण्, घृण्, तृण्, etc. (all of the 8th conjugation) have their penultimate vowels gunated optionally before the conjugational sign.

तन् (तनुँ—Set) 8 U. विस्तारे । to spread, to stretch, to do, to spin out.

तृण् (तृणुँ-Set) 8 U. अदने । to eat, to graze.

मन् (मनु—Set) 8 A. अवबोधने । to know, to think. मेने, अमनिष्ट or अमत, Desid. मिमनिषते, Deri. मत, मनितुं, मनित्वा or मत्वा.

वन् (वनु-Set) 8 A. याचने । to beg, to request, to seek, Deri. वत वनितुं, वनित्वा or वत्वा.

सन् (षणुँ-Set) 8 U. दाने । to give, to honour, to obtain, to worship, Aor. असनीत or असानीत्-असनिष्ट or असात. Bene. सन्यासं or सायासं, सनिषीय, Pass. सन्यते or सायते, Desid. सिसनिषति-ते or सिषासति-ते, Deri. सात, सनितुं, सनित्वा or सात्वा.

॥ अथ श्ना-विकरणः क्र्यादिगणो नवमः ॥

अश् (Set) 9 P. भोजने । to eat, (with प्र to drink) अश्नाति, आश्नात्, अश्नातु, अश्नीयां, आश, अशितास्मि, अशिष्यति, आशिष्यत्, आशीत्, अश्यासं, Caus. आशयति, Desid. अशिशिषति, Deri. अशित, अशितुं, अशित्वा.

इष् (Set) 9 P. आभीक्ष्ण्ये । to repeat, इष्णाति, ऐष्णात्, इष्णातु, इष्णीयां, (other forms are like those of इष् 4 P.).

उध्रस् (Set) 9 P. उंछे । to glean, उध्रस्नाति, उध्रसांचकार, उध्रासितास्मि, उध्रासिष्यति, औध्रासिष्यत्, औध्रासीत्, उध्रस्यां.

ऋ (Set) 9 P. गतौ । to go, ऋणाति—आर्णात्, ऋणातु, ऋणीहि ऋणीयां, अरांचकार, अरि(री)तास्मि, अरि(री)ष्यति, अरि(री)ष्यत्, आरीत्, ईर्यासं, Pass. ईर्यते, Caus. आरयति-ते, Desid. इयीर्षति, Deri. ईर्ण, अरि(री)तुं, ईर्त्वा.

कुथ् } Set } 9 P. संश्लेषणे संक्लेशेच । to cling to, to hurt.
कुंथ् } कुथ्नाति.

कुष् (Set; but Wet when preceded by निस्). 9 P. निष्कर्षे । to draw out, to extract, to tear, to expel, कुष्णाति, अकुष्णात्, कुष्णातु, कुष्णीयां, चुकोष, कोषितास्मि, (निष्कोषितास्मि or निष्कोष्टास्मि), कोषिष्यति, (निष्कोषिष्यति or निष्कोक्ष्यति), अकोषिष्यत (निरकोषिष्यत् or निरकोक्ष्यत्), अकोषीत् (निरकोषीत् or निरकुक्षत्), कुष्यासं, Desid. चुकोषिषति or चुकुषिषति, (निश्चुकोषिषति or निश्चुकुषिषति or निश्चुकुक्षति), Deri. कुषित but निष्कुषित only, कोषितुं (निष्कोषितुं or निष्कोष्टुं), कुषित्वा only.

कू (कू॑-ञ्—Set) 9 U. शब्दे । to sound, कुनाति-कुनीते, चुकाव—चुकुवे, कवितास्मि-हे, कविष्यति—ते, अकावीत्—अकविष्ट, कूयासं—कविषीय.

कॄ (कॄ॑-ञ्—Set) 9 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, कृणाति-कृणीते, अकृणात्—अकृणीत, कृणातु—कृणीतां, कृणीयां-कृणीय, चकार—चकरे, करि(री)तास्मि—हे, करि(री)ष्यति—ते, अकारीत्—अकरि(री)ष्ट or अकीर्ष्ट, कीर्यासं—करिषीय or कीर्षीय, Pass. कीर्यते, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, कीर्त्वा.

क्नू (क्नू॑—ञ्—Set) 9 U. शब्दे । to sound, क्नूनाति—क्नूनीते.

क्री (डु-क्री॑-ञ्-Anit) 9 U. द्रव्यविनिमये । to buy, क्रीणाति-क्रीणीते, अक्रीणात्-अक्रीणीत, क्रीणातु-क्रीणीतां, क्रीणीयां-क्रीणीय, क्रेतास्मि-हे, क्रेष्यति-ते, अक्रैषीत्-अक्रेष्ट, क्रीयासं—क्रेषीय. Caus. क्रापयति-ते, अचिक्रपत्-त, Deri. क्रीत, क्रेतुं, क्रीत्वा.

क्रुथ् (Set) 9 P. हिंसने । to kill, क्रुथ्नाति.

क्लिश् (क्लिशू-Wet) 9 P. विबाधने । to torment, to distress, क्लिश्नाति, अक्लिश्नात्, क्लिश्नातु, क्लिश्नीयां, चिक्लेश, क्लेशितास्मि or क्लेष्टास्मि, क्लेशिष्यति or क्लेक्ष्यति, अक्लेशिष्यत् or अक्लेक्ष्यत्, अक्लेशीत् or आक्लिक्षत्, क्लिश्यासं, Desid. चिक्लिशिषति or चिक्लेशिषति or चिक्लिक्षति, Deri. क्लिशित or क्लिष्ट, क्लेशितुं or क्लेष्टुं, क्लिशित्वा or क्लिष्ट्वा.

क्षी (क्षीष्-Anit) 9 P. हिंसायाम् । to kill; क्षि(क्षी)णाति, अक्षि(क्षी)णात, क्षि(क्षी)णातु, क्षि(क्षी)णीयां. (Other forms are like those of क्षि 1 P.). Deri. क्षीत, क्षेतुं, क्षीत्वा.

क्षुभ् (Set) 9 P. संचलने । to tremble; to agitate; क्षुभ्नाति. अक्षुभ्नात्, क्षुभ्नातु, क्षुभ्नीयां, Aor. अक्षोभीत्, Pre, P. क्षुभ्नत्. (Other forms are like those of क्षुभ् 4 A.).

खच् (Set) 9 P. भूतप्रादुर्भावे । to be born again; to come forth.

गुध् (Set) 9 P. रोषे । to be angry.

गॄ (Set) 9 P. शब्दे । to sound; to speak; to praise; जगार, Desid. जिगरि(री)षति or जिगीर्षति. (Other forms are like those of कॄ 9 P. with ग् for क्).

ग्रंथ् (Set) 9 P. संदर्भे । to put together; to compose; to arrange, to fasten; ग्रथ्नाति, अग्रथ्नात्, ग्रथ्नातु, ग्रथ्नीयां, जग्रंथ or ग्रेथ, अग्रंथीत्, ग्रथ्यासं, Pass. ग्रथ्यते, Deri. ग्रथित, ग्रंथितुं, ग्रथित्वा or ग्रंथित्वा.

ग्रह् (ग्रहँ—Set) 9 U. उपादाने । to take; to captivate; to buy; to understand; गृह्णाति—गृह्णीते, अगृह्णात्-अगृह्णीत, गृह्णातु-गृह्णीतां, गृह्णीयां-गृह्णीय, जग्राह—जगृहे, ग्रहीतास्मि-हे, ग्रहीष्यति—ते, अग्रहीष्यत्-त, अग्रहीत्-अग्रहीष्ट, गृह्यासं-ग्रहीषीय, Desid. जिघृक्षति—ते, Deri. गृहीत, ग्रहीतुं, गृहीत्वा.

जॄ (Set) 9 P. वयोहानौ । to grow old; to waste away; to decay; जॄणाति, Aor. अजारीत्. (Other forms are like those of कॄ 9 P. with ज् for क्).

ज्ञा (Anit) 9 U. अवबोधने । to know; to ascertain; to recognize; to consider; जानाति—जानीते, अजानात्—अजानीत, जानातु—जानीतां, जानीयां—जानीय, जज्ञौ—जज्ञे, ज्ञातास्मि—हे, ज्ञास्यति-ते, अज्ञास्यत्—त, अज्ञासीत्—अज्ञास्त, ज्ञेयासं or ज्ञायासं—ज्ञासीय, Pass. ज्ञायते, Caus. ज्ञापयति—ते, also ज्ञपयति-ते (to cause to see; to exhibit; to gratify; to slay). Desid. जिज्ञासते, Deri. ज्ञात, ज्ञेय, ज्ञातुं, ज्ञात्वा.

ज्या (Anit) 9 P. वयोदानौ । to become old, to decay; जिनाति, अजिनात्, जिनातु, जिनीहि, जिनीयां, जिज्यौ, ज्यातास्मि, ज्यास्यति, अज्यास्यत्, अज्यासीत्, जीयासं, Pass. जीयते, Caus. ज्यापयति-ते, Desid. जिज्यासति, Deri. जीन, ज्यातुं, जीत्वा.

झॄ (Set) 9 P. वयोहानौ। to become old; to decay; (forms are like those of कॄ 9 P. with झ् for क्).

तुभ् (Set) 9 P. हिंसायाम्। to kill; तुभ्नाति.

दॄ (Set) 9 P. विदारणे। to tear; to split open; to fear; Caus. दारयति-ते, also दरयति-ते in the last sense; (other forms are like those of कॄ 9 P. with द् for क्).

द्रु (द्रू॑-ञ्-Set) 9 U. हिंसायाम्। to kill; द्रुणाति-द्रुणीते; दुद्राव-दुद्रुवे; द्रवितास्मि—हे; द्रविष्यति—ते; अद्रावीत्—अद्रविष्ट; द्रूयासं—द्रविषीय.

धू (धू॑-ञ्-Wet) 9 U. कंपने। to shake; to tremble; धुनाति-धुनीते; अधुनात्-अधुनीत; धुनातु-धुनीतां; धुनीयां-धुनीय; P. P. धून; Pre. P. धुनत्-धुनान. (Other forms are like those of धू 5 U.).

धॄ (Set 9 P.) वयोहानौ। to grow old. (Forms are like those of कॄ 9 P. with ध् for क्).

ध्रस् (उध्रस्-Set) 9 P. उंछे। to glean, ध्रस्नाति; Deri. ध्रस्त; ध्रसित्वा or ध्रस्त्वा; ध्रसितुं.

नभ् (णभ्—Set) 9 P. हिंसायां। to kill, नभ्नाति.

नॄ (घटादिः—Set) 9 P. नये। to lead; Caus. नरयति—ते (नये); नारयति—ते (नयादन्यत्र). (Other forms are like those of कॄ 9 P. with न् for क्).

पुष् (Set) 9 P. पुष्टौ। to nourish, to bring up; to develop, to support, to augment; to show; to have; पुष्णाति, अपुष्णात्, पुष्णातु, पुषाण, पुष्णीयां, P. P. पुषित Pre. P. पुष्णत्. (Other forms are like those of पुष् 1 P.).

पू (पू॑-ञ्—Set) 9 U. पवने। to purify; to discern; to contrive, पुनाति—पुनीते, अपुनात्—अपुनीत, पुनातु—पुनीतां, पुनीयां—पुनीय, पुपाव—पुपुवे, पवितास्मि—हे, पविष्यति—ते, अपविष्यत्—त, अपावीत्-अपविष्ट, पूयासं-पविषीय, Deri. पूत, पून (destroyed), पवितुं, पूत्वा.

पॄ (Set) 9 P. पालनपूरणयोः। to protect, to nourish, to fill, to blow, to satisfy, पृणाति, अपृणात्, पृणातु, पृणीयां, Pre. P. पृणत्. (Other forms are like those of पॄ 3 P.).

प्री (प्रीँ—ञ्—Anit) 9 U. तर्पणेकांतौच । to please, to delight, to show kindness to, to love, to desire, to take delight in. (Forms are like those of क्री 9 U. with प् for क्.).

प्रुष् or प्लुष { Set } 9 P. स्नेहन—सेचन—पूरणेषु । to become wet, to sprinkle, to fill, प्रुष्णाति, P. P. प्रुषित, Ger. प्रोषित्वा, प्लुष्णाति. (Other forms are like those of प्रुष्, and प्लुष् 1 P.).

प्ली (Anit) 9 P. गतौ । to go, प्लीनाति, पिप्लाय, प्लेतास्मि, प्लेष्यति, अप्लैषीत्, प्लीयासं.

बंध् (Anit) 9 P. बंधने । to bind, to attract, to catch, to imprison, to wear, to form, to compose, to fix on, to bear fruit, बध्नाति, अबध्नात्, बध्नातु, बध्नीयां, बबंध, बंद्धास्मि, भंत्स्यति, अभंत्स्यत्, अभांत्सीत्, बध्यासं, Pass. बध्यते, Desid. बिभंत्सति, Deri. बद्ध, बंद्धुं, बद्ध्वा.

भॄ (Set) 9 P. भर्त्सने । भरणेऽप्येके । to blame, to censure, to nourish to maintain, Bene. भूर्यासं, Pass. भूर्यते, Desid. बुभूर्षति, Deri. भूर्ण, भूर्त्वा. (Other Forms are like those of कॄ 9 P. with भ् for क्.)

भ्री (Anit) 9 P. भये । भरइत्येके । to fear, to support. (Forms are like those of क्री 9 P. with भ् for क्).

मंथ् (Set) 9 P. विलोडने । to churn, to shake, to destroy, to afflict, मथ्नाति, अमथ्नात्, मथ्नातु, मथ्नीयां, Pre. P. मथ्नत्.
(Other forms are like those of मंथ् 1 P.)

मी (मीँ-ञ्-Anit) 9 U. हिंसायाम् । to kill, to destroy, to hurt, to lessen, मीनाति—मीनीते, अमीनात्-अमीनीत, मीनातु-मीनीतां, मीनीयां—मीनीय, Deri. मीत, मातुं, मीत्वा. (Other forms are like those of मि 5 U.).

मुष् (Set) 9 P. स्तेये । to steal, to carry off; to excel; to cover; to captivate; मुष्णाति, अमुष्णात्, मुष्णातु, मुषाण, मुष्णीयां, Aor. अमोषीत्, Desid. मुमुषिषति. (Other forms are like those of मुष् 4 P.)

मृड् (Set) 9 P. क्षोदे सुखेच । to pound; to be happy; मृड्णाति. (Other form are like those of मृड् 6 P.).

मृद् (Set) 9 P. क्षोदे । to grind; to crush; to bruise; to squeeze; to press; to pound; to rule; to overcome; मृद्नाति, अमृद्नात्, मृद्नातु, मृदान, मृद्नीयां.

मॄ (Set) 9 P. हिंसायाम् । to kill; to injure; Bene. मूर्यासं, Pass. मूर्यते, Desid. मुमूर्षति. Deri. मूर्ण, मूर्त्वा. (Other forms are like those of कॄ 9 P.).

यु (यु॑—ञ्—Anit) 9 U. बंधने । to bind; युनाति—युनीते, अयुनात्-अयुनीत, युनातु—युनीतां, युनीयां—युनीय, युयाव—युयुवे, योतास्मि-हे, योष्यति-ते, अयोष्यत्—त, अयौषीत्—अयोष्ट, युयासं—योषीय, Pass यूयते, Desid. युयूषति—ते, Deri. युत, योतुं, युत्वा.

री (Anit) 9 P. गतिरेषणयोः । to go; to move; to howl; रिणाति, अरिणात्, रिणातु, रिणीयां, रिराय, रेतास्मि, रेष्यति, अरेष्यत्, अरैषीत्, रीयासं, Caus. रेपयति—ते, Desid. रिरीषति, Deri. रीण, रेतुं, रीत्वा.

ली (Anit) 9 P. श्लेषणे । to adhere to; to melt; to be absorbed in; लिनाति, लिलाय, ललौ, लिलयिथ or लिलेथ or लालिथ or ललाथ, लातास्मि or लेतास्मि, लास्यति or लेष्यति, अलास्यत or अलेष्यत्, लीयासं, Desid. लिलीषति, Pre. P. लिनत्. (Other forms are like those of ली 4 A.).

लू (लू॑-ञ्-Set) 9 U. (but generally A. after व्यति) छेदने । to cut; to pluck; to divide; to destroy; लुनाति—लुनीते, लुलाव—लुलुवे, लवितास्मि—हे, लविष्यति—ते, अलावीत्-अलविष्ट, लूयासं—लविषीय, Pass लूयते, Caus. लावयति-ते, Desid लुलूषति-ते, Deri. लून-लव्य or लाव्य, लूत्वा, लवितुं.

विष् (Anit) 9 P. विप्रयोगे । to separate; to disjoin; विष्णाति.

वॄ (वॄ-ङ्-Set) 9 A संभक्तौ । to serve; to worship; वृणीते, अवृणीत, वृणीतां, वृणीय, वव्रे, वरि(री)ताहे; वरि(री)ष्यते, अवरि(री)ष्यत, अवरि(री)ष्ट or अवृत, वरिषीय or वृषीय, Desid.

विवरि(री)षते or वुवूर्षते. (Other forms are like those of वृ 5 U.).

वॄ (वॄ—ञ्—Set) 9 U. वरणे । to choose; to select; (but A. only in the sense of " to support; to bear ") ववार–ववरे, अवारीत्–अवरि(री)ष्ट or अवूर्ष्ट Bene. वूर्यासं—वरिषीय or वूर्षीय Pass. वूर्यते, Deri. वूर्ण, वूर्त्वा. (Other forms are like those of कॄ 9 U. with वृ् for कृ्).

व्री (Anit) 9 U. वरणे । to choose, to select, to hold, to go व्रीणाति, विव्राय, व्रेतास्मि, व्रेष्यति, अव्रैषीत्, व्रीयासं, Caus. व्रेपयति—ते, Desid. विव्रीषति. Deri. व्रीण, व्रेतुं, व्रीत्वा.

व्ली (Anit) 9 P. वरणे । to choose, to select, to hold, to go. (Forms are like those of व्री 9 P. with ल् for र्).

शॄ (Set) 9 P. हिंसायाम् । to tear asunder, to split in pieces, to hurt, to kill, शशार. (Other forms are like those of; कॄ 9 P. with शृ् for कृ).

श्रंथ् (Set) 9 P. विमोचन–प्रतिहर्ष–संदर्भेषु । to loosen, to liberate, to gladden, to bind; to arrange. श्रथ्नाति, शश्रंथ, श्रथ्यात्, Pass. श्रथ्यते, Deri. श्रथित, श्रथित्वा or श्रंथित्वा.

श्री (श्री—ञ्—Anit) 9 U. पाके । to cook, to dress, Caus. श्राययति—ते, अशिश्रयत्—त. (Other forms are like those of क्री with श्र् for क्र्).

सि (षिं—ञ्–Anit) 9 U. बंधने । to tie, to bind, सिनाति–सिनीते, असिनात्—असिनीत, सिनातु—सिनीतां, सिनीयां—सिनीय, Pre. P. सिनत्—सिनान. (Other forms are like those of सि 5 U.).

स्कंभ् (स्कंभु—a sautra root–Set) 9 P. रोधन—स्तंभनयोः । to obstruct, to stop, स्कभ्नाति, चस्कंभ, स्कंभितास्मि, स्कंभिष्यति, अस्कभत् or अस्कंभीत्, स्कभ्यासं, Deri. स्कब्ध, स्कंभित्वा, स्कब्ध्वा, स्कंभितुं.

स्कु (स्कुं—ञ्–Anit) 9 U. आप्रवरणे । to go by leaps, to cover, to raise, स्कुनाति—स्कुनीते, (स्कुनोति—स्कुनुते); चुस्काव–

चुस्कुवे, स्कोताँस्मि—हे, स्कोष्यति—ते, अस्कौषीत्—अस्कोष्ट, स्कूयासं-स्कोषीय, Caus. स्कावयति-ते, Deri. स्कुत, स्कोतुं, स्कुत्वा.

स्कुंभ् (Set—a sautra root) 9 P. रोधने-धारणेच । to hinder, to hold, स्कुभ्नाति, चुस्कुंभ, स्कुभ्यासं, Pass. स्कुभ्यते, Deri. स्कुब्ध, स्कुंभित्वा or स्कुब्ध्वा.

स्तभ् स्तंभ् { Set } 9 P. रोधने—धारणेच । to stop, to support, स्तभ्नाति, तस्तंभ, अस्तभत् or अस्तंभीत्, स्तभ्यासं, Pass. स्तभ्यते, Deri. स्तब्ध, स्तंभितुं, स्तंभित्वा or स्तब्ध्वा.

स्तॄ (स्तॄं—ञ्—Set) 9 U. आस्तरणे । to cover, to spread, तस्तार—तस्तरे. (Other forms are like those of कॄ 9 U. with स्त for कृ).

हिठ हेठ् { Set } 9 P. भूतप्रादुर्भावे । to be born again, to come forth.

हेठ् (Set) 9 P. विबाधायाम् । to be wicked, to vex, to hinder.

॥ अथ णिजन्तश्चुरादिगणो दशमः ॥

अघ् (Set) 10 U. पापकरणे । to sin, अघयति—ते; अघयांचकार-चक्रे-बभूव—आस; अघायितास्मि—हे; अघायिष्यति—ते; आजिघत्—त; अघयासं—अघायिषीय.

अंक् (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंकयति—ते; (also अंकापयति—ते), आंचकत्—त; Pass. अंक्यते; also अंकाप्यते.

अंग् (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंगयति—ते; (अंगापयति-ते).

अंच् (अचुँ-Set) 10 U. विशेषणे । to distinguish, to particularise.

अंज् (आजिँ —Set) 10 U. भाषायां । to speak.

अंट्ट (Set) 10 U. अनादरे । to despise.

अंध् (Set) 10 U. दृष्ट्युपघाते दृष्ट्युपसंहारे। to become blind, to shut eyes.

अम् (Set) 10 U. रोगे। to be ill, to afflict with sickness.

अंबर्(Set) 10 P. संभरणे। to bring together.

अर्क् (Set) 10 U. स्तवनेतपनेच। to praise, to heat.

अर्घ् (Set) 10 U. मूल्ये। to be worth.

अर्च् (Set) I0 U. पूजायां। to worship.

अर्ज् (Set) 10 U. प्रतियत्नेसंपादनेच। to procure.

अर्थ् (अर्थ—Set) 10 A. उपयांचायां। to request, to beg, अर्थयते also अर्थापयतें; Pass. अर्थ्यते, also अर्थाप्यते.

अर्द् (Set) 10 U. हिंसायाम्। to kill, to hurt.

अर्ह् (Set) 10 U. पूजायाम्। to worship.

अवधीर् or अव-धीर् Set 10 U. अवधीरणे। to despise, to disregard. Desid. अविवधीरयिषति-ते or अवदिधीरयिषति—ते.

अंश् (Set) 10 U. विभाजने। to distribute; अंशयति—ते; also अंशापयति—ते

अंस् (आंसि—Set) 10 U. भाषायाम्। to speak.

अंस् (Set) 10 U. समाघाते। to distribute.

अंह् (आंहि—Set) 10 U. भासने। to shine.

आंदोल्(Set) 10 U. आंदोलने। to swing, Desid. आंदुदोलयिषति—ते.

आप् (आप्लृ—Set) 10 U. लंभने। to obtain.

इल् (Set) 10 U. प्रेरणे। to send, to cast, एलयति—ते.

ईड् (Set) 10 U. स्तुतौ। to praise.

ईर् (Set) 10 U. क्षेपे। to throw, to pronounce.

उध्रस्(Set) 10 U. उंछे। to glean.

उलंड्(उलडिं—Set) 10 U. उत्क्षेपणे। to throw up.

ऊन् (Set) 10 U. परिहाणे । to lessen, to deduct.

ऊर्ज् (Set) 10 U. बलप्राणनयोः । to be strong, to live.

ओलंड्(ओलडि–Set) 10 U. क्षेपे । to throw.

काण् (Set) 10 P. निमीलने । to wink.

कंठ् (कठि—Set) 10 U. आध्याने । to be anxious, to remember with regret.

कंड् (काडि–Set) 10 U. भेदने । (वितुषीकरणे) रक्षणेच । to separate the chaff from the grain, to protect.

कत्र् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken, कत्रयति–ते; (also कत्रापयति–ते).

कथ् (Set) 10 U. वाक्यप्रबंधे । to tell, कथयति—ते; (also कथापयति—ते); Pass. कथ्यते; also कथाप्यते.

कर्ण् (Set) 10 U. भेदने । to bore, (with आ, to hear).

कर्त् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken.

कल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, कालयति—ते; Aor. अचीकलत्–त.

कल् (Set) 10 U. गतौसंख्यानेच । to go, to count, to hold, to know, to regard; कलयति–ते; Aor. अचकलत्—त.

काल् (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time, Aor. अचकालत्–त.

कित् (Set) 10 P. निवासे । to dwell, केतयति.

किल् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send.

किष्क्(किष्क–Set) 10 A. वधे । to kill.

कीट् (Set) 10 U. वर्णे । to tinge, to colour

कुट् (कुट—Set) 10 A. छेदने । to break to pieces, कोटयते.

कुटुंब्(कुटुंब—Set) 10 A. धारणे । to support, कुटुंबयते.

कुट्ट् (Set) 10 U. छेदन–भर्त्सनयोः । to cut, to censure.

कुट्ट् (कुट्ट–Set) 10 A. प्रतापने । to boil.

कुण् (Set) 10 U. आमंत्रणे to invite, कुणयति—ते.

कुंठ् (कुठिं-Set) 10 U. वेष्टने । to cover.

कुंड् (कुडिं—Set) 10 U. रक्षणे । to protect.

कुत्स् (कुत्स—Set) 10 A.अवक्षेपणे । to despise, to blame.

कुद्र् (Set) 10 U. मिथ्योक्तौ । to tell a lie.

कुंद्र् (कुद्रिं —Set) 10 U. अनृतभाषणे । to tell a lie.

कुप् (Set) 10 U. भाषायांद्युतौच । to speak, to shine.

कुमार् (Set) 10 U. क्रीडायाम् । to play.

कुंप् (कुपिं)
कुंब् (कुबिं) (Set) 10 U. आच्छादने । to cover, to dress.
कुंभ् (कुभिं)

कुंश् (कुशिं—Set) 10 U. दीप्तौ । to shine.

कुंस् (कुसिं—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

कुस्म् (कुस्म–Set) 10 A. कुस्मितस्मयने । to smile improperly.

कुह् (कुह—Set) 10 A. विस्मापने । to surprise, to deceive. कुहयते.

कूट् (Set) 10 U परितापेपरिदाहेच । to burn, to give pain.

कूट् (कूट–Set) 10 A. आप्रवणे अवसादनेच । to avoid giving; to render indistinct or unintelligible.

कूण् (कूण–Set) 10 A. संकोचने । to contract.

कूण् (Set) 10 U. आभाषेमंत्रणेच । to speak, to hold a consultation.

कृप् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, कृपयति–ते.

कृप् (कृपुं–Set) 10 U. सामर्थ्ये । to be able, कल्पयति–ते.

कॄत् (Set) 10 U. संशब्दने । to mention, to celebrate. कीर्तयति–ते

केत् (केतं–Set) 10 U. श्रावणे–निमंत्रणे–आमंत्रणेच । to make hear, to call, to advise.

क्नथ् (घटादिः–Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, क्नथयति–ते.

क्रंद् (Set) 10 U. क्रंदसातत्ये । to cry out continually, (generally with आ).

क्रथ् (घटादिः–Set) 10 U. वधे । to kill, क्रथयति–ते.

क्रप् (घटादिः—Set) 10 U. अव्यक्ते शब्दे । to whisper, क्रपयति–ते.

क्षंज् (क्षजिं—Set) 10 U. कृच्छ्रजीवने । to live in distress.

क्षप् (Set) 10 U. क्षेपेप्रेरणेच । to throw, to cast, क्षपयति–ते.

क्षंप् (क्षपिं—Set) 10 U. क्षत्यां । to endure, to forgive.

क्षल् (Set) 10 U. शौचकर्माणि । to wash, to cleanse, क्षालयति–ते, अक्षालयत्–त, क्षालयतु—तां, क्षालयांचकार—चक्रे, क्षालयितास्मि–हे, क्षालयिष्यति—ते, अचिक्षलत्—त, क्षाल्यासं–क्षालयिषीय, Pass. क्षाल्यते, क्षालिष्यते or क्षालयिष्यते, अक्षालि, Desid. चिक्षालयिषति–ते Deri. क्षालित, क्षालयितुं, क्षालयित्वा, प्रक्षाल्य.

क्षेड् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat.

क्षोद् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

खच् (Set) 10 U. बंधने । to fasten, to set. खचयति—ते

खट्ट् (Set) 10 U. संवरणे । to cover, to screen.

खड् (Set) 10 U. भेदने । to break in pieces.

खंड् (खडिं–Set)
खुड् } 10 U. भेदने । to break in pieces.
खुंड् (खुडिं–)

खेट्
खेड् } Set } 10 U. भक्षणे । to eat.

खोट्
खोड् } Set } 10 U. क्षेपेभक्षणेच । to throw, to eat.

गज् (Set) 10 U. शब्दे । to sound, गजयति—ते.

गण् (Set) 10 U. संख्याने । to count, गणयति–ते, also गणापयति, Pass. गणयते, also गणाप्यते.

गद् (गदीं -Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, गदयति-ते.

गंध् (गंध-Set) 10 A. अर्दने । to injure, to ask, गंधयते.

गर्ज् (Set) 10 U. शब्दे । to roar.

गर्द् (Set) 10 U. शब्दे । to sound.

गर्ध् (Set) 10 U. अभिकांक्षायाम् । to desire.

गर्व् (गर्व-Set) 10 A. माने । to be proud, गर्वयते.

गर्ह् (Set) 10 U. विनिंदने । to censure, to blame.

गल् (गल—Set) 10 A. स्रवणे । to flow, to dissolve, गालयते.

गवेष् (Set) 10 U. मार्गणे । to seek, to hunt after.

गह् (Set) 10 U. गहने । to be thick, to enter deeply into, गहयति-ते.

गुण् (Set) 10 U. आमंत्रणे-आम्रेडने—आवृतौच । to invite, to advise, to multiply. गुणयति—ते.

गुंठ् (गुठिं —Set) 10 U. (generally with अव) वेष्टने । to enclose, to envelop.

गुंड् (गुडिं —Set) 10 U. वेष्टने—रक्षणे-चूर्णनेच । to enclose, to protect, to pound.

गुंद्र् (गुद्रिं —Set) 10 U. मिथ्याकथने । to tell a lie.

गुप् (Set) 10 U. भाषायांभासनेच । to speak, to conceal, to shine.

गुर्द् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, गूर्दयति—ते.

गूर् (गूर–Set) 10 A. उद्यमने । to make an effort.

गूर्द् (Set) 10 U. स्तुतौ । to praise.

गृ (Set) 10 A. विज्ञाने । to know, गारयते.

गृह् (गृह—Set) 10 A. ग्रहणे । to take, to seize, गृहयते.

गोम् (Set) 10 U. उपलेपने । to smear, to anoint.

ग्रंथ् (Set) 10 U. बंधनेसंदर्भेच । to bind, to arrange.

ग्रस् (Set) 10 U. ग्रहणे । to take, to devour.

ग्राम् (Set) 10 U. आमंत्रणे । to invite, to conceal.

घट् (Set) 10 U. चलने—संघाते—भाषायांच । to move, to collect, to speak.

घट्ट् (Set) 10 U. चलने । to shake, to stir.

घंट् (घटिँ —Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.

घुष् (घुषिर्—Set) 10 U. विशब्दने । to proclaim, to announce.

घृ (Set) 10 U. प्रस्रवणेछादनेच । to sprinkle, to cover, घारयति-ते.

चक्क् (Set) 10 U. व्यर्थने । to suffer, to give pain.

चट् (Set) 10 U. भेदने । to kill, to injure; to break.

चंड् (चडिँ —Set) 10 U. कोपने । to be angry.

चन् (Set) 10 U. श्रद्धोपहनयोः । to believe, to kill.

चप् (Set) 10 U. परिकल्कने । to grind, चपयति—ते.

चंप् (चपिँ —Set) 10 U. गतौ । to go.

चर् (Set) 10 U. संशये । to doubt, (with वि, असंशये to think).

चर्च् (Set) 10 U. अध्ययने । to peruse, to study.

चर्व् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat, to chew.

चल् (Set) 10 U. भृतौ । to foster, to cherish.

चह् (Set) 10 U. दंभेशाठ्येच । to be wicked, to be proud, to cheat, चहयति-ते.

चि (चिँ-ञ्-Set) 10 U. चयने । to collect, चययति—ते or चपयति-ते, Pass. चय्यते or चप्यते.

चिक्क्(Set) 10 U. व्यथने । to give pain.

चिट् (Set) 10 U. परप्रेष्ये । to send out.

चित् (चित्–Set) 10 A. संचेतने । to think, to perceive, to see, to regain consciousness, चेतयते.

चित्र्(Set) 10 U. चित्रकरणे अद्भुतदर्शनेच । to paint, to make variegated, to see or regard anything as wonderful.

चिंत् (चितिँ–Set) 10 U. स्मृत्यां। to contemplate, to think, to discuss.

चिह्न् (a sautra root—Set) 10 U. लक्षणे। to mark.

चीक् (Set) 10 U. आमर्षणे। to suffer.

चीव् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच। to speak, to shine.

चुक्क् (Set) 10 U. व्यथने। to suffer pain.

चुट् { ——Set }
चुंट् { चुटिँ } 10 U. छेदने। to cut.
चुंड् { चुडिँ }

चुड्ड् (Set) 10 U. अल्पीभावे। to become small.

चुद् (Set) 10 U. संचोदने। to drive, to put forward, to press, to push on.

चुंब् (चुबिँ–Set) 10 U. हिंसायाम्। to kill.

चुर् (Set) 10 U. स्तेये। to steal, to assume.

चुल् (Set) 10 U. समुच्छ्राये। to raise, to elevate.

चूर्ण् (Set) 10 U. प्रेरणे संकोचनेच। to pulverize, to crush, to drive, to contract.

चृप् (Set) 10 U. संदीपने। to excite, to light.

च्यु (Set) 10 U. सहनेहसनेच। to endure, to laugh, च्यावयति–ते.

च्युस् (Set) 10 U. सहनेहसनेच। to endure, to laugh.

छद् (Set) 10 U. आच्छादने। to close, to conceal, to cover, P. P. छन्न or छादित.

छद् (Set) 10 U. अपवारणे। to conceal, to cover, छदयति–ते.

छंद् (छदिँ —Set) 10 U. संवरणे। to cover, to please, to persuade.

छर्द् (Set) 10 U. वमने। to vomit.

छिद्र् (Set) 10 U. भेदने। (कर्णभेदने, करणभेदने) to perforate, to bore.

छृद् (छृदीँ–Set) 10 U. संदीपने। to kindle, छर्दयति—ते.

छृप् (Set) 10 U. संदीपनेयाचनेच । to kindle, to beg.

छेद् (Set) 10 U. द्वैधीकरणे । to divide, to cut.

जंभ् (जभिं–Set) 10 U. नाशने । to destroy.

जल् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.

जस् (जसुं–Set) 10 U. हिंसायांताडनेच । to hurt, to strike.

जंस् (जसिं —Set) 10 U. रक्षणेमोक्षणेच । to protect, to release.

जिन्व् (जिविं —Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

जुड् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to direct.

जुष (Set) 10 U. परितर्कणेपरितर्पणेच । to think, to examine, to be satisfied.

जॄ (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, जारयति-ते.

ज्ञप् (Set) 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच । to know, to cause to know, to see, to please, ज्ञपयति—ते, Desid. जिज्ञपयिषति-ते or ज्ञीप्सति—ते, P. P. ज्ञप्त or ज्ञपित.

ज्ञा (Set) 10 U. नियोगे । (generally with आ) to command, to direct, आज्ञापयति-ते.

ज्रि (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, ज्राययति-ते.

टंक् (टकिं॑–Set) 10 U. बंधने । to build.

टिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.

डप् (डप॒—Set) 10 A. संघाते । to collect, डापयते.

डब् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.

डिप् (डिप॒—Set) 10 A. संघाते । to collect, to heap together.

डिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.

तड् (Set) 10 U. आघातेभाषायांच । to strike, to beat, to play upon a musical instrument, to speak.

तन् (तनु॑—Set) 10 U. श्रद्धोपकरणयोः । to confide in, to assist.

तंत्र् (तत्रि॒—Set) 10 A. कुटुंबधारणे । to support, to maintain, to govern, तंत्रयते.

तप् (Set) 10 U. संतापे । to heat, to burn, to afflict.

तर्क् (Set) 10 U. दीप्तायांकांक्षायांवितर्केच । to shine, to intend, to suppose, to guess, to think of.

तर्ज् (तर्ज—Set) 10 A. भर्त्सने । to menace, to censure, तर्जयते.

तल् (Set) 10 U. प्रतिष्ठायाम् । to be full or complete, to fix, to establish.

तंस् (तसि—Set) 10 U. अलंकरणे । to adorn, to deck.

तिज् (Set) 10 U. निशाने । to whet, to sharpen, (with उद् to excite).

तिल् (Set) 10 U. स्नेहे । to oil, to be greasy.

तीर् (Set) 10 U. पारगतौकर्मसमाप्तौच । to finish, to get through.

तुज् } ——Set } 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । to strike, to
तुंज् } तुजि } be strong, to take, to live.

तुत्थ् (Set) 10 U. आवरणे । to cover.

तुंब् (Set) 10 U. अदर्शने अर्दनेच । to be invisible, to trouble.

तुल् (Set) 10 U. उन्माने । to weigh, to measure.

तूण् (तूण—Set) 10 A. पूरणे । to fill up.

तृप् (Set) 10 U. तृप्तौसंदीपनेच । to be satisfied, to light.

त्रस् (Set) 10 U. ग्रहणेधारणेवारणेच । to take, to hold, to oppose.

त्रंस् (त्रसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

त्रुट् (त्रुट—Set) 10 A. छेदने । to cut.

दंड् (Set) 10 U. दंडनिपातनेदमनेच । to punish, to fine, to be subdued.

दंभ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to propel.

दल् (Set) 10 U. विदारणे । to cut, to tear.

दंश् (दशि—Set) 10 A. दंशने । to bite, to sting.

दंश् (दशि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

दस् (दस—Set) 10 A. दर्शनदंशनयोः । to see, to bite, दासयते.

दंस् (दसि—Set) 10 A. दर्शनदंशनयोः । to see, to bite.

दंस् (दसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

दात् (Set) 10 U. छेदने । to cut, to divide.

दिव् (दिवु—Set) 10 U. मर्दने । to rub.

दिव् (दिवु—Set) 10 A. परिकूजने । to cause to lament.

दुःख् (Set) 10 U. दुःखक्रियायाम् । to give pain, दुःखयति—ते, also दुःखापयति-ते, Pass. दुःख्यते, also दुःखाप्यते.

दुल् (Set) 10 U. उत्क्षेपे । to shake to and fro.

दृप् (Set) 10 U. संदीपने । to light, to kindle.

दृभ् (दृभी —Set) 10 U. भये । to fear.

दृभ् (Set) 10 U. संदर्भे । to string, to connect.

धक्क् (Set) 10 U. नाशने । to kill, to destroy.

धू (धू—ञ्—Set) 10 U. कंपने । to shake, to agitate, धूनयति—ते, Pass. धून्यते.

धूप् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

धूश्
धूष् { Set } 10 U. कांतिकरणे । to make splendid.
धूस्

धृ (Set) 10 U. धारणे । to hold, to owe, धारयति—ते.

धृष् (Set) 10 U. प्रसहने । to offend, to overcome.

धेक् (Set) 10 U. दर्शने । to see.

ध्रस् (उध्रस्—Set) 10 U. उंछे । to glean.

ध्वन् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to sound, ध्वनयति—ते.

नक्क् (Set) 10 U. नाशने । to perish.

नट् (णट—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

नँद् / नल् { णदँ / णलँ } (Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.

निवास्(णिवाँस्—Set) 10 U. आच्छादने । to cover.

निष्क्(णिष्क—Set) 10 A. परिमाणे । to measure, to weigh.

पक्ष् (Set) 10 U. परिग्रहे । to seize, to accept, to take aside.

पच् (पचिँ —Set) 10 U. विस्तारवचने । to spread, to make clear.

पट् (Set) 10 U. भाषायांवेष्टनेच । to speak, to cover.

पट् (Set) 10 U. ग्रंथे । to string, to envelop, to clothe, पटयति-ते.

पंड् (पडिँ —Set) 10 U. नाशनेसंहतौच । to destroy, to collect.

पत् (Set) 10 U. देवशब्देगतौवा । to thunder, to go, पतयति—ते.

पथ् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw.

पद् (पदु—Set) 10 A. गतौ । to go, to move, पदयते.

पंथ् (पथिँ —Set) 10 U. गतौ । to go.

पर्ण् (Set) 10 U. हरितभावे । to make green.

पल्यूल्(Set) 10 U. लवनपवनयोः । to cut, to wash in water impregnated with alkaline salt.

पश् (Set) 10 U. बंधने । to bind, to fetter.

पष् (Set) 10 U. गतौ । to go, to move, पषयति—ते.

पस् (पसिँ --Set) 10 U. नाशने । to destroy.

पार् (Set) 10 U. कर्मसमाप्तौ । to bring to a conclusion, to accomplish.

पाल् (Set) 10 U. रक्षणे । to protect, to govern.

पिच्छ्(Set) 10 U. कुट्टने । to split, to cut, to divide

पिज् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान--निकेतनेषु । to kill, to be strong, to take, to dwell.

पिंज् (पिजि —Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

पिंड् (Set) 10 U. संघाते । to roll into a lump, to heap.

पिस् (Set) 10 U. गतौ । to go.

पिंस् (पिसि -Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

पीड् (Set) 10 U. अवगाहने । to afflict, to harass, to annoy, to squeeze, to press, to oppose, to give pain.

पुट् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

पुट् (अदंतः-Set) 10 U. संसर्गे । to be in contact, to bind together, पुटयति-ते.

पुट्ट् (Set) 10 U. अल्पीभावे । to decrease, to diminish.

पुण् (Set) 10 U. संघाते । to collect.

पुंट् पुथ् } पुटिं { (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

पुर्व् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, to invite, पूर्वयति-ते.

पुल् (Set) 10 U. संघातेमहत्वेच । to heap, to be great or large.

पुष् (Set) 10 U. धारणे । to maintain, to promote.

पुंस् (Set) 10 U. अभिवर्धने । to increase, to crash, to pain, to punish.

पुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to honour, to dishonour, to respect, to disrespect.

पूज् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, to honour.

पूर् (पूरीं —Set) 10 U. आप्यायने । to kill, to cover, to intensify.

पूण् पूल् { Set } 10 U. संघाते । to collect.

पृच् (Set) 10 U. संयमने । to hinder, to oppose, to join.

पृथ् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw, to send, to direct.

पृ (Set) 10 U. पालनपूरणे । to protect, to fill, पारयति-ते.

प्रथ् (Set) 10 U. प्रख्याने । to proclaim, to manifest, to increase, to throw, to publish, प्रथयति—ते.

प्री (Set) 10 U. तर्पणे । to please, to gratify, प्रीणयति—ते also (प्राययति—ते); प्रीणयांचकार-चक्रे, प्रीणयितास्मि-हे, प्रीणयिष्यति-ते, अपिप्रीणत्—त, प्रीण्यास्तं—प्रीणयिषीय, Pass. प्रीण्यते, Desid. पिप्रीणयिषति-ते, Deri. प्रीणित, प्रीणयितुं, प्रीणयित्वा.

प्रेंखोल् (Set) 10 U. आंदोलने । to swing, to shake.

बध्
बंध् } Set } 10 U. संयमने । to bind, to restrain.

बर्ह् (Set) 10 U. हिंसायां । भाषायांदीप्तौच । to kill, to speak, to shine.

बल् (घटादिः-Set) 10 U. प्राणने । to breathe, बलयति—ते.

बल्ह् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

बस्त् (बस्त—Set) 10 A. अर्दने । to injure, to ask, to go.

बिल् (Set) 10 U. भेदने । to break, to split, to divide.

बुक्क् (Set) 10 U. भषणे । to bark, to speak.

बुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to respect, to disrespect.

ब्रूस् (Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt.

भक्ष् (Set) 10 U. अदने । to eat, to devour, भक्षयति—ते.

भज् (Set) 10 U. विश्राणने । to give, to cook.

भंज् (भजि —Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

भंड् (भडि —Set) 10 U. कल्याणे—सुखे-प्रतारणेच । to be fortunate, to be happy, to cheat.

भर्त्स् (भर्त्स—Set) 10 A. तर्जने । to menace, to reprove, to beride.

भल् (भल—Set) 10 A. आमंडने । to see, to behold.

भाज् (Set) 10 U. पृथक्करणे । to divide, to distribute.

भाम् (Set) 10 U. क्रोधे । to be angry.

भू (Set) 10 U. अवकल्कने । to be purified, to consider, to mix, भावयति—ते.

भू (भू-Set) 10 A. प्राप्तौ । to obtain, to attend, भावयते.

भूंष् (Set) 10 U. अलंकारे । to adorn.

भृंश् (भृशिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

भ्रूण् (भ्रूण-Set) 10 U. आशाविशंकनयोः । to hope. to fear.

मंड् (मडि-Set) 10 U. भूषायां । to adorn.

मद् (मद्-Set) 10 A. तृप्तीयोगे । to gratify, to please.

मन् (मन—Set) 10 A. स्तंभे । to be proud, to stop.

मंत्र् (मात्रि—Set) 10 A. गुप्तपरिभाषणे । to consult, to advise, to ponder over. मंत्रयते.

मर्च् (Set) 10 U. शब्देग्रहणेच । to sound, to take.

मह् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, महयाति—ते.

मंह् (महिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, shine.

मान् (मान—Set) 10 A. स्तंभे । to stop, to be proud.

मान् (Set) 10 U. पूजायां । to worship.

मार्ग् (Set) 10 U. अन्वेषणे । to seek, to strive after, to obtain.

मार्ज् (Set) 10 U. शब्देशुद्धौच । to sound, to cleanse, to purify.

मिंज् (मिजिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

मिंद् (मिदिं—Set) 10 U. स्नेहने । to love, to melt, to become far.

मिश्र (Set) 10 A. संपर्के । to mix, to add, to combine.

मी (Set) 10 U. गतौ । to go, to move. माययाति-ते.

मुच् (Set) 10 U. प्रमोचने मोदनेच । to loosen, to liberate, to rejoice.

मुट् (Set) 10 U. संचूर्णने । to crush, to grind, to break.

मुद् (Set) 10 U. संसर्गे । to mix, to unite.

मुस्त् (Set) 10 U. संघाते । to collect.

मूत्र् (Set) 10 U. प्रस्रवणे । to discharge urine.

मूल् (Set) 10 U. रोपणे । to cause to grow, to rear.

मृग् (मृग—Set) 10 A. अन्वेषणे । to seek, to examine, to investigate, to beg, मृगयते.

मृज् (मृजूं—Set) 10 U. शौचालंकारयोः । to wipe off, to adorn. मार्जयति—ते.

मृष् (Set) 10 U. तितिक्षायां । to forgive.

म्रक्ष् (Set) 10 U. संयोजने-स्नेहने—म्लेच्छनेच । to combine, to smear, to speak indistinctly.

म्लेच्छ्(Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to speak indistinctly.

यक्ष् (यक्ष—Set) 10 A. पूजायां । to honour.

यत् (Set) 10 U. निकारोपस्कारयोः । to torture, to encourage.

यंत्र् (यत्रिं—Set) 10 U. संकोचे । to restrain, to bind.

यम् (घटादिः—Set) 10 U. परिवेषणे । to cover, to surround यमयति-ते.

यु (यु—Set) 10 A. जुगुप्सायां । to censure, to despise, यावयते.

युज् (Set) 10 U. संयमने । to bind, to restrain.

युष् (a sautra root) 10 U. सेवने । to serve.

रक्
रग् { Set } 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच । to taste, to obtain.
रघ्

रंघ् (राघिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

रच् (Set) 10 U. प्रतियत्ने । to arrange, to compose, to effect, रचयति—ते.

रस् (Set) 10 U. आस्वादनस्नेहनयोः । to taste, to relish, to love रसयति—ते.

रह् (Set) 10 U. त्यागे । to abandon, रहयति-ते, Aor. अररहत्-त, Pass. Aor. अरहि.

रह (घटादिः—Set) 10 U. त्यागे । to abandon, Aor. अरिरहत्-त, Pass. Aor. अरहि or अराहि.

रंह् (रहिं —Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

रिच् (Set) 10 U. वियोजनसंपर्चनयोः । to separate, to join, to mix.

रुज् (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

रुट् (Set) 10 U. रोषे । to be angry.

रुट् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

रुंश् { रुशिं } Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.
रुंस् { रुसिं }

रुष् (Set) 10 U. रोषे । to be angry.

रूक्ष् (Set) 10 U. पारुष्ये । to be harsh or rough; to make dry.

रूप् (Set) 10 U. रूपक्रियायां । to form, to represent on the stage, to see, to consider.

लक्ष् (Set) 10 U. दर्शनांकनयोः । to observe, to mark.

लक्ष् (लक्ष—Set) 10 U. आलोचने । to see, to look at.

लग् (Set) 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच । to taste, to obtain.

लंघ् (लघिं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौ सीमातिक्रमेच । to speak, to shine, to transgress.

लज् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.

लज् (Set) 10 U. प्रकाशने । to appear, to seem, to shine, लजयति--ते.

लंज् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायांदीप्तौ प्रकाशनेच । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine, to be manifest.

लड् (Set) 10 U. उपसेवायां । to fondle, to caress.

लंड् (ओलंडिं—Set) 10 U. उत्क्षेपणे । to throw up.

लंड् (लडिं-Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

लल् (लल—Set) 10 A. ईप्सायां । to desire, to seek, लालयते.

लग् { Set } 10 U. शिल्पयोगे । to exercise an art, to do anything scientifically.
लस्

लाभ् (Set) 10 U, प्रेरणे । to throw, to direct.

लिंग् (लिंगि —Set) 10 U. चित्रीकरणे । to paint, to variegate

ली (Set) 10 U. द्रवीकरणे । to melt, लाययति–ते.

लुंज् (लुजिं Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायांदीप्तौच । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine.

लुट् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

लुंठ् (Set) 10 U. स्तेये । to steal, to plunder.

लुंब् (लुबिं —Set) 10 U. अदर्शनेऽर्दनेच । to be invisible, to torment.

लुष् (Set) 10 U. हिंसायां । to injure, to hurt.

लोक् (लोकृं—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine. Desid. लुलोकयिषति—ते.

लोच् (लोचृं—Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive, Desid. लुलोचयिषति–ते.

वच् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak, to tell, to read.

वज् (Set) 10 U. मार्ग–संस्कार–गत्योः । to prepare the way, to feather an arrow.

वंच् (वंचु—Set) 10 A. प्रलंभने । to deceive.

वट् (Set) 10 U. ग्रंथविभाजनेच । to tie, to string, to connect, to divide, वटयति–ते.

वठ् (Set) 10 U. ग्रंथे । to tie.

वंट् { वटिं } (Set) 10 U. विभाजने । to divide.
वंड् { वडिं }

वद् (Set) 10 U. संदेशवचने । to inform, to communicate.

वर् (Set) 10 U. ईप्सायां । to wish, to obtain, to desire, वरयति–ते.

वर्ण् (अदंतः—Set) 10 U. वर्ण—क्रिया—विस्तार—गुण—वचनेषु । प्रेरणे वर्णन इत्येके । to paint, to delineate, to extend, to praise, to describe, to drive.

वर्ध् (Set) 10 U. छेदनपूरणयोः । to cut, to fill.

वल्क् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak.

वस् (Set) 10 U. स्नेह—च्छेदापहारणेषु । to love, to cut, to take away.

वस् (Set) 10 U. निवासे । to dwell, वसयाति–ते.

वस्त् (वस्त–Set) 10 A. अर्दने । to hurt, to torment, to go, to ask.

वात् (Set) 10 U. सुखसेवनयोः । to make happy, to serve; to fan.

वास् (Set) 10 U. उपसेवायां । to perfume, to incense.

विच्छ् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

विडंब् (Set) 10 U. विडंबने । to mock, to imitate, to ridicule.

विद् (विद–Set) 10 A. चेतनाख्याननिवासेषु । to feel, to experienc to tell, to dwell, वेदयते.

विल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

विष्क् (विष्क–Set) 10 A. हिंसायाम् । to kill.

विष्क् (Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive.

वीज् (Set) 10 U. व्यजने । to fan.

वीर् (वीर—Set) 10 A. विक्रांतौ । to display heroism, to powerful.

वुंट्
वुंध् { वुटिं वुधिं } (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.
वुष्

वृ (वृं—ञ्—Set) 10 U. आवरणे । to cover, to conceal.

वृज् (वृजीं —Set) 10 U. वर्जने । to avoid.

वृत्
वृध् { वृतुं वृधुं } (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

वृष् (वृष—Set) 10 A. शक्तिबंधने । to have the power production.

वृंह् (वृंहिं —Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

वेल् (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time.

यय् (Set) 10 U. वित्तसमुत्सर्गे । to expend.

व्रज् (Set) 10 U. मार्गसंस्कारगत्योः । to clear the way, to go.

व्रण् (Set) 10 U. गात्रविचूर्णने । to wound, to hurt, व्रणयति-ते.

शट् (Set) 10 U. असंस्कारगत्योः । to leave unfinished.

शठ् (शठ—Set) 10 A. श्लाघायाम् । to praise.

शठ् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यगवभाषणे । to speak ill or well, शठयति—ते.

शब्द् (Set) 10 U. आविष्कारे । (अनुपसर्गात्) आविष्कार भाषणयोः (उपसर्गात्) to make manifest (when without preposition), to make any sound, to utter (when with a preposition).

ाम् (शम-Set) 10 A. आलोचने । to look at, to inspect, to show.

ांब् (Set) 10 U. संबंधने । to accumulate.

शेष् (Set) 10 U. असर्वोपयोगे । to leave a residue.

ीक् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौ आमर्षणेच । to speak, to shine, to be angry, to touch.

ील् (अदंतः—Set) 10 U. उपधारणे । to practise repeatedly, to exercise, to visit, to honour.

ुट् (Set) 10 U. आलस्ये । to be lazy.

ंठ् (शुठिं -Set) 10 U. शोषणे । to dry, to become dry.

ुध् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to purify, to make clean.

ुल्क् (Set) 10 U. अतिस्पर्शने । to leave, to forsake, to pay, to give, to gain.

ुल्ब् (Set) 10 U. माने । to measure.

ूर् (शूर-Set) 10 A. विक्रांतौ । to be powerful, to be valiant.

ूप् (Set) 10 U. माने । to measure.

ृध् (शृधु—Set) 10 U. प्रहसने । to insult, to mock at.

ण् (Set) 10 U. दाने । (generally with वि) to give.

श्रथ् (Set) 10 U. प्रयत्नेप्रस्थान इत्येके । to make effort, to set out.

श्रथ् (अदंतः—Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, श्रथयति—ते.

श्रथ् (Set) 10 U. मोक्षणेहिंसायांच । to liberate, to kill.

श्रंथ् (Set) 10 U. ग्रंथसंदर्भे । to arrange.

श्लिष् (Set) 10 U. श्लेषणे । to embrace, to collect.

श्वठ्, श्वंठ् } श्वठि } (Set) 10 U. असंस्कारगत्योः । to leave unfinished to go.

श्वठ् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यगवभाषणे । to speak ill or well.

श्वभ्, श्वर्त् } Set } 10 U. गतौ to go, to move.

श्वल्क् (Set) 10 U. परिभाषणे । to tell, to narrate.

संकेत् (Set) 10 U. आमंत्रणे । to invite, to counsel.

संग्राम् (संग्राम्-Set) 10 A. युद्धे । to fight.

सट्ट् (षट्टं—Set) 10 U. हिंसायां । to hurt, to kill.

सत्र् (सत्र्-Set) 10 A. संतानक्रियायां । to extend, to spread.

सद्द् (षद्दं—Set) 10 U. गतौ । to go, to approach.

सभाज् (Set) 10 U. प्रीतिदर्शनयोः । to please, to serve, to salute, to honour.

संब् (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सह् (षहं—Set) 10 U. मर्षणे । to forbear, to be able.

सांत्व् (Set) 10 U. सामप्रयोगे । to appease, to console.

साम् (Set) 10 U. सांत्वप्रयोगे । to conciliate, to console.

सांब् (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सार् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak.

सुख् (Set) 10 U. सुखक्रियायाम् । to make happy.

सुट्ट् (षुट्टं—Set) 10 U. अनादरे । to disrespect.

सूच् (अदन्तः—Set) 10 U. पैशून्ये । to betray, to reveal, to show, to ascertain.

सूत्र् (Set) 10 U. वेष्टने । to try, to bind.

सूद् (षूद्—Set) 10 U. क्षरणे । to strike, to wound, to distil, to deposit.

स्तन् (Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, स्तनयति–ते.

तूप् (ष्टूप–Set) 10 U. समुच्छ्राये । to collect.

तेन् (Set) 10 U. चौर्ये । to steal.

तोम् (Set) 10 U. श्लाघायाम् । to praise.

थूल् (स्थुल—अदन्तः—Set) 10 A. परिबृंहणे । to become stout, to grow fat.

स्नेह् (Set) 10 U. स्नेहे । to love, to account, to dissolve.

पृश् (स्पश—Set) 10 A. ग्रहण—संश्लेषणयोः । to take, to embrace.

पृह् (Set) 10 U. ईप्सायां । to wish, to envy. स्पृहयति–ते.

फद् (Set) 10 U. स्नेहने । to feel affection for.

फक्(Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

फुट् (Set) 10 U. भेदने । to burst, to break open.

ुंट् { स्फुटिं } (Set) 10 U. परिहासे । to laugh at, to joke.
ुंड् { स्फुडिं }

मट्(Set) 10 U. अनादरे । to disrespect, to slight, to despise.

यम् (स्यम–Set) 10 A. वितर्के । to consider, to think.

वद् (Set) 10 U. आस्वादने । to make sweet.

वर् (Set) 10 U. आक्षेपे । to blame, to find fault with, स्वरयति–ते

वाद्(Set) 10 U. आस्वादने । to taste.

इक्क् (हिक्क—Set) 10 A. हिंसायां । to injure, to kill.

हिष्क् { हिष्क } Set) 10 A. हिंसायां । to injure, to kill.
इंस् { हिसि }

पृ { Set } 10 U. व्यक्तायांवाचि । to speak, to sound.
पृ